Ngoni Bible Version Translation Project

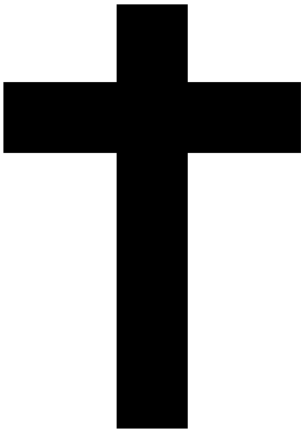

The New Testament in the Ngoni language of Tanzania

Ngoni Bible Version Translation Project

The New Testament in the Ngoni language of Tanzania

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: Chingoni (Ngoni)

Contributor: Pioneer Bible Translators

Ngoni New Testament

The Word for the World International
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 14 Apr 2023
5cd08b72-e4bf-504c-ac82-b15a8451524d

Contents

Matei 1
Maluko 54
Luka 88
Yohani 145
Matendu 185
Valumi 235
1 Vakolinto 258
2 Vakolinto 279
Vagalatia 293
Vaefeso 301
Vafilipi 309
Vakolosai 315
1 Vatesolonike 321
2 Vatesolonike 326
1 Timoti 329
2 Timoti 336
Tito 341
Filimoni 344
Vaebulania 346
Yakobo 364
1 Peti 370
2 Petili 377
1 Yohani 382
2 Yohani 389
3 Yohani 391
Yuda 393
Ugubukulo 396

Lilovi la Bwina liyandikwi na Matei

Ulongolelu

Lilovi la Bwina ngati cheliyandikwi na Matei ndi chitabu chimonga pagati ya vitabu mcheche mu Lilaganu la Mupya vyevijova ndava ya kutama kwa Bambu Yesu pamulima apa. Kila chitabu chikemelewa "Injili." Mana yaki "Lilovi la Bwina." Vitabu vyenivi viyandikwi na Matei na Maluko na Luka na Yohani lukumbi Yesu peamali kufwa vasomi vamanyi lepi chakaka kuvya ndali Matei ayandiki chitabu chenichi, nambu yihotoleka mu lukumbi lwa mwaka wa 60, peamali kuvelekewa Yesu. Mewawa pandu pechayandikwi chitabu ichi pangamanyikana. Nambu vamahele vihololela kuvya chayandikiwi pamulima wa Palestina, na pangi chayandikwi pamuji wa Yelusalemu.

Myandika wa chitabu ichi ndi Matei mweavi mtola kodi kwakona angakemelewa na Yesu avyai muwuliwa waki liina lingi la mundu uyu akemiwayi Lawi. Matei avi mmonga wa vamitumi kumi na vavili na achiyandiki chitabu chenichi ndava ya vasomaji va Chiyawudi. Yeniyi yilangisa hotohoto na mayandiku neju ya 60 geagatolili kuhuma mu Lilaganu la Kadeni. Matei aganili kulangisa kuvya Yesu avi Msangula mweahaguliwi na Chapanga, mwenuyu ndi mlota va Chapanga mwealongolili kujova malovi gaki. Mewawa Matei ayandiki neju kuuvala Unkosi wa Chapanga.

Vayawudi valindalila kuvya Msangula ngaavi Nkosi wa vandu pamulima apa. Matei muluhala lwamahele akugabela maholo ago, kwa kudandaula Unkosi wa Chapanga ndi wa chimpungu. Lilovi la Bwina liyandikwi na Matei ndi chitabu chabwina mu kutumbula Lilaganu la Mupya ndava ya Mayandiku Gamsopi gamahele gegahumili mu Lilaganu la Kadeni gegavi mwenumo. Chitabu chenichi chiwunganisa Malaganu goha gavili. Vasomi mewa vijova Matei avi mu kulinga kulanda uyandika wa vitabu mhanu vya kutumbula mu lilaganu la kadeni vya Musa.

Makokoso ga Yesu kuchitumbi (Matei musula ya 5-7) Yihotola kuwanangisa na Chapanga pala peakumgotolela Musa malagizu gaki. Kumbukumbu la Tolati (musula ya 19:3-23:33)

Gegavi

Matei itumbula lilovi la bwina mukudandaula kuvelekewa kwa Yesu Kilisitu na kutumbula kwa lihengu laki (musula ya 1-4).

Mawuliwu gamahele ga Yesu (musula ya 5-25).

Musula za mwishu, Matei idandaula kuuvala mwishu wa lihengu la Yesu kufwa na kuyuka kwaki (musula 26-28).

Lukolo lwa Yesu Kilisitu
(Luka 3:23-38)

1 Chenichi ndi chitabu cha lukolo lwa Yesu Kilisitu mweavi chiveleku
cha Daudi wa chiveleku cha Ibulahimu.
2 Ibulahimu amveliki Izaki, Izaki amveliki Yakobo, Yakobo amveliki
Yuda na valongo vaki, 3 Yuda amveliki Pelisi na Zela, nyina wavi
avili Tamali, Felikisi amveliki Heziloni, Heziloni amveliki Lami, 4 Lami
amveliki Aminadabu, Aminadabu amveliki Nashoni, Nashoni amveliki
Solomoni, 5 Solomoni na Lahabu vamveliki Boazi, Boazi na Lutu vamveliki
Obedi, Obedi amveliki Yese, 6 mwene Yese amveliki Nkosi Daudi. Daudi

amveliki Solomoni, nyina waki avi mdala wa Uliya, 7 Solomoni amveliki
Lehobohamu, Lehobohamu amveliki Abiya, Abiya amveliki Asa, 8 Asa
amveliki Yeoshafati, Yeoshafati amveliki Yolamu, Yolamu amveliki Uzia,
9 Uzia amveliki Yotamu, Yotamu amveliki Ahazi, Ahazi amveliki Hezekia,
10 Hezekia amveliki Menasi, Menasi amveliki Amoni, Amoni amveliki
Yosia, 11 Yosia amveliki Yekonia na valongo vaki. Lwenulo ndi lwavi
lukumbi lwa Vayawudi pavapelikwi kuluhamilu ku Babeli.

12 Lukumbi Vayawudi pevavi kuluhamilu ku Babeli, Yekonia amveliki
Shealitieli, Shealitieli amveliki Zelubabeli, 13 Zelubabeli amveliki Abiudi,
Abiudi amveliki Eliakimu, Eliakimu amveliki Azoli, 14 Azoli amveliki
Zadoki, Zadoki amveliki Akimu, Akimu amveliki Eliudi, 15 Eliudi amveliki
Eleazali, Eleazali amveliki Matani, Matani amveliki Yakobo. 16 Yakobo
amveliki Yosefu, mngwana wa Maliya, nyina waki Yesu mweikemiwa
Kilisitu.

17 Kwavi na viveleku kumi na mcheche kuhuma Ibulahimu mbaka
Daudi, vivelekelu kumi na mcheche kuhuma Daudi mbaka Vayawudi
pavatoliwi uvanda wa ku Babeli, viveleku kumi na mcheche kuhuma
uvanda mbaka kuvelekewa kwa Kilisitu.

Kuvelekwa kwa Yesu
(Luka 2:1-7)

18 Chenichi ndi cheavelekiwi Yesu Kilisitu. Maliya nyina wa Yesu,
achumbiwi na Yosefu. Nambu vakona vangatama ngati mngwana na
mdala, Maliya apatili kuvya na ndumbu kwa makakala ga Mpungu Msopi.
19 Ndava Yosefu mngwana wa Maliya avi mundu mbwina palongolo
ya Chapanga aganili lepi kumpela soni pavandu ndi aholalili kumleka
chamfiyu. 20 Peavi akona iholole la lijambu lenilo, Mtumu wa kunani kwa
Chapanga amuhumali munjozi na kumjovela, “Yosefu, mwana wa Daudi,
ukotoka kuyogopa kumtola Maliya avya mdala waku, muni ndumbu
yeavinayu apatili kwa makakala ga Mpungu Msopi. 21 Yati iveleka
mwana mgosi hinu veve yati ukumpela liina Yesu ndava mwenuyu yati
akuvasangula vandu kuhuma kumbudila Chapanga wavi.”

22 Mambu goha ago gahumalili muni kutimilisa malovi ga Bambu
geajovili munjila ya mlota wa Chapanga, 23 “Yuwanila! Kamwali yati
ivya na ndumbu, yati iveleka mwana mgosi, na veve yati ukumpela liina
Emanueli.” Mana yaki “Chapanga avi pamonga na tete.”

24 Ndi Yosefu peayumwiki mulugono akitili ngati mtumu wa kunani kwa
Chapanga cheamjovili, akamtola mdala waki na kuhamba nayu kunyumba
yaki. 25 Nambu agonili nayu lepi mbaka Maliya peamveliki mwana mgosi,
namwene Yosefu ampeli liina Yesu.

2

Vayehe kuhuma kwe lihumila lilanga

1 Hinu Yesu avelikiwi kumuji wa Betelehemu, mulima wa Yudea lukumbi
lwa ulongosi wa nkosi Helodi. Bahapo peamali kuvelekwa vevimanya
mambu ga ndondo kuhuma kwe lihumila lilanga vabwelili ku Yelusalemu,
2 vakavakota vandu, “Avi koki mwana yula, mweavelikwi kuvya Nkosi wa
Vayawudi? Tiyiweni ndondo yaki yeyahumali kwe lihumila lilanga, na
tete tibwelii kumgundamila.”

3 Nkosi Helodi peayuwini ago, akavagaya mwene pamonga na vandu
voha vevitama pa Yelusalemu. 4 Hinu akavakemela pamonga vamteta

vakulu va Chapanga voha na vawula va Malagizu, akavakota, “Wu, Kilisitu
Msangula yati ivelekewa koki?”
5 Vene vakamyangula, “Muji wa Betelehemu mulima wa Yudea, ngati
cheayandiki mlota wa Chapanga,
6 ‘Veve muji wa Betelehemu mulima wa Yudea,
veve katu wamdebe lepi mumiji yivaha ya Yudea,
muni kwa veve yati ihumila chilongosi,
mweilongosa vandu vangu, Isilaeli.’ ”
7 Hinu, Helodi avakemili kuchiyepela vandu vala vevimanya mambu
ga ndondo avakotakisi lukumbi chakaka ndondo payavaumalili. 8 Kangi
akavatuma kuhamba ku Betelehemu avajovili, “Muhamba mkakotakesa
chamugati malovi ga mwana uyo. Ngati mumuwene mbwela kunijovela,
muni mewawa na nene niamba kumgundamila.”
9 Vala vevimanya mambu ga ndondo, pevamali kumyuwanila nkosi
vakahamba. Ndondo yevayiwene kwelihumila lilanga yavalongolili ya-
hambili kuyima panani pandu pala peavi mwana. 10 Pavayiwene ndondo
yila, vavi na luheku neju. 11 Hinu vakayingila mugati, vakamlola mwana
pamonga na Maliya nyina mwana, vakafugama na kumgundamila. Kangi
vakawopola tuhaku vakatola njombi na vakampela zahabu na ubani na
mahuta gegikemiwa manemane.
12 Chapanga avabesili munjozi vakotoka kumuwuyila Helodi, ndi
vakawuya kumulima wavi munjila yingi.

Kutilila ku Misili

13 Pavawukili vayehe vala, mtumu wa kunani kwa Chapanga amuhu-
malili Yosefu munjozi, akamjovela, “Yimuka! Mtola mwana pamonga na
nyina waki, mtilila ku Misili. Mkatama kwenuko mbaka panikuvajovela
muni Helodi igana kumkoma mwana uyo.”
14 Yosefu ayumwiki, akamtola mwana pamonga na nyina waki akawuka
kilu yila, akahamba ku Misili. 15 Akatama kwenuko mbaka Helodi peafwili.
Lijambu lenili lakitiki muni lilovi leajovili Bambu munjila ya mlota wa
Chapanga litimilayi, “Namkemili mwana vangu awuya kuhuma ku Misili.”

Vana vadebe vikomiwa

16 Helodi peamanyili kuvya vala vevimanya mambu ga ndondo
vamkongili, akamema ligoga. Akavatuma vandu vaki vahamba kuvakoma
vana vagosi voha pamuji wa Betelehemu na mumihana yaki vevavi na
umuli wa miaka yivili na kuhelela vakomiwayi. Akitili genago ndava ya
lukumbi lula lweajoviwi na vandu vala vevamanyili mambu ga ndondo.
17 Ndi chagatimili malovi geajovili Yelemia mweavi mlota wa Chapanga,
18 “Lwami luyuwanika kumuji wa Lama,
Chivembu cha mvinisu ukulu na kuwombeleza pamahele,
Laheli akuvavembela vana vaki,
Na ibela kupoleswa,
muni voha vafwili.”

Kuwuya ku Misili

19 Hinu, Helodi peafwili mtumu wa kunani kwa Chapanga amuhumalili
Yosefu munjozi ku Misili kula, 20 amjovili “Wuka! Mtola mwana na nyina
waki, uwuya kavili kumulima wa Isilaeli, ndava vevaganayi kumkoma
mwana vafwili.” 21 Yosefu akawuka, akamtola mwana pamonga na nyina
waki akawuya pamulima wa Isilaeli.

22 Nambu Yosefu peayuwini kuvya Alikelao, mwana wa Helodi, ahalili
unkosi wa Yudea pahali pa dadi waki, ayogwipi kuhamba kwenuko.
Namwene peamali kubesewa munjozi, akahamba pamulima wa Galilaya,
23 akahamalila kumuji weukemelewa Nazaleti. Ndi chagatimalili malovi
gegajoviki munjila ya vamlota va Chapanga, "Yati ikemiwa mundu wa ku
Nazaleti."

3

Yohani Mbatizaji akuvakokosela vandu
(Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohani 1:19-28)

1 Lukumbi lwenulo Yohani Mbatizaji ahambili kulugangatu lwa Yudea
akatumbula kuvakokosela vandu. 2 Akajova, "Mumuwuyila Chapanga
muni Unkosi wa Kunani kwa Chapanga uvi papipi." 3 Yohani mwenuyo
ndi yula Isaya mweavi mlota wa Chapanga ajovili,
"Mundu ijova kwa lwami kulugangatu,
Mumtendelekela Bambu njila yaki,
mugolosa njila yaki!"
4 Yohani awalii nyula yevatotili mangoma ga hinyama yeyikemiwa
ngamiya, mkungi wa chikumba muchiwunu chaki. Chakulya chaki chavi
mambalanguli na wuchi. 5 Hinu vandu kuhuma ku Yelusalemu na kuhuma
milima yoha yeyivii papipi na Yudea na mumihana ya mfuleni Yoludani
vamhambalili. 6 Vakagajova hotohoto gevambudili Chapanga. Namwene
avabatizi mumfuleni Yoludani.
7 Nambu peavaweni Vafalisayu na Vasadukayu vamahele vakumb-
welela muni avabatizayi, mwene avajovili, "Nyenye chiveleku cha
liyoka! Yani mweavajovili muhotola kutila ligoga la Chapanga lelibwela?
8 Mulangisa mumatendu ginu kuvya mukotwiki kumbudila kwinu Cha-
panga. 9 Nakuhololela mwihotola kutila ligoga la Chapanga cha kujova
kuvya ndi nyenye vana va Ibulahimu nikuvajovela chakaka Chapanga
ihotola kutola aga maganga na kugakita kuvya vana va Ibulahimu.
10 Hinu livagu litendelekiwi mumikiga ya mikongo, mkongo wowoha
wangapambika matunda gabwina yati udumuliwa na kutagiwa kumotu.
11 Nene nikuvabatiza kwa manji kulangisa kuvya mkotwiki kumbudila
kwinu Chapanga. Nambu mweibwela mumbele ya nene yati akuvabatiza
kwa Mpungu Msopi na motu. Mwene anamkakala kuliku nene na nene
niganikiwa lepi hati kugega champali zaki. 12 Mwene ikamula lupalu lwa
kupepetela nganu mu mawoko gaki muni apepeta nganu yaki na kuvika
muchibana nambu masasa akugayocha pamotu wangajimika."

Kubatiziwa kwa Yesu
(Maluko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Lukumbi lwenulo Yesu ahumili ku Galilaya akahika kumfuleni
Yoludani, muni abatiziwa na Yohani. 14 Nambu Yohani alingili kumbesa
amjovili, "Wu, veve, ubwela kwa nene? Yikunigana nene nibatiziwayi na
veve!"
15 Nambu Yesu akayangula, "Yidakila kukita genaga hinu, kwa njila
yeniyi ndi cheiganikiwa kuhenga goha geigana Chapanga." Bahapo ndi
Yohani akayidakila.
16 Yesu peamali kubatiziwa na kuhuma mumanji bahapo kunani kwa
Chapanga kwadindwiki, akalola Mpungu wa Chapanga ihelela ngati
ngunda na kutula panani yaki. 17 Kangi lwami kuhuma kunani kwa

Chapanga lukajova, “Mwenuyu ndi Mwana vangu mganu, mweniganisiwi nayu.”

4

Yesu ilingiwa na Setani
(Maluko 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Kangi Mpungu Msopi wamlongwisi Yesu mbaka kulugangatu muni alingiwa na Setani. 2 Ajihinisi chakulya lukumbi lwa magono alobaini kilu na muhi pamwishu njala yamvinili. 3 Hinu Setani akabwela na kumjovela, “Ngati veve wa Mwana wa Chapanga amula aga maganga gavyai libumunda.”

4 Nambu Yesu akayangula, “Yiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi, ‘Mundu itama lepi ndava ya libumunda lene, nambu kwa kulanda kila lilovi leijova Chapanga.’ ”

5 Kangi Setani akamtola Yesu mbaka Yelusalemu weuvi muji wa msopi, akamkita ayima panani pa chituvilu cha Nyumba ya Chapanga, 6 akamjovela, “Ngati veve mwana wa Chapanga ujitagayi pahi, ndava vayandiki,
‘Chapanga akuvalagazila vamitumu va kunani kwa Chapanga ndava yaku,
Yati vakukuyanga mu mawoko gavi,
ukotoka kujikuvala chigendelu chaku paliganga.’ ”

7 Yesu akamyangula, mewawa “Mayandiku Gamsopi gijova, ‘Kotoka kumlinga Bambu Chapanga waku.’ ”

8 Kangi Setani akamtola na kuhamba nayu panani pachitumbi chitali, na kumlangisa unkosi woha wa pamulima na ukulu waki, 9 akamjovela, “Goha aga yati nikupela, ngati ukunigundamila na kunifugamila.”

10 Penapo, Yesu akayangula, “Wuka Setani! Vayandiki, mu Mayandiku Gamsopi yati ‘Umgundamila Bambu Chapanga waku, na kumhengela mwene ndu!’ ”

11 Hinu Setani, akamleka Yesu na vamitumu va kunani kwa Chapanga vakabwela vakamhengela.

Yesu itumbula lihengu laki ku Galilaya
(Maluko 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu peayuwini kuvya Yohani vamkungili muchifungu akahamba ku Galilaya. 13 Akawuka ku Nazaleti akahamba ku Kapelanaumu, muji wa kumwambu ya nyanja Galilaya mumilima ya Zebuloni na Nafutali, akatama kwenuko. 14 Ndi gatimili gala geajovili Isaya, mweavi mlota wa Chapanga,
15 “Mulima wa Zebuloni na mulima wa Nafutali,
njila ya kuhamba kunyanja mwambu ya mumfuleni Yoludani,
Galilaya muji wa vandu vangali Vayawudi!
16 Vandu vevatami kuchitita.
Vauweni lumuli luvaha.
Vene vitama mumuji wa chitita na chimuwili cha lifwa,
lumuli luvalangasili.”

17 Kuhumila lukumbi lwenulo Yesu atumbwili kukokosa, “Mumuwuyila Chapanga, muni Unkosi wa kunani kwa Chapanga uvi papipi!”

Yesu avakemela vevilova somba mcheche
(Maluko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu peagendayi mumhana wa nyanja Galilaya, avaweni valongo
vavili vevilova somba Simoni, mweikemiwa Petili na Andelea mlongo
waki, valova somba na ngwanda munyanja ndava vavi valova. 19 Yesu
akavajovela, ngati chamwilova somba, "Munilandayi, nene yati nikuvakita
nyenye kuvya vakuvaleta vandu kwa Bambu." 20 Bahapo vazilekili
ngwanda zavi, vakamlanda.
21 Peahegalili kulongolo, avaweni valongo vangi vavili, Yakobo na
Yohani, vana va Zebedayo. Vene vavi mugati ya watu pamonga na
dadi wavi Zebedayo, vatengenezayi ngwanda za kulovela somba. Yesu
akavakemela, 22 navene kanyata vakauleka watu pamonga na dadi wavi,
vakamlanda Yesu.

Yesu akuvalamisa vatamu
(Luka 6:17-19)

23 Yesu ahambili kila pandu ku Galilaya, iwula munyumba za kukon-
ganekela Vayawudi na kuvakokosela Lilovi la Bwina la Unkosi wa
Chapanga. Akavalamisa matamu ndalindali gevavi nagu vandu. 24 Malovi
gaki gadandasiki pandi zoha za ku Silia. Vandu voha vevavi na
matamu na mang'ahiso, mewa vevatalaliwi na mizuka na vevihinduka na
vevagogodili higa vavapeliki kwaki na mwene akavalamisa. 25 Msambi wa
vandu kuhuma ku Galilaya na Dekapoli ndi miji kumi, mewa Yelusalemu
na Yudea na kumwambu ya mfuleni Yoludani vakamlanda.

5

Yesu akuvakokosela vandu pachitumbi

1 Yesu peauwene msambi wa vandu, akakwela kuchitumbi, akatama.
Vawuliwa vaki vakamlanda, 2 mwene akatumbula kuvawula, akajova.

Luheku lwa chakaka
(Luka 6:20-23)

3 Vamotisiwa vevavi vangangu mumpungu,
muni Unkosi wa kunani kwa Chapanga ndi wavi!
4 Vamotisiwa vana mvinisu mumtima ndava vambudili Chapanga,
muni Chapanga alavapolesa mitima!
5 Vamotisiwa vangolongondi,
muni valahala mulima.
6 Vamotisiwa vana njala na vevavi na njota ya kukita geigana Chapanga,
muni Chapanga alavayukutisa
7 Vamotisiwi vevavi na lipyana,
muni Chapanga alavahengela lipyana.
8 Vamotisiwi vevavi na mtima wa msopi,
muni yati valamuwona Chapanga.
9 Vamotisiwi vatepulanisa,
muni yati vikemelewa vana vaki Chapanga.
10 Vamotisiwi veving'aiswa ndava ya kukita geigana Chapanga,
muni Unkosi wa kunani kwa Chapanga ndi wa vene.
11 "Mumotisiwi nyenye vandu vakavaliga, vakavanyagayi na kuvadetela
uhakau ndava ya nene. 12 Mheka na kululuta muni njombi yinu yivaha
kunani kwa Chapanga, chenichi ndi chevavahengili Vamlota va Chapanga
vevavalongolili kwakona nyenye."

Mwinyu na lumuli
(Maluko 9:50; Luka 14:34-35)

13 Nyenye ndi mwinyu wa pamulima! Nambu luyong'onyo lwaki
lwakayaga yati yisopewa kiki? Yivya lepi na lihengu kavili yati kutagika
kuvala na vandu vakuyilivatila.
14 “Nyenye ndi ngati lumuli lwa pamulima! Muji weujengiwi panani
ya chitumbi ufiyika lepi. 15 Vandu vipambika lepi hahi na kuigubika
na chiviga, muni yivikiwa panani ya chibokoselu kuvalangasa voha
vevavi mugati. 16 Mewawa lumuli lwinu luvalangasa palongolo ya
vandu, vagalola matendu ginu gabwina, vamlumbalila Dadi winu mweavi
kunani.”

Mawuliwu ndava ya Malagizu

17 “Mkoto kuhololela kuvya nibweli kuwusa malagizu ga Chapanga
geampeli Musa amala mawuliwu ga Vamlota va Chapanga. Nibweli lepi
kuwusa, ndi nibweli muni kugatimalisa. 18 Nikujovela chakaka, mbaka
kunani na mulima yati zihamba, kawaka hati nukuta yimonga yeyiwusiwa
mumalagizu mbaka goha gatimila. 19 Hinu, mundu yeyoha angayidakila
hati mihilu umonga udebe kuliku zoha, na kuvawula vangi vakita ago,
mwenuyo yati ivya mdebe neju, Muunkosi wa kunani kwa Chapanga.
Nambu mweiyuwanila na kuvawula vangi mwenuyo yati ivya mvaha
muunkosi wa kunani kwa Chapanga. 20 Muyuwanila, ubwina winu
ngati nakuyonjokesa wula wa vawula va malagizu na Vafalisayu, katu
nakuyingila mu Unkosi wa kunani kwa Chapanga.”

Liwulo la kuyepa ligoga
(Luka 12:57-59)

21 “Mmali kuyuwana kuvya vandu va kadeni chavajoviwi, ‘Ukoto
kukoma! Mundu yeyoha mweikoma yikumgana ahamuliwa.’ 22 Nambu
nene nikuvajovela, mundu yeyoha mweakumyomela mlongo waki, yati
ihamuliwa. Mundu yeyoha mweakumvevesa mlongo waki yati vakum-
takila kulibanji la mihalu. Mweakumkemela mlongo waki, ‘Myimu! Yati
iyingila kumotu wa magono goha wangajimika.’ ” 23 “Hinu, ngati upeleka
luteta lwaku palongolo ya lusanja lwa luteta, na ukumbwiki kuvya mlongo
waku avi na luhonda na veve, 24 Ululeka luteta lwaku pa lusanja lwa luteta,
hamba hoti ukatepulana na mlongo waku kangi uwuya kavili uwusa luteta
lwaku.”
25 “Tepulana na mweakutakili kanyata mwakona munjila kuhamba
kulibanji la mihalu. Ngati lepi, mweakutakili yati akukugotola mumawoko
ga mhamula mihalu, mwene akugotola kwa manjolinjoli na kukungiwa
muchifungu. 26 Nikujovela chakaka yati nakuhuma mbaka ulipili sendi ya
mwishu.”

Mawuliwu ga kubesa ugoni

27 “Muyuwini kuvya vandu vajoviwi, kotoka kukita ugoni! 28 Nambu
nene nikuvajovela, kila mundu mweakumlolokesa mdala cha kumnogela
amali kugona nayu mumtima waki. 29 Hinu, lihu laku la upandi
wa kulyelela likakubudisa, ulitupula ukalitaga kutali. Mbanga neju,
veve kuyaganisa pandu pamonga pa higa yaku, kuliku higa yaku yoha
kutagika pamotu wa magono goha wangajimika. 30 Ngati chiwoko chaku
cha kulyela chikubudisa chidumulai ukatagayi kutali. Mbanga veve
kuyaganisa pandu pamonga pa higa yaku kuliku higa yaku yoha yihambi
kumotu wa magono goha wangajimika.”

Mawuliwu ga kubesa kulekana
(Matei 19:9; Maluko 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Gamali kujovekwa kuvya, ‘Mundu yeyoha mweakumleka mdala
waki, amyandakila balua ya kumleka.’ 32 Nambu nene nikuvajovela,
mundu yeyoha mweakumleka mdala waki, nambu ndu ndava ya
kumkamula ugoni, akumkita mkemi. Na mgosi akamgegai mdala yula
mwealekiwi ikita ugoni nayu.”

Mawuliwu ga kubesa kulapa

33 “Kangi myuwini vandu va kadeni vajoviwi, ‘Ukotoka kudenya chilapu
chaku, nambu uganikiwa kutimilisa chilapu chaku kwa Bambu.’ 34 Nambu
nene nikuvajovela, katu mkotoka kulapa, hati kunani kwa Chapanga,
muni ndi chigoda cha Chapanga cha unkosi waki, 35 amala kulapa kwa
mulima muni chigoda cha kuvikila magendelu gaki, amala ku Yelusalemu
muni muji wa Nkosi mkulu. 36 Ukoto kulapa pamutu waku, muni
nakuhotola kuuhenga hati luyunju lumonga kuvya lwa msopi amala lutitu.
37 Mkajovai ‘Ena,’ Ndi yivya ‘Ena,’ Mkajovai, ‘Mbwitu,’ Chakaka yivyai
‘Mbwitu,’ Chochoha chechiyonjokeseka pa genago chihumila kwa Setani.”

Mawuliwu ndava ya kumulipisa mweakubudili
(Luka 6:29-30)

38 “Muyuwini kuvya gajoviki. ‘Lihu kwa lihu, linu kwa linu.’ 39 Nambu
nene nikuvajovela, ukotoka kumuwuyisila mundu mhakau. Mundu
akakupamanda, mulitama la kulyela, mng'anamusila na litama la ku-
mangeya. 40 Mundu akakutakila igana kukunyaga nyula yaku, mlekela
atola mewa na likoti laku. 41 Mundu akakukamula kwa makakala ugegai
ndwika yaki kilomita yimonga, ugegai kilomita zivili. 42 Mweakukuyupa
mpelai, na ukotoka kumtila mundu mweakuyaika chindu.”

Mawuliwu ga kuvagana makoko
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 “Myuwini kuvya gajoviki, mgana muyaku, na mvenga likoko waku.
44 Nambu nene nikuvajovela, muvagana makoko vinu na kuvayupila
vala vevakuvang'aisa nyenye, 45 muni mpata kuvya vana va Dadi winu
mweavi kunani. Muni mwene akuvalangasila lilanga laki vandu makoko
na vandu vabwina, na kuvatonyela fula kwa vandu vabwina palongolo
yaki na vandu vahakau. 46 Wu, njombi yoki mwipata kuhuma kwa
Chapanga? Ngati mukuvagana vala vevakuvagana nyenye ndu! Kawaka!
Muni hati vatola kodi navene vikita mewa! 47 Ngati Mukuvajambusa
valongo vinu ndu, mhengili chindu kiki neju kuliku vangi? Muni
hati vangammanya Chapanga vikita mewawa. 48 Mwiganikiwa mkoto
kupungula chochoa mukuhenga gabwina ngati Dadi winu wa kunani kwa
Chapanga angapungula.”

6

Mawuliwu ndava ya kuvatangatila vangangu

1 “Mjiyangalila mkoto kukita matendu ginu gabwina pamihu ga vandu,
ndava ya kujilangisa kwavi. Ndava muni mwakakita genago mwipata lepi
njombi kuhuma kwa Dadi winu mweavi kunani.”

2 “Hinu, mukavatangatila vangangu, ukoto kujikokosa kotoka kukita
ngati vandu vevakujikita kuvya vabwina munyumba za kukonganekela
Vayawudi na munjila muni vandu vavalumba. Nikuvajovela chakaka
venavo vamali kupewa njombi yavi. 3 Nambu veve peukumtangatila
mngangu, kita jambu lenilo cha mfiyu hati vandu vangi vakotoka kumanya

chewihenga. 4 Mpela luteta lwaku chamfiyu na Dadi waku akugalola
gegafiyiki yati akukupela njombi.”

Mawuliwu ndava ya kumuyupa Chapanga (Luka 11:2-4)

5 Pemwiyupa kwa Chapanga, mkotoka kuvya ngati vandu vavakujikita
kuvya vabwina, vene vigana kuyima munyumba za kukonganekela
Vayawudi na malekanganu ga njila, muni vandu vavalola. Nikuvajovela
chakaka vene vamali kupewa njombi yavi. 6 Nambu veve peukumuyupa
Chapanga, uyingila muchumba chaku, dinda mlyangu, uyupa kwa Dadi
winu mweangalolekana. Mwene Dadi waku akugalola gegafiyiki, yati
akukupela njombi.

7 Pemwikumuyupa Chapanga, mkoto kujovajova malovi gamahele ngati
vandu vangammanya Chapanga. Muni vene vihololela kuvya Chapanga
alavayuwanila ndava ya malovi gavi gamahele. 8 Mkoto kuwanangana
nawu. Dadi winu achimanyili chamwigana hati mwakona mwangayupa.
9 Hinu, nyenye pemkuyumpa Chapanga, mjova naha:
Dadi witu wewitama kunani,
Liina laku lilumbiwa neju.
10 Unkosi waku utibwelelai,
chewigana veve chikitika, pamulima apa ngati cheyivii kunani kwa
Chapanga.
11 Utipela lelu chakulya chitu cha magono goha.
12 Utilekekesa tete getihokili,
ngati tete chetikuvalekekesa vevatihokili.
13 Ukotoka kutiyingisa mukulingiwa,
nambu utisangula na mhakau yula.
Ndava muni Unkosi na ukulu na makakala ndi vyaku hati magono goha
gangali na mwishu.

14 Ngati mwakavalekekesa vandu kuhoka kwavi, Dadi winu wa kunani
alavalekekesa nyenye mewawa mukumbudila kwinu. 15 Nambu ngati
nakuvalekekesa vangi kuhoka kwavi, mewawa Dadi winu alavalekekesa
lepi nyenye kumbudila kwinu.

Mawuliwu ga kujihinisa kulya chakulya

16 Pemukujihisa kulya chakulya ndava ya Bambu, mkoto kulangisa
ungolongondi ngati vandu vevakujikita kuvya vabwina, vene vikwinyana
pamihu pavi, muni vawonekana pavandu ngati vajihinisi kulya chakulya
ndava ya Bambu. Nikuvajovela chakaka venavo vamali kupata njombi
yavi. 17 Nambu veve peukujihinisa kulya chakulya ndava ya Bambu,
samba manji pamihu na unyala mahuta pamutu. 18 Muni mundu yeyoha
akotoka kumanya kuvya kujihisa kulya chakulya, ndi umanyikana kwa
Dadi waku ndu mweangalolekana. Namwene akugalola gegafiyiki, yati
akupela njombi.

Mawuliwu ga kujivikila chibana kunani kwa Chapanga (Luka 12:33-34)

19 Mkoto kuvika vibana apa pamulima, ndava vingokoko amala kutu
vihalibu na vahiji videnya na kuyiva. 20 Nambu mjivikila vibana vinu
kunani kwa Chapanga kwenuko vingokoko amala kutu nakuhalabika na
amala vahiji videnuya lepi na kuyiva. 21 Muni pala pemwivika vibana
vinu ndi pewivya mtima waku.

Lumuli lwa higa
(Luka 11:34-36)

22 Lihu laku ndi hahi ya higa yaku, ngati lihu laku lilola bwina, higa
yaku yoha yivya mulumuli, 23 nambu ngati lihu laku lilola lepi bwina, ndi
higa yaku yoha yivya muchitita. Hinu, chilanga chechivii mugati yaku
chikavya chitita, chakaka cheni ndi chitita chivaha neju!

Mundu mweavi na vindu vyamahele
(Luka 16:13; 12:2-31)

24 Avi lepi mvanda, mweihotola kuvahengela vabambu vavili. Muni yati
akumgana mmonga na kumvenga yungi, yati akumgana neju mmonga
na kumvevesa yungi. Mwihotola lepi kumhengela Chapanga na bahapo
kuhengela vindu vyamahele.
25 Ndi nikuvajovela, mkoto kutyalatyala ndava ya chakulya na
chemwinywa vyamgana muni mutama, amala ndava ya nyula zemwigana
ndava ya higa yinu. Wu, wumi chindu chivaha lepi kuliku chakulya? Na
higa ndi ya maana lepi kuliku nyula? 26 Mlola videge, vimija lepi amala
kubena mewa vivi lepi na chibana chochoha. Pamonga na ago Dadi winu
mweavi kunani akuvapela chakulya. Wu, nyenye chindu chivaha lepi
kuliku videge? 27 Yani pagati yinu ndava ya kutyalatyala neju ihotola
kuyonjokesa hati lukumbi ludebe lwa wumi waki?
28 Ndava kyani, kutyalatyala ndava ya nyula? Mlola maluva ga
mudahi cheginyamba. Gihenga lepi lihengu amala gitota lepi nyula.
29 Nambu nikuvajovela, hati mwene Solomoni na unkosi waki awali lepi
chakunyamba ngati limonga pagati ya maluva aga. 30 Ngati Chapanga
akuliwalika linyai la kumgunda, nambu lelu livii na chilau kutaga kumotu,
wu, nakuvahengela neju nyenye? Nyenye vandu mwemusadika padebe!
31 Hinu, mkoto kutyalatyala, yati tilya kiki? Yati tinywa kiki? Tiwala
kyani? 32 Muni ago goha gitangatiliwa na vandu vangamlanda Chapanga.
Dadi winu mweavi kunani amanyili kuvya mwigana goha ago. 33 Ndi,
mlonda hoti Unkosi waki Chapanga na geigana, na genago goha yati
akuvayonjokesa. 34 Hinu mkoto kutyalatyala ndava ya chilau. Chilau yivii
gaki, mang'ahiso ga ligono limonga gakuvakola.

7

Kuvahamula vangi
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 “Mkoto kuvahamula vangi, muni na nyenye yati mwihamuliwa lepi
na Chapanga, 2 Ndava muni chemukuvahamula vangi, na nyenye yati
mwihamuliwa, na chipimu chilachila cha mwihengela kwa vangi, ndi
Chapanga yati avahengela nyenye. 3 Ndava kyani wilola lungoda mulihu
la mlongo waku, na kuni wangaluwona lumbagalu mulihu laku? 4 Amala
yati wijova wuli, kwa mlongo waku, ‘Linda hoti, nikuwusa lungoda mulihu
laku,’ Kuni wamwene una lumbagalu mulihu laku? 5 Veve mweukujikita
kuvya mbwina! Wusa hoti lumbagalu lweluvi mulihu laku. Pena ndi
peuhotola kulola bwina kuwusa lungoda mulihu la mlongo waku.”
6 “Mkoto kugapela mabwa vindu vyamsopi vakotoka kung'anamuka na
kuvalemasa mwavene, amala mkoto kugapela maguluvi lulu zeziguliswa
kwa mashonga gamahele muni vakotoka kulivatila kwa magendelu gavi.”

Yupa na londa na hodisa mlyangu
(Luka 11:9-13)

7 “Muyupa yati mwipewa, mlondai yati mwipata, muhodisa mlyangu
yati vakuvadindulila. 8 Ndava muni mweiyupa ipewa na mweilonda
yati ipata na mweihodisa mlyangu yati idinduliliwa. 9 Wu, avi mmonga
pagati yinu, ngati mwana waki akamuyupa libumunda akumpela liganga?
10 Amala akamuyupa somba akumpela liyoka? 11 Ngati hinu nyenye,
mwavahakau, mwimanya kuvapela vana vinu vindu vyabwina, chakaka
Dadi winu wa kunani akuvahengela neju akuvapela vindu vyabwina, vala
vevakumuyupa.”
12 “Goha gemwigana vandu vavahengela nyenye, mvahengela na vene
mewawa. Yeniyi ndi maana ya Malagizu ga Bambu geampeli Musa na
mawuliwu ga vamlota va Chapanga.”

Mlyangu ngalingasi
(Luka 13:24)

13 “Muyingila kwa kupitila mlyangu udebe. Ndava muni njila yeyilon-
gosa mukuyongomela ndi yipana na mlyangu waki ndi upana, veviyingila
mwenumo ndi vamahele. 14 Nambu njila yeyilongosa kuyingila kuwumi
wa magono goha ndi ngalingasi na mlyangu waki ungalingasi, vandu
vamahele lepi vevihotola kumanya njila yeniyi.”

Mkongo na matunda gaki
(Luka 6:43-44)

15 “Mujiyangalila na vamlota va udese, vene vibwela kwinu vakuji-
langisa cha kuvala ngati limbelele, nambu chamugati ndi libwa likali la
kudahi. 16 Mukuvamanya ndava ya matendu gavi. Wu, vandu viyava
matunda ga zabibu mumkongo wa minga amala tini mumkongo wa
minga? 17 Mewawa ndi kila mkongo wabwina wipambika matunda gab-
wina, na mkongo uhakau wipambika matunda gahakau. 18 Mkongo wab-
wina nakuhotola kupambika matunda gahakau, kavili mkongo mhakau
nakupambika matunda gabwina. 19 Kila mkongo wangapambika matunda
gabwina yati udumuliwa na kutagiwa kumotu. 20 Hinu, mukuvamanya
ndava ya matendu gavi.”

Nivamanyi lepi nyenye
(Luka 13:25-27)

21 “Lepi kila mundu mweakunikemela, ‘Bambu, Bambu,’ Yati iyingila
Muunkosi wa Chapanga. Nambu ngayula mweihenga geigana Dadi wangu
mweavi kunani.” 22 Vamahele, “Yati vakunijovela, ‘Ligono lila la uhamula
wa Bambu, Bambu! Paliina laku tavakokosili vandu ujumbi waku, na
paliina laku tavawusili vandu mizuka na kukita gachinamtiti yamahele.’
23 Kangi yati nikuvajovela, katu nakuvamanya nyenye, muwuka palongolo
yangu mwemuhenga gahakau!”

Vandu vavili vevijenga nyumba
(Luka 6:47-49)

24 “Hinu mundu yeyoha mweiyuwana malovi gangu na kugahenga,
iwanangana na mundu mweavi na luhala lwabwina, mweajengili nyumba
yaki panani ya litalau. 25 Fula yikatonya na mifuleni yikamema manji
gamahele, mpungu wakabwela na kuyitova nyumba yeniyo. Nambu
nyumba yeniyo nakugwa ndava yijengiwi panani ya litalau.”
26 “Nambu mundu yeyoha mweiyuwana malovi gangu na ibela kuga-
henga, iwanangana na mundu myimu mweijenga nyumba yaki panani
ya msavati. 27 Fula yikatonya na mifuleni yikamema manji gamahele

na mpungu ukabwela na kuitova nyumba yeniyo, nayene yikagwa na kudenyekana neju!”

Uhotola wa Yesu

28 Yesu peamali kujova malovi ago, msambi wa vandu ukakangaswa
ndava ya mawuliwu gaki. 29 Muni awulayi ngati mundu mweavi na
uhotola ndi lepi ngati vawula vavi va malagizu.

8

Yesu akumlamisa mundu anamabudi
(Maluko 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu peahelili kuhuma kuchitumbi, msambi wa vandu wamlandili.
2 Hinu abwelili mundu mmonga mweavi na mabudi, akamfugamila na
kujova, “Bambu, ngati wigana, uhotola kuninyambisa!” 3 Yesu akatalam-
bula chiwoko, akampamisa na kujova, “Nigana! Unyambasika!” Bahapo
mundu yula akalama mabudi gaki. 4 Kangi Yesu akamjovela, “Yuwanila!
Kotoka kumjovela mundu yeyoha yula, ndi uhamba ukajilangisa kwa
mteta wa Chapanga na kumpela teta ngati chealagizi Musa ya kulangisa
kuvya unyambiswi.”

Sadika ya chilongosi mmonga wa Chilumi
(Luka 7:1-10)

5 Yesu peayingili ku Kapelanaumu, mkulu wa manjolinjoli mmonga wa
Loma akambwelela na kujova amtangatila, 6 akamjovela “Bambu mtumisi
wangu agonili munyumba, ana utamu wa kupola na iviniswa neju.”
7 Yesu akamjovela, “Yati nibwela kumlamisa.”
8 Mkulu wa manjolinjoli yula akajova, “Bambu, nigana lepi veve
kuyingila munyumba yangu. Nambu ujova ndu lilovi na mtumisi wangu
yati ilama. 9 Muni, hati namwene namundu mwenivii pahi ya uhotola
wa vakulu vangu na nivii na manjolinjoli pahi yangu. Nikuvalagiza
manjolinjoli vevavi pahi yangu. Nikumjovela mmonga, ‘Amba!’ Ihamba,
na yungi, ‘Bwela,’ Ndi ibwela na mtumisi wangu, henga aga! Namwene
ihenga mewa.”
10 Yesu peayuwini malovi ago akakangasa neju, akavajovela vandu
vevamlandai vala, “Nikuvajovela chakaka, niwene lepi mundu mweavi
na sadika yivaha ngati mwenuyu pa Isilaeli. 11 Hinu, nikuvajovela
vandu vamahele valabwela kuhuma kwe lihumila lilanga na kuhuma kwa
litipama lilanga, vene valatama pamselebuko wa chakulya pamonga na
Ibulahimu na Izaki na Yakobo. Muunkosi wa kunani kwa Chapanga.
12 Nambu vala vevaganikiwi kuvya muunkosi wenuwo yati vakuvataga
kuvala, kuchitita, kwenuko yati vivemba na kuyaga minu.” 13 Kangi, Yesu
amjovili mkulu wa manjolinjoli wa ku Loma, “Wuya kunyumba, gavyai
mewa ngati cheusadika.”
Ndi mtumisi waki alamili lukumbi lulalula.

Yesu akuvalamisa vandu vamahele
(Maluko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu ahikili panyumba ya Petili, amkolili nyina wa mdala waki Petili
agonili pachitanda, ndava ya utamu. 15 Hinu, Yesu akampamisa mau yula
chiwoko, na utamu waki wamlekili, akayima kumtelekela.
16 Payavi kimihi, vamletili vandu vamahele vevatalaliwi na mizuka,
mwene ayivingili mizuka kwa njila ya mawuliwu gaki. Ndi avalamisi
vandu voha vevavi na utamu. 17 Akitili chenicho, muni gatimila malovi

geajovili Isaya mweavi mlota wa Chapanga, “Mwene atolili mang'ahiso
gitu na ulenda witu, na kugega matamu gitu.”

Vevigana kumlanda Yesu
(Luka 9:57-62)

18 Yesu paauweni msambi wa vandu umtindili, akavalagiza vawuliwa
vaki vakupuka kuhamba kumwambu ya nyanja. 19 Muwula mmonga wa
Malagizu amhambili Yesu, akamjovela, “Muwula, nene yati nikukulanda
kwokwoha kwewihamba.”
20 Yesu akayangula, “Lihogo lina mbugu na videge vina hisakanilu,
nambu Mwana wa Mundu avi lepi na pandu pa kupumulila.”
21 Mundu yungi pagati ya vawuliwa vaki akamjovela, “Bambu, nileka
hoti nihamba nikamuzika Dadi wangu.”
22 Nambu Yesu akamyangula, “Unilanda, valeka vevafwili vavazika
vandu vavi vevafwili.”

Yesu igunisa mpungu uvaha neju
(Maluko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu akayingila muwatu na vawuliwa vaki vakahamba pamonga
nayu. 24 Bahapo chimbungululu chivaha neju chikahumalila na manji
gakatimbugana neju, hati gakatumbula kuugubika watu, nambu Yesu
avi mulugono. 25 Vawuliwa vakamhambila na kumuyumusa peagonili
vakamjovela, “Bambu!” “Utisangula tifwa!”
26 Yesu akavajovela, “Nyenye vandu mwemusadika padebe! Ndava
kyani muyogopa?” Hinu akayima akahakalila mpungu na manji gaku-
timbugana neju na nyanja yikaguna kukavya nuu. 27 Vandu vakakangasa
na kujova “Wu, mundu mwenuyu avi wuli? Hati mpungu na manji
gakutimbugana neju vikumyidikila!”

Yesu akuvalamisa vandu vavili vana mizuka
(Maluko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu peakupwiki kumwambu ya nyanja akahika pamulima wa
Wagadala, kwenuko akonganiki na vandu vavili vana mizuka vihumila
kumatinda. Vandu venavo vavi na mizuka ya kuyogofya neju. Hati vandu
valingili lepi kupita njila yeniyo. 29 Vakaywanga vijova, “Una kyani na
tete veve Mwana wa Chapanga? Ubweli kutilemasa kwakona hati lukumbi
lwitu?”
30 Papipi na penapo kwavili na msambi wa maguluvi gegilya. 31 Hinu
penapo mizuka yila yikamjovela Yesu, “Ngati ukutiwusa, tileka tihamba
tikayingili mumsambi wa maguluvi gala.”
32 Yesu akayangula “Ena muhamba.” Penapo gakawuka kwa vandu na
kugayingila maguluvi. Msambi woha wa maguluvi wajumbili pamuhelelu
na kujwigama munyaja, ndi goha gafwili mumanji.
33 Vala vadimaji va maguluvi, vajumbili na kuhamba kumuji. Ndi
vavadandaulili malovi na mambu gegavakolili vandu vavili vala ve-
vatalaliwi na mizuka. 34 Hinu, vandu voha pamuji wula, vakawuka
vakamhambila Yesu, pevamuweni vakamgana, awukayi pamulima wavi.

9

Yesu akumlamisa mundu mweapoli higa
(Maluko 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu akayingila muwatu na kukupuka munyanja na kuhika kumuji
wavi. 2 Penapo vandu vamletili mundu mmonga mweapoli higa, vam-
gonisi pa lusongwani. Yesu paavaweni chavisadika, akamjovela mundu
mweapoli yula, “Jipolesa mtima mwana vangu! Kumbudila kwaku
Chapanga ulekekiswi.”
3 Vawula vangi va malagizu vakatumbula kuhololela, “Mundu uyu
akumliga Chapanga!”
4 Yesu amanyili maholo gavi akajova, “Ndava kyani mhololela gahakau
mumtima winu? 5 Chinonopa kiki kujova, ‘Ulekekiswi kumbudila
Chapanga waku,’ Amala kujova, ‘Yima, ugenda?’ 6 Hinu, nigana mmanya
kuvya Mwana wa Mundu anauhotola pamulima kuvalekekesa vandu
gevambudili Chapanga.” Penapo ndi akamjovela mundu mweapoli yula,
“Yima ugega lusongwani lwaku amba kunyumba yaku!”
7 Na mundu mwenuyo akawuka na kuhamba kunyumba yaki. 8 Msambi
wa vandu wula pevagaweni ago, vakakangasa na kuyogopa, vakamulum-
balila Chapanga mweavapelii vandu uhotola wenuwu.

Yesu akumkemela Matei
(Maluko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu akawuka penapo, ndi peavili mukuhamba amuwene mundu
mmonga mweikemiwa Matei, atamili munyumba ya kutolela kodi. Hinu,
Yesu amjovili, “Unilanda.”
Namwene akayima na kumlanda.
10 Yesu peatamili munyumba ya Matei, kulya chakulya, vatola kodi
vamahele na vevakumbudila Chapanga vabwelili kulya nayu, pamonga
na vawuliwa vaki. 11 Pagati ya Vafalisayu vangi pavagaweni genago,
vakavakota vawuliwa vaki, “Ndava kyani muwula winu ilya pamonga na
vatola kodi na vandu vevakumbudila Chapanga?”
12 Yesu akavayuwana, akayangula, “Vandu vangalwala nakugana
mlamisa, nambu vana matamu ndi vakumgana mlamisa. 13 Hinu
mukajiwula malovi aga mana yaki kyani, ‘Nigana lipyana, lepi luteta lwa
kutinyisa.’ Nibweli lepi kuvakemela vandu vevihenga matendu gabwina
palongolo ya Chapanga, nambu ndava ya vevakumbudila Chapanga.”

Mawuliwu ndava ya kujihinisa kulya chakulya ndava ya Bambu
(Maluko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Kangi, vawuliwa va Yohani Mbatizaji vamubwelili Yesu, vakamkota,
“Tete na Vafalisayu tikujihinisa kulya chakulya pamahele ndava ya
Bambu. Ndava kyani vawuliwa vaku vakujihinisa lepi kulya chakulya?”
15 Yesu akayangula, “Wu, vandu vevagongoliwi kumselebuko wa
pandowa yihotoleka vatama ngolongondi kuni vavi pamonga na mkolo
ndowa? Lepi, nambu lwalabwela lukumbi lwa mkolo ndowa kuwusiwa,
lwenulo ndi lukumbi lwavene kujihinisa kulya chakulya.”
16 “Vandu vitota lepi chilaka cha nyula ya mupya munyula ya lindimula.
Muni chilaka chenicho yati chipapula neju nyula lindimula na pandu
pala yati piyonjokeseka neju kupapuka. 17 Vandu nakusopa divayi ya
mupya muchihaku cha chikumba chechilali. Ngati vasopii muchihaku cha
chikumba chechilali yati chibayuka na divayi yati yiyitika. Nambu vandu
visopa divayi ya mupya muchihaku cha chikumba cha mupya. Na vyoha,
vihaku na divayi yati visindimala bwina.”

Msikana mweafwili na mau mmonga
(Maluko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu peavi akona angamala kujova malovi ago, chilongosi mmonga
Myawudi ambwelili, akamfugamila na kujova, “Msikana wangu afwili
hinu. Nambu chondi tihamba ukamvikila mawoko gaku yati itama kangi.”
19 Yesu akayima na kumlanda na vawuliwa vaki vakamlanda.
20 Mau mmonga, avi na utamu wa kuhuma ngasi lukumbi lwa miyaka
kumi na yivili, amlandili Yesu mumbele, na kupamisa lugunyilu lwa
nyula yaki. 21 Akitili chenicho ndava ya aholalili mumtima waki kuvya,
“Nakapamisa ndu nyula yaki, yati nilama.”
22 Yesu ang'anamwiki na kumlola akamjovela, “Msikana wangu, kanga-
mala mtima kusadika kwaku kukulamisi.” Mau yula akalama lukumbi
lulalula.
23 Yesu ayingili munyumba ya chilongosi yula na peavawene vabeta
chitolilo na msambi wa vandu, vivembeneka na kugalawuka, 24 avajovili
vandu vala “Muwuka pandu apa! Msikana akona mumi, agonili ndu.”
Vene vamkamheka. 25 Hinu msambi wa vandu pavawukili, Yesu akayingila
mugati na kumkamula msikana yula chiwoko, na msikana yula akayima.
26 Malovi ago gadandasiki neju pamulima wula woha.

Yesu akuvalamisa ngalola vavili

27 Yesu akawuka pandu penapo, na peavi mukuhamba, vangalola vavili
vamlandili na kuywanga, “Mwana wa Daudi utihengela lipyana!”
28 Yesu peayingili munyumba, vangalola vala vamhambili namwene
avakotili, “Wu, mwisadika kuvya nihotola kuvalamisa?”
Vene vakayangula, “Ena, Bambu.”
29 Penapo Yesu akavapamisi mumihu gavi na kujova, “Ndi, gavyai mewa
kwa nyenye ngati chemwisadika!” 30 Mihu gavi gadindwiki. Namwene
Yesu akavabesa neju, “Mkoto kumjovela mundu yeyoha lijambu lila.”
31 Nambu vene vawukili na kugadandaula malovi ga Yesu pamulima
wula woha.

Yesu akumlamisa mundu ngajova

32 Vandu pavawukili, vandu vangi vamletili Yesu mundu mmonga nga-
jova ndava ya kutalaliwa na mzuka. 33 Bahapo mzuka wula pawavingiwi,
mundu yula akatumbula kujova kavili. Vandu voha vakakangasa na
kujova “Lijambu ngati lenili kawaka peliwonekini pa Isilaeli!”
34 Nambu Vafalisayu vakajova, “Akuyivinga mizuka kwa makakala ga
mkulu wa mizuka.”

Yesu akuvahengela lipyana vandu

35 Yesu avi mukugenda mumiji na muhijiji yoha, awulayi munyumba
za kukonganekela Vayawudi. Ikokosa Lilovi la Bwina la unkosi wa
Chapanga, na kuvalamisa matamu gavi na kuvawusila ng'ani zavi. 36 Hinu,
peauwene msambi wa vandu, avahengili lipyana ndava vatotokili neju
changali utangatila, ndi vavi na mtahu ngati mambelele gangali mdimaji.
37 Kangi akavajovela vawuliwa vaki, “Mabenu gamahele, nambu vabenaji
vadebe. 38 Hinu muyupa mkolo mabenu gaki avatuma vanalihengu
vabena mabenu gaki.”

10

Vamitumi kumi na vavili
(Maluko 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu avakemili pamonga vawuliwa vaki kumi na vavili, akavapela
uhotola wa kuvinga mizuka na kulamisa utamu ndalindali. 2 Mahina
ga vamitumi vaki kumi na vavili vala ndi aga: Kutumbula Simoni
mweikemiwa Petili na Andelea mlongo waki na Yakobo mwana wa
Zebedayo, na Yohani mlongo waki, 3 vangi ndi Filipi na Batolomei na
Tomasi na Matei mtola kodi na Yakobo mwana wa Alufayo na Tadei,
4 Simoni mweavi mundu wa kukengelela mulima waki na Yuda Isikalioti,
mwenuyu ndi mweamng'anamukili Yesu.

Yesu akuvatuma vamitumi kumi na vavili
(Maluko 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu avatumili kumi na vavili avo na kuvapela uhotola uwu, “Mkoto
kuhamba kwa vandu vangali Vayawudi, mewa mkoto kuyingila kumiji
ya Vasamaliya. 6 Nambu mhamba kwa vandu va Isilaeli vevayagili
ngati limbelele. 7 Pemwihamba mvakokosela aga, ‘Unkosi wa kunani
kwa Chapanga uvi papipi!’ 8 Mvalamisa vatamu, muvayusa vandu
vevafwili, muvanyambisa vevavi na mabudi, mvinga mizuka. Mupatili
waka muwusa waka. 9 Mkoto kugega zahabu amala feza amala shaba
mumahaku ginu. 10 Mewawa mkoto kugega lihaku la lugendu amala
magwanda gavili, amala champali amala mkongojo, mhengalihengu
iganikiwa kupewa chakulya.”
11 “Pemwiyingila pamuji wowoha, amala muchijiji chochoha mulonda
mundu mweigana kuvapokela kunyumba yaki, ndi mumgendela na
mtama kwa mwenuyu mbaka pemwiwuka pandu apo. 12 Pamuyingila
panyumba muvajambusa vakolonjinji. 13 Ngati vandu va nyumba yeniyo
vavapokili nyenye, jambusa yeniyo ya uteke yati yitama bahapo. Nambu
ngati vavapokili lepi, jambusa yinu yati yikuvawuyila mwavene. 14 Ngati
vakolo nyumba, vabeli kuvapokela amala kuvayuwanila malovi ginu, hinu
pemwiwuka munyumba yeniyo amala muji wenuwo muvakung'undila
lububu lwa mumagendelu ginu kulangisa kuvya vene vavabeli nyenye.
15 Nikuvajovela chakaka, pa ligono la uhamula yati yivya mbanga kwa
miji ya Sodoma na Gomola kuliku muji wenuwo.”

Mang'ahiso Gegibwela
(Maluko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 “Hinu nene nikuvatuma nyenye ngati limbelele pagati ya libwa la
mudahi. Mvya na luhala ngati liyoka na muvya ngolongondi ngati
ngunda. 17 Mujiyangalila na vandu, muni vakuvatakila nyenye mumabanji
ga mihalu na valavatova mchapilu munyumba zavi za kukonganekela
Vayawudi. 18 Yati vakuvapeleka palongolo ya vachilongosi na vankosi
ndava ya nene, penapo muhotola kuvajovela vandu malovi gangu na
vandu vangali Vayawudi. 19 Hinu vakavatakila nyenye mumabanji ga
mihalu, mkoto kung'ahika kuholelela tijova kyani, ndava muni yati
mwipewa gakujova lukumbi peluhika. 20 Muni nyenye lepi mwemjova,
nambu Mpungu wa Dadi winu yati wijova mugati yinu.”
21 “Mlongo alamgotola mlongo waki akomiwa na dadi alamgotola
mwana waki, mewawa vana yati vakuvang'anamukila vadadi na vany-
ina vavi na kuvakoma. 22 Vandu voha vakuvayomela ndava nyenye
mukunisadika nene. Nambu mweisindimala mbaka pamwishu yati
isanguliwa. 23 Vandu vakavavinga kumuji umonga mjumbila pamuji
wungi. Nikuvajovela chakaka, mwakona kumala mumiji yoha ya Isilaeli
kwakona Mwana wa Mundu kubwela.”

24 “Muwuliwa akumpita lepi muwula waki, mewawa na mtumisi
akumpita lepi mkulu waki. 25 Yikola muwuliwa kuvya ngati muwula waki,
mewawa na mvanda kuvya ngati mkulu waki. Ngati vamkemili mkulu
mkolo nyumba Belizebuli, wu, yati vakuvakemela lepi vandu vangi va
lukolo lwenulo mahina gahakau neju?”

Yani wa kuyogopewa
(Luka 12:2-7)

26 “Hinu mkoto kuvayogopa vandu muni chindu chochoha chechigu-
bikwi yati chigubukuliwa na chindu chochoha chechifiyiki yati chi-
fiyuliwa. 27 Genikuvajovela nyenye muchitita, mulijovai mululangasa
na lijambu lemwayuwini pachinunu, mulikokosa pavandu. 28 Mkoto
kuvayogopa vala vevikoma higa, nambu nakuhotola kukoma mpungu.
Mbanga neju kumuyogopa yula mweihotola kukoma higa pamonga na
mpungu mumotu wa magono goha wangajimika. 29 Mayeluyelu gavili
gegiguliswa kwa lishonga limonga lidebe. Nambu hati limonga lihotola
lepi kugwa pandima changagana Dadi winu. 30 Nambu kwa upandi winu,
mwene amanyili mvalangu wa mayunju goha ga mitu yinu. 31 Hinu mkoto
kuyogopa, muni nyenye mwitopeswa neju kuliku mayeluyelu gamahele.”

Kumyidikila na kumbela Kilisitu
(Luka 12:8-9)

32 “Kila mundu mweakuniyidakila nene palongolo ya vandu, na nene
yati nikumyidakila palongolo ya Dadi wangu mweavi kunani. 33 Nambu
mundu yeyoha mweakunibela nene palongolo ya vandu, na nene yati
nikumbelela palongolo ya Dadi wangu mweavi kunani.”

Mpechenganu
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 “Mkoto kuhololela ngati nibweli kuleta uteke pamulima. Nibweli lepi
kuleta uteke nambu ngondo. 35 Muni nivaletili mpechenganu pagati yinu,
mwana na dadi waki, msikana na nyina waki na mkamwana na nayala
waki. 36 Na vamakoko va mundu, ndi vala va panyumba yaki.”

37 “Mwene mweakumgana neju dadi amala nyina waki kuliku
nene, iganikiwa lepi kuvya muwuliwa wangu. Mewawa mundu yey-
oha mweakumgana neju msongolo amala msikana waki kuliku nene,
iganikiwa lepi kuvya muwuliwa wangu. 38 Mundu angagega msalaba
waki mwene na kunilanda nene, iganikiwa lepi kuvya wangu. 39 Mundu
mweikamulila wumi waki yati akuuyagisa, nambu mundu mweakuuyag-
isa wumi waki ndava ya kunisadika nene yati akugapata.”

Kupokela njombi
(Maluko 9:41)

40 “Mundu mweavapokela nyenye, akunipokela nene, mundu
mweakunipokela nene, akumpokela yula mweanitumili. 41 Mundu
mweakumpokela mlota wa Chapanga, ndava mlota wa Chapanga yati
ipokela njombi ya ulota wa Chapanga. Mewawa Mundu mweakumpokela
mundu mbwina palongolo ya Chapanga, ndava mundu mbwina yati
ipokela njombi ya mundu mbwina. 42 Nikuvajovela chakaka, mundu
yeyoha mweakumpela mmonga pagati ya vandu ava vangamanyikana
chikombi cha manji gasisimu ndava mulanda wangu, chakaka ikosa lepi
njombi yaki.”

11

Vajumbi kuhuma kwa Yohani Mbatizaji
(Luka 7:18-35)

1 Yesu peamali kuvapela malagizu vawuliwa vaki, kumi na vavili,
akawuka penapo, kuhamba kuwula na kukokosa mumiji yeyavi papipi
na Galilaya.
2 Yohani Mbatizaji akungiwi mu jela, peayuwini matendu ga Kilisitu, ndi
avatumili vawuliwa vaki, 3 vamkota Yesu, "Wu, veve ndi yula mweibwela,
amala timlindila yungi?"
4 Yesu akavayangula, "Mhamba, mukamjovela Yohani gala gemukuga-
lola na kuyuwana. 5 Vangalola vilola na vangagenda vigenda, na vanam-
abudi vinyambiswa, na vangayuwa viyuwana na vevafwili viyukiswa
na vangangu vikokoselewa Lilovi la Bwina. 6 Amotisiwa mundu yula
mwangaleka kunisadika!"
7 Hinu vawuliwa va Yohani vala pavawuyili, Yesu akavajovela msambi
wa vandu wewamtindili, malovi ga Yohani, "Mwahambili kulugangatu ku-
lola kiki? Wu mwaganili kulola linyai chelinyuguswa na mpungu? 8 Hinu
mwahambili kulola kyani? Mundu mweawalili nyula za kunyamba?
Lola Vandu veviwala nyula za bwina vitama munyumba za vankosi.
9 Nambu mweambili kulola kyani? Mlota wa Chapanga? Ena, chakaka
neju kuliku mlota wa Chapanga." 10 "Mwenuyu ndi Yohani mweajoviwi
mu Mayandiku Gamsopi. 'Yuwanila nene nikumtuma mjumbi wangu
akulongolela, kutendelekela njila yaku.' 11 Nikuvajovela chakaka, pagati
ya vandu vevitama pamulima angahumila mweavi mkulu kuliku Yohani
Mbatizaji. Pamonga na ago yula mweavi mdebe neju muunkosi wa
Chapanga, ndi mkulu kuliku Yohani. 12 Kuhuma lukumbi lwa Yohani
Mbatizaji mbaka lelu, Unkosi wa Chapanga ubelelewa neju, na vandu
vevavi na makakala vilinga kuutola kwa makakala. 13 Mawuliwu goha
ga vamlota va Chapanga na vawula va Malagizu mbaka lukumbi ulu lwa
Yohani galotili mambu ga lusenje lwa hinu." 14 Ngati mwihotola kuyidikila
aga, Yohani ndi Eliya mweibwela. 15 Mweavi na makutu, ndi ayuwana!
16 "Hinu nichiwanangisa na kyani chiveleku ichi? Ngati vasongolo
vevitama pandu pa kugulisila vindu na msambi umonga ujovesana na
wungi, 17 'Titovii ngo'ma nambu mumbeli kukina! Tiyimbili nyimbu
za malilu nambu mvembi lepi!' 18 Ndava muni Yohani abwelili, aleki
kulya chakulya ndava ya Bambu, anganywa divayi, vene vakajova, 'Ana
mzuka.' 19 Mwana wa Mundu abwelili ilya na kunywa vene vakajova,
'Mumlola mundu uyu! Muhutulu na chigaligali, nkozi wa vatola kodi
na vevakumbudila Chapanga!' Pamonga na genaa luhala lwa Chapanga
lumanyikana kuvya labwina ndava ya matendu gaki."

Miji yangasadika
(Luka 10:13-15)

20 Kangi Yesu akatumbula kuhakalila vandu miji yeahengili gachinamtiti
gamahele nambu valekili lepi kumbudila Chapanga. 21 "Mwalachikolela
mwavandu va Kolazini! Mwalachikolela mwavandu va Betisaida! Muni,
ngati gachinamtiti genihengili kwinu mbanga yagahengiki ku Tilo na ku
Sidoni, vandu vaki ngavamali, kuwala magunila na kunyala malyenge
vakotwiki kumbudila Chapanga. 22 Nambu nikuvajovela mu ligono la
uhamula nyenye yati mwihamuliwa neju kuliku vandu va ku Tilo na
Sidoni. 23 Na nyenye mwavandu va Kapelanaumu, wu, yati mukujikwiha

mbaka kunani kwa Chapanga? Yati wiheleswa mbaka kuligodi litali
langali mwishu! Ndava kuvya gachinamtiti gegahengiki kwa veve,
yagahengiki ku Sodoma kula, muji wenuwo ngawasigalili mbaka lelu.
24 Nambu nikuvajovela, ligono la uhamula veve yati wihamuliwa neju
kuliku ya vandu va ku Sodoma!”

Mbwela kwa nene mupumulila
(Luka 10:21-22)

25 Lukumbi lwenulo, Yesu ajovili, “Nikusengusa, Dadi, Bambu wa kunani
na mulima! Ndava uvafiyili mambu genago vevavi na luhala na vasomaji,
ndi uvagubukulii vana vadebe.” 26 Ena, Dadi, ndi cheyikuganisi.
27 “Dadi wangu anigotolili vindu vyoha. Avi lepi mweamumanyi Mwana
nambu Dadi, mewa kawaka mweamumanyi Dadi nambu Mwana, na
yeyoha yula ndi Mwana aganili kumgubukulila.
28 Mbwela mwavoha kwangu, mwemwing'aiswa na kuyegemewa na
ndwika na nene yati nikuvapumulisa. 29 Mjikunga lingolingoli langu,
mkajiwula kuhuma kwangu, muni nene ndi nampoli na mngolongondi
wa mtima, na nyenye yati mpoleswa mumtima yinu. 30 Muni, lingolingoli
langu litopa lepi ndwika yangu yiyuyuka.”

12

Bambu ndi Ligono la Kupumulila
(Maluko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Lukumbi ulo, Yesu avi mukupita mumigunda Ligono la Kupumulila,
Hinu, vawuliwa vaki njala yavavinili, vakatumbula kudenya nganu
na kuyogola ngele zaki na kulya. 2 Vafalisayu pevagaweni genago,
vakamjovela Yesu, “Lola, vawuliwa vaku vihenga lijambu lelibesiwi
kuhenga pa Ligono la Kupumulila.”
3 Yesu akayangula, “Wu, mwangasoma cheahengili Daudi na vayaki
njala peyamvinili? 4 Mwene ayingili mu Nyumba ya Chapanga na kulya
mabumunda gala gegavikwi palongolo ya Chapanga. Mwene hati vayaki
kawaka mweayidakiliwi kulya mabumunda genago. Mabumunda ago
gaganikiwi kuliliwa na vamteta va Chapanga ndu. 5 Amala mwangasoma
muchitabu cha Malagizu kuvya kila Ligono la Kupumulila vamteta va
Chapanga vakugadenya malagizu ga Musa mu Nyumba ya Chapanga kuni
vihololewa lepi kuvya vahokili? 6 Nambu hinu nikuvajovela kuvya penapa
avi mkulu kuliku Nyumba ya Chapanga. 7 Kuvya mumanyalila mana ya
malovi aga ‘Nigana lipyana, nigani lepi teta zinu.’ Ngamuvahamwili lepi
vandu vangahoka. 8 Muni Mwana wa Mundu ndi Bambu wa Ligono la
Kupumulila.”

Mundu mweavi na chiwoko chechipoli
(Maluko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu akawuka penapo, akahamba munyumba ya kukonganekela
Vayawudi. 10 Kwavi na mundu mmonga mweagogodili chiwoko. Hinu,
vandu vamkotili Yesu, “Wu, Malagizu giyidakila kumlamisa mundu pa
Ligono la Kupumulila?” Vamlingili ndava vapatayi njila ya kumtakila.
11 Nambu Yesu akavajovela, “Wu, yani pagati yinu mweavi na limbelele
laki, ligwilili muligodi, wu, akulihumisa lepi Ligono la Kupumulila?
12 Mundu itopeswa neju kuliku limbelele! Hinu ndi yiyidakiliwa kuhenga
matendu gabwina pa Ligono la Kupumulila.” 13 Kangi Yesu akamjovela
mundu yula, “Talambula chiwoko chaku.”

Mwene akachitalambula, ndi chalamili ngati chiwoko chingi chila.
14 Nambu Vafalisayu vakahuma kuvala na kujovesana, ndava ya mpangu
wa kumkoma Yesu.

Mtumisi mweahaguliwi na Chapanga

15 Nambu Yesu amanyalili mpangu wula, akawuka pandu pala. Msambi
wa vandu wamlandili, akavalamisa vana matamu voha. 16 Avabesili
vakotoka kuvajovela vandu mambu gaki, 17 muni lilovi la ajovili Mlota
Isaya litimilayi.
18 "Lola, mtumisi mwenimuhagwili,
chiganu changu, mweanihekesa neju mtima wangu.
Nikuuvika mpungu wangu panani yaki,
namwene yati ikokosa uhamula wangu kwa milima yoha.
19 Angahutana, amala kuywanga,
mewa lwami lwaki nakuyuwanika munjila
20 Mlahi weupondiki akuwudenya lepi,
na utambi wewihuma lyohi wijimika lepi,
mbaka kuhamula kwekuganikiwa kulongosa,
21 Vandu voha va milima yoha vakumhuvalila mwene."

Yesu na Beelizebuli
(Maluko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Penapo vandu vamletili Yesu mundu ngalola mewa avi ngajova
mweatalaliwi na mzuka. Yesu akamlamisa hati akahotola kujova na
kulola. 23 Msambi woha wa vandu wewavi penapo ukakangasa na kujova,
"Wu, mwenuyu lepi mwana wa Daudi?"

24 Nambu Vafalisayu pevayuwini genago, vakajova, "Mundu uyu ivinga
mizuka kwa uhotola wa Belizebuli mkulu wa mizuka."

25 Yesu amanyili maholo gavi akajova, "Unkosi wowoha weulekangini
chikundi chikundi wewitovana wene, wangahotola kusindimala mewawa
na muji amala vandu va nyumba yimonga vevalekangini chikundi
chikundi yati vigwa." 26 Ngati Setani akavinga mizuka yaki, aku-
jing'anamukila mwene. Hinu unkosi waki usindimala wuli? 27 Ngati
nyenye mwijova nene nikuyivinga mizuka kwa makakala ga Belizebuli,
wu, valanda vinu vivinga kwa makakala ga yani? Ndava ya genago
vandu vinu ndi vevakuvahamula nyenye! 28 Nambu ngati nivinga mzuka
kwa makakala ga Mpungu wa Chapanga, ndi mumanya kuvya Unkosi wa
Chapanga umali kuvabwelela.

29 "Ihotola wuli mundu kuizangila nyumba ya mundu mweavi na
makakala na kumnyaga vindu vyaki, changali hoti kumkunga mundu ana
makakala mwenuyo? Kangi ndi ahotola kumnyaga vindu vyaki."

30 "Mundu yeyoha mweanganilanda nene, akunibela, na mundu yeyoha
mweangayola pamonga na nene, idandasa. 31 Ndava yeniyo nikuvajovela,
vandu yati vilekekeswa kumbudila kwavi Chapanga na maligu gavi goha,
nambu yati ilekekeswa lepi yula mweakumliga Mpungu Msopi. 32 Kangi,
mundu yeyoha mweijova lilovi la kumbela Mwana wa Mundu yati
ilekekeswa, nambu mundu yeyoha mweijova lilovi la kumbela Mpungu
Msopi, ilekekeswa lepi pamulima uwu hati pamulima weubwela."

Mkongo na matunda gaki
(Luka 6:43-45)

33 "Mkongo wakavya wabwina na matunda gaki yati givya gabwina
mewawa, mkongo wakavya uhakau na matunda gaki givya gahakau

mewa. Ndi mkongo umanyikana ndava ya matunda gaki. 34 Nyenye
mwachiveleku cha liyoka! Mwihotola wuli kujova mambu gabwina kuni
mwavene mwavahakau? Muni mundu ijova gala gegamemili mumtima
waki. 35 Mundu mbwina iwusa mambu gabwina muchibana chaki
chabwina, mewawa mundu mhakau iwusa mambu gahakau muchibana
chaki chihakau."
36 "Hinu nikuvajovela, ligono la uhamula kila mundu yati ihamuliwa
kwa kila lilovi lihakau leajovili. 37 Muni malovi gaku wamwene yati
wiyidakiliwa umganisi Chapanga, na kwa malovi gaku wamwene yati
wihamuliwa kuvya uhokili."

Kugana ulangisu
(Maluko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Kangi pagati ya vawula va malagizu na Vafalisayu vamjovili Yesu,
"Muwula tigana kulola ulangisu kuhuma kwa veve."
39 Mwene akayangula, "Chiveleku chihakau changali sadika! Mwigana
ulangisu, yati mwipata lepi ulangisu, nambu ndi wulawula wa Yona
mweavi mlota wa Chapanga. 40 Ngati Yona cheatamili magono gadatu
kilu na muhi mulileme la somba yivaha, mewawa Mwana wa Mundu
yati itama mugati ya ndima magono gadatu muhi na kilu. 41 Ligono la
uhamula vandu va ku Ninawi yati viyima pamonga na chiveleku ichi
na kuchihamula, ndava muni vene vamali kumng'anamukila Chapanga
lukumbi Yona peavakokosili. Hinu apa avi mkulu kuliku Yona! 42 Nkosi wa
chidala wa muji wa Sheba yati ihumila Kwelitipama lilanga lukumbi lwa
uhamula wa chiveleku ichi, namwene yati akuchihamula kuvya chihokili.
Muni mwene agendili kuhuma kutali, abwelili kuhuma kumulima waki,
kuyuwana malovi ga luhala ga Solomoni, kumbi apa avi mkulu kuliku
Solomoni."

Kuwuya kwa mzuka
(Luka 11:24-26)

43 "Mzuka ngati uvingiwi kwa mundu, ulyungalyunga kulugangatu ku-
londa pandu pa kupumulila. Akupapata lepi pandu, 44 Kangi akujijovela,
'Niwuya kavili kunyumba yangu mwenihumili.' Peiwuya akuyikolela
nyumba yila yivii waka yifyagiliwi na kupambwa. 45 Kangi ihamba
kuyitola mizuka yingi saba, hihakau neju kuliku mwene, yoha ibwela
kuyingila kwa mundu yula. Mundu yula ivya mhakau neju kuliku
peatumbwili. Hinu ndi yati yivya kwa chiveleku ichi chihakau."

Nyina na valongo va Yesu
(Maluko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu peavi akona ilongela na vandu, lola, nyina waki na valongo
vaki vakahika na kuyima kuvala, vagana kulongela nayu. 47 Hinu mundu
mmonga akamjovela, "Yuwanila nyina waku na valongo vaku vavi kuvala,
vigana kulongela na veve."
48 Nambu Yesu akamyangula mundu yula "Nyina wangu ndi yani? Na
valongo vangu ndi vayani?" 49 Kangi akatalambula chiwoko chaki na
kuvalangisa vawuliwa vaki, akajova, "Ava ndi nyina wangu na valongo
vangu! 50 Muni mundu yeyoha mweihenga geigana Dadi wangu mweavili
kunani, mwenuyo ndi mlongo wangu mlumbu wangu na nyina wangu."

13

Luhumu lwa mmija mbeyu
(Maluko 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Ligono lilolo, Yesu awukili munyumba yila akahamba kutama mumhana ya nyanja. 2 Msambi uvaha wa vandu wamtindili hati Yesu akakwela muwatu, akatama. Vandu voha vayimili mumhana ya nyanja, 3 namwene Yesu akavajovela mambu ga mahele kwa miluhumu.

"Myuwanila, mundu mmija mbeyu ahambili kumija mbeyu. 4 Peamijili, mbeyu zingi zikagwilila munjila, na hidege yikabwela yikahola. 5 Zingi zakagwilila pamatalau pangali kuvya na ludaka neju. Zalolikini zimeli kanyata ndava ludaka lwavi lwamahele lepi. 6 Lilanga palaumili, lachonili ndava mikiga yaki yakamwili lepi muludaka, zikanyala. 7 Mbeyu zingi zagwilili mumikongo ya minga, ndi mikongo ya minga yikamela na kuzihinya. 8 Zingi zagwili paludaka lwa bwina, zameli na kupambika, yingi mbeyu miya yimoja na yingi mbeyu sitini na yingi mbeyu selasini."

9 Yesu akajova, myuwana nyenye mwemuvi na makutu.

Ndava ya miluhumu
(Maluko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Vawuliwa va Yesu vamhambili, vakamkota, "Ndava kyani wijova na vandu kwa miluhumu?"

11 Yesu akavayangula, "Nyenye mpewili uhotola wa kumanya umfiyu wa Unkosi wa kunani kwa Chapanga, nambu vene vapewili lepi. 12 Muni mundu mweavi na chindu yati iyonjokesewa neju, nambu mundu angali kuvya na chindu hati cheavi nachu yati chinyagiwa. 13 Muni nijova nawu kwa miluhumu, ndava vilolokesa nambu vilola lepi viyuwana nambu vimanya lepi. 14 Kwa vene gatimili malovi gala geajovili Isaya mweavi mlota wa Chapanga,

kuyuwana yati mwiyuwana, nambu yati mwimanya lepi,
kulola yati mwilola, nambu yati mwiwona lepi,
15 muni mitima ya vandu ava yitopa.
Vagadindii makutu gavi,
vagubiki mihu gavi.
Kuvya lepi, yavaloli na mihu gavi,
yavayuwini na makutu gavi,
yavamanyalili muluhala lwavi,
na kumuwuyila Bambu,
na nene nganivalamisi.

16 Nambu mmotisiwa nyenye, muni mihu ginu gilola na makutu ginu giyuwana. 17 Nikuvajovela chakaka, vamlota va Chapanga vamahele na vandu va Chapanga vamahele vanogili kugalola gala gemgaloli nambu vagaloli lepi, na kuyuwana gala gemyuwini nambu nakuyuwana."

Yesu idandaula luhumu lwa mmija mbeyu
(Maluko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 "Hinu, nyenye myuwana ndava ya luhumu lwenulu lwa mmija mbeyu. 19 Yeyoha mweiyuwana lilovi la Unkosi wa Chapanga changamanya, iwanangana ngati mbeyu zezagwili munjila, ndi yula mhakau ibwela na kutola chechimijiwi mumtima waki. 20 Mbeyu zezagwili mulitalau ndi luhumu wa mundu yula mweiyuwana lilovi lenilo na bahapo akulipokela kwa luheku. 21 Nambu nakuyingila mugati yaki ndava avi lepi na mikiga, lilovi lenilo litama mulukumbi luhupi na pegihumila man'gaiso na kuhengiwa uhakau ndava ya lilovi la Chapanga,

kanyata igwa. 22 Mewawa na mbeyu yeyagwili pagati ya mikongo ya
minga, ndi luhumu lwa mundu mweiyuwana lilovi lenilo, nambu mambu
ga pamulima apa na mnogo wa kugana vindu vyamahele vikulitindila
lilovi lenilo na ipambika lepi matunda ndi kuhenga gala gakumganisa
Chapanga. 23 Nambu mbeyu yeyagwilili muludaka lwabwina ndi luhumu
wa mundu mweiyuwana lilovi na kulimanya, ndi yipambika matunda,
yimonga matunda miya na yingi matunda sitini na yingi matunda
selasini."

Luhumu lwa masindi

24 Yesu avajovili vandu luhumu lungi, "Unkosi wa kunani kwa Chapanga
uwanangini na mundu mweamijili mbeyu yabwina mumgunda waki.
25 Hinu vandu pavagonili abwelili mundu likoko na kumija masindi
pagati ya nganu na kuwuka. 26 Penapo nganu peyameli na kutumbula
kuholomola njechela, mewawa masindi gakahumila. 27 Vatumisi va
mkolo mgunda vamhambili na kumjovela mwene, 'Bambu, chakaka
wamijili mbeyu zabwina kumgunda waku. Hinu masindi gahumili koki?'
28 Mwene akavayangula, 'Mundu likoko ndi mweahengili genago.' Ndi
vatumisi vaki vakamkota wigana tete tikatupulai masindi? 29 Mwene
akavayangula, 'Lepi,' Pangi pemwitupula masindi, yati mwitupula na
nganu mewa. 30 Mlekayi vikula pamonga mbaka lukumbi lwa kubena.
Lukumbi lwenulo ndi yati nikuvajovela vabenaji, vayola hoti masindi na
kugakunga malundu ga kuyocha motu, na nganu mbenai na kuyivika
pachibana changu."

Luhumu lwa mbeyu ya haladali
(Maluko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu avajovili vandu luhumu lungi, "Unkosi wa kunani kwa Chapanga
uwanangini na mbeyu yidebe yeyikemiwa haladali mundu ayitolili, na
kumija kumgunda waki. 32 Yene yivya yidebe kuliku mbeyu zoha, nambu
yikamela na yikula kuvya mkongo uvaha kuliku mimea yoha, hati hidege
yibwela na kujenga hisakanilu, mumambanda gaki."

Luhumu lwa ngemeku
(Luka 13:20-21)

33 Yesu avajovili luhumu lungi, "Unkosi wa kunani kwa Chapanga
uwanangini na mau mmonga mweagegili ngemeku, akahangisana na
uhembe madebe gavili na lapinga, na uhembe woha watutumwiki."

Mahengu ga miluhumu
(Maluko 4:33-34)

34 Yesu aujovili msambi wa vandu genago goha kwa miluhumu, kawaka
chindu cheajovili changali miluhumu, 35 Muni lijambu leajovili mlota wa
Chapanga litimilayi,
"Yati nijova nawu kwa luhumu,
yati nikuvajovela mambu gegafiyiki kutumbula kuwumbwa kwa mulima."

Yesu idandaula luhumu lwa masindi

36 Kangi Yesu avalagili vandu vala, akayingila munyumba. Vawuliwa
vaki vamhambalili vakamjovela, "Utidandaulila luhumu lwa masindi
kumgunda."

37 Yesu akavayangula, "Mmija mbeyu zabwina ndi Mwana wa Mundu
38 Mgunda wula ndi pamulima. Mbeyu zabwina zila ndi vandu vala unkosi
ndi wavi. Nambu masindi gala ndi vandu va yula Mhakau. 39 Mundu
likoko yula mweamijili masindi ndi Setani. Mabenu ndi mwishu wa

mulima uwu, vabenaji ndi Vamitumu va kunani kwa Chapanga. 40 Ngati
chavitupula masindi na kugayocha motu, ndi yati cheyivya pamwishu
wa mulima uwu. 41 Mwana wa Mundu yati akuvatuma Vamitumu vaki
va Chapanga vavayola kuhuma ku Unkosi waki voha vevibudisa vandu
kwa Chapanga na vevavi na matendu gahakau, 42 na kuvataga mulitanulu
la motu ukali kwenuko yati vivemba na kuyaga minu. 43 Kangi, vandu
vevihenga matendu gabwina palongolo ya Chapanga yati ving'asima ngati
lilanga muunkosi wa Dadi wavi. Hinu mweavi na makutu ndi ayuwana!”

Luhumu lwa vindu vya mashonga gamahele vyevifiyiki

44 “Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana ngati vindu vya
mashonga gamahele vyevifiyiki kumgunda. Mundu mmonga ayiwene,
akafiya kavili. Ahekili neju, hati akahamba kugulisa vyoha vyeavi navyu
na akagula mgunda wula.”

Luhumu lwa lulu

45 “Kavili Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana na mgulisa
vindu mweilonda chindu cha mashonga gamahele neju chechikemelewa
lulu. 46 Peapatili lulu yimonga yeyiguliswa kwa mashonga gamahele neju,
akahamba, kugulisa vyoha vyeavi navyu na kugula chindu chila.”

Luhumu lwa ngwanda wa somba

47 “Mewawa Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana na ngwanda
wa somba weujwigiwi munyanja, kulova somba ndalindali. 48 Paumemili,
valova somba vahutili pandumba, vakatama na kuhagula somba zabwina
na kuvika mumadengu gavi, na somba zezawolili vakataga. 49 Chenichi ndi
cheyivya pamwishu wa mulima uwu, Vamitumu va kunani kwa Chapanga
yati vihumila na kupangula vandu vabwina na vandu vahakau, 50 kangi
yati vakuvataga vandu vahakau mulitanulu la motu, kwenuko ndi yati
vivemba na kuyaga minu.”

Vindu vya mupya na vya kadeni

51 Yesu akavakota, “Wu, mukugamanya mambu goha aga?”
Vakamyangula, “Ena.”
52 Mwene akavajovela, “Hinu ndi kila muwula wa malagizu mweaji-
wulili kuuvala unkosi wa kunani kwa Chapanga, iwanangana ngati mkolo
nyumba mweiwusa vindu muchibana vya mashonga gamahele vyamupya
na vyakadeni.”

Yesu vakumbela ku Nazaleti
(Maluko 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu peamali kujova miluhumu yeniyo awukili pandu pala,
54 akahamba kumuji wavi. Akatumbula kuwula vandu munyumba
za kukonganekela Vayawudi, vevamyuwini vakakangasa, vakajova,
“Mwenuyu apatili koki luhala ulu?” Na uhotola wa kuhenga gachinamtiti?
55 Wu, mwenuyu lepi mwana wa yula mhongola mikongo? Na nyina waki
ikemiwa lepi Maliya na valongo vaki, lepi Yakobo na Yosefu na Simoni na
Yuda? 56 Valumbu vaki voha nakutama pamonga na tete? Hinu agapatili
koki mambu ago goha?
57 Vabeli kumpokela, nambu Yesu akavajovela, “Mlota wa Chapanga
itopeswa kila pandu, nambu nakutopeswa pamuji wa kunyumba yaki
mwene!” 58 Hinu ndava ya kubela kumsadika kwavi, Yesu nakuhenga
gachinamtiti yamahele kula.

14

Kufwa kwa Yohani Mbatizaji
(Maluko 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Lukumbi lwenulo, chilongosi Helodi ayuwini malovi ga Yesu 2 Kangi,
akavajovela vatumisi vaki, "Mundu mwenuyo ndi Yohani Mbatizaji,
ayukili ndi muni makakala gachinamtiti gihenga lihengu mugati yaki."
3 Muni Helodi ndi mweamkamwili Yohani akamkunga pingu na kum-
sopa muchifungu, ndava ya Helodiya, mdala wa Filipi, mlongo waki.
4 Ndava Yohani amjovili Helodi, "Chabwina lepi veve kumgega Helodiya
mdala wa mlongo waku!" 5 Helodi aganili kumkoma Yohani, nambu
ayogwipi vandu ndava vandu vammanyili Yohani avi Mlota wa Chapanga.
6 Hinu paligono la mselebuko wa kuvelekewa Helodi, msikana wa
Helodiya akinili palongolo ya vayehe na Helodi ahekili neju. 7 Namwene
akamjovela kwa chilapu kumpela msikana mwenuyo chindu chochoha
cheiyupa.
8 Mwene kuni ikohakewa na nyina waki ndi akayupa, "Unipela mutu wa
Yohani Mbatizaji mulupalu."
9 Nkosi akavya ngolongondi, nambu ndava ya chilapu chaki, na vayehe
vala veavagongolili pachakulya, alagizi vampelai. 10 Hinu, Helodi atumili
mundu muchifungu amdumula Yohani mutu. 11 Vakavika mutu wa Yohani
muchipalu na kumpela msikana yula, namwene akampelekela nyina waki.
12 Vawuliwa va Yohani, vakabwela vakatola higa yaki na kuzika. Kangi
vakahamba kumjovela Yesu.

Yesu akuvapela chakulya msambi uvaha wa vandu
(Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohani 6:1-14)

13 Peamali kuyuwana ago, Yesu akawuka pandu apo na watu, na
kuhamba pandu pachiepela, ngamwene. Nambu vandu vakayuwana ndi
vakamlanda na magendelu kuhuma kumiji. 14 Yesu peahulwiki kubwani,
auwene msambi wa vandu, akavahengela lipyana, akavalamisa vatamu
voha.
15 Payavi kimihi, vawuliwa vaki vakamhambila vakamjovela Yesu,
"Pandu apa ndi palugangatu, na lilanga limali kutipama. Hinu uvalaga
vandu vahamba muvijiji vakajigulila vyakulya."
16 Nambu Yesu akavayangula "Viganikiwa lepi kuhamba, mvapela
nyenye chakulya."
17 Nambu vene vakajova, "Tivii na mabumunda mhanu na somba zivili
ndu."
18 Yesu akavajovela, "Muniletelai apa." 19 Ndi akavajovela vandu
vatama mumanyai, na Yesu akatola mabumunda gala mhanu na somba
zila zivili, akalolokesa kunani kwa Chapanga, akamsengusa Chapanga.
Kangi akagametula mabumunda gala, na kuvapela vawuliwa vaki, navene
vakavapela vandu. 20 Vandu voha vakalya na kuyukuta. Na vawuliwa
vaki vakanonga hipandi yeyisigalili, na kumemesa madengu kumi na
gavili. 21 Mvalangu wa vandu voha vevalili vavi vagosi elufu mhanu,
changavalanga vadala na vana.

Yesu igenda panani ya manji
(Maluko 6:45-52; Yohani 6:15-21)

22 Bahapo Yesu akavalagiza vawuliwa vaki vayingila muwatu, vamlon-
golela kumwambu ya nyanja lukumbi mwene ilagana na msambi wa
vandu. 23 Peamali kuvalaga vandu, akakwela kuchitumbi nga mwene

kumuyupa Chapanga. Kimihi payahikili Yesu avi mwene ndu penapo,
24 nambu watu wula wamali kuhika pagati ya nyanja, nambu yikakang'wa
neju na mtimbunganu wa manji, muni chimbungululu wakang'wayi
wiwuya mumbele.
25 Hamba kucha payahegalili, Yesu avahambili vawuliwa vaki igenda
kwa magendelu panani ya manji. 26 Nambu vawuliwa vaki pavamuwene
igenda panani ya manji vakavagaya neju, vakajova “Lihoka!” Vakaywanga
cha wogohi.
27 Bahapo Yesu akalongela nawu, “Mguna, ndi nene mkoto kuyogopa!”
28 Petili akajova, “Bambu ngati chakaka ndi wamwene, nijovela nibwela
kwaku nigenda panani ya manji.”
29 Yesu akamyangula, “Ena, bwela.” Hinu ndi Petili akahuluka muwatu
wula akagenda panani ya manji, akamhambila Yesu. 30 Nambu peuweni
mpungu wula, akayogopa, akatumbula kujwigama akavemba kwa lwami,
“Bambu unisangulayi!”
31 Penapo, ndi Yesu akatalambula chiwoko chaki na akamkamula
akamjovela, “Veve mweusadika padebe! Ndava kyani uvi na mtahu?”
32 Ndi akayingila muwatu, na mpungu ukaguna. 33 Voha vevavi muwatu
vamfugamili, vakajova, “Chakaka veve ndi Mwana wa Chapanga.”

Yesu akuvalamisa vatamu va ku Genesaleti (Maluko 6:53-56)

34 Vakakupuka nyanja vakahika mulima wa ku Genezaleti. 35 Vandu
pevammanyili Yesu, vakadandasa malovi pandu pala poha. Kangi
vakamletela vatamu voha, 36 vakamuyupa neju avayidakila vapamisa ndu
lugunyilu lwa nyula yaki. Na voha vevapamisi valamili.

15

Mawuliwu ga vagogo (Maluko 7:1-13)

1 Vafalisayu vangi na vawula va malagizu vakahika kuhuma ku
Yelusalemu, vakamhambila Yesu vakamkota, 2 “Ndava kyani vawuliwa
vaku vitopesa lepi mawuliwu ga vagogo vitu? Visamba lepi chabwina
mawoko kwakona kulya chakulya!”
3 Yesu akayangula, “Ndava kyani nyenye mwidenya mihilu ya Chapanga,
ndava ya kulanda mawuliwu ginu?” 4 Chapanga amali kujova, uvatopesa
dadi waku na nyina waku, na mweampela likoto dadi waki amala
nyina waki yikumgana akomiwa. 5 Nambu nyenye mwijova, mundu
mweakumjovela dadi waki amala nyina waki kuvya, chochoha chenihotola kukutangatila, nimuwusili Chapanga, 6 iganikiwa lepi kumtangatila
dadi waki amala nyina waki. Chenichi ndi chemdenya amuli ya Chapanga
kwa kugalanda mawuliwu ginu! 7 “Nyenye mwemkujikita kuvya vandu
vabwina! Isaya alotili chakaka, ndava yinu, peajovili malovi aga!
8 ‘Chapanga ijova, vandu ava vakunitopesa kwa malovi ndu,
nambu mitima yavi yivii kutali na nene.
9 Kunigundamila kwavi ndi waka,
ndava mambu geviwula ndi malagizu ga vandu ndu.’ ”

Vindu vyevikumkita mundu uhakau (Maluko 7:14-23)

10 Kangi Yesu aukemili msambi wa vandu akaujovela, “Myuwanila na
kumanya malovi genikuvajovela! 11 Chindu chechikumyingisa mundu

uhakasa palongolo ya Chapanga lepi chechiyingila mumlomo, nambu ndi chila chechikumuhuma mundu mumlomo.”
12 Kangi vawuliwa vaki vakamhambila, vakamjovela, “Wu, umanyili kuvya Vafalisayu vayomili pevayuwini malovi gaku?”
13 Nambu mwene akavayangula, “Mbeyu yeyoha angamija Dadi wangu mweavi kunani, yati yitupuliwa. 14 Mvaleka vene! Vene ndi vangalola, vachilongosi wa vangalola, na ngalola akamlongosa ngalola muyaki, voha vavili yati vidumbukila muligodi.”
15 Petili akajova, “Utidandaulila luhumu wenuwo.”
16 Yesu akajova, “Hati nyenye mwakona mwangagamanya ago? 17 Wu, mwihotola lepi kumanya chechiyingila mumlomo chihamba mulileme na chiumiswa kuvala kundindima? 18 Nambu mambu gegihumila mumlomo gihuma mumtima, genago ndi gegakumkita mundu akotoka kuyidakiliwa palongolo ya Chapanga. 19 Ndi mumtima gihuma maholo na ukomaji na ugoni na ukemi na kuyiva na malovi ga udese na maligu. 20 Genago ndi gegakumkita mundu kuvya mhakasa palongolo ya Chapanga. Nambu kulya chakulya changasamba nakumuyingisa mundu uhakasa.”

Sadika ya mau mmonga
(Maluko 7:24-30)

21 Yesu awukili pandu penapo akahamba kutama kumuji wa Tilo na Sidoni. 22 Mau mmonga Mkanani wa mulima wenuwo ambwelili na kuywanga neju, “Bambu Mwana wa Daudi, unihengela lipyana! Msikana wangu ing'ahiswa na mzuka.”
23 Nambu Yesu ayangwili lepi, hinu vawuliwa vaki vakamhambila, vakamjovela, “Mjovela awuka lola akutilanda kuni iywanga.”
24 Yesu akayangula, “Nitumwili ndu kwa mulima wa Isilaeli, vevavi ngati limbelele leliyagili.”
25 Nambu mau yula akabwela akamfugamila, akajova “Bambu, unitangatila.”
26 Yesu akamyangula “Chabwina lepi kutola chakulya cha vana na kutagila mabwa.”
27 Hinu mau yula akayangula, “Chakaka, Bambu, nambu hati mabwa gilya masigalilu gegigwa pahi pameza ya bambu wavi.”
28 Penapo ndi Yesu akayangula, “Mau veve, sadika yaku yivaha! Uhengewa ngati chaugana.” Msikana waki akalama lukumbi lulalula.

Yesu akuvalamisa vandu vamahele

29 Yesu akawuka penapo akahamba mumhana wa nyanja Galilaya, akakwela pachitumbi, akatama pahi. 30 Msambi wa vandu vambwelili vamletili vevagogodili higa na vangalola na vangajova pamonga na vangi vamahele vevagogodili magendelu vana matamu, vakavavika palongolo ya magendelu gaki, mwene akavalamisa 31 Msambi wa vandu ukakangasa neju pavaweni vangajova vijova, vevagogodili higa vilama vevagogodili magendelu vigenda na vangalola vilola, vandu vakamulumba Chapanga wa Isilaeli.

Yesu akuupela msambi wa vandu chakulya
(Maluko 8:1-10)

32 Yesu avakemili vawuliwa vaki na kuvajovela, “Nikuvahengela lipyana vandu ava ndava vatamii pamonga na nene magono gadatu, nivii lepi na chindu chakulya. Nangagana vawuka na njala, muni vakotoka kuinduka munjila.”

33 Vawuliwa vaki vakamjovela, “Penapa palukongolo tipata koki
chakulya cha kuyukuta msambi woha wa vandu?”
34 Yesu akavakota, “Mabumunda gavi galinga?”
Vakamyangula “Saba na tusomba tudebe.”
35 Yesu akalagiza vandu vatama pahi. 36 Akatola mabumunda gala saba
na tusomba tudebe tula, akalolokesa kunani kwa Chapanga, akamsengusa
Chapanga, akavimetula, akavapela vawuliwa vaki, navene vakavagavila
vandu. 37 Voha vakalya na kuyukuta. Kangi vakayola masigalilu ga
hipandi na kumemesa madengu saba. 38 Vandu vevalili vavi vagosi elufu
mcheche changavalanga vadala na vana.
39 Ndi Yesu akavalaga vandu vala, akayingila muwatu, akahamba kumuji
wa Magadani.

16

Vandu vigana Gachinamtiti
(Maluko 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Vafalisayu na Vasadukayu vamhambili Yesu na kumlinga, vamyupili
avalangisa ulangisu kuhuma kunani kwa Chapanga. 2 Nambu Yesu
akavayangula, “Yikahika kimihi mwijova yati kwivya kwabwina ndava
kunani kudung'u! 3 Na lukela hamba kucha mwijova, ‘Lelu yati kwivya
na fula, ndava kunani kudung'u na mahundi gatindili!’ Mwimanya bwina
kusoma ulangisu wa kunani, nambu mwangamanya kusoma ulangisu wa
lusenje lwa hinu.
4 Chiveleku changasadika! Chigana ulangisu, chipewa lepi ulangisu,
nambu nga wulawula wa Yona mweavi mlota wa Chapanga.” Yesu
akavaleka, akawuka.

Ngemeku ya Vafalisayu na Vasadukayu
(Maluko 8:14-21)

5 Vawuliwa vaki pavamali kukupuka kumwambu ya nyanja vakumbwiki
kuvya vakosiwi kugega mabumunda. 6 Yesu akavajovela, “Mvya mihu na
mujiyangalila na ngemeku ya Vafalisayu na Vasadukayu!”
7 Nambu vene vakajovesana, “Ijova genaga ndava tigegili lepi mabu-
munda.”
8 Yesu amanyili maholo gavi, akavajovela, “Nyenye vandu mwemsadika
padebe, ndava kyani mwijovesana ndava nakuvya na mabumunda?
9 Mwangamanya? Mwikumbuka lepi mabumunda gala mhanu genavalisili
vandu vala elufu mhanu ndi madengu galinga gemwamemisi? 10 Amala,
mabumunda saba gala genavalisili vandu elufu mcheche, wu, madengu
galinga ga masigalilu gemwamemisi? 11 Ndava kyani nakumanya, kuvya
navi nakulongalela mambu ga mabumunda? Nambu mjiyangalila na
ngemeku ya Vafalisayu na Vasadukayu!”
12 Kangi vawuliwa vakamanya kuvya avi nakujova ndava ya ngemeku
ya mabumunda, nambu ndava ya mawuliwu ga Vafalisayu na Vasadukayu.

Yesu ndi Mwana wa Chapanga
(Maluko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu peahikili muji wa Kaisalia Filipi, akavakota vawuliwa vaki,
“Vandu vijova Mwana wa Mundu ndi nayani?”
14 Vakamyangula, “Vangi vijova Yohani Mbatizaji,” “Vangi vijova Eliya
na vangi vijova Yelemia, amala mmonga pagati ya Vamlota va Chapanga.”
15 Yesu akavakota, “Na nyenye mwijova nene ndi yani?”

16 Simoni Petili akayangula, “Veve ndi Kilisitu, Mwana wa Chapanga
mweavi mumi.”
17 Yesu akajova, “Umotisiwa veve Simoni mwana wa Yona, ndava muni,
kawaka mundu yeyoha mweakugubukuli lijambu lenili, nambu Dadi
wangu wa kunani. 18 Nene nikuvajovela, veve ndi Petili, na panani ya
litalau lenili yati nijenga msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Hati
makakala ga lifwa gihotola lepi. 19 Yati nikupela fungulu za Unkosi wa
kunani kwa Chapanga, chochoha cheudinda pamulima yati chidindiwa
kunani kwa Chapanga, mewawa chochoha cheudindula pamulima, yati
chidinduliwa kunani kwa Chapanga.”
20 Kangi Yesu avabesili neju vawuliwa vaki vakotoka kumjovela mundu
yeyoha yula kuvya mwene ndi Kilisitu Msangula.

Yesu ijova ndava ya kung'aiswa na kufwa kwaki
(Maluko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Kuhumila penapo Yesu atumbwili kuvajovela hotohoto vawuliwa vaki,
kuvya yikumgana ahamba ku Yelusalemu, na kwenuko yati inga'iswa
pamahele, ndava ya kuyokiswa na vagogo, na vamteta vakulu na vawula
va malagizu ga Chapanga geampeli Musa, kuvya yati ikomiwa na paligono
la datu yati iyuka.
22 Petili akamtola pamhana, akatumbula kumhakalila, “Gakotoka
kukuhumila Bambu! Lijambu lenilo langakukolela!”
23 Nambu Yesu akang'anamuka, akamjovela Petili, “Uwuka palongolo
yangu, Setani! Veve ndi Chipingilu changu, maholo gaku lepi ga Chapanga
nambu gachimundu.”
24 Kangi Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Mundu yeyoha mweigana
kuvya mlanda wangu yikumgana ajibela mwene, atola msalaba waki,
anilandayi. 25 Muni, mundu mweigana kuusangula wumi waki mwene,
yati akuuyagisa, nambu mundu mweakuuyagisa wumi waki ndava yangu
yati akuupata kavili. 26 Wu, mundu yati ipata kyani akapata vindu vyoha
vya pamulima na kuuyagisa wumi waki? Amala mundu yati iwusa chindu
kiki chivya pandu pa wumi waki? 27 Ndava muni, Mwana wa Mundu yati
ibwela na ukulu wa Dadi waki pamonga na vamitumu vaki va kunani kwa
Chapanga, penapo ndi peakumuwuyisila kila mundu ndava ya matendu
gaki. 28 Nikujovela chakaka, vavi vangi bahapa, vifwa lepi changamlola
Mwana wa Mundu ibwela avi Nkosi.”

17

Pamihu pa Yesu ping'anamuka chingi
(Maluko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Pegamaliki magono sita, Yesu avatoli Petili na Yakobo na Yohani
mlongo waki, akahamba nawu ngavene kunani ya chitumbi chitali.
2 Kwenuko, Yesu ang'anamwiki mlolekanu waki palongolo yavi. Pamihu
paki pang'asimi ngati lilanga na nyula zaki zang'asimi ngati lumuli.
3 Kangi vawuliwa vadatu vala vavawene Musa na Eliya vilongela na Yesu.
4 Penapo petili akamjovela Yesu, “Bambu ndi chabwina tete kuvya apa!
Ngati wigana yati nijenga vindanda vidatu chimonga cha veve, chimonga
cha Musa na chingi cha Eliya.”
5 Petili peavi akona ijova ago, lihundi la msopi lavagubiki, na
lwami lukayuwanika kuhuma mulihundi, “Mwenuyu ndi mwana vangu
mwenikumgana mweniganisiwa nayu mumyuwanilayi.”

6 Vawuliwa vala pevayuwini genago, vakayogopa neju, vakagwa chakukupama. 7 Nambu Yesu akavahambila, akavapamisa, akajova, “Myima mkoto kuyogopa!” 8 Pavayinula mitu yavi na kulola avi lepi mundu yungi, nambu ndi Yesu mwene.

9 Hinu, pavahelela kuhuma kuchitumbi, ndi Yesu avabesili, “Mkoto kumjovela mundu mambu gemgaweni mbaka Mwana wa Mundu peiyukiswa.”

10 Kangi vawuliwa vakamkota “Ndava kyani vawula va malagizu vijova Eliya abwela hoti?”

11 Yesu akavayangula, “Chakaka, Eliya yati ibwela hoti na kutendelekela mambu goha. 12 Nambu nikuvajovela, Eliya amali kubwela na vene nakummanya, nambu vamhengili chavaganili. Mewawa Mwana wa Mundu yati in'gahiswa mumawoko gavi.”

13 Kangi vawuliwa vamanyili kuvya akuvajovela kumvala Yohani Mbatizaji.

Yesu akumlamisa msongolo anamizuka (Maluko 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Pevauhikili kavili msambi wa vandu, mundu mmonga amhambili Yesu, akamfugamila palongolo yaki, 15 akajova “Bambu mhengela lipyana mwana vangu muni ihinduka, kangi ing'ahika neju, pamahele mwene igwa pamotu amala mumanji. 16 Namletili kwa vawuliwa vaku nambu vahotwili lepi kumlamisa.”

17 Yesu akayangula, “Nyenye chiveleku changasadika na chechiyagili yati nitama na nyenye mbaka ndali? Yati nikuvasindimalila nyenye mbaka ndali? Mniletela apa mwana mwenuyo.” 18 Yesu akahakalila mzuka wula, wene ukamuwuka ndi msongolo yula akalama lukumbi lulalula.

19 Kangi vawuliwa vakamhambila Yesu pachiepela na kumkota, “Ndava kyani tete tahotwili lepi kuuwusa mzuka?”

20 Yesu akayangula, “Ndava sadika yinu yidebe. Nikuvajovela chakaka ngati muvi na sadika hati yidebe ngati mbeyu ya haladali. Mwihotola kuchijovela chitumbi ichi, ‘Wuka apa uhamba pala!’ Nachene yati chihamba, kawaka chindu chochoha changahengeka kwinu.” 21 Nambu mzuka ngati uwu nakuhuma, nambu kwa kumuyupa Chapanga na kujihinisa kulya chakulya.

Yesu ilongela kavili ndava ya lifwa (Maluko 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Vawuliwa va Yesu pevavi pamonga ku Galilaya Yesu akavajovela, “Mwana wa Mundu yati igotolewa kwa vandu. 23 Yati vakumkoma nambu paligono la datu yati iyukiswa.”

Vawuliwa vaki vakavya vakaviniswa mtima.

Kulipa kodi ya Nyumba ya Chapanga

24 Pevahikili ku Kapelanaumu vandu vevitola kodi ya Nyumba ya Chapanga vakamhambila Petili, vakamkota, “Wu, muwula winu, ilipa kodi ya Nyumba ya Chapanga?”

25 Petili akavayangula, “Ena, ilipa.”

Hinu, petili peayingili munyumba kwakona angajova chindu, Yesu akamkota, “Simoni, veve wihololela wuli? Vankosi va pamulima vitola ushulu amala kodi kuhuma kwa yani? Kuhuma kwa vakolonjinji amala kwa vayehe?”

26 Petili akayangula “Kwa vayehe.” Yesu akamjovela chakaka, “Vakolonjinji vilipa lepi. 27 Nambu tikotoka kuvayomesa vandu ava. Uhamba kunyanja ukataga luvecha, somba yeutumbwili kulova utola, udindula mlomo waki yati ukolela lishonga utola ulipa kodi ndava yaku na ndava yangu.”

18

Yani ndi mvaha neju?
(Maluko 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Lukumbi lwenulo vawuliwa vamhambili Yesu, vakamkota, “Yani mweavimvaha Muunkosi wa kunani kwa Chapanga?”

2 Yesu amkemili mwana mmonga na akamyimika pagati yavi, 3 Kangi akajova, “Nikuvajovela chakaka, ngati mwing'anamuka lepi na kuvya ngati vana vadebe, katu nakuyingila muunkosi wa kunani kwa Chapanga. 4 Mundu yeyoha mweakujihelesa pahi ngati mwana, mwenuyo ndi mvaha munkosi wa kunani kwa Chapanga. 5 Mundu yeyoha mweakumpokela mwana mmonga ngati uyu paliina langu, akunipokela nene.”

Malingiwu ga kuhenga gahakau
(Maluko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Mundu yeyoha mweakumbudisa mmonga pagati ya vadebe vevisadika vabudayi, ngayivii mbanga akungiwa liganga livaha la kuyagila muhingu na kujwigiswa pagati ya nyanja yivaha. 7 Valachikolela vandu va mulima ndava ya kuyokisa vangi vagwai. Mabudisa genago yikugagana gahumila, nambu alachikolela mundu yula mweakugabudisa.”

8 “Ngati chiwoko chaku amala chigendelu chaku chikubudisa, chidumulai na kutaga kutali, Mbanga veve kuyingila kuwumi changali chiwoko chimonga amala chigendelu chimonga kuliku veve kuyingila kumotu wa magono goha wangajimika kuni uvi na mawoko gavili amala magendelu gavili. 9 Lihu laku lakakubudisa, ulitupula na ulitaga kutali. Mbanga veve kuyingila muwumi wa magono goha gangali mwishu kuni uvi na lihu limonga kuliku kuvya na mihu gavili na kutagwa kumotu wa magono goha wangali mwishu wangajimika kuni uvi na mihu gaku gavili.”

Luhumu lwa limbelele leliyagili
(Luka 15:3-7)

10 “Mjiyangalila mkoto kuvavevesa mmonga wa vadebe ava. Nikuvajovela vamitumu vavi kunani kwa Chapanga magono goha vavi palongolo ya Dadi wangu. 11 Ndava muni Mwana wa Mundu abwelili kusangula chechiyagili.”

12 “Mwihololela wuli? Ngati mundu avi na mambelele miya yimonga, limbele limonga lakayagai. Wu, nakugaleka mambelele tisini na tisa pachitumbi, kuhamba kulonda limonga lelikayagili? 13 Ngati aliwene, nikuvajovela chakaka yati akulihekelela neju lenilo kuliku gala tisini na tisa gangayaga. 14 Mewawa, Dadi winu mweavi kunani, nakugana mmonga wa vadebe ava ayaga.”

Mlongo akakuhokela

15 “Mlongo waku akakuhokela umhambila ukamlangisa cheakuhokili muvi mwavene. Akakuyuwana ndi umpati kavili mlongo waku. 16 Ngati nakukuyuwanila, hamba na mundu yungi mmonga amala vavili muni kwa malovi ga vandu vavili amala vadatu lijambu loloha limaliswa ngati Mayandiku Gamsopi chegijova. 17 Ngati akabela kuvayuwana

venavo, uwujovela msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, ngati akuvayuwanila lepi avo, kwa veve ndi avya ngati vandu vangammanya Chapanga na vevitola kodi.”

Kubesa na kulekekesa

18 “Nikujovela chakaka, chemwibesa pamulima, yati chibesewa kunani
kwa Chapanga, mewawa chechiyidakiliwa pamulima yati chiyidakiliwa
kunani kwa Chapanga.
19 Nijova kangi, vavili pagati yinu vakayidakilana pamulima ndava
ya lijambu loloha la kumuyupa Chapanga, Dadi wangu wa kunani yati
akuvahengela lijambu lenilo. 20 Ndava muni popoha pamuvi vavili amala
vadatu kwa liina langu, nene nivii penapo pagati yavi.”

Luhumu lwa mtumisi angalekekesa

21 Kangi Petili akamhambila Yesu, akamkota “Bambu, wu, mlongo
wangu akanibudilayi, nimulekekesa mala yilinga? Amala mala saba?”
22 Yesu akayangula, “Nijova lepi nga mala saba, nambu sabini mala
saba.” 23 Ndava yeniyi ndi Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana
na mkulu mmonga mweaganili kuhenga mvalangu wa madeni na vatumisi
vaki. 24 Peatumbwili kuvalanga, vamletili mundu mweadaiwayi mashonga
elufu kumi. 25 Mundu mwenuyo avi lepi na chindu cha kulipa, mkulu
waki akahamula, aguliswai ngati mvanda mwene na mdala waki na
vana vaki na vindu vyeavili navyu muni valipa lideni. 26 Hinu, mtumisi
yula. Akagwa pahi, akafugama, akajova, unilindila nene yati nikukulipa
lideni loha! 27 Mkulu yula akamhengela lipyana akamlekekesa lideni lila
akamleka ahamba.
28 “Nambu mundu yula pawukili, akakonganeka na mtumisi muyaki
mweamdayayi mashonga gadebe. Akamkamula akamdodoyola hingu,
akumjovela ‘Nilipa lideni laku!’ 29 Mtumisi muyaki akafugama, akajova,
niyupa, ‘Unilindila nene yati nikukulipa lideni laku loha!’ 30 Nambu
mwene angayidakila, ndi akamusopa muchifungu mbaka peilipa li-
deni lila. 31 Hinu, vatumisi vayaki pavawene lijambu lelahumalili
vakaviniswa mtima, vakahamba kumjovela mkulu wavi kulivala lijambu
lelahengiki. 32 Kangi mkulu yula akamkemela mtumisi mwenuyo,
akamjovela, ‘Veve ndi mtumisi mhakau neju! Nikulekekisi lideni laku
loha pewaniyupili. 33 Wu, yakuganili lepi veve kumlekekesa mtumisi
muyaku ngati chenikulekekisi nene?’ 34 Hinu mkulu yula akamema ligoga,
akamgotola kwa vang'aisa muchifungu mbaka peilipa lideni laki loha.”
35 “Na dadi wangu mweavi kunani yati akuvahengela mewawa ngati kila
mmonga winu akumlekekesa lepi mlongo waki kwa mtima waki woha.”

19

Mawuliwu gakubesa kulekana
(Maluko 10:1-12)

1 Yesu peamali kujova malovi ago, akawuka kumkoa wa ku Galilaya na
kuhamba kumuji wa Yudea kumwambu ya mfuleni Yoludani. 2 Msambi
uvaha wa vandu wamlandili kwenuko, mwene akavalamisa.
3 Hinu pagati ya Vafalisayu vangi vakambwelela vakamulinga kumkota,
“Wuli, ndi chabwina mgosi kumleka mdala waki ndava ya chindu
chochoha chila?”
4 Yesu akavayangula, “Wu, mwangasoma mu Mayandiku Gamsopi kuvya
Chapanga mweawumbili mundu kutumbula kadeni, amuwumbili mundu

mgosi na mdala? 5 Kangi akajova, ‘Ndava yeniyo, mgosi yati akumleka
dadi waki na nyina waki na kuwungana na mdala waki, ndi voha vavili
yati vivya higa yimonga.’ 6 Ndava yeniyo, ndi lepi kavili vavili, nambu higa
yimonga. Cheachiwunganishi Chapanga mundu akoto kuchipangulana.”
7 Nambu Vafalisayu vakamkota, “Ndava kyani, Musa atilagazili yiho-
toleka mgosi kumpela mdala waki balua na kumleka?”
8 Yesu akayangula, “Musa avalekekisi ndava ya kutopa kwa mitima yinu.
Nambu nakuvya chenicho kutumbula Chapanga peawumbili mulima.
9 Nikuvajovela, mundu yeyoha mweakumleka mdala waki na kugega
mdala yungi ikita ugoni nambu ndu ndava ya ukemi ihotola kumleka.”
10 Vawuliwa vaki vakamjovela, “Ngati mambu ga mgosi na mdala waki
ndi ago, mbanga kukotoka kugega.”
11 Yesu akavajovela, “Lepi voha vevihotola kuyidakila lilovi lenili,
nambu vala vevahotwisi na Chapanga. 12 Muni gavi mambu ndalindali
gegihenga vagosi vakotoka kugega, vavi vevavelikiwi kahumbi kapecha,
vangi ndava vahengiwi na vandu kuvya vakahumbi kapecha na vangi
vigega lepi ndava ya Unkosi wa kunani kwa Chapanga. Mweihotola
kuyidakila lilovi lenilo ayidakilayi.”

Yesu akuvamotisa vana vadebe
(Maluko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Kangi vandu vamletili Yesu vana vadebe muni avavikila mawoko na
kuvayupila. Nambu vawuliwa vaki vakavahakalila vandu vala. 14 Nambu
Yesu akavajovela, “Muvaleka vana ava vabwela kwa nene, na mkoto
kuvabesa, muni Unkosi wa kunani kwa Chapanga ndi wa vandu ngati
vana venava.”
15 Hinu Yesu peamali kuvavikila mawoko muni avamotisa, ndi akawuka
pandu penapo.

Msongolo mweavi na vindu vyamahele
(Maluko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mundu mmonga amhambili Yesu akamkota, “Muwula, nikita chindu
kiki chabwina nivyaa na wumi wa magono goha?”
17 Yesu akamyangula, “Ndava kyani ukunikota lijambu la bwina? Avi
mmonga ndu mweavi mbwina. Ngati wigana kuvya na wumi wa magono
goha, uyidakila mihilu.”
18 Mundu yula akamkota, “Mihilu yoki?” Yesu akamyangula, “Ukoto
kukoma, kukita ugoni, kuyiva, kujova udese, 19 vatopesayi dadi waku na
nyina waku na umgana muyaku ngati cheukujigana wamwene.”
20 Msongolo yula akamjovela, “Genago goha nigalandili, hinu nihenga
kyani neju?”
21 Yesu akamjovela, “Ngati wigana kuvya chakaka mundu mbwina,
uhamba ukagulisa vindu vyaku vyoha. Mashonga ago goha uvapela van-
gangu na veve yati ukujivikila vindu vyamahele kunani kwa Chapanga,
kangi ubwela unilandayi.”
22 Hinu msongolo yula peayuwini malovi gala, akahamba kuni avi
ngolongondi neju ndava muni avi na vindu vyamahele aganili lepi
kuvilekelesa.
23 Kangi Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Nikuvajovela chakaka,
ndi yinonopa mkolo vindu vyamahele kuyingila muunkosi wa kunani
kwa Chapanga. 24 Nikuvajovela kavili yati yiyeyuka kwa hinyama
ngati ngamiya kuholota palibowo la sindanu, kuliku mweavi na vindu
vyamahele kuyingila muunkosi wa kunani kwa Chapanga.”

25 Vawuliwa vala pevayuwini malovi ago vakakangasa neju, vakamkota
Yesu, “Hinu ndi yani mweihotola kusanguliwa?”
26 Yesu akavalolokesa, akavajovela “Lijambu lenili lihotoleka lepi kwa
mundu, nambu kwa Chapanga mambu goha gihotoleka.”
27 Petili akayangula “Lola,” Tete tileki kila chindu ndava ya kukulanda.
Yati tipata kyani?
28 Yesu akavajovela, “Nikuvajovela chakaka, paitama Mwana wa Mundu
pachigoda cha ukulu waki, pamulima wa mupya. Mewawa na nyenye
mwemunilandili yati mwitama na nene muvigoda kumi na hivili na
kuvahamula makabila kumi na gavili ga Isilaeli. 29 Mundu yeyoha
mwaalekili nyumba amala mlongo waki amala mlumbu amala dadi amala
nyina waki amala vana vaki amala migunda yaki ndava ya nene. Yati
ipokela mala miya na kuhala wumi wa magono goha wangali mwishu.
30 Nambu vamahele vevavi va kutumbula yati vivya va mwishu na vevavi
va mwishu yati vivya va kutumbula.”

20

Vahenga lihengu ku mgunda wa mizabibu

1 “Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangini na mkolo mgunda
wa mizabibu, mwealavili lukela kuvalonda vandu valihengu mumgunda
waki. 2 Vayidakilini kulipiwa mashonga ga luhuna lwa muhi umonga,
akavatuma kumgunda waki wa mizabibu. 3 Akahuma kavili saa datu
lukela, na avaweni vandu vangi vayimili pandu pakugulisila vindu,
vangali lihengu. 4 Akavajovela, ‘Mewawa na nyenye mhamba kulihengu
kumgunda wangu wa mizabibu,’ Na nene yati nikuvalipa luhuna lwinu
lwemganikiwa mupewayi. 5 Hinu, vakahamba. Kangi mkolo mgunda yula
akahuma kangi saa sita, na saa tisa, akawuka kangi mewawa. 6 Hati
Payahikili saa kumi na yimonga kimihi, ahumili kangi na kuvakolela
vandu vangi vayimili pandu pa kugulisa vindu, hinu, akavakota. ‘Ndava
kyani muyimili muhi woha changali lihengu?’ 7 Vakamyangula, ‘Ndava
kawaka mundu mweatipeli lihengu,’ Mwene akavajovela, na nyenye
mhamba mkahenga lihengu kumgunda wa mizabibu.”
8 Payavi kimihi, mkolo mgunda amjovili myimilila lihengu mum-
gunda, uvakemela vanalihengu uvalipa mashonga gavi, utumbula na
vala veuvapeli lihengu pamwishu na umalakisa vala veuvapeli lihengu
pakutumbula. 9 Hinu vevatumbwili lihengu saa kumi na yimonga kimihi,
vabwelili na kila mundu apokili mashonga ga luhuna lwa muhi umonga.
10 Pavabwelili vala vevatumbwili lihengu peatumbwili vaholali kuvya yati
vipokela neju, ndi navene vakapokela mashonga ga luhuna lwa muhi
umonga kila mundu. 11 Pavamali kupokela vakamng'ung'utila mkolo
mgunda yula. 12 Vakamjovela, vandu ava va pamwishu vahengili lihengu
nga lisaa limonga, hinu veve uvalipili kuwanangana na tete, kuni tete
tiweli na kukangamala mulihengu na lilanga la muhi woha?
13 Mkolo mgunda yula, akamyangula mmonga wavi, “Yuwanila, mkozi,
nikupunjili lepi chindu! Wu, tayidakilini lepi na veve mashonga ga luhuna
lwa muhi umonga? 14 Hinu tola mashonga ga luhuna lwaku, uhamba.
Niganili kumpela wa pamwishu luhuna lwa kuwanangana na veve.
15 Nihotola lepi kukita chenigana na mashonga gangu? Ukunilolokesa
lingele ndava muni nambwina?”
16 Hinu Yesu amalakisa kwa kujova, “Mewawa wa pamwishu yati vivya
wa vakutumbula na vakutumbula yati vivya va pamwishu.”

Yesu ijova mala ya datu ndava ya lifwa laki (Maluko 10:32-34; Luka 18:31-40)

17 Yesu peavi munjila kuhamba ku Yelusalemu, ndi akavatola vawuliwa
vaki kumi na vavili vala kuchiyepela, na munjila kuni vigenda akava-
jovela. 18 “Mlola, tihamba ku Yelusalemu kwenuko ndi Mwana wa
Mundu yati igotolewa kwa Vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga
Chapanga geampeli Musa navene yati vakumhamula lifwa. 19 Kangi yati
vakumgotola kwa vandu vangali Vayawudi, navene yati vakumvevesa
na kumtova ndonga, na kumkoma kwa kumvamba pamsalaba nambu
paligono la datu yati iyuka.”

Luyupu lwa mau (Maluko 10:35-45)

20 Penapo nyina wavi vana va Zebedayo amhambili Yesu pamonga na
vana vaki vavili, akamfugamila na kumuyupa chila cheigana.

21 Yesu akamkota, “Ugana kyani?”

Mau yula akayangula, “Lagazila muunkosi waku vana vangu ava vavili
vatama, mmonga upandi waku wa kulyelela na yungi wa kumangeya.”

22 Yesu akamyangula, “Nakuchimanya chemwiyupa. Wu, mwihotola
kunywelela chikombi cha mang'ahiso cheninywela nene?”

Vakamyangula, “Tihotola.”

23 Akavajovela, “Chakaka yati mwinywelela chikombi changu, nambu
kumtamisa mundu upandi wa kulyelela amala kumangeya ndi lihengu
langu lepi, lijambu lenilo yati vipewa vala vevatendelekiwi na Dadi
wangu.”

24 Vawuliwa kumi vala pevayuwinili genago, vakavayomela vala valongo
vavili. 25 Nambu Yesu akavakemela pamonga na kuvajovela, “Mwimanya
kuvya vachilongosi va mulima vakuvalongosa vandu vavi kwa makakala,
na vachilongosi vakuvakita vandu avo kuvya vavi. 26 Nambu kwinu
yikotoka kuvya genago, nambu mweigana kuvya mkulu pagati yinu
yikumgana avyai muhengaji winu, 27 na yeyoha mweigana kuvya wa
kutumbula pagati yinu, yikumgana avyai mtumisi winu. 28 Ndava
muni Mwana wa Mundu nakubwela kuhengewa, nambu kuvahengela na
kuwusa wumi waki ndava ya kuvagombola vandu vamahele.”

Yesu akuvalamisa vangalola vavili (Maluko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu na vawuliwa vaki pavawuyayi ku Yeliko msambi uvaha wa
vandu vamlandili. 30 Ndi vangalola vavili vevatamili pamuhana ya njila,
pevayuwini kuvya Yesu ibwela na njila yeniyo, vakajova kwa lwami
luvaha, “Bambu, Mwana wa Daudi utihengela lipyana.”

31 Msambi wa vandu wula wavahakalili na kuvajovela vagunai. Nambu
vene vakayonjokesa kujova kwa lwami luvaha, “Bambu, Mwana wa Daudi
utihengela lipyana!”

32 Yesu akayima akavakemela na kuvakota, “Wu, mwigana nivahengela
kyani?”

33 Vakamyangula, “Bambu, tigana kulola.”

34 Hinu Yesu avahengili lipyana, ndi akavapamisa mumihu gavi, ndi
bahapo vakahotola kulola, vakamulanda.

21

Yesu iyingila ku Yelusalemu kwa chilulu
(Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohani 12:12-19)

1 Yesu na vawuliwa vaki pavahegelili, ku Yelusalemu na kuhika
Betifage kuchitumbi cha Mizeituni ndi akavatuma vawuliwa vaki vavili,
2 akavajovela, “Muhamba pachijiji cha palongolo yinu yati mwikolela
lipunda na mwana waki vakungiwi, muvawopola muniletelayi nene.
3 Ngati mundu akavakota chochoha, mumjovela, ‘Bambu akumgana,’
Bahapo yati akuvalekela.”
4 Mambu ago gahengiki muni malovi geajovili Mlota wa Chapanga
gatimilayi,
5 “Ujovela muji wa Siyoni,
Lola, Nkosi waku akukubwelela!
Mngolongondi na akweli panani ya lipunda,
mwana wa lipunda hinyama yeyigega ndwika.”
6 Mewa vawuliwa vaki vakahamba na kukita ngati chevalagaziwi na
Yesu. 7 Vamletili lipunda na mwana waki, vakavayambatisa nyula panani
yavi, na Yesu akatama panani yaki. 8 Msambi uvaha wa vandu vadandisi
nyula zavi munjila na vangi vadumwili matutu ga mikongo na kudandasa
munjila. 9 Msambi wa vandu vevamlongolili na vevamulandili vala
vakajova kwa lwami luvaha. “Ulumbiwa Mwana wa Daudi! Amotisiwa
mwenuyo mweibwela paliina la Bambu! Chapanga alumbiwa kunani!”
10 Yesu peavi mukuyingila ku Yelusalemu, muji woha wakenyemwiki.
Vandu vakotanayi, “Mwenuyu ndi yani?”
11 Vandu vangi pagati ya msambi wula vakayangula, “Mwenuyu ndi Yesu
mlota wa Chapanga, kuhuma ku Nazaleti muji wa Galilaya.”

Yesu ihamba pa Nyumba ya Chapanga
(Maluko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohani 2:13-22)

12 Yesu ayingili paluvanja lwa Nyumba ya Chapanga na kuvavinga
vandu voha, vevagulisa na kugula vindu pala, azing'anambwisi meza
za vabadilisha mashonga. Pamonga na vigoda vya vagulisa ngunda.
13 Akavajovela “Yiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi, ‘Nyumba yangu yati
yikemiwa nyumba ya kumyupila Chapanga.’ Nambu nyenye muyikitili
kuvya libokoselu la vanyagaji.”
14 Vangalola na vachindamile vamhambili Yesu pa Nyumba ya Cha-
panga, mwene avalamisi. 15 Nambu Vamteta vakulu va Chapanga na
vawula va malagizu vamemili ligoga ndava ya kulola mambu gabwina
geahengili Yesu, mewa vana vevajovayi kwa lwami luvaha mu Nyumba
ya Chapanga, “Ulumbiwa Mwana wa Daudi.” 16 Vakamjovela, “Wu,
wiyuwana vana ava chevijova?”
Yesu akavayangula, “Ena, niyuwana! Wu, mwangasoma mu Mayandiku
Gamsopi? Mumilomo ya vana vadebe na vang'enya ndi ujipatili ulumba
kamili.”
17 Kangi Yesu akavaleka, akawuka pamuji wenuwo, akahamba ku
Betania akagona kwenuko.

Yesu akuhupela likoto mkongo wa mtini
(Maluko 11:12-14, 20-24)

18 Chilau yaki lukela Yesu peavi mukuwuya kumuji wenuwo, njala
yamvinili. 19 Auwene mkongo wa mtini mumuhana ya njila, ndi auham-
balili, nambu akolili lepi chindu mumkongo wula nga mahamba gene, ndi

aupeli likoto akaujovela gakotoka kupambika matunda kutumbula lelu
hati magono goha! Bahapo mkongo wula wanyalili.
20 Vawuliwa pavauweni vakakangaswa na lijambu lenilo vakajova,
“Ndava kyani mkongo wa mtini unyalili chighafula?”
21 Yesu akavayangula, “Nikuvajovela chakaka, ngati mwisadika changali
mtahu, yati mwihotola lepi ndu kuhenga ago, nambu hati kuchijovela
chitumbi, ‘Utupuka apa, na ukujitaga munyanja,’ Yati yivya mewa. 22 Na
chochoha chemwiyupa kwa kumuyupa Chapanga, mwakasadika yati
mwipata.”

Likotesi ndava ya uhotola wa Yesu
(Maluko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu ayingili mu Nyumba ya Chapanga kuwula, hinu peavi mukuwula.
Vamteta vakulu na vagogo va vandu vamkotili “Wihenga mambu genago
kwa uhotola woki? Ndi yani mweakupeli uhotola wenuwo?”
24 Yesu akavayangula, “Nene yati nikuvakota likotesi limonga, na
ngati muniyangwili ndi nene yati nikuvajovela nihenga mambu aga kwa
uhotola woki. 25 Wu, uhotola wa Yohani Mbatizaji wahumili koki? Wu,
wahumili kunani kwa Chapanga amala wahumili kwa vandu?”
Nambu vakajovesana vene kwa vene, “Tikajova, ‘Wahumili kunani
kwa Chapanga? Yati akutikota, ndava kyani nakusadika?’ 26 Na ngati
tijovili, gahumili kwa vandu, tiyogopa msambi wa vandu muni voha
viyidakila kuvya Yohani ndi mlota wa Chapanga.” 27 Hinu vamyangwili,
“Nakumanya!”
Namwene Yesu akavajovela na nene nikuvajovela lepi, nihenga mambu
aga kwa uhotola woki.

Luhumu lwa vana vavili

28 “Nyenye mwihololela wuli, mundu mmonga avili na vasongolo vavili.
Akatumbula kumjovela yula wa kutumbula, mwana vangu lelu uhamba
kumgunda wangu wa mizabibu ukahenga lihengu. 29 Msongolo yula
akamyangula, ‘Mbwitu,’ Nambu mwanakandahi ang'anamwisi maholo
gaki, akahamba kuhenga lihengu. 30 Yula dadi akamjovela mwana wa
pili galagala. Namwene akayidakila ena Dadi, Nambu nakuhamba. 31 Wu,
yani pagati ya vavili venavo mweahengili maganu ga dadi waki?”
Vakamyangula, “Mwana wa utumbula yula.”
Hinu, Yesu akavajovela, “Nikuvajovela chakaka vatola kodi na vakemi
yati vakuvalongolela kuyingila muunkosi wa Chapanga.” 32 Muni Yohani
abwelili kwinu na kuvalangisa njila ya kumganisa Chapanga, nyenye
nakuyisadika, nambu vatola kodi na vakemi vamsadiki. Hati pamonga
na kugalola genago goha, nambu nyenye nakumuwuyila Chapanga na
kumsadika.

Luhumu lwa ku mgunda wa mizabibu na valimaji
(Maluko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu akajova, “Myuwana luhumu lungi,” Mundu mmonga mkolo
nyumba alimili mgunda wa mizabibu, akatindisila luwumba, na kugima
chiliva cha kuminyila divayi na akajenga mnala. Kangi avakodisi valimaji,
akahamba mulima wa kutali. 34 Lukumbi lwa kubena pwalahikili, ndi
avatumili vatumisi vaki kwa valimaji vala, muni vakatola lilundu laki la
mabenu. 35 Nambu valimaji vala vavakamwili vatumisi venavo, mmonga
vakamtova na yungi vakamkoma, na yungi vakamtova na maganga.
36 Kangi mkolo mgunda akavatuma vatumisi vangi vamahele neju ku-
liku vala va kutumbula. Hinu valimajii vala vakavahengela mewawa.

37 Pamwishu ndi amtumili mwana waki, muni aholalili kuvya. Chakaka
yati vakumutopesa mwana vangu. 38 Nambu valimaji vala pevamuwene
mwana waki, vakajovesana vene kwa vene, mwenuyu ndi mhali waki,
timkoma muni mgunda wenuwu tihala tete! 39 Hinu, vakamkamula na
kumtaga kuvala ya mgunda wa mizabibu, ndi vakamkoma.
40 Kangi Yesu akavakota “Hinu mkolo mgunda wa mizabibu paibwela
yati akuvakita kyani valimaji vala?”
41 “Vene vakamyangula, yati akuvakoma valimaji venavo na mgunda
wula yati akuvapela valimaji vangi vevakumpela lilundu laki la mabenu
lukumbi lwa kubena.”
42 Yesu akavajovela, “Wu, mwangasoma mu Mayandiku Gamsopi?”
Liganga levabeli vakujenga,
hinu ndi liganga likulu la kukamulila nyumba
Bambu ndi mweahengili lijambu lenili,
ndi la kukangasa neju kwitu!
43 Ndava muni nikuvajovela, “Unkosi wa Chapanga yati uwusiwa kwinu
na yati vipewa vandu va mulima wungi vala vevihenga gegakumganisa
Chapanga.” 44 Yeyoha mweigwilila paliganga lenilo yati idenyekana
hipandi hipandi na yeyoha mwelikumgwilila yati likumuyaga nyiminyimi.
45 Ndi vamteta vakulu na Vafalisayu pevayuwini miluhumu ya Yesu
ndi vamanyalili kuvya akuvajova vene. 46 Vene pevalondili njila ya
kumkamula, vayogwipi msambi wa vandu muni vene vammanyili kuvya
mwene ndi mlota wa Chapanga.

22

Mselebuko wa chakulya cha ndowa
(Luka 14:15-24)

1 Yesu ajovili nawu kavili kwa miluhumu, akajova. 2 “Unkosi wa kunani
kwa Chapanga uwanangini na nkosi mweamtendelekili mwana waki
mselebuko wa ndowa. 3 Avatumili vatumisi kuvakemela veavagongolili
kundowa, nambu vene vabeli kubwela. 4 Kangi avatumili vatumisi
vangi, akajova muvajovela venivagongolili vala, Mselebuko wula nimali
kutendelekela, nimali kuhinja ng'ombi yigosi na mpapakasi yeyikulupili,
nitendelekili kila chindu, mbwela kundowa! 5 Nambu vevagongoliwi
valitopisi lepi lijambu lila, vakahambanila, mmonga kumgunda waki na
yungi kumahengu gaki, 6 na vangi vavakamwili vatumisi vala vakavaliga
na kuvakoma. 7 Nkosi yula akayoma, ndi akavatuma manjolinjoli
vaki vahamba kuvakomekesa vakomaji venavo na kuyocha muji wavi
8 Kangi akavajovela vatumisi vaki, ‘Mselebuko wa ndowa ndi umali
kutendekelewa, nambu venivagongolili vala nakuganikiwa kubwela.
9 Hinu, mhamba hati munjila, voha vemkuvakolela mvakemela vabwela
kundowa.’ 10 Vatumisi vala vakawuka na kuhamba munjila, vavakemela
vandu voha vevavakolili, vandu vabwina na vahakau, nyumba ya ndowa
yikamema vayehe.”
11 “Nkosi avawene paayingili kuvalola vayehe, amuwene mundu
mmonga mwaangawala nyula za ndowa. 12 Nkosi akamkota, ‘Nkozi uyingi
wuli penapa changawala nyula za pandowa?’ Nambu mwene agunili.
13 Kangi nkosi akavajovela vahengaji, ‘Mumkunga magendelu na mawoko
mumtaga kuvala kuchitita, kwenuko yati ivemba na kuyaga minu.’ ”
14 Yesu akamalakisila kujova, “Vamahele vagongoliwi, nambu vevahag-
uliwi vadebe.”

Kulipa kodi kwa nkosi mkulu wa Loma
(Maluko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Kangi Vafalisayu vakawuka, vakajovesana ndava ya kumuyonja Yesu
kwa malovi gaki. 16 Ndi vavatumili vamulanda vavi pamonga na vamu-
landa va chikundi cha Helodi. Vamkota, "Muwula," "Timanyili kuvya
veve ndi mundu wa chakaka, wiwula njila ya Chapanga muuchakaka,
changayogopa vandu vijova kyani muni ulongosi wa mundu chindu lepi
kwa veve. 17 Hinu tijovela, uholalela wuli? Wu, chabwina amala lepi, tete
kulipa kodi kwa nkosi wa ku Loma ndi mewa ikemelewa Kaisali?"

18 Nambu, Yesu amanyili uhakau wavi, akavajovela, "Nyenye vahomela
ndava kyani mukunilinga? 19 Mnilangisa lishonga la kulipila kodi!"

Vene vakamlangisa lishonga. 20 Ndi, Yesu akavakota, "Pamihu apa na
liina lenili vyeviyandikwi penapa ndi vya yani?"

21 Vakamyangula "Ya nkosi wa ku Loma." Penapo Yesu akavajovela,
"Hinu mumpela nkosi wa ku Loma vyaki nkosi wa ku Loma na mumpela
Chapanga vyaki Chapanga."

22 Pevayuwini genago vakakangasa, vakamleka vakawuka.

Likotesi ndava ya kuyuka
(Maluko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Ligono lenilo pagati ya Vasadukayu vangi vevijova vandu vevafwili
viyuka lepi, vamhambalili Yesu na kumkota, 24 vakamjovela "Muwula,
Musa atijovili mundu mweagegili afwili changaleka vana, yikumgana
mlongo waki amhala lipwela mwenuyo, muni ambabakisila vana mlongo
waki 25 Hinu pitu apa pavili na valongo saba. Mwaatumbwili kugega afwili
changaleka vana, na mlongo waki amgegili lipwela mwenuyo. 26 Hinu
yavi mewawa kwa valongo vangi wa pili na wa datu, mbaka voha saba.
27 Pavamali kufwa valongo venavo voha, ndi na mdala yula afwili. 28 Wu,
pa ligono la kuyuka yati ivya mdala wa yani pagati ya valongo vala? Muni
voha saba vagegini nayu."

29 Yesu akavayangula "Nyenye mubudili ndava muni nakumanya
Mayandiku Gamsopi wala makakala ga Chapanga. 30 Muni vevafwili
paviyuka yati vigega lepi wala kugegewa, ndi vivya ngati vamitumu va
kunani kwa Chapanga. 31 Nambu ndava ya kuyuka kwa vevafwili, wu,
mwangasoma geavajovili Chapanga? Avajovili, 32 'Nene ndi Chapanga wa
Ibulahimu, Chapanga wa Izaki na Chapanga wa Yakobo.' Hinu mwene ndi
lepi Chapanga wa vevafwili, nambu ndi Chapanga wa vakona wumi."

33 Msambi wa vandu wula pevayuwini malovi ago, ukakangasa ndava
ya mawuliwu gaki.

Muhilu ukulu
(Maluko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Vafalisayu pevayuwini kuvya Yesu avagunisi Vasadukayu, vakakon-
ganeka pamonga. 35 Mmonga pagati yavi, mweavimmanya malagizu
bwina, amkotili Yesu cha kumlinga, 36 "Muwula ndi muhilu woki ukulu
mu malagizu?"

37 Yesu akayangula, " 'Mgana Bambu Chapanga waku, mumtima waku
woha, mumpungu waku woha na muluhala lwaku lwoha.' 38 Yeniyi ndi
muhilu ukulu ndi wa kutumbukana. 39 Na ya pili yeyiwanangana na
yeniyi, 'Ndi mgana muyaku ngati chaukujigana wamwene.' 40 Malagizu
goha ga Musa na mawuliwu ga vamlota va Chapanga gihuvalila mihilu
yeniyo yivili."

Likotesi kumvala Kilisitu Msangula
(Maluko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Vafalisayu pavakonganiki pamonga, Yesu avakotili, 42 “Nyenye mwi-
hololela wuli ndava ya Kilisitu? Mwana wa yani?”
Vakamyangula “Mwene ndi mwana wa Daudi.”
43 Yesu, akavajovela, “Ndava kyani,” Kwa makakala ga Mpungu Msopi?
Daudi akumkemela mwene Bambu? Muni ajovili,
44 Bambu amjovili Bambu wangu,
tama muchiwoko changu cha kulyelela,
mbaka nivavika vamakoko vaku kuvya pahi ya magendelu gaku.
45 Hinu, ngati Daudi akumkemela, Kilisitu Bambu, yihotoleka wuli kuvya
mwana waki?
46 Avi lepi mundu mweahotwili kumyangula lilovi. Kutumbula ligono
lenilo kawaka mundu mwalingili kumkota kangi.

23

Mujiyangalilayi ndava vawula va malagizu na Vafalisayu
(Maluko 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46)

1 Kangi Yesu akaujovela msambi wa vandu pamonga na vawuliwa vaki,
2 “Vawula va malagizu na Vafalisayu ndi vevavi na uhotola wa kudandaula
malagizu ga Musa. 3 Hinu mugakamula na kugalanda malovi goha
gevakuvajovela, nambu mkoto kuyigila matendu gavi, muni vene vihenga
lepi gala gevikokosa. 4 Vene vikunga ndwika yeyitopa na kuvagegesa
vandu mumavega gavi, kuni vene vaganili lepi hati kutalambula lungonji
kutangatila kugega. 5 Vene vihenga kila chindu, ndava kulolekana na
vandu, viwala vindu vivaha vyeviyandikiwi malagizu pamihu gavi na
mumawoko na kutalambula lugunyilu lwa nyula zavi. 6 Vigana kutama
muvigoda vya palongolo pa mselebuko, na muvigoda vya kulongolo
munyumba za kukonganekela Vayawudi, 7 mewawa vigana kujambuswa
cha kutopeswa pandu pa kugulisila na kugula vindu na kukemelewa,
‘Muwula.’ 8 Nambu nyenye mkoto kuyidakila kukemelewa ‘Muwula,’
Ndava muni mwavoha nyenye mwavalukolo na Muwula winu ndi
mmonga. 9 Mewa mkoto kumkemela mundu yeyoha pamulima apa
dadi, muni Dadi winu ndi mmonga ndu mweavi kunani. 10 Mkoto
kuyidakila kukemelewa vachilongosi, muni chilongosi winu ndi mmonga
ndu, ndi Kilisitu Msangula. 11 Mweavi mvaha pagati yinu yikumgana
avyai muhengaji winu. 12 Na yeyoha mweakujikwiha yati iheleswa, na
mweakujihelesa yati ikwihiwa.”

Yesu avalaumu vandu vevakujikita vabwina
(Maluko 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Mwalachikolela nyenye vawula va malagizu ga Chapanga geampeli
Musa na Vafalisayu! Mukujikita vabwina! Mwidinda mlyangu wa
unkosi wa kunani kwa Chapanga palongolo ya mihu ga vandu, mwavene
mwiyingila lepi mugati na kuni mukuvayidakila lepi vevigana kuyingila
vayingila. 14 Mwalachikolela nyenye, vawula va malagizu na Vafalisayu,
mukujikita vabwina! Ndava muni mwinyaga vindu vya valipwela na
kujilangisa kuvya vandu mwemkumganisa Chapanga, kwa kumuyupa
Chapanga mulukumbi lutali, ndava yeniyo uhamula winu yati yivya
yivaha neju.”
15 Mwalachikolela nyenye vawula va malagizu ga Bambu geampeli
Musa na Vafalisayu, mukujikita vabwina! Muvi mulugendu munyanja

na mundumba, muni mwilonda mundu mmonga alanda njila yinu ya kumuyupa Chapanga. Pemukumpata mukumkita iganikiwa neju kuhamba mumotu wa magono goha wangajimika kuliku mwavene.

16 Mwalachikolela nyenye vilongosi vangalola! Mwemwijova ngati mundu alapili mu Nyumba ya Chapanga chindu lepi, nambu mundu akalapa kwa zahabu yeyivii mu Nyumba ya Chapanga, ndi chilapu chenicho chikumukamula. 17 Nyenye mwangalola vayimu! Choki chivaha neju, zahabu amala Nyumba ya Chapanga yeyikuinyambisa zahabu kuvya msopi? 18 Mwijova kavili mewawa kuvya mundu akalapa pa lusanja lwa luteta ndi chindu lepi, nambu mundu akalapai na luteta lweluvikiwi panani ya lusanja lwenulo ndi chilapu chenicho chikumukamula. 19 Mwangalola nyenye! Choki chivaha neju luteta amala lusanja lwa luteta yeyikita njombi kuvya ya msopi? 20 Hinu, mundu mweilapa mulusanja lwa luteta, alapili pa lusanja lwa luteta na vindu vyoha vyevivi panani yaki. 21 Mewawa na mweilapa kwa Nyumba ya Chapanga alapili kwa yeniyo na mwenuyo mwaitama mugati yaki. 22 Na mweilapa kwa liina la kunani kwa Chapanga, alapili pachigoda cha unkosi wa Chapanga, na kwa mwene mweitama pachigoda chenicho.

23 Mwalachikolela nyenye vawula va Malagizu na Vafalisayu. Mwavahomela! Mukuvawusa vandu lilundu limonga pagati ya kumi hati panani ya manyahi geginungalila bwina, bizali na ndimbililu, kuni mwileka mambu gavaha ga malagizu ngati kumganisa Chapanga lipyana na sadika. Genago ndi ngamlongolili kuhenga changali kuleka gangi gala. 24 Vachilongosi ngalola mwiwusa livembe muminyweso, kuni mwimila hinyama yeyikemelewa ngamiya!

25 “Mwalachikolela nyenye vawula va malagizu na Vafalisayu, mwavahomela! Mwisanja chikombi na nkeve cha kuvala, kuni muleka mugati mumemili vindu vyemupatili kwa uhiji na kunota. 26 Veve Mfalisayu ngalola! Tumbula hoti kusanja chikombi na nkele mugati na kuvala yati kwinyamba mewa.

27 Mwalachikolela nyenye, Vawula va malagizu na Vafalisayu, mwemukujikita vabwina! Mwiwanangana ngati matinda gevabakili chokaa gegiloleka kuvala ganyambili, nambu mugati gamemili majege ga mituhi ya vandu vevafwili kwa uhakasa ndalindali. 28 Mewawa nyenye chakuvala mwiloleka ngati vandu vevakumganisa Chapanga, nambu mugati mumemili uhomela na uhakau.”

Yesu ilotela uhamula wewibwela (Luka 11:47-51)

29 “Mwalachikolela nyenye vawula va malagizu na Vafalisayu, mwavahomela! Mwijenga matinda ga vamlota va Chapanga na kunyambisa matinda ga vandu vevamganisi Chapanga. 30 Ndi mwijova, ‘Kuvya mutama lusenje lwa vagogo vinu tihanganili lepi nawu, kuvakoma vamlota va Chapanga!’ 31 Hinu, mwavene mukujilangisa kuvya nyenye ndi vana va vandu vala, vevavakomili vamlota va Chapanga. 32 Hinu mumalakisa lihengu levatumbwili vagogo vinu! 33 Nyenye mayoka chiveleku cha mayoka! Yani mweakuvajovela muhotola kutila ligono la uhamula wa Chapanga? 34 Ndava yeniyo nikuvapelekela vamlota va Chapanga, na vandu vevana luhala na vawula va malagizu, vangi pagati yavi yati mukuvakoma na kuvavamba mu msalaba na vangi yati mukuvatova ndonga munyumba zinu za kukonganekela Vayawudi, na vangi yati mukuvajumbisa kuhuma muji umonga mbaka muji wungi.

35 Ndi panani yinu mwigega ngasi ya vandu voha vevamganisi Chapanga
yeyiyitiki pamulima. Kutumbula kukomiwa kwa Abeli mweangabuda
mbaka Zakalia, mwana wa Balakia, mwemwamkomili mu Nyumba ya
Chapanga pagati ya pandu pamsopi pa lusanja lwa luteta. 36 Nikuvajovela
chakaka, chiveleku ichi yati chihamuliwa ndava ya mambu genago."

Yesu cheavaganili vandu va Yelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 "Yelusalemu! Veve Yelusalemu ukuvakoma vamlota va Chapanga na
kuvatova maganga vala venivatumili kwa veve! Mala yilinga niganilli
kuvavika pamonga vana vaku, ngati ng'uku cheyikuvayuvatila vana
mumagwaba gaki, nambu mwaganili lepi! 38 Lola, Nyumba ya Chapanga
waku yati yisigalila mang'ova. 39 Muni nikuvajovela kutumbula hinu yati
nakunilola kavili mbaka mulukumbi pemwijova, 'Amotisiwa mwenuyo
mweibwela kwa liina la Bambu.' "

24

Yesu ilongela ndava ya kugwiswa kwa Nyumba ya Chapanga
(Maluko 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu awukili mu Nyumba ya Chapanga, peavi mukuhamba vawuliwa
vaki vambwelili na kumlangisa Nyumba ya Chapanga cheyijengiwi. 2 Yesu
akavajovela, "Ena, mwihotola kugalola goha aga! Nikuvajovela chakaka,
kawaka hati liganga limonga lelisigilila panani ya liganga lingi kila
limonga yati litagiwa pahi."

Ng'ani na mang'ahiso
(Maluko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yesu peatamili panani ya chitumbi cha mizeituni, vawuliwa vamham-
bili pachiepela, vakamkota, "Utijovela mambu ago yati gihumila ndali?"
Ulangisu woki weulangisa kubwela kwaki na pamwishu wa mulima?

4 Yesu akavayangula, mujiyangalila mundu akotoka kuvakonga. 5 Ndava
muni vamahele yati vibwela kwa liina langu, yati vijova nene ndi Kilisitu
Msangula! Na kuvakonga vandu vamahele. 6 Nambu mwiyuwana malovi
ga ngondo na lwami lwa ngondo, nambu mkoto kuyogopa, muni genago
goha giganikiwa kuhumila, nambu mwishu wene wakona. 7 Vandu
va mulima umonga yati vitovana na mulima wungi, unkosi umonga
yati utovana na unkosi wungi. Kuni na kula yati kwivya na njala na
mindendemo ya ndima. 8 Genago goha yati givya ngati utumbula wa
lipyanda la kuvelekewa mwana.

9 "Kangi yati vakuvagotola mung'aiswa na kukomiwa. Yati mwivya
vandu va kuyomewa na vandu va milima yoha ndava ya kunisadika
nene. 10 Lukumbi lwenulo vamahele yati vakuyileka sadika yavi
kung'anamukilana na kuyomelana. 11 Yati vihumila vamlota va udese
vamahele yati vakuvakonga vandu vamahele. 12 Ndava ya kuyonjokeseka
neju uhakau ndi uganu wa vandu vamahele yati wipungula. 13 Nambu
mweisindimala mbaka pamwishu ndi mweisanguliwa. 14 Lilovi la Bwina
yati likokoselewa pamilima yoha muni vandu voha vayuwanayi kwakona
mwishu kuhika."

Chindu chechiyomesa
(Maluko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 "Hinu pemwilola 'Chindu chechiyomesa' Chechijoviwi na Danieli
mweavi mlota wa Chapanga liyimili pandu Pamsopi pa Nyumba ya

Chapanga,” Mweisoma na amanyai, 16 penapo ndi vevavi ku Yudea
vajumbalila kuchitumbi. 17 Mweavi kunani ya nyumba yaki akotoka
kuhuluka kutola chindu munyumba yaki. 18 Na mundu mweavikumgunda
akotoka kuwuya mumbele, kutola nyula yaki. 19 Lukumbi lwenulo
vamau mwemuvi na ndumbu na mwemunyong'esa yati mwing'aika neju!
20 Ndi mumuyupayi Chapanga kutila kwinu kukotoka kuvya mu ligono
la mbepu amala Ligono la Kupumulila! 21 Ndava muni lukumbi lwenulo
yati kwivya na mang'ahiso gakulu gangahumila kuhuma kutumbula kwa
mulima mbaka lelu, katu yihumila lepi kavili. 22 Ngati magono genago
yagapungwizwi lepi, kawaka mundu mweasanguliwi, nambu ndava ya
vevahaguliwi vala ndi magono genago gapungwizi.
23 “Hinu, magono genago mundu akavajovela, ‘Lola, Kilisitu Msangula!’
‘Avi apa amala avi pala!’ Mkoto kusadika. 24 Muni yati vihumila vakina
Kilisitu vangi va udese na vamlota va udese. Yati vihenga ulangisu
uvaha na gachinamtiti muni vavakonga yikahotoleka hati vevahaguliwi na
Chapanga. 25 Myuwanila, nimali kuvajovela, kwakona lukumbi kubwela.”
26 “Hinu ngati vakavajovelai mlola Kilisitu Msangula, avi kulugangatu,
mkotoka kuhamba, amala mlola ajifiyili mugati, mkoto kusadika, 27 Ndava
kubwela kwa Mwana wa Mundu yati kulolekana ngati lumuli lwa mbamba
chelumweta kuhuma kwe lihumila lilanga mbaka kwe litipama lilanga.
28 Pala peuvi mtuhi ndi pagikonganeka manditi.”

Kubwela kwa Mwana wa Mundu
(Maluko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 “Bahapo pegimalika mang'ahiso ga magono ago, lilanga yati lisopiwa
chitita, mwehi lwalava lepi na lumuli, ndondo yati zigwa kuhumila kunani
kumahundi, na makakala vindu vevivi kunani yati vinyugusika. 30 Kangi,
ulangisu wa Mwana wa Mundu yati yiwonekana kunani, ndi penapo
makabila goha ga pamulima apa yati givembeneka kumuyupa Chapanga,
yati vakumlola Mwana wa Mundu ibwela kuhuma kunani ku mahundi
avi na makakala na ukulu neju. 31 Lwami luvaha lwa lipenenga yati
luyuwanika, mwene akuvatuma vamitumu vaki va kunani kwa Chapanga
na kuhamba kuvakemela vala voha vevahaguliwi na Chapanga, kuhuma
pandi zoha mcheche za mulima, kuhuma mwishu umonga wa pamulima
mbaka mwishu uwu wungi.”

Luhumu lwa mkongo wa mtini
(Maluko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 “Mujiwula kuhuma mkongo wa mtini, bahapo limbanda laki laka-
tumbula kumela na kuhomola mahamba, mwimanya kuvya lukumbi lwa
kubena luvi papipi. 33 Mewawa na nyenye pemwilola mambu genago
goha chegihumila, mumanya kuvya lukumbi luvi papipi. 34 Chakaka
nikuvajovela, chiveleku chenichi chipita lepi kwakona mambu genago
kuhumila. 35 Kunani kwa Chapanga na pamulima yati ziwuka, nambu
malovi gangu katu giwuka lepi.”

Kawaka mweimanya ligono amala lukumbi
(Maluko 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

36 “Nambu kulivala ligono amala lisaa lenilo, avi lepi mundu
mwaimanya lubwela ndali, hati vamitumu va kunani amala Mwana. Nga
Dadi mwene ndi mweimanya. 37 Ndava muni ngati chayavi lusenje lwa
Nuhu, ndi mewawa cheyivya peibwela Mwana wa Mundu. 38 Muni lusenje
lwenulo kwakona kutonya fula yikulu, vandu vakalilya na kunywa, na

vigega na kugegewa, mbaka lukumbi Nuhu peayingili muwatu uvaha
weukemiwa Safina. 39 Vamanyili lepi chechahumila mbaka fula yikulu
payabweli na kuvayola voha. Ndi yivya mewawa paibwela Mwana wa
Mundu. 40 Lukumbi lwenulo vandu vavili yati vivya kumgunda mmonga
yati itoliwa na yungi yati ilekewa. 41 Vamau vavili yati vivya mukuyaga
mabenu, mmonga yati itoliwa na yungi ilekewa.
42 Hinu, mujiyangalila! Ndava muni mmanyi lepi ligono la kubwela
Bambu winu. 43 Nambu mumanya lijambu lenili, ngati mkolo nyumba
kuvya amanyai ligono leibwela mhiji, ngaajitendekili, ngaayileki lepi
nyumba yaki yidenyewayi na mhiji. 44 Ndava yeniyo, mewawa nyenye mu-
jitendelekela, muni Mwana wa Mundu yati ibwela lisaa mwangalimanya.”

Mtumisi msadikika na angasadikika
(Luka 12:41-48)

45 Yesu akayendelela kujova, “Wu, yani ndi mtumisi msadikika na
mweavi na luhala? Mkulu waki amuvikii kuvayimalila vatumisi vayaki,
avapela chakulya pa lukumbi lwaki. 46 Ahekayi mtumisi yula, mkulu waki
akawuya yati akumkolela ihenga mewa. 47 Nikuvajovela chakaka, mkulu
waki yati akumvika mtumisi mwenuyo kuvya myimilila wa vindu vyaki
vyoha. 48 Nambu ngati mtumisi yula mhakau akahololela mumtima waki
kuvya mkulu waki ichelewa kuwuya, 49 kangi itumbula kuvatova vatumisi
na kutumbula kulya na kunywa pamonga na vachigaligali. 50 Mkulu waki
yati iwuya ligono angalimanya na lisaa angahololela. 51 Mkulu waki yati
akumdumulana neju hipandi na kumvika lilundu limonga na la vandu
vevakujikita vabwina kwenuko ndi yati ivemba na kuyaga minu.”

25

Luhumu lwa vasikana kumi

1 Kangi lukumbi lwenulo, Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana
na vakamwali kumi vevagegili hahi zavi, vevahambili kumlindila mkolo
ndowa. 2 Mhanu pagati yavi vavi vayimu na mhanu vangi vavi na
luhala. 3 Vala vayimu vagegii hahi zavi, nambu vagegili lepi mahuta gangi
gachibana. 4 Nambu vevavi na luhala vala vagegili mahuta muchupa na
mu hahi zavi. 5 Ndava muni mkolo ndowa acheliwi kubwela, ndi vasikana
vala vatumbwili kutitila na vakagona.
6 “Pagati ya kilu lwami luvaha lwayuwaniki, ‘Yumuka, mkolo ndowa ib-
wela mhamba mukampokela!’ 7 Kangi vakamwali vala voha vakayumuka,
na kutendelekela hahi zavi. 8 Vayimu vala vakavajovela vayavi vevavi na
luhala, mutitangatila mahuta ginu padebe, ndava muni hahi zitu zijimika.
9 Nambu vevavi na luhala vala vakavayangula, lepi, ‘Gikola lepi, nyenye
na tete.’ ‘Mbanga mhamba kuliduka mukajigulila mwavene.’ 10 Hinu,
vakamwali vayimu vala, pevahambili kugula mahuta, mkolo ndowa ndi
abwelili, vevajitendelekili vala vayingili munyumba ya ndowa pamonga
nayu, kangi mlyangu wadindiwi.”
11 Mwanakandahi vakawuya vakamwali vangi vala, vakakemela
“Mkulu, ‘Mkulu, tidindulila!’ 12 Nambu mkulu yula akavayangula,
‘Nikuvajovela chakaka, nakuvamanya nyenye.’ ”
13 Kangi Yesu akavajovela, “Mujiyangalila! Ndava mwimanya lepi ligono
amala lisaa yeibwela Mwana wa Mundu.”

Luhumu lwa vatumisi vadatu (Luka 19:11-17)

14 “Kangi Unkosi wa kunani kwa Chapanga uwanangana ngati mundu
mmonga mweaganili kuhamba lugendu lwa kutali, avakemili vatumisi
vaki na kuvagotolela vindu vyaki. 15 Akavapela kila mundu ngati cheavi
na uhotola waki, mmonga mahaku mhanu ga mashonga na yungi mahaku
gavili ga mashonga na yungi talanta yimonga ya mashonga akahamba.
16 Yula mweagotoliwi talanta mhanu za mashonga, bahapo akazihengela
lihengu na, kuziyonjokesa mahaku gangi mhanu. 17 Mewawa yungi
mweagotoliwi mahaku gavili ga mashonga, akayonjokesa mahaku gangi
gavili. 18 Nambu mtumisi mweagotoliwi talanta yimonga ya lishonga
akahamba kugimila pahi, kuyifiya mashonga ga mkulu waki.”
19 “Pagamaliki magono gamahele, mkulu yula awuyili na kutumbula
kuvalanga vindu mashonga gaki pamonga nawu. 20 Yula mtumisi
mweagotoliwi mahaku mhanu ga mashonga abwelili kuni agegili mahaku
ga mashonga gangi mhanu, ndi akamjovela, ‘Mkulu, wanipeli talanta
mashonga mhanu, hinu niyonjokisi talanta zingi mhanu zeniyonjokisi.’
21 Mkulu waki, akamjovela ‘Uhengili chabwina, mtumisi msadikika na
mbwina.’ Usadikiwi mu mambu gadebe yati nikugotolela mambu gavaha.
Bwelayi uhekayi pamonga na mkulu waku!”
22 “Kangi mtumisi yungi mweagotoliwi mahaku gavili ga mashonga,
abwelili, na kujova, ‘Mkulu wanigotolili mahaku gavili ga mashonga, lola
aga apa mahaku gangi gavili geayonjokisi.’ 23 ‘Mkulu waki akamjovela,
chabwina, veve mtumisi msadikika na mbwina!’ ‘Ukitili chabwina
mu mambu gadebe, yati nikugotolela mambu gavaha, bwelayi uhekayi
pamonga na nene.’ ”
24 “Nambu yula mweagotoliwi talanta yimonga ya lishonga, abwelili
akajova, ‘Mkulu nikumanyili veve wa mundu munonopo wibena pewan-
galima, na kutola pewangadandasa mbeyu. 25 Ndi nayogwipi, nagimili
pandima na kufiya lishonga laku. Hinu ndi utola yaku.’ ”
26 “ ‘Mkulu waki akamyangula veve mtumisi mhakau na mkata!
Wimanya kuvya nene nibena panangagaba, na kuyola pala panangadan-
dasa?’ 27 Ndi yakuganili uvika mashonga gangu kwa vandu vevibadilisha
na kuwusa mashonga, ndi nene nganitoli chiyonjokesu na mashonga
gangu! 28 Hinu mumnyaga mashonga genago, na mumpelayi yula mweavi
na talanta kumi za mashonga. 29 Ndava, mundu yeyoha mweavi na chindu
yati ipewa na kuyonjokesewa. Nambu yula angali chindu, hati chidebe
cheavili nachu yati inyagiwa. 30 Na mtumisi yula angali chiyonjokesu,
mtaga kuvala kuchitita kwenuko ndi yati kuvya na luvembu na kuyaga
minu.”

Uhamula wa mwishu

31 “Lukumbi Mwana wa Mundu peibwela muukulu waki pamonga na
vamitumu vaki va kunani kwa Chapanga, penapo yati itama panani
ya chigoda cha unkosi chechivii na ukulu. 32 Vandu va milima yoha
yati vikonganeka pamonga palongolo yaki. Mwene ndi akuvapangula
vandu ngati mdimaji cheipangula mambelele na mene. 33 Mwene yati
ivika mambelele ndi vandu vabwina palongolo ya Chapanga muchiwoko
chaki cha kulyela na mene ndi vandu vahakau muchiwoko chaki cha
kumangeya.” 34 Kangi Nkosi akuvajovela vala vevavi upandi waki wa
kulyela, mbwela, nyenye mwemumotisiwi na Dadi wangu! Mupokela
unkosi wemuvikiwi kutumbula kuwumbwa kwa mulima. 35 Muni penavi

na njala mwanipeli chakulya, navi na njota mwanipeli manji, avi myehe
mwanipokili panyumba yinu, 36 navi nangayatila mwaniwaliki, navi
mtamu mwabweli kunilola, navi muchifungu mwanigendelili kunilola.
37 “Penapo vandu vabwina palongolo ya Chapanga yati vakamyangula
‘Bambu, takuwene ndali njala yikuvina petakupeli chakulya, amala uvi
na njota tete takupeli manji? 38 Ndali takuwene wa myehe ndi tete
takupokili, amala wavi changayatila takuwaliki? 39 Ndali patakuwene una
utamu amala muchifungu tabweli kukulola?’ 40 Nkosi yati akuvayangula,
‘Nikuvajovela chakaka, chindu chochoha chamumhengili mmonga wa
valongo vangu vadebe ava, mwanihengili nene.’ ”
41 “Kangi yati akuvajovela vala va upandi wa kumangeya, ‘Muwuka,
palongolo yangu nyenye mwempewili likoto mhamba kumotu wanga-
jimika wa magono goha gangali mwishu weutendelekiwi kwa Setani na
vamitumu vaki. 42 Ndava njala peyanivili nyenye mwanipeli lepi chakulya,
penavi na njota nyenye mwanipeli lepi manji. 43 Penavi myehe nyenye
mwenipokili lepi, penavi changayatila nyenye mwaniwaliki lepi, penavi
mtamu na penavi muchifungu nyenye mwabweli lepi kunilola.’ ”
44 “Penapo yati viyangula, ‘Bambu, ndali petakuwene njala yikuvina,
amala uvi na njota amala myehe amala changayatila nyula amala mtamu
amala muchifungu tete takuhengili lepi?’ 45 Bambu yati iyangula, ‘Nikuva-
jovela chakaka, chindu chochoha chamwabeli kumuhengela, mmonga wa
vadebe ava, ndi mwabeli kunihengela nene.’ 46 Hinu, venava yati vihamba
kumbunu wa magono goha, nambu vala vandu vabwina palongolo ya
Chapanga yati vihamba kuwumi wa magono goha gangali mwishu.”

26

Mpangu wa kumkoma Yesu
(Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohani 11:45-53)

1 Yesu peamalakisi kujova malovi genago, ndi akavajovela vawuliwa
vaki, 2 “Mumanyili kuvya gasigalili magono gavili, yati kwivya na
mselebuko wa Pasaka, hinu Mwana wa Mundu yati igotolewa muni
avambiwa na kufwa pamsalaba.”
3 Lukumbi lwenulo vakulu va kuteta na vawula va Malagizu vakonganiki
pamonga muluvanja lwa mteta mkulu liina laki Kayafa. 4 Vakajovesana
ndava ya kumkamula Yesu kwa mfiyu na kumkoma. 5 “Vakajova, nambu
tikotoka kuhenga lijambu lenili lukumbi lwa mselebuko wa pasaka, muni
vandu vakotoka kuhenga chitututu.”

Yesu vakumnyala mahuta ku Betania
(Maluko 14:3-9; Yohani 12:1-8)

6 Yesu peavi ku Betania, ku nyumba ya Simoni mweavi na mabudi, 7 mau
mmonga mweavi na kachupa ya alabasta kamahuta geginungalila bwina
na ga mashonga gamahele, ambwelili na kumyitila pamutu Yesu peilya
chakulya. 8 Hinu vawuliwa vaki pavagaweni genago vayomili, vakakota,
“Luyagu lwenulo lwa kyani?” 9 “Ndava mahuta ago geginungalila bwina
ngagaguliswi kwa mashonga gamahele, na kuvapela vangangu mashonga
ago!”
10 Yesu agamanyili maholo gavi, ndi akavajovela, “Ndava kyani muku-
mung'aha mau mwenuyu? Mwene anihengili lijambu labwina neju.
11 Ndava muni yati mwivya na vangangu pamonga nawu magono goha,
nambu nene yati nakuvya pamonga na nyenye magono goha. 12 Mau

mwenuyu aniyitili mahuta geginungalila bwina ndava kunitendelekeha
higa yangu kwa maziku. 13 Nikuvajovela chakaka, pamulima poha
Lilovi la Bwina lenili pelikokoselewa, chitendu cheahengili mau uyu yati
chiluwuliwa ndava ya kumkumbuka mwene."

Yuda iyidakila kumung'anamukila Yesu
(Maluko 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Kangi mmonga pagati ya vawuliwa vaki kumi na vavili vala
mweikemiwa Yuda Isikalioti, akahamba kwa vakulu va kuteta,
15 akavakota, "Yati mukunipela kyani ngati nivagotolili Yesu?"
Vamvalangili hipandi selasini vya madini ga feza. 16 Kutumbula ligono
lenilo Yuda akalonda nafwasi ya kumng'anamukila.

Yesu na vawuliwa vaki vilya chakulya cha Pasaka
(Maluko 14:12-21; Luka 22:7-13; 21-23; Yohani 13:21-30)

17 Ligono la kutumbula kwakona mselebuko wa mabumunda gangali
ngemeku, ndi vawuliwa vamhambili Yesu vakamkota, "Wigana koki
tikutendelekeha chakulya cha Pasaka?"

18 Mwene akavayangula, "Mhamba kumuji kwa mgosi mmonga na
kumjovela," Muwula ajovili, ligono laki lihegelili nene na vawuliwa vangu
yati tilya chakulya cha Pasaka kwa veve.

19 Vawuliwa vakatendelekela ngati Yesu cheavalagizili vakatendelekela
chakulya cha Pasaka.

20 Palatipimi lilanga, Yesu atamili kulya chakulya pamonga na vawuliwa
vaki voha kumi na vavili. 21 Pavavi mukulya, Yesu akavajovela, "Nikuva-
jovela chakaka mmonga winu yati akuning'anamukila."

22 Vawuliwa vakavya vakaviniswa neju mtima, vakatumbula kukotana
mmonga mmonga, "Bambu! Wu, ndi nene?"

23 Yesu akayangula "Mweijwiga libumunda munkeve pamonga na
nene ndi mweakuning'anamukila. 24 Mwana wa Mundu yati ifwa
ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, nambu alachikolela mundu yula
mweamng'anamukila! Ngayivii mbanga mundu mwenuyo ngaavelekewi
lepi."

25 Yuda ndi mweamung'anamukili, akamkota "Muwula wu, ndi nene?"
Yesu akayangula "Ujovili wamwene."

Chakulya cha Bambu
(Maluko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Vakolinto 11:23-25)

26 Pevavi mukulya, Yesu akatola libumunda, akamsengusa Chapanga
akayimetula, akavapela vawuliwa vaki akajova, "Mtola mlyayi, yeniyi ndi
higa yangu."

27 Kangi akatola chikombi cha divayi, akamsengusa, akavapela akajova,
"Mnywayi nyenye mwavoha, 28 muni yeniyi ndi ngasi yangu yeyilangisa
lilaganu, yeyiyitika ndava kuvalekekesa vandu vamahele kumbudila
Chapanga. 29 Nikuvajovela, ninywa lepi kavili divayi ya zabibu mbaka
pa ligono peninywa ya mupya pamonga na nyenye mu Unkosi wa Dadi
wangu."

30 Pavamali kuyimba lunyimbu lwa kumlumba Bambu, vakawuka na
kuhamba kuchitumbi cha Mizeituni.

Yesu ilota kuvya Petili yati akumbela
(Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohani 13:36-38)

31 Kangi Yesu akavajovela, "Lelu kilu mwavoha nyenye yati mwitila na
kunileka namwene, muni ndi chegijova Mayandiku Gamsopi,

‘Yati nikumkoma mdimaji,
na msambi woha wa mambelele yati wipechengana.’
32 Nambu panakayukayi, yati nikuvalongolela ku Galilaya.”
33 Penapo Petili akamyangula, “Hati ngati voha yati vakutila, nambu
nene katu nikukuleka lepi.”
34 Yesu akamyangula Petili, “Nikujovela chakaka, kilu yiyiyi kwakona
lijogolo kuvika yati ukunibela mala yidatu.”
35 Petili akamjovela kavili, “Hati ngati yikunigana nifwayi pamonga na
veve katu nikuleka lepi.” Na vala vawuliwa vangi vakajova mewawa.

Yesu akumuyupa Chapanga ku Gesemane
(Maluko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Kangi Yesu na vawuliwa vaki vakahamba pamonga pandu
pepikemelewa Gesemane, ndi akavajovela, “Mtama apa na nene nihamba
pala kumuyupa Chapanga.” 37 Avatolili Petili na vana vavili va Zebedayo,
Yesu akatumbula kuviniswa mtima na man'gaiso. 38 Kangi akavajovela,
“Niviniswa neju mumtima hati papipi kufwa. Mtama bahapa mkoto
kugona pamonga na nene.”
39 Akahegelela palongolo, akagwa cha kukupama, akamuyupa Cha-
panga. “Dadi wangu, ngati yihotoleka chikombi ichi cha man'gaiso
chiniyepa, nambu lepi chenigana nene, ndi ngati chaugana wamwene.”
40 Kangi akavawuyila vawuliwa vala, avakolili vavi lugono. Akamkota
Petili, “Wu, nakuhotola kutama changagona pamonga na nene hati saa
yimonga ndu? 41 Mkoto kugona mumyupa Chapanga mkoto kugwa
mukulingiwa. Mpungu wigana nambu higa yitamu.”
42 Yesu akahamba kavili, kumuyupa Chapanga, “Dadi wangu, ngati
yihotoleka lepi chikombi cha man'gaiso aga chihamba changanywa nene,
hinu mganu waku uhengekayi.” 43 Peavawuyili kavili, na kuvakolela
vagonili, ndava vavi na lugono neju.
44 Akavaleka, akahamba kangi mala ya datu kumuyupa Chapanga mu
malovi galagala. 45 Kangi akavahambila vawuliwa vala akavajovela,
“Wuli, mwakona mwigona na kupumulila? Mlolayi! Lukumbi lwene
luhikili, na Mwana wa Mundu yati igotolewa kwa vandu vevambudila
Chapanga. 46 Muyima, tihamba. Mlolayi! Mweakunigotola yula avi
papipi.”

Yesu ikamuliwa
(Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohani 18:3-12)

47 Lukumbi Yesu akona ilongela nawu, akabwela Yuda, mmonga pagati
ya vawuliwa vaki kumi na vavili. Mwene pamonga na vandu vamahele
vevagegili mapanga na vibonga vevatumwili na vakulu va kuteta na
vagogo va vandu. 48 Yuda mweakumng'anamukila Yesu amali kuvalangisa
ulangisu “Yula mwenikumkumbatila ndi mumkamula.”
49 Hinu Yuda akamhegelela Yesu na kumjambusa, “Tukuwoni, Muwula,”
Ndi akamkumbatila.
50 Yesu akamyangula “Nkozi, kitayi cha ubweli kukita.”
Penapo vandu vala vakamhegelela na vakamukamula Yesu, vakamvika
muulonda wavi. 51 Mmonga wa vala vevavi pamonga na Yesu, akaholo-
mola upanga waki akamtova nawu mtumisi wa Mteta mkulu akamdumula
likutu. 52 Penapo Yesu akamjovela, “Wuyisa upanga waku pachihaku
paki, ndava yeyoha mweikoma na upanga yati ifwa na upanga. 53 Wu,
mwihololela lepi nihotola kumuyupa Dadi wangu, mwene ngaaniletili
hinu misambi neju ya kumi na yivili va manjolinjoli vamitumu vaki va

kunani? 54 Nambu gitimila wuli Mayandiku Gamsopi gegijova kuvya
cheyiganikiwa gavyai?”
55 Lukumbi lulolo Yesu akaujovela msambi wa vandu vala vevabweli
kumkamula, “Wu, mbweli na mapanga na vibonga kunikamula ngati
nene mwenangayidakila malagizu? Magono goha navi mu Nyumba ya
Chapanga niwula, nambu mwanikamwili lepi.
56 Nambu mambu genaga goha gahengiki muni malovi gegajoviki
na vamlota va Chapanga mu Mayandiku Gamsopi gatimilayi.” Kangi
vawuliwa voha vakamleka na kutila.

Yesu palongolo ya libanji
(Maluko 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

57 Vandu vala vevamkamwili Yesu vamhindikili kunyumba ya Kayafa
Mteta Mkulu, pavakonganiki vawula va malagizu na vagogo va Vayawudi.
58 Nambu Petili amlandili Yesu cha kutali mbaka kuluvanja lwa Mteta
Mkulu, akayingila mugati pamonga na valonda muni alola mambu
gegihumila. 59 Hinu vamteta vakulu na vakulu va Luvanja voha vakalonda
malovi gaudese ndava ya Yesu muni vamkoma. 60 Nambu nakupata
chindu chochoha pamonga na ago, vabweli vandu vamahele kujova udese,
pamwishu vabweli vandu vavili, 61 ndi vakajova, “Mundu uyu ajovili,
‘Ihotola kudenya Nyumba ya Chapanga na kujenga kavili mu magono
gadatu.’ ”
62 Mteta Mkulu akayima akamkota Yesu “Wu, wiyangula lepi? Vandu
ava vakukutakila kyani kukuvala veve?” 63 Nambu Yesu agunili nuu.
Mteta Mkulu, akamjovela, “Nikulapakisa kwa Chapanga mweavimumi,
utijovelayi ngati veve ndi Kilisitu, Mwana wa Chapanga!”
64 Yesu akayangula, “Wamwene umali kujova! Nambu nikuvajovela,
kuhuma hinu yati mukumlola Mwana wa Mundu atamili muchiwoko cha
kulyelela cha Bambu mweavi na makakala, ibwela panani ya mahundi ga
kunani kwa Chapanga.”
65 Penapo, ndi Mteta Mkulu akapapula nyula zaki, akajova, “Amuligili
Chapanga! Tigani lepi mundu yungi wa kumtakila! Hinu niyuwini
cheamligili Chapanga! 66 Nyenye muhololela wuli?”
Vene vakamyangula, “Yikumgana akomiwa!”
67 Kangi vakamuhunyila mata kumihu, vakamtova na vangi vakam-
pamanda 68 vakamkota, “Ulotelayi, veve Kilisitu Msangula! Ndi yani
mweakutovili!”

Petili akumbela Yesu
(Maluko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

69 Petili atamili kuvala ya luvanja. Ndi mtumisi mmonga mdala
amhambili, akamjovela, “Veve wavi pamonga na Yesu wa ku Galilaya.”
70 Nambu Petili akabela palongolo ya voha, “Nichimanyi lepi chewijova.”
71 Petili pahaumayi pamlyangu, mtumisi yungi msikana amuwene, ndi
akavajovela vandu vevavi pala. Mundu uyu avi pamonga na Yesu wa ku
Nazaleti.
72 Petili akabela kavili kwa chilapu, “Nimmanyili lepi mundu uyu.”
73 Mwanakandahi, vandu vevayimili penapo vamhambili Petili,
vakamjovela “Chakaka veve mmonga wavi, hati chaujova kukumanyisa.”
74 Kangi Petili akatumbula kujilapakisa likoto na kulapa ijova, “Nim-
manyili lepi mundu uyu!”

Bahapo lijogolo likavika. 75 Petili akumbwiki malovi ga Yesu, geamjovili,
“Kwakona lijogolo kuvika, yati ukunibela mala yidatu.” Ndi akahuma
kuvala akavembeneka neju.

27

Yesu vakumpeleka kwa Pilatu
(Maluko 15:1; Luka 23:1-2; Yohani 18:28-32)

1 Lukela pehe, vakulu voha va kuteta, pamonga na vagogo va Chiyawudi
vakajovesana ndava ya kumkoma Yesu. 2 Hinu vakamukunga, vakamutola
na kumgotola kwa Pilatu mweavimkulu wa Loma.

Kufwa kwa Yuda
(Matendu 1:18-19)

3 Kangi Yuda, mweamng'anamwikili Yesu paavawene kuvya vamali
kumuhamula Yesu, akang'ahika neju mumtima waki, avawuyisili vakulu
va kuteta mashonga gala hipandi selasini. 4 Akavajovela, “Nibudili
kumng'anamukila mundu angabuda akomiwa.”
Nambu vene, vakayangula, “Lenilo ndi lihengu laku? Umanya
wamwene.”
5 Mwene akataga hipandi ya mashonga gala Munyumba ya Chapanga,
akahuma kuvala ya Nyumba ya Chapanga na kuhamba kujikungila.
6 Vakulu va kuteta vakatola mashonga genago, vakajova, “Mumbele ya
malagizu gitu kuvika muchibana cha Nyumba ya Chapanga ndava muni
mashonga gegapatikini kwa kukoma.” 7 Hinu vakajovesana, vakatola
mashonga gala kugula mgunda wa ludaka muni pavyaa pandu pa kuzikila
vayehe. 8 Ndava ya genago, hati lelu mgunda wenuwo wikemelewa
“Mgunda ngasi mana yaki mgunda weuguliwi kwa ukomaji.”
9 Ndi chagatimalili malovi ga Yelemia mweavi mlota wa Chapanga,
“Valotili mashonga hipandi selasini, mashonga ya mwenuyo luhuna lwa
vandu va Isilaeli. 10 Vakahengela kugula mgunda wa madakali, ngati
chealagazili Bambu.”

Pilatu akumkota Yesu
(Maluko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohani 18:33-38)

11 Yesu akayima palongolo ya mkulu wa Loma, ndi mkulu yula
akamkota, “Veve, ndi wa Nkosi wa Vayawudi?” Yesu akayangula, “Genago
ndi ujovili wamwene.” 12 Nambu vakulu va kuteta na vagogo pevamtakili,
mwene ayangwili lepi lilovi.
13 Kangi Pilatu akamkota “Wu, wiyuwana lepi matakilu gevakukutakila
veve?”
14 Nambu Yesu ayangwili lepi hati lilovi limonga, mkulu wa Loma
akakangasa neju.

Yesu vakumuhamula kufwa
(Maluko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

15 Hinu yavi mvelu wa mkulu wa Loma lukumbi lwa mselebuko wa
Pasaka, kuvadindulila Vayawudi mkungiwa mmonga mwevakumgana.
16 Lukumbi lwenulo peavili na mkungiwa mmonga mweamanyikini neju,
mweikemiwa Balaba. 17 Ndi, vandu pavakonganiki pamonga, Pilatu
akavakota, “Mwigana nivadindulilayi yani pagati ya vavili ava, Balaba
amala Yesu mweikemiwa Kilisitu?” 18 Ndava muni amanyili kuvya
vachilongosi va chiyawudi vamuwusili Yesu ndava ya wihu.

19 Pilatu peatamili pachigoda chaki cha uhamula, mdala waki ampelikili
ujumbi, “Ukoto kumhengela chindu chochoa mundu uyu angahoka ndava
lelu nin'gaiki neju munjozi ndava ya mwenuyo.”
20 Nambu vakulu va kuteta na vagogo vakuvakulukisa vandu vamyupa
Balaba adinduliwa na Yesu akomiwa. 21 Pilatu akavakota, “Ndi yani pagati
ava vavili mwemukumgana nivadindulilayi nyenye?”
Vakamyangula mdindulayi, “Balaba!”
22 Pilatu akavakota kavili, “Hinu nikita kyani na Yesu nweikemiwa
Kilisitu?”
Voha vakayangula, “Avambiwa pamsalaba!”
23 Nambu Pilatu akavakota, “Ndava kyani? Abudili kiki?”
Ndi vene vakajova kwa lwami luvaha, “Avambiwa pamsalaba!”
24 Hinu, Pilatu paamanyili ngati yihotoleka lepi kuvagunisa, chitutu
chitumbula, akatola manji, akasamba mawoko palongolo ya msambi wa
vandu, akajova, “Yikunivala lepi ngasi ya mundu uyu, kwali mwavene.”
25 Vandu voha vakayangula, “Ngasi yaki yeyitika yivya ndava ya tete na
vana vitu!”
26 Kangi Pilatu akamdindulila Balaba kuhuma muchifungu, na kumtova
michapilu akamgotola Yesu avambiwa pamsalaba.

Manjolinjoli vakumvevesa Yesu
(Maluko 15:16-20; Yohani 19:2-3)

27 Kangi manjolinjoli ga mkulu wa Loma, vamyingisi Yesu mu-
gati ya nyumba ya nkosi, ndi manjolinjoli vakakonganeka msambi
woha. 28 Vakamuwula nyula zaki, vakamuwalika nyula yidung'u ya
chinkosi. 29 Kangi vakabota njingwa ya minga, vamuwaliki kumutu,
vakamvikila mlayi muchiwoko chaki cha kulyela. Vakafugama palon-
golo yaki ndi vamvevisi vakumjovela, “Tukuwoni Nkosi wa Vayawudi!”
30 Vakamuhunyila mata, vakatola mlayi wula, vakamtova nawu kumutu.
31 Pavamali kumvevesa, vakamuwula ligwanda lenilo, vamuwaliki nyula
zaki, kangi vakamhindikila pa kumvamba pamsalaba.

Yesu ivambiwa pamsalaba
(Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohani 19:17-27)

32 Pavavi mukuhamba vamkolili mundu mmonga liina laki Simoni
mkolonjinji wa Kulene, kwa makakala vamgegisi msalaba wa Yesu.
33 Pavahikili pandu pepikemelewa Goligota, mana yaki “Libangu la Mutu.”
34 Vakampela divayi yeyihangisini na nyongo. Nambu Yesu peamiyangili
akabela kunywa.
35 Pavamali kumvamba pamsalaba, ndi vakatovela gudugudu kugavana
nyula zaki. 36 Manjolinjoli vakatama penapo kumulindalila. 37 Panani
ya mutu waki pamsalaba, vakayandika matakilu ga kumvala mwene
“Mwenuyu ndi Yesu, Nkosi va Vayawudi.” 38 Mewawa kwavi na vanyagaji
vavili vavambiwi mu misalaba pamonga na Yesu, mmonga upandi waki
wa kulyela na yungi upandi wa kumangeya.
39 Vandu vevapitayi njila yeniyo vamligili kuni vinyugusa mitu yavi na
kujova, 40 “Veve lepi! Mwewajova wihotola kudenya Nyumba ya Chapanga
na kujenga kavili pamagono gadatu? Hinu ujisangula wamwene. Ngati
veve wa Mwana wa Chapanga, ndi huluka pamsalaba!”
41 Mewawa vakulu va kuteta pamonga na vawula va malagizu na vagogo
vamvevisi, na kujova, 42 “Avasangwili vayaki, ihotola lepi kujisangula
mwene! Ati mwene ndi Nkosi wa vandu va Isilaeli! Hinu ahulukayi

pamsalaba na tete yati tikumsadika mwene. 43 Amhuvalili Chapanga na
kujova mwene ndi Mwana wa Chapanga! Ngati Chapanga akumgana
ihotola kumsangula!”
44 Mewawa vala vanyagaji veavambiwi nawu pamsalaba pamonga
vamligili.

Yesu ifwa pamsalaba
(Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohani 19:28-30)
45 Kuhumila muhi wa saa sita mbaka saa tisa, chitita chatindili mulima
woha. 46 Hinu payahikili saa tisa, Yesu akavemba neju, “Eloi, Eloi, lama
sabakitani?” Mana yaki, “Chapanga wangu, Chapanga wangu, ndava
kyani unilekili?”
47 Nambu vandu vangi vevayimili pala pevayuwini genago vakajova,
“Akumkemela Eliya.” 48 Mmonga wavi akajumba akatola lidodoki,
akajwiga mudivayi yivavanu akaivika mumlayi akampela anywai.
49 Nambu vangi vakajova, “Leka tiloli ngati Eliya ibwela kumsangula.”
50 Ndi Yesu akavembeneka kwa lwami luvaha, akafwa.
51 Penapo lipazia la Nyumba ya Chapanga lapapwiki hipandi hivili
kuhumila kunani mbaka pahi, mulima woha wandendimi, na matalahu
gakabayuka, 52 matinda gagubwiki na vandu va Chapanga vamahele
vevafwili vayukili. 53 Pevahumili mumatinda gavi, Yesu peamali kuyuka
pamonga nawu, vakayingila Pamuji wa Msopi ndi Yelusalemu vawonikini
na vandu vamahele.
54 Hinu, mkulu yula pamonga na manjolinjoli vevamyangalila Yesu,
pavauwene mulima windendema na goha gegahumalili, vakayogopa neju,
vakajova, “Chakaka mundu mwenuyu avi Mwana wa Chapanga.”
55 Pandu penapo kwavi na vadala vamahele vevatamili vilolokesa cha
kutali, venavo ndi vevamlandili Yesu kuhuma ku Galilaya vakumhengela.
56 Pagati yavi avili Maliya kuhuma Magidala na Maliya nyina wavi Yakobo
na Yosefu, pamonga na nyina wavi vana va Zebedayo.

Yesu vakumzika
(Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohani 19:38-42)
57 Palatipimi lilanga, abwelili mundu mmonga mkolo vindu vyamahele
mkolonjinji wa Alimatei, liina laki Yosefu. Mwenuyu mewa avi muwuliwa
wa Yesu. 58 Amhambili Pilatu, akamuyupa higa ya Yesu. Pilatu akahamula
vampelayi. 59 Yosefu akayitola higa yila na kuutindisila nyula ya msopi,
60 akauvika mulitinda laki la mupya leahongwili mulitalau, akalibilingisa
liganga livaha kudinda mlyangu wa litinda akawuka. 61 Maliya mkolon-
jinji wa Magidala na Maliya yungi yula vatamili kulolokesa litinda.

Kulindalila litinda
62 Chilau yaki, ndi Ligono la Kupumulila, ndi vakulu vakuteta na
Vafalisayu vamhambili Pilatu. 63 Vakajova “Mkulu, tikumbwiki kuvya
yula mchenjela ajovili peavili mumi kuvya akafwayi yati iyuka pagima-
lika magono gadatu, 64 Hinu lagiza valonda valindalila litinda mbaka
pegimalika magono gadatu ndava vawuliwa vaki vihotola kumuyiva na
kuvajovela vandu kuvya ayukili. Muni udese wa pamwishu wenuwu yati
wivya uvaha neju kuliku wa kutumbula.”
65 Pilatu akavayangula, “Muvi na manjolinjoli, muhamba mukalindila
chemwihotola.”
66 Hinu vakahamba kulindila litinda vakavika vidindilu liganga lila,
vakaleka manjolinjoli bahapo vakulilindila.

28

Yesu iyuka
(Maluko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohani 20:1-10)

1 Ligono la Kupumulila palamaliki, lukela hamba kucha ligono la
Dominika, Maliya mkolonjinji wa Magidala na muyaki Maliya yungi
yula vahambili kulola litinda lila. 2 Bahapo mulima woha wandendimi
neju, mtumu wa kunani kwa Bambu ahelili kuhumila kunani kwa
Chapanga, alibilingisi liganga la pamlyangu na kutamila. 3 Awonikini ngati
lumwetumwetu lwa mbamba na nyula zaki zavi za msopi pehe. 4 Valonda
vevalindalila litinda vala vakavagaya neju ndava ya wogohi vavi ngati
vamali kufwa.
5 Nambu mtumu wa kunani kwa Chapanga akavajovela vadala vala,
“Nyenye mkoto kuyogopa! Muni nimannyili kuvya mukumulonda Yesu
mweavambiwi pamsalaba. 6 Avi lepi apa muni amali kuyuka ngati
cheajovili. Mbwela mlola pandu pevamgonisi. 7 Hinu mhamba kanyata
mkavajovela vawuliwa vaki kuvya amali kuyuka, na hinu akuvalon-
gololela ku Galilaya yati mumkolela kwenuko. Yuwanila, nene nimali
kuvajovela.”
8 Hinu vadala vala kuni viyogopa na kuni viheka neju, vakawuka
kanyata palitinda na kujumba kuhamba kuvajovela vawuliwa vaki.
9 Bahapo Yesu akakonganeka nawu, akavajambusa, “Nivawoni.” Vadala
vala vakamhegelela na vakamkamula magendelu gaki na kumgundamila.
10 Kangi Yesu akavajovela, “Mkoto kuyogopa,” “Mhamba mkavajovela
valongo vangu vahamba ku Galilaya kwenuko ndi yati vakunilola.”

Madandaula ga valindila litinda

11 Pevawukili vadala vala, ndi pagati ya valonda va litinda, vakahamba
kumuji kuvadandaulila vateta vakulu mambu goha gevagawene. 12 Hinu
vakakonganeka pamonga na vagogo, na kuvika mpangu, vakavapela
mashonga gamahele manjolinjoli vala, 13 vakajova, nyenye mjova kuvya,
“Vawuliwa vaki vabweli kilu, vakamuyiva tete petatitili lugono. 14 Ngati
mkulu wa Loma akayuwana lijambu lenili tete yati tikuvatangatila
tikumkulukisa, muni nyenye mkoto kuvya na mhalu.”
15 Hinu manjolinjoli vala vakatola mashonga gala, vakahenga ngati
chavawuliwi, malovi ago gadandasiki kwa Vayawudi mbaka lelu.

Yesu akuvahumila vawuliwa vaki
(Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohani 20:19-23; Matendu 1:6-8)

16 Kangi vawuliwa kumi na mmonga vala vakahamba kuchitumbi
chechivii ku Galilaya cheavalagazili Yesu. 17 Pavamuwene, vakagundama,
nambu vangi vavi na mtahu. 18 Yesu avahegalili, akavajovela, “Nipewili
uhotola woha kunani kwa Chapanga na pamulima. 19 Hinu mhamba
mkavakita vandu va milima yoha kuvya vawuliwa vangu. Kuni mvabatiza
kwa liina la Dadi na la Mwana na la Mpungu Msopi. 20 Muvawula
kukamula malovi gangu goha ngati chenivalagizi nyenye, nene nivii
pamonga na nyenye magono goha, hati pamwishu wa lusenje.”

Lilovi la Bwina liyandikwi na Maluko

Ulongolelu

Lilovi la Bwina liyandikwi na Maluko ndi chitabu chimonga pagati ya vitabu mcheche vya Lilaganu la Mupya vyevidandaula kutama kwa Yesu pamulima apa. Kila chitabu chikemelewa “Injili.” Mana yaki “Lilovi la Bwina.” Na vitabu vyenivyo vyayandikwi na Matei na Maluko na Luka na Yohani peamali kufwa Yesu. Lilovi la Bwina leliyandikwi na Maluko ndi chitabu chihupi neju pagati ya vitabu vyoha mcheche vya Lilovi la Bwina. Mewa yisadikika kuvya ndi chitabu cha utumbulanu kuyandikwa muvitabu vyenivyo, na chayandikwi pagati ya mwaka 65 mbaka 70 peamali kuvelekewa Yesu. Vasomi vamahele visadika kuvya chayandikwi pamuji wa ku Loma ndava ya kuvakangamalisa mtima vandu vevakumsadika Yesu vevatama ku Loma kula.

Liina lingi la Maluko lavi Yohani Maluko, ndi avi muyavi wa Mtumi Pauli na Banaba nambu alaumiwi pala peajiwusili mulugendu lwavi lwa kumhengela Chapanga, Matendu (musula, 13:13). Palongolo Maluko ahambili kavili lugendu na Banaba, Matendu (musula, 15:37-39). Maluko mewa amanyikini neju kuvya nkozi wa papipi wa Petili (1 Petili 5:13). Nambu Maluko avi msongolo mdebe lukumbi Yesu itumbula lihengu laki. Vasomi vamahele visadika kuvya Maluko ayandiki chitabu ichi kuhuma mumalongesi ga Petili ndava ya Yesu na malongesi ago ndi chanzu chikulu cha Chitabu ichi, mu Lilovi la Bwina ili, Maluko ilongela neju ndava ya vawuliwa va Yesu na mawuliwu ga Yesu mulusenje lwa mulima.

Gegavi

Maluko itumbula kwa kuchilongelala chitabu chaki (musula, 1:1-13).
Kangi Maluko ijova ndava ya lihengu la Yesu peavili ku Galilaya (musula, 1:14-8:21).
Kavili ijova kuuvala lugendu lwa Yesu kuhamba ku Yelusalemu (musula, 8:22-10:52).
Maluko imalakisila mukuyandika malovi ga Yesu peavili ku Yelusalemu pamonga na kufwa kwa Yesu na kuyuka kwaki (musula, 11:1-16:8).

Yohani Mbatizaji itendelekela njila ndava ya Yesu Kilisitu (Matei 3:1-12; Luka 3-18; Yohani 1:19-28)

1 Wenuwu ndi utumbula wa Lilovi la Bwina la Yesu Kilisitu, Mwana wa
Chapanga. 2 Yatumbwili ngati chaalotili Isaya mweavi mlota wa Chapanga,
“Yuwanila, Chapanga ajovili, ‘Nikumtuma mjumbi wangu akulongolelayi,
kukutendelekela njila yaku.’
3 Mundu mmonga ijova kwa lwami luvaha kulugangatu, ‘Mumtendekela
Bambu njila yaki,
mgolosayi pala peibwela kupita!’ ”
4 Yohani Mbatizaji atamayi kulugangatu, akavakokosela vandu na
kuvabatiza, akavajovela, “Mleka kumbudila Chapanga na mubatiziwa
na Chapanga yati akuvalekekesa kumbudila kwinu.” 5 Vandu vamahele
kuhuma pamulima woha wa ku Yudea na kumuji wa Yelusalemu
vahambili kumuyuwanila Yohani, vayidakili kuvya vambudili Chapanga,
namwene avabatizi mumfuleni Yoludani.

6 Yohani awalili nyula zezatenganizwi kwa mangoma ga hinyama
yeikemiwa ngamiya, akungi mkungi wa chikumba muchiwunu, alili mam-
balanguli na wuchi wa kudahi. 7 Ndi akakokosa akajova, “Mweibwela hinu
naha mumbele yangu ana makakala kuliku nene. Nene nakuganikiwa hati
kugundama kuwopola nyosi za champali zaki. 8 Nene nikuvabatiza kwa
manji, nambu mwene alavabatiza kwa Mpungu Msopi wa Chapanga.”

Kubatiziwa na kulingiwa kwa Yesu
(Matei 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Magono genago, Yesu abwelili kuhuma ku Nazaleti, muji wewavi ku
Galilaya na akabatiziwa na Yohani mumfuleni Yoludani. 10 Yesu pahumili
mumanji, akalola kunani kwa Chapanga kudindwiki, na Mpungu Msopi
ihelela panani yaki ngati ngunda. 11 Lwami lwa Chapanga lukayuwanika
kuhuma kunani kwa Chapanga, lukajova, “Veve ndi Mwana wa chiganu
changu mweniganisiwi nayu.”
12 Bahapo Mpungu Msopi akamlongosa kuhamba kulugangatu,
13 akatama kwenuko magono alobaini, kuni ilingiwa na Setani. Nambu avi
pamonga na hinyama ya mdahi, na vamitumu va kunani kwa Chapanga
vakavya kumtangatila.

Yesu akuvakemela valova somba mcheche vamlanda
(Matei 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Yohani peakungiwi muchifungu, Yesu akahamba ku Galilaya ku-
vakokosela vandu Lilovi la Bwina la Chapanga. 15 Akajova, “Lukumbi
luhikili, Unkosi wa Chapanga uhegelili, hinu mleka kumbudila Chapanga
na kusadika Lilovi la Bwina!”
16 Yesu peapitayi mumhana ya nyanja Galilaya avaweni valova somba
vavili. Avi Simoni na mlongo waki Andelea valovayi somba kwa ngwanda
zavi mumanji. 17 Yesu akavajovela, “Munilandayi, na nene yati nikuvapela
lihengu la kuvaleta vandu kwangu ngati chemwilova somba.” 18 Bahapo
ndi vakazileka ngwanda zavi vakamulanda.
19 Yesu peahegalili cha palongolo akavalola Yohani na mlongo waki
Yakobo vana va Zebedayo vavi muwatu wavi vatengeneza ngwanda zavi.
20 Bahapo Yesu akavakemela, ndi vakamleka dadi wavi Zebedayo na
vahenga lihengu vevavi muwatu, vakamulanda Yesu.

Mundu mweavi na mzuka
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na vawuliwa vaki vakahamba kumuji wa Kapelanaumu. Ligono
la Kupumulila palahikili, Yesu akayingila munyumba ya kukonganekela
Vayawudi, akatumbula kuvawula malovi ga Chapanga. 22 Vandu voha
vevamuyuwini vakakangaswa neju namuna ya kuwula kwaki, muni
awula lepi ngati Vawula va Malagizu, nambu awulayi ngati mundu
mweavi na uhotola.
23 Ndi lukumbi lulalula, mundu mweatalaliwi na mizuka avi munyumba
ya kukonganekela Vayawudi vakaywanga, 24 akajova, “Yesu wa ku
Nazaleti, ukutiganila kyani tete? Ubweli kutikomakesa? Nikumanyili veve
ndi yani, veve ndi Wamsopi wa Chapanga!”
25 Yesu akauhakalila mzuka wula. Akaujovela, “Guna, muwuka mundu
uyu!”
26 Mzuka wula ukamnyugusa mundu yula kwa makakala kuni ukavem-
beneka kwa lwami luvaha, ukamuwuka mundu yula. 27 Vandu voha
vakakangasa neju na kukotana, “Nakugalola mambu ngati aga? Chakaka

mawuliwu aga gana uhotola! Mundu mwenuyu ihotola hati kuvinga mizuka mihakau na yene yeyidakila.”
28 Kangi malovi gakumvala Yesu gakadandasika kanyata pamuji woha ku Galilaya.

Yesu akuvalamisa vandu vamahele
(Matei 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Yesu na vawuliwa vaki Yakobo na Yohani, vakawuka munyumba za kukonganekela Vayawudi vakahamba pamonga kunyumba ya Simoni na Andelea. 30 Mkohanu waki Simoni agonili palusongwani ndava alwalayi neju. Yesu pahikili pala ndi kanyata vakamjovela utamu wa mau yula. 31 Yesu akamhambila mau yula, akamkamula chiwoko akamuyinula. Ndi utamu ula ukamleka, akatumbula kuvatelekela.
32 Kimihi, palatipimi lilanga vandu vamuletili Yesu vatamu na vandu vevatalaliwi na mizuka voha. 33 Vandu vamahele va muji wula vakalundimana kuvala ya mlyangu. 34 Namwene akavalamisa vandu vamahele vevalwalai matamu ndalindali, ayivingili mizuka yamahele yeyavatalali vandu, nambu nakuyileka mizuka yijova chindu muni yamanyili mwene ndi yani.

Yesu ikokosa ku Galilaya
(Luka 4:42-44)

35 Chilau yaki hambakucha, Yesu akahamba kuchiyepela akatumbula kumuyupa Chapanga. 36 Ndi Simoni na vayaki vakahamba kumlonda. 37 Pevamuweni vakamjovela, “Vandu voha vakukulonda.”
38 Yesu akavayangula, “Tihamba na mumiji yingi ya papipi nikakokosayi na kwenuko mewa muni nibweli ndava yeniyo.”
39 Hinu akahamba pandu poha pa Galilaya akakokosa munyumba za kukonganekela Vayawudi na kuyivinga mizuka.

Yesu akumlamisa mundu mweavi na mabudi
(Matei 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Ligono limonga mundu mmonga mweavi na mabudi, amhambalili Yesu, akafugama, akamuyupa, “Ngati wigana uhotola kuninyambisa.”
41 Yesu akamhengela lipyana akatalambula chiwoko na kumpamisa, akamjovela, “Nigana, unyambasikayi!” 42 Bahapo mabudi gakamuwuka mundu yula akalama. 43 Kangi Yesu akamjovela, ahamba kanyata na kumlagiza, 44 “Yuwanila, kotoka kumjovela mundu yoyoha lijambu lenili. Nambu uhamba ukajilangisa kwa Mteta na ukawusa luteta ndava ya kulama kwaku, ngati chehamwili Musa kulangisa kuvya ulamili.”
45 Nambu mundu yula akahamba, akatumbula kudandaula malovi gala pandi zoha. Ndava yeniyo, hati Yesu nakuhotola kuyingila pamuji wowoha hotohoto, ndi yamuganili kutama kuchiyepela. Pamonga na genago vandu vamuhambalili kuhuma kila upandi.

2

Yesu akumlamisa mundu mweapoli
(Matei 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Gapitili magono Yesu akawuya kavili Kapelanaumu, vandu vakayuwana kuvya avili kunyumba. 2 Hinu, vandu vamahele vakambwelela vakamema mugati na kuvala hati kawaka nafwasi pamlyangu. Yesu avakokoselayi ujumbi waki. 3 Lukumbi lwenulo

vakabwela vandu mcheche vamletili mundu mweapolili kwa Yesu.
4 Nakuhotola kumuhikisa kwa Yesu ndava ya msambi wa vandu. Hinu
vakapekenyula kuchituvilu pandu peavili Yesu. Pavamali kubowola
pandu pala vakamuhelesa mundu yula kuni agonili pampasa. 5 Yesu
peayiwene sadika yavi akamjovela mundu mweapoli yula, "Mwana
vangu, ulekekiswi kumbudila Chapanga waku."
6 Vawula vangi va Malagizu ga Chapanga geampeli Musa vevatamili
penapo vakaholalela mumitima yavi, 7 "Ihotola wuli kujova genaga?
Akumliga Chapanga! Kawaka mundu mweihotola kulekekesa kubuda
nambu ndi mmonga Chapanga ndu."
8 Bahapo Yesu agamanyili maholo gavi, akavajovela, "Ndava kyani
mwiholalela mumitima yinu mambu ago? 9 Chindu choki changa hotoleka
kumjovela mundu mweapolili, 'Ulekekiswi kumbudila Chapanga,' Amala
'Yimuka, tola mpasa waku Uhambayi?' 10 Nambu nigana mumanyayi
kuvya Mwana wa Mundu ana uhotola pamulima wa kulekekesa vandu
vevakumbudila Chapanga." Ndi amjovili mwaapoli yula, 11 "Nikukujovela,
yimuka, tola mpasa waku uhamba kunyumba yaku!"
12 Na vandu voha pavamlolokesa mundu yula, balapala akayima na ku-
tola mpasa waki akahamba. Vandu voha vakakangasa na vakamlumbalila
Chapanga, vakajova, "Katu nakulilola lijambu ngati lenilo hati padebe!"

Yesu akumkemela Lawi amlandayi (Matei 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu akawuka penapo akahamba pamuhana ya nyanja ya ku Galilaya.
Ndi msambi wa vandu wamulandili, mwene akatumbula kuvawula. 14 Ndi
paagendayi amuweni Lawi mwana wa Alufayo atamili munyumba ya
kutolela kodi. Yesu akamjovela, "Bwela nilandayi." Ndi Lawi akayima
akamulanda.
15 Mwanakandayi Yesu avi kunyumba ya Lawi ilya chakulya. Vatola
kodi vamahele na vandu vevajovekini kuvya vakumbudila Chapanga na
vevamlandayi Yesu. Na vamahele wavi valili chakulya na Yesu pamonga
na vawuliwa vaki. 16 Hinu, Pagati ya vawula vangi va Malagizu vevavi
Vafalisayu pavamuweni Yesu ilya pamonga na vandu vevajovikini kuvya
vakumbudila Chapanga na vatola kodi, vakavakota vawuliwa vaki, "Ndava
kyani ilya pamonga na vandu ngati ava?"
17 Yesu peayuwini akavajovela, "Vangalwala nakumgana mlamisa,
nambu vatamu ndi vevakumgana mlamisa. Nabweli lepi kuvakemela
vandu vabwina, nambu nabweli ndava ya kuvakemela vevajovikini kuvya
vakumbudila Chapanga."

Lijambu la kujihinisa chakulya (Matei 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Lukumbi lumonga vawuliwa va Yohani na Vafalisayu vavi mukujihin-
isa kulya chakulya. Vandu vangi vakamkota Yesu, "Ndava kyani vawuliwa
va Yohani na va Vafalisayu vakujihinisa kulya chakulya nambu vawuliwa
vaku nakukita genago?"
19 Yesu akayangula, "Wu, vevagongoliwi kumselebuko wa ndowa
yikuvagana kujihinisa chakulya kuni vavi pamonga na mkolo ndowa?
Nakuhotola kujihinisa chakulya lukumbi lwoha pevivya na mkolo ndowa.
20 Nambu yati lubwela lukumbi lwa mkolo ndowa paiwusiwa pagati yavi,
lukumbi ulo ndi pavakujihinisa chakulya."
21 "Kawaka mundu mweitota chilaka cha nyula ya mupya mulindimula
la nyula. Ngati akakita chenichi chilaka cha mupya yati chinyalala na

chipapula lindimula lenilo neju. 22 Avi lepi mundu mweisopa divayi ya
mupya mumahaku gachikumba gegalalili. Ngati akakitayi chenicho, divayi
peyitutumuka yati yipapula mahaku ga chikumba gala na divayi pamonga
na mahaku ga chikumba yati gipapuka na kuyitika. Divayi ya mupya
yisopewa mumahaku gamupya!"

Bambu wa Ligono la Kupumulila
(Matei 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Ligono limonga la Kupumulila, Yesu pamonga na vawuliwa vaki
vapitayi mumgunda wa nganu. Vawuliwa vaki vakatumbula kudenya
njechela ga nganu kuni vigenda. 24 Vafalisayu vakamkota Yesu, "Lola
hoti! Ndava kyani vawuliwa vaku vikita lijambu lelibesiwi pa Ligono la
Kupumulila?"

25 Yesu akavayangula, "Wu, mwangasoma cheakitili Daudi na vayaki
njala peyavavinili? 26 Daudi ayingili mu Nyumba ya Chapanga na kulya
mabumunda yeyavikiwi luteta ndava ya Chapanga. Lijambu lenili lakitiki
lukumbi Abiasali avili Mteta Mkulu. Kulandana na Malagizu ndi vakulu va
kuteta vene ndu vevaganikiwa kulya mabumunda genago. Nambu Daudi
alili, na kuvapela vayaki."

27 Hinu, Yesu akavajovela, "Ligono la Kupumulila lavikiwi ndava
ya kuvatangatila vandu, lepi vandu kulihengela Ligono la Kupumulila.
28 Hinu, Mwana wa Mundu ndi Bambu hati pa Ligono la Kupumulila."

3

Yesu akumlamisa mundu mweagogodili chiwoko
(Matei 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu akayingila kavili munyumba ya kukonganekela Vayawudi na
mugati mula kwavili na mundu mweagogodili chiwoko. 2 Mugati
mula kwavi na vandu vangi pagati yavi valindilayi kumlola Yesu, ngati
akumlamisa mundu yula Ligono la Kupumulila, muni valonda chindu cha
kumtakila. 3 Yesu akamjovela mundu yula mweagogodili chiwoko, "Bwela
uyima palongolo ya vandu." 4 Kangi Yesu akavakota, "Malagizu gitu yijova
wuli pa Ligono la Kupumulila? Chabwina kumtangatila mundu amala
kumlemasa? Kusangula amala kukoma?"

Nambu vene vakaguna. 5 Yesu akavalolokesa voha cha ligoga, mtima
ukamvina ndava ya kunonopa kwa mitima yavi. Kangi akamjovela mundu
yula "Golosayi chiwoko chaku." Namwene akachigolosa ndi chikalama
kavili. 6 Bahapo Vafalisayu vakahuma kuvala, vakajovesana pamonga na
vandu va chikundi cha Helodi ndava ya mpangu wa kumkoma Yesu.

Msambi wa vandu pamuhana ya nyanja

7 Yesu na vawuliwa vaki vakawuka penapo, vakahamba pamhana ya
nyanja na msambi wa vandu wamulandili. Vandu venavo vahumili ku
Galilaya na ku Yudea, 8 na ku Yelusalemu na ku Idumea na kumwambu ya
mfuleni Yoludani na ku Tilo na Sidoni. Vandu venavo vamahele vamuham-
balili Yesu ndava ya kuyuwana mambu gamahele geakitili. 9 Ndava
ya msambi wa vandu Yesu akavajovela vawuliwa vaki vamutendelekela
watu udebe, ndava ya kuyepa msambi wa vandu ukoto kumuhinya.
10 Ndava avalamisi vandu vamahele, hinu voha vevavi na matamu
vakavya kumuhinya muni vahotola kumpamisa. 11 Vandu vevatalaliwi na
mizuka mihakau ndi kila pavamuwene Yesu vakagwilingana palongolo
yaki, na kuywanga, "Veve ndi Mwana wa Chapanga!"

12 Nambu Yesu akayihakalila kwa makakala mizuka mihakau yila
yikotoka kummanyisa kwa vandu.

Yesu akuvahagula vamitumi kumi na vavili
(Matei 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Kangi Yesu akahamba kuchitumbi akavakemela veavaganili, ndi
vakamhambila, 14 mwene akavahagula vandu kumi na vavili akavakemela
vamitumi, muni vavyai pamonga nayu muni avatuma kukokosa, 15 mewa
vavyai na uhotola wa kuvinga mizuka.

16 Hinu, kumi na vavili vevahaguliwi vala. Simoni ndi Yesu ampeli
liina la Petili, 17 na Yakobo na Yohani vana va Zebedayo, venavo Yesu
avapeli valongo vavili liina lingi avakemili Bonelige, mana yaki "Vana va
Kubuluma amala, vandu va chipyau." 18 Vangi vavi Andelea na Filipi na
Batolomei na Matei na Tomasi na Yakobo mwana wa Alufayo na Tadayo
na Simoni mweikemiwa Zeloti, ndava avili mundu wa kukengelela mulima
waki, 19 na Yuda Isikalioti mweabweli kumugeukila Yesu.

Yesu na Belizebuli
(Matei 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Kangi Yesu akahamba kunyumba, kwenuko msambi wa vandu
ukamlanda kavili, Yesu na vawuliwa vaki nakuvya na nafwasi ya kulya.
21 Hinu valongo vaki pevayuwini genago, vakawuka kuhamba kumkamula
muni vaholalela manya ipenga.

22 Pagati ya vawula vangi va Malagizu vevahelili kuhuma ku Yelusalemu,
vakajova, "Mwenuyu atalaliwi na Belizebuli! Kwa makakala ga mkulu wa
mizuka akuyivinga mizuka."

23 Yesu akavakemela akavajovela kwa miluhumu, "Setani ihotola wuli
kumvinga Setani? 24 Ngati unkosi umonga ulekangini chikundi chikundi
weutovana, unkosi wenuwo nakuhotola kusindimala. 25 Ngati vandu va
nyumba yimonga valekangini chikundi chikundi yati yigwa. 26 Hinu ngati,
unkosi wa Setani ulekangini chikundi chikundi, wisindimala lepi, ndi
wivya lepi na makakala."

27 "Avi lepi mundu mweihotola kuzangila nyumba ya mundu mweavi
na makakala na kumnyaga vindu vyaki changali hoti kumkunga mundu
mwenuyo. Penapo ndi yati ihotola kumnyaga vindu vyaki."

28 "Chakaka nikuvajovela, vandu yativilekesewa kumbudila Chapanga
kwoha na kumliga kwavi kwoha. 29 Nambu mweakumliga Mpungu Msopi,
katu Chapanga akumlekekesa lepi, ndi ivya mbudingana wa magono goha
gangali mwishu." 30 Yesu ajovili genago ndava vandu vajovili kuvya, "Ana
mzuka."

Nyina na valongo vaki Yesu
(Matei 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Nyina wa Yesu na valongo vaki vakabwela vakayima pavala, vakam-
tuma mundu mmonga akamkemela mugati mula. 32 Msambi wa vandu
watamili kumtindila Yesu mundu mmonga akamjovela, "Lola nyina waku
na valongo vaku vavi kuvala, vakukulonda."

33 Yesu akavajovela, "Nyina wangu na valongo vangu ndi vayani?"
34 Kangi akavalola voha vevatamili kumtindila mwene, akajova "Mlola!
Nikuvalola ava ngati Nyina wangu na valongo vangu. 35 Mundu yoyoha
yula mweihenga gakumganisa Chapanga, mwenuyo ndi mhaja wangu
kavili mlumbu wangu mewa nyina wangu."

4

Luhumu lwa mundu mweimija mbeyu
(Matei 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu akatumbula kuvawula kavili kumwambu ya nyanja ya Galilaya.
Ndava ya msambi uvaha wa vandu wewamtindili yaganikiwi ayingila
muwatu na kutama, vandu voha vasigalili kundumba. 2 Ndi penapo
avawuli mambu gamahele kwa miluhumu, akavajovela.
3 "Muyuwanila hoti! Mundu mmonga ahambili kumgunda kumija
mbeyu. 4 Hinu paamijayi mbeyu, zingi zikagwilila munjila, videge
vikabwela kuhola. 5 Mbeyu zingi zikagwilila palitalau, zikamela kanyata
pandu pangali na ludaka lwamahele. 6 Lilanga palachonayi zanyalili na
kuyuma, muni mikiga yaki yavi lepi na ludaka lwamahele. 7 Zingi zagwili
pagati ya minga, minga yakulili na kuyihinya hati zapambiki lepi matunda.
8 Zingi zagwili paludaka lwa bwina, zikamela zikakula na kupambika
yimonga selasini na yingi sitini na yingi miya yimonga."
9 Ndi akavajovela, "Mweavi na makutu gakuyuwana na amanyayi!"

Chechilongeliwi ndava ya miluhumu
(Matei 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu peavili mwene, pagati ya vevamuyuwanili vala na vawuliwa
kumi na vavili, vamuhambalili Yesu vakamkota, ndava ya miluhumu
yila. 11 Akavajovela, "Nyenye mupewili kugamanya mambu ga mfiyu ga
Unkosi wa Chapanga." "Nambu vevavi kuvala vala yati vakujiwula kwa
miluhumu ndu, 12 muni,
'Chakaka valolayi, nambu vilola lepi,
chakaka vayuwana, nambu vimanya lepi.
Manya vamuwuyila Chapanga,
namwene ngaavalekekisi.' "

Yesu idandaula luhumu lwa mundu mweimija mbeyu
(Matei 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Kangi Yesu akavakota, "Ngati mwimanya lepi mana ya luhumu ulu?
Mwihotola wuli kuyimanya mana za miluhumu yingi? 14 Mweimija
mbeyu ndi imija Lilovi la Chapanga. 15 Mbeyu zingi zagwilili munjila,
ndi vandu vala vevayuwini lilovi, Setani akabwela na kuliwusa lilovi
lenilo lelimijiwi mumitima yavi. 16 Mbeyu zila zezamijiwi palitalau ndi
ngati vandu vala, veviyuwana lilovi bahapo vakulipokela kwa luheku.
17 Nambu likuvayingila lepi nakuvya na mikiga mugati yavi, vakulikamula
mulukumbi luhupi ndu. Na lukumbi lwa mang'ahiso peluhumila ndava ya
lilovi lenilo, vikuvanduka na kugwa. 18 Vandu vangi ndi ngati mbeyu zila
zezagwilili pagati ya minga. Wenuwo ndi luhumu lwa vala veviyuwana
lilovi lenilo, 19 ndava ya mang'ahiso ga mulima uwu, mnogo wa kuvya na
vindu vyamahele mnogo wa higa ukuvayingila na kulihinya lilovi lenilo,
na vene viyidikila lepi chila chelijova lilovi. 20 Nambu vandu vangi ngati
mbeyu zezimijiwi paludaka lwabwina. Venavo ndi veviyuwana lilovi
lenilo, vakuliyidakila na kupambika matunda. Vangi selasini, vangi sitini
na vangi miya yimonga."

Luhumu lwa hahi yeyigubikwi
(Luka 8:16-18)

21 Yesu akavakota, “Mwaloli koki vandu vigubika hahi yeyiyaka na
chiviga amala vivika kuhi kulusongwani? Lepi! Vivika panani pachi-
bokoselu. 22 Hinu, goha gegafiyiki yati givya pawaka na goha gegagubikiwi
yati gigubukuliwa. 23 Mweavi na makutu gakuyuwana na amanyayi!”
24 Akavajovela kavili, “Myuwanila chipimu chilachila chemukuvapimila
vayinu, na nyenye yati mwipimiwa mewawa, na kuyonjokeswa. 25 Mundu
yeyoha mweavi na chindu yati iyonjokesewa neju, nambu mweangavya
na chindu hati chidebe ndi hati cheavi nachu yati inyagiwa.”

Luhumu lwa mbeyu yeyimeli

26 Yesu akayendelela kuvajovela, “Unkosi wa Chapanga uvi ngati mundu
mweimija mbeyu mumgunda waki. 27 Kilu igona, na muhi ivya mihu
na lukumbi lwenulo mbeyu yimela na kukula. Mwene amanyili lepi
chechihengeka. 28 Muni ludaka lwene lumelesa mbeyu. Yikula na kupam-
bika. Yitumbula kumela linyai, yigelekela njechela na pamwishu mbeyu
yikangala. 29 Mbeyu peyikangala mundu mwenuyo itola chikwakwa na
kutumbula kubena muni lukumbi lwa mabenu luhikili.”

Luhumu lwa mbeyu yidebe
(Matei 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

30 Yesu akajova kavili, “Unkosi wa Chapanga tiuwanangisa na kyani?
Tiudandaulayi kwa luhumu lwoki? 31 Uwanangana ngati lumbeyu lwa
haladali lweluvili ludebe kuliku mbeyu zoha zezimijiwa mumgunda.
32 Nambu yikamijiwayi, yimela na kuvya mkongo uvaha kuliku mikongo
yoha mumgunda. Mambanda gaki gavaha hati videge vijenga hisakanilu
mumambanda gaki.”
33 Yesu avakokosili vandu ujumbi waki kwa miluhumu yingi yama-
hele ngati yeniyo, alongili nawu chavahotwili kumanya. 34 Lukumbi
lwoha alongili nawu lepi chochoha changali miluhumu nambu paavi na
vawuliwa vaki avadandaulili kila chindu.

Yesu igunisa luyuga na manji gakutimbugana
(Matei 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Lilanga palatipimi ligono lilolo, Yesu akavajovela vawuliwa vaki,
“Tikupuka kumwambu.” 36 Hinu, vawuliwa vakaulaga msambi wa
vandu, vakayingila muwatu weavili Yesu na kuwuka pamonga nayu. Na
vandu vakayingila muwatu wungi vakamlanda. 37 Pavakupukayi, mpungu
uvaha ukahumila manji gakutimbungana na kuutova watu na manji
gakatumbula kumema muwatu. 38 Penapo Yesu avi mumbele ya watu
kuni agonili pamsagamilu. Ndi vawuliwa vaki vakamuyimusa vakamkota,
“Muwula, wuli, tifwaa ukutilolokesa ndu!”
39 Hinu, akayimuka, akauhakalila mpungu na kuujovela luyuga lwa
manji, “Guna!” Ndi penapo mpungu wula ukaleka kubuma na nyanja
yikavya nuu. 40 Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Mwiyogopa kyani? Wu,
mwakona kusadika?”
41 Ndi penapo vavi na wogohi neju, vakatumbula kukotana, “Mundu
uyu yani? Mbaka mpungu na manji gakutimbungana vikumyuwana na
kuguna!”

5

Yesu akumlamisa mundu mweavi na mizuka mihakau
(Matei 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu na vawuliwa vaki vakahika kumwambu ya nyanja ya Galilaya,
pamulima wa Vagelasi. 2 Bahapo Yesu peahulwiki muwatu mula akakon-
ganeka na mundu mweavi na mzuka mweahumili kumatinda. 3 Mundu
mwenuyo atamayi kumbugu la litinda. Kawaka mundu mweahotwili
kumkunga kavili hati kwa minyololo. 4 Pamahele valingi kumkunga
pingu na minyololo mumagendelu na mu mawoko, nambu pamahele
adaulini pingu na minyololo. Avi lepi mundu mweavi na makakala
gakumhotola. 5 Kilu na muhi atamayi ku matinda na muvidunda
aywangayi na kujidumulana na maganga.
6 Mundu mwenuyo paamuweni Yesu cha kutali, akamjumbalila, na
kumfugamila. 7 Akajova kwa lwami luvaha, “Yesu, Mwana wa Chapanga
mweavi Kunani Neju, una kyani na nene? Kwa liina la Chapanga,
nikuyupa kotoka kuning'aha!” 8 Ajovili genago ndava Yesu amali
kumjovela, “Mzuka, muwuka mundu uyu!”
9 Kangi Yesu akamkota, “Liina laku yani?” Mwene akayangula, “Liina
langu ‘Msambi’ Ndava tivii tavamahele!” 10 Kangi akamuyupa Yesu neju
akotoka kuvavinga pamulima pala.
11 Papipi na mhelelu wa chitumbi, kwavi na maguluvi gamahele
gegalyayi. 12 Hinu mizuka yila yikamuyupa Yesu yikajova, “Utiyidakilayi
tikagayingila maguluvi gala.” 13 Akagayidakila. Ndi mizuka yila yikawuka
na kuyingila mumaguluvi gala. Na msambi woha wa maguluvi wavi ngati
elufu zivili, ukajumba pamhelelu wa chitumbi na kudumbukila mumanji
na kufwa.
14 Hinu vadimaji va maguluvi vala vakajumba, kuvadandaulila vandu
mambu genago kumuji na kumigunda. Vandu vakavya kubwelenela
penapo kugalola mambu genago. 15 Vakahika mbaka pala peavi Yesu,
vakamlola mundu mweatalaliwi na msambi wa mizuka yula. Atamili pahi
na awalili nyula na luhala lwaki lumuwuyili, ndi vakayogopa. 16 Vandu
voha vevaloli lijambu lenilo vakavajovela vayavi mambu gala gegamkolili
mundu yula na kugavala maguluvi gala.
17 Hinu, vakamuyupa Yesu awuka pamulima wavi.
18 Yesu paayingila muwatu, mundu mweatalaliwi na mizuka yula
akamuyupa neju vahamba voha.
19 Nambu Yesu akambelelela mundu yula akamjovela, “Uhambayi
ukavajovela vandu va kunyumba yaku Bambu gabwina geakukitili na
cheakuhengili lipyana.”
20 Kangi mundu yula akahamba ku Dekapoli kwoha ndi miji kumi,
akavadandaulila vandu va mambu goha geahengiwi na Yesu. Na vandu
voha vakakangasa.

Kulamiswa kwa mdala mmonga na msikana mwana wa Yailo (Matei 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Yesu akakupuka kavili kumwambu ya nyanja. Peavili kwenuko
msambi wa vandu ukambwelenela, mwene avili pamuhana ya nyanja.
22 Akabwela chilongosi mmonga wa nyumba ya kukonganekela Vayawudi
liina laki Yailusi, hinu paamuwene Yesu, akamfugamila pamagendelu
gaki, 23 akamuyupa neju akamjovela, “Pepayi msikana wangu mdebe avi
mulung'olelu. Chondi tihambi ukamuvikila mawoko gaku, muni ihotola
kulama na kuvya mumi.”
24 Yesu pamonga na mundu yula vakalongosana kuhamba. Msambi wa
vandu ukamulanda na kumuhinya pandi zoha.

25 Pagati yavi kwavili na mdala mmonga, mwealwalayi utamu wa
kuhuma ngasi mulukumbi lwa miyaka kumi na yivili. 26 Mdala mwenuyo
amali kung'ahika neju na kumala mashonga gaki goha, kwa valamisa
vamahele ndava ya kulonda kulama, nambu utamu waki wayonjokisiki
neju. 27 Mau yula peayuwini kuvya Yesu akuvalamisa vandu ndi akaholota
mumbela ya msambi wa vandu wula na kuhamba kupamisa nyula ya Yesu.
28 Akitili chenicho, muni aholalili kuvya, “Nakahotola kupamisa nyula ya
Yesu yati nilama.”
29 Peampamisi bahapo akamanya kuvya alamili, muni ngasi yeyahuma
yila yikaleka. 30 Yesu akamanya ngati makakala gaki zimulamisi mundu.
Akang'anamuka, akakota, “Yani mweanipamisi nyula yangu?”
31 Vawuliwa vaki vakamyangula, “Ndava kyani wikota yani mweaku-
pamisi? Wu, ukuvalola lepi vandu chevakuhinya?”
32 Nambu Yesu akayendelela akalolokesa pandi zoha mundu mweam-
pamisi nyula yaki. 33 Mdala yula kuni imanya gegamkolili akavya na
wogohi, akahegelela peavi Yesu kuni ivagaya, ndi akamfugamilila Yesu
akamjovela goha kwa uchakaka. 34 Yesu akamjovela, “Msikana wangu,
sadika yaku yikulamisi, uhambayi na uteke, utamu waku ulamili.”
35 Yesu palongelayi na mundu yula, lukumbi lulalula vakabwela va-
jumbi kuhuma kunyumba ya Yailo chilongosi wa nyumba ya kukon-
ganekela Vayawudi akamjovela. “Msikana waku afwili, kyani kumung'aha
Muwula?”
36 Yesu agayuwini malovi gala, nambu agavevisi akamjovela mkulu wa
nyumba ya kukonganekela Vayawudi yula, “Kotoka kuvya na wogohi,
yendelela kusadika.” 37 Yesu ayidakili lepi kulongosana na mundu yoyoha
nambu Petili na Yakobo na Yohani muhaja wa Yakobo. 38 Pavahikili
kunyumba ya Yailo, Yesu avayuwini vandu vivembeneka neju ndava ya
malilu. 39 Akayingila mugati akavajovela, “Ndava kyani mwiywanga na
kuvemba? Msikana uyu afwili lepi, pena agonili ndu.”
40 Nambu vene vakamuheka. Akavahumisa kuvala vandu voha vevavi
mugati mula, akavatola dadi na nyina wa msikana yula, pamonga na
vawuliwa vaki vadatu, ndi vakayingila muchumba cheavili msikana
yula. 41 Akamkamula chiwoko, akamjovela, “Talita, kumu,” Mana yaki,
“Wamsikana, nikujovela yimuka!”
42 Bahapo msikana yula akayimuka na kutumbula kugenda, vandu
voha vakakangasa neju. Msikana mwenuyo avi na miyaka kumi na
yivili. 43 Nambu Yesu akavabesa vakotoka kumjovela mundu yoyoha yula.
Akavajovela vampela chakulya alyayi.

6

Vandu vakumbelela Yesu ku Nazaleti
(Matei 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu na vawuliwa vaki, vakawuka penapo vakahamba kuchijiji chaki
cha ku Nazaleti. 2 Ligono la Kupumulila, atumbwili kuwula munyumba ya
kukonganekela Vayawudi. Vamahele vevamuyuwini vakangisi, vakajova,
“Wu, agapatili koki mambu aga geijova? Apatili koki luhala ulu? Kavili
ikita wuli gachinamtiti? 3 Wu, mwenuyu lepi selemala, mwana wa Maliya
na mlongo wavi Yakobo na Yose na Yuda na Simoni? Wu, valumbu vaki
titama nawu lepi bahapa?” Ndi vakabela kumsadika.
4 Yesu akavajovela, “Mlota wa Chapanga itopeswa kila pandi, lepi
kunyumba yaki, kwa valongo vaki na pamulima waki.”

5 Ndava yeniyo Yesu akitili lepi mambu gachinamtiti pala, ndi avavikili
mawoko vatamu vadebedebe akavalamisa. 6 Akangisi neju ndava ya
vandu vangasadika.

Yesu akuvatuma vawuliwa kumi na vavili
(Matei 10:15; Luka 9:1-6)

Kangi Yesu avigendalili muhijiji ya papipi na kuvawula vandu.
7 Akavakemela vawuliwa kumi na vavili, akatumbula akavatuma vandu
vavili vavili, akavapela uhotola wa kuvinga mizuka. 8 Akavalagiza
akajova, “Kwemwihamba uko, mukotoka kugega chindu chochoha chila
ndonga ndu, lepi chakulya, lihaku, amala mashonga pachilolo. 9 Muwala
champali nambu mkotoka kugega ligwanda lingi.” 10 Akavajovela,
“Nyumba yeyoha yevakuvapokela mutama bahapo mbaka pa ligono
lemuwuka. 11 Kwa vandu vevibela kuvapokela amala kuvayuwanila,
penapo ndi muwuka na muvakung'undila lububu lwavi, kulangisa kuvya
vene vaubeli ujumbi wa Chapanga!”
12 Hinu, vakawuka penapo vakahamba kuvakokosela vandu vamuwuy-
ila Chapanga. 13 Vakayivinga mizuka vamahele. Na kuvanyala mahuta ga
zeituni vatamu vamahele, vakavalamiswa.

Yohani Mbatizaji ikomiwa
(Matei 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Nkosi Helodi agayuwini goha, muni malovi ga Yesu gayenili pandi
zoha. Vandu vangi vajovayi mwenuyu, “Ndi Yohani Mbatizaji ayukili!
Ndava muni ihenga gachinamtiti.”
15 Vangi vakajova, “Mwenuyu ndi Eliya.”
Vangi vakajova, “Mwenuyu ndi mmonga wa valota va Chapanga va
kadeni.”
16 Nambu Helodi peayuwini malovi gala akajova, “Yohani namdumwili
mutu, hinu ayukili!” 17 Aholalili genago ndava mu magono ga mumbele,
Helodi alagazili Yohani akamuliwa na kukungiwa muchifungu. Genago
gahumalili ndava Helodi amgegili Helodiya mdala wa Filipi mweavi
mlongo waki. 18 Yohani amjovelayi Helodi, “Chabwina lepi veve kumtola
mdala wa mlongo waku.”
19 Hinu Helodiya, mweavi mdala wa nkosi, amuhakalili neju Yohani,
akagana kumkoma, nambu ahotwili lepi. 20 Helodi amuyogwipi Yohani
muni amanyili kuvya Yohani ndi mundu wa msopi na mbwina. Ndava
yeniyo amyangalili. Helodi aganayi kumuyuwanila Yohani, pamonga
amyuwanili mtima wamvinili.
21 Ligono limonga mdala wa nkosi apatili fwasi pa ligono la kukum-
bukwa kwa kuvelekewa Helodi. Hinu akavakemela vagogo va libanji na
vachilongosi va Galilaya pamonga na vakulu va manjolinjoli. 22 Hinu
msikana waki Helodiya, akayingila na kutumbula kukina ngo'ma. Hinu
akavahekesa neju Helodi na vayehe vaki. Nkosi akamjovela msikana
yula, “Uniyupa chindu chochoha chila na nene yati nikupela.” 23 Kavili
akamlapakisa, akamjovela, “Chochoha cheukuniyupa, yati nikupela, hati
ngati kugavana upinga wa unkosi wangu.”
24 Penapo msikana yula akawuka mugati mu libanji, akahamba kumkota
nyina waki.
“Wigana niyupa kyani?” Namwene akamyangula, “Mutu wa Yohani
Mbatizaji.”
25 Msikana yula akawuya kanyata kavili kwa nkosi, akamjovela, “Nigana
unipela hinu naha mulupalu mutu wa Yohani Mbatizaji.”

26 Nkosi peayuwini genago, akavya ngolongondi, nambu muni ajilapakisi
mwene, na ndava ya vayehe vaki, ahotwili lepi kumbelelela msikana
yula ndi akamyidikila. 27 Hinu, akamlagiza linjolinjoli akaleta mutu wa
Yohani. Linjolinjoli akahamba kuudumula mutu wa Yohani muchifungu
mula, 28 kangi amletili mutu wula mulupalu akampela msikana, namwene
akampelekela nyina waki. 29 Vawuliwa va Yohani pevayuwini vakahamba
kutola higa yaki vakahamba kuzika.

Yesu ilisa msambi wa vandu
(Matei 1:13-21; Luka 9:10-17; Yohani 6:1-14)

30 Vamitumi vakawuya mulugendu lwavi vakamjovela Yesu, mambu
goha gavakitili na chavawulili vandu. 31 Vandu vamahele neju vabwelayi
na kuwuka kwa Yesu, ndi mbaka fwasi ya kulya yavi lepi. Hinu Yesu
akavajovela vawuliwa, “Tihamba kuchiyepela mukapumulila padebe.”
32 Hinu, vakawuka ngavene muwatu vakahamba kuchiyepela.

33 Nambu vandu vamahele vavaweni pavawukayi, vakavamanya.
Ndi vakalongolela kuhika kula kwa magendelu kweahambayi Yesu na
vawuliwa vaki. 34 Yesu na vawuliwa vaki pevahulwiki muwatu kumbwani,
ndi auweni msambi uvaha wa vandu, akaviniswa mtima, muni vavi
ngati limbelele langali mdimaji. Akatumbula kuvawula mambu gamahele.
35 Lilanga palatipimi, ndi vawuliwa vaki vakahamba kumjovela Yesu, “Pe-
napa palugangatu, lilanga litipama. 36 Mbanga uvalaga vandu vahamba
mumigunda na muhijiji ya papipi, vakagula vyakulya.”

37 Yesu akavajovela, “Muvapela nyenye chakulya.”

Nambu vene vakamkota, “Tivapela kyani? Yati yikutigana tihenga
lihengu kwa miyehi yamahele ndi tipatayi mashonga ga kuvagulila
chakulya vandu voha ava?”

38 Yesu akavakota, “Mabumunda gavi galinga? Muhamba mukalola.”

Pevamali kulola vakawuya kumjovela, “Yivii mhanu na somba zivili.”

39 Yesu akavalagiza vawuliwa vaki vavatamika vandu voha chikundi
chikundi pahi pamanyai. 40 Hinu vene vakatama chikundi chikundi, vingi
vandu hamsini, na vingi vandu miya. 41 Kangi Yesu akagatola mabumunda
mhanu na somba zila, akalola kunani kwa Chapanga, akamsengusa
Chapanga. Ndi akagametula mabumunda gala pamonga na somba zila.
Akavapela vawuliwa vaki muni vavagavanisila vandu. 42 Vandu voha
vevavi penapo valili vakayukuta. 43 Hinu, vakanonga masigalilu ga
mabumunda na somba vakamemesa madengu kumi na gavili. 44 Vevalili
chakulya chila, vavi vagosi elufu mhanu.

Yesu igenda panani ya manji
(Matei 14:22-33; Yohani 6:15-21)

45 Bahapo Yesu akavalagiza vawuliwa vaki vayingila muwatu valon-
golela kuhamba kumwambu ya nyanja, kumuji wa Betisaida. Muni
mwene avi akona ilagana na msambi wa vandu. 46 Hati peamali kulagana
na vandu, akahamba kuchitumbi kumuyupa Chapanga. 47 Lilanga
palatipimi, Yesu avi mwene kundumba na watu wamali kuhika pagati
ya nyanja. 48 Mwene avaweni vawuliwa chaving'ahika muwatu mula
na mipundi muni mpungu wavi uvaha ukuvawuyisa mumbele. Hinu
hambakucha, Yesu avahegalili kuni igenda mumanji akagana kuvapita.
49 Nambu pavamuweni igenda panani ya manji vayogwipi, vaholali kuvya
lihoka, “Vakaywanga mulete.” 50 Voha pavamuweni vayogwipi neju.

Bahapo Yesu akajova nawu, “Mjipolesa mtima. Ndi nene. Mkoto
kuyogopa!” 51 Ndi, akayingila muwatu wevavili vawuliwa na mpungu wa
luyuga lukaguna lukumbi lulalula. Vawuliwa vakakangasa neju, 52 ndava
muni vamanyili lepi mana chinamtiti cha kuyonjokeseka chakulya chila
ndava ya kunonopa kwa mitima yavi.

Yesu akuvalamisa vatamu ku Genezaleti
(Matei 14:34-36)

53 Vakakupuka nyanja, vakahika kumuji wa ku Genezaleti vakahuyimika
watu. 54 Pevahumili muwatu mula, kanyata vandu vakammanya Yesu.
55 Hinu, kanyata vakahamba kila chijiji pandu pala, vakatumbula kuvatola
vatamu vevagonili mumipasa, vakavapeleka kila pevayuwini Yesu avili.
56 Pandu poha peahambili Yesu, muhijiji na mumiji na mumigunda, vandu
vavavikili vatamu pandu pakugulisila vindu, vandu vakamuyupa neju
avayidakila vatamu vala, vapamisayi lugunyilu lwa nyula yaki. Ndi voha
vevampamisi valamili.

7

Mawuliwu gevapokili kwa Vagogo
(Matei 15:1-9)

1 Kangi Vafalisayu vangi na Vawula va Malagizu vevahumili ku
Yelusalemu valundumini palongolo ya Yesu. 2 Vavaweni vawuliwa vangi
va Yesu vilya chakulya kwa mawoko changasamba ngati cheyiganikiwa
na malagizu.

3 Muni Vafalisayu na Vayawudi vangi vayovalili kulanda mivelu ya
vagogo wavi, muni valyayi lepi changasamba mawoko bwina. 4 Kavili
vakagula chakulya kuhuma pandu pakugulisila vindu, vilya lepi mbaka
vasanja hoti. Mewa vavi na mivelu yingi ya namuna ya kusanja vikombi
na viviga na vyombo ya shaba.

5 Hinu, Vafalisayu na Vawula va Malagizu vangi vakamkota Yesu, “Ndava
kyani vawuliwa vaku vilanda lepi mambu ga kadeni kuhuma kwa vagogo
vitu, ndava vilya changasamba mawoko?”

6 Yesu akavayangula, “Vandu mwavahomela! Isaya mweavi Mlota wa
Chapanga, alotili chakaka kuvavala nyenye peayandiki,
‘Chapanga ijova, vandu venava vakunitopesa kwa malovi ndu,
nambu mitima yavi yivii kutali na nene.
7 Kunigundamila kwavi chindu lepi,
muni mambu geviwula ndi malagizu ga vandu ndu.
Ngati malagizu ga Chapanga.’ ”
8 “Nyenye mulekili mihilu ya Chapanga
na kukamulila mawuliwu ga vandu.”

9 Yesu akayendelela kujova, “Nyenye mumanyili kuyepa cha kuchenjela
mihilu ya Chapanga na kulanda mivelu yinu! 10 Muni Musa alagizi,
‘Muvatopesa dadi waku na nyina waku,’ Na, ‘Mweakumliga dadi waki
amala nyina waki, yikumugana akomiwa.’ 11 Nambu nyenye muwula,
ngati mundu avi na chindu chakumtangatila dadi waki amala nyina waki,
nambu akajova, chindu chenicho ndi ‘Kolibani,’ Mana yaki njombi kwa
Chapanga, 12 hinu yikumugana lepi kumtangatila dadi waki amala nyina
waki. 13 Chenichi ndi chemukulivevesa Lilovi la Chapanga ndava ya
mawuliwu ga kuhalilana. Kangi mkita mambu gamahele ngati genago.”

Mambu gegakumuhakasa mundu palongolo ya Chapanga (Matei 15:10-20)

14 Yesu aukemili kangi msambi wa vandu, akavajovela, “Muniyuwanilayi mwavoha na kumanya malovi aga. 15 Kawaka chakulya cheilya
mundu chechihotola kumuhakasa palongolo ya Chapanga. Nambu
mambu gegihuma mugati ya mundu ndi gegihotola kumuhakasa.
16 Mweavi na makutu ga kuyuwana na amanyayi!”
17 Paaulekili msambi wa vandu na kuyingila mu nyumba, vawuliwa
vaki vakamkota mana ya luhumu lula. 18 Mwene akavajovela, “Wu,
hati nyenye mwimanya lepi? Kawaka chakulya chechikumyingila mundu
chihotola lepi, kumuhakasa mundu palongolo ya Chapanga. 19 Ndava
muni chikumyingila lepi mumtima, nambu mulileme, kangi chihumiswa
kundindima.” Ndava ya kujova chenicho Yesu ayidikili vyakulya vyoha
viliwayi.
20 Yesu akayendelela kujova, “Chechihuma mumtima wa mundu chihotola kumuhakasa palongolo ya Chapanga. 21 Muni mugati ya mumtima wa
mundu, gihuma maholo gahakau, ukemi na kuyiva na kukoma, 22 ugoni
na unota na udese na uhakau na kuyiva na kunogela vindu vya vangi na
luhonda na wihu na ng'omo na uyimu na maligu. 23 Gahakau goha ago
gihuma mumtima wa mundu, genago ndi gakumhakasa mundu palongolo
ya Chapanga.”

Kusadika kwa mdala angali Myawudi (Matei 15:21-28)

24 Yesu awukili penapo akahamba kumuji wa Tilo. Kwenuko ayingili
munyumba yimonga, mwene aganili lepi mundu amanyayi kuvya avili
mugati, nambu ahotwili lepi kujifiya. 25 Mdala mmonga, msikana waki
avili na mzuka, peayuwini malovi ga Yesu, kanyata akabwela akafugama
palongolo ya magendelu ga Yesu. 26 Mdala mwenuyo, avi Mgiliki, ndi
mkolonjinji wa muji wa Foinike mulima wa ku Silia. Hinu akamuyupa
Yesu amuwusa mzuka msikana waki. 27 Yesu akavajovela, vana vayukuta
hoti, “Chabwina lepi kutola chakulya cha kuvayukutisa vana na kugatagila
mabwa.”
28 Nambu mdala yula akamyangula, “Chakaka, Bambu, hati mabwa
gegavi pahi ya meza gilya masigalilu ga chakulya cha vana.”
29 Yesu akamjovela, “Ndava ya lilovi lenilo, wuyayi kunyumba yaku.
Mzuka umuwukili msikana waku!”
30 Hinu, akahamba kunyumba yaki, amkolili msikana waki agonili
palusongwani, na mzuka wamali kumuwuka.

Yesu akumlamisa ngajova mweavi ngayuwa

31 Kangi Yesu akawuka kumuji wa Tilo, akapitila pagati ya ku Sidoni, akahamba mbaka kunyanja ya Galilaya kuvedukila pamulima wa Dekapoli
mana yaki miji kumi. 32 Ndi vakamletela ngayuwa nambu mewawa
avi ngajova kwa Yesu, vakamuyupa amvikilayi mawoko muni amlamisa.
33 Yesu akamvika pamuhana na msambi wa vandu mundu uyo. Akamsopa
ngonji mumakutu. Kangi akahunya mata mulungoji lwaki na kumpamisa
mululimi lwa mundu yula. 34 Kangi Yesu akalola kunani kwa Chapanga,
akakeka kwa likakala, akamjovela, “Efata,” Mana yaki “Dindukayi.”
35 Lukumbi lulalula akatumbula kuyuwana bwina, mewawa lulimi
lwaki lukajova bwina. 36 Yesu akavalagiza vakotoka kumjovela mundu
lijambu lila. Nambu cheayonjokisi kuvabesa, ndi chevadandisi malovi

gala. 37 Vandu vakangisi neju, vakajova, “Avakitili goha gabwina hati
vangayuwa kuyuwana, na vangajova kujova!”

8

Yesu ilisa vandu elufu mcheche
(Matei 15:32-39)

1 Lukumbi lwenulo, msambi uvaha wa vandu wakonganiki kavili hinu
vavi lepi na chakulya, na Yesu avakemili vawuliwa vaki, akavajovela,
2 “Nikuvahengela lipyana vandu venava muni vatamii na nene mu ligono
la datu, nambu vavi lepi na chakulya. 3 Ngati nikavajovela vawuya
kunyumba na njala yati vihinduka munjila, muni vangi vahumili kutali.”
4 Vawuliwa vaki vakamkota, “Penapa palugangatu yati tipata koki
mabumunda ga kuvayukutisa vandu voha ava?” 5 Yesu akavakota, “Muvi
na mabumunda galinga?” Vakamyangula.
“Gavii saba.”
6 Hinu, akavalagiza vandu vatama pahi. Akagatola mabumunda gala
saba, akamsengusa Chapanga, akayimetula, akavapela vawuliwa vaki
vavagavanisilayi vandu, navene vakavagavila. 7 Vavi mewa na somba
zidebedebe. Yesu akayimotisa, mewawa akalagazila vawuliwa vaki
vavagavila vandu. 8 Vandu valili na kuyukuta. Kangi vawuliwa vakanonga
masigalilu na kumemesa madengu saba. 9 Vandu vevalili vavi ngati elufu
mcheche. Yesu peamali kuvalaga, 10 Bahapo Yesu akayingila muwatu
pamonga na vawuliwa vaki, vakahamba kumulima wa Dalimanuta.

Vafalisayu vigana ulangisu
(Matei 16:1-4)

11 Vafalisayu vangi vakambwela na kutumbula kujovesana na Yesu.
Vamlingili, vamganayi avalangisa ulangisu kuhuma kunani kwa Cha-
panga, kulangisa kuvya uhotola waki uhumili kwa Chapanga. 12 Nambu
Yesu mtima wamvinili neju na akajova, “Ndava kyani vandu va chiveleku
ichi vigana ulangisu? Chakaka nikuvajovela, vandu va chiveleku ichi
vipewa lepi ulangisu!”
13 Kangi akavaleka akayingila kavili muwatu, akakupuka kuhamba
kumwambu ya nyanja.

Ngemeku ya Vafalisayu na Helodi
(Matei 16:5-12)

14 Vawuliwa vakosiwi kutola mabumunda yamahele, ndi vavi na
libumunda limonga ndu muwatu. 15 Yesu akavalagiza, “Mlola neju!
Mjiyangalila na ngemeku ya Vafalisayu na ngemeku ya Helodi.”
16 Vawuliwa vakatumbula kukotana vene kwa vene, “Ijova chenichi
ndava tangali mabumunda.”
17 Yesu agamanyili gala gevajovisini akavajovela, “Ndava kyani mkotana
ndava ya mabumunda? Wu, mwakona mwangamanya amala mwanga-
lola? Wu, ndava kyani mwiholalela lepi? 18 Muna mihu nambu mwilola
lepi? Muvi na makutu nambu mwiyuwana lepi? Wu, mukosiwi 19 lukumbi
lula panakametwili mabumunda mhanu na kuvapela vandu elufu mhanu
mwamemisi masigalilu madengu galinga?”
Vakamyangula, “Madengu kumi na gavili.”
20 Akavakota kavili, “Na panametwili mabumunda saba na kuvapela
vandu elufu mcheche mwamemisi masigalilu madengu galinga?”
Vene vakamyangula, “Madengu saba.”

21 Hinu, akavajovela, “Pamonga na ago, wu, mwakona mwangamanya?”

Yesu akumlamisa mundu ngalola ku Betisaida.

22 Yesu ahikili ku Betisaida pamonga na vawuliwa vaki. Kwenuko vandu
vakamletela ngalola, vakamuyupa ampamisa muni amlamisa. 23 Yesu
amkamwili chiwoko ngalola yula, ampeliki kuvala ya chijiji. Akamhunyila
mata mumihu, akampamisa mawoko, akamkota “Wu, wihotola kulola
chindu?”
24 Ngalola yula akalola, akajova “Nikuvalola vandu vevilolekana ngati
mikongo yeyigenda.”
25 Kangi Yesu akampamisa kavili mawoko mumihu, mwene aka-
muhutusila mihu, uhotola waki wa kulola ukamuwuyila namwene
akalola. 26 Yesu akamjovela awuya kunyumba yaki na kumlagiza “Ukotoka
kuwuya ku Betisaida.”

Petili ijova hotohoto kuvya Yesu ndi Kilisitu
(Matei 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Kangi Yesu na vawuliwa vaki vahambili kuvijiji vya pandu ku Kaisalia
Filipi. Pevavi munjila, Yesu akavakota vawuliwa vaki, “Vandu vijova nene
ndi nayani?”
28 Vakamyangula, “Vangi vijova veve ndi Yohani Mbatizaji na vangi
vijova veve ndi Eliya na vangi vijova veve ndi mmonga wa Valota va
Chapanga.”
29 Kangi Yesu akavakota, “Na nyenye mwijova nene kuvya ndi yani?”
Petili akamyangula, “Veve ndi Kilisitu, mweuhaguliwi na Chapanga.”
30 Kangi Yesu akavalagiza vakotoka kumjovela mundu yeyoha kuvya
mwene ndi Kilisitu.

Yesu ilotela ndava mang'ahiso kufwa na kuyuka kwaki.
(Matei 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Kangi Yesu atumbwili kuvawula vawuliwa vaki, kuvya yikumgana
“Mwana wa Mundu kung'ahika na kubelelewa na vagogo na vakulu va
kuteta na Vawula va Malagizu. Kangi yati ikomiwa, nambu pa ligono
la datu yati iyuka.” 32 Yesu avajovili lijambu lenilo hotohoto. Penapo,
Petili akamtola pamuhana akatumbula akamhakalila akotoka kujova
mambu ago. 33 Nambu Yesu akang'anamuka akavalolokesa vawuliwa vaki,
akamhakalila Petili, akamjovela, “Setani, wuka palongolo yangu! Maholo
gaku gihuma lepi kwa Chapanga, nambu ga umundu.”
34 Kangi Yesu akaukemela msambi wa vandu na vawuliwa vaki akava-
jovela, “Ngati mundu yeyoha igana kunilanda nene yikumgana ajibela
mwene na agega msalaba waki anilandayi. 35 Ndava mundu mweigana
kusangula wumi waki, yati akuuyagisa, nambu mundu mweakuuyagisa
wumi waki ndava ya nene na ndava ya Lilovi la Bwina, yati akuusangula.
36 Wu, chiyonjokeseka kyani mundu kupata mulima woha na kuuyagisa
fwasi ya kuyingila muwumi wa magono goha? 37 Mundu yati iwusa
chindu kiki muni apatayi wumi wa magono goha? 38 Ngati mundu
yeyoha muvandu va chiveleku ichi chihakau na chechimbudili Chapanga
ngati ikola soni kwa nene na malovi gangu, Mwana wa Mundu yati
akumulolela soni mundu mwenuyo, lukumbi peibwela muukulu wa Dadi
waki pamonga na vamitumu va kunani kwa Chapanga vamsopi.”

9

1 Yesu akayendelela kuvajovela, “Chakaka nikuvajovela, vavi vandu
vangi penapo yati vifwa lepi changamlola Chapanga ilongosa kwa
makakala munjila ndalindali.”

Pamihu pa Yesu ping'anamuka
(Matei 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Pegamaliki magono sita, Yesu avatolili Petili na Yakobo na Yohani vene
ndu kuhamba kunani ya chitumbi. Kwenuko Yesu ndi agewiki pamihu
palongolo yavi. 3 Nyula zaki yang'asimi yikavya yamsopi pehe, avi lepi
mchapa nyula yeyoha pamulima mweihotola kuganyambisa ngati ago.
4 Kangi vawuliwa vadatu vala vavawene Eliya na Musa vilongela na Yesu.
5 Petili akamjovela Yesu, “Muwula wangu, chabwina tete kuvya bahapa.
Mbanga tete tijenge vindanda vidatu. Chimonga cha veve na chingi cha
Musa na chingi cha Eliya.” 6 Amanyili lepi chakujova, ndava mwene na
vayaki wogohi wavayingili.

7 Kangi likahumila lihundi likavagubika, na lwami lukayuwanika
kuhuma mulihundi mula, “Mwenuyu ndi Mwana mwenimganili,
mumyuwanila.” 8 Bahapo vawuliwa vala vakalola kuni na kuni, nambu
vamuwene lepi mundu yeyoha, nga Yesu pamonga na vene.

9 Hinu, pavahelelayi kuchitumbi, Yesu akavabesa vakotoka kumjovela
mundu mambu gevagaweni mbaka Mwana wa Mundu peiyuka.

10 Vakakamula malagizu gala, nambu vakatumbula kukotana vene kwa
vene, “Kuyuka mana yaki kyani?” 11 Kangi vakamkota Yesu, “Ndava kyani
Vawula va Malagizu vijova yiganikiwa hoti Eliya abwela?” 12 Mwene
akavayangula, “Ena, Eliya ibwela hoti kutendelekela kila chindu. Pamonga
na ago, ndava kyani yiyandikiwi mu Mayandiku Gamsopi kuvya Mwana
wa Mundu gakumkolela mang'ahiso neju na kuveveswa? 13 Nambu
nikuvajovela, Eliya amali kubwela, na vene vakamkitili chavaganili ngati
Mayandiku Gamsopi chegijova kumvala mwene.”

Yesu akumlamisa msongolo mweavi na mizuka
(Matei 17:14-20; Luka 9:37-43)

14 Lukumbi Yesu na vawuliwa vadatu pavawuyili pandu pevavi
vawuliwa vangi vala. Vauweni msambi uvaha wa vandu pamonga
na Vawula va Malagizu vijovesana. 15 Bahapo msambi wa vandu
pawamuweni Yesu, vakakangasa neju, vakamjumbalila na kumjambusa.
16 Yesu akavakota vawuliwa, “Mjovesana nawu kyani?”

17 Penapo mundu mmonga mu msambi wa vandu wula akamyangula,
“Muwula, nimletili mwana vangu mweavi na mzuka weumkita kuvya
ngajova. 18 Kila peukumkamula ukumgwisa pahi na kumuhumisa
lihuluhulu mumlomo, kuni iyaga minu na kuvya myumu higa yoha.
Nivayupili vawuliwa vaku vauvinga mzuka wenuwo nambu vahotwili
lepi.”

19 Yesu akavajovela, “Mwe vandu va chiveleku changali sadika! Yati
nitama na nyenye mbaka ndali? Nikuvasindimalila hati ndali? Mumleta
kwa nene.” 20 Vampeliki msongolo kwa Yesu.

Kanyata mzuka wula paumuweni Yesu, wamuhindwisi mwana yula na
kumgwisa pahi akabilinduka na kuhuma lihuluhulu mumlomo. 21 Yesu
akamkota dadi wa msongolo yula, “Mambu genaga gampatili ndali?”

Akamyangula, “Gatumbwili kuhuma uwana waki. 22 Lukumbi lungi
mzuka uwu ukumgwisa pamotu na mumanji, muni umkomekesa. Hinu
ngati uhotola utihengela lipyana na kutitangatila!”
23 Yesu akamjovela, “Ukotoka kujova, ‘Ngati nihotola?’ Mambu goha
gihotoleka kwa mundu mweisadika.”
24 Penapo dadi yula akajova kwa lwami luvaha, “Nisadika, nambu sadika
yangu yidebe! Nitangatilayi, sadika yangu yiyonjokesa!”
25 Yesu pauweni msambi wa vandu wiyonjokeseka kanyata palon-
golo yaki, akauhakalila mzuka wula, “Mzuka weukumkita mwana ku-
vya ngayuwa na ngajova, nikulagazila muwukayi mwana uyu kotoka
kumyingila kavili!”
26 Penapo mzuka wula ukakwesa lwami, ukamgwisa mwana yula pahi
na kumuwuka. Mwana awonikini ngati mtuhi, ndi vangi vakajova,
“Afwili!” 27 Nambu Yesu akamkamula chiwoko, akamyinula namwene
akayima.
28 Hinu Yesu peayingili mu nyumba, vawuliwa vaki vakamkota pachie-
pela, “Ndava kyani tete tahotwili lepi kuvinga mzuka wula?”
29 Mwene akavajovela, “Mzuka ngati wenuwu uhotoleka lepi kuwusiwa
ndu, nambu kwa njila ya kumuyupa Chapanga.”

Yesu ijova kangi ndava ya kufwa kwaki
(Matei 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Yesu na vawuliwa vaki vakawuka penapo na kuyendelela na lugendu
lwavi kuvedukila mulima wa ku Galilaya. Yesu aganili lepi mundu yeyoha
amanyayi kweavili, 31 ndava muni avawulayi vawuliwa vaki. Avajovili,
“Mwana wa Mundu yati igotolewa kwa vandu vevakumkoma, nambu pa
ligono la datu yati iyuka.”
32 Nambu vawuliwa vamanyili lepi mana ya mawuliwu gala. Ndi
vakayogopa kumkota.

Mundu mweigana kuvya mkulu?
(Matei 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Hinu, vakahika muji wa Kapelanaumu na kuyingila mu nyumba, Yesu
akavakota vawuliwa vaki, “Mwajovisini kyani munjila?” 34 Nambu vene
vakaguna, muni munjila vakalikotana yani mweavi mkulu pagati yavi.
35 Yesu akatama pahi na kuvakemela vawuliwa kumi na vavili vala,
akavajovela, “Mundu akagana kuvya mkulu ndi yikumgana avyai mdebe
kavili avyai mtumisi wa voha.” 36 Ndi akamtola mwana mdebe akamy-
imika pagati yavi akamkumbatila kangi akavajovela, 37 “Mweakumpokela
mwana ngati uyu ndava ya nene, akunipokela nene, na mweakunipokela
nene, akunipokela lepi namwene ndu, nambu akumpokela mewa na yula
mweanitumili.”

Mundu mweangapingana na tete avi upandi witu
(Luka 9:49-50)

38 Yohani akamjovela Yesu, “Muwula, tamuweni mundu mmonga ivinga
mizuka kwa kuhengela liina lako, tikambesa, muni lepi wa chikundi
chitu.”
39 Nambu Yesu akavajovela, “Mkoto kulinga kumbesa, ndava avi lepi
mundu mweihenga gachinamtiti kwa liina langu, na bahapo akatumbula
kunilongalela gahakau.” 40 Ndava mundu mweangapingana na tete avili
upandi witu. 41 Chakaka nikuvajovela, mundu yeyoha mweakuvapela
nyenye chikombi cha manji ga kunywa, ndava nyenye vandu va Kilisitu,
chakaka yati ipata njombi yaki.

Gegiyokisa kumbudila Chapanga
(Matei 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 Ngati mundu yeyoha akumyokesa mmonga wa vadebe ava kuyagisa
sadika yaki, ndi mbanga mundu mwenuyo kukungiwa liganga livaha
la kuyagila musingu yaki na kutagiwa munyanja kuliku kuhamuliwa
na Chapanga. 43 Na chiwoko chaku ngati chikubudisa sadika yaku,
chidumula! Mbanga kuyingila muwumi changali chiwoko chimonga,
kuliku kuvya na mawoko gavili, na kuyingila, kumotu wangajimika
magono goha. 44 Hinu mwenumo masomi gifwa lepi, wala motu waki
wijimika lepi. 45 Na chigendelu chaku ngati chikakubudisai, chidumula!
Mbanga kuyingila muwumi changali chigendelu chimonga kuliku kuvya
na magendelu goha gavili na kutagiwa kumotu wangajimika magono goha.
46 Mwenumo masomi gifwa lepi na motu waki wijimika lepi. 47 Na lihu
lako likayagisa sadika yaku litupulai! Ulitaga, mbanga kuyingila Muunkosi
wa Chapanga na lihu limonga kuliku kuvya na mihu gavili na kutagiwa
kumotu wangajimika wa magono goha. 48 Mwenumo, masomi gaki gifwa
lepi na motu waki wijimika lepi.

49 “Muni kila mundu yati inyambiswa kwa motu ngati luteta cheyinyam-
biswa kwa mwinyu.”

50 “Mwinyu wabwina, nambu ngati iyagisi lunyong'onyo lwaki, yati
iyonjokeswa na kyani?”

“Muvya na mwinyu wa unkozi mugati yinu na kusindimalisa na uteke
pagati yinu.”

10

Yesu iwula ndava ya kugegana na kulekana
(Matei 19:1-12; Luka 16:18)

1 Yesu awukili penapo akahamba kumuji wa Yudea, kumwambu ya
mfuleni Yoludani. Msambi wa vandu wamuhambalili kavili, mwene
akavawula ngati chayavili mvelu waki.

2 Vafalisayu vangi vamhambalili vakamkota chakumlinga, “Wu, Malag-
izu ga Chapanga giyidakila mgosi kumleka mdala waki?”

3 Yesu akavayangula, “Musa avalagizi kyani?”

4 Vene vakajova, “Musa atiyidakili kuvya mgosi ihotola kumpela mdala
waki balua na kumleka.”

5 Nambu Yesu akavajovela, “Musa ayidikili kuvayandikila Mihilu yeniyi,
ndava ya unonopa neju wa kuwuliwa kwinu. 6 Nambu Musa ayandiki
kutumbula kuwumbwa kwa mulima, Chapanga awumbili mgosi na mdala.
7 Ndava yeniyo mgosi yati akumleka dadi na nyina waki, yati iwungana
na mdala waki, 8 navene vavili yati vivya higa yimonga. Hinu vene vavili
lepi kavili, nambu higa yimonga. 9 Hinu, mundu akotoka kuchilekanesa
chila cheachiwunganisi Chapanga.”

10 Pevayingili kavili mu nyumba, vawuliwa vaki vakamkota ndava ya
lijambu lenilo. 11 Mwene akavajovela, “Mundu yeyoha mweakumleka
mdala waki na kugega mdala yungi akumkitila ugoni. 12 Mewawa na
mdala mweakumleka mngwana waki na kugegewa na mgosi yungi ikita
ugoni.”

Yesu akuvamotisa vana vadebe
(Matei 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Vandu vamletili Yesu vana vadebe avapamisa, nambu vawuliwa vaki
vakavahakalila vandu vala. 14 Yesu paalolili genago akayoma akavajovela,
“Mvaleka vana ava vabwela kwangu, mkotoka kuvabesa, muni Unkosi
wa Chapanga ndi wa vandu ngati ava. 15 Chakaka nikuvajovela, mundu
yeyoha mweangaupokela Ulongosi wa Chapanga ngati mwana mdebe katu
iyingila lepi mwenumo.” 16 Kangi akavapokela vana vala akavavikila
mawoko panani yavi, kuvamotisa.

Mundu mweavili na vindu vyamahele (Matei 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu paatumbwili lugendu, mundu mmonga ambwelili, akamfugamila
na kumkota, “Muwula mbwina, nikita wuli muni nipokela wumi wa
magono goha wangali mwishu?”
18 Yesu akamyangula, “Ndava kyani ukunikemela mbwina? Avi lepi
mweavili mbwina ndi Chapanga ndu. 19 Uzimanyili ‘Amuli, ukotoka kukita
ugoni na ukoto kukoma na ukoto kuyiva na ukoto kumjovela muyaku
gaudese na ukoto kukonga na vatopesa dadi waku na nyina waku.’ ”
20 Mwene akamyangula, “Muwula, genago goha nigakamwili kutumbula
muusongolo wangu.”
21 Yesu akamlolakesa cha uganu, akamjovela, “Upungukiwi na chindu
chimonga. Hamba ukagulisa kila chindu cheuvili nachu, uvapela van-
gangu mashonga ago, ndi veve yati ukujivikila vindu vyaku kunani kwa
Chapanga. Kangi ubwela unilandayi.” 22 Mundu yula peayuwini genago,
akavya ngolongondi akahamba kuni akwinyini pamihu muni avili na
vindu vyamahele na aganili lepi kuwusa vindu vyaki.
23 Yesu akalola pandi zoha akavajovela vawuliwa vaki, “Chakaka
yihotoleka lepi kwa vandu vana vindu vyamahele kumlekela Chapanga
alongosa wumi wavi!”
24 Vawuliwa vakakangasa ndava ya malovi gala. Nambu Yesu akava-
jovela kavili, “Vana vangu mlola cheyinonopa neju kumlekela Chapanga
alongosa wumi wavi! 25 Yihotoleka kuchikita chinyama chechikemiwa
ngamiya kuholota mulibowo la sindanu, mewawa yilolekana, yati yi-
nonopa neju kwa mundu mweavi na vindu vyamahele kumlekela Cha-
panga alongosa wumi waki!”
26 Vawuliwa vaki vakayendelela kukangasa neju, hati vakakotana vene
kwa vene, “Yani hinu mweihotola kusanguliwa?”
27 Yesu akavalola, akavajovela, “Kwa vandu yihotoleka lepi, nambu kwa
Chapanga chenicho lepi. Kwa Chapanga kila chindu chihotoleka.”
28 Kangi Petili akajova, “Lola! Tete talekili vindu vyoha, tikukulanda!”
29 Yesu akayangula, “Chakaka nikuvajovela, mundu yeyoha mweailekili
nyumba amala valongo amala valumbu amala mau amala dadi amala
vana na migunda ndava yangu na ndava ya Lilovi la Bwina, 30 yati
ipokela mala miya ng'onyo mulukumbi lwa hinu. Yati ipokela nyumba
na valongo na vahaja na valumbu na mau, pamonga na mang'ahiso.
Na palukumbi lwelubwela yati ipokela wumi wa magono goha wangali
mwishu. 31 Nambu vamahele vevavi vakulu hinu yati vivya vadebe na
vamahele vevavi vadebe hinu yati vivya vakulu.”

Yesu ijova mala ya datu kufwa na kuyuka kwaki (Matei 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu na vawuliwa vaki vavi mulugendu kuhamba ku Yelusalemu,
mwene avalongolili. Vawuliwa vaki vakakangasa na vandu vevavalandayi
vakavya na wogohi. Yesu akavatola kavili kuchiyepela vawuliwa kumi

ni vavili, akatumbula kuvajovela gala gegakumkolela. 33 Akavajovela,
“Muyuwanila! Tihamba ku Yelusalemu. Kwenuko Mwana wa Mundu
yati vakumgotola mu mawoko ga vakulu va kuteta na Vawula va
Malagizu, navene yati vakamhamula akomiwa na kumgotola kwa vandu
vangali Vayawudi, 34 vene yati vakumvevesa, vakumuhunyila mata, yati
vakumtova michapilu na kumkoma. Nambu pa ligono la datu yati iyuka.”

Luyupu lwa Yakobo na Yohani (Matei 20:20-28)

35 Yakobo na Yohani, vana va Zebedayo, vamuhambalili Yesu
vakamjovela, “Muwula, tigana utihengela chindu chetikuyupa.”
36 Yesu akavakota, “Mwigana nivahengela kyani?”
37 Vene vakamyangula, “Pewilongosa muukulu waku, utiyidakila ku-
tama mmonga upandi waku wa kulyelela na yungi upandi waku wa
kumangeya.”
38 Yesu akavajovela, “Mumanyi lepi chemwiyupa! Wu, yati mwihotola
kunywelela chikombi cha mang'ahiso cheninywelela? Amala ubatizu ngati
wenibatiziwi?”
39 Vakamyangula, “Tihotola.”
Yesu akavajovela, “Chikombi cha mang'ahiso cheninywelela chakaka
yati mwinywelela na kavili yati mbatiziwa ngati chenibatiziwi. 40 Nambu
uhotola wa kuhagula yani atama upandi wa kulyela amala kumangeya.
Chapanga alavapela fwasi zenizo vala voha veavatendelekili.”
41 Vawuliwa vangi kumi vala pevayuwini ago, vakavayomela vayavi
Yakobo na Yohani. 42 Hinu Yesu akavakemela, akavajovela, “Mumany-
ili kuvya vala veviholalewa kuvya vakulu va milima vakuvalongosa
vandu vavi kwa makakala na vakulu venavo vakuvatalalila vandu vavi.
43 Nambu kwinu yikoto kuvya chenichi, yula mweigana kuvya mkulu
pagati yinu yikumgana avya mtumisi winu. 44 Mweigana kuvya mkulu
kuliku voha, yikumgana avya mvanda wa voha. 45 Hati Mwana wa Mundu
abwelili lepi kuhengewa nambu kuvahengela na kuwusa wumi waki uvya
luhuna ndava ya kuvagombola vandu vamahele.”

Yesu akumlamisa mundu mmonga ngalola mweikemiwa Batimayo (Matei 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Vakahamba mbaka ku Yeliko. Yesu paawukayi pamuji wenuwo
pamonga na vawuliwa vaki na msambi uvaha wa vandu. Ngalola
mmonga mwana wa Timayo mweikemelewa Batimayo, atamili pamuhana
ya njila, iyupa yala. 47 Peayuwini kuvya Yesu wa ku Nazaleti ipita pandu
pala, akatumbula kukwesa lwami, “Yesu, Mwana wa Daudi, unihengela
lipyana!”
48 Vandu vamahele vakamlakali kumgunisa, nambu mwene akayon-
jokesa kukwesa lwami, “Mwana wa Daudi, unihengela lipyana!”
49 Yesu akayima, akajova, “Mumkemela.”
Hinu vakamkemela ngalola yula, vakamjovela, “Jipolesa mtima! Yima,
akukemela.”
50 Batimayo akataga likoti laki, akahumba kanyata na kumhambila Yesu.
51 Yesu akamkota, “Ugana nikukitila kyani?” Ngalola yula akamyangula,
“Muwula, niyupa kulola.”
52 Yesu akamjovela, “Hamba, sadika yaku yikulamisi.”
Bahapo ngalola yula akahotola kulola, akalongosana na Yesu munjila.

11

Yesu iyingila ku Yelusalemu kwa chilulu
(Matei 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohani 12:12-19)

1 Yesu na vawuliwa vaki pavavi papipi na Yelusalemu muji wa Betifage
na Betania, papipi na Chitumbi cha Mizeituni. Penapo avatumili vawuliwa
vaki vavili, 2 akavajovela, “Muhamba kuchijiji chechivii palongolo yinu.
Pemuyingila penapo yati mkumkolela mwanapunda akungiwi, na akona
angahengewa na mundu. Mumuwopola mkamleta. 3 Ngati mundu
akuvakota, ‘Ndava kyani muwopola lipunda?’ Mumjovela, ‘Bambu
akumgana na yati akumuwuyisa mwanakandahi.’ ”

4 Hinu, vakahamba, vakamkolela mwanapunda akungiwi kuvala ya
mlyangu wa nyumba yeyavi pamuhana ya njila. Pevamuwopolayi,
5 vandu vangi vevayimili penapo vakavakota, “Ndava kyani muwopola
mwanapunda?”

6 Vawuliwa vakavayangula ngati Yesu cheavalagizi na vene vakavaleka
vahamba nayu. 7 Vamletili Yesu mwanapunda. Pavamalili kuyambatisa
nyula yavi panani ya mwanapunda yula. Yesu akatama panani yaki.
8 Vandu vamahele vakadandasa nyula zavi munjila kwa kumtopesa, na
vangi vakadandasa matutu gadebe gadebe gavadumwili mumigunda.
9 Vandu voha vevalongolili na vala vevalandayi, vakakwesa lwami lwavi
vakajova, “Alumbiwa! Amotisiwa mweibwela kwa liina la Bambu!
10 Umotisiwa unkosi weubwela wa dadi witu Daudi. Chapanga alumbiwa
mweavi kunani!”

11 Yesu ayingili pamuji wa Yelusalemu akahamba mbaka mu Nyumba ya
Chapanga, akalola vindu vyoha kwa ubwina. Nambu yamali kuvya chitita
akahamba ku Betania pamonga na vawuliwa vaki kumi na vavili vala.

Yesu akuupela likoto mkongo wa mtini
(Matei 21:18-19)

12 Chilau yaki, pavahumili ku Betania, Yesu njala yamvinili. 13 Hinu
auweni mkongo wa mtini chakutali wewavi na mahamba gamahele. Hinu
akauhambila aganayi alolayi ngati upambiki matunda. Nambu peahikili,
nakugakolela matunda ndi mahamba gene, muni yavi lepi lusenje lwa
kupambika matunda. 14 Penapo akaujovela mkongo wula, “Kutumbula
lelu na magono goha mundu yeyoha akotoka kulya matunda gaku!”

Na vawuliwa vaki vagayuwini malovi genago.

Yesu iyingila mu Nyumba ya Chapanga
(Matei 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohani 2:13-22)

15 Hinu vahikili ku Yelusalemu, Yesu ayingili mu Nyumba ya Chapanga
na kutumbula kuvavinga vandu vevagulisai na kugula vindu mwenumo.
Azing'anambwisi meza za vala vevagulisana mashonga, na vigoda vya
vandu vevagulisa ngunda. 16 Amyidakili lepi mundu yeyoha kuvedukila
mu Nyumba ya Chapanga kuni agegili chindu. 17 Kangi akavawula,
“Yiyandikwi, ‘Nyumba yangu yati yivya msambi wa vandu vevakum-
sadika Kilisitu ndava ya vandu milima yoha!’ Nambu nyenye mukuikita
libokosela la vanyagaji!”

18 Vakulu va kuteta na Vawula va Malagizu pevayuwini malovi gala,
vakatumbula kulonda njila ya kumkoma. Nambu vayogwipi ndava
msambi wa vandu wakangiswi mawuliwu gaki.

19 Kimihi payahikili, Yesu na vawuliwa vaki vakawuka pamuji wula.

Liwulo ndava ya mkongo weunyalili
(Matei 21:20-22)

20 Lukela pavapitayi, vauweni mkongo wa mkuyu wula uyumili hoto-
hoto, kuhuma mumikiga mbaka kunani. 21 Petili alikumbwiki lijambu lila,
akamjovela Yesu, “Muwula, lolayi! Mkongo wa mtini wewaupelili likoto
ula uyumili!”
22 Yesu akavajovela, “Mumsadika Chapanga. 23 Nikuvajovela chakaka,
mundu akachijovela chitumbi, ‘Tupukayi ukajitaga munyanja,’ Changali
kuvya na wogoyi mumtima waki, nambu ngati isadika mambu goha
gihengeka yati ihengewa lijambu lenilo. 24 Ndava yeniyo nikuvajovela,
pemukumuyupa Chapanga na kuyupa chindu, musadika kuvya mpokili,
na nyenye yati mwipewa. 25 Pamwiyima kumuyupa Chapanga, mum-
lekekesa mundu yeyoha mweavakitili gahakau, ndi Dadi winu wa kunani
avalekekesa nyenye mabudilu ginu. 26 Nambu ngati mukuvalekekesa lepi
vangi, mewawa na Dadi winu mweavili kunani kwaki akuvalekekesa lepi
nyenye mabudilu ginu.”

Likotesi ndava ya uhotola wa Yesu
(Matei 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Hinu, vahikili kavili ku Yelusalemu. Yesu paagendayi pa Nyumba
ya Chapanga, vakulu va kuteta na Vawula va Malagizu na vagogo
vamuhambalili, 28 vakamkota, “Ukita mambu genaga kwa uhotola wa
yani? Yani mweakupelili uhotola wa kukita mambu genago?”
29 Nambu Yesu akavajovela, “Yati nikuvakota lijambu limonga.
Mukaniyangula, na nene mewa yati nikuvajovela nikita mambu aga kwa
uhotola wa Yani. 30 Wu, Yohani apatili uhotola wa kubatiza kuhuma kwa
Chapanga amala kwa vandu? Munijovela.”
31 Vakatumbula kukotana, “Tikayangula, ‘Gahumili kwa Chapanga,’ Yati
akutikota, ndava kyani mwasadiki lepi? 32 Na tikayangula, ‘Gahumili
kwa vandu,’ Yati yivya wuli?” Vayogwipi vandu, ndava vandu voha
wamyidakili kuvya chakaka Yohani avi mlota wa Chapanga. 33 Hinu
vakamyangula Yesu, “Tete timanyili lepi.”
Na Yesu akavajovela, “Na nene mewa nikuvajovela lepi nikita mambu
aga kwa uhotola wa yani.”

12

Luhumu lwa mgunda wa mizabibu na valimaji
(Matei 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu akatumbula kulongela nawu, kwa luhumu akajova, mundu
mmonga alimili mgunda wa mizabibu, Atindisili luwumba, na pagati
yaki agimili ligodi la kuminyila divayi ajengili mnala, akalikodisha
kwa valimaji, akahamba mulima wa kutali. 2 Lusenje lwa mabenu,
amtumili mvanda waki kwa valimaji vala, akamletela pandu paki pa
mabenu. 3 Nambu valimaji vala, vakamkamula mvanda yula, vakamtova
vakamuwuyisa mawoko gawaka. 4 Mkolo mgunda amtumili kavili mvanda
yungi. Mewa mwenuyo vakamulemasa kumutu na kumkitila mambu
ga soni. 5 Mewawa, mkolo mgunda yula akamtuma mvanda yungi,
mwenuyo vakamkoma. Vangi vamahele veavatumili, vangi pagati yavi
vatoviwi na vangi vakomiwi. 6 Asigalili mundu mmonga, ndi mwana
waki chiganu. Pamwishu amtumili mwenuyo akajova, nimanyili yati
vakumtopesa mwana vangu. 7 “Nambu valimaji vala pavamuwene ibwela,
vakajovesana, ‘Mwenuyu ndi mhali, ndi timkomayi muni uhali waki uvyai

witu!’ 8 Hinu vakamkamula, vakamkoma na kumtaga kuvala ya mgunda
wa mizabibu wula.”
9 “Akavakota, hinu mkolo mgunda yati ikita kyani? Yati ibwela
kuvakoma valimaji vala na kuvapela mgunda wa mizabibu wula vandu
vangi.” 10 Wu, mwangasoma Mayandiku Gamsopi?
Liganga levalibelili vakujenga,
hinu ndi liganga lelikamulila nyumba.
11 Bambu ndi mweakitili lijambu lenili,
lenili ndi lachinamtiti neju kwitu!
12 Vachilongosi va Vayawudi na Vawula va Malagizu na vagogo, vamany-
ili kuvya luhumu wenuwo ukuvavala vene. Vaganili kumkamula, nambu
vayogwipi msambi wa vandu. Vakamleka vakawuka.

Lijambu la kulipa kodi kwa Nkosi wa Loma
(Matei 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Vangi pagati ya Vafalisayu na valanda va chikundi cha Helodi
vatumwili vamyonjola Yesu kwa malovi gaki. 14 Vamhambili, vakamjovela,
“Muwula, timanyili kuvya veve wamundu wa chakaka mweujova
chakaka. Veve ukumlola lepi mundu mwene ndi yani, ukulu wa mundu
chindu lepi kwa veve, nambu wiwula chakaka munjila ya Chapanga. Wu,
chabwina kulipa kodi kwa nkosi wa ku Loma amala lepi? Tilipayi amala
tikotoka kulipa?”
15 Nambu Yesu amanyili uhomela wavi, akavajovela, “Ndava kyani
mukunilinga? Muniletelayi lishonga lene nililolayi.”
16 Vakampela lishonga lila, na mwene akavakota, “Pamihu na liina la
yani?” Vakamyangula, “Vya nkosi wa ku Loma.”
17 Hinu Yesu akavajovela, “Mumpelayi nkosi wa ku Loma vyevivili vyaki
na mumpelayi Chapanga vyevivii vyaki.”
Vakakangaswa nayu neju.

Lijambu la kuyuka
(Matei 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Kangi Vasadukayu vevijova kawaka kuyuka vamuhambalili Yesu
vakamkota, 19 “Muwula, Musa atilagazili, mundu akafwayi na kuleka
mdala changali mwana mlongo vaki yikumgana amuhala lipwela yula,
ndi ambabakisila vana mlongo vaki. 20 Leka tijova pavi na valongo saba.
Mwealongolili kuvelekewa agegili afwili changaleka mwana. 21 Mbena
waki akamuhala lipwela yula, namwene afwili changaleka mwana,
yikavya mewawa na mlongo wa datu. 22 Voha saba vafwili changaleka
mwana. Kangi lipwela yula afwili. 23 Hinu ligono vandu paviyuka, mau
yula yati ivya mdala wa yani? Ndava voha saba vamgegili.”
24 Yesu akavayangula, nyenye mbudili ndava mmanyi lepi Mayandiku
Gamsopi amala makakala ga Chapanga. 25 Muni vevafwili peviyuka yati
vigega lepi amala kugegewa, yati vivya ngati vamitumu va kunani kwa
Chapanga. 26 Nambu ndava ya kuyuka kwa vevafwili, msomili lepi chitabu
cha Musa pandu pepivala dasi yeyiyaka motu? Chapanga amjovili Musa,
nene ndi Chapanga wa Ibulahimu na Chapanga wa Izaki na Chapanga wa
Yakobo. 27 Hinu, mwene lepi “Chapanga wa vevafwili, nambu Chapanga
wa vevavi wumi. Nyenye mbudili neju!”

Muhilu ukulu.
(Matei 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Mmonga wa vawula va malagizu abwelili na kayuwana mhutanu
wavi. Peaweni Yesu akuvayangula bwina, akamhegelela na kumkota Yesu,
“Pagati ya malagizu goha yoki yikulu?”
29 Yesu akamyangula, “Malagizu gakulu pagati ya goha ndi aga:
‘Myuwanila nyenye vandu wa ku Isilaeli! Bambu Chapanga witu,
ngamwene Bambu. 30 Umgana Bambu Chapanga waku kwa wumi waku
woha na mtima waku woha na luhala lwaku lwoha, na makakala gaku
goha.’ 31 Na muhilu wa pili ndi uwu: ‘Umgana muyaku ngati cheukujigana
wamwene.’ Gavi lepi malagizu gakulu gangi ngati aga.”
32 Hinu, muwula wa malagizu yula akamjovela Yesu, “Muwula! Ujovili
chakaka kuvya Bambu ndi Chapanga, kawaka yungi nambu mwene. 33 Na
yikumgana mundu kumgana Chapanga kwa mtima woha na luhala lwoha
na makakala gaki goha, na kumgana muyaki ngati cheakujigana mwene.
Lijambu lenili ndi labwina neju kuliku kumpela Chapanga hinyama ya
kutinyisa na teta zozoha zingi.”
34 Yesu pealoli mundu yula ayangwili kwa ukekesi, akamjovela, “Veve
uvi papipi kumyidakila Chapanga atalalila wumi waku.” Kangi peamali
kujova ago kawaka mundu mwealingi kumkota Yesu lilovi.

Kilisitu ndi mwana wa yani
(Matei 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Lukumbi Yesu iwula mu Nyumba ya Chapanga, akotili, “Ndava kyani
Vawula va Malagizu vijova kuvya Kilisitu ndi mmonga ndu pagati ya vana
va Daudi? 36 Daudi mwene kwa kulongoswa na Mpungu Msopi ajovili,
‘Bambu amjovili Bambu wangu,
tama upandi wangu wa kulyelela,
mbaka nivavika vamakoko vaku pahi pa magendelu gaku.’
37 Daudi mwene akumkemela Kilisitu ‘Bambu.’ Yihotoleka wuli hinu
kuvya mmonga ndu pagati ya vana vaki?”

Yesu akuvajovela vandu vajiyangalila na vawula va malagizu
(Matei 23:1-36; Luka 20:45-47)

Msambi wa vandu wamuyuwanila kwa luheku. 38 Mukuwula kwaki,
Yesu avajovili, “Mujiyangalila na Vawula va Malagizu, vevigana ku-
genda kuni vawalili magwanda gatali na kujambuswa na kwa utopesa
vandu pandu pakugulisila vindu. 39 Mewawa vigana kutama palongolo
munyumba za kukonganekela Vayawudi na mvigoda vya palongolo
pamgongolelu wa chakulya. 40 Vene vitola nyumba na vindu vya valipwela
kwa kuvakonga, kuni vakujidekesa kumuyupa Chapanga mulukumbi
lutali. Ligono la mwishu yati vilipiswa pavaha.”

Luteta lwa lipwela
(Luka 21:1-4)

41 Yesu atamili papipi na chijomela cha kusopela luteta mu Nyumba
ya Chapanga. Avalolili vandu chavasopa teta muchijomela chila. Vandu
vana vindu vyamahele, vasopili mashonga gamahele mugati yaki. 42 Kangi
akabwela lipwela mngangu mmonga, akasopa sendi zivili videbe neju.
43 Yesu avakemili vawuliwa vaki akavajovela, “Chakaka nikuvajovela,
lipwela uyu mngangu asopili mashonga gamahele muchijomela kuliku
vangi voha. 44 Muni vandu voha vangi vawusili chiyonjokesu cha vindu,
nambu mau uyu mngangu, asopili vindu vyoha vyeviganikwa ndava ya
kulama.”

13

Yesu ijova ndava ya kugwisiwa kwa Nyumba ya Chapanga
(Matei 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu peahumayi mu Nyumba ya Chapanga, mmonga wa vawuliwa vaki
amjovili, “Muwula, lola maganga na majengu aga chegavili gabwina na
kukangasa!”
2 Yesu akamyangula, “Wu, ukugalola majengu aga zivaha? Kawaka
liganga hati limonga lelisigalila panani ya liganga lingi, kila liganga yati
ligwisiwa.”

Mang'ahiso na mtahu wewibwela
(Matei 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu paatamili panani ya chitumbi cha Mizeituni kulolokesa Nyumba
ya Chapanga, Petili na Yakobo na Yohani na Andelea vakamkota pevavi
ngavene, 4 “Tijovela mambu genago yati gihumila ndali? Na ulangisu woki
weulangisa kuvya mambu aga gavi papipi kuhumila?”
5 Yesu akatumbula kuvajovela, “Mujiyangalilayi mundu akotoka ku-
vakonga.” 6 Muni vamahele yati vibwela na kulihengela liina langu, kila
mundu yati ijova kuvya mwene ndi Kilisitu! Vene yati vakuvakonga vandu
vamahele. 7 Pemyuwana gegivala ngondo na vandu vilongelela mambu ga
ngondo mkotoka kuvagaya. Yikugagana mambu genaga kuhumila, nambu
mwishu wene wakona. 8 Vandu va mulima umonga yati utovana na vandu
va mulima wungi, unkosi umonga yati utovana na unkosi wungi, yati
kwiva na mindendemo ya ndima pamonga na njala. Mambu ago ndi ngati
utumbula wa lipyanda la kuveleka mwana.
9 Nambu nyenye mjiyangalila. Muni yati vakuvatakila mumabanji ga mi-
halu, na kutovewa munyumba za kukonganekela Vayawudi. Mewawa yati
vakuvapeleka palongolo ya vachilongosi na vankosi ndava ya nene, muni
mujova ndava yangu. 10 Nambu yiganikiwa hoti lilovi la Bwina likokose-
wayi kwa vandu voha kwakona mwishu wangahika. 11 Na pamwika-
muliwa na kupelekwa mumabanji ga mihalu, mkoto kuhololela chakujova.
Lukumbi lwenulo. Nambu mjova chechoha chemwipewa kujova, muni
yati gihuma kwa Mpungu Msopi. 12 Mlongo yati akumng'anamukila mhaja
waki akomiwa na dadi yati akumng'anamukila mwana waki, na vana yati
vakuvang'anamukila dadi na nyina vavi vakomewayi. 13 Vandu voha yati
vakuvagana lepi ndava ya liina langu. Nambu mweisindimala mbaka
mwishu ndi Chapanga akumsangula kuhuma uhamula wa magono goha
gangali mwishu.

Mang'ahiso gakulu
(Matei 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 “Pemwilola ‘Yomeso lihakau lelilangisa uhalabisu’ Liyimili pandu
pangaganikiwa kuvya.” Mweisoma malovi aga amanyalila. Hinu vevavili
ku Yudea na vajumbalila kuchitumbi. 15 Mundu mweavili kuvala ya
nyumba yaku akotoka kuyingila mugati kutola chindu, nambu atilayi!
16 Mewawa mundu mweavili kumgunda akotoka kuwuya kunyumba yaki
kutola nyula yaki. 17 Niviniswa mtima ndava ya vanandumbu na vevinyong'esa magono ago, ndava yati kwivya na mang'ahiso neju. 18 Nambu
mumuyupayi Chapanga mambu ago gakotoka kuhumila lukumbi lwa
mbepu. 19 Muni magono ago yati kwiva na mang'ahiso gakulu, gangahu-
mila kuhuma Chapanga kuwumba mulima mbaka lelu, katu yati gihumila
lepi kavili. 20 Ngati Bambu ngagapunguziwi lepi magono kawaka hati

mundu mmonga wa kusanguliwa. Nambu ndava ya vahaguliwa vaki, Bambu agapungwizi magono ago.
21 Kangi, mundu akavajovela, lolayi, Kilisitu avili apa! Amala, avili
pala, mkotoka kusadika. 22 Muni yati vihumalila vakina Kilisitu vaudese
na vamlota va udese, yati vikita ulangisu na chinamtiti, ngati yihotoleka
ndava ya kuvabudisa hati vahaguliwa va Chapanga. 23 Nambu nyenye
mujiyangalila. Nene nivajovili mambu genaga kwakona gangahumila.

Kubwela kwa Mwana wa Mundu
(Matei 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 "Nambu pegimalika magono ago ga mang'ahiso, lilanga yati lisopewa
chitita na mwehi yati ulangasa lepi. 25 Ndondo yati zigwa kuhuma
kunani, na vindu vyoha vya kumahundi yati vinyuguswa. 26 Penapo yati
vakumlola Mwana wa Mundu, ibwela mulihundi kwa makakala gamahele
na ukulu. 27 Ndi yati akuvatuma vamitumu va kunani kwa Chapanga
vavalunda vandu vevahaguliwi na Chapanga, kuhuma pandi mcheche za
mulima, na hati kuhuma pandu pa kutali ya mulima woha."

Mawuliwu kuhuma mumkongo wa mtini
(Matei 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 "Mujiwula kuhuma mumkongo wa mtini. Pemwilola mahamba
gimela, nyenye mwimanya kuvya lusenje lwa fula luhegalili. 29 Mewawa
na nyenye pemwilola mambu genago gihengeka, mmanya kuvya Mwana
wa Mundu avi papipi neju kuhika. 30 Chakaka nikuvajovela, chiveleku
ichi chipita lepi kwakona mambu aga kuhumila. 31 Hati ngati kunani kwa
Chapanga na pamulima yati ziwuka, nambu malovi gangu yati gihumila
ngati chenajovili."

Kawaka mweimanya ligono la mwishu
(Matei 24:36-44)

32 "Nambu, avi lepi mundu mweimanya ligono la mwishu yati libwela
ndali, hati vamitumu va kunani kwa Chapanga, hati Mwana wa Chapanga.
Dadi Chapanga ndu mweamanyili. 33 Mujiyangalila na mujitendekela,
muni mumanyili lepi ligono amala lukumbi peluhumila. 34 Yati yivya
ngati mundu mweahambi lugendu na kuvalekela vahengaji utalalila,
kila mundu na lihengu laki, akumjovela mlonda wa mlyangu avyai
mihu. 35 Mujitendelekela, ndava muni mmanyi lepi mkolo nyumba
iwuya ndali. Pangi yivya kimihi, pagati ya kilu, hambakucha amala
lukela. 36 Mujitendelekela, muni ngati abwelili cha kukenyemusa, akotoka
kuvakolela mgonili. 37 Genikuvajovela nyenye, nikuvajovela mwavoha.
Muvya mihu!"

14

Vateta vakulu viyidakilana kumkoma Yesu
(Matei 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohani 11:45-53)

1 Gavili gakona magono gavili kuhika Mselebuko wa Pasaka na Mselebuko wa kulya mabumunda gangali ngemeku. Vakulu va kuteta na Vawula
va Malagizu valondayi njila ya kumkamula Yesu cha mfiyu na kumkoma.
2 Nambu vakajova, "Tikotoka kukita chenicho lukumbi lwa mselebuko,
ndava vandu yati vikita chitututu."

Mau mmonga akumnyala Yesu mahuta geginungalila
(Matei 26:6-13; Yohani 12:1-8)

3 Yesu avili ku Betania kunyumba ya Simoni mweavi na mabudi. Peavili
pameza kulya chakulya, mau mmonga mweavili na kachupa kadebe
kaganga ka alabasta kamahuta geginungalilayi neju, mahuta geginungalila
bwina gegatenganizwi kwa nado, akabwela. Akayidindula chupa yila,
na kumyitila Yesu mahuta gala kumutu. 4 Vandu vangi vevavi penapo
vayomiswi na chitendu chila vakajijovela, "Ndava kyani kuyagisa waka
mahuta geginungalila bwina? 5 Mahuta ago ngagagulisiwi kwa mashonga
gamahele, ngavapewili vangangu!" Vakamywangila mau yula.
6 Nambu Yesu akavajovela, "Mumleka! Ndava ya kyani mukumung'aha?
Anikitili nene lijambu labwina. 7 Vangangu muvinawu magono goha,
muhotola kuvatangatila lukumbi lwolwoha lwa mwigana. Nambu nene
yati nivya lepi na nyenye lukumbi lwoha. 8 Mwene akitili chaehotwili.
Alongolili kuniyitila mahuta geginungalila muhiga yangu anitendelekili
kwakona kuzikiwa kwangu palongolo. 9 Chakaka nikuvajovela, pa-
mulima woha Lilovi la Bwina yati likokoswa, chitendu ichi cheakitili yati
chiluwuliwa kwa kumkumbuka mdala uyu."

Yuda iyidakila kumgotola Yesu
(Matei 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Kangi Yuda Isikalioti, mmonga wa vawuliwa kumi na vavili vala,
akahamba kwa vakulu va kuteta ndava ya kumgotola Yesu. 11 Vakulu
va kuteta pevayuwini malovi genago, vahekalili, vayidakilini kumpela
mashonga. Ndi, Yuda akatumbula kulonda lukumbi lwa kumgotola Yesu.

Yesu ilya chakulya cha Pasaka na vawuliwa vaki
(Matei 26:17-25; Luka 22:7-14; 21-23; Yohani 13:21-30)

12 Ligono la kutumbula kwa Mselebuko wa Mabumunda yangali nge-
meku, lukumbi lwa kuhinja mwanalimbelele wa Pasaka, vawuliwa vaki
vakamkota, "Ugana tikakutendelekelayi koki chakulya cha Pasaka?"
13 Hinu, Yesu avatumili vawuliwa vaki vavili akavajovela, "Muhambayi
kumuji, kwenuko yati mkumkolela mgosi mmonga agegili chihulu cha
manji. Mumlanda 14 mbaka munyumba yeiyingila, mkamjovelayi mkolo
nyumba, 'Muwula ikota, chivi koki chumba cha vayehe penilya Pasaka
pamonga na vawuliwa vangu?' 15 Mwene yati akuvalangisa chumba
chivaha kunani ya kugolofa chechitendelekiwi. Mtendekelayi mwenumo."
16 Hinu, vawuliwa vakawuka, vakahamba kumuji, vakakolela kila
chindu chivi bwina ngati Yesu cheavajovili. Ndi vakatendelekela chakulya
cha Pasaka.
17 Payavili kimihi, Yesu ahikili penapo pamonga na vawuliwa vaki kumi
na vavili. 18 Pevalyayi pamonga, Yesu akajova, "Chakaka nikuvajovela,
mmonga winu mweilya pamonga na nene, yati akunigotola."
19 Penapo vawuliwa vaki vakatumbula kuviniswa mitima, vakatumbula
kumkota mmonga mmonga, "Wu, ndi nene?"
20 Yesu akavajovela, "Ndi mmonga winu pagati yinu nyenye kumi na
vavili, mweijwiga libumunda pamonga na nene munkeve. 21 Chakaka
Mwana wa Mundu yati ifwa ngati Mayandiku Gamsopi chegijova. Nambu
alachikolela mundu yula mweakumgotola Mwana wa Mundu! Mbanga
kwa mundu mwenuyo ngati ngavelekiwi lepi!"

Kulya chakulya pamonga na Bambu
(Matei 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Vakolinto 11:23-25)

22 Pevalyayi, Yesu akatola libumunda, akamsengusa Chapanga, akalime-
tula na kuvapela vawuliwa vaki akajova, "Mtola, yeniyi, ndi higa yangu."

23 Kangi akatola chikombi cha divayi, akamsengusa Chapanga,
akavapela voha vanywelili divayi muchikombi chila. 24 Akavajovela,
“Yeniyi ndi ngasi yangu yeyilangisa lilaganu la Chapanga kwa vandu
vaki, ngasi yeyiyitika ndava ya kulekekesa mabudilu ga vandu vamahele.
25 Chakaka nikuvajovela, ninywa lepi kavili divayi mbaka ligono lila
peninywa kavili mu Unkosi wa Chapanga.”
26 Kangi vakayimba lunyimbu lwa kumsengusa Chapanga, vakawuka,
vakahamba ku Chitumbi cha Mizeituni.

Yesu ilota ngati Petili yati akumbela (Matei 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohani 13:36-38)

27 Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Mwavoha nyenye yati mwitila na
kunileka nene, mu Mayandiku Gamsopi Chapanga ijova, ‘Yati nikumkoma
mdimaji, na mambelele yati gipechengana.’ 28 Nambu nikayukayi, yati
nikuvalongolela ku Galilaya.”
29 Petili akamjovela, “Hati ngati voha yati vakukuleka, nene katu
nikukuleka lepi!”
30 Yesu akamjovela, “Chakaka nikujovela, kilu iyi, kwakona lijogolo
langakokoleka mala zivili, yati ukunibela mala zidatu kuvya unimanyili
lepi.”
31 Nambu Petili akakangamala kujova, “Hati ngati yikunigana nifwa
pamonga na veve, katu yati nikukuleka lepi!”
Vawuliwa voha vakajova mewawa.

Yesu akumuyupa Chapanga kulidimba la ku Gesemane (Matei 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Hinu, vakahika kulidimba lelikemelewa Gesemane. Yesu akavajovela
vawuliwa vaki, “Mtama apa lukumbi penikumuyupa Chapanga.” 33 Kangi
akavatola Petili na Yakobo na Yohani. Akatumbula kuviniswa mtima na
kung'ahika neju. 34 Akavajovela, “Niviniswa mtima neju hati papipi kufwa.
Mtama na muvya mihu.”
35 Akahamba palongolo padebe akajitaga cha kukupama pahi, aka-
muyupa Chapanga, kuvya ngati yihotoleka, lukumbi ulo lwa mang'ahiso
lumupitila kutali. 36 Akajova, “Dadi wangu, kwa veve mambu goha
gihotoleka. Uniwusilayi chikombi ichi cha mang'ahiso. Nambu lepi ngati
chenigana nene, nambu cheugana wamwene.”
37 Kangi akawuya kwa vawuliwa vadatu vala akavakolela vagonili.
Hinu, akamkota Petili, “Simoni, wu, ugonili? Uhotwi lepi kuvya mihu
hati lukumbi ludebe?” 38 Kangi akavajovela, “Muvyai mihu na kumuyupa
Chapanga mkotoka kuyingila mukulingiwa. Mpungu ugana, nambu higa
yitotokela.”
39 Akahamba kumuyupa Chapanga kavili akawuyila malovi galagala.
40 Peavawuyili vawuliwa vaki avakolili vagonili kavili. Ndava mihu gavi
na lugono. Vamanyi lepi chakumyangula.
41 Peabwelili mala ya datu akavajovela, “Mwakona mwigona na
kupumulila? Hinu yikoli! Lukumbi luhikili! Mwana wa Mundu igotolewa
kwa vandu vevambudila Chapanga. 42 Muyimuka, tihambi. Mlolayi yula
mweakunigotola ahegalili.”

Yesu ikamuliwa (Matei 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohani 18:3-12)

43 Yesu peavi akona ijova, Yuda mmonga wa kumi na vavili vala, akab-
wela pamonga na msambi wa vandu wewavili na mapanga na vibonga.

Vandu venavo vatumwili na vakulu va kuteta, Vawula va Malagizu na
vagogo. 44 Yuda, yula mweamgotwili Yesu, avapelili ulangisu msambi
wa vandu wula, “Kuvya yula mwenikumjambusa cha kumkumbatila, ndi
mumkamula na mumpeleka kuni avi muulonda.”
45 Yuda peahikili ndu amuhambalili Yesu akamjovela, “Muwula!” Kangi
akamjambusa cha kumkumbatila. 46 Hinu vandu vala vakamkamula Yesu
na kumkunga. 47 Mmonga mweayimili pamonga na Yesu, akaholomola
upanga waki, akamdumula likutu mvanda wa Mteta Mkulu. 48 Yesu
akamjovela, “Wu, mbwelili na mapanga na vibonga kunikamula ngati
kuvya nene mnyagaji? 49 Magono goha navi pamonga na nyenye, niwula
ku Nyumba ya Chapanga, nambu mwanikamwili lepi. Nambu hinu
yikugagana Mayandiku Gamsopi gatimilayi.”
50 Penapo vawuliwa voha vakamleka na kutila.
51 Kwavili na msongolo mmonga mweamlandayi Yesu awalili chikwinda.
Vene valingili kumkamula. 52 Nambu mwene akalema, akachileka
chikwinda chila, akajumba waka.

Yesu palongolo ya libanji la vagogo
(Matei 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

53 Hinu, vampeliki Yesu kunyumba ya Mteta Mkulu, penapo ndi
pevakonganiki pamonga vakulu va kuteta voha na vagogo na Vawula va
Malagizu. 54 Petili amlandili Yesu chapatali, akayingila muluvanja lwa
nyumba ya Mteta Mkulu. Akatama pamonga na valonda kuyota motu.
55 Vakulu va kuteta na libanji loha valondai lilovi la kumtakila Yesu muni
vahotola kumkoma, nambu valipati lepi. 56 Vandu vamahele vajovili
gaudese ndava ya Yesu, nambu malovi gavi gayidakilini lepi.
57 Kangi vandu vangi vakayima kujova udese ndava ya Yesu, vakajova,
58 “Tete tamuyuwini ijova, ‘Nene yati nigwisa Nyumba ya Chapanga
iyi yeyijengiwi na vandu, na mu magono gadatu yati nijenga yingi
yangajengewa na vandu.’ ” 59 Nambu pamonga na ago, malovi gavi
gayidikilini lepi.
60 Hinu, Mteta Mkulu akayima pagati yavi akamkota Yesu, “Wu,
wiyangula lepi lilovi, vandu venava vakukutakila kyani?”
61 Nambu mwene agunili, ajovili lepi lilovi hati limonga. Mkulu
wa kuteta akamkota kavili, “Veve ndi Kilisitu, Mwana wa Chapanga
Mmotisa?”
62 Yesu akayangula, “Ena, ndi nene. Kavili yati mukumlola Mwana wa
Mundu atamili upandi wa kulyelela cha Bambu yula mweavi na makakala.
Ibwela kuhumila mumahundi ga kunani kwa Chapanga!”
63 Penapo ndi Mteta Mkulu akapapula nyula zaki, akajova, “Tigana
lepi kuyuwana malovi gangi ndava ya mundu uyu! 64 Mumyuwini
cheakumliga Chapanga! Nyenye mjova wuli?”
Voha vamganili akomiwa.
65 Hinu, vangi pagati yavi vakatumbula kumuhunyila mata, vakamgu-
bika pamihu vakamtova na kumjovela, “Lotelayi, ndi yani mweakutovili!”
Hati valonda vakamtola, vakampamanda.

Petili akumbela Yesu
(Matei 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

66 Petili peavi akona muluvanja lwa nyumba, mtumisi mmonga wa
chidala wa Mteta Mkulu abwelili. 67 Peamuweni Petili iyota motu, amlolili,
akamjovela, “Hati veve wavili pamonga na Yesu wa ku Nazaleti.”

68 Nambu Petili akabela, “Kwali, nakuchimanya cheujova!” Petili
akawuka akahamba pamlyangu wa kuyingilila. Penapo ndi lijogolo
likakokoleka.
69 Muhengaji mdala yula, peamuwene kavili Petili, akatumbula kangi
kuvajovela vandu vevavi penapo, “Mundu uyu ndi mmonga wavi.”
70 Nambu Petili akabela kavili.
Mwanakandahi, vandu vevayimili penapo vamjovili Petili, “Chakaka
veve ndi mmonga wavi, muni veve mewawa ndi mundu wa ku Galilaya.”
71 Nambu Petili akatumbula kujova, “Nipewa likoto ngati nijova udese!
Nilapa nimmanyili lepi mundu uyu mwemukumuluwula.”
72 Bahapo lijogolo likakokoleka mala ya pavili. Petili akumbwiki
Yesu cheamjovili, “Kwakona lijogolo langakokoleka yati ukunibela mala
zidatu.” Petili akajitaga pahi na kuvemba.

15

Yesu palongolo ya Pilatu
(Matei 27:1-2; 11-14; Luka 23:1-5; Yohani 18:28-38)

1 Lukela pehe, vakulu va kuteta vayidakilini pamonga na vagogo na
Vawula va Malagizu na vanalibanji voha, vakamkunga Yesu, vakampeleka
na kumgotola kwa Pilatu. 2 Pilatu akamkota Yesu, “Wu, veve ndi Nkosi wa
Vayawudi?” Yesu akayangula.
“Ena, ndi ngati wamwene cheujova.”
3 Vakulu va kuteta vamtakili Yesu mambu gamahele. 4 Hinu, Pilatu
akamkota kavili Yesu, “Wu, wiyangula lepi lilovi? Yuwanila chevakutakila
mambu gamahele kukuvala veve.”
5 Nambu Yesu ayangwili lepi lilovi, hati Pilatu akakangasa.

Yesu ihamuliwa akomiwa
(Matei 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

6 Kila lukumbi lwa mselebuko wa Pasaka, Pilatu avi na mvelu wa
kuvadindulila vandu mkungiwa mmonga mwevamganayi. 7 Lukumbi
lwenulo kwavili mundu mmonga liina laki Balaba, mweakungiwi muchi-
fungu pamonga na vayaki ndava ya kukita chitututu na kukoma vandu.
8 Vandu vamahele vakamhambila Pilatu vakamuyupa avakitila ngati
cheyavili mvelu waki. 9 Pilatu akavakota, “Wu, mwigana nivadindulilayi
Nkosi wa Vayawudi?” 10 Ajovili chenicho ndava vakulu vakuteta vam-
gotwili Yesu kwaki, ndava ya wihu.
11 Nambu vakulu va kuteta vakavakoakesa vandu vamuyupa Pilatu
avadindulila Balaba pahali pa Yesu. 12 Pilatu akavakota kavili, “Hinu,
mwigana nimkita chindu kiki na mundu uyu mwemkumkemela Nkosi wa
Vayawudi?”
13 Vandu voha vakajova kavili kwa lwami luvaha, “Mvamba mu
msalaba!”
14 Nambu Pilatu akavakota, “Ndava kyani? Ahokili kyani?”
Nambu vene vakayonjokesa kujova kwa lwami luvaha, “Mvamba
pamsalaba!”
15 Pilatu aganili kuuganisa msambi wa vandu, akamudindulila Balaba
kuhuma muchifungu. Kangi akalagizila Yesu vamtova michapilu, kangi
akamgotola vamvamba pamsalaba.

Manjolinjoli vakumvevesa Yesu
(Matei 27:27-31; Yohani 19:2-3)

16 Kangi manjolinjoli vala vampeliki Yesu mugati ya luvanja lwa nyumba
ya Pilatu, mkulu wa mulima, vakavakemela pamonga msambi woha wa
manjolinjoli. 17 Vamuwaliki nyula za langi ya zambalau ngati nkosi,
vabotili njingwa ya minga, vakamuwalika kumutu. 18 Vakatumbula
kumjambusa, “Tikuwoni, Nkosi wa Vayawudi!” 19 Vakamtova kumutu
na ndonga, vakamuhunyila mata, vakamfugamila na kumgundamila.
20 Pavamalili kumvevesa, vakamuhula nyula ya zambalau yila, vaka-
muwalika nyula zaki, kangi vakamuwusa kuvala kumvamba pamsalaba.

Yesu ivambiwa pamsalaba
(Matei 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohani 19:17-27)

21 Pevavi munjila vakonganiki na mundu mmonga liina laki Simoni,
mkolonjinji wa Kulene mwene avili dadi wavi Alekizanda na Lufo.
Lukumbi lwenulo apitayi kuhuma kuvala ya muji kuyingila pabomani.
Manjolinjoli vakamkamula Simoni na kumgegesa msalaba weavi nawu
Yesu. 22 Kangi vampeliki Yesu mbaka pandu pepikemelewa Goligota,
maana yaki “Libangu la Mutu.” 23 Kangi vakampela divayi yevahangisini
na mtela wewukemelewa manemane, nambu Yesu abelili kunywa. 24 Hinu
vakamvamba pamsalaba, vakagavana nyula zaki, kwa gudugudu muni
vamanya kila mmonga yati ipata kyani. 25 Yavili saa yidatu ya lukela
pavamvamba pamsalaba. 26 Panani ya msalaba wula vaviki chibawu,
chevayandiki matakilu gaki, mwenuyu ndi, “Nkosi wa Vayawudi.”
27 Mewawa vavavambili panani ya pamisalaba vanyagaji vavili, papipi
na Yesu, mmonga upandi waki wa kulyelela na yungi upandi waki wa
kumangeya. 28 Mambu aga ndi gitimisa Mayandiku Gamsopi gegijova,
“Avikiwi pamonga na vehenga gahakau.”

29 Vandu vevapitayi pandu apo vakamliga na kunyugusa mitu yavi na
kujova, “Mwe! Veve mweugwisa Nyumba ya Chapanga na kuyijenga kavili
mu magono gadatu! 30 Hinu, huluka pamsalaba ujisangulayi wamwene!”

31 Mewawa vakulu va kuteta pamonga na vawula va malagizu vamvevisi
vajovesana vene kwa vene, “Avasangwili vangi nambu kujisangula mwene
itola lepi! 32 Ati, mwene ndi Kilisitu, Nkosi wa Isilaeli! Hinu ahulukayi
kuhuma pamsalaba muni tilola na kumsadika.”

Hati vandu vala vevavambiwi pamsalaba papipi nayu, navene mewa
vamligili.

Yesu ifwa pamsalaba
(Matei 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohani 19:28-30)

33 Kutumbula saa sita ya muhi mbaka saa tisa, chitita chagubiki mulima
woha. 34 Saa tisa muhi Yesu akajova kwa lwami luvaha, akajova, “Eloi,
Eloi, lema sabakitani?” Mana yaki “Chapanga wangu, Chapanga wangu,
ndava kyani unilekili?”

35 Vandu vangi pagati ya vevayimili pala, pevayuwini ago, vakajova,
“Yuwanila! Akumkemela Eliya.” 36 Mundu mmonga akajumba, akajwiga
chindu ngati lidodoki mudivayi yeyivava, akavika panani ya ndonga,
akamvikila pamlomo akajova, “Linda tilola ngati Eliya yati ibwela
kumuhulusa pamsalaba!”

37 Yesu akakwesa lwami luvaha, afwili.

38 Hinu, lipazia la Nyumba ya Chapanga likapapuka pagati kuhuma
kunani mbaka pahi. 39 Mkulu mmonga wa msambi wa manjolinjoli
mweayimili palongolo yaki peamuwene Yesu cheifwa, akajova, “Chakaka
mundu uyu avili Mwana wa Chapanga!”

40 Kwavili na vadala vevalolayi chakutali, pagati yavi avi Maliya
mkolonjinji wa Magidala, na Maliya nyina wavi Yakobo mdebe na Yose
mewa na Salome. 41 Vadala ava ndi vevamlandili Yesu ku Galilaya
ndava ya kumhengela. Kwavili na vadala vangi vamahele vevabwelili ku
Yelusalemu pamonga nayu.

Higa ya Yesu yivikiwa mu litinda
(Matei 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohani 19:38-42)

42 Kimihi yamali kuhika, ndi yavili ligono la kutendelekela kwakona
Ligono la Kupumulila. 43 Penapo abwelili Yosefu mkolonjinji wa ku Ali-
matei, mmonga pagati ya vanalibanji likulu, mweitopeswa neju. Mwene
mewa alindilayi kubwela kwa Unkosi wa Chapanga. Hinu amhambalili
Pilatu changali wogohi, akamuyupa apewayi higa ya Yesu. 44 Pilatu
akakangasa kuyuwana kuvya Yesu amali kufwa. Hinu akamkemela
chilongosi wa msambi wa manjolinjoli, akamkota ngati lumali kupita
lukumbi lutali kutumbula Yesu peafwili. 45 Pilatu peamali kujoviwa
uchakaka kuhuma kwa chilongosi wa msambi wa manjolinjoli yula kuvya
Yesu amali kufwa, akamyidakila Yosefu atola higa ya Yesu. 46 Yosefu
akagula nyula ya msopi, akayihulusa pahi higa yila, akayitindisila nyula ya
msopi, akayivika mulitinda la mbugu lelahongoliwi palitalau, akabilingisa
liganga pamlyangu wa litinda. 47 Maliya mkolonjinji wa Magidala na
Maliya nyina wa Yose vapawene pandu pala pevayivikili higa ya Yesu.

16

Kuyuka kwa Yesu
(Matei 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohani 20:1-10)

1 Palapitili Ligono la Kupumulila, Maliya mkolonjinji wa Magidala,
Salome na Maliya nyina waki Yakobo vagulili mahuta gakunungalila
bwina ndi vakanyala higa ya Yesu. 2 Hinu, lukela pehe ligono la Dominika,
lilanga palatumbulayi kuhuma, vahikili pa litinda. 3 Munjila vakotanayi
vene kwa vene, “Yani yati akutiwusila liganga pamlyangu wa litinda?”
4 Nambu pavalolili, valiweni liganga limali kuwusiwa. Liganga lenilo
lavili livaha neju. 5 Pevayingili mu litinda la mbugu, vamuweni msongolo
mmonga awalili nyula yamsopi, atamili upandi wa kulyelela, vakakangasa
neju.

6 Nambu msongolo yula akavajovela, “Mkotoka kukenyemuka. Mukum-
londa Yesu wa ku Nazaleti mweavambiwi pamsalaba. Ayukili, avi lepi apa.
Mlolayi, pandu pavamgonisi. 7 Hinu muhambayi mukavajovela vawuliwa
vaki pamonga na Petili kuvya, ‘Akuvalongolela ku Galilaya, kwenuko yati
mukumlola ngati cheavajovili.’ ”

8 Ndi, vawukili vakajumba kuhuma mulitinda mula, muni vandendimi
kwa wogoyi na kukangasa. Vamjovili lepi chindu mundu yeyoha, ndava
muni vayogwipi neju.

Yesu akumuhumila Maliya mundu wa Magidala
(Matei 28:9-10; Yohani 20:11-18)

9 Yesu peayukili lukela pehe ligono la Dominika, amuhumalili hoti
Maliya mundu wa Magidala, yula mweamuwusili mizuka saba. 10 Maliya
akahamba kuvajovela vawuliwa vevavili pamonga na Yesu, na lukumbi
lwenulo vavembayi na kutinda. 11 Nambu pevayuwini ngati Yesu avili
mumi na kuvya Maliya mkolonjinji wa Magidala amuweni, vasadiki lepi.

Yesu akuvahumila vawuliwa vavili
(Luka 24:13-35)

12 Mwanakandayi Yesu avahumalili vawuliwa vavili vevahambayi kuchi-
jiji. Vawuliwa avo hoti vammanyili lepi. 13 Vene vakahamba na kuvajovela
vayavi, nambu mewawa vayavi vasadiki lepi.

Yesu akuvahumila vawuliwa kumi na mmonga
(Matei 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohani 20:19-23; Matei 1:6-8)

14 Pamwishu Yesu avahumalili vawuliwa kumi na mmonga pevavi
pamonga pameza. Akavaywangila neju ndava vasadiki lepi na ndava
ya kunonopa kwa mitima yavi, muni vavasadiki lepi vala vevamuweni
peamali kuyuka. 15 Hinu, akavajovela, “Muhambayi pamulima woha
mkakokosa Lilovi la Bwina kwa vandu voha. 16 Mundu yeyoha
mweisadika na kubatiziwa Chapanga yati akumsangula, nambu mundu
yeyoha angasadika Chapanga yati akumhamula. 17 Na ulangisu uwu
yati ulandana na vevisadika, yati vivinga mizuka kwa liina langu na
kulongela kwa luga ya mupya. 18 Vakakamulayi liyoka amala kunywa
chindu chochoha chechikoma yati vifwa lepi. Yati vakuvavikila mawoko
vatamu, na yati Chapanga akuvalamisa.”

Yesu itoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga
(Luka 24:50-53; Matendu 1:9-11)

19 Hinu, Bambu Yesu peamalili kulongela nawu, akatoliwa kuhamba
kunani kwa Chapanga, akatama upandi wa kulyelela wa chiwoko cha
Chapanga. 20 Vawuliwa vakahamba na kukokosa Lilovi la Bwina kila
pandu. Bambu akahenga lihengu pamonga nawu, kukita milangisu, ndava
ya kulangisa ujumbi wenuwo kumvala mwene ndi chakaka.

Lilovi la Bwina liyandikwi na Luka

Ulongolelu

Lilovi la Bwina leliyandikwi na Luka ndi chitabu chimonga pagati ya vitabu mcheche vya Lilaganu la Mupya vyevidandaula ndava ya Yesu Kilisitu paatamili pamulima apa. Kila chimonga cha vitabu vyenivyo chikemelewa "Injili." Mana yaki "Lilovi la Bwina." Vitabu vyenivyo viyandikwi na Matei na Maluko na Luka na Yohani peamali kufwa Yesu. Luka ayandiki lepi luhumu lwa kutama kwa Yesu pamulima apa, nambu mewa ayandiki ndava ya matendu gevahengili vawuliwa vaki lukumbi Yesu amali kufwa na kuyuka. Muchitabu chechikemelewa Matendu ga vamitumi. Kawaka mundu mweimanya ndali chiyandikwi chitabu ichi cha Lilovi la Bwina, nambu vasomi vamahele visadika kuvya yihotoleka chayandikwi mu mwaka wa 70 peamali kuvevelekewa Yesu.

Mwenuyu Luka mweayandiki chitabu ichi avi mlamisa, ndava ya njila yeahengili kuyandika na umanyi weahengili ulangisa kuvya avi mundu mweasomili. Luka aganili kuyandika uchakaka wa malovi ga kutama kwa Yesu pamulima apa idandaula mambu ngati chagahumalili muni vandu vangi vahotola kupewa utangatila pevisoma chitabu ichi Luka (musula 1:1-3). Luka avi lepi Myawudi Vakolosai (musula ya 4:10-14) Na ayandiki munjila yeyikuvakita vandu vangali Vayawudi. Lijambu lenili lilekana hotohoto peidandaula mivelu ya Vayawudi Luka (musula 1:8).

Lilovi la Bwina liyandikwi na Luka. Liwanangana neju na chitabu cha Matei na Maluko, ndava vidandaula mambu galagala munjila yeyiwanangana. Pagati ya vitabu vyenivi vidatu, chitabu cha Luka ndi chidandaula cha mugati ndava ya kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji. Luka ijovesa ndava ya kulekekesewa (musula ya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34) Mewa na yemwali kuyupa (musula za 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Gegavi

Luka itumbula kuyandika chitabu ichi kwa kujova akuvayandikila vayani (musula ya 1:1-4).

Kangi idandaula ndava ya kuvelekewa kwa Yesu na cheajitendelekili mulihengu laki (musula ya 1:5-4:13).

Pandu pavaha pasigalili muchitabu ichi Luka idandaula ndava lihengu leahengili Yesu, ndi neju gachinamtiti geajengili na mawuliwu geagawulili (musula ya 4:14-21:38).

Musula zivili za pamwishu Luka idandaula Yesu cheafwili na kuvikiwa mu litinda na kuyuka kwaki (musula ya 22-24).

1 Mkulungu Teofili.
Vandu vamahele valingi kuyandika bwina mambu gegahengiki pagati yitu. 2 Vayandiki ngati chevatijovili vevagaweni penapo pegatumbukini magono ga mumbele mambu genago na kuvakokosela lilovi la Chapanga. 3 Mewa na Mkulungu Teofili penamali kulolokesa uchakaka waki kwa magono gamahele, nilola mbanga nikuyandikila veve kwa uchakaka waki. 4 Nikiti chenichi muni nigana wamwene umanyayi mambu goha gevakuwulili.

Kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji kukokoswa

5 Lukumbi Helodi peavi Nkosi wa ku Yudea, ndi pavi na Mteta wa Chapanga mweikemiwa Zakalia wa chikundi cha uteta cha Abiya, na

mdala waki avi Elizabeti wa lukolo lwa Aloni. 6 Voha vavili vahenga
ga kumganisa Chapanga na kuyidakila mihilu na malagizu ga Bambu
changabuda. 7 Vavi lepi na mwana mbaka muugogolo wavi, ndava
Elizabeti avi lepi na chiveleku.

8 Ligono limonga, Zakalia peavi mukuhenga lihengu laki la uteta mu
Nyumba ya Chapanga, 9 Ngati cheyavili mivelu ya vamteta va Chapanga,
Zakalia ahaguliwi kwa gudugudu kuyingila mu Nyumba ya Bambu ndava
ya kuhukisa ubani. 10 Na lukumbi lwa kuhukisa ubani palwahikili, vala
voha vevakonganiki kumuyupa Chapanga vavi cha kuvala vayupayi.

11 Mtumu wa kunani kwa Bambu, akamuhumila na kuyima upandi wa
kulyela wa lusanja lwa luteta lwa kuhukisa ubani. 12 Zakalia peamuweni
mtumu wa kunani kwa Chapanga yula, akakenyemuka. 13 Mtumu wa ku-
nani kwa Chapanga akamjovela, “Zakalia, kotoka kuyogopa muni Bambu
ayuwini chawamuyupili, ndava mdala waku Elizabeti yati akubabila
mwana mgosi na veve walamkemela Yohani. 14 Ndi wamwene yati uheka
pavaha na vandu vamahele valahekelela ndava ya kuvelekewa kwaki.
15 Mwenuyo yati ivya mkulu, pamihu ga Bambu, alanywa lepi divayi wala
ugimbi, yati ilongoswa na Mpungu Msopi kuhumila mulileme la nyina
waki. 16 Yati akuvawuyisa vandu vamahele wa pa Isilaeli, vamuwuyilayi
Bambu Chapanga wavi. 17 Yati akumlongolela Bambu kuni ilongosiwa na
makakala na Mpungu ngati Eliya. Ndava ya kuvatepulanisa vadadi na
vana vavi, yati avakita vangamyidakila vavyayi na luhala ngati lwa vala
vevakumyidikila, na kumtendelekela Bambu vandu vaki.”

18 Zakalia akamkota Mtumu wa kunani kwa Chapanga, “Yati nimanya
wuli ngati givya chenicho? Muni nene na mdala wangu tavagogolo.”

19 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akayangula, “Nene na Gabulieli
na mtumisi wa Chapanga. Ndi anitumili nijova na veve nikujovela lilovi
la bwina lenili. 20 Yuwanila, yati wivya ngajova yati nakuhotola kujova,
mbaka ligono lila pegihumila ago ndava ubeli kunisadika malovi gangu
gene gihumila palukumbi lwaki.”

21 Lukumbi lwenulo vandu vevamulindilayi Zakalia kuvala vakakan-
gasa, muni atamakisi lukumbi lutali mu Nyumba ya Chapanga.
22 Peahumili kuvala nakuhotola kujova na vayaki, vayaki vakamanya
kuvya mu Nyumba ya Chapanga mula, muyavi agaweni maono ndi
akayendelela kulangisa na mawoko muni avi ngajova.

23 Lukumbi lwaki lwa kuhenga lihengu la uteta palwamaliki, akawuya
kunyumba yaki. 24 Lukumbi luhupi palwamaliki Elizabeti mdala wa
Zakalia yula akavya na ndumbu, akawela munyumba miheyi mhanu,
25 kuni ajova “Bambu anitangatili na aniloli, hinu cheaniwusili soni
pavandu!”

Kuvelekewa kwa Yesu kujovekana

26 Mu mwehi wa sita, Chapanga amtumili mtumu waki wa kunani
Gabulieli kumuji wa Nazaleti, ku Galilaya. 27 Kwa kamwali mmonga
mwavamkemela Maliya, Mwenuyo ahongiwi na mgosi mmonga liina
laki Yosefu wa lukolo lwa Daudi. 28 Mtumu wa kunani kwa Chapanga
Akamuhegelela akamjambusa, “Tikuwoni! Bambu avi pamonga na veve
kangi akugubiki uganu waki!”

29 Maliya peayuwini malovi gala, akakenyemuka, akahololela, jambusa
yeniyi mana yaki kyani? 30 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akamjovela,
“Kotoka kuyogopa Maliya, muni Chapanga aganisiwi na veve. 31 Walavya

na ndumbu, walaveleka mwana mgosi, yati ukumkemela liina laki Yesu.
32 Mwenuyo yati ivya mkulu, yati ikemelewa Mwana wa Chapanga Mkulu.
Bambu Chapanga yati amuvika kuvya Nkosi, ngati cheamuviki Nkosi
Daudi mweavi gogo waki. 33 Ndi yati ivya Nkosi wa lukolo lwa Yakobo
magono goha, na unkosi waki wangali na mwishu!”
34 Maliya akamyangula, “Genago galavya wuli, muni nene nangam-
manya mgosi?”
35 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akayangula, “Mpungu Msopi
yati ukuhelelela, na uhotola waki Chapanga Mkulu walakugubika ngati
chimuwili, muni mwana mweubwela kumveleka uyo, yati ikemelawa
msopi na Mwana wa Chapanga. 36 Hati mlongo waku Elizabeti, agegi
ndumbu ya mwana mgosi na hinu mumwehi wa sita, pamonga na ugogolo
waki, mweamanyikini na vandu kuvya ngaveleka. 37 Muni kawaka lilovi
langahotoleka kwa Chapanga.”
38 Maliya akajova, “Nene nivii penapa namvanda wa bambu, nikitiwayi
ngati chaukajovili.” Ndi mtumi wa kunani kwa Chapanga akawuka.

Maliya akumgendelela Elizabeti

39 Ndi lwapiti lepi lukumbi lutali, Maliya akapanganyika akayumbatika
kuhamba kumuji wewavi kuvidunda vya ku Yudea. 40 Kwenuko akayingila
munyumba ya Zakalia akamjambusa Elizabeti. 41 Bahapo Elizabeti
peayuwini jambusa ya Maliya, kamwana kakahumba chaluheku mulileme
la Elizabeti. Elizabeti akalongoswa Mpungu Msopi 42 akajova kwa lwami
luvaha, “Umotisiwi kuliku vadala voha, na mweubwela kumveleka huyo
amotisiwi! 43 Nene nayani hati nyina wa Bambu wangu anibwelili?
44 Nikujovela, panayuwini jambusa yaku, kamwana kakahumba mulileme
langu chaluheku. 45 Umotisiwi veve mweusadika kuvya yati gihumila gala
geakujovili Bambu.”

Maliya akumulumbalila Chapanga

46 Maliya akajova,
“Mtima wangu ukumlumba Bambu,
47 mpungu wangu umhekela Bambu, ndava Msangula wangu.
48 Muni aulolili cha lipyana ungolongondi wa mvanda waki!
Kutumbula hinu viveleku vyoha yati vakunikemela mwenisangalwiki,
49 ndava muni Chapanga ana makakala anihengili gakulu,
na liina laki ndi msopi
50 Chivelekelu mbaka chivelekelu
mwene magono goha avi na lipyana kwa vandu vevakumtopesa.
51 Alangisi makakala gaki kwa kukita mambu gakulu.
Avapechengini vevimeka mumaholo ga mitima yavi.
52 Avahelisi vankosi vana makakala kuhumila muvigoda vya kulongosa,
na avakwesi vevavi ngolongondi.
53 Vangangu avayukutisi mambu gabwina,
na vana vindu vyamahele avalekili vahamba mawoko gawaka.
54 Amtangatili mulima wa Isilaeli mtumi waki.
Akumbwiki lipyana laki,
55 Ngati chaajovili kuvya na lipyana kwa Ibulahimu
na chivelekelu chaki, magono goha.”
56 Maliya akatama kwa Elizabeti ngati miyehi yidatu, ndi akawuya
kunyumba yaki.

Kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji

57 Palwahiki lukumbi lwa Elizabeti kuveleka ndi akavya na mwana
mgosi. 58 Vandu va mu lukolo na veitamanila nawu papipi, pevayuwini
Bambu amkitili lipyana neju, voha vakahekelela pamonga nayu.
59 Ligono la nane vakabwela kumdumula jandu mwana, vaganayi
kumpela liina Zakalia, liina la dadi waki. 60 Nambu nyina waki akajova,
“Lepi, mwenuyu ikemelewa Yohani.” 61 Vakamjovela, “Kawaka mu lukolo
lwaki mweavi na liina ngati lenili!” 62 Hinu vakamkota dadi waki
chakumlangisa, muni vamanyayi aganili kumpela liina loki.
63 Zakalia akayupa chibawu cha kuyandikila, akayandika, “Liina laki
Yohani.” Vandu voha vakakangasa! 64 Bahapo mlomo wa Zakalia aka-
tumbula kulongela kangi akamulumba Chapanga. 65 Vandu voha veatama
nawu vakavya na wogohi, mambu ago gakalongaleka mulima woha wa
vidunda vya ku Yudea. 66 Vandu voha vevayuwini mambu genago,
vakaholalela mumitima yavi na kukotana vene kwa vene mumitima yavi,
“Mwe mwana uyu yati ivya wuli?” Chakaka, makakala ga Bambu gavi
pamonga na mwene.

Ulota wa Zakalia

67 Zakalia dadi mwana yula akalongoswa na Mpungu Msopi akatumbula
kulotela ulota uwu.
68 “Ulumbiwa Bambu Chapanga wa Isilaeli!
Ndava ubweli kuvatangatila vandu vaki na kuvagombola.
69 Atipeli Msangula mkekesi,
mu chiveleku cha Daudi mtumisi waki.
70 Ndi atijovili kadeni munjila ya vamlota vaki va msopi,
71 Yati atisangula kuhuma mu mawoko ga makoko gitu,
na mumakakala ga voha vavakutihakalila.
72 Ajovili yati avakitila lipyana vagogo vitu
na akulihololela lilaganu laki la msopi.
73 Chilapu alapili kwa dadi witu Ibulahimu, kuvya akutitangatila tete
74 tigomboka kuhuma mu mawoko ga makoko gitu,
na timugundamila changali wogohi,
75 muusopi na kukita gegakumganisa Chapanga,
magono goha ga wumi witu.”

76 “Wamwanangu veve, yati ukemelewa, mlota wa Chapanga mkulu,
ndava walamlongolela Bambu
kumkwalila njila yaki,
77 na kuvakokosela vandu kuvya valasanguliwa
kwa kulekekesewa kumbudila Chapanga wavi.
78 Chapanga witu yati ikita genago ndava lipyana ya mtima waki wa
ngolongondi.
Usangula waki yati ubwela kuhuma kunani ngati lumuli chelulangasa
chelihumila lilanga,
79 na kuvalangasila voha vevitama muchitita chikulu cha lifwa,
na kutilongosa titama wumi wa uteke.”

80 Mwana yula akakula, na akakangamala mumpungu waki. Akatama
kulugangatu mbaka ligono paajilangisi pavandu va pa Isilaeli.

2

Kuvelekewa kwa Yesu
(Matei 1:18-25)

1 Lukumbi lwenulo, Agusiti mweavi nkosi mkulu wa vankosi va unkosi
va ku Loma, alagizili vandu voha vayandikwa muchitabu. 2 Kuyandakiswa
kwenuko kwakita kutumbukana, na lukumbi lwenulo Kulenio avi chi-
longosi wa ku Silia. 3 Kila mundu, akahamba kumuji waki muni
ajiyandikisayi.
4 Na Yosefu mewa akawuka pamuji wa Nazaleti wewavi kumulima wa
Galilaya, akahamba kumuji wa Betelehemu wewavi pamulima wa ku
Yudea, kweavelikiwi nkosi Daudi. 5 Akahamba kuyandakiswa pamonga
na maliya mweavimchumba waki, mweavi na ndumbu. 6 Pevavi
ku Betelehemu ligono laki likahika akavya na mwana. 7 Akaveleka
mwana waki mtumbulanu mwana mgosi, akamtindisila tunyula twa vana,
kangi akamgonesa muwatu wa kulisila mifuya, ndava vapati lepi fwasi
munyumba za vayehe.

Vamitumu va kunani na Vadimaji

8 Pamulima wenuwo kwavi na vadimaji vevatama pandu pa kudimila
na kulindalila mambelele gavi cha kupishana kilu. 9 Mtumu wa Chapanga
akavahumila na lumuli lukulu lwa Bambu lwavalangasili, pandu poha.
Vayogwipi neju. 10 Nambu Mtumu wa Chapanga akavajovela, “Mkotoka
kuyogopa! Myuwanayi nivaletili lilovi la bwina la luheku neju kwa vandu
voha va Paisilaeli. 11 Muni lelu pamuji wa Daudi avelikiwi msangula
winu, Kilisitu ndi Bambu. 12 Na ulangisu wa kummanya ndi uwu, yati
mukumkolela mwana vamtindisili tunyula twa vana vamgonisi muwatu
wa kulisila mifuya.”
13 Bahapo msambi wa vamitumu vangi va kunani vakawungana na
mtumi mwenuyo vakamulumba Chapanga na kujova,
14 “Alumbiwayi Chapanga kunani,
na uteke uvyaa pamulima kwa vandu veaganisiwi nawu!”
15 Pavawuyili Vamitumu vala kunani, ndi vadimaji vakajovesana vene
kwa vene, “Tihambayi ku Betelehemu tikagalola geatijovili Bambu aga.”
16 Vakayumbatika kuhamba kwenuko, vakamkolela Maliya na Yosefu
na vamgonisi mng'enya muwatu wa kulisila mifuya. 17 Vadimaji vala
pavamuwene mwana yula, vakatumbula kujova goha gavayuwini kuhuma
kwa Mtumu wa kunani kumvala mwana uyo. 18 Voha vavayuwini
gevajoviwi na vadimaji vala, vakakangasa. 19 Ndi Maliya akagavika na
kugahololela mambu goha mumtima waki. 20 Vadimaji vala vakawuya,
kuni vakumulumbalila Chapanga kwa goha gavayuwini na kugalola, goha
ngati chagajoviwi mtumi wa kunani.

Mwana ipewa liina

21 Palapiti lijuma limonga, lukumbi lwa kumdumula mwana jandu
lwaihiki, vakampela liina la Yesu, ndi liina la apewili na mtumu wa kunani
kwakona nyina waki kuvya na ndumbu.

Yesu ipelekwa kunyumba ya Bambu.

22 Payahikili ligono la Yosefu na Maliya kunyambiswa ngati chaya-
ganikiwi na malagizu ga Chapanga geampelili Musa, ndi vampeliki mwana
ku Yelusalemu ndava ya kumvika kwa Bambu. 23 Ngati chaiyandikiwi mu
Malagizu ga Musa, “Kila mwana mgosi mwaatumbwili kuvelekewa yati

ikemelewa msopi na kubaguliwa ndava ya lihengu la Bambu.” 24 Ndi
vakahamba kuwusa luteta kwa Chapanga, ngunda zivili amala mawela
gavili, ngati chayaganikiwi mu Malagizu ga Bambu.
25 Lukumbi lwenulo ku Yelusalemu kula kwavi na mundu mmonga,
liina laki Simioni, mwenuyo akitayi mambu ga kumganisa Chapanga na
mwenuyo alindilayi kuhika lukumbi lwa vandu va Isilaeli kupumuliswa
mitima. Na mpungu Msopi avi pamonga na mwene. 26 Mpungu
Msopi amgubukuli Simoni yati ifwa lepi changamlola Kilisitu msangula
mweahaguliwi yula mweajoviwi na Bambu. 27 Ndi Simoni alongwiswi
na Mpungu msopi kuhamba mu Nyumba ya Chapanga, pamonga na
dadi na nyina wa Yesu, pavampeliki mwana wavi Yesu ndava ya kukita
ngati chayaganikiwi na mivelu ya malagizu ga Chapanga geampeli Musa.
28 Simoni akampokela mwana Yesu mu mawoko gaki, kuni akumsengusa
Chapanga, akajova.
29 “Hinu, Mkulu, ukitili ngati chewakajovili,
unilekayi, nene mvanda waku nihamba cha uteke.
30 Kwa mihu gangu niuwene usangula waku,
31 Ndi uhuletili usangula palongolo ya vandu va milima yoha ulolekayi.
32 Lwenulo ndi lumuli lwa kuvamanyisa vandu vangali kuvya Vayawudi,
na ukulu kwa vandu vaku va ku Isilaeli.”
33 Dadi na nyina wa Yesu vakakangasa ndava ya malovi gala gegajoviki
kumuvala mwana yula. 34 Ndi Simioni akavamotisa, akamjovela Maliya
nyina waki Yesu, “Lola mwana uyu avelekiwi ndava ya vandu vamahele
va Isilaeli kugwa kwa vandu vamahele na vangi vamahele kuyinuka,
mwene yati ivya ulangisu wa kubelekana na vandu, 35 muni maholo ga
vandu va mahele galalolekana pawaka. Wamwene lipyanda ngati upanga,
ukuhomili mtima waku.”
36 Kwavili na mdala mmonga mgogolo neju, mlota wa Chapanga, liina
laki Ana, msikana wa Fanueli wa likabila la Asheli. Paavi msikana
agegiwi na kutama na mgwana waki miyaka saba ndu. 37 Kangi asigalili
lipwela mbaka muugogolo wa miyaka semanini na mcheche. Lukumbi
lwoha awelai mu Nyumba ya Chapanga, ajihinisi kulya na kuyupa kilu
na muhi. 38 Mdala yula akahumila lukumbi lulalula na kutumbula
kumsengusa Chapanga na kuvajovela vandu voha gakumuvala mwana
yula, vevalindila kugombolewa na kulekekesewa kwa Yelusalemu.

Kuwuya ku Nazaleti

39 Yosefu na Maliya pavamali kukita goha gegalagiziwi mu Malagizu ga
Bambu, vawuyili kumuji wavi Nazaleti wewavi ku Galilaya. 40 Mwana yula
akakula na kuvya na makakala, akamema luhala na umotisi wa Chapanga
wavi pamonga na mwene.

Msongolo Yesu mu Nyumba ya Chapanga

41 Kila mwaka dadi na nyina waki Yesu vahambili ku Yelusalemu
kumselebuko wa Vayawudi wewikemiwa pasaka. 42 Yesu peahikisi miaka
kumi na yivili, voha vakakwela kuhamba ku Yelusalemu, kumselebuko wa
vayawudi wa pasaka ngati chayavi mivelu yavi. 43 Mselebuko pawamaliki,
vakawuya, Yesu asigalili ku Yelusalemu changali dadi na nyina waki
kumanya. 44 Dadi na nyina vaki vaholalili avi pamonga mulugendu,
vakagenda muhi woha, kangi vakatumbula kumulonda kwa valongo
vaki na vankozi waki. 45 Vamuweni lepi, vakawuya ku Yelusalemu
vakumulonda. 46 Ligono la datu la kumlonda, vakamkolela mu Nyumba
ya Chapanga, atamii pagati ya vawula va malagizu, akuvayuwanila na

kuvakota. 47 Voha vevamuyuwanila malovi gaki vakavya kumkangasa
ndava ya luhala na kuyangula kwaki. 48 Na pavamuweni vakakenyemuka,
nyina waki akamkota “Wamwana vangu ndava kyani utikitili genaga?
Dadi waku na nene ting'ahiki neju kukulonda.”
49 Yesu akayangula, “Ndava kyani mukunilonda? Mumanyi lepi ngati
yikunigana nene kuvya munyumba ya Dadi wangu?” 50 Nambu dadi na
nyina waki nakugamanya malovi gala geavajovili.
51 Yesu akawuya pamonga nawu ku Nazaleti, akuvayuwanila. Nyina
waki akayendelela kugaholalela mambu goha mumtima waki. 52 Yesu
akayonjokeseka kukula luhala na higa, akaganisiwa neju na Chapanga na
vandu.

3

Kukokosa kwa Yohani Mbatizaji
(Matei 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohani 1:19-28)

1 Wavi mwaka wa kumi na mhanu wa unkosi waki nkosi wa ku Loma
Tibelio, penapo Ponsio Pilatu avi nkosi wa mulima wa ku Yudea. Na
Helodi alongosai ku Galilaya, na mhaja waki Filipi alongosa ku Itulea
na Tilakoniti. Na Lusania alongosa ku Abilene, 2 lukumbi lwenulo Anasi
na Kayafa vavi vamlota vakulu va Chapanga. Penapo ndi lilovi la
Chapanga lamhikili Yohani mwana wa Zakalia kulugangatu. 3 Yohani
akahamba pamulima woha wewavi mumbaka wa mfuleni Yoludani,
akavya kuvakokosela vandu, valekayi kumbudila Chapanga na vabatiziwa,
na Chapanga yati akuvalekekesa gevambudili.
4 Ngati chegayandikwi muchitabu cha Isaya mweavi mlota wa Chapanga,
“Mundu ikemela kwa lwami luvaha kulugangatu,
‘Mumkwalila Bambu njila yivaha,
mukagolosa pala peibwela kupita.
5 Ligodi loloha lihilaliwayi,
Chitumbi chochoa na chitumbi yati chidandasiwayi
na pepapindili yati pigoloswa,
na njila zina magodi zihilaliwayi.
6 Na vandu voha va pamulima yati vaulola usangula kuhuma kwa
Chapanga.’ ”
7 Yohani akaujovela msambi wa vandu vevamuhambili ndava ya kuba-
tiziwa. “Nyenye vana va Liyoka! Yani mweavajovili ngati muhotola kutila
ligoga la Chapanga yeyivii papipi kubwela? 8 Ngati mikongo ya matunda
cheyiganikiwa kupambika, na nyenye mkitayi mambu ga kulangisa,
mkotwiki kumbudila Chapanga. Mkotoka kutumbula kujijovela ngati
Ibulahimu dadi witu. Chakaka nikuvajovela Chapanga ihotola kugakita
maganga aga kuvya vana va Ibulahimu! 9 Na hinu livagu livi litendekiwi
pamikiga ya mkongo, na mkongo wowoha wula wangapambika matunda
gabwina yati udumuliwa na kutagiwa kumotu.”
10 Msambi wa vandu ukamkota Yesu, “Hinu tikita kyani?”
11 Yohani akavayangula, “Mundu mweavi na nyula zivili ampela muyaki
mweangavya nazu, na mweavi na vyakulya na mwene akita mewa.”
12 Na vatola kodi mewa vabwelili kwa Yohani kubatiziwa, ndi vakamkota
“Muwula, hinu tikita wuli tete?”
13 “Akavajovela, mkotoka kutola kodi kuyonjokesa chemulagaziwi.”
14 Manjolinjoli na vene vakamkota, “Na tete tikita wuli?”

Akavajovela, “Mkotoka kutola mashonga kwa mundu yoyoha kwa
makakala na kumtakila mundu yoyoha ga udese na mukolayi na luhuna
zinu.”
15 Ndava vandu voha valindalilayi kubwela kwa msangula, ndi vaka-
tumbula kukotana vene kwa vene kumvala Yohani, manya mwene ndi
Kilisitu msangula mwaatijovili Chapanga. 16 Yohani akavajovela woha,
“Nene nikuvabatiza kwa manji, nambu mweibwela ana makakala kuliku
nene, kwa mwene, nene chindu lepi nakuganikiwa hati kuwopola nyosi
za champali zaki. Mwene yati akuvabatiza kwa Mpungu Msopi na motu.
17 Mu mawoko gaki akamwili lupalu lwa kupepetela nganu, na nganu
ya bwina akuyivika pamonga muchibana, na masasa akugayocha motu
wangajima.”
18 Na kwa malovi gangi gamahele, Yohani akangamili kuvajovela
vandu vakotoka kumbudila Chapanga kwa kuvakokosela Lilovi la Bwina.
19 Nambu Yohani amuywangili chilongosi Helodi, ndava amtoli Helodiya
mdala wa mhaja waki na kumgega, na mambu gahakau gamahele geakitili.
20 Kangi Helodi akayonjokesa uhakau, kwa kumkunga Yohani muchifungu.

Yesu ibatiziwa
(Matei 3:13-17; Maluko 1:9-11)

21 Vandu voha pavamali kubatiziwa, Yesu namwene abatiziwi na kuni
iyendelela kuyupa kwa Chapanga, lihundi la kunani likadinduka. 22 Ndi
Mpungu Msopi ukamuhelela panani yaki wavi ngati higa ya ngunda, na
lwami lukayuwanika kuhuma kunani kwa Chapanga, “Veve ndi wamwana
vangu mweuniganisi.”

Vagogo va Yesu
(Matei 1:1-17)

23 Yesu peatumbwili kuhenga lihengu lila, ahegalili miyaka selasini. Na
vandu vangi vamuholalelayi manya avi mwana wa Yosefu, Yosefu avi
mwana wa Heli, 24 Heli avi mwana wa Matati, Matati avi mwana wa Lawi,
Lawi avi mwana wa meliki, Meliki avi mwana wa Yanai, Yanai avi mwana
wa Yosefu, 25 mweavi mwana wa matatia, mwana wa Amosi, mwana wa
Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa Nagai, 26 mwana wa Maati, mwana
wa Matatia, mwana wa Shemeni, mwana wa Yoseki, mwana wa Yuda,
27 mweavi mwana wa Yohanani, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli,
mwana wa Shealitieli, mwana wa Neli, 28 mwana wa Meliki, mwana wa
Adi, mwana wa Kosamu, mwana wa Elimadamu, mwana wa Eli, 29 mweavi
mwana wa Yoshua, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa
Matati, mwana wa Lawi, 30 mweavi mwana wa Simioni, mwana wa Yuda,
mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliakimu, 31 mweavi
mwana wa Melea, mwana wa Mena, mwana wa Matata, mwana wa
Nasani, mwana wa Daudi, 32 mweavi mwana wa Yese, mwana wa Obedi,
mwana wa Boazi, mwana wa Solomoni, mwana wa Nashoni, 33 mweavi
mwana wa Aminadabu, mwana wa Adimini, mwana wa Alini, mwana
wa Heziloni, mwana wa Pelisi, mwana wa Yuda, 34 mweavi mwana wa
Yakobo, mwana wa Izaki, mwana wa Ibulahimu, mwana wa Tela, mwana
wa Naholi, 35 mweavi mwana wa Selugi, mwana wa Leu, mwana wa Pelegi,
mwana wa Ebeli, mwana wa Sala, 36 mweavi mwana wa Kenani, mwana
wa Alifakisadi, mwana wa Shemu, mwana wa Nuhu, mwana wa Lameki,
37 mweavi mwana wa Metusela, mwana wa Henoki, mwana wa Yeledi,
mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani, 38 mweavi mwana wa Enoshi,
mwana wa Seti, mwana wa Adamu mwavi mwana wa Chapanga.

4

Kulingiwa kwa Yesu
(Matei 4:1-11; Maluko 1:12-13)

1 Yesu akahuma ku Yoludani, kuni amemiswi Mpungu Msopi na
kalongoswa nayu kuhamba kulugangatu. 2 Kwenuko Setani amlingili
kwa magono alobaini. Magono genago goha atamili changalya chindu,
pamwishu njala yikamuvina.
3 Setani akamjovela, “Ngati veve Mwana wa Chapanga, lijovela liganga
lenili livya libumunda.”
4 Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gijova, wumi wa mundu uvi
lepi ndava ya kulya libumunda lene.”
5 Kangi mzuka mkulu akamtola mbaka panani neju, kugubika na
kugubukula mihu, ndi akamlangisa unkosi woha weuvili pamulima poha.
6 Penapo Setani akamjovela, “Yati nikupela kutalalila vindu vyoha ivi na
ukulu waki woha. Muni nipewili vindu ivi vyoha, na nene ngati nigana
yati nikumpela mundu yoyoha nihotola kumpela. 7 Yati nikupela ivi vyoha,
ngati unifugamila.”
8 Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gijova. ‘Yati ukumfugamila
Bambu Chapanga na kumhengela mwene ndu.’ ”
9 Kangi Mzuka mkulu akamtola mbaka ku Yelusalemu na kuyima
panani pa chituvilu cha Nyumba ya Chapanga, akamjovela, “Ngati veve
wamwana wa Chapanga, jitagayi pahi. 10 Muni Mayandiku Gamsopi
gijova, ‘Chapanga yati akulagazila vamitumu va kunani vakuyangalila.’
11 ‘Kangi yati vakuyanga mu mawoko gavi, ukotoka kujikuvala chigendelu
chaku muliganga.’ ”
12 Nambu Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gijova, ‘Kotoka
kumulinga Bambu Chapanga waku.’ ”
13 Setani mkulu peamali kumlinga Yesu kwa njila zoha, akamuleka kwa
lukumbi.

Yesu itumbula lihengu laki ku Galilaya
(Matei 4:12-17; Maluko 1:14-15)

14 Kwa kulongoswa na Mpungu msopi Yesu akahamba ku Galilaya. Na
ujumbi waki ukadandasika ku Galilaya na mumilima yoha ya papipi.
15 Yesu avili mukuwula vandu munyumba za kukonganekela Vayawudi
na kulumbiwa na vandu voha.

Yesu vakumbelalela ku Nazaleti
(Matei 13:53-58; Maluko 6:1-6)

16 Yesu akahamba ku Nazaleti, pandu pealeliwi. Palahiki Ligono la
Kupumulila, akayingila munyumba ya kukonganekela Vayawudi, ngati
chayavili mvelu waki, akayima muni asomayi Mayandiku Gamsopi.
17 Apewili chitabu cheayandiki Isaya mweavi mlota wa Chapanga, ndi
akachitalambula na kulonda ndi apawene pandu pepayandikiwi.
18 “Mpungu wa Bambu uvi pamonga na nene,
anihagwili nene ndava ya kuvakokosela vangangu Lilovi la Bwina.
Anitumili nivakokosela vavanda kulekekeswa kwavi
na vangalola vahotola kulola,
anitumili nivasangulayi woha veving'ahiswa,
19 kukokosa mwaka wa Bambu yati ilangisa ubwina kwa vandu vaki.”
20 Kangi, akachigubika chitabu akamuwuyisila mtumisi na kutama
pahi. Vandu voha vevavi munyumba ya kukonganekela Vayawudi,

vakamuhutusila mihu. 21 Mwene akavajovela, “Lelu Mayandiku aga
Gamsopi gahikili pemwaniyuwani penakasomili.”
22 Vandu voha vakaganiswa nayu na kukangasa ndava ya Malovi
gabwina geajovili. Vakakotana, “Wu, mwenuyu mwana wa Yosefu lepi?”
23 Yesu akavajovela, “Nimanyili mukunijovela luhumu ulu, ‘Mlamisa,
jilamisa wamwene. Goha getayuwini’ Gawakitili Kapelanaumu gala,
Ugakitayi goha penapa pachijiji chaku. 24 Akayendelela kuvajovela,”
“Chakaka nikuvajovela, kawaka Mlota wa Chapanga, mweiyidakiliwa
pachijiji chaki.”
25 “Muyuwanila, chakaka nikuvajovela, vavi valipwela vamehele pa-
mulima wa Isilaeli lukumbi lwa Eliya, lukumbi lwenulo yatonyi lepi fula
kwa miyaka yidatu na miyehi sita, na kwavi na njala yivaha pamulima
woha. 26 Nambu Eliya atumiwi lepi kuhamba kwa lipwela yoyoha yula, ndi
kwa lipwela mmonga mwaatamayi kumuji wa ku Selefati kumulima wa
Sidoni. 27 Na mulukumbi lwa Elisha mweavi Mlota wa Chapanga, kwavi na
vandu vamahele pamulima wa Isilaeli vevavi na mabudi, kawaka mundu
mweanyambiswi, nga Naamani mwene, mundu wa ku Silia.”
28 Vandu voha vevavi munyumba ya kukonganekela vayawudi, pe-
vayuwini genago, vayomili neju. 29 Vakayima, vakamuhumisa kuvala ya
muji na kumtola mbaka panani pamkingisa wa chitumbi. Ndava muji
wavi wajengiwi pachitumbi, Muni vagana kumkang'ila pahi. 30 Nambu
Yesu akaholota pagati yavi, akahamba.

Mundu mweavi na mzuka uhakau
(Maluko 1:21-28)

31 Kangi Yesu akahelela kumuji wa ku Kapelanaumu, mulima wa
Galilaya, na Ligono la Kupumulila avawulayi vandu. 32 Vakakangasa na
mawuliwu gaki, muni ujumbi waki wavi na uhotola. 33 Hinu munyumba
ya kukonganela Vayawudi mula, kwavi na mundu mweavi na mzuka
uhakau, akavemba kwa lwami luvaha, 34 “Mwe! Yesu wa ku Nazaleti Una
kyani na tete? Wu, ubweli kutikomakesa? Nene nikumanyili wayani veve,
veve wa Msopi wa Chapanga!”
35 Yesu akauhakalila mzuka wula akajova, “Guna! Muwuka mundu
uyu!” Ndi mzuka wula ukamugwisa pahi palongolo ya vandu, uka-
muhuma changalemasa.
36 Vandu voha vakavya kukangasa, vakajovesana, “Lenili liwulo la
chinamtiti, Mundu uyu anauhotola na makakala ya kuvinga mizuka na
yene yiwuka!” 37 Na mambu ga Yesu gakadandasika pandu poha penapo.

Yesu akuvalamisa vandu vamahele
(Matei 8:14-17; Maluko 1:29-34)

38 Yesu peahumili munyumba ya kukonganekela Vayawudi mula, aka-
hamba kunyumba ya Simoni. Kwenuko mau mmonga mweavi mkohanu
waki Simoni, avi na utamu neju, vakamjovela Yesu amulamisa. 39 Yesu,
akahamba, akamgundamila mau yula, akauhakalila utamu ula, balapala
mau yula akalama, akayimuka na akatumbula kuvatelekela.
40 Palatipimi lilanga, mundu yeyoha mweavili na mtamu, wa utamu
wowoa wula, ampeliki kwa Yesu, na mwene akampamisa mawoko kila
mtamu, na kuvalamisa woha.
41 Mizuka na yene, yavahumili vandu vamahele, yikaywanga cha
kujova, “Veve Mwana waki Chapanga!” Nambu Yesu akayibesa mizuka
kujova, muni gammanyili mwene ndi Kilisitu msangula mweahaguliwi na
Chapanga.

Yesu ikokosa ku Yudea
(Maluko 1:35-39)

42 Chilau yaki lukela Yesu akawuka akahamba pandu pachiepela. Vandu
vakavya kumulonda, pavamuweni valingili kumbesa akotoka kuwuka.
43 Nambu mwene akavajovela, “Niganikiwi kukokosa na kumiji yingi
mewa Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga. Ndava muni chenichi ndi
Chapanga chaanitumili nihengayi.”
44 Ndi akayendelela kukokosa vandu Lilovi la Bwina munyumba za
kukonganekela Vayawudi pamulima wa ku Yudea.

5

Yesu akuvakemela vawuliwa va kutumbula
(Matei 4:18-22; Maluko 1:16-20)

1 Ligono limonga, Yesu peayimili mumihana ya nyanja ya ku Genezaleti,
msambi wa vandu vamhinyayi kumtindila, muni vayuwanila lilovi la
Chapanga. 2 Ndi aziweni watu zivili mumuhana ya nyanja, zavazilekili
valova somba, muni vene vasanja ngwanda zavi. 3 Yesu akayingila
muwatu wa mundu mmonga mwavamkemela Simoni, akamjovela Simoni
wusayi watu pamuhana hegelesa mumanji palongolo padebe kuhuma
pandumba. Yesu akatama muwatu na kutumbula kuwula msambi wa
vandu.
4 Peamali kuwula, akamjovela Simoni, “Hegelesa watu waku mbaka
pamanji gamahele, mukahelesa ngwanda zinu mlova somba.”
5 Simoni akamyangula, “Bambu, tikangamili kulova somba kilu yoha
kawaka chindu chetipati, nambu ndava ujovi veve yati tihamba kuhelesa
ngwanda mumanji.” 6 Ndi pavahelisi ngwanda zavi, vakapata somba
zamahele mbaka ngwanda zikatumbula kudauka. 7 Vakavakemelela na
vayavi vevavi muwatu wungi, vabwelayi kuvatangatila. Vakabwela,
vakamemesa watu zoha zivili somba mbaka zikatumbula kudodomela.
8 Simoni Petili pealoli genago, akamfugamila Yesu akajova, “Bambu uwuka
palongolo yangu, ndava nene mwenimbudila Chapanga!”
9 Ndava vapatili somba zamahele. Simoni pamonga na vayaki voha
vakakangasa, 10 Mewawa Yakobo na Yohani vana va Zebedayo vevavili
valova somba vayavi, pamonga na Simoni na vene vakakangasa. Yesu
akamjovela Simoni, “Kotoka kuyogopa, kutumbula hinu wivya lepi mlova
somba nambu yati wivya mlova wa vandu ndi kuvaleta vandu kwa
Bambu.”
11 Ndi, pavamali kuzivika watu zila mumhana ya nyanja, vakagaleka
goha na kumlanda Yesu.

Yesu amunyambisa mtamu wa mabudi
(Matei 8:1-4; Maluko 1:40-45)

12 Ndi Yesu paavi kumuji umonga wa kwenuko, mgosi mmonga anam-
abudi higa yoha pamuweni Yesu, akamgwilila chakukupama mumagen-
delu gaki na akamjovela, “Bambu, ngati wigana uhotola kuninyambisa.”
13 Yesu akatalambula chiwoko chaki na kumpamisa akamjovela, “Nigana
unyambasikayi!” Bahapo akalama mabudi gala. 14 Yesu akambesa, “Ukoto
kumjovela mundu yeyoha, ndi uhamba ukajilangisa kwa Mteta wa Cha-
panga, ukawusa luteta ngati cheyilagiza mumhilu ya Chapanga geampeli
Musa, muni yimanyikana kwa vene kulangisa kuvya unyambisiwi.”
15 Nambu Lilovi la Yesu likayendelea kudandasika pandu poha, na mis-
ambi ya vandu vakakonganeka muni vamyuwanila na kulamiswa matamu

gavi. 16 Nambu mwene akajibagula kuchiyepela, akavya mukuyupa kwa
Chapanga.

Yesu akumlamisa mundu mweapoli
(Matei 9:1-8; Maluko 2:1-12)

17 Ligono limonga, Yesu peavili mukuwula. Vafalisayu na vawula va
malagizu ga Musa kuhuma mukila chijiji cha ku Galilaya na Yudea na
Yelusalemu vakavya kutama penapo. Na makakala ga Bambu wavi
pamonga nayu, wa kulamisa vatamu. 18 Ndi lukumbi lulalula, vakabwela
vandu vevamugegesini mundu mgosi palusongwani, mwepolili higa
agonili lusongwani, vakalinga kumyingisa mugati, vamuvikayi palongolo
ya Yesu. 19 Nambu nakuhotola kuyingila nayu mugati ndava ya vandu
vamahele. Ndi vakakwela panani ya nyumba vakabowola chipagalu,
na vakamuhelesa mweapoli yula pamonga na lusongwani lwaki mbaka
peavili Yesu. 20 Yesu peayiweni kusadika kwavi kula, akamjovela
mwaalwala yula, "Nkozi wangu, ulekekiswi kumbudila Chapanga waku."
21 Vafalisayu na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa
vakatumbula kukotana, "Mwenuyu mundu kiki mweakumliga Chapanga?
Kawaka mundu mweihotola kulekekesa kubuda ndi nga Chapanga
mwene!"
22 Nambu Yesu amanyili maholo gavi akavakota, "Ndava kyani muku-
jikota genago mumitima yinu? 23 Chinonopa kiki, kujova 'ulekekiswi
kumbudila Chapanga waku,' Amala kujova 'Yima ugendayi' 24 Hinu,
nigana mumanyayi, Mwana wa Mundu ana uhotola wa kuvalekekesa
vandu pamulima vevakumbudila Chapanga." Ndi akamjovela mwaalwala
yula, "Yima, tola lusongwani lwaku, uhamba kunyumba!"
25 Bahapo, mundu mweapoli yula akayima akatola, lusongwani lwaki
lweagonili na akawuya kunyumba yaki kuni amulumbalila Chapanga.
26 Vandu voha vakakangasa na kuvya na wogohi, kuni vamulumbalilayi
Chapanga vakajova, "Tigaweni mambu ga kukangasa lelu!"

Yesu akumkemela Lawi
(Matei 9:9-13; Maluko 2:13-17)

27 Kangi, Yesu akahuma kuvala ndi amuwene mtola kodi
mwavamkemela Lawi atamili munyumba ya kutolela kodi. Yesu
akamjovela, "Nilandayi!" 28 Lawi akayima na kuleka kila chindu,
akamlanda.
29 Kangi, Lawi amgongolili Yesu kunyumba yaki, na msambi wa vatola
kodi na vandu vangi vatamili kulya pamonga na Yesu. 30 Vafalisayu
na vawula va Malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakavang'ung'utila
vawuliwa vaki vakajova, "Ndava kyani mwilya na vatola kodi na vandu
vevakumbudila Chapanga?"
31 Yesu akavayangula, "Vangalwala vigana lepi mlamisa, nambu vevil-
wala vigana mlamisa. 32 Nene nibweli lepi kuvakemela vandu vevikita
gegakumganisa Chapanga, nibweli kuvakemela vandu vevakumbudila
Chapanga vamuwuyila."

Lijambu la kujihinisa chakulya
(Matei 9:14-17; Maluko 2:18-22)

33 Vandu vangi vakamjovela Yesu, "Vawuliwa va Yohani vakujihinisa
chakulya na kuyupa, na vawuliwa va Vafalisayu na vene vikita mewa.
Nambu vawuliwa vaku vilya na vinywa."
34 Yesu akavayangula, "Wu, muhololela kuvya muhotola kuvakita
vankozi va mkolo ndowa vajihinisa chakulya kuni vavi pamonga na mkolo

ndowa? 35 Nambu lwalabwela lukumbi lwa Bambu kuwusiwa kuhuma
kwavi, ndi penapo yati vakujihinisa kulya."
36 Kangi Yesu akavajovela luhumu ulu, "Kawaka mundu mweipapula
chilaka munyula ya mupya na kutota mulindimula. Ngati akitili chenichi,
yati ayihalabisi nyula yeniyo na chilaka chenicho yati chiwanangana lepi
na lindimula lila." 37 Kavili kawaka mundu mweisopa divayi ya mupya
mulindimula la lihaku lelitengenizwi kwa chikumba, akakita chenicho,
mahaku ga chikumba gala gipapuka na divayi yiyitika na mahaku ga
chikumba yati gipapuka. 38 Nambu divayi ya mupya yisopewa mumahaku
ga chikumba cha mupya. 39 Kawaka mundu mweinogela kunywa divayi ya
mupya ngati akalongolili kunywa divayi ya kadeni. Muni ijova ya kadeni
yila yabwina neju.

6

Likotesi ndava ya Ligono la Kupumulila
(Matei 12:1-8; Maluko 2:23-28)

1 Ligono la Kupumulila, Yesu apitayi mumigunda ya nganu. Vawuliwa
vaki vakatumbula kudenya njechela za nganu, vakagayogola mumawoko
gavi vakalya ngele zaki. 2 Nambu Vafalisayu vangi vakavakota, "Ndava
kyani nyenye mukita chindu chechibesiwi Ligono la Kupumulila?"
3 Yesu akavayangula, "Wu! Mwangasoma cheakitili Daudi na vayaki
pevavi na njala? 4 Ayingili mu Nyumba ya Chapanga, akatola mabumunda
gegavikiwi pandu pa Chapanga, akalya na akavagavila na vayaki. Mabu-
munda genago gavi ndava ya vamlota va Chapanga ndu, ndi vevalyayi."
5 Kangi akavajovela, "Mwana wa Mundu ndi Bambu wa Ligono la
Kupumulila."

Yesu akumlamisa mundu mweagogodili chiwoko
(Matei 12:9-14; Maluko 3:1-6)

6 Ligono lingi la Kupumulila, Yesu akahamba munyumba ya kukon-
ganekela Vayawudi kuwula. Kumbi mugati mula avili mundu mmonga
mwaapopotwiki chiwoko chaki cha kulyelela. 7 Vawula va malagizu
ga Chapanga geampeli Musa na Vafalisayu vamlolokisi takataka Yesu,
valola ngati akumlamisa mundu Ligono la Kupumulila muni valonda
lilovi la kumtakila. 8 Nambu Yesu agamanyili goha gavaholalela na
akamjovela mweagogodili chiwoko yula, "Yimuka, uyima palongolo yavi."
Mundu yula akayima akahamba penapo. 9 Yesu akavajovela, "Nikuvakota
nyenye, malagizu gitu gijova wuli kuyivala Ligono la Kupumulila?
Wu, tihotola kukita lijambu labwina amala tihotola kukita lijambu
lihakau? Wu, tihotola kusangula wumi wa mundu amala tihotola
kukoma?" 10 Akavalolokesa vandu voha vevavili penapo, akamjovela
mwaapopotwiki chiwoko yula, "Golosa chiwoko chaku." Mundu yula
akagolosa, na akalama chiwoko chaki.
11 Nambu vene vakayoma neju, vakajovesana, vamkitila kyani Yesu.

Yesu Ihagula Vamitumi Kumi na Vavili
(Matei 10:1-4; Maluko 3:13-19)

12 Lukumbi luhupu palongolo, Yesu akahamba kuchitumbi kuyupa kwa
Chapanga, akatama mihu kilu yoha kumuyupa Chapanga. 13 Chilau yaki
lukela, akavakemela vawuliwa vaki, ndi akavahagula vandu kumi na
vavili ndi akavakemela vamitumi. 14 Simoni mewa mwapewili liina lingi
na Yesu la Petili, na mbena waki Andelea mlongo waki na Yakobo na

Yohani na Filipi na Batolomei, 15 Na Matei na Tomasi na Yakobo mwana
wa Alufayo na Simoni mweakemeliwi Zelote, ndava avili mundu wa
kukengelela mulima waki, 16 Na Yuda mwana wa Yakobo na Yuda Isikalioti
mweabweli kumung'anamukila Yesu.

Yesu awulayi na kuvalamisa vandu
(Matei 4:23-25)

17 Yesu paahelili kuchitumbi pamonga nawu, akayima pamtambu,
penapo pavi na vawuliwa vaki na msambi wa vandu vamahele vakuhuma
ku Yudea yoha, na ku Yelusalemu na pamulima wa kumbwani ya ku
Tilo na ku Sidoni. 18 Vandu voha vabweli kumyuwanila Yesu na vevavi
na utamu vagana valamisiwayi. Mewa ayihakalili mizuka kuhuma kwa
vandu venavo. 19 Ndi kila mundu alingayi kumpamisa, muni makakala
gamuhumayi mwene na kuvalamisa vandu voha.

Luheku na ngolongondi
(Matei 5:1-12)

20 Yesu akavalola vawuliwa vaki akavajovela,
Mhekayi nyenye mwavangangu,
muni Unkosi wa Chapanga ndi winu!
21 Mhekayi nyenye mwemuvi na njala hinu,
muni yati mwiyukuta!
Mhekayi nyenye mwemvemba hinu,
muni yati muheka kwa luheku!
22 Mhekayi, nyenye, ngati vandu vavagani lepi, amala kuvabagula,
amala kuvaliga na kugahakasa mahina ginu ndava ya Mwana wa Mundu!
23 Lukumbi genago pegihumila, mhekayi na kukina, muni njombi yinu
yivaha kunani kwa Chapanga. Ndava muni vagogo vavi vavakitili vamlota
va Chapanga mewawa.
24 "Nambu mwalachikolela nyenye mwemuvi na vindu vyamahele hinu,
ndava mmali kupoleswa mitima,
yati mpoleswa lepi kavili mitima yinu.
25 Mwalachikolela nyenye mwemwiyukuta hinu,
muni njala yati yikuvavina!
Mwalachikolela nyenye mwemuheka hinu,
mwalavemba na kuvya milyangu."
26 "Mwalachikolela nyenye ngati vandu voha vakuvalumbalila, muni
vagogo vavi vavalumbalili vamlota va Chapanga vaudese mewawa."

Mvagana makoko vinu
(Matei 5:38-48; 7:12)

27 "Nambu nikuvajovela nyenye mwemukuniyuwanila, muvagana
vandu vevavi makoko vinu, muvakitila gabwina vandu vangavagana
nyenye. 28 Muvamotisa vala vevalapikisa likoto, muvawombelayi vala
vevakuvakitila gahakau. 29 Ngati mundu yoyoha yula akutovili mulitama,
veve mung'anamusila na lingi. Ngati mundu akunyagili likoti laku, mewa
veve mulekelayi na nyula. 30 Mundu yoyoha yula mweakukuyupa chindu
veve mpelayi, ngati mudu akunyagi vindu vyaku, veve kotoka kumjovela
akuwuyisila. 31 Ngati chemwigana vandu vangi vavakitilayi, na nyenye
muvakitila vene mewawa."
32 "Ngati mukuvagana nga vandu vevakuvagana nyenye mwavene,
mwipata njombi yoki? Kawaka! Muni na vevakumbudila Chapanga na
vene viganana mewa. 33 Na, ngati mukuvakitila gakumganisa Chapanga

nga vala vevakuvawuyisila, nyenye mwipata njombi yoki? Muni hati
vandu vevakumbudila Chapanga, vikita mewawa, 34 na ngati muku-
vayaika vandu vemuvahuvalila vavawuyisilayi ndu, mwipata njombi
kiki? Muni na vandu vevakumbudila Chapanga vakuvayayika mewawa
vayavi, ndava vawuyisiwayi. 35 Nambu nyenye muvaganayi makoko
vinu, mvakitila gabwina, na pemukuvayaika mkotoka kugana kuwuyisiwa
kavili. Ndi penapo njombi yinu yati yivya yivaha na nyenye yati
mwivya vana va Chapanga Mkulu. Muni mwene akuvagana vandu
vangamsengusa na vahakau. 36 Muvya na lipyana ngati Dadi winu cheavi
na lipyana.”

Kuvahamula vangi
(Matei 7:1-5)

37 “Mkotoka kuvahamula vangi, na Chapanga yati akuvahamula lepi,
mkotoka kuvalaumu vayinu na nyenye yati mwilaumiwa lepi, mu-
valekelekesa vayinu na Chapanga yati avalekelekesa nyenye. 38 Muvapela
vangi gevigana, na Chapanga yati avapela nyenye, ndi mupokela mulihaku
linu. Ndava muni chipimu chichocho chemvahengela vangi na nyenye
yati mpokela kuhuma kwa Chapanga, chipimu cha bwina cha kumema na
kuhindiliwa na kunyuguswa mbaka kuyitika.”

39 Yesu akavajovela luhumu ulu, “Wu, ngalola, ihotola kumlongosa
ngalola muyaki? Lepi! Voha yati vidumbukila muligodi. 40 Muwuliwa
mkulu lepi kuliku muwula waki, nambu akawuliwayi na kumanya ndi
iwanangana na muwula waki.

41 Ndava kyani ulola lungoda lweluvi mulihu la mlongo waku, nambu
wamwene uvi na lumbagalu mulihu laku? 42 Uhotola wuli kumjovela
mlongo waku, ‘Chondi nikuwusayi lungoda mulihu laku,’ Kuni nakulu-
wona lumbagalu mulihu laku wamwene? Mweukujikita mbwina veve!
Wusa hoti lumbagalu mulihu laku ndi yati ulola bwina kuwusa kabasi
mulihu la mlongo waku.”

Mkongo na umanyikana ndava ya matunda gaki
(Matei 7:16-20; 12:33-35)

43 “Mewawa mkongo wabwina upambika lepi matunda gahakau na wala
mkongo uhakau upambika lepi matunda gabwina. 44 Mkongo wowoha
wula umanyikana ndava ya matunda gaki. Muni vandu viyava lepi
matunda ga tini mumkongo wa michongoma na wala viyava lepi zabibu
mumbigili. 45 Mundu mbwina iwusa vindu vyabwina kuhuma muvindu
yveavikili muchibana cha mtima waki na mundu mhakau iwusa vindu
vihakau kuhuma muchibana cha mtima waki. Ndava muni mundu
ilongela gegamemili mumtima waki.”

Luhumu lwa vajenzi vavili
(Matei 7:24-27)

46 “Ndava kyani mukunikemela ‘Bambu, Bambu,’ Kuni mwihenga lepi
chenikuvajovela? 47 Nikuvapela luhumu lwa mundu yula mweibwela kwa
nene, akugayuwana malovi gangu na kuhenga chenijova. 48 Mwenuyo
iwanangana ngati mundu mweijenga nyumba, mwe agimili mkingisa
neju mbaka akaukolela litalau, akatumbula kujenga penapo. Peyau-
mili mfuleni kumema manji gana makakala na kuyitova nyumba yila,
nambu nyumba yila yanyugusiki lepi, ndava yajengiwi chakukangamala.
49 Nambu mundu yula mweiyuwana malovi gangu na ihenga lepi chindu
chochoha, mwenuyo iwanangana na mundu mweajengili nyumba panani

ya ludaka changali kugima mkingisa neju. Peyahumili mifuleni kumema manji gana makakala, gakayitova nyumba yila, yikagwa na kudenyekana nyiminyimi!”

7

Yesu akumlamisa mtumisi wa mkulu mmonga wa vandu va ngondo va Loma
(Matei 8:5-13)

1 Yesu peamali kujova ago kwa vandu akahamba ku Kapelanaumu.
2 Kwenuko kwavili na mkulu mmonga wa vandu va ngondo va ku Loma,
mwenuyo avi na mtumisi, mweamyidikili neju mwealwala mulung'olelu.
3 Mkulu yula wa Loma peayuwini mambu ga Yesu, akavatuma vagogo
vangi va Vayawudi vakamuyupayi abwela kumulamisa mtumisi waki.
4 Pevahikili kwa Yesu, vakamjovela, “pepayi bambu, mundu mwenuyu,
yitakiwa atangatiwayi. 5 Ndava mwenuyu akuvagana vandu vitu, kangi
ndi mweatijengili nyumba ya kukonganekela Vayawudi.”

6 Ndi Yesu akahamba nawu. Pavahegalili pa nyumba ya mkulu yula,
ndi mkulu akavatuma vankozi vaki vakamjovelayi Yesu, “Bambu, kotoka
kujing'aha. Muni nene nakujiwona ngati nabwina hati veve kuyingila
mumyumba yangu, 7 Kangi, nikajiweni nabwina lepi, nene kubwela kwa
veve. Nambu jovayi ngalilovi na mtumisi wangu yati ilama. 8 Ndava muni
nene mewa, mundu mwenivikiwi pahi ya uhotola wa vakulu vangu nivi
na manjolinjoli, nikamjovelayi mmonga, ‘Hambayi!’ Ihamba, nikamjovela
yungi, ‘Bwelayi!’ Na mwene ibwela, Nikamjovelayi na mvanda wangu,
‘Kita naha!’ Namwene ikita.”

9 Yesu akakangasa paayuwini genago, akaung'anamukila msambi wa
vandu wewamlandali, akavajovela, “Niloli lepi sadika yivaha ngati iyi hati
pagati ya vandu va Isilaeli!”

10 Ndi vandu vala pavawuyili kunyumba vakamkolela mtumisi yula
alamili.

Yesu amuyusa mwana wa lipwela

11 Chilau yaki, Yesu akahamba kumuji umonga weukemelewa Naini, na
vawuliwa vaki pamonga na msambi wa vandu ukalongosana nayu. 12 Ndi
pavahegalili papipi na mlyangu mkulu wa muji, vakakonganeka na vandu
vavagegili mtuhi wa msongolo mmonga, mwana yuyoyo ndu wa lipwela.
Vandu vamahele va pamuji wenuwo vavi pamonga na mau mwenuyo.
13 Bambu Yesu paamuweni mau yula, akamhengela lipyana akamjovela,
“Kotoka kuvemba.” 14 Kangi Yesu akahamba na kupamisa lusongwani
chavagegili mtuhi na vavagegili vala vakayima. Akajova, “Wamsongolo
veve! Nijova yimuka!” 15 Mweafwi yula akayima akatumbula kulongela.
Yesu akampela mau yula mwana waki.

16 Ndi vandu voha vakavya na wogohi, vakatumbula kumulumbalila
Chapanga. Vakajova, “Mlota mkulu wa Chapanga atihumali pagati yitu,
Chapanga abwelili kuvatangila vandu vaki.”

17 Mambu genago gakadandasika pamulima woha wa Yudea na milima
yoha yeyavi papipi.

Vajumbi kuhuma kwa Yohani Mbatizaji
(Matei 11:2-19)

18 Vawuliwa vaki Yohani pevamjovili mambu goha. Ndi akavakemela
vawuliwa vavili, 19 akavatuma kwa Bambu vakamkotayi, “Veve ndi
msangula mweibwela, amala timulindila yungi?”
20 Pavahikili kwa Yesu, vakamjovela, “Yohani Mbatizaji atitumili tikuko-
tayi, ngati veve ndi msangula mweibwela, amala timlindila yungi.”
21 Lukumbi lwenulo vamkoli Yesu avalamisayi vandu vamahele vevavi
na matamu na vana mizuka yihakau akayiwusa, na vangalola vamahele
akavakita kulola. 22 Ndi akavajovela muhamba mukamjovela Yohani
goha gemugaweni na kuyuwana. Vangalola vilola, vangagenda vigenda,
vanamabudi vinyambiswa, vangayuwa viyuwana, vavafwili vihyukiswa,
na vangangu vikokosewa Lilovi la Bwina. 23 Ahekayi mundu yula
mweangayoma ndava ya nene!
24 Vajumbi va Yohani vala pavawukili, ndi Yesu akatumbula kuukota
msambi wa vandu gakumuvala Yohani, “Pamwahambili kulugangatu
kumlola Yohani, mwaganili kulola kiki? Wu, mwaholalili kumlola mundu
mweavi ngati lidete lelinyuguswa na mpungu? 25 Hinu, mwahambili
kulola kiki? Mundu mwaawali nyula za nyililili? Vandu veviwala
chakujinyambisa na kutama wumi wabwina, venavo vavi munyumba za
vankosi. 26 Munijovela chemukahambili kulola? Mlota wa Chapanga? Ena,
chakaka kangi neju ya Mlota wa Chapanga. 27 Yohani mwenuyu ndi malovi
gayandikiwi mu Mayandiku kumvala mwene, ‘Lola nene nikumtuma
mjumbi wangu akulongolela, ndava ya kukukwalila njila yaku.’ 28 Yesu
akamalakisila kujova,” “Kawaka mundu, mweavelikiwi na mdala mkulu
kuliku Yohani Mbatizaji. Nambu mweavi mdebe muunkosi wa Chapanga,
mwenuyo ndi mkulu kuliku mwene.”
29 Vandu voha pamonga na vatola kodi vevabatiziwi na Yohani,
pevayuwini genago, vakayidakila Chapanga ndi mchakaka. 30 Nambu
Vafalisayu na vawula va Malagizu vala vevabatiziwi lepi na Yohani, ndi
vabeli mpangu wa Chapanga ndava ya mambu gavi.
31 Yesu akavajovela, “Chiveleku cha vandu ava kwali nivawanangisa na
kyani? Vene vandu ava valingini na kiki? 32 Vavi ngati vana vevatamii
pandu pakugulisila vindu vikemelana, chikundi chimonga na chiyaki,
‘Tivabetili chitolilo nambu nyenye mwanga kina! Tivayimbili nyimbu
za malilu nambu muvembi lepi!’ 33 Yohani peabweli, ajihinisi chakulya
wala kunywa divayi, mkamjova ‘Mwenuyu anamzuka!’ 34 Mwana wa
Mundu abwelili, ilya na kunywa, nyenye mujova, ‘Mumlola muhutulu na
chigaligali uyu, nkozi wa vatola kodi na vandu vevakumbudila Chapanga!’
35 Nambu luhala lwa Chapanga lulangisa, yakuvya chakaka kwa voha
vevakuluyidakila.”

Yesu munyumba ya Simoni Mfalisayu

36 Mfalisayu mmonga amgongolili Yesu kulya panyumba yaki.
Akayingila munyumba ya Mfalisayu yula na kutama kulya. 37 Ndi pamuji
wenuwo avi mdala mmonga wumi waki atamayi kumbudila Chapanga.
Akayuwana Yesu avili munyumba ya Mfalisayu uyu, ndi akatola chupa
yeyahongoliwi kwa liganga la alabasta yeyavi na mahuta ga kunungalila
bwina. 38 Akayima papipi na magendelu ga Yesu kuni avembayi, na maholi
gaki gamudonyokela Yesu mumagendelu, akahungula magendelu ga Yesu
na mayunju gaki, akagabusu magendelu gala na kunyala mahuta genago.
39 Mfalisayu mweamugongolili Yesu pealoli genago akaholalela mumtima
waki, “Mwe mundu uyu ngaavi chakaka mlota wa Chapanga, ngaammanyi
mdala mweampamisi, kuvya mweakumbudila Chapanga!”

40 Yesu akamjovela mfalisayu yula. “Simoni, chivii chindu chenigana
kukujovela.”
Simoni, akamyangula, “Ena muwula, jovayi.”
41 Yesu akajova, “Vandu vavili vamuyahiki mundu mashonga. Mmonga
ayayiki mashonga ga luhuna lwa mwaka umonga na miheyi sita na yungi
ayaiki mashonga ga luhuna lwa mwehi umonga na majuma gavili. 42 Voha
vavili vavilepi na mashonga ga kuwuyisa, mundu yula avahulumili voha.
Hinu yani mweakumugana neju bambu yula?”
43 Simoni akamyangula, “Chakaka mweahulumiwi mashonga ga mahele
yula alamugana neju bambu yula.”
Yesu akamjovela, “Uhamwili chabwina.” 44 Kangi akamng'anamukila
mdala yula na akamjovela Simoni, “Umlola mdala uyu? Penikayingili
munyumba yaku unipeli lepi manji gakusamba mumagendelu gangu,
nambu mdala uyu anitepatisi magendelu gangu na maholi gaki na
kuhungula na mayunju gaki. 45 Penikayingili unikemili lepi chakunibusu
mulitama, nambu mdala uyu kutumbula panakayingila hakotwiki lepi
kunijambusa cha kunibusu litama laki mumagendelu gangu. 46 Uninyalili
lepi mahuta ga zeituni kumutu veve, nambu mdala uyu aninyalili
mahuta geginungalila bwina mumagendelu gangu. 47 Nikukujovela,
alekekisiwi kumbudila Chapanga pamahele ndava muni alangisi uganu
uvaha. Nambu mundu mwealekekiswi kumbudila Chapanga padebe
ilangisa uganu udebe.”
48 Yesu akamjovela mdala yula, “Ulekekiswi goha geumbudili Cha-
panga.”
49 Vandu vala vavatamili na Yesu pakulya pala, vakatumbula kukotana,
“Mundu uyu ndi yani? Hati ihotola kulekekesa vandu vevakumbudila
Chapanga?”
50 Ndi Yesu akamjovela mdala yula, “Kusadika kwaku kukulamisi,
uhamba na uteke.”

8

Vadala vevalongosini na Yesu

1 Pagamaliki ago Yesu akahamba mumiji na muhijiji hingi kuvajovela
vandu Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga. Vawuliwa vaki kumi na
vavili vakalongosana nayu. 2 Pamonga na vadala vevawusiwi mizuka
na vevalamisiwi matamu na Yesu, venavo vavi, Maliya mkolonjinji wa
Magidala mweawusiwi mizuka saba yihakau, 3 na Yoana mdala waki
Kuza, Kuza mweavi myimilila nyumba ya Helodi, Susana na vadala
vangi vamahele. Vevawusili vindu yavi ndava ya kumtangatila Yesu na
vawuliwa vaki vayendelela na lihengu lavi.

Luhumu lwa mundu mmija mbeyu
(Matei 13:1-9; Maluko 4:1-9)

4 Vandu vamahele vambwelalili Yesu kuhuma kukila muji, na msambi
uvaha pawakonganiki, Yesu akavajovela luhumu ulu.
5 Mundu mweahambili kumija mbeyu zaki. Na peamija mbeyu, zingi
zikagwilila munjila na vandu vakazilivatila, na videge vikahola. 6 Zingi
zikagwilila paludaka luna maganga pezatumbulayi kumela zikanyala
muni pavi lepi na manji. 7 Zingi zikagwilila muminga, ndi minga zikamela
pamonga nazu, zikazihinya. 8 Zingi zagwili paludaka lwabwina, zikamela
limonga likapambika ng'onyo.

Yesu akamalisila kwa lwami luvaha, “Mweavi na makutu ga kuyuwana ayuwana!”

Ndava ya luhumu
(Matei 13:10-17; Maluko 4:10-12)

9 Vawuliwa vaki vakamkota Yesu, luhumu lula mana yaki kyani.
10 Mwene akavayangula, “Nyenye muhotiswi kumanya ufiyu wa Unkosi
wa Chapanga, nambu lepi kwa avo vangi, vene vijoviwa kwa luhumu,
muni vakalolayi nakuhotola kulola na vakayuwana nakumanya.”

Yesu idandaula luhumu lwa mmija mbeyu
(Matei 13:18-23; Maluko 4:13-20)

11 “Luhumu ulu mana yaki. Mbeyu ndi lilovi la Chapanga.
12 Chechihumili kwa mbeyu zezagwili munjila, ndi luhumu lwa vandu
veviyuwana lilovi la Chapanga, kangi Setani peibwela na kuliwusa mu-
mitima yavi vakotoka kusadika na kusanguliwa. 13 Mewawa chechehumili
kwa mbeyu zezagwili pamaganga, ndi luhumu wa vandu veviyuwana
lilovi na kulipokela kwa luheku. Nambu vandu vangali mikiga mugati
yavi, na lukumbi pevilingiwa vikotoka. 14 Kangi chechihumili kwa
mbeyu zezagwili paminga, ndi luhumu wa vandu veviyuwana lilovi
la Chapanga, pa lukumbi luhupi peviyendelela na Lilovi lenilo, vene
vihinyiwa na mahengu ga kuvya na vindu vyamahele na mambu ga bwina
ga pamulima, ndi na kupambika matunda gakakangala. 15 Ndi mbeyu
zezagwili paludaka lwabwina, ndi luhumu wa vandu vevayuwini lilovi
na kulivika mumitima yavi na kuyidakila bwina. Vikangamala mumitima
mbaka kupambika matunda.”

Hahi yeyigubikiwi na chiviga
(Maluko 4:21-25)

16 “Vandu vipambika lepi hahi na kuyigubika na chiviga amala kuyivika
kuhi kuchitanda. Nambu vandu vivika hahi panani pachibokoselu, muni
vandu veviyingila mugati valola bwina.”
17 “Muni chochoha chechifiyiki, yati chigubukuliwa na chindu chochoha
cha mfiyu yati chimanyikana na voha.”
18 “Mujiyangalilayi chemwiyuwana, muni mweavi nachu yati iyon-
jokeswa, nambu mundu mwanga chindu, hati chila chidebe cheihololela
kuvya nachu yati chinyagiwa.”

Nyina waki na valongo vaki Yesu
(Matei 12:46-50; Maluko 3:31-35)

19 Nyina waki na valongo vaki Yesu vakamuhambalila, ndava ya msambi
wa vandu wula nakuhotola kumuhegelela. 20 Mundu mmonga akamjovela
Yesu, “Nyina waku na valongo vaku vayimili kuvala, vigana kukulola.”
21 Nambu Yesu akavajovela vandu, “Nyina wangu na valongo vangu ndi
vala veviyuwana lilovi la Chapanga na kulikamula.”

Yesu igunisa chimbungululu na luyuga lwa manji
(Matei 8:23-27; Maluko 4:35-41)

22 Na kavili ligono limonga Yesu peakweli muwatu pamonga na
vawuliwa vaki, akavajovela, “Tikupuka kumwambu ya nyanja.” Vaka-
tumbula kukupuka. 23 Pavahambayi muwatu wula, Yesu agonili lugono.
Ndi chimbungululu chikatumbula kutova munyanja mula na manji
gakatumbula kuyingila muwatu wavi mkulemala neju.

24 Vawuliwa vaki vamhambali vakamuyumusa na vakamjovela,
“Bambu, Bambu Tifwa!” Yesu akayumuka, akachilakalila chimbungululu
chila na luyuga lwa manji ndi vikaguna na kukavya teke. 25 Kangi
akavajovela vawuliwa vaki, “Kusadika kwinu kuvi koki?”
Vene vakakangasa na kuyogopa kuni vijovelana, “Mundu uyu wa
namuna yoki? Hati ihotola kugunisa chimbungululu na luyuga na vyene
vimyidikila!”

Yesu akumlamisa mgosi ana mizuka wa ku Gelasi (Matei 8:28-34; Maluko 5:1-20)

26 Vakakupuka na kuhika kumbwani ya kumuji wa mulima wa Vagelasi
wewalolasini na Galilaya kumwambu ya nyanja. 27 Yesu peahulwiki
muwatu na kulivatila mbwani, mundu mmonga wa muji wula, mweavi
na mizuka ambwelalili. Mundu mwenuyo kwa magono gamahele awala
lepi nyula wala atamili lepi munyumba yoyoha yila, ndi atamali mumbugu
la kuzikila vandu. 28 Peamuweni Yesu akavemba kwa lwami luvaha na
kumgwilila pamagendelu, “Wa, Yesu veve Mwana wa Chapanga Mkulu!
Una kyani na nene? Pepayi chonde kotoka kuning'aha!” 29 Ajovili genago
muni Yesu amali kuuhakalila mzuka wula umuwukayi mundu yula.
Pamahele mzuka wamzangila mundu yula pamonga na vandu kumuvika
mugati na kumkunga minyololo mu mawoko na mumagendelu nambu
pamahele adenyayi vifungo vyenivyo, na kujumbiswa kwa makakala ga
mzuka wenuwo mbaka kulugangatu.
30 Yesu akamkota, “Liina laku yani?” Akayangula, “Liina langu Msambi.”
Ndava mizuka yamahele yamuyingili. 31 Mizuka yila yikamjovela Yesu
pepayi chonde akotoka kuyipeleka kuligodi langali mwishu.
32 Kwavi na maguluvi gamahele gevadimayi kuchitumbi pandu penapo,
ndi mizuka yila yikamuyupa Yesu yihamba kuyingila mumaguluvi gala.
Yesu akayileka yihamba. 33 Ndi mizuka yila yikamuwuka mundu yula
yikagayingila maguluvi gala, na msambi wa maguluvi ukahelela munyanja
na kuyongomela, gakafwa mumanji.
34 Vadimaji va maguluvi pevaloli gegahumali vakajumba, kuhamba
kumuji na kumigunda kuvajovela vandu ujumbi. 35 Vandu vakabwela
kulola gegahumalili, vakamuhambalila Yesu, vamuwene mundu mwe
yamuhumili mizuka yula, atamili papipi na magendelu ga Yesu, awali
nyula, na avi na luhala lwaki bwina. Voha vakayogopa. 36 Vandu ve-
vagaweni mambu genago, vakavajovela vayavi chealamiswi mundu yula.
37 Vakolonjinji voha wa ku Gelasi vakavya na wogohi neju. Vakamuyupa
Yesu awukayi ahamba kungi. Yesu akakwela muwatu akawuka. 38 Mundu
mweamuwusi mizuka yula, amuyupili Yesu valongosanayi.
Nambu Yesu nakumuyidakila, ndi akamjovela, 39 “Wuya kunyumba
yaku ukavajovelayi gaakuhengili Chapanga.”
Ndi mundu yula akahamba kila pandu kumuji woha akuvajovela vandu
chaamhengili Yesu.

Mwana wa Yailusi na mdala mmonga vilamiswa (Matei 9:18-26; Maluko 5:21-43)

40 Yesu paawuyili kumwambu yingi ya nyanja, avakoli msambi wa
vandu vampokali chaluheku, ndava voha vamlindilayi. 41 Penapo
akabwela mundu mmonga liina laki Yailusi avi chilongosi wa nyumba
ya kukonganekela akamfugamila Yesu mumagendelu, akamuyupa Yesu

ahamba kunyumba yaki, 42 muni msikana waki ngayuyoyo mmonga, wa miiyaka kumi na yivili avi mtamu papipi kufwa.

Yesu avi mukuhamba, msambi wa vandu wavi kumuhinya kila upandi. 43 Kwavi na mdala mmonga pagati ya msambi wula wa vandu, avi na utamu wa kuhuma ngasi miyaka kumi na yivili, amalili kuwusa vindu vyaki vyoha kuvapela valamisa, kawaka mweahotwili kumlamisa. 44 Mdala yula akamlanda Yesu mumbele akapamisa lugunyilu lwa pahi lwa nyula ya Yesu. Bahapo akalama. 45 Yesu akajova, “Yani mweanipamisi?”

Vandu vakajova, Kawaka mundu mwaakupamisi. Petili akajova, “Bambu msambi wa vandu vakutindili na kukuhinya!”

46 Nambu Yesu akajova, “Avili mundu mweanipamisi, muni nijiyuwini makakala ganihumili.” 47 Mdala yula paajiloli nakuhotola kujifiha, akabwela kuni hivagaya akamfugamila Yesu mumagendelu. Akamjovela pavandu voha ndava ya kumpamisa Yesu na chaalami bahapo. 48 Yesu akamjovela, “Msikana wangu, kusadika kwaku kukulamisi, uhamba na uteke.”

49 Yesu paavi akona ilongela, akabwela mundu kuhuma kunyumba ya Yailo, akamjovela Yailo, “Leka kumung'aha Muwula, mwana waku mwene afwili.”

50 Yesu peayuwini genago, akamjovela Yailo, “Kotoka kuyogopa, sadika ndu, yati ilama.”

51 Peahikili panyumba pala, akavatola Petili na Yohani na Yakobo pamonga na dadi na nyina wa msikana yula akayingila nawu mugati, vandu vangi avalekili kuvala. 52 Vandu voha vavembayi na malilu kwa lipyanda ndava ya mwana yula. Nambu Yesu akavajovela, “Mkotoka kuvemba, muni mwana uyu afwili lepi, agonili ndu.”

53 Voha vakamuheka, muni vamanyili kuvya mwana yula afwili. 54 Kangi Yesu akamkamula chiwoko mwana yula na kumkemela, “Mwana yimuka!” 55 Mpungu waki ukamuwuyila, bahapo akayimuka. Yesu akavajovela mumpela chakulya. 56 Dadi na nyina wa mwana yula vakakangasa, Nambu Yesu akavajovela vakotoka kumjovela mundu yoyoha mambu gala gegahengiki.

9

Yesu akuvatuma vawuliwa kumi na vavili (Matei 10:5-15; Maluko 6:7-13)

1 Yesu akavakemela vawuliwa vaki kumi na vavili pamonga akavapela makakala na uhotola panani ya mizuka yoha na kulamisa matamu. 2 Kangi akavatuma vahamba vakakokosa Unkosi wa Chapanga na kulamisa vatamu. 3 Akavajovela, “Mkotoka kutola chindu chochoha chila mulugendu lwinu ngati ndonga amala lihaku amala chakulya amala mashonga amala kuvya na magwanda gavili pagati yinu. 4 Nyumba yeyoha yemwiyingila na vavapokili mutama penapo mbaka pemwiwuka pamuji wenuwo, 5 Na vandu ngati vabelili kuvapokela, muwukayi pamuji wenuwo, na pemwiwuka muvakung'undila lububu lwa mumagendelu ginu kuvalangisa kuvya vene vahagwili kubela ujumbi wa Chapanga.”

6 Vawuliwa vakawuka penapo, vakahamba muhijiji na kuvakokosela vandu Lilovi la bwina na kuvalamisa vandu vana matamu.

Nkosi Helodi ivagaya ndava ya Yesu (Matei 14:1-12; Maluko 6:14-29)

7 Hinu, nkosi Helodi peayuwini mambu goha gegahengiki, akavagaya
ndava muni vandu vajovayi, “Yohani Mbatizaji ayukili!” 8 Vangi vakajova
Eliya ahumalili na vangi vakajova mwenuyu mmonga wavi vamlota va
Chapanga va kadeni vawuyili pamulima. 9 Nambu Helodi akajova, “Ngati
Yohani namdumwili mutu, hinu yani mwenuyu mweniyuwana malovi
gaki?” Akanogela kumlola.

Yesu ilisa msambi wa vandu
(Matei 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohani 6:1-14)

10 Vamitumi vala pavawuyili vakamjovela Yesu goha gavahengili. Yesu
akavatola vene, akahamba nawu kuchiyepela kumuji wavaukemela
Betisaida. 11 Nambu msambi wa vandu pawamanyili kwa ahambili Yesu
vakamlanda. Yesu avapokili, akavajovela malovi ga Unkosi wa Chapanga
na kuvalamisa vandu voha vevavi na matamu vakalama.
12 Lilanga palatumbula kutipama, vawuliwa kumi na vavili vala
vakamjovela, “Valagayi vandu vahamba muhijiji na mumigunda ya papipi
vakajilondela vyakulya na pandu pa kugona muni petivii palugangatu.”
13 Nambu Yesu akavajovela, “Muvapelayi nyenye chindu chakulya.”
Vakamyangula.
“Tete tivii na mabumunda mhanu na somba zivili ndu. Manya tihamba
tikavagulila vyakulya msambi uwu woha.” 14 Muni vavi vagosi, ngati elufu
mhanu.
Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Muvajovela vandu vatamayi hikundi
ya vandu ngati hamsini hamsini.”
15 Vawuliwa vakakita ngati cha avajovili, vakavatamisa voha. 16 Yesu
akatola mabumunda mhanu na somba zivili zila, akalola kunani, akay-
imotisa, akayinukula akavapela vawuliwa vaki vavagavanisila vandu.
17 Vandu voha valili na kuyukuta. Ndi vakanonga na kumemesa madengu
kumi na gavili ga hipandi yeyisigalili.

Petili ammanya Yesu kuvya Kilisitu
(Matei 16:13-19; Maluko 8:27-29)

18 Ligono limonga Yesu ayupayi kwa Chapanga mwene ndu, na vawuliwa
vaki vavi papipi. Ndi, akavakota, “Vandu vijova kuvya nene ndi nayani?”
19 Vene vakamyangula, “Vangi vijova veve Yohani Mbatizaji na vangi
vijova Eliya na vangi vijova wa mmonga wa vamlota va Chapanga va
kadeni mweayukili.”
20 Penapo Yesu akavakota, “Nambu nyenye mwijova kuvya nene ndi
yani?”
Petili akamyangula, “Veve ndi Kilisitu Msangula mwauhumili kwa
Chapanga.”

Yesu ilotela ndava ya lifwa na kuyuka kwaki
(Matei 16:20-28; Maluko 8:30-9:1)

21 Kangi Yesu akavalagiza na kuvabesa vakotokayi kumjovela mundu
yoyoha yula genago. 22 Mewa akavajovela, “Mwana wa Mundu iganikiwa
kung'ahika neju na kubelelewa na vagogo na Vakulu va Kuteta na vawula
va malagizu ga Chapanga geampeli Musa na kukomewa na muligono la
datu yati iyuka.”
23 Ndi akavajovela vandu voha, “Mundu yoyoha yula mweigana ku-
nilanda na ajibelayi hoti mwene agega msalaba waki magono goha
anilandayi. 24 Muni mundu mweigana kuugombola wumi waki yati
awuyagisa na yoyoha mweauyagisa wumi waki kwa kunilanda nene yati
akuusangula. 25 Ngati mundu apatili vindu vyoha pamulima apa kuni

iyagisa amala kujikomakesa mwene wumi waki, mundu mwenuyo apatili
chindu kiki chabwina? 26 Ndava muni mundu yeyoha yula ngati ikola soni
kwa nene na mawuliwu gangu, Mwana wa Mundu, yati ikola soni kwa
mundu mwenuyo peibwelayi muukulu waki na wa Dadi waki na mitumu
va msopi wa kunani kwa Chapanga. 27 Chakaka nikuvajovela, vavi vandu
vangi penapa yati vifwa lepi changaulola Unkosi wa Chapanga."

Ulolekanu wa Yesu wing'anamuka
(Matei 17:1-8; Maluko 9:2-8)

28 Magono nane kuhuma Yesu peavajovili malovi genago, ndi Yesu
akavatola Petili na Yohani na Yakobo kuhamba nawu kuchitumbi ku-
muyupa kwa Chapanga. 29 Peavili mukuyupa Chapanga, ulolekanu wa
pamihu paki pang'anamwiki na nyula zaki zikavya zamsopi na kung'asima
neju. 30 Bahapo vandu vavili vawonikini kulongela nayu, vandu vene
vavi Musa na Eliya, 31 vahumili muukulu, ndi valongela nayu ndava ya
lifwa laki, na kukita lihengu lelimalikisila ku Yelusalemu. 32 Petili na
vayaki vavi mulugono tipi tipi, nambu pavayimwiki vauwene ukulu wa
Yesu, vavawene na vandu veayimili nawu vala. 33 Pavamlekili, Petili
akamjovela Yesu, "Bambu, nilola chabwina tete kutama bahapa! Hinu
tijengi tundanda tudatu, chimonga chaku na chingi cha Musa na chingi
cha Eliya." Chakaka mwene nakumanya chavamjovili.
34 Petili peajovayi ago, bahapo lihundi likahumila na kuvahulukila ndi
lihundi palavahulukili vene vavi na wogohi neju. 35 Lwami lukayuwanika
mulihundi mula. "Mwenuyu ndi Mwana vangu mwenimuhagwili,
mumyuwanila."
36 Lwami lula Palwayuwanika, Yesu awonakini avi mwene. Vawuliwa
vaki vakavya nuu mu mambu genago na lukumbi lwenulo kawaka mundu
mwavamjovili. Gevagaweni.

Yesu amulamisa mwana ana mzuka
(Matei 17:14-18; Maluko 9:14-27)

37 Chilau yaki Yesu pamonga na vawuliwa vadatu vala vahele-
layi kuhuma kuchitumbi kula, vakakonganeka na msambi wa vandu.
38 Penapo mundu mmonga akamkemela na kujova, "Muwula! Chondi
mhengela lipyana mwana vangu, muni avili ngayuyu mwene! 39 Yuwanila
mzuka ukumzangila, na bahapo liywanga, kuni litovesa ligoji na lihu-
luhulu lihuma mumlomo, na likumung'aisa palukumbi lutali changam-
leka. 40 Navayupili vawuliwa vaku vauvinga mzuka wula, nambu
nakuhotola."
41 Yesu akayangula, akajova, "Nyenye chiveleku changasadika, na
chechiyagili, yati nitama na nyenye na kuvasindimalila mbaka
ndali?" Ndi akamjovela mkolo mwana yula, "Mleta mwana waku
apa."
42 Mwana yula peambwelili Yesu, mzuka ukamgwisa pahi na kumsopa
ligoji. Nambu Yesu akauhakalila mzuka wula na kumlamisa mwana yula,
akampela dadi waki. 43 Vandu voha vakakangasa makakala gakulu ga
Chapanga.

Yesu ijova kangi ndava ya lifwa laki
(Matei 17:22-23; Maluko 9:30-32)

Vandu pavavi vakona vikangasa ndava ya mambu geagahengili, Yesu
akavajovela vawuliwa vaki, 44 "Muyuwanila bwina malovi aga, Mwana
wa Mundu ihamba kusopiwa mumawoko ga vandu." 45 Nambu vawuliwa

vaki vavi nakugamanya malovi gaavajovili muni malovi gala gafiyiki kwavi ndava vakotoka kugamanya. Na vene vavi na wogohi kumkota mana ya malovi ago.

Yani mkulu?
(Matei 18:1-5; Maluko 9:33-37)

46 Vawuliwa va Yesu vakatumbula kukotana veve kwa veve, yani mkulu kuliku voha. 47 Yesu amanyili maholo ga mumitima yavi, ndi akamtola mwana mng'enya, akamuvika papipi yaki, 48 na akavajovela, “Mundu mweakumpokela mwana mdebe uyu kwa liina langu, mwenuyo akunipokela nene, na mundu yeyoha yula mweakunipokela nene, akumpokela mweanitumili. Muni mundu mweavi mdebe pagati yinu, ndi mkulu.”

Mweangali luhonda na nyenye avi upandi winu
(Maluko 9:38-40)

49 Yohani akamjovela Yesu, “Bambu, tikamuweni mundu ivinga mizuka kwa liina laku na tete talingili kumbesa ndava mwene alongosini lepi na tete.”

50 Yesu akavajovela, “Mkotoka kulinga kumbesa, ndava yeyoha mwangatovana na nyenye avi upandi winu.”

Vasamaliya va chijiji chimonga vibela kumpokela Yesu

51 Lukumbi lwa Yesu palwahegalili lwa kutoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga, ndi Yesu akagana neju kuhamba ku Yelusalemu. 52 Na, avatumili vajumbi vamulongolela, vakayingila muchijiji chimonga cha Vasamaliya ndava ya kumtendelekeha bwina kila chindu. 53 Nambu vakolo njinji va penapo nakugana kumpokela Yesu ndava vamanyili ngati Yesu aganili kuhamba ku Yelusalemu. 54 Lukumbi vawuliwa vaki vakina Yohani na Yakobo pavaloli genago, vakajova, “Bambu ugana tilagizayi motu kuhuma kunani kwa Chapanga luvatinyisayi?”

55 Nambu Yesu akavang'anamukila, akavahakalila. 56 Kangi Yesu na vawuliwa vaki vakahamba kuchijiji chingi.

Veviganakiwa kuvya vamulanda va Yesu
(Matei 8:19-22)

57 Pavagendayi munjila, mundu mmonga akamjovela Yesu, “Yati nikulanda kokoha kula kwewihamba.”

58 Yesu akamjovela, “Mahogo gana mbugu za kugona na videge vina chisakanilu nambu mwana wa Mundu avi lepi na pandu pakupumulila.”

59 Yesu akamjovela mundu yungi, “Nilandayi.”

Nambu mundu yula akamyangula, “Bambu, nileka hoti nihamba nikamuzika dadi wangu.”

60 Nambu Yesu akamyangula, “Valeka vevafwili vavazikayi vevafwili vavi, nambu veve uhamba ukakokosa Unkosi wa Chapanga.”

61 Na mundu yungi akamjovela, “Bambu yati nikukulanda, nambu nikuyupa nikavalaga hoti vandu va kunyumba yangu.”

62 Nambu Yesu akamyangula, “Mundu yeyoha mweikamula ligela kutumbula kulima kuni ilolokesa mumbele, mwenuyo nakuganikiwa muunkosi wa Chapanga.”

10

Yesu akuvatuma vevakumlanda sabini na vavili

1 Pagamaliki genago, Bambu akavahagula vandu vangi sabini na vavili,
akavatuma vavili vavili vamulongolela kukila chijiji na kungi kweagana
mwene kuhamba. 2 Akavajovela, “Mabenu gamahele, nambu vabenaji
vadebe. Mumuyupa mkolo mgunda avatuma vabenaji kumgunda waki.
3 Hinu muhamba! Mumanya kuvya nikuvatuma nyenye ngati limbelele
gegihamba pagati ya libwa la mudahi. 4 Mkotoka kutola chihaku cha
mashonga amala lihaku wala Champali na munjila, mkotoka kumjambusa
mundu yoyoha yula. 5 Nyumba yoyoha yemuyingila, muvajambusa, ‘Uteke
uvyayi munyumba iyi.’ 6 Ngati avi mundu mweigana uteke, ndi uteke winu
yati yitama na mwene! Ngati avi lepi, uteke winu yivawuyila mwavene.
7 Mutama panyumba yeniyo, mlyayi na kunywa vyevakuvapela. Ndava
muni mwanalihengu yiganikiwa apewa njombi yaki. Mkotoka kuwuka
panyumba iyi na kuhamba panyumba yila. 8 Pamuji wowoha wemuhikila
na vandu ngati vavapokalili, mlyayi vyevakuvapela. 9 Muvalamisa vana
matamu vevavi kwenuko, muvajovela vandu, Unkosi wa Chapanga uvi
papipi na nyenye. 10 Nambu mukayingili pamuji wowoha wula na
vakolo muji nakuvapokela, muwuka penapo, na pemwigenda munjila zavi
mujova. 11 ‘Pamonga na lububu lwa muji winu lweluvi mumagendelu
gitu, tikuvahungulila kulangisa mwavene muhagwili kubela ujumbi wa
Chapanga. Nambu, mumanyalila kuvya, Unkosi wa Chapanga uvi papipi
na nyenye!’ 12 Chakaka nikuvajovela, ligono la muhalu ukulu, Chapanga
yati avalipisa pavaha kwa uhakau winu kuliku vandu va ku Sodoma!”

Miji yanga muwuyila Chapanga
(Matei 11:20-24)

13 “Walachikolela veve Kolazini! Walachikolela veve Betisaida! Muni,
gachinamtiti yeyakitiki kwinu, kuvya nga gakitiki ku Tilo na ku Sidoni,
kutumbula penapo vandu vaki ngavamali kuwala nyula za magunila na
kutama palyenge kulangisa vamuwuyili Chapanga. 14 Hinu ligono la
muhalu mkulu, Chapanga yati akuvabuna pavaha kuliku vandu va ku
Tilo na ku Sidoni. 15 Na veve Kapelanaumu, yati ukujikwiha mbaka
kunani kwa Chapanga? Lepi yati vakuhulusa mbaka kuligodi litali langali
mwishu!”

16 Kangi Yesu akajova, “Mundu mweakuvayuwanila nyenye, aku-
niyuwanila nene na mundu mweibela kuvapokela nyenye, ibela ku-
nipokela nene. Na mundu yoyoha mweibela kunipokela nene, ibela
kumpokela mweanitumili nene.”

Vawuliwa sabini na vavili viwuya

17 Vawuliwa vala sabini na vavili vawuyili kuni visangaluka
vakamjovela, “Bambu na mizuka nayene yikatiyidakili petakayihakalili
kwa liina laku.”

18 Mwene akavajovela, “Namuweni Setani ihelela kuhumila kunani ngati
lumuli lwa mbamba.” 19 Muyuwanila! Nivapeli kuhotola kulivatila liyoka
na chipilili, pamonga na kugabesa makakala goha ga likoko kawaka
chindu cha kuvalemasa. 20 Nambu mkotoka kuheka ndava ya mizuka
cheyikuvayidakila, ndi muhekelela muni mahina ginu gayandikiwi kunani
kwa Chapanga.

Luheku lwa Yesu
(Matei 11:25-27; 13:16-17)

21 Lukumbi lulalula, Mpungu Msopi ammemisi Yesu luheku, akajova,
nikusengusa wa Dadi, Bambu wa kunani na pamulima! Muni mambu aga

uvafihiyili vevavi na luhala na vamanyaji, ubweli kuvagubukulila vana vadebe. Ena, Dadi ndi chawaganili.
22 Akayendelela kujova, “Dadi wangu anipeli vindu vyoha. Avi lepi mweammanyi Mwana nga Dadi na avi lepi mweammanyi Dadi nga Mwana na yoyoha mweaganili kumgubukulila.”
23 Kangi avang'anamkili vawuliwa vaki akalongela nawu pachiepela, “Mmotisiwa nyenye kwa kulola chenicho chemwilola! 24 Chakaka, nikuvajovela vamlota va Chapanga na vankosi vanogili kugawona gemukugawona nyenye aga nambu vagaweni lepi, pangi vaganili kuyuwana gemyuwana nyenye aga, nambu vayuwini lepi.”

Luhumu lwa Msamaliya mweavi ana lipyana

25 Mundu mmonga mwamanyili bwina malagizu, ayimili akamkota Yesu cha kugana kumlinga. “Muwula, nikita wuli, muni nipokela wumi wa magono goha?”
26 Yesu akamkota, “Kiki chiyandikiwi mu Malagizu ga Musa? Ukuyisoma wuli?”
27 Mundu yula akamyangula, “Umgana Bambu Chapanga waku kwa mtima waku woha na kwa wumi waku woha na kwa makakala gaku goha na kwa luhala lwaku loha. Na, umganayi muyaku ngati cheujigana wamwene.”
28 Yesu akamjovela, “Chabwina! Kakita chenicho na veve yati wilama.”
29 Nambu mwene aganili kulangisa kuvya amanyili cheachikotili, ndi akamkota Yesu, “Wu, muyangu ndi yani?”
30 Yesu akamyangula akajova, “Kwavi na mundu mmonga mweahelela kuhuma ku Yelusalemu kuhamba ku Yeliko, munjila vanyagaji, vakamzangila na kumtova, na vakamuhula nyula na kumnyaga vindu vyaki vyoha vyeavinavyu, vakamleka penapo avi mulung'olelu. 31 Na ngipu yene Mteta wa Chapanga mmonga apitayi njila yilayila, peamuweni mundu yula mweazangiwi, akaveduka kumuhana akahamba. 32 Mewawa mundu Mlawi mmonga, apitili penapo peamuwene mweazangiwi yula akaveduka pamuhana akahamba. 33 Nambu Msamaliya mmonga mweavi mulugendu ahikili peavi mundu yula ndi peamuwene akamhengela lipyana. 34 Akamuhegelela, akamnyala mahuta na kumsopa divayi muvilonda vyaki na kuvinyembelela bwina, kangi akamkwesa panani ya punda waki, akahamba nayu ku nyumba ya vayehe, na kumlwasa. 35 Chilau yaki akawusa mashonga dinali zivili akampela myimilila nyumba ya vayehe, akamjovela, mlwasa mundu uyu, na peniwuyayi yati nikukulipa chochoha cheuyonjokesa.”
36 Kangi Yesu akakota, “Pagati ya vandu vadatu ava, muyaki wa yula mweazangiwi na vanyagaji ndi yani?”
37 Muwula wa malagizu ga Chapanga geampeli Musa yula akamyangula “Ndi yula mweamhengili lipyana.”
Yesu akamjovela, “Uhamba ukakita mewa.”

Yesu akuvagendelela Malita na Maliya

38 Yesu na vawuliwa vaki pavavi mulugendu, vakayingila muchijiji chimonga, penapo mdala mmonga mwavamkemela Malita, akavagongolela kunyumba yaki. 39 Malita yula, avi na mlumbu waki mwavamkemela Maliya, mwenuyo atamili papipi na Yesu na kuyuwanila malovi gaki. 40 Nambu Malita ajifwahisa na mahengu gamahele. Ndi, akamuhambila Yesu, akamjovela, “Bambu, nakumlola mlumbu wangu anileki mahengu aga namwene? Hinu mjovelayi anitangatilayi.”

41 Nambu Bambu akamyangula, “Malita, Malita, Veve ujifwahisa na
kujing'aha na mambu gamahele. 42 Nambu chiganikiwa chindu chimonga
ndu. Na Maliya ahagwili lilundu labwina, na kawaka mundu wa
kumnyaga.”

11

Yesu akuvawula vawuliwa vaki kumuyupa Chapanga
(Matei 6:9-13; 7:7-11)

1 Ligono limonga, Yesu avili pandu ayupayi kwa Chapanga. Peamalili,
mmonga wa vawuliwa vaki akamjovela, “Bambu, tiwulayi na tete kuyupa
kwa Chapanga ngati Yohani chaavawuli vawuliwa vaki.”
2 Yesu akavajovela. “Pemuyupa kwa Chapanga, mujova naha,
Dadi,
Liina laku lilumbiwa,
Unkosi waku ubwelayi.
3 Utipela chakulya chitu cha magono goha.
4 Utilekekesayi getikubudila Chapanga,
ndava muni na tete tikuvalekekesa vevakutibudila.
Kotoka kutiyingisa mukulingiwa.”
5 Kangi akavajovela vawuliwa vaki, “Yani pagati yinu mweavi na
nkozi, na akamhambila pagati ya kilu na kumjovela ‘Mlongo wangu,
chondi niyayika mabumunda gadatu na kangi yati nikuwuyisila, 6 ndava
muni nkozi wangu anihikalili kuhuma mulugendu, na nene nivii lepi na
chakumpela!’ 7 Ndi yula wa mugati, ngaamyangwili, ‘Kotoka kuning'aha!
Muni, nimali kudinda mlyangu, nene na vana vangu tigonili, nakuhotola
kuyimuka kukupela!’ 8 Nikuvajovela yati iyimuka lepi kuhamba kumpela
pamonga na kuvya nkozi waki, nambu ndava ya kukangamala kwaki
kuyupa, yati iyimuka na kumpela chochoha cheigana.
9 Hinu nikuvajovela, muyupa na nyenye yati mwipewa, mulonda
yati mwipata, muhodisa mlyangu yati mwidinduliwa. 10 Muni mundu
yeyoha mweiyupa ipewa na mweilonda ipata na mweihodesa mlyangu
idinduliwa. 11 Muni yani mweavi dadi ndi mwana waki amuyupili
somba wu, yati akumpela liyoka pahali pa somba? 12 Na ngati amuyupi
likang'a yati ampela chipililí? 13 Hinu nyenye pamonga na uhakau winu,
mumanyi kuvapela vana vinu vindu vyabwina, chakaka Dadi winu wa
kunani yati ikita na pawaka, muni yati akuvapela Mpungu Msopi vala
vevakumuyupa!”

Yesu na Belizebuli
(Matei 12:22-30; Maluko 3:20-27)

14 Ligono limonga Yesu avi mukuuvinga mzuka wewamkitili mundu
mmonga kuvya ngajova. Ndi, mzuka ukamuwuka, mundu yula akahotola
kulongela, hati msambi wa vandu ukakangasa. 15 Nambu vandu vangi
vakajova, “Ivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli, mkulu wa mizuka.”
16 Vangi vakamlinga Yesu, vakamgana, akita gachinamtiti kulangisa ku-
vya uhotola waki uhumili kwa Chapanga. 17 Nambu Yesu amanyili maholo
gavi, akavajovela, Unkosi wowoha wula, weulekangini chikundi chikundi
nakuhotola kusindimala, mewawa na vandu va nyumba yimonga ve-
valekangini yati viyaga. 18 Ngati Setani ana chikundi chechikomana chene
kwa chene, unkosi waki yati uyima wuli? Nijova genaga ndava nyenye
mukunijova nene nivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli. 19 Vawuliwa
vinu vivinga mizuka ngati mewa chenikita nene. Ndava kyani nyenye

mwijova nene nivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli? Hinu venavo
ndi yati vakuvahamula nyenye. 20 Nambu ngati nivinga mizuka kwa
uhotola wa Chapanga, ndi mumanya kuvya Unkosi waki umali kuhika
kwinu.
21 Mundu mweavi na makakala, pailindalila nyumba yaki na vindu vya
ngondo, vindu vyaki vyoha vivya bwina. 22 Nambu akabwelayi mundu
yungi mweavi na makakala neju na kumzangila na kumnyaga vindu vyaki
vya ngondo, mundu mwenuyo ihotola kuvitola vindu vyaki vyoha na
kuvigavanisa.
23 “Mundu yoyoha yula mwangalongosana na nene, mwenuyo isigana,
na yoyoha yula mweibela kunonga pamonga na nene, mwenuyo ipechen-
gana.”

Kuwuya kwa mzuka
(Matei 12:43-45)

24 “Mzuka ngati uvingiwi kwa mundu, ulyungalyunga kulugangatu
mukulonda pandu pa kupumulila. Ngati apapati lepi ukujijovela, ‘Yati
niwuya kunyumba yangu kwenikahumili.’ 25 Peiwuya ikolela nyumba yila
yitendelikiwi na vindu vivikiwi bwina. 26 Ndi, ihamba kuhitola mizuka
hingi saba, yeyivi hihakau kuliku mwene, ndi penapo yoha yikumuyingila
mundu yula. Mundu mwenuyo hinu wumi waki wivya uhakau neju,
kuliku chaakavili lukumbi lwa kutumbula.”

Luheku lwa uchakaka

27 Paajovayi genago, mdala mmonga mweavi pagati ya msambi wa
vandu akajova kwa lwami luvaha, “Limotisiwayi lileme lelikugegili na
livele lelakunyong'isi!”
28 Yesu akajova, “Vamotisiwa veviyuwana lilovi la Chapanga na kulika-
mula!”

Kugana ulangisu
(Matei 12:38-42)

29 Msambi wa vandu pawayonjokisi, Yesu akavajovela, “Chiveleku ichi
ndi chihakau, chigana ulangísu kuhuma kunani kwa Chapanga, nambu
yati nakupewa ulangisu wowoha manya ngawula wa Yona. 30 Mewawa
Yona chalolikini kuvya ulangisu kwa vandu va ku Ninawi, ndi na Mwana
wa Mundu yati ivya chinamtiti kwa chiveleku ichi. 31 Nkosi wa chidala
wa kusini yati ihumila ligono la muhalu ukulu, lukumbi lwa muhalu wa
chiveleku ichi na mwene yati ijova chiveleku ichi chibudili. Muni mwene
agendili kuhuma mulima wa kutali kubwela kuyuwanila malovi ga luhala
ga Nkosi Solomoni, nambu penapa avi mkulu kuliku Nkosi Solomoni.
32 Vandu va ku Ninawi yati vihumila ligono la muhalu ukulu pamonga
na vandu va chiveleku ichi yati vijova chibudili. Muni vandu va Ninawi
vamuwuyalili Chapanga ndava ujumbi wa Chapanga weakokwisi Yona.
Nambu penapa avi mkulu kuliku Yona!”

Lumuli lwa higa
(Matei 5:15; 6:22-23)

33 “Kawaka mundu mweipambika hahi na kuyifiya amala kuyigubika
na chiviga, nambu hahi ngati yipambikwi vivika kunani kuchibokoselu,
muni yilangasayi bwina mugati mwoha na vandu voha veviyingila valola
bwina. 34 Lihu laku ndi hahi ya higa yaku. Ngati lihu laku livi bwina, higa
yaku yivi mulumuli. Nambu lihu laku likoywiki, higa yaku yivi mchitita.
35 Mujilolayi neju, lumuli lweluvi mugati yaku lukoto kuvya chitita. 36 Ndi,

ngati higa yaku yoha una lumuli, changali pandu pangi kuvya chitita, higa yaku yati ying'asima ngati hahi cheyilangasa kwa lumuli lwaki."

Yesu akuvajova Vafalisayu na vawula va malagizu
(Matei 23:1-36; Maluko 12:38-40)

37 Yesu peamali kujova genago, Mfalisayu mmonga amgongolili Yesu
kulya chakulya kunyumba yaki ndi Yesu akahamba kwenuko, na akatama
kulya. 38 Mfalisayu yula akakangasa, muni amuweni Yesu asambili lepi
kwakona chakulya. 39 Bambu akamjovela, "Nyenye Vafalisayu msanja
chikombi na nkeve kuvala, nambu mugati mumemili kugana vindu
vyamahele na uhakau. 40 Vayimu nyenye! Wu, Chapanga awumbili lepi
vya kuvala, na kangi awumbili lepi vya mugati? 41 Nambu muvapela
vangangu vyevivili mugati, munkele na muchikombi na kila chindu
chivyaa chabwina kwa nyenye."

42 "Yati muchikolela nyenye Vafalisayu, muni mkumpela Chapanga
lilundu limonga pagati ya kumi za ndimbilu na libonongo na mahamba
gangi ga likolo. Nambu mwileka kuvakitila vandu gegiganikiwa, na
kumgana Chapanga. Yikuvagana kugakamula genago changali kukosiwa
na gangi gala."

43 "Yati muchikolela nyenye Vafalisayu, ndava mwigana kutama mu-
vigoda vya kulongolo munyumba za kukonganekela Vayawudi na ku-
jambuswa na vandu cha kugundamiliwa pavikonganika vandu. 44 Yati
muchikolela, ndava muni muvi ngati matinda gegafiyiki na vandu vigenda
panani yaki changamanya."

45 Mundu mmonga mweimanya malagizu akamyangula, "Muwula,
malovi gaku ukutiliga na tete."

46 Yesu akamyangula, "Na nyenye mwemwimanya malagizu yati
muchikolela! Muni mukuvagegesa vandu ndwika yeyitopa yan-
gagegeka, na kuni mwavene nakutalambula hata lung'onji kuvatangatila.
47 Mwalachikolela nyenye! Muni mwijenga matinda ga vamlota va
Chapanga, vavakomiwi na vagogo vinu. 48 Mewawa mwavene mwilangisa
chakaka na kuyidakila na matendu ga vagogo vinu, muni vene vavakomili
vamlota va Chapanga na nyenye mwijenga matinda gavi. 49 Ndava ya
genago, luhala lwa Chapanga lwajovili naha, 'Yati nivaletela vamlota na
vamitumi, nambu vangi vikomiwa na vangi yati ving'ahiswa.' 50 Ndi
vandu va lukumbi ulu yati viyingila mumuhalu, ndava ya lifwa la
vamlota va Chapanga voha vevakomiwi kutumbula kuwumbikiwa kwa
mulima, 51 kutumbula peakomiwi Abeli mbaka kukomiwa kwa Zakalia
mwevamkomili pagati ya lusanja lwa luteta na pandu pamsopi. Ena
chakaka, chiveleku ichi chiyingila mumuhalu ndava ya matendu genago."

52 "Mwalachikolela nyenye mwemumanya Malagizu! Muni mufiyili
fungulu wa mlyangu wa kumanya, nyenye mwavene nakuyingila, na
muvabelalili vevakaliyigila vakotoka kuyingila!"

53 Yesu pawukili penapo, Vafalisayu na vawula va malagizu kutumbula
penapo vakamyomela neju na kumlinga kwa kumkota mambu gamahele,
54 Muni vagana kumkamula kwa malovi geijova.

12

Yesu akuvalapisa vahomela
(Matei 10:26-27)

1 Msambi uvaha wa vandu wanga valangika, pavakonganiki na ku-
tumbula kulivatilana. Yesu avajovili hoti vawuliwa vaki. "Mujiyangalila
na ngemeku ya Vafalisayu ndi uhomela wavi. 2 Chindu chochoha
chila chechigubikiwi yati chigubukuliwa na chochoha chechifiyiki yati
chimanyikana. 3 Gala gamwajovili kuchitita, yati giyuwanika pepilangala,
na chochoha chamwapwepi mumfiyu mugati kuni milyangu yidindanu,
yati chikokoselewa pamulima woha."

Wakuyogopewa
(Matei 10:28-31)

4 "Nikuvajovela, nyenye mwavankozi vangu, mkotoka kuvayogopa
vala vevikoma higa, nambu nakuhotola kukita chindu chingi kangi.
5 Yati nivalangisa wa kuyogopewa, mumuyogopa Chapanga, akamala
kukukoma, ihotola kumutaga mundu kumotu wa magono goha wanga-
jimika. Nikuvajovela, mumuyogopa mwenuyo!"

6 "Yimanyikini kuvya mayeluyelu mhanu ziguliswa kwa mashonga
gadebe neju, nambu kawaka hata njasi yimonga yeyikosiwa na Chapanga.
7 Hati umahele wa mayunju ga mitu yinu zimanyikini kwa Chapanga.
Mukotoka kuyogopa, nyenye mwitopela neju kuliku mayeluyelu gama-
hele!"

Kumuyidakila amala kumubela Kilisitu
(Matei 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha yula mwaakuniyidakila pa-
vandu kuvya mwene ndi wangu, Mwana wa Mundu yati amuyidakila
palongolo ya vamitumu va Chapanga kuvya mwenuyo mundu waki.
9 Nambu mundu yoyoha yula mwaakunibela pavandu, na Mwana wa
Mundu mewawa yati akumbela palongolo ya vamitumu va Chapanga."

10 "Yoyoha yula mweijova lilovi la kumubelelela Mwana wa Mundu,
mwenuyo yati ilekekeswa, nambu mweamliga Mpungu Msopi, yati ivya
nakulekekeswa."

11 "Pevakuvapeleka nyenye kwa makakala, munyumba za kukon-
ganekela Vayawudi, amala vahamula mihalu, amala kwa vachilongosi
lenili muhamuliwa mkotoka kuvya na wogohi yati myangula kyani amala
yati mujova wuli. 12 Muni lukumbi lulolo, Mpungu Msopi yati akuvawula
gakujova."

Luhumu lwa mundu mweavi na vindu vyamahele ahimwiki

13 Mundu mmonga mu msambi wa vandu akamjovela Yesu, "Muwula,
mjovela mlongo wangu tigavana vindu vyetihalili kwa dadi witu."

14 Yesu akamyangula, "Nkozi wangu, yani mweaniviki nene kuhamula
mihalu pagati yinu amala kuvya mtepulanisa?" 15 Ndi, akavajovela voha,
"Mujiyangalilayi na kuvya na mtima wa kugana vindu vyamahele, muni
wumi wa mundu uvi lepi muvindu vyamahele vyeavi navyu."

16 Kangi akavajovela luhumu ulu. Kwavi na mundu mmonga mweavi
na vindu vyamahele, mgunda waki wapambiki mabenu gamahele.
17 Akaholalela mumtima waki na kujova. Hinu nikita wuli muni kawaka
pandu pakuvika mabenu gangu? 18 Ndi, yati nikita aga, yati nidenya
chibana changu na kupamanda kangi vivaha na mwenumo yati nivika
mabenu gangu goha pamonga na vindu vyangu. 19 Kangi nikujijovela
namwene, hinu uvinavyu vindu vyabwina vyeukuvigana mumiyaka
yamahele ndi upumulilayi na ulyayi na unywayi na uheka! 20 Nambu

Chapanga akamjovela, Uhimwiki veve, kilu ya lelu wumi waku yati utoliwa. Na vindu vyeujivikili yati vivya vya yani?
21 Yesu akamalisila kujova, “Chenichi ndi cheyivya mundu mweajivikili
vindu vyamahele ndava yaki mwene, nambu palongola ya Chapanga ivya
mngangu.”

Mlonda hoti Unkosi wa Chapanga
(Matei 6:25-34)

22 Kangi Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Ndava ya genago, niku-
vajovela, mkotoka kung'ahikila ndava ya chakulya chemugana muni
mulamayi, amala nyula zemukuzigana ndava ya higa yinu. 23 Ndava
muni wumi witopela kuliku chakulya, na higa yitopela kuliku nyula.
24 Lola makungulu, gimija lepi, wala kubena na gangali chibana. Pamonga
na genago, Chapanga agalisa chakulya. Hinu nyenye mwitopela kuliku
videge! 25 Yani mweavi pagati yinu kwa kujing'aha ihotola kujiyon-
jokesala hati ligono limonga la wumi waki? 26 Hinu ngati, nakuhotola
kuhenga chindu chidebe ngati ichi, ya kyani kujing'aha na mambu gangi?
27 Mugalola maluva ga mdahi chegikula, nakuhenga lihengu wala giluka
lepi nyula. Nambu nikuvajovela nkosi Solomoni pamonga na kuvya na
vindu vyamahele, nambu avi lepi na nyula za kunyamba ngati liluva
limonga. 28 Hinu ngati Chapanga akuganyambisa manyahi ga kumgunda,
lelu livili na chilau yaki giyochwa pamotu, wu, nakuhotola kuvawalika
nyenye? Vandu mwemusadika padebe.”
29 “Na nyenye mkotoka kuhololela neju ndava ya kung'ahikila kuvya
mwilya kyani amala mwinywa kyani. 30 Muni vandu vangasadika va
milima yingi ya pamulima uwu, vavi mukung'ahika ndava ya genago.
Nambu nyenye, Dadi winu avimanyili vindu vyoha vyemugana. 31 Hinu,
mun'gaikila kulonda hoti Unkosi wa Chapanga na genago yati mwipewa
kwa kuyonjokeswa.”

Vindu vyamahele kunani kwa Chapanga
(Matei 6:19-21)

32 “Mukotoka kuyogopa nyenye msambi udebe, muni Dadi winu agan-
isiwi kuvapela Unkosi waki. 33 Mugulisa vindu vinu, na mashonga gene
muvatangatila vangangu. Mujikitila chihaku cha mashonga changalala na
kijivikila vindu vinu vyabwina kunani kwa Chapanga kwangapunguka.
Kwenuko vahiji nakuhegelela, wala vingokoko na kuhalibisa. 34 Pechivi
chibana chaku ndi maholo na luhala lwa mtima waku yati uvya penapo.”

Vavanda vevilindila

35 “Mujitendekela na kuhengeka kuni, na hahi zinu ziyaka, 36 muvya
ngati vavanda vavamulindila mkulu wavi mweihuma kundowa, vamudin-
dulila mlyangu peihodesa. 37 Vamotiswa vavanda vala bambu wavi
peuwuya akuvakolela vakona mihu! Chakaka nikuvajovela, bambu
yula yati ikunga mkungi muchiwunu na kuvajovela vatama pahi pandu
pakulyelela na akavahengela. 38 Vamotisiwa vavanda vala, hati ngati
bambu wavi peiwuya pagati ya kilu amala hati hambakucha na kuvakolela
vakona mihu! 39 Mumanyila lijambu lenili, ngati mkolo nyumba ngamany-
ili lukumbi lwa muhiji kubwela, ngaatamili mihu, ngaileki lepi nyumba
yaki yidenyewayi. 40 Mewawa na nyenye yikuvagana mujitendelekeha,
ndava mwangalumanya lukumbi, Mwana wa Mundu peibwela.”

Mvanda msadikika na angasadikika
(Matei 24:45-51)

41 Petili akamkota, “Bambu, luhumu ulu ukutijovela nga tete amala
ukuvajovela vandu voha?”
42 Bambu akayangula. Ndi, yani mweavi mtumisi mbwina na analuhala?
Kangi bambu waki amuviki kuvayimalila vavanda vangi na kuvapela
chakulya pa lukumbi lwaki. 43 Asangaluka mtumisi yula, ngati mkulu
waki peiwuyayi yati amkolela ikita chenicho. 44 Chakaka nikuvajovela,
mkulu mwenuyo yati amuvika mtumisi mwenuyo kuyimalila vindu vyaki
vyoha. 45 Nambu muhengaji yula, ngati akujijovela mumtima waki, Mkulu
wangu acheliwi kuwuya, ndi itumbula kuvatova vatumisi vayaki, vadala
na vagosi, na kulya na kunywa na kugala, 46 Mkulu waki yati iwuya
ligono na lukumbi lwanga manyikana, yati amudumula hipandi hipandi
na kumuvika lilundu limonga la vangasadika.
47 Mvanda mweamanyi gala geigana bambu waki, nambu ajitendelekili
lepi kuhenga genago, bambu waki akumtova neju. 48 Nambu mvanda
mweihenga chindu changamanya gala geigana bambu waki, mwenuyo
yati itoviwa padebe. Muni yula mweapewili vyamahele, mwenuyo
idayiwa vyamahele na yula mweagotoliwi vyamahele neju, yati idayiwa
vyamahele neju.

Yesu abwelili kuleta mpechenganu
(Matei 10:34-36)

49 “Nibweli kuleta motu pamulima, ndi kuvya uvya ngaumali kuyaka!”
50 Nambu nivinawu ubatizu weukunigana nibatiziwa, na nene niku-
ung'akila neju mbaka utimilayi! 51 Wu! Mwiholalela nibweli kuleta uteke
pamulima? Hati padebe, lepi, utekee nambu mpechenganu. 52 Kutumbula
hinu vandu mhanu va nyumba yimonga yati vipechengana upandi vadatu
na upandi wungi vavili, na kangi upandi vavili na upandi wungi vadatu.
53 Yati vipechengana dadi na msongolo waki, msongolo na dadi waki, mau
na msikana waki, msikana na nyina waki, nayala na mkamwana waki,
mkamwana na nayala waki.

Kulumanya lukumbi
(Matei 16:2-3)

54 Yesu akaujovela msambi wa vandu, “Pemukugawona mahundi
gihumalila kwelitipama lilanga, bahapo mwijova, yati yitonya fula, na
chakaka fula yitonya. 55 Na pemwilola mpungu upuganisa kuhuma
kuupandi wa kusini mujova, lelu yati livya lilanga, Chakaka kwivya na
lilanga lachona. 56 Vahomela nyenye! Mumanyili kulotela mambu ga
lusenje, kwa kulola chekuvi lelu kwa kulola mulima na mahundi, ndava
kyani mwihotola lepi kumanya mambu ga lusenje lwa hinu?”

Tepulanayi na likoko waku
(Matei 5:25-26)

57 “Ndava kyani mwavene mwihotola lepi kuhagula mambu gabwina
ga kukita? 58 Ngati mundu mweakutakili, akukupeleka palibanji la
mihalu, mbanga mutepulana mwakona munjila muni akotoka kukupeleka
kwa mhamula mihalu, namwene akugotola kwa manjolinjoli na vene
vakusopa muchifungu. 59 Chakaka yati wihuma lepi muchifungu, mbaka
peumalakisa kulipa sendi ya lishonga la mwishu.”

13

Mumuwuyila Chapanga amala mwifwa

1 Lukumbi lwenulo vandu nunuyo, vabweli kumjovela Yesu, mambu ga
vandu va ku Galilaya, vevakomiwa na Pilatu, lukumbi vihinja mifuya yavi
ndava ya luteta. 2 Yesu akavayangula, “Ndava Vagalilaya vala vevakomiwi
kwa njila yila mwihololela kuvya Vagalilaya vala, vambudili Chapanga
kuliku Vagalilaya vangi, hati gavakolili mambu genago? 3 Chakaka
nikuvajovela, lepi, changamuwuyila Chapanga winu, na nyenye yati
mwifwa. 4 Amala, kumi na nane vala, vevagwiliwi na mnala kuchijiji cha
ku Siloamu, vafwili, ndi mwiholalela kuvya venavo, vahokili kuliku vandu
voha vevatama ku Yelusalemu? 5 Chakaka nikuvajovela, lepi, nambu na
nyenye changamuwuyila Chapanga, na nyenye mewawa yati mwifwa.”

Luhumu Lwa mkongo wa mtini wangapambika

6 Kangi Yesu akavajovela luhumu ulu, “Mundu mmonga avi na mkongo
wa mtini mumgunda waki wa mizabubu, mundu mwenuyo akahamba
kuyava matunda mumkongo wula, nambu apatili lepi. 7 Ndi akamjovela
mhenga lihengu wa mgunda, ‘Lola! Mumiyaka yidatu nakalibwela kuyava
matunda mumkongo uwu wa mtini, nambu kawaka chindu chenigana.
Hinu uhudumula! Ndava kyani ulalisa mgunda wangu?’ 8 Nambu mhenga
lihengu akamyangula, Bambu, ‘Tiuleka kavili namwaka, na nene yati
niukulugila na kusopalela mabuli. 9 Ngati upambiki matunda kumwaka
chabwina, ngati nakupambika, ndi udumulayi.’ ”

Yesu amulamisa mdala Ligono la Kupumulila

10 Ligono limonga la Kupumulila, Yesu avi mukuwula munyumba ya
kukonganekela Vayawudi. 11 Pavi na mdala mmonga mweavi na mzuka,
mwealwalayi lukumbi lwa miyaka kumi na nane, mdala mwenuyo avi
na chipindi ndi nakuhotola kuyima. 12 Yesu peamuweni akamkemela
na kumjovela, “Mau, ulekekiswi utamu waku!” 13 Yesu akamuvikila
mawoko mdala yula na bahapo higa yaki yikagoloseka, na akatumbula
akamlumbalila Chapanga.

14 Mkulu wa nyumba ya kukonganekela Vayawudi akayoma, ndava Yesu
amulamisi mdala yula, Ligono la Kupumulila. Ndi akavajovela vandu
vavavi penapo, “Muvi nagu magono sita gakuhenga mahengu. Hinu
mubwela magono genago kulamisiwa utamu winu, nambu lepi kulamiswa
Ligono la Kupumulila!”

15 Nambu Bambu akamyangula, “Vahomela nyenye! Yani mweavi pagati
yinu mwangawopola ng'ombi yaki amala lipunda laki muchivaya na
kuyipeleka kunywiha manji Ligono la Kupumulila. 16 Mdala yula avi wa
chiveleku cha Ibulahimu, nambu Setani amkungili miyaka kumi na nane
wu, chabwina lepi kumdindulila vifungu vyaki Ligono la Kupumulila?”
17 Yesu peamali kujova genago, makoko gaki vakoli soni, nambu vandu
vangi voha vakaheka kwa mambu gakukangasa gahengili.

Luhumu wa mbeyu yidebe ya haladali
(Matei 13:31-32; Maluko 4:30-32)

18 Yesu akavakota, “Unkosi wa Chapanga uwanangini na kiki? Wu,
nikuwanangisa na kyani? 19 Ngati mbeyu ya mkongo wa haladali
yeyitoliwi na mundu mmonga na kuhilalila mumgunda waki. Yikamela
na kuvya mkongo, na videge vikajenga hisakanilu mumambanda gaki.”

Luhumu wa ngemeku
(Matei 13:33)

20 Yesu akakota kavili, “Unkosi wa Chapanga nikuwanangisa na kyani?
21 Ngati ngemeku laatoli mdala mmonga na kuhangisana na uhembe
madebe gavili na woha watutumwiki.”

Mlyangu udebe
(Matei 7:13-14, 21-23)

22 Yesu paayendelela na lugendu lwaki kuhamba ku Yelusalemu apitayi
mumiji na muhijiji, kuni avawulayi vandu.
23 Mundu mmonga akamkota Yesu, “Bambu, wu, vandu vevisanguliwa
ngavamahele?” 24 Yesu akavajovela, “Mukangamala neju kuyingila
mumlyangu udebedebe, muni nikuvajovela vandu vamahele yati vilinga
kuyingila nambu nakuhotola. 25 Lukumbi lubwela lwa mkolo nyumba
kuyima na kudinda mlyangu. Ndi penapo yati muyima kuvala na ku-
tumbula kuhodesa mlyangu kwa kujova, ‘Bambu utidindulilayi mlyangu!’
Nambu mwene yati akuvayangula, ‘Nakuvamanya nyenye wala naku-
manya kwemwihuma!’ 26 Na nyenye yati mwitumbula kumjovela,
‘Tete ndi vala vetalili na kunywelela na veve, mewa veve watiwulili
hotohoto muhijiji yitu!’ 27 Nambu mwene yati ijova, ‘Nakuvamanya
nyenye wala kwemwihuma. Muwuka palongolo yangu, mwavoha nyenye
vahenga gahakau!’ 28 Ndi yati mwivembeneka na kuyaga minu, lukumbi
pemkuvalola Ibulahimu na Izaki na Yakobo na vamlota voha va Chapanga
vavi Muunkosi wa Chapanga, nambu nyenye muvi kuvala! 29 Vandu yati
vibwela kuhuma pandi zoha za mulima, na kulya pamonga Muunkosi wa
Chapanga. 30 Ndi vala vevavi va mwishu yati vivya va kutumbula na vala
vevavi va kutumbula yati vivya va mwishu.”

Yesu akuyivembela Yelusalemu
(Matei 23:37-39)

31 Lukumbi lwenulo Vafalisayu vangi vamhambili Yesu na kumjovela,
“Uwuka penapa uhamba pandu pangi muni Nkosi Helodi igana
kukukoma.”
32 Yesu akavayangula, “Muhamba mukamjovela lihogo, ‘Lelu na chilau
nivinga mizuka na kuvalamisa vatamu na pamalau yati nimalakisa
lihengu langu.’ 33 Nambu yikunigana niyendelela na lugendu lwangu,
lelu na chilau na pamalau, muni yihotoleka lepi mlota wa Chapanga,
kukomiwa kuvala ya Yelusalemu.”
34 “Wa Yelusalemu! Veve Yelusalemu! Mweukuvakoma vamlota va
Chapanga, vevatumwili kwaku. Kwa kuvatova na maganga. Pamahele
niganili kuvahegelesa vana vaku pamonga ngati nguku, cheyiyuvatila
tuvana twaki mumagwaba, nambu mwaganili lepi. 35 Lola! Nyenye yati
mulekewa muji winu. Na nene nikuvajovela yati nakunilola kavili mbaka
lukumbi pa mwijova, Amotisiwa mweibwela kwa uhotola wa Bambu.”

14

Yesu amlamisa mundu mweavi na utamu wa kuhimba higa

1 Ligono Limonga la Kupumulila, Yesu ahambili kulya chakulya,
kunyumba ya chilongosi mmonga wa Vafalisayu, na vandu vakavya
kumlingulila. 2 Palongolo ya Yesu avi mundu mweavi na utamu wa
kuhimba higa 3 Yesu akavakota vawula va malagizu ga Chapanga geampeli
Musa na Vafalisayu, “Wu, mhilu wijova wuli, chabwina amala chabwina
lepi, kumlamisa mundu Ligono la Kupumulila?”

4 Nambu vene vakaguna. Yesu akamtola mundu yula na kumlamisa,
akamleka ahambayi. 5 Kangi akavajovela, “Yani pagati yinu mweavi na
mwana waki amala ng'ombi yaki yeyidumbukili muchiliva nakuyihumisa
bahapo, ndava mu Ligono la Kupumulila?”
6 Nambu vene nakuhotola kumyangula.

Kuwusa na kunyenyekela

7 Yesu akavalola vavagongoliwi chavajihagulila vigoda vya palongolo,
ndi akavajovela, 8 “Ngati mundu akugongolili, kundowa ukotoka kutama
pavigoda vya palongolo, Pangi agongoliwi yungi mkulu kuliku veve.
9 Mweavagongolili mwavoha nyenye vavili, yati ibwela na kukujovela,
‘Uwuka atama uyu.’ Penapo yati wikola soni na kuhamba kutama
pandu pa mwishu. 10 Ngati mundu akugongolili kundowa, veve uhamba
ukatama muvigoda vya mumbele, muni mweakugongolili yula, paibwela
yati akukujovela, ‘Wankozi wangu yima ubwela utama pa vigoda vya
palongolo.’ Penapo yati utopela pavandu voha, vevatamili pamonga na
veve. 11 Muni mundu yoyoha mweakujikwiha yati iheleswa, na yeyoha
mweakujihelesa yati ikwihiwa.”
12 Kangi akamjovela mwaigongolela yula, “Ngati uvatendelekili vandu
chakulya cha muhi amala kimihi, kotoka kuvagongolela vankozi vaku
amala valongo vaku amala veutamanila nawu papipi vevavi na vindu
vyamahele, muni na vene vihotola kukugongolela ndava na kukuwuy-
isila chewavahengili. 13 Nambu peundelekela chakulya cha mselebuko,
vagongolela vangangu na vevagogodili higa vangagenda na vangalola,
14 na veve yati umotisiwa muni uvagongolili vangahotola kukuwuyisila.
Nambu Chapanga yati akuwuyisila gabwina mu ligono la kuyukiswa
vandu vabwina.”

Luhumu wa mselebuko uvaha (Matei 22:1-10)

15 Mmonga wa vala vavatamili na Yesu pameza, akajova amotisiwa
mundu yula mweibwela kuyla chakulya cha mselebuko Muunkosi wa
Chapanga!
16 Yesu akamjovela, “Mundu mmonga atendekili mselebuko uvaha,
na kuvagongolela vandu vamahele. 17 Palwahiki lukumbi lwa kulya,
amtumili mvanda waki akavakemela vevagongoliwi, ‘Mbwela, kila chindu
chitendelekiwi!’ 18 Nambu voha, mmonga na kugelekela yungi vakutum-
bula kujova chondi pepayi. Mundu wa kutumbula akamjovela, mvanda
yula, ‘Niguli mgunda yikunigana nihamba nikaulola pepayi yati nibwela
lepi.’ 19 Na yungi akajova, ‘Niguli ng'ombi kumi za kulimila nihamba
kuzilinga kulima chondi unilekekesa.’ 20 Na yungi akajova, ‘Nigegili mdala
ndava ya genago, nakuhotola kubwela.’ ”
21 “Mtumisi yula akawuya na kumjovela bambu waki mambu goha.
Mkolo nyumba yula akayoma na kumlagiza mvanda waki, ‘Kita kanyata
uhamba munjila yivaha na tunjila twa muji ukavaleta vangangu na
vangagenda na vangalola na vevagogodili higa.’ 22 Mtumisi yula Paawuyili
kuhuma kweatumiwili akamjovela, ‘Bambu, goha geukalagizi gahengiki,
nambu pakona pandu pakutama vandu.’ 23 Bambu yula akamjovela
mvanda. Uhamba munjila yivaha na tunjila twa muji, ukavakamula
vandu kuyingila munyumba yangu yimema. 24 Nikuvajovela nyenye,
voha vevatumbwili kugongolewa, kawaka hati mmonga, mweimywanga
chakulya cha mselebuko wangu!”

Chechiganikwa kuvya mulanda
(Matei 10:37-38)

25 Msambi wa vandu walongosini na Yesu, mwene akang'anamuka na
kuvajovela, 26 Mundu yoyoha mweibwela kwa nene yikumgana aniganayi
neju nene, kuliku kumgana dadi waki na nyina waki na mdala waki na
vana vaki na valongo vaki na valumbu vaki, pamonga na wumi waki,
changakita ago, nakuhotola kuvya muwuliwa wangu. 27 Mundu yoyoha
yula mwangagega msalaba waki na kunilanda mwenuyo nakuhotola
kuvya muwuliwa wangu.
28 Wu, yani pagati yinu mweigana kujenga mnala nakutama hoti
pahi, kuvalanga mashonga kumanya ngati avi nagu gegitosha kumalakisa
kujenga? 29 Ngati lepi, akatumbula kujenga mkingisa, nakuhotola
kumalakisa vandu voha vevilola yati vakumuheka. 30 Yati vijova, Mundu
uyu atumbwili kujenga. Nambu nakuhotola kumalakisila!
31 “Wu, Nkosi yani mweigana kuhamba kutovana ngondo na Nkosi
yungi, nakutama hoti pahi na kuhololela, wu, ihotola kwa manjolinjoli
waki elufu kumi, kutovana ngondo na nkosi yula mweibwela kutovana
nayu ngondo mweavi na manjolinjoli elufu ishilini? 32 Ngati amanyili ku-
vya nakuhotola, yati avatuma vajumbi kuyupa vakotoka kutova, lukumbi
nkosi yungi akona kutali. 33 Mewawa,” Kawaka mundu mweihotola kuvya
muwuliwa wangu, changaleka vindu vyoha vye avi navyu.

Mwinyu wangali lihengu
(Matei 5:13; Maluko 9:50)

34 “Mwinyu chindu cha bwina, nambu mwinyu ngati uyagisi lun-
yong'onyo lwaki, yati usopewa kyani mbaka kuvya kavili mwinyu?
35 Yabwina lepi kusopewa muludaka amala mabuli. Vandu vakuyitaga
kuvala. Mundu mweavi na makutu na ayuwana!”

15

Luhumu lwa limbelele leliyagili
(Matei 18:12-14)

1 Ligono limonga vatola kodi na vevambudila Chapanga vamahele
vahambili kumuyuwanila Yesu. 2 Vafalisayu na vawula va malagizu ga
Chapanga geampeli Musa vakatumbula kung'ung'uta, “Mumlola mundu
mwenuyu, akuvakemela vandu vevambudila Chapanga na kavili ilya
nawu!” 3 Yesu akavajovela luhumu ulu, 4 “Ngati mmonga winu avi
na mambelele, miya yimonga na akamanya kuvya mmonga pagati yavi
ayagili, yati ikita kyani? Yati akugaleka mambelele tisini na tisa gala
kulugangatu na kuhamba kulonda yila yeyiyagili mbaka ampatayi. 5 Ngati
amuwona yati akuyigega mumavega kwa luheku. 6 Peihika panyumba,
Yati akuvakemela vamukozi vaki na veitama nawu papipi na kuvajovela,
‘Tivyai na luheku pamonga na nene ndava niliweni limbelele langu
lelayagili.’ 7 Mewawa nikuvajovela, yati kwivya na luheku kunani kwa
Chapanga, mundu mmonga mweakumbudila Chapanga, paileka kubuda,
kuliku vandu tisini na tisa vabwina na viganikwa lepi kumuwuyila
Chapanga.”

Luhumu lwa lishonga leliyagi

8 “Amala mdala yoki mweavi na mashonga kumi, limonga likamyaga,
yati ikita wuli? Nakupambika hahi, na kutyanyila nyumba na kuilonda
neju mbaka ayilola? 9 Akamala kuipata, akuvakemela vankozi vaki na

veitama nawu papipi na kuvajovela, ‘Mvya na luheku pamonga na nene
muni nilipatili lishonga langu lelayagili!’ 10 Mewawa nikuvajovela, ndi
chavivya na luheku vamitumu va kunani kwa Chapanga, ndava ya mundu
mmonga mweambudili Chapanga, paileka kubudila Chapanga.”

Mwana mweayagili

11 Yesu akayendelela kujova. Kwavili na mundu mmonga mweavi na
vana vasongolo vavili. 12 Mdebe yula akamjovela dadi waki, Dadi, nipelayi
uhali wa vindu vyeviganikiwa kupewa, Dadi waki akavagavanisila vindu
vyaki. 13 Gapitili lepi Magono gamahele, mwana mdebe yula akagulisa
vindu vyaki vyoha, na kuwuka na mashonga geapewili, akahamba
kumulima wa kutali, kwenuko akazipomondana kwa mambu ga ukemi
mashonga gala. 14 Peamalili kila chindu cheavili nachu, ndi yikahumila
njala yivaha pamulima wenuwo na mwene akatumbula kung'ahika.
15 Akahamba kwa mkolonjinji mmonga, wa mulima wenuwo na kuyupa
lihengu, mwene akampela lihengu la kudima maguluvi kumgunda waki.
16 Anogili kulya chakulya cha maguluvi gala, nambu kawaka mundu
mweampeli chindu cha kulya. 17 Mumbele luhala lwamuyili akajova
mumtima waki. Kuvi na vana lihengu, valinga kwa Dadi wangu, vevilya
na kusigalisa chakulya na nene nifwa penapa na njala! 18 Yati niwuya kwa
dadi wangu na kumjovela, Dadi, nimbudili Chapanga na nikubudili veve
mewa. 19 Niganikiwa lepi kavili kukemelewa, mwana waku, unikita ngati
mmonga wa vana lihengu vaku. 20 Ndi akatumbula lugendu kuwuya kwa
dadi waki.

“Mwene peavili cha kutali, dadi waki amuweni, kwa mtima wa lipyana
amjumbalili na kumjambusa cha uganu. 21 Mwana yula akamjovela,
‘Dadi, nimbudili Chapanga, na nikubudili veve mewa. Nene niganikiwa
lepi kavili kukemelewa mwana waku.’ 22 Nambu dadi waki akavajovela
vanalihengu vaki, ‘Kanyata!’ Muleta nyula yabwina mumuwalika.
Mumuwalika na pete pamonga na champali! 23 Mukatola mpapakasi wa
mweakulupi mukahinja, tilyayi na kuselebuka! 24 Ndava muni mwana
vangu uyu kwa nene avi ngati afwili, nambu hinu akona mumi, ayagili
hinu awonikini. Vakatumbula kuselebuka.”

25 “Lukumbi lwenulo muhaja waki avi akona kumgunda. Ndi peawuyayi
kuhegelela panyumba, akayuwana vilulu na vandu vikina ng'oma.
26 Akamkemela mmonga wa mtumisi kumkota, ‘Chivii kyani kwenuko?’
27 Mtumisi yula akayangula, ‘Mlongo waku awuyili kunyumba, na dadi
waku amuhinjili mpapakasi mweakulupili, muni ampatili akona mumi.’ ”

28 “Nambu mvaha yula akavya na ligoga na kubela kuyingila mugati.
Ndi dadi waki akahuma kuvala na kumuyupa neju ayingila mugati.
29 Nambu mwene akamyangula dadi waki, ‘Lola, Nikuhengili mahengu
Miyaka yoha iyi ngati mvanda changabela malagizu gaku hati padebe.
Unipeli kyani? Unipeli lepi hati kamene kadebe na nene nganiselebwiki
na vankozi vangu. 30 Nambu mwana waku uyu mwepomondini mashonga
gaku pamonga na vakemi, peabweli umuhinji mpapakasi mweakulupili!’
31 Dadi waki akamyangula, ‘Mwana vangu, veve uvi pamonga na nene
magono goha na vindu vyoha vyenivi navyu vyaku. 32 Nambu yatiganili
kukita mselebuko na luheku ndava mlongo waku mweavi ngati afwili,
hinu akona mumi, mweayagili nambu hinu awonikini.’ ”

16

Muyimalila lihengu mwaachenjili

1 Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Mundu mmonga mweavi na vindu
vyamahele, avi na mundu wa kuyimilila lihengu laki. Mkolo vindu
ayuwini kuvya myimilila lihengu yula ipomondana vindu. 2 Mkolo vindu,
akamkemela myimila lihengu yula na kumkota, ‘kyani cheniyuwana?
Nigana univalangila vindu vyoha, muni nakuhotola kuyimalila lihengu
langu kavili.’ 3 Myimalila lihengu yula akahololela mumtima waki,
‘Bambu wangu igana kunivinga lihengu, yati nikita kyani? Makakala ga
kulima nakuhotola na kuhamba kuyupayupa ngati namngangu niwona
soni. 4 Hinu nimanyili chakukita, muni penivingiwayi lihengu, muni
vandu vanikemelayi kunyumba zavi.’ ”

5 “Akavakemela voha vevidayiwa vindu na bambu waki, mmonga
mmonga akatumbula kumkota yula wa kutumbula. ‘Udayiwa vindu
vilinga na bambu wangu?’ 6 Mwene akamyangula. ‘Makalangi kumi
na mcheche ga mahuta ya mizeituni,’ Ndi myimalila lihengu yula
akajova, ‘Tola balua laku lewidayiwa, tama kanyata, yandika saba.’
7 Kangi akamkota yungi, ‘Veve wakalidayiwa vindu vilinga?’ Akayangula,
‘Magunila ga nganu miya yimonga.’ Muyimilila lihengu yula akamjovela.
‘Tola balua laku la gewidayiwa Yandika semanini.’ ”

8 “Bambu yula akamulumba myimila lihengu mwachenjili yula, muni
ahengili kwa luhala. Ndava vandu va mulima uwu vana luhala neju
pevihenga vindu na vandu ngati avo, kuliku vandu vevavi munkosi wa
Chapanga.”

9 Yesu akayendelela kujova, “Nikuvajovela nyenye, mjipatila vankozi
kuhuma mumashonga na vindu vya pamulima uwu, muni pevimalika,
vavakemela mumatamilu gavi ga magono goha. 10 Mundu yoyoha
mwaisadikiwa muvindu videbe, mewa yati isadikiwa muvindu vyama-
hele. Na yoyoha angasadikiwa muvindu videbe isadikiwa lepi muvindu
vyamahele. 11 Ngati nyenye mwisadikiwa lepi mumashonga na vindu
vya pamulima, ndi yani akuvagotolela na vindu vya uchakaka? 12 Ngati
nakuhotola kusadikiwa mumashonga na muvindu vya mundu yungi, yani
mweihotola kuvagotolela vindu vinu mwavene?”

13 “Kawaka mvanda mweihotola kuvahengela vabambu vavili, muni
yati amgana mmonga na kumhakalila yungi, amala yati ilongosana na
mmonga na kumuvevesa yungi. Mwihotola lepi kumuhengela Chapanga
na mashonga.”

Malovi gangi ga Yesu
(Matei 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

14 Vafalisayu pevayuwini genago, vakamvevesa Yesu, ndava vene
vavi vandu vakugana mashonga, 15 Yesu akavajovela, “Nyenye mujilola
mwavabwina palongolo ya vandu, nambu Chapanga ayimanyili mitima
yinu. Ndava chindu chechilolekana chabwina neju palongo ya vandu, kwa
Chapanga chilolekana chihakau.”

16 “Malagizu ga Chapanga geampelii Musa na mayandiku ga valota
va Chapanga gakokwiswi mbaka lukumbi lwa Yohani wa Kubatiza.
Kutumbula penapo, Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga ukokoswa, na
kila mundu iyingila kwa makakala. 17 Nambu yiyeywa neju kunani kwa
Chapanga na mulima kuyaga kuliku kayandiku kadebe kuhunguliwa mu
Malagizu ga Musa.”

18 “Mundu yoyoha mweakumuleka mdala waki na kugega yungi,
mwenuyo ikita ugoni na mundu yoyoha mwaakumgega, mdala
mwaalekiwi yula.” Namwene mewa ikita ugoni.

Mkolo vindu vyamahele na Lazalu

19 “Kwavili na mundu mmonga mweavi na vindu vyamahele, mwaawala
nyula zezaguliwa kwa mashonga gamahele na nyula zezing'asima na kulya
vindu vyabwina magono goha.” 20 Na pamlyangu uvaha wa mundu
mwenuyo, vavi kumvika mundu mmonga mngangu, liina laki Lazalu,
mweavi na vilonda vyamahele. 21 Mngangu mwenuyo, anogela kupewa
vyakulya vevyagwayi pahi kuhuma pameza ya mkolo vindu vyamahele
yula. Hati mabwa gabwela na kumihyanga vilonda vyaki.
22 Lwakabwela lukumbi Lazalu yula afwili na vamitumu va kunani
vakamtola na kumuvika papipi ya Ibulahimu. Na mkolo vindu vyamahele
mewa afwili vakamzika. 23 Mkolo vindu vya mahele yula, paavi
mukung'ahika neju kuligodi litali langali mwishu, akamlola Ibulahimu
cha kutali na Lazalu papipi yaki. 24 Ndi akamkemela. Dadi, Ibulahimu!
Nihengela lipyana, umtuma Lazalu ajwisa lung'onji lwaki mumanji na
kunipolesa lulimi lwangu, muni ning'ahika neju mumotu uwu!
25 “Nambu Ibulahimu akamyangula, mwana vangu. Holalela, wapokili
vindu vyabwina pawavi muwumi waku, na Lazalu opokili vindu vihakau.
Hinu Lazalu ipumuliswa, na veve uvi mumang'ahiso. 26 Pamonga na
genago, pagati ya nyenye na tete, kuvili na ligodi livaha, muni vevigana
kubwela kwa nyenye nakuhotola, na vevigana kuwuka kwa nyenye
kubwela kwa tete nakuhotola, 27 Mkolo vindu vyamahele yula akajova,
‘Hinu Dadi Ibulahimu nikuyupa umtuma Lazalu ahamba kunyumba ya
valongo vangu, 28 muni nivii nawu valongo mhanu, ahamba akavajovela
vajiyangalila vakotoka navene vakotoka kubwela kumang'ahiso kuni.’ ”
29 “Ibulahimu akamjovela, kwenuko ‘Valongo vaku vavi na mayandiku
ga Musa na vamlota va Chapanga, valeka, vavayuwanila venavo.’ 30 Mkolo
vindu vyamahele yula akajova kavili, ‘Lepi dadi Ibulahimu! Nambu
ngati avahambalili mundu mweayukili kuhuma kwa vafwili, yati vileka
kubuda kwavi.’ 31 Ibulahimu akajova, ‘Ngati nakuvayuwanila mayandiku
ga Musa na vamlota va Chapanga, nakumyuwanila mundu yoyoha hati
ngati ayukili kuhuma kwe vevafwili.’ ”

17

Kumbudila Chapanga na kulekekesewa
(Matei 18:6-7, 21-22; Maluko 9:42)

1 Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Nakuhotola mambu ga kuvakita
vandu vambudila Chapanga gakotoka kuhumila, nambu alachikolela
mundu yula mweikita genago gahumila.” 2 Ngayivii mbanga mundu
mwenuyo, kukungiwa livala livaha la kuyagila musingu na kujwigiswa
munyanja, kuliku kumyokisa mmonga wa vadebe ava.
3 Mujiyangalila! Ngati mlongo waku akuhokili, mywangila, akakuka-
mula chigendelu umulekesayi. 4 Hati ngati akuhokili mala saba kwa
ligono limonga, na kukuwuyila mala saba. Kukukamula chigendelu,
umulekesayi.

Sadika

5 Vamitumi vakamjovela Bambu Yesu, “Utiyonjakesa kusadika.”

6 Ndi Bambu akayangula, “Kusadika kwinu ngakuvi kudebe ngati
lumbeyu ulu lwa haladali, ngamuhotwili kuujovela mkongo wa mkuyu,
‘Jitupula na ukajimelesa munyanja.’ Na wene ngauvayidakili.”

Mahengu ga mvanda

7 “Tijova mmonga winu, ana mvanda wa lihengu kumgunda, amala
kudima mambelele. Mvanda yula peiwuya kuhuma kulihengu, Wu,
ijoviwa na mkulu waki, ‘Bwela kanyata utama ulyayi chakulya?’ 8 Lepi!
Nambu yati akumjovela, ‘Nitendelekela chakulya na kunihengela mbaka
penimala kulya na kuywelela, ndi na veve pewilya na kunywelela.’ 9 Wu,
mkulu yula yati amsengusa mtumisi yula ndava akitili goha geamlagazili?
10 Na nyenye mewawa, mukahengayi kila chindu chemulagizwi kuhenga,
mujovayi, ‘Tete vavanda tihengili lihengu litu ndu.’ ”

Yesu akuvalamisa vanamabudi kumi

11 Yesu peavi mulugendu kuhamba ku Yelusalemu, akapitila mumbaka
ya Samaliya na Galilaya. 12 Peayingili muchijiji chimonga vandu kumi
vevavi na mabudi vakambwelela. Vakayima cha patali. 13 Vakajova kwa
lwami luvaha, “Yesu! Bambu! Utihengela lipyana!”

14 Yesu peavaweni akavajovela, “Muhamba mukajilangisa kwa vakuteta
va Chapanga.” Ndi pevavi mukuhamba vakanyamba. 15 Mmonga wavi
peajimanyi kuvya alamiswi, awuyili kuni akumlumbalila Chapanga kwa
lwami luvaha. 16 Akamfugamila Yesu mumagendelu na kumsengusa.
Mundu mwenuyo avi Msamaliya. 17 Nambu Yesu akakota, “Wu, vavi lepi
vandu kumi vevanyambisiwi? Vangi tisa vala vavi koki? 18 Hinu kawaka
vandu vangi vevawuyi kumsengusa Chapanga ndi ngayuyu myehe?”
19 Penapo akamjovela mundu mwenuyo, “Yima uhamba, kusadika kwaku
kukulamisi.”

Kubwela kwa Unkosi wa Chapanga (Matei 24:23-28, 37-41)

20 Vafalisayu vamkoti Yesu kuvya Unkosi wa Chapanga yati ubwela
ndali. Mwene akavayangula, “Unkosi wa Chapanga yati ubwela lepi cha
kulolekana. 21 Kawaka mundu mweihotola kujova, ‘Uvi kuni, amala uvi
kula!’ Muni unkosi wa Chapanga uvi pagati yinu.”

22 Kangi akavajovela vawuliwa vaki, “Galabwela magono yati mwino-
gela kuliwona ligono limonga mumagono gaki Mwana wa Mundu, nambu
yati nakuyiwona. 23 Vandu yati vakuvajovela, ‘Lola, avi kula!’ Amala ‘Lola,
avi kuni!’ Nambu nyenye mukoto kuwuka wala kuvalanda. 24 Muni yati
yivya ngati mbamba cheyimwetula chigafula kuhumila upandi umonga
mbaka wungi, ndi yati cheivya ligono la kubwela kwaki Mwana wa
Mundu. 25 Nambu yikumgana hoti, kung'ahika neju na kubelelewa
na vandu va chiveleku ichi. 26 Ngati chayavili lusenje lwa Nuhu, ndi
cheyibwela kuvya magono ga kuwuya kwaki Mwana wa Mundu. 27 Vandu
vayendalili kulya na kuywelela, kugega na kugegewa mbaka Nuhu
peayingili muwatu uvaha. Fula yivaha yatonyili na manji gakamema
na kuvakoma vandu voha. 28 Mewawa ngati cheyavili magono ga Lutu.
Vandu vayendalili kulya na kuywelela, kugula na kugulisa, kuhila mbeyu
na kujenga nyumba. 29 Nambu ligono Lutu paawukili ku Sodoma, motu na
chibiliti vyatonyili ngati fula kuhuma kunani kwa Chapanga na kuvakoma
voha. 30 Mewawa ndi cheyivya ligono la Mwana wa Mundu peiwuya.”

31 “Ligono lenilo, mundu yoyoha mweivya kuvala ya nyumba akotoka
kuyingila munyumba yaki kutola vindu vyaki, mewawa na yoyoha
mweavikumgunda akotoka kuwuya mumbele. 32 Muhololela gegamkolili
mdala wa Lutu! 33 Mundu Yoyoha mweigana kuusangula wumi waki, yati
auyagisa na mundu yoyoha mweakuyagisa wumi waki yati akuugombola.
34 Nikuvajovela kilu ya ligono lenilo, vandu vavili vevagonili pamonga
palusongwani, mmonga yati itoliwa na yungi yati ilekewa. 35 Kangi vadala
vavili yati vivya pamonga mukuyaga mbeyu, mmonga yati itolewa na
yungi yati ilekewa.” 36 Vandu vavili yati vivya kumgunda mmonga yati
itoliwa na yungi yati ilekewa.
37 Penapo vakamkota, “Koki Bambu?”
Mwene akavayangula, “Pewivya mtuhi, ndi pevikonganekela manditi.”

18

Luhumu wa lipwela na mhamula mihalu

1 Kangi Yesu akavajovela, luhumu yikuvagana kuyupa magono goha
changali kukotoka. 2 Akajova, “Kwavili na mhamula mihalu kumuji
wenuwo iyupa lepi kwa Chapanga wala nakuvahengela vandu bwina.
3 Mumuji wenuwo, pavi na lipwela mmonga, mweamhambila mhamula
mihalu ligono kwa ligono, amkengelela kwa kuhamula bwina apatayi
vindu vyaki kuhuma kwa likoko waki. 4 Kwa magono gamahele Mhamula
mihalu yula akabela kumkengelela, nambu pamwishu akahololela mum-
tima waki, ‘Pamonga na nene niyupa lepi kwa Chapanga wala kuva-
hengela vandu bwina, 5 Nambu ndava ya lipwela uyu akuning'aha yati
nikumkengelela kuhamula bwina, ngati lepi, yati iyendelela kunibwelela,
na pamwishu yati akunitotokeha!’ ”
6 Bambu akajova, “Myuwanila cheijova muhamula mihalu mhakau.
7 Kujova Chapanga yati akuvakengelela lepi vandu veavahagwili, ve-
vakumvembela muhi na kilu? Wu, yati ikavila kuvayuwanila?
8 Nikuvajovela, yati akuvakengelela kanyata. Pamonga na genago, Wu,
yati kwivya na sadika pamulima lukumbi peibwela Mwana wa Mundu?”

Luhumu lwa Mfalisayu na mtola kodi

9 Kangi Yesu akavajovela luhumu wa vandu vala vevakujilola vabwina
na kuvavesa vangi. 10 “Vandu vavili vahambili ku Nyumba ya Chapanga
kumuyupa. Mmonga Mfalisayu na yungi mtola kodi.”
11 Mfalisayu yula akayima, kuyupa kwa Chapanga chakumtima akajova,
Veve Chapanga, nikusengusa ndava muni nene nivii lepi ngati vandu
vangi, vanyagaji na vivikita gahakau na vevikita ugoni. Nikusengusa
ndava muni nene nivii lepi ngati mtola kodi uyu. 12 Nikujiinisa chakulya
ndava ya Chapanga mala zivili kwa lijuma, niwusa lilundu limonga pagati
ya kumi muvindu vyangu.
13 Nambu mtola kodi yula, ayimili cha kutali, changali hati kulolokesa
mihu kunani kwa Chapanga ndi ajitovili nganga cha ngolongondi, akajova.
Chapanga veve, unihengala lipyana nene mwenikubudili! 14 Yesu akava-
jovela, mtola kodi yula awuyili kunyumba kuni ayidakiliwi na Chapanga.
Nambu Mfalisayu yula lepi, ndava muni kila mundu mweakujikwiha yati
iheleswa na kila mundu mweakujihelesa yati ikwihiwa.

Yesu akuvamotisa vana vadebe
(Matei 19:13-15; Maluko 10:13-16)

15 Vandu vangi vamletili Yesu vana vadebe muni avavikila mawoko
na kuvamotisa. Vawuliwa vaki pevavawene vakavaywangila. 16 Nambu
Yesu akavakemela na kujova, “Muvaleka vana vedebe vabwela kwangu,
wala mkoto kuvabesa, muni unkosi wa Chapanga ndava ya vandu ngati
venava. 17 Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha mwanga upokela Unkosi
wa Chapanga ngati mwana mdebe, yati iyingila lepi muunkosi wenuwo.”

Mkolo vindu vyamahele chilongosi
(Matei 19:16-30; Maluko 10:17-31)

18 Mkolo vindu vyamahele mmonga Myawudi, amkotili Yesu, “Muwula
mbwina, nikita wuli muni nipokela wumi wa magono goha?”
19 Yesu akamjovela, “Ndava kyani ukunikemela mbwina? Kawaka
mweavimbwina nga Chapanga mwene. 20 Uyimanya mihilu ya Chapanga,
ukoto kukita ugoni na ukoto kukoma na ukoto kuyiva na ukoto kujova ga
udese vakitila gabwina dadi na nyina waku.”
21 Mwene akajova, “Genago goha nigakamwili kutumbula uwana
wangu.”
22 Yesu peayuwini, akamjovela, “Yikugana wakona kukita chindu
chimonga, gulisa kila chindu cheuvi nachu, vapela vangangu mashonga
ago, ndi veve yati ukujivikila vindu vyaku kunani kwa Chapanga, kangi
bwela unilandayi.” 23 Nambu mundu mwenuyo peayuwini genago, akavya
ngolongondi neju ndava avi na vindu vyamahele.
24 Yesu peamuwene mundu mwenuyu avi ngolongondi akajova, “Yi-
nonopa neju kwa vakolo vindu vyamahele kuyingila mu Unkosi wa
Chapanga! 25 Muni yiyuyuka kwa hinyama yeyikemiwa ngamiya kuholota
palibowo la sindanu, kuliku mweavi na vindu vyamahele kuyingila
Muunkosi wa Chapanga.”
26 Vandu vevayuwini ago, vakakota, “Yani hinu, mweisanguliwa?”
27 Yesu akayangula, “Gangahotoleka kwa vandu, kwa Chapanga giho-
toleka.”
28 Kangi Petili akamkota, “Na tete wuli? Tuvilekili vindu vyoha na
kukulanda.”
29 Yesu akavajovela, “Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha mwaileki
nyumba amala mdala waki amala mlongo amala dadi na nyina waki
amala vana vaki ndava ya unkosi wa Chapanga, 30 Yati ipokela gamahele
neju mulukumbi ulu lwa hinu, na wumi wa magono goha palusenje
lwelubwela.”

Yesu ilongela mala ya datu ndava ya kufwa na kuyuka kwaki
(Matei 20:17-19; Maluko 10:32-34)

31 Yesu akavakemela kuchiyepela vawuliwa vaki kumi na vavili, na
kuvajovela, “Myuwanila! Tihamba ku Yelusalemu na kila chindu
chechiyandikiwi na vamlota va Chapanga ndava ya Mwana wa Mundu
yati chihengeka. 32 Muni alagotolewa kwa vandu vangali kuvya Vayawudi
vene yati vakumvevesa na kumliga na kumuhunyila mata. 33 Vene yati
Vakumtova na michapilu na kumkoma, nambu paligono la datu yati
iyuka.”
34 Nambu vene vagamanyi lepi malovi genago hati padebe, lijambu
lenilo lafiyiki kwa vene, ndi vagamanyili lepi geavajovili.

Yesu akumlamisa ngalola myupaji
(Matei 20:29-34; Maluko 10:46-52)

35 Lukumbi Yesu peahegalili ku Yeliko, kwavi na mundu mmonga ngalola
atamili pamuhana ya njila ayupayi. 36 Peayuwini msambi wa vandu wipita
akakota, “Chivii kyani?”
37 Vakamjovela, “Yesu wa Nazaleti ipita.”
38 Akajova kwa lwami luvaha, “Yesu, wa chiveleku cha Daudi unihengela
lipyana!”
39 Vandu vevalongolili vala vakamywangila aguna, nambu mwene
akayonjokesa kujova kwa lwami luvaha, “Yesu wa chiveleku cha Daudi,
unihengela lipyana!”
40 Yesu akayima, akalagiza vandu vamleta palongolo yaki. Ngalola yula
peahikili papipi, Yesu akamkota, 41 “Wigana nikukitila kyani?”
Ngalola akayangula, “Bambu, nihotola kulola kavili.”
42 Yesu akamjovela, “Lola! Kusadika kwaku kukulamisi.”
43 Bahapo ngalola yula akalola, akamlanda Yesu kuni akumulumba
Chapanga. Vandu voha pavagawene genago, vakamulumba Chapanga.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu payingili ku Yeliko, apitayi munjila za muji wenuwo. 2 Pamuji
wenuwo pavi mundu mmonga liina laki Zakayo, avi mkulu wa vatola kodi
mwenuyo avi na vindu vyamahele. 3 Mwenuyo aganayi kumlola Yesu
ndi yani, nambu ahotwili lepi ndava ya msambi wa vandu, na Zakayo
avi mundu mhupi. 4 Hinu, akajumba kulongolo na kukwela mumkongo
uvaha ndava amlolayi Yesu, muni Yesu apitayi njila yeniyo. 5 Yesu peahikili
pandu penapo, akalola kunani na kumjovela Zakayo, “Huluka kanyata,
muni lelu yati niwela munyumba yaku.”
6 Penapo Zakayo akahuluka pahi na kumpokalela Yesu kwa luheku.
7 Vandu voha pevaloli genago, vakatumbula kung'ung'uta na kujova,
“Mundu uyu ahambili kutama kwa mundu mweakumbudila Chapanga!”
8 Nambu Zakayo akayima palongolo akamjovela Yesu, “Bambu
Yuwanila! Yati nigava pagati vindu vyangu na kuvapela vangangu na
ngati natolili chindu cha mundu kwa kuchenjela, yati nimuwuyisila mala
mcheche.”
9 Yesu akamjovela, “Lelu usangula uyingili munyumba iyi, muni na
mwenuyu mewa chiveleku cha Ibulahimu. 10 Muni Mwana wa Mundu
abwelili kulonda na kusangula veviyagili.”

Luhumu lwa Salafu za mashonga kumi
(Matei 25:14-30)

11 Vandu vavi vakumuyuwanila Yesu peavi papipi kuhika ku Yelusalemu
vandu vaholalela Unkosi wa Chapanga uvi papipi kuhumila ndava genago
Yesu avajovili luhumu wungi. 12 Hinu akavajovela, kwavili na mundu
mmonga wa lukolo lwa unkosi, mwaahambili kumulima wa kutali muni
avikiwa unkosi na nkosi mkulu na kuwuya. 13 Akavakemela vatumisi
vaki kumi, na kuvapela kila mundu mashonga salafu zeziwanangana
na luhuna lwa lihengu la mihyei yidatu, kila mmonga na kuvajovela,
mhengela lihengu la kugula na kugulisa vindu mbaka peniwuyayi.
14 Nambu vandu va mulima wenuwo vamuhakalili mundu mwenuyo, ndi
vatumili vajumbi vamulanda na kuhamba kujova, tigani lepi mundu uyu
avyaa nkosi witu.

15 “Mundu mwenuyo agotoliwi unkosi wenuwo na kuwuya pamulima
waki. Bahapo akalagiza vakemelewayi vavanda vevapewili mashonga
vala, muni aganayi kumanya ngati kila mmonga ayonjokisi mashonga
galinga. 16 Akabwela mvanda mtumbula akajova, ‘Bambu, lilundu limonga
la mashonga lewanipelili niyonjokisi malundu gangi kumi ga mashonga.’
17 Bambu yula akajova, ‘Chabwina.’ Veve wamtumisi mbwina! Ndava
muni usadikiwi mumambu gadebe, ‘Hinu yati nikuvika uvya chilongosi
mumiji kumi.’ 18 Akagelekela mtumisi yungi akajova, ‘Bambu lilundu la
mashonga yewanipelili niyonjakisi malundu ga mashonga gangi mhanu.’
19 Bambu yula akamjovela, ‘Na veve yati nikupela uvya wa chilongosi
mumiji mhanu.’ ”

20 “Muhengaji yungi akabwela na kujova, ‘Bambu, tola lishonga laku
muni nakungili muchitambala na kuyifiya pabwina. 21 Ndava muni
nakuyogwipi, muni veve wa mundu winonopa. Witola vindu vyan-
gali vyaku nakubena pawangamija.’ 22 Bambu yula akamjovela, ‘Yati
nikuhamula ndava ya malovi gaku veve mtumisi mhakau! Kumbi
wamanyi hotohoto ngati nene ninonopa, ndava nitola vyangali kuvya
vyangu na kubena panangamija. 23 Ndava kyani wavikili lepi malundu ga
mashonga gangu mubenki? Na nene nganitolili pamonga na chiyonjakesu
peniwuya.’ ”

24 “Akavajovela vevavi penapo, ‘Mumnyagayi lilundu la lishonga lenilo,
mukampela yula mweavi na malundu ga mashonga kumi.’ 25 Vene
vakamjovela, ‘Mwenuyo amali kupewa malundu ga mashonga kumi!’
26 Bambu akavayangula, ‘Nikuvajovela, mundu yoyoha mweavi na chindu
yati ipewa na kuyonjokesewa. Nambu mweangali chindu. Hati cheavi
nachu yati inyagiwa. 27 Na hinu vamakoko vangu vevakunibela nikotoka
kuvya nkosi wavi, muvaletayi penapa na muvahinja palongolo yangu!’ ”

Yesu iyingila ku Yelusalemu kwa luheku
(Matei 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohani 12:12-19)

28 Yesu peamali kujova genago, akavalongolela kuhamba ku Yelusalemu.
29 Peavili papipi kuhika ku Betifage na ku Betania papipi na chitumbi
cha mikongo ya Mizeituni, avatumili vavili va vawuliwa vaki, 30 na
kuvajovela, “Muhamba muchijiji chechivii palongolo yinu, na pemwitum-
bula kuyingila muchijiji chenicho yati mulikolela mapapakasi wa punda
akungiwi langatumbula kugega mundu. Muwopolayi, mubwela nalu
apa. 31 Ngati mundu akuvakota, ndava kyani mukuliwopola lipunda?
Mumjovela, ‘Bambu akumgana.’ ”

32 Vevatumiwi vala vakahamba nakukolela ngati chavajoviwi na Yesu.
33 Pevawopolayi punda mpakakasi, vakolo lipunda vakavakota, “Ndava
kyani mukuliwopola lipunda mpapakasi ili?”

34 Vakayangula, “Bambu akumgana.” 35 Ndi vampelakili Yesu. Kangi
vakatola nyula na kumuyambatisa punda mpapakasi panani na kum-
tamisa Yesu panani yaki. 36 Yesu ayendalili na lugendu kuni vandu
vayendelela kumdandasila nyula zavi munjila.

37 Paavi papipi kuhika ku Yelusalemu paluhelelu lwa chitumbi cha
mikongo ya Mizeituni, msambi woha wa vandu na vawuliwa vaki
vatumbwili kumlulutila kwa lwami luvaha na kumlumba Chapanga ndava
ya mambu gakulu goha gevagaweni, 38 vakajova, “Amotisiwa Nkosi
mweibwela kwa uhotola wa Bambu! Uteke uvya kunani kwa Chapanga
na Chapanga alumbiwa mweavi kunani!”

39 Vafalisayu vangi vevavili mu msambi wula wa vandu vakamjovela
Yesu, “Muwula, vagunisa vawuliwa vaku!”
40 Yesu akavayangula, “Nikuvajovela, ngati venava vaguni, maganga
haga yati giywanga.”

Yesu akuuvembela muji wa Yelusalemu

41 Paavi papipi neju na kuulola muji wa Yelusalemu, akauvembela muji
wenuwo, 42 akajova, “Ngati kuvya umanyili lelu mambu gegileta uteke!
Nambu hinu gafiyiki pamihu gaku! 43 Muni galabwela magono, penapo
vamakoko vaku yati vakutindikila luwumba, yati vakuhaka na kukuhinya
pandi zoha. 44 Penapo yati vakutimbisula veve na vana vaku muluwumba
wula, vakulekela lepi hati liganga limonga lelisigalila panani ya liganga
lingi, ndava wamanyi lepi lukumbi Chapanga peakubweli kukusangula!”

Yesu ihamba mu Nyumba ya Chapanga
(Matei 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohani 2:13-22)

45 Kangi Yesu akayingila mu Nyumba ya Chapanga, akutumbula ku-
vavinga vandu vevagulisa na kugula vindu, 46 akajova, “Yiyandikiwi,
‘Nyumba yangu yati yivya nyumba ya kumyupila Chapanga.’ Nambu
nyenye muhiyusi kuvya libokoselu la vanyagaji.”
47 Ligono kwa ligono Yesu avawulayi mu Nyumba ya Chapanga. Nambu
Vakulu va Kuteta na vawula va malagizu na vachilongosi va vandu,
valonda njila ya kumkoma, 48 nambu vavi nakumanya cha kukita ndava
vandu voha vagunili kumyuwanila.

20

Likotesi ndava uhotola wa Yesu
(Matei 21:23-27; Maluko 11:27-33)

1 Ligono limonga, Yesu peavi mukuwula vandu mu Nyumba ya Cha-
panga na kuvakokosela Lilovi la Bwina, vakulu va kuteta na vawula
va malagizu ga Chapanga geampeli Musa na vagogo va Vayawudi,
vamhambili. 2 Vakajova, “Utijovelayi! Wikita mambu aga kwa uhotola
gani?” Ndi yani mweakupelili uhotola wenuwo?
3 Yesu akavajovela, “Na nene yati nikuvakota likotesi, 4 wu, uhotola wa
Yohani wa kubatiza, wahumili kwa Chapanga amala kwa vandu?”
5 Vakakotana vene kwa vene, “Tikajova wahumili kwa Chapanga, yati
akutikota, ‘Ndava kyani mwamsadiki lepi?’ 6 Nambu tikajova wahumili
kwa vandu, vandu voha yati vakutikoma na maganga, muni woha visadika
kuvya Yohani avi mlota wa Chapanga.” 7 Vakamyangula, “Timmanyi lepi
kwegahumili.”
8 Yesu akavajovela, “Na nene nikuvajovela lepi nikita mambu genago
kwa uhotola wa yani.”

Luhumu lwa mgunda wa mizabibu na valimaji
(Matei 21:33-46; Maluko 12:1-12)

9 Yesu akayendelela kuvajovela luhumu ulu, “Mundu mmonga alimili
mgunda wa mizabibu, avakodishi valimaji, kangi akahamba mulu-
gendu mbaka mulima wa kutali, akatama kwenuko magono gamahele.
10 Lukumbi lwa kubena mizabibu mundu mwenuyo, amtumili mvanda
waki akatola lilundu laki kuhuma ku mgunda. Nambu valimaji wa
mumgunda wula vakamtova mvanda yula vakamvinga mawoko gawaka.
11 Mkolo mgunda amtumili kavili mvanda yungi, nambu vene mewawa

vakamtova na kumliga na kumvinga mawoko gawaka. 12 Kangi aka-
mutuma mvanda wa datu, mwenuyo ndi vakamulemasa na kumtaga
kuvala. 13 Mkolo mgunda yula akahololela, 'Yati nikita kyani? Yati
nikumtuma mwana vangu ngayuyoyo wa chiganu, manya mwenuyo
yati vakumtopesa. 14 Nambu valimaji vala, pevamuweni, vakajovesana,
mwenuyu ndi mhali waki. Hinu timkomayi muni uhali waki uvya witu!'
15 Ndi, vakamuwusa kuvala ya mgunda wula wa mizabibu, vakamukoma."
Yesu akavakota, "Mkolo mgunda yula yati akuvakita kyani valimaji
vala?"
16 "Yati ibwela kuvakoma valimaji venavo, na kuvapela vangi mgunda
wenuwo." Vandu pevayuwini genago, vakajova, "Lepi! Gakotoka
kuhumila hati padebe."
17 Nambu Yesu akavalolokesa na kuvakota. Mayandiku Gamsopi aga
mana yaki kyani?
Liganga levabeli vajengaji,
hinu ndi liganga likulu la kutumbula pakujenga.
18 Mundu yoyoha akagwilila panani ya liganga lenilo yati idenyekana
hipandi hipandi, na liganga lenilo lakamgwilila mundu yoyoha ndi
likumuyaga nyiminyimi.

Likotesi ndava ya kumpela kodi Kaisali
(Matei 22:15-22; Maluko 12:13-17)

19 Vawula va Malagizu na vakulu va kuteta vamanyili kuvya luhumu
lwenuwo ukuvavala vene, ndi vaganayi kumkamula bahapo, nambu vayo-
gwipi vandu. 20 Vamlandili cha papipi. Kangi vakavatuma vamang'omesi,
vevajidekisi vandu vabwina muni vamyonja kwa malovi gaki, vakitili
genago muni vahotola kumkamula na kumgotola muuhotola wa mkulu
wa mkowa. 21 Vamang'omesi vala vakamjovela, "Muwula timanyili kuvya
wijova na wiwula mambu gachakaka, wala nakumlola mundu pamihu ndi
wiwula uchakaka munjila ya Chapanga. 22 Ndi utijovela, wu! Chabwina
amala, lepi tete kulipa kodi kwa nkosi wa ku Loma?"
23 Nambu Yesu amanyili likoka lavi, akavajovela, 24 "Munilangisa salafu
ya lishonga. Wu, pamihu na liina ndi vya yani?"
Vakamyangula, "Vya nkosi wa ku Loma."
25 Yesu akavajovela, "Hinu mumpela nkosi wa ku Loma vyaki nkosi wa
ku Loma na mumpela Chapanga vyaki Chapanga."
26 Vahotwili lepi kumyonjola hati kwa lilovi limonga palongolo ya vandu,
vakakangasa kwa mayangula gaki vakaguna.

Likotesi ndava ya kuyuka kwa vevafwili
(Matei 22:23-33; Maluko 12:18-27)

27 Kangi Vasadukayu, vevijova kuvya vevafwili viyuka lepi, vakamb-
welela Yesu, vakajova, 28 "Muwula, Musa atiyandikili ngati mlongo
mundu afwili na amlekili mdala waki changali vana, yikumgana mhaja
waki amhalayi lipwela mwenuyo, muni ambabakisila vana mlongo waki.
29 Hinu, kwavili na valongo saba va lukolo lumonga. Mhaja wavi
agegili mdala, afwili changaleka mwana. 30 Mbena waki yula akamhala
lipwela, mwene mewa afwili changali mwana, 31 hati mbena waki wa
datu akamhala, mambu gakavya galagala voha saba vafwili, changali
kuvelekisa vana. 32 Pamwishu, mdala yula afwili. 33 Wu, palukumbi lwa
vevafwili kuyukiswa, mdala yula alavya mdala wa yani? Muni agegiwi na
voha saba."

34 Yesu akayangula, “Vandu va lusenje lwa hinu vigega na kugegewa,
35 Nambu vala vevahaguliwi na veviganikiwa kupewa wumi wa mulima
wula, na kuyukiswa kula kuhuma kwa vevafwili, vigega lepi amala
kugegewa. 36 Chakaka vifwa lepi kavili ndava viwanangana na vamitumu
va kunani kwa Chapanga, ndi vana vaki Chapanga, ndava ya kuyukiswa
kwavi. 37 Hati, Musa atilangisi njwe, kuvya vevafwili yati viyukiswa, mu
Mayandiku Gamsopi. Pamihu ga padahi pepiyaka motu, akumuluwula
Bambu Chapanga ngati Chapanga wa Ibulahimu na Chapanga wa Izaki na
Chapanga wa Yakobo. 38 Mwene, lepi Chapanga wa vevafwili nambu kwa
vamumi, ndava muni kwa mwene voha vilama.”
39 Vawula va malagizu vangi va Musa vakajova, “Muwula, uvayangwili
hotohoto!” 40 Vandu vala vayogwipi kumkota kavili makotesi gangi.

Likotesi ndava ya chiveleku cha Daudi
(Matei 22:41-46; Maluko 12:35-37)

41 Yesu akavakota, vandu vijova wuli, Kilisitu Msangula ndi mwana wa
chiveleku cha Daudi? 42 Muni Daudi mwene ajovili muchitabu cha Zabuli,
Bambu, amjovili Bambu wangu,
Tama muchiwoko changu cha kulyela
43 hati nivavika makoko vaku pahi pa magendelu gaku.
44 Ngati Daudi akumkemela mwene, Bambu, hinu yihotoleka wuli, kuvya
mwana waki?

Yesu akuvajovela vandu vajiyangalila na vawula va malagizu ga Musa
(Matei 23:1-36; Maluko 12:38-40)

45 Yesu avajovili vawuliwa vaki palongolo ya vandu voha,
46 “Mujiyangalila na vawula va Malagizu ga Chapanga geampeli Musa,
vevigana kugendagenda kuni vawalili magwanda gatali. Vigana
kujambuswa chakufugwamila pandu pakugulisila vindu, kutama
muvigoda vya kulongolo mu nyumba za kukonganekela Vayawudi,
kutama muvigoda vya kulongolo ku mselebuko. 47 Vinyaga nyumba za
vapwela kwa kuchenjela, na viyupa kwa Chapanga lukumbi lutali, muni
valolekanayi na vandu kuvya vabwina. Yati vihamuliwa neju kuliku
vangi!”

21

Luteta lwa lipwela
(Maluko 12:41-44)

1 Yesu pealolokesa takataka, avawene vandu vevana vindu vyamahele
chevisopa luteta muchijomela cha Nyumba ya Chapanga. 2 Mewa
amuwene lipwela mngangu isopa mashonga sendi zivili. 3 Akajova,
“Chakaka nikuvajovela, uyu lipwela mngangu asopili neju kuliku voha.
4 Muni, vangi voha vasopili luteta, muvindu vyavi vyeviyonjokisi, nambu
mau uyu pamonga na ungangu waki asopili chindu cheavi nachu ndava
ya wumi waki.”

Yesu ijova kugwisiwa kwa Nyumba ya Chapanga
(Matei 24:1-2; Maluko 13:1-2)

5 Vandu vangi valongelelayi malovi ga kuyivala Nyumba ya Chapanga,
cheyinyambwisi bwina kwa maganga ga mashonga gamahele, na luteta
zezasopiwi kwa Chapanga kangi Yesu akajova. 6 “Goha aga gemkugawona
galabwela magono kawaka hati liganga limonga lelisigalila panani ya
liganga lingi, kila chindu yati chidenyekana.”

Ng'ani na mang'ahiso
(Matei 24:3-14; Maluko 13:3-13)

7 Ndi vakamkota, “Muwula mambu, genago yati gihumila ndali? Hinu
ulangisu woki weulangisa papipi pagihumila mambu genago?”
8 Yesu akavayangula, “Mujiyangalilayi, mkoto kukongiwa muni vama-
hele yati vibwela na kulihengela liina langu. Kuni kila mmonga yati
ijova kuvya ‘Mwene ndi Kilisitu msangula!’ ‘Lukumbi luhikili!’ Nambu
nyenye mkoto kuvalanda. 9 Hinu, pamwiyuwana malovi ga ngondo na
mng'anamukanu nakuyogopa, muni yiganikwa genago gahumila hoti,
nambu pamwishu wene wakona.”
10 Kangi akayendelela kujova, “Vandu va mulima umonga yati witovana
na vandu va mulima wungi, na unkosi umonga yati utovana na unkosi
wungi.” 11 Kila pandu yati pivya na mindendemo yivaha ya ndima na
njala na matamu ga kukangasa na kuyogofya, na ulangisu ukulu kuhumila
kunani kuliundi. 12 Nambu, kwakona kuhumila genago goha, yati vaku-
vakamula na vakuvang'aha na kuvapeleka munyumba za kukonganekela
Vayawudi na kuvakunga muchifungu, yati vakuvapeleka kwa vankosi
na vachilongosi, ndava ya liina langu, 13 muhotola kujova kwa vene.
14 Mkangamala mumitima yinu, mkoto kuholela kwakona, wuli muku-
jikengelela, 15 Ndava namwene yati nikuvapela malovi ga luhala, hati
makoko winu yati nakuhotola kukangamala amala kuvabelela. 16 Vadadi
na Vanyina vinu, valongo na vandu va lukolo lwinu na vankozi vinu, yati
vakuvang'anamukila nyenye, vangi pagati yinu yati mwikomiwa. 17 Vandu
voha yati vakuvahakalila nyenye ndava yangu. 18 Nambu, hati luyunju
lumonga wa mumitu yinu lwiyaga lepi. 19 Msindimala, kwa kusindimala
kwinu, yati mwisangula wumi winu.

Yesu ijova ndava ya kugwiswa kwa Yelusalemu
(Matei 24:15-21; Maluko 13:14-19)

20 Nambu, “Pemwilola chikundi cha manjolinjoli chiutindili muji wa
Yelusalemu, mumanya kuvya lusenje lwa kudenyeka kwaki luhikili.
21 Hinu, vevavi ku Yudea vajumbalila kuchitumbi na vevavi kumuji
vawuka na vevavi kumgunda vala vakotoka kuwuya kumuji. 22 Ndava
magono ago ndi magono ga Chapanga kuvabuna vandu vaki, muni
kukita mambu goha gegayandikwi mu Mayandiku Gamsopi gahengeka.
23 Valachikolela vadala vana ndumbu na vevinyongesa magono genago!
Muni yati kwiva na mang'ahiso gamahele mu mulima na ligoga la
Chapanga likuvabwelela vandu va mulima wa Vayawudi. 24 Vangi
vikomiwa kwa upanga, vangi vitoliwa na kupechenganwa mumilima
yoha, muji wa Yelusalemu yati wilongoswa na vandu vangali Vayawudi,
mbaka mwishu wa ulongosi wavi.”

Kubwela kwa Mwana wa Mundu
(Matei 24:29-31; Maluko 13:24-27)

25 “Yati kwivya na ulangisu mulilanga na mwehi na ndondo. Na vandu
pamulima yati vivagaya ndava ya wogohi wa kubuma kwa luyuga lwa
nyanja. 26 Vandu yati vihinduka ndava ya wogohi, pevilola mambu
gegakuukolela mulima, muni vindu vyoha vya kulihundi lilanga na mwehi
na ndondo na vingi vyoha yati vinyugusika. 27 Kangi, yati vamlola
Mwana wa Mundu ibwela mulihundi, ana makakala na ukulu wamahele.
28 Lukumbi mambu genago pagitumbula kuhumila, myimayi mkangamala,
muni kugomboka kwinu kuhegalili.”

Luhumu wa mkongo wa mtini
(Matei 24:32-35; Maluko 13:28-31)

29 Kangi akavajovela luhumu, “Mlola mkongo wa mtini na mikongo yingi
yoha. 30 Pemwilola yitumbula kumela mahamba, mwavene mwimanya
kuvya lusenje lwa fula luhegelili. 31 Mewawa, pamwilola mambu genago
gihengeka yati mwimanya kuvya Unkosi wa Chapanga uvi papipi.
32 Chakaka nikuvajovela, chiveleku ichi cha hinu chipita lepi kwakona
genago goha kuhengeka. 33 Kunani kwa Chapanga na pamulima yati
ziwuka, nambu malovi gangu katu gipita lepi.”

Mujiyangalila

34 “Mujiyangalilayi! Mitima yinu yikotoka kutopelwa, kwa mambu
ga kugala na uhutulu na mang'ahiso ga mulima uwu. Muni ligono
lenilo likuvabwelela chigafula. 35 Muni yikuvabwelela ngati likoka vandu
voha vevitama pamulima poha. 36 Hinu muvyamihu, na muyupayi kwa
Chapanga lukumbi lwoha muni muhotola mpata makakala ga kuyepa
mambu genago goha pegihumila, na kuyima palongolo ya Mwana wa
Mundu.”
37 Kila ligono muhi magono ago, Yesu avi mukuwula vandu mu Nyumba
ya Chapanga, nambu kilu ahambayi kuchitumbi cha mizeituni na kutama
kwenuko. 38 Na vandu voha vayumwiki lukela hambakucha kuhamba pa
Nyumba ya Chapanga, vapata kumyuwanila Yesu.

22

Mpangu wa kumkoma Yesu
(Matei 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohani 11:45-53)

1 Mselebuko wa mabumunda gangali ngemeku, wewikemiwa Pasaka
yavi papipi. 2 Vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga Musa vakavya
mukulonda njila ya kumkoma Yesu, nambu vavayogwipi vandu.

Yuda iyidikila kumng'anamukila Yesu
(Matei 26:14-16; Maluko 14:10-11)

3 Setani akamyingila Yuda mweikemelewa Isikalioti, mmonga pagati ya
vamitumi vala kumi na vavili. 4 Yuda akahamba, kulongela na vakulu
va kuteta na vakulu va valonda va Nyumba ya Chapanga, ndava ya
kuvagotolela Yesu. 5 Vene vakaheka na vakayidakila kumpela mashonga.
6 Yuda akayidakila, ndi alonda fwasi ya bwina ya kumgotola Yesu changali
msambi wa vandu kumanya.

Kutendelekela chakulya cha Pasaka
(Matei 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohani 13:21-30)

7 Ligono la mabumunda gangasopewa ngemeku likahika. Lenilo ndi
ligono la kuhinjwa mwana limbelele wa Pasaka. 8 Yesu akavatuma Petili
na Yohani, avajovili “Mhamba mkatendekelayi chakulya cha Pasaka.”
9 Vene vakamkota, “Wigana tikutendelekayi koki?”
10 Yesu akavajovela, “Myuwanila! Pamwiyingila kumuji yati mwikon-
ganeka na mgosi mweagegili chihulu cha manji. Mumlanda mbaka
munyumba yeiyingila. 11 Mumjovela mkolo nyumba, ‘Muwula akukota,
chivii koki chumba nilyayi chakulya cha Pasaka pamonga na vawuliwa
vangu?’ 12 Hinu mkolo nyumba yati akuvalangisa chumba chivaha
cha kugolofa chechivikiwi kila chindu. Hinu mtendelekeha chakulya
mwenumo.”

13 Vakahamba, vakakolela kila chindu chivili ngati Yesu cheavajovili, ndi
vakatendelekela chakulya cha Pasaka.

Yesu ilya chakulya cha Pasaka
(Matei 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Vakolinto 11:23-25)

14 Lukumbi palwahikili, Yesu akatama kulya chakulya pamonga na
vamitumi vaki. 15 Akavajovela, “Ninogili neju kulya chakulya cha Pasaka
yeniyi pamonga na nyenye, kwakona kung'aiswa kwangu. 16 Muni
nikuvajovela, yati nilya lepi kavili Pasaka mbaka penapo payikamilika
Muunkosi wa Chapanga.”
17 Kangi Yesu akatola chikombi, akamsengusa Chapanga akajova, “Mtola,
mpelanayi mwavoha, 18 Muni nikuvajovela, kuhumila hinu ninywa lepi
kavili divayi mbaka Unkosi wa Chapanga peubwela.”
19 Mewawa akatola libumunda, akamsengusa Chapanga, akayimetula,
akavapela akajova, “Yeniyi ndi higa yangu yemwipewa nyenye. Muni
munikumbukayi nene.” 20 Akakita mewawa na chikombi peamali kulya,
akajova, “Chikombi ichi ndi lilaganu la mupya yeyilangiswa na ngasi
yangu na yeyiyitika ndava yinu.”
21 “Nambu, mlola! Mweakuning'anamukila avi bahapa pachakulya
pamonga na nene. 22 Chakaka Mwana wa Mundu ihamba
kukomiwa, ngati cheaganili Chapanga, nambu alachikolela mundu yula
mweamng'anamukila.”
23 Penapo vakatumbula kukotana vene kwa vene yani pagati yavi
mwaihenga lijambu lenili.

Mhutanu ndava ya yani mkulu

24 Vamitumi va Yesu vakatumbula kuhutana kumvala yani mwei-
hololewa kuvya mkulu kuliku vangi. 25 Yesu akavajovela, “Vankosi va mil-
ima vakuvalongosa vandu kwa makakala, na vachilongosi vakujikemela
kuvya ‘Vankozi va vandu.’ 26 Nambu yikoto kuvya chenichi pagati yinu,
mweavimkulu pagati yinu yikumgana kuvya ngati mdebe, na mweavi
chilongosi yikumgana kuvya ngati mtumisi. 27 Muni, ndi yani mweavi
mkulu, mweitama pameza kulya chakulya, amala yula mweitumikila?
Chakaka ndi yula mweitama pameza kulya chakulya! Pamonga na genago,
nambu nene nivii pagati yinu ngati muhengaji.”
28 “Nyenye ndi mwemwasigalili na nene lukumbi lwoha lwa mang'ahiso
gangu, 29 ngati, Dadi cheanigotolili nene uhotola wa kulongosa, mewawa
na nene nikuvagotolela nyenye, uhotola wenuwo. 30 Hinu, yati mwinywa
na kulya pameza yangu muunkosi wangu na kutama muvigoda vya Unkosi
na kuhamula makabila kumi na gavili ga Isilaeli.”

Yesu ilotela ngati Petili yati akumbela
(Matei 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohani 13:36-38)

31 “Yesu akajova, Simoni, Simoni! Yuwanila! Setani ayupili luwusa
kwa Chapanga lwa kuvalinga nyenye kulola ngati muyendelela kuvya
vamsadika. 32 Nambu nene nikukuyupila veve muni kusadika kwaku
kukotoka kupungula. Na veve peukuvawuyila vakangamalisa valongo
vaku.”
33 Ndi Petili akayangula, “Bambu, nene nijitendelekili kuhamba na veve
muchifungu amala kufwa pamonga na veve.”
34 Nambu Yesu akajova, “Nikukujovela Petili, kwakona lijogolo langavika
lelu yati ukunibela mala zidatu.”

Chihaku cha mashonga na lihaku na upanga

35 Kangi, Yesu akavakota vawuliwa vaki, “Panakavatumili changali
chihaku cha mashonga amala lihaku amala champali za munjila mwa-
pungukiwi na chindu?”
Vakamyangula, “Lepi.”
36 Yesu akavajovela, “Nambu hinu mundu mweavi na chihaku cha
mashonga agega na mweavi na lihaku mewawa. Na yoyoha angali upanga
agulisa likoti laki na akagula umonga. 37 Yiyandikwi mu Mayandiku Gam-
sopi, ‘Avalangiwi kuvya mmonga pagati ya vandu vanyagaji,’ Nikuvajovela
naha, Mayandiku giganikiwa gatimila ndava yangu, ndava muni wumi
wangu wihika pamwishu.”
38 Vawuliwa vakajova, “Bambu, lola, penapa zivii panga zivili.”
Akavajovela, “Tigaleki!”

Yesu akumuyupa Chapanga ku Chitumbi cha Mizeituni (Matei 26:36-46; Maluko 14:32-42)

39 Yesu akawuka ngati chayavili mvelu waki, akahamba kuchitumbi
cha Mizeituni vawuliwa vaki vakamlanda. 40 Pehahikili pandu pala
akavajovela vawuliwa vaki, “Muyupayi, mukoto kuyingila mukulingiwa.”
41 Kangi mwene akavaleka, akahamba utali wa mundu kujugumila
liganga, akafugama, akayupa. 42 Akajova, “Dadi, ngati wigana uniwusila
chikombi ichi cha mang'ahiso, nambu lepi chiganu changu, ndi chewigana
wamwene.” 43 Kangi, Mtumu wa kunani kwa Chapanga akahumila
akamkangamalisa. 44 Hinu peavi mulipyanda, akamuyupa Chapanga neju,
na lihuki ngati matonji ga ngasi, gamhulwili pahi.
45 Peamali kuyupa, akayima kuvawuyila vawuliwa vaki akavakolela
vagonili, ndava vavi ngolongondi. 46 Yesu akavajovela, “Ndava kyani
mwigona? Muyumuka muyupa, mkoto kuyingila mukulingiwa.”

Kukamuliwa kwa Yesu (Matei 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohani 18:3-11)

47 Peavi akona ilongela, msambi wa vandu ukabwela kuni ulongoswa na
Yuda mmonga wa vawuliwa kumi na vavili. Yuda akamhegelela Yesu na
kumjambusa cha kumkumbatila. 48 Nambu Yesu akamjovela, “Yuda! Wu,
ukumng'anamukila Mwana wa Mundu kwa jambusa ya kumkumbatila?”
49 Vawuliwa vala pavachiwene chechihumila vakakota, “Bambu, tivad-
umula na panga zitu?” 50 Ndi mmonga pagati yavi akamtova mvanda wa
Mteta Mkulu wa Chapanga, akamdumula likutu la upandi wa kulyela.
51 Nambu Yesu akajova, “Mleka! Yikoli.” Akampamisa likutu la mundu
yula, akamlamisa.
52 Kangi Yesu akavajovela, vakulu va vakulu va kuteta na vakulu va
valonda va Nyumba ya Chapanga na vagogo vevabweli kumkamula, “Wu,
mbweli na mapanga na vibonga kunikamula ngati nene namnyagaji?
53 Penavi pamonga na nyenye magono goha Munyumba ya Chapanga
mwanikamwili lepi. Nambu ulu ndi lukumbi lwinu, lukumbi lwa
uchilongosi wa chitita.”

Petili akumbela Yesu (Matei 26:57-58, 69-75; Maluko 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)

54 Vakamkamula Yesu, na kumtola, kuhamba nayu kunyumba ya Mteta
Mkulu wa Chapanga. Petili amlandili cha kutali. 55 Vakakosa motu pagati
ya luvanja lwa nyumba vakatama pamonga, na Petili avili pagati yavi.

56 Muhengaji mmonga mdala peamuwene Petili atamili papipi na motu,
akamlolokesa akajova, “Mundu uyu mewawa avi pamonga na Yesu.”
57 Nambu petili akabela akajova, “Mdala veve! Nene nimmanyili lepi.”
58 Mwanakandahi, mundu yungi amuweni Petili, akajova “Veve wa
mmonga wavi.”
Nambu Petili akayangula “Bambu veve, lepi nene!”
59 Ngati lukumbi lwa saa yimonga palongolo, mundu yungi akajova,
“Chakaka na mundu uyu avi pamonga na Yesu, ndava mwenuyu mewa
Mgalilaya.”
60 Nambu Petili akajova, “Bambu veve, nichimanyili lepi chewijova!”
Bahapo peavi akona ilongela lijogolo likavika. 61 Bambu
akamng'anamuka na kumlola Petili, ndi Petili agakumbwiki geajoviwi
na Bambu gala, “Lelu kilu kwakona lijogolo kuvika yati ukunibela mala
yidatu.” 62 Penapo Petili akahuma kuvala akavemba neju.

Kumvevesa na kumtova Yesu
(Matei 26:67-68; Maluko 14:65)

63 Vandu vevamyangalila Yesu vala, vakamtova na kumvevesa.
64 Vakamgubika mihu na chitambala, vakavya kumkota, lotelayi yani
mwaakutovili? 65 Vakamjovela malovi ga mahele ga maligu.

Yesu vakumpeleka pa libanji likulu la Chiyawudi
(Matei 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohani 18:19-24)

66 Kwapachili, vagogo va mulima na vakulu va kuteta na vawula va
malagizu ga Musa, vakonganiki pamonga, vakamtola Yesu vakampeleka
mulibanji lavi likulu la Vayawudi. 67 Vene vakamjovela “Utijovela! Wu,
veve ndi Kilisitu Msangula?”
Nambu Yesu akayangula, “Hati ngati nivajovili, yati mwisadika lepi,
68 Na ngati nivakotili nyenye, yati nakuniyangula. 69 Nambu kutumbula
hinu, Mwana wa Mundu yati itama upandi wa kulyela wa Chapanga ana
makakala.”
70 Voha vakamkota, “Ndi, veve Mwana wa Chapanga?”
Mwene akayangula, “Mwavene ndi mujovili kuvya ndi nene.”
71 Kangi vakajova, “Hinu, tigana lepi ujova wungi ndava yaki? Tavete
timyuwini cheijova mumlomo waki mwene.”

23

Yesu ipelekwa palongolo ya Pilatu
(Matei 27:1-2, 11-14; Maluko 15:1-5; Yohani 18:28-38)

1 Msambi wa vandu voha vevakonganiki pala, vakayima na kumpeleka
Yesu palongolo ya Pilatu, 2 Vakatumbula kumtakila vakajova, “Tamkolili
mundu uyu avayaganisa vandu vitu na kavili akuvabesa vandu vakotoka
kumpela kodi nkosi wa ku Loma na kujikemela ati mwene ndi Kilisitu
Msangula Nkosi.”
3 Pilatu akamkota Yesu, “Veve ndi Nkosi wa Vayawudi?”
Yesu akamyangula, “Veve wamwene ndi ujovili, veve Nkosi wa
Vayawudi.”
4 Pilatu akavajovela vakulu va kuteta na msambi wa vandu, “Nakuchi-
wona chindu cheabudili mundu uyu.”
5 Nambu vene vakajova chinganga, “Akuvakulukisa vandu kwa
mawuliwu gaki mumulima woha wa Yudea, atumbwili ku Galilaya na hinu
avi penapa.”

Yesu vakumpeleka kwa Helodi

6 Pilatu peayuwini genago, akakota, “Wu, mundu uyu ndi mkolonjinji
wa ku Galilaya?” 7 Peamanyili Yesu ihuma mumulima wewilongoswa
na Helodi, ndi ampeliki kwa Helodi muni lukumbi lwenulo mewa avi
ku Yelusalemu. 8 Helodi akavya na luheku neju peamuweni Yesu.
Muni amali kuyuwana mambu ga Yesu, ndi magono gamahele anogelayi
kumlola Yesu cheikita gachinamtiti. 9 Helodi amkotili Yesu makotesi
gamahele, nambu Yesu nakumyangula chindu. 10 Vakulu va kuteta na
vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakayima kulongolo
na kumtakila chinganganga. 11 Helodi pamonga na vamanjolinjoli vaki
vakampeli soni Yesu na kumvevesa, kangi vakamuwalika ligwanda la
unkosi na kumuwuyisa kwa Pilatu. 12 Magono gamumbele Helodi na
Pilatu vatamanila cha umakoko, nambu kutumbula ligono lenilo vakavya
vankozi.

Yesu ihamuliwa lifwa
(Matei 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

13 Pilatu akavakemele pamonga, Vamteta vakulu na vachilongosi va
Chiyawudi na vandu, 14 akavajovela, “Mumletili mundu uyu mwijova
akuvayaganisa vandu. Hinu myuwanila! Nimali kulola muhalu uwu
palongolo yinu kawaka chindu cheabudili mu mambu goha gemumtakili.
15 Lepi nene ndu, nambu hati Helodi mewa, amuwuyisi kavili, ndava
kawaka chindu cheabudili cheachiwene, kwa mundu uyu hati ahamuliwa
lifwa. 16 Yati nilagazila atovewa michapilu ya miinga, na kumulekekesa.
17 Mselebuko wa Pasaka, Pilatu yamganili kuvadindulila mundu mmonga
kuhuma muchifungu.”
18 Nambu voha vakaywanga, “Mkoma mundu uyu! Utidindulilayi
Balaba!” 19 Balaba asopiwi muchifungu ndava ya kukulukisa vandu
muchitutu na muchitutu chenicho mundu mmonga akomiwi.
20 Pilatu aganili kumulekekesa Yesu, ndi akalongela nawu kavili vandu
vevamtakili Yesu. 21 Nambu vene vakaywanga vakajova, “Mvambayi
pamsalaba, mvambayi pamsalaba!”
22 Pilatu akavajovela mala ya datu, “Chindu gani cheabudili mundu uyu?
Nichiwona lepi chindu cheabudili hati ahamuliwa kukomiwa! Nene yati
nilagiza atovewayi michapilu na kumlekekesa.”
23 Nambu vene vakayonjokesa kuywanga neju, Yesu yiganikwa avam-
biwayi pamsalaba, lwami zavi pamwishu zayuwaniki. 24 Hinu, Pilatu
akahamula gahengeka. 25 Akamulekekesa kuhuma muchifungu yula
mweakukingiwi ndava ya kuvya pamonga na vandu muchitutu na
kukoma mundu mmonga, ndi akamgotola Yesu vamukita ngati chevigana.

Yesu vakumvamba pamsalaba
(Matei 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohani 19:17-27)

26 Pevavi mukupeleka, vakakonganeka na mundu mmonga liina laki
Simoni mkolonjinji wa Kulene, mweahumayi kumgunda waki, ndi
vakamkamula na kumgegesa msalaba wula mumbele ya Yesu.
27 Vandu msambi kwa msambi, wamulandili, pagati yavi vavi vadala
vevamuvembelayi Yesu ndava ya lipyanda. 28 Yesu akavang'anamukila,
akajova, “Vamawu va Yelusalemu! Mkoto kunivembela nene, nambu
mujivembela mwavene na vana vinu. 29 Muni chakaka walabwela
lukumbi, yati mwijova, ‘Mbanga yavi vadala, vangali vana na van-
gavaleke, amala vanganyong'esa vana!’ 30 Lukumbi lwenulo, yati vandu

vakuvijovela vidunda, mutigwilila na tudunda, ‘Mutigubika!’ 31 Ngati
vandu vakunikitila nene chenicho mwenivili ngati mkongo uvisi, yati
yivya wuli kwa nyenye mwemuvi ngati mkongo uyumu?”
32 Mewa vavatoli vandu vangi vavili vanyagaji vavapeliki, kukomiwa
pamonga na Yesu. 33 Pavahikili pandu pepikemelawa, “Libangu la Mutu,”
Ndi vakamvamba Yesu pamsalaba pamonga na vanyagaji vavili vala
mmonga upandi waki wa kulyela na yungi upandi wa kumangeya. 34 Yesu
akajova, “Dadi, valekekesa, muni nakumanya chevikita.”
Kangi, vakagavana nyula zaki kwa kuhagula kwa gudugudu. 35 Vandu
vayimili kulolokesa kuni vakulu va Vayawudi chevamvevisi vijova,
“Avasangwili vangi, hinu ajisangula mwene ngati mwene ndi Kilisitu
mwehaguliwi na Chapanga!”
36 Manjolinjoli mewa vamvevisi, vamhambili Yesu na kumpela divayi
yivavanu, 37 Vakumjovela, “Ngati chakaka veve ndi Nkosi wa Vayawudi,
ujisangula wamwene!”
38 Panani ya msalaba vavikili chibawu chechayandikiwi, “Mwenuyu ndi
Nkosi wa Vayawudi.”
39 Mmonga wa vanyagaji vala vevavambiwi pamsalaba akamliga Yesu,
akajova “Wu, lepi chakaka kuvya veve ndi Kilisitu Msangula? Jisangula
wamwene, utisangula na tete!”
40 Nambu mnyagaji yungi yula, akamuywangila muyaki akamjovela,
“Veve ukumuyogopa lepi Chapanga hati padebe? Veve uhamuliwi
mewawa. 41 Veve na nene yikutigana tihamuliwa ndava ya kunyaga
kwitu. Nambu mundu uyu kawaka hati chimonga cheabudili.” 42 Kangi
akamjovela Yesu, “Veve Yesu! Ukoto kunikosiwa peuyingila Munkosi
waku!”
43 Yesu akamyangula, “Chakaka nikujovela lelu yati tivya na nene
kupaladiso.”

Yesu ifwa pamsalaba
(Matei 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohani 19:28-30)

44 Kutumbula saa sita muhi, chitita chikagubika mulima woha mbaka
saa tisa, 45 na lilanga likakotoka kulangasa na lipazia lelakovikwi mu
Nyumba ya Chapanga likapapuka vipandi vivili. 46 Yesu akavemba
kwa lwami luvaha, “Dadi! Mumawoko gaku nigotola mpungu wangu!”
Akadumuka mpungu.
47 Mkulu wa manjolinjoli yula peagawene gegahumalili, akamulumba
Chapanga akajova, “Chakaka mundu uyu avi mbwina!”
48 Na vandu voha vevakonganiki penapo ndava ya lijambu lenilo pava-
gawene gegahumalili gala, vakawuya kunyumba zavi, kuni vakujitova
nganga cha ngolongondi. 49 Vankozi vaki voha pamonga na vadala
vealongosini nawu kuhuma ku Galilaya, vayimili cha kutali kulola mambu
genago.

Higa ya Yesu vakuyivika mulitinda
(Matei 27:57-61; Maluko 15:42-47; Yohani 19:38-42)

50 Kwavi na mundu mmonga liina laki Yosefu, avi mmonga wa
vachilongosi wa libanji likulu la Vayawudi. Avi mundu mbwina na kukita
geigana Chapanga, 51 mwene nakuyidakilana gevapangili na kugakita
vachilongosi vayaki va libanji likulu la Vayawudi. Yosefu avi mkolonjinji
wa Alimatei, ndi avi mukulindila kubwela kwa Unkosi wa Chapanga.
52 Mundu mwenuyo akahamba kwa Pilatu kumuyupa atola higa ya Yesu.

53 Akayihulusa higa kuhuma pamsalaba, akayitindisila nyula ya msopi
na kuvika mulitinda lelahongoliwi pamhana ya litalau, lavi langavikiwa
mundu. 54 Lavi ligono la kutendelekeha, Ligono la Kupumulila ndi
latumbukana.
55 Vadala vevalongosini na Yesu kuhuma ku Galilaya vakamulanda
Yosefu na kuliwona litinda na higa ya Yesu cheuvikiwi. 56 Kangi vakawuya
kunyumba, vakatendelekela mahuta geginungalila bwina ga kunyala higa
ya Yesu.
Ligono la Kupumulila vapumulili ngati malagizu ga Chapanga geampeli
Musa chegilagiza.

24

Kuyuka kwa Yesu
(Matei 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohani 20:1-10)

1 Ligono la Dominika, lukela hamba kucha, vadala vala vakahamba
kulitinda, kuni vagegi mayewani na mahuta gakunungalila gevatendekili.
2 Vakoli liganga lila libilindwisi patali kuhuma pakuyingila mulitinda.
3 Hinu, pavayingili mugati, vayiwene lepi higa ya Bambu Yesu. 4 Pevavi
vakona vikangasa ndava ya lijambu lenilo, bahapo vandu vavili vevawalili
nyula za kung'asima neju vakahumila papipi yavi. 5 Vadala vala vakavya
na wogohi, vakagundama pahi. Ndi vandu vala vakavajovela, “Ndava
kyani mukumlonda mundu mweavi mumi pagati ya vevafwili? 6 Avi
lepi apa, ayukili. Muholalela cheavajovili peavi akona ku Galilaya.
7 ‘Yikumgana Mwana wa Mundu awusiwayi pavandu vevakumbudila
Chapanga, na vene yati vakumvamba pamsalaba na pa ligono la datu yati
iyuka.’ ”
8 Penapo vadala vala vakagakumbuka malovi ga Yesu, 9 vakawuya
kuhuma kulitinda, vakavajovela vamitumi kumi na mmonga, pamonga
na vangi voha, malovi ga mambu ago goha. 10 Vadala vevabweli
kujova mambu genago vavi Maliya mkolonjinji wa Magidala na Yoana
na Maliya nyina waki Yakobo pamonga na vadala vangi vevalongosini
nawu. 11 Nambu vamitumi vala vasadiki lepi malovi ga vadala vala, ndava
vagahololela ngati uyimu nunuyu. 12 Nambu Petili, akajumba kuhamba
kulitinda, peahikili kulitinda agundimi kulingulila mugati akayiwona
ngayene nyula ya msopi. Akawuya kunyumba kuni ikangasa na kujikota
gala gegahumili.

Yesu akuvahumila vamulanda vavili
(Maluko 16:12-13)

13 Ligono lilolo, vavili pagati ya vamulanda va Yesu vavi mulugendu
kuhamba kuchijiji chimonga cha ku Emau chechavi utali wa masaa gavili
kuhuma ku Yelusalemu, 14 Vavi mukugalongalela mambu goha gegahu-
malili. 15 Pavayendelela na malongesi gavi, Yesu mwene akavahumila na
kugenda nawu, 16 Vamuweni kwa mihu gavi, nambu vadindiwi vakotoka
kummanya. 17 Yesu akavakota, “Mwilongela kyani kuni mwigenda?”
Vene vakayima pamihu pavi pakwinyini cha ligoga. 18 Mmonga wavi
liina laki Kileopa, akamyangula, “Wu nga veve myehe wangamanya
mambu gegahumalili pa Yelusalemu magono gagaga?”
19 Yesu akavakota, “Mambu goki?”
Vena vakamuyagula, “Mambu gegamkolili Yesu wa ku Nazaleti.” Mwene
avi Mlota mweihotola kuhenga na kuwula palongolo ya vandu voha va
Chapanga. 20 Vakulu va kuteta na vachilongosi vitu vakamgotola na

kumuhamula lifwa, vakamvamba pamsalaba. 21 Nambu tete tamsadiki
mwene kuvya ndi mweatumwili kuyigombola Isilaeli! Hinu, lelu ndi
ligono la datu pagahengiki mambu genago. 22 Kavili vadala vangi va
kwitu vatikenyemwisi, muni vakahambili kulitinda lukela hambakucha,
23 Nambu nakuyikolela higa ya Yesu. Vakawuya nakutijovela vahumiwi na
vamitumu va kunani kwa Chapanga, vevavajovili ngati Yesu akona mumi.
24 Vayitu vangi pagati yitu vahambili kulitinda kulola gegajoviwi na vadala
vala, nambu nakuyiwona lepi mwene.
25 Kangi Yesu akavajovela, “Nyenye vayimu na mitima yinu yitopa
kusadika gegajoviwi na vamlota va Chapanga! 26 Wuli, yamganili
lepi Kilisitu msangula kung'ahika, kangi ayingilayi muukulu waki?”
27 Hinu akavadandaulila mambu goha gegamuvala mwene mu Mayandiku
Gamsopi kutumbula muhitabu ya Musa mbaka muhitabu ya Vamlota va
Chapanga.
28 Pevahegalili na chijiji chevaambayi, Yesu akakita ngati mweiyendelela
na lugendu, 29 Nambu vene vakamjovela, chondi pepayi, “Utamayi
pamonga na tete, muni lilanga litipimi chitita chibwela.” Ndi akayingila
nawu mugati. 30 Peatamili kulya chakuyla pamonga nawu, akalitola libu-
munda na kumsengusa Chapanga na kulimetula na kuvapela. 31 Bahapo
vakagubukuliwa mihu gavi na kummanya, nambu mwene akayaga pagati
yavi. 32 Ndi Vakajovesana, “Mitima yitu yasangalwiki neju mugati mwitu
peakatidandauli Mayandiku Gamsopi munjila mula?”
33 Balapala vakawuka, kuwuya ku Yelusalemu. Kwenuko vakavakolela
vamitumi kumi na mmonga na vangi vevavi pamonga na vene vakon-
ganiki, 34 vakajova, “Chakaka Bambu ayukili! Amuhumalili Simoni!”
35 Hinu vamulanda vavili va Yesu vakavajovela mambu gegavakolili
munjila na chevammanyili Yesu pealimetulayi libumunda.

Yesu akuvahumila vawuliwa vaki
(Matei 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohani 20:19-23; Matendu 1:6-8)

36 Pevavi mukujovewa genago, Yesu mwene bahapo akayima pagati yavi
nakujova, “Uteke uvyayi na nyenye.”
37 Vakakenyemuka na kuyogopa neju muni vaholalelayi pangi valiwene
lihoka. 38 Nambu mwene akavajovela, “Ndava kyani mwivagaya? Ndava
kyani mwikujikota kota mumitima yinu? 39 Mlola mawoko na magendelu,
muni mumanyayi kuvya ndi nene. Munipamisa mumanya, muni lihoka
langali higa amala lijege ngati chemukunilola.”
40 Peamali kujova genago, akavalangisa mawoko na magendelu.
41 Pevavi vakona kusadika, ndava ya luheku uvaha na kukangasa, Yesu
akavakota, “Muvinachu chakulya chochoha penapa?” 42 Vakampela
chipandi cha somba yiyochanu, 43 akachitola na kulya kuni woha
vakumlola.
44 Kangi akavajovela, “Genaga ndi malovi genavajovili penakavili na
nyenye, muni yaganikwi gahengekayi goha gegayandikiwi kunivala nene
mu malagizu ga Musa na muvitabu vya vamlota va Chapanga na
Muchitabu cha Zabuli.”
45 Kangi, penapo akavalangasila luhala lwavi muni vagamanyayi
Mayandiku Gamsopi. 46 Akavajovela, “Gayandikiwi kuvya, Kilisitu
msangula yati ing'ahiswa nambu paligono la datu yati iyuka kuhuma
pavafwili, 47 yikuvagana mewa vandu va makabila goha, kutumbula ku
Yelusalemu vakokoselewayi muliina laki kuleka kumbudila Chapanga.
Muni valekekeswa kubuda kwavi. 48 Nyenye ndi mwemugawene mambu

genago. 49 Namwene yati nikuvapelekela yula mweavalagazili Dadi
wangu, nambu mulindila kumuji mbaka pemumemeswa uhotola kuhuma
kunani.”

Yesu ikwela kuhamba Kunani kwa Chapanga (Maluko 16:19-20; Matendu 1:9-11)

50 Kangi Yesu akavalongosa vawuliwa kuvala ya muji wenuwo mbaka ku
Betania, akayinula mawoko gaki kunani akavamotisa. 51 Peamali kuvamo-
tisa, akavaleka, akatoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga. 52 Vawuliwa
vakamfugamila Yesu, kangi vakawuya pa Yelusalemu, kuni vavi na
luheku luvaha, 53 Vayendalili kuvya Panyumba ya Chapanga magono goha,
vakumulumbalila Chapanga.

Lilovi la Bwina liyandikwi na Yohani

Ulongolelu

Chitabu ichi cha Lilovi la Bwina chechiyandikwi na Yohani ndi chitabu chimonga pagati ya vitabu mcheche vya Lilaganu la Mupya vyevidandaula ndava ya wumi wa Yesu Kilisitu pamulima. Kila chimonga ya vitabu vyenivyo chikemelewa "Injili." Mana yaki "Lilovi la Bwina." Vitabu vyenivyo vya Lilovi la Bwina viyandikwi na Matei na Maluko na Luka na Yohani peamali kufwa Yesu. Chitabu ichi cha Lilovi la Bwina yihotoleka chiyandikwi na mtumi Yohani mu mwaka wa 90 peamali kuvelekewa Kilisitu. Pamonga chitabu chilangisa lepi kuvya Yohani ndi mweayandiki, nambu chiwanangana neju muuyandika waki wa balua ya kutumbula ya Yohani na Yohani wa pili na Yohani wa datu ya Yohani. Vayandika vangi va kadeni vijova mu lukumbi lwa kuyandika balua iyo yihotoleka Yohani avi mukutama pamuji wa Efeso, ndava yeniyo yijovekana chitabu chenichi chayandikwi pamuji uwo wa Efeso.

Yohani idandaula hotohoto chechimkitili ayandika chitabu ichi, ndi kuvatangatila vandu vasadika kuvya Yesu ndi Kilisitu Msangula mweahaguliwi na Chapanga, ndi Mwana wa Chapanga mweavi mumi (musula ya 20:31). Mukusadika lijambu lenili tipokela wumi muliina laki. Chitabu ichi chayandikwi ndava chisomiwa na Vayawudi na vandu vangali Vayawudi. Yiwonekana kuvya muchitabu ichi chechiyandikwi na Yohani chilekengana padebe munjila ndalindali na vitabu vila vingi vidatu vya Lilovi la Bwina. Yohani adandawili neju ndava ya chinamtiti yeahengili Yesu kuliku miluhumu yaki. Na hati mambu gangi gakulu gegahumalili ngati ubatizu wa Yesu na kulingiwa kwaki kulugangatu na gene gayandikwi lepi muchitabu ichi.

Gegavi

Yohani itumbula chitabu ichi cha Lilovi la Bwina (musula ya 1:1-18).

Kangi iyandika ndava ya chinamtiti ndalindali yeahengili Yesu (musula ya 1:19-12:50).

Mewa Yohani idandaula mambu gegahumili lukumbi Yesu peatamili pamulima apa gegalongwisi mbaka kufwa na kuyuka kwaki (musula ya 13:1-20:3).

Yohani imalakisila chitabu ichi (musula ya 21). Idandaula lukumbi Yesu peavahumili vandu lukumbi peamali kuyuka na mewa idandaula chechimkitili kuyandika chitabu chenichi.

Lilovi likavya mundu

1 Penapo pakutumbula, kwakona vindu vyoha viwumbiki lepi avili
mmonga mweakemeliwi Lilovi. Lilovi avili na Chapanga. Mwene avili
Chapanga. 2 Kuhuma kutumbula avili pamonga na Chapanga. 3 Kupitila
mwene, Chapanga awumbili vindu vyoha, kawaka chindu hati chimonga
chechawumbiki changali mwene. 4 Mwene ndi chinyepa cha wumi
na wumi wene uletili lumuli kwa vandu. 5 Lumuli lwenulo lulangasa
kuchitita, na chene chitita chihotola lepi kulujimisa.
6 Chapanga amtumili mundu mmonga liina laki Yohani, 7 mwene
abweli kuvajovela vandu kuluvala lumuli lwenulo. Abweli muni vandu
voha vayuwana na kusadika ujumbi waki. 8 Yohani mwene avi lepi
lumuli lwenulo, nambu abweli kuvajovela vandu kuluvala lumuli lwenulo.

9 Lwenulo ndi lumuli lwa chakaka, lumuli lwelubwela pamulima na
kuvalangasila vandu voha.
10 Hinu, lilovi lila avili pamulima na kupitila mwene Chapanga awumbili
mulima, nambu vandu va pamulima wammanyili lepi. 11 Abwelili
pavandu vaki mwene, nambu vandu vaki vampokili lepi. 12 Nambu
vandu vevampokili, na kumsadika, avapeli uhotola wa kuvya vana va
Chapanga. 13 Vavi vana va Chapanga lepi kwa kuvelekewa ngati vandu
chevivelekewa. Amala vavelikwi lepi ngati vandu chevigana, nambu kwa
maganu ga Chapanga mwene.
14 Lilovi lila akavya mundu, akatama kwitu. Ndi tiuwene ukulu waki,
ukulu waki mwene nga Mwana wa Dadi Chapanga, amemili ubwina wa
Chapanga na uchakaka.
15 Yohani avajovili vandu malovi gaki. Akajova kwa lwami, "Mwenuyu
ndi yula mwenamuluwili penajovili, 'Ibwela mundu mweigelekela pahali
pangu mkulu kuliku nene, muni amali kuvya kwakona nene kuvelekewa.'
"
16 Ndava cheavili ubwina waki wamahele tete tavoha tipokili mota
yamahele. 17 Chapanga atipeli malagizu kupitila Musa, nambu ubwina wa
Chapanga na chakaka utibwelili kupitila Yesu Kilisitu. 18 Kawaka mundu
mweamuwene Chapanga katu. Nambu nga Mwana waki yuyo mweavi
Chapanga na mweaganiwi na Dadi, mwene atimanyisi mambu gaki.

Ujumbi wa Yohani Mbatizaji
(Matei 3:1-12; Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Genaga ndi malovi Yohani geajovili ndava yaki lukumbi vachilongosi
va Vayawudi ku Yelusalemu pevavatumili vamteta va Chapanga na Valawi
vamkotayi, "Veve wayani?"
20 Yohani abelili lepi kuyangula likotesi lenilo, nambu akajova hotohoto,
"Nene lepi Kilisitu Msangula."
21 Kangi vakamkota, "Hinu veve ndi wayani? Wu, veve ndi Eliya?"
Yohani akayangula, "Lepi."
Vakamkota kangi, "Veve ndi yula mlota wa Chapanga?"
Akavayangula, "Lepi!"
22 Kangi vakamkota, "Hinu wayani veve? Wijova wuli kukuvala
wamwene? Utijovelayi na tete tikavayangula vevatitumili."
23 Yohani akayangula, nene ndi yula mlota Isaya ajovili malovi gaki,
"Nene ndi lwami lwa mundu ikemela kulugangatu.
'Mgolosayi njila ya Bambu.' "
24 Vandu avo vatumwili na Vafalisayu, 25 vakamkota Yohani, "Ngati veve
lepi Kilisitu Msangula mweahaguliwi na Chapanga, amala Eliya, amala
mlota wa Chapanga, ndava kyani wibatiza?"
26 Yohani akavayangula, "Nene nibatiza kwa manji, nambu avi mmonga
pagati yinu, mwakona kummanya. 27 Mweibwela pahali pangu, ndi nene
niganikiwa lepi hati kuwopola nyosi za champali zaki."
28 Mambu genago gakitiki kumuji wa Betania, kumwambu ya mfuleni
Yoludani, Yohani kweavi mukubatiza.

Yesu ndi Mwana Limbelele wa Chapanga

29 Chilau yaki, Yohani amuwene Yesu akumbwelela akajova, "Lola,
mwenuyu ndi Mwana limbelele wa Chapanga, ndi mweiwusa kumbudila
Chapanga pamulima! 30 Ndi mwenamlongalili yula penajovili, 'Pahali
pa nene ibwela mundu mkulu kuliku nene, mwene avili kwakona nene

kuvelekewa!’ 31 Hati namwene nangammanya, nambu nibweli kubatiza
na manji muni vandu va Isilaeli vammanyayi.”
32 Kangi Yohani atijovili gala geagawene, “Namuwene Mpungu Msopi
akumuhelelela ngati ngunda kuhuma kunani na kutula panani yaki.
33 Nene nangammanya, nambu yula mweanitumili kubatiza vandu na
manji amali kunijovela, ‘Mundu mweakumlola Mpungu Msopi aku-
muhelelela kuhuma kunani na kutama panani yaki, ndi mweibatiza na
Mpungu Msopi.’ 34 Kangi Yohani akajova nene nigalolili mambu aga na
nikuvajovela uchakaka kuvya mwenuyu ndi Mwana waki Chapanga.”

Vawuliwa va kutumbula va Yesu

35 Kangi chilau yaki, Yohani avili pandu penapo, pamonga na vawuliwa
vaki vavili. 36 Peamuwene Yesu ipita akajova, “Lola! Uyu ndi Mwana
Limbelele wa Chapanga.”
37 Vawuliwa vavili vala pevayuwini malovi geajovayi Yohani gala vakam-
landa Yesu. 38 Yesu ang'anamwiki, avawene vawuliwa vala vakumlanda,
akavakota, “Mwilonda kyani?”
Vakamkota, “Labi witama koki?” Labi mana yaki Muwula.
39 Yesu akavajovela, “Mbwela, na nyenye yati mwilola,” Vawuliwa vala
vakamlanda yavili lukumbi lwa saa kumi ya kimihi na vakatama kwaki
ligono lenilo.
40 Andelea, mlongo waki Simoni Petili avi mmonga pagati ya vavili avo
vevamyuwini Yohani geajovili, vakamlanda Yesu. 41 Andelea akatumbula
kumlonda Simoni mlongo waki, akamjovela “Timuwene Msangula.” Ndi
kujova “Kilisitu.” 42 Kangi ampeliki Simoni kwa Yesu.
Ndi Yesu akamlolokesa Simoni akajova, “Simoni veve mwana wa Yohani.
Hinu yati ukemelewa Kefa,” Kwa Chigiliki ndi Petili, mana yaki “Litalau.”

Yesu akumkemela Filipi na Natanyeli

43 Chilau yaki Yesu akawuka, kuhamba kumulima wa Galilaya ndi
amkolili Filipi, akamjovela “Nilandayi.” 44 Filipi mkolonjinji wa ku
Betisaida, muji wevitama Andelea na Petili. 45 Filipi amkoli Natanyeli,
akamjovela, “Timuwene mwene, mweayandikiwi na Musa muchitabu
cha malagizu, na vamlota va Chapanga vayandiki mambu gaki, Yesu wa
kuhuma kumuji wa Nazaleti mwana wa Yosefu.”
46 Natanyeli akamkota Filipi, “Chindu cha bwina chihotola wuli kuhu-
mila ku Nazaleti?”
Mwene akamjovela, “Bwelayi ulole.”
47 Yesu peamuwene Natanyeli akumbwelela, akajova, “Lola! Chakaka
mwenuyu ndi Mwiisilaeli chakaka, kawaka udese mugati yaki hati
padebe.”
48 Natanyeli akamkota Yesu, “Unimanyi wuli?”
“Mwene akamyangula, kwakona Filipi angakukemela nakuwene pewavi
pahi pa mkongo wa mkuyu.”
49 Penapo Natanyeli akamjovela, “Muwula,” Veve ndi Mwana wa
Chapanga! “Veve ndi Nkosi wa Isilaeli!”
50 Yesu akamjovela usadika ndava nikujovili nakuwene pahi ya mkongo
wa mkuyu? Yati ukugawona gavaha neju ya aga. 51 Ndi akayonjokesa
kujova, “Chakaka nikuvajovela, yati mwilola kunani kwa Chapanga
kudinduka na vamitumu va kunani kwa Chapanga vikwela na kuhelela
panani pa Mwana wa Mundu.”

2

Mselebuko wa ndowa kumuji wa Kana

1 Ligono la datu kwavi na mselebuko kumuji wa Kana, mulima wa
Galilaya, na nyina waki Yesu avili. 2 Yesu mewa agongoliwi kumselebuko
pamonga na vawuliwa vaki. 3 Lukumbi divayi payamaliki, nyina waki
akamjovela Yesu, “Divayi yimaliki!”
4 Yesu akamyangula, “Ukotoka kunijovela cha kuhenga. Lukumbi
lwangu lwakona kuhika.”
5 Kangi, nyina wa Yesu akavajovela vanalihengu, “Chochoha cheakuva-
jovela, muhengayi.”
6 Penapo kwavili na vihulu sita ya kuvikila manji kwenuko, kila umonga
weuhotola kumema madebe gavili amala gadatu ga manji. Yeyavikiwi
penapo ndava ya mvelu wa Vayawudi kujinyambisa ndava ya kumuyupa
Chapanga. 7 Yesu akavajovela, “Mumemesa manji muvihulu vyenivyo.”
Vakagamemesa mbaka panani. 8 Kangi akavajovela, “Hinu mnegayi
mumpelayi myimilila mselebuko, navene vakampelekela.” 9 Myimilila
mselebuko peagawonjili manji gala akalola gang'amwiki kuvya divayi.
Mwene nakumanya kweyahumili, nambu vala vatumisi vevanegili va-
manyili. Myimilila mselebuko amkemili mkolo ndowa, 10 akamjovela,
“Vandu voha vitendelekela hoti divayi yabwina na vandu vakanywayi
neju, ndi vitendelekela yangali makakala yila, hinu veve uyivikili divayi
ya bwina mbaka pamwishu!”
11 Chenicho chavi chinamtiti cha kutumbula cheachikitili Yesu ku Kana,
pamulima wa Galilaya. Akalangisa ukulu waki, vawuliwa vaki ndi
vakamsadika.
12 Pegamaliki ago, Yesu akawuka pamonga na nyina waki, na valongo
vaki na vawuliwa vaki vahambili ku Kapelanaumu kwavatamili magono
gadebe.

Yesu Munyumba ya Chapanga
(Matei 21:12-13; Maluko 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Mselebuko wa Vayawudi wewukemelewa Pasaka wavili papipi
kuhika, Yesu akahamba ku Yelusalemu. 14 Hinu avakolili vandu Paluvanja
lwa nyumba ya Chapanga, vagulisayi ng'ombi mambelele na ngunda, na
vabadilisa mashonga vatamili mumeza zavi. 15 Ndi akabota mchapilu wa
nyosi akavavinga voha kuvala ya Nyumba ya Chapanga vene pamonga
na ng'ombi na mambelele gavi, kangi akapechengana mashonga gavi
akazibilindusa meza zavi. 16 Akavajovela vevagulisa ngunda vala,
“Muwusa vindu vyenivi. Mkotokayi kukita nyumba ya Dadi wangu kuvya
pandu pa kugulisa na kugula vindu!” 17 Vawuliwa vaki vakumbwiki kuvya
Mayandiku Gamsopi gijova “Mwe! Chapanga uganu wangu kwa nyumba
yaku ukunitinyisa mugati yangu ngati motu.”
18 Vayawudi vangi vakamkota Yesu, “Wu, ulangisu woki yati wikita
kulangisa una uhotola wa kukita genago?”
19 Yesu akavayangula, “Mgwisa Nyumba Chapanga iyi, na nene yati
nijenga kangi mu magono gadatu.”
20 Penapo Vayawudi vamkotili, “Wihotola wuli kujenga mu magono
gadatu? Ndava nyumba ya Chapanga iyi yijengiwi mulukumbi lwa miyaka
alobaini na sita!”
21 Nambu Nyumba ya Chapanga Yesu yeailongelelayi ndi higa yaki.
22 Hinu, peayukisiwi, vawuliwa vaki vakumbwiki kuvya ajovili ago,
vakagasadika Mayandiku Gamsopi na malovi Yesu geavajovili.

Yesu akuyimanya mitima ya vandu voha

23 Yesu peavi ku Yelusalemu kumselebuko wa Pasaka, vandu vamahele
vamsadiki pavauwene ulangisu weavakitili. 24 Nambu Yesu avasadiki lepi
vandu avo muni avamanyili voha. 25 Aganili lepi kujovewa chochoha
ndava ya vandu, muni mwene agamanyili bwina mambu gegavi mu-
mitima yavi.

3

Yesu na Nikodemu

1 Kwavi na chilongosi mmonga Myawudi wa chikundi cha Vafalisayu,
liina laki Nikodemu. 2 Ligono limonga kimihi Nikodemu amhambalili
Yesu akamjovela, “Muwula, tikumanyii ngati veve muwula mweutumwili
kuhuma kwa Chapanga, muni kawaka mundu mweihotola kukita ulangisu
weukita changali kuvya na Chapanga.”
3 Yesu akamjovela, “Chakaka nikujovela, mundu ngati avelekiwi lepi
kavili ihotola lepi kulola Unkosi wa Chapanga.”
4 Nikodemu akamkota, “Wu, mundu mvaha yihotoleka kuvelekewa
kavili? Yihotoleka lepi kuyingila mulileme la nyina waki na kuvelekewa
kavili.”
5 Yesu akamyangula, “Chakaka nikukujovela,” Mundu ngati avelekiwi
lepi kwa manji na kwa Mpungu Msopi katu nakuhotola kuyingila mu
Unkosi wa Chapanga. 6 Mundu ivelekewa chihiga kwa dadi na mau,
nambu ivelekewa chimpungu kwa Mpungu Msopi. 7 Ukotoka kukangacha
kuvya nijovili yikumgana mundu kuvelekewa kavili. 8 Chimbungululu
chibuma, kuhamba kwechigana wiyuwana chibuma, nambu wimanya
lepi kwe chihuma amala kwe chihamba. Mewawa kwa kila mundu
mweavelekiwi kwa Mpungu Msopi.
9 Nikodemu akamkota, “Mambu genaga gihotoleka wuli?”
10 Yesu akamyangula, “Veve muwula wa vandu va Isilaeli nakugamanya
mambu aga? 11 Chakaka nikujovela, tete tijova getikugamanya na tiku-
vajovela vandu vindu vyetiviwene, nambu nyenye nakuyidakila ujumbi
witu. 12 Nivajovili mambu ga pamulima nakusadika, hinu mwihotola
wuli kusadika nikavajovela mambu ga kunani kwa Chapanga? 13 Kawaka
mundu mwahambili kunani kwa Chapanga, nambu Mwana wa Mundu
ndi mweahelili kuhuma kunani kwa Chapanga.”
14 Ngati Musa cheanyakwili Liyoka la Shaba panani ya ndonga ku-
lugangatu kula, mewa na Mwana wa Mundu yati inyakuliwa kunani,
15 muni kila mundu mweakumsadika yati ivya na wumi wa magono goha
gangali mwishu. 16 Muni Chapanga avaganili neju vandu va mulima
hati amuwusili Mwana waki ngamwene yuyo, muni yoyoha mwaisadika
akotoka kuyaga ndi avyayi na wumi wa magono goha. 17 Chapanga
amtumili lepi Mwana waki pamulima ndava ya kuvahamula vandu,
nambu kuvasangula.
18 Mweakumsadika Mwana ihamuliwa lepi, nambu mwangamsadika
amali kuhamuliwa, ndava amsadiki lepi, nga Mwana yuyo wa Chapanga.
19 Na uhamula wene ndi uwu, lumuli lubwelili pamulima nambu vandu
vaganili chitita kuliku lumuli, muni matendu gavi gahakau. 20 Mundu
yoyoha mweikita gahakau angalugana lumuli, mewa ibwela lepi kulumuli,
muni igana lepi matendu gaki gahakau galangalayi. 21 Nambu mundu
yeyoha mweilanda gachakaka ibwela kulumuli muni matendu gaki
galolekanayi, gahengiki kwa kumyidakila Chapanga.

Yesu na Yohani Mbatizaji

22 Pegamaliki genago, Yesu na vawuliwa vaki vakahamba kumulima wa
Yudea, akatama navu kwenuko na kubatiza vandu. 23 Mewawa Yohani avi
mukubatiza vandu ku Ainoni, papipi na ku Salemu, muni kwenuko kwavi
na manji gamahele vandu vamhambalili, mwene akavabatiza. 24 Genaga
gahumalili lukumbi Yohani peavi angasopewa muchifungu.
25 Ukahumila muhutanu pagati ya vawuliwa va Yohani na myawudi
mmonga ndava ya mvelu wa kunyambiswa ndava ya kumuyupa Cha-
panga. 26 Hinu, vawuliwa avo vakamhambila Yohani na kumjovela
"Muwula mundu yula mwewavili nayu kumwambu ya Yoludani, yula
veve mwewatijovili malovi gaki, hinu namwene ibatiza na vandu voha
vakumlanda!"
27 Yohani akavayangula, "Mundu ihotola lepi kuvya na chindu ngati
angapewa na Chapanga. 28 Nyenye mwavene mumanyili kuvya najovili,
'Nene lepi Kilisitu Msangula, nambu natumiwi nimlongolela.' 29 Mdala wa
ndowa ndi waki mkolo ndowa, nambu nkozi wa mkolo ndowa mweiyima
kumyuwanila iheka neju kuyuwana mkolo ndowa ijova. Mewa nene
nisangalwiki neju. 30 Yesu yikumgana avyayi mkulu na nene nivyayi
namdebe."

Mweibwela kuhuma kunani kwa Chapanga

31 Mweibwela kuhuma kunani kwa Chapanga ndi mkulu kuliku voha,
mweihuma pamulima ndi wa pamulima, na ilongela mambu ga pamulima.
Nambu mweibwela kuhuma kunani ndi ilongosa vindu vyoha. 32 Mwene
ijova gala geagawene na kuyuwana, nambu kawaka mundu mweiyidakila
ujumbi waki. 33 Nambu mundu yoyoha mweiyidakila ujumbi waki ndi
ijova Chapanga ndi mchakaka. 34 Ndava yula mweatumwili na Chapanga
ijova malovi ga Chapanga, ndava Chapanga ammemisi mundu mwenuyo
Mpungu Msopi. 35 Dadi amganili Mwana na amgotolili vindu vyoha.
36 Mweakumsadika Mwana avi na wumi wa magono goha gangali mwishu,
nambu angamsadika Mwana avi lepi na wumi, nambu ligoga la Chapanga
likumtamila.

4

Yesu na Mdala Msamaliya

1 Vafalisayu vayuwini kuvya Yesu avi mukupata vawuliwa vamahele na
kuvabatiza kuliku Yohani. 2 Ndi chakaka kuvya Yesu mwene abatiza lepi,
nambu vawuliwa vaki ndi vevabatizayi vandu. 3 Hinu Yesu peagayuwini
genago, akawuka ku Yudea na kuwuya ku Galilaya. 4 Mulugendu lwenulo
yamganili kuvedukila kumulima wa Samaliya.
5 Ndi peahikili muji umonga pamulima wa Samaliya weukemiwa Sikali,
papipi na mgunda wa Yakobo weampelilli mwana waki, mweikemiwa
Yosefu. 6 Pandu penapo pavi na chiliva cha Yakobo, na Yesu ndava
ya kutotokela na lugendu, akatama pamuhana ya chiliva. Yavili ngati
lukumbi lwa muhi.
7 Kangi, akabwela mdala mmonga mkolonjinji wa ku Samaliya kunega
manji. Yesu akamjovela, "Nipelayi manji ninywayi." 8 Lukumbi lwenulo
vawuliwa vaki vahambili kumuji kugula chakulya.
9 Nambu mdala yula akamjovela, "Veve wa Myawudi, na nene nam-
dala msamaliya! Uhotola wuli kuniyupa manji?" Muni Vayawudi na
Vasamaliya katu vitama lepi pamonga.

10 Yesu akamyangula, “Ngati kuvya umanyayi chindu chechiwusiwa na
Chapanga ndi yani mweakukujovela, ‘nipelayi manji ninywai,’ Ngawa-
mali, kumuyupa manji gegileta wumi.”
11 Mdala yula akamjovela, “Bambu, veve wangali ndeve ya kunegela
manji, na chiliva chinyoliki. Ugapata koki manji gegavi na wumi?
12 Wu, veve ukujikita wa mkulu kuliku dadi witu Yakobo? Mwene ndi
mweatipelili chiliva ichi, mwene na vana vaki pamonga na mifuya yaki
vanywayi manji ga chiliva ichi.”
13 Yesu akamyangula, “Yoyoha mweinywa manji aga yati ivya na njota
kavili. 14 Nambu yoyoha mweinywa manji gala genikumpela nene, katu
ivya lepi na njota magono goha. Manji genikumpela givya mugati yaki
ngati chinyepa cha manji ga wumi na kumpela wumi wa magono goha
gangali mwishu.”
15 Mdala mwenuyo akamjovela, “Bambu, unipela manji genago muni
nikotoka kuvya na njota kavili na nikotoka kubwela penapa kunega
manji.”
16 Yesu akamjovela, “Uhamba ukamkemela mngwana waku, ubwela
nayu penapa.”
17 Mdala yula akayangula, “Nene nangali mgosi.”
Yesu akamjovela “Uyangwili chakaka, wangali mgosi. 18 Muni wavi na
vagosi mhanu, na mgosi mweutama nayu hinu mgosi waku lepi. Penapo
ujovili chakaka.”
19 Mdala yula akamjovela, “Bambu, niwona kuvya veve wa mlota
wa Chapanga. 20 Vagogo vitu vamufugamila Chapanga kuchitumbi ichi,
nambu nyenye mwijova kuvya pandu pa kumuyupila Chapanga ndi ku
Yelusalemu.”
21 Yesu akamjovela “Unisadika chenijova lwalabwela lukumbi
nakumfugamila Dadi, panani ya chitumbi amala ku Yelusalemu kula.
22 Nyenye Vasamaliya mukumfugamila yula mwangammanya, nambu
tete tikumfugamila yula mwetimumanyili, ndava muni usangula wihuma
kwa Vayawudi. 23 Nambu lukumbi lubwela, kangi lumali kubwela ndi
vala vandu vevakumfugamila kwa uchakaka, yati vamfugamila Dadi
mukulongoswa na Mpungu Msopi na chakaka. Muni dadi akuvagana
vandu vamfugamila chenicho. 24 Chapanga ndi Mpungu na vandu
vevamfugamila yikuvagana vamfugamila Dadi mukulongoswa na Mpungu
Msopi na kuumanya uchakaka.”
25 Mdala yula akamjovela, “Nimanyili kuvya Msangula mweikemiwa
Kilisitu ibwela. Peibwela yati akutimanyisa tete kila chindu.”
26 Yesu akamjovela, “Nene mwenilongela na veve ndi mwene.”
27 Bahapo vawuliwa vaki vakawuya, na kukangasa neju pavamuweni
ilongela na mdala. Nambu kawaka mundu mweajovili, “Ugana kyani?”
Amala, “Ndava kyani wilongela na mdala?”
28 Hinu, mdala yula akachileka chihulu chaki palapala na kuhamba
kumuji na kuvajovela vandu, 29 “Mbwela mukamlola mundu mweanijovili
mambu goha genikitili! Wu, yihotoleka kuvya ndi Kilisitu Msangula?”
30 Vandu vakawuka kumuji na kumuhambila Yesu.
31 Lukumbi lwenulo vawuliwa vaki vamyupili neju Yesu, “Muwula,
ulyayi chakulya.”
32 Nambu Yesu akavajovela, “Nene nivii nachu chakulya chemwangachi-
manya nyenye.”

33 Vawuliwa vaki vakakotana vene kwa vene, “Wu, avi mundu mweamletili chakulya?”
34 Yesu akavajovela, “Chakulya changu ndi kuhenga geigana yula mweanitumili na kumalakisa lihengu laki. 35 Nyenye mwijova, ‘Yakona miheyi mcheche ndu na lukumbi lwa kubena yati lubwela!’ Nambu nene nikuvajovela, myinula mihu ginu mlola migunda, mabenu gakangili giganikiwa kubenwa! 36 Yula mweibena ipokela luhuna lweluganikiwa kupewa kwa lihengu laki, na kuyola mabenu ndava ya wumi wa magono goha wangali mwishu, muni mweimija na mbenaji vihekelela pamonga. 37 Vandu pevijova kuvya ‘Mundu mmonga imija na mundu yungi ibena, luhumu ulu ndi chakaka.’ 38 Nene navatumili nyenye mkabena changali lihengu, vangi vahengili lihengu, nambu nyenye mupatili utangatila ndava ya lihengu lavi.”
39 Vasamaliya vamahele pachijiji chila vamsadiki Yesu ndava ya malovi geajovili mau yula, “Anijovili mambu goha genihengili.” 40 Vasamaliya vamhambili Yesu vakamuyupa neju atama navu, namwene akatama navu magono gavili.
41 Vandu vamahele, vamsadiki Yesu ndava ya malovi gaki. 42 Vakamjovela mdala yula, “Tete tisadika, nambu lepi ndava ya malovi gaku, muni tavete tiyuwini na timanyili kuvya mwenuyu ndi chakaka Msangula wa vandu va pamulima.”

Yesu akumlamisa mwana wa mkulu

43 Pagamaliki magono gavili, Yesu akawuka penapo, akahamba ku Galilaya. 44 Muni Yesu mwene ajovili hotohoto kuvya, “Mlota wa Chapanga nakuyidakiliwa pamulima waki.” 45 Hinu peahikili ku Galilaya, Vagalilaya vamahele vampokili. Ndava vagawene goha geahengili ku Yelusalemu, muni navene vavi kukoko kumselebuko wa Pasaka.
46 Kangi Yesu ahikili kavili ku Kana, kumuji wa Galilaya, pandu peang'anamwisi manji kuvya divayi. Kwenuko kwavi na chilongosi mmonga wa chinkosi mweavi na mwana waki mtamu ku Kapelanaumu. 47 Chilongosi yula peayuwini kuvya Yesu ahumili ku Yudea na kuhika ku Galilaya, akamhambila na kumuyupa ahamba akamlamisa mwana waki mweavi mulung'olelu. 48 Yesu akamjovela, “Nyenye changalola ulangisu na gachinamtiti katu mwisadika lepi!”
49 Yula chilongosi akamjovela, “Bambu, chondi tihamba kwakona mwana vangu kufwa.”
50 Yesu akamjovela, “Uhambayi, mwana waku yati ilama.”
Mundu yula akasadika malovi ga Yesu, akahamba. 51 Peavi akona munjila akakonganeka na vatumisi vaki, vakamjovela kuvya mwana waku alamili!
52 Mwene akavakota lukumbi msongolo pealamili, vene vakamyangula, “Golo saa saba ya muhi, utamu wamuhumili.” 53 Dadi yula akamanya kuvya lwavi lukumbi lulolo, Yesu peamjovili “Mwana waku yati ilama.” Penapo mwene pamonga na valongo vaki vakamsadika Yesu.
54 Wenuwu wavi ulangisu wa kukangasa weahengili Yesu peawukili ku Yudea kuhamba ku Galilaya.

5

Yesu akumlamisa mundu palitanda

1 Pegamaliki genago, Yesu ahambili ku Yelusalemu kumselebuko wungi
wa Vayawudi. 2 Kula ku Yelusalemu, papipi na mlyangu uvaha wa mam-
belele, kwavi na litanda lelikemelewa kwa Chiebulania Betizata, lelavi na
mabanji mhanu gajengiwi kulitindila. 3 Mu mabanji genago kwavi na
vatamu vamahele vatamili, vangalola na vevagogodili higa na vevapoli
higa. 4 Valindilayi manji gatimbuganayi, muni luvi lukumbi, mtumu wa
kunani kwa Chapanga ihelela na kuyingila mulitanda na kugatimbugana
manji. Mundu mweatumbwili kuyingila mumanji pegamali kutimbugana,
ndi alamili utamu wowoha wula weavi nawu*. 5 Penapo pavi na mundu
mmonga mweapoli higa kwa miyaka selasini na nane. 6 Yesu peamuwene
mundu yula agonili na kuni imanya kuvya ilwala kwa magono gamahele,
akamkota "Wu, ugana kulama?"
7 Mwene akamyangula, "Bambu, nene nangali mundu wa kuniyingisa
mulitanda lukumbi manji pegitimbuliwa. Penilinga kuyingila ndi mundu
yungi akunilongolela."
8 Yesu akamjovela, "Yimuka, tola lusongwani lwaku ugenda." 9 Bahapo
mundu yula akalama, akatola mpasa waki na kugenda.
Lijambu lenili lakitiki pa Ligono la Kupumulila. 10 Hinu vachilongosi
va Vayawudi vakamjovela mundu yula mwealamili, "Lelu ndi Ligono la
Kupumulila, malagizu gibesa veve kugega mpasa waku."
11 Nambu mwene akavayangula, "Mundu mweanilamisi ndi mweani-
jovili tola mpasa waku, ugendayi."
12 Vene vakamkota, "Wu, mundu mwenuyo mweakujovili, utola lusong-
wani lwaku ugendayi, ndi yani?"
13 Nambu mundu yula mwealamiswi nakummanya Yesu kuvya ndi yani,
muni Yesu amali kuwuka na kwavi na vandu vamahele vavi penapo.
14 Ndi mwanakandahi Yesu akamkolela mundu yula Munyumba ya
Chapanga, akamjovela "Hinu, ulamili ukotoka kukita gahakau kavili,
likoto kukukamula lijambu lihakau neju."
15 Mundu yula akawuka na kuhamba kuvajovela vachilongosi va
Vayawudi kuvya, yula mweamlamisi ndi Yesu. 16 Ndava muni Vayawudi
vakatumbula kumung'aha Yesu ndava akitili lijambu lenilo Ligono la
Kupumulila. 17 Yesu akavayangula, "Dadi wangu ihenga lihengu kila
ligono na nene niganikiwa nihenga lihengu."
18 Ndava ya malovi genago, vachilongosi va Vayawudi vayonjokisi
kulonda mpangu wa kumkoma Yesu lepi ndava ya kudenya Malagizu ga
Ligono la Kupumulila ndu, nambu mewa ndava ya kujova Chapanga ndi
Dadi waki, muni ajovili mwene na Chapanga vamonga.

Uhotola wa Mwana wa Chapanga

19 Yesu akavajovela, chakaka nikuvajovela, Mwana nakuhotola kukita
chindu chochoha mwene, ihotola kukita chila cheachiwene kuvya Dadi
waki ikita. Muni chila cheachikita Dadi na Mwana achikita chichocho.
20 Dadi akumgana Mwana, ndi akumlangisa kila chindu cheikita mwene,
kangi yati amlangisa mambu gakulu kuliku aga na nyenye yati mwikan-
gasa. 21 Ngati cheakuvayusa vevafwili na kuvapela wumi, mewawa
Mwana akuvapela wumi vala veakuvagana. 22 Dadi akumhamula lepi
mundu yoyoha, lihengu loha la kuhamula vandu amgotolili Mwana.
23 Muni vandu voha vamtopesa Mwana ngati chevakumtopesa Dadi.
Angamtopesa Mwana akumtopesa lepi Dadi mweamtumili.

* **5:4** 5:4 Musitali wenuwu wipatika lepi mu mayandiku gangi ga kadeni

24 Chakaka nikuvajovela, mweakugayuwana malovi gangu na kum-
sadika yula mweanitumili yati ivya na wumi wa magono goha. Katu
ihamuliwa lepi, ndi amali kukupuka mulifwa na kuyingila muwumi.
25 Chakaka nikuvajovela lukumbi lubwela, ndi lumali kubwela vevafwili
yati vakugayuwana malovi ga Mwana wa Chapanga, vene vevaku-
gayuwana, yati vivya na wumi. 26 Muni ngati mewa Dadi cheavili
kutumbula kwa wumi. Mewawa ampeli mwana kuvya mtumbula wa
wumi. 27 Kangi ampeli uhotola wa kuhamula ndava mwene ndi Mwana
wa Mundu. 28 Mkoto kukangaswa kuyuwana malovi aga, muni lukumbi
lubwela ndava ya vandu voha vevafwili yati viyuwana malovi gaki, 29 vene
yati viyuka, vevahengili gabwina yati viyuka na kuvya na wumi. Na vala
vevahengili matendu gahakau yati viyuka na kuhamuliwa.

Yesu akujilongalela mwene

30 Nene nakuhotola kukita chindu kwa uhotola wangu namwene. Nene
nihamula ngati cheniyuwana kuhuma kwa Dadi, na uhamula wangu
ndi wa chakaka. Maganu gangu lepi kukita chenigana nanwene nambu
cheigana yula mweanitumili.

31 Ngati nijova mambu gangu namwene, malovi gangu gihotola lepi
kuyidakiliwa kuvya ga chakaka. 32 Nambu avi yungi mweijova ndava
ya nene, na nene nimanyili kuvya goha geijova ndava yangu ndi
gachakaka. 33 Nyenye mwatumili ujumbi kwa Yohani Mbatizaji mwene
ajovili gachakaka ndava ya nene. 34 Nene nihuvalila lepi vandu vangi
vajova ndava yangu, nambu nijova mambu genago muni nyenye msan-
guliwayi. 35 Yohani avili ngati hahi yeyiyaka na kulangasa, na nyenye
mwahagwili kusangalukila lumuli lwenulo mulukumbi luhupi. 36 Nambu
malovi gevijova vandu ndava yangu ndi gakulu neju kuliku gala gevijova
kumvala Yohani. Muni malovi genikugahenga ndi anipelili Dadi nimala
kuhenga, ndi gilangisa hotohoto kuvya Dadi ndi mweanitumili. 37 Dadi
mweanitumili mewawa ijova ndava yangu. Nyenye katu nakuyuwana
Chapanga kwa makutu ginu amala kupalola pamihu paki, 38 ujumbi waki
wangatama, mumitima yinu ndava mukumsadika lepi yula mweamtumili.
39 Nyenye mukugalola neju Mayandiku Gamsopi mwihololela kuvya
mugati yaki mwipata wumi wa magono goha wangali mwishu, na kumbi
mayandiku gagago gijova ndava yangu. 40 Nambu nyenye mwibela
kubwela kwangu muni mupokela wumi wa magono goha.

41 “Nene nilonda lepi kulumbiwa na vandu. 42 Nambu nivamanyili
nyenye, nimanyili kuvya uganu wa Chapanga uvili lepi mumitima hinu.
43 Nene nibweli ndava ya uhotola wa Dadi wangu, nambu munipokili
lepi, nambu mundu yungi akabwelayi kwa uhotola waki mwene yati
mukumpokela. 44 Muhotola wuli, kusadika kuni nyenye mwigana
kulumbilana nyenye mwavene nambu mukuulonda lepi ukulu kuhuma
kwa mwene mweavi Chapanga? 45 Mkotoka kuholalela kuvya nene
nikuvatakila kwa Dadi. Musa mwemukumuhuvalila ndi mweakuvatakila.
46 Ngati chakaka kuvya mukumusadiki Musa, ngamunisadiki na nene
mewawa, muni Musa ayandiki malovi gegakunivala nene. 47 Nambu
yikavyayi mwisadika lepi gala geagayandiki, muhotola wuli, kusadika
genijova?”

6

Yesu akuvapela chakulya vandu elufu mhanu
(Matei 14:13-21; Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Pegamaliki genago, Yesu akakupuka Nyanja Galilaya yikemelewa
mewa Nyanja Tibelia. 2 Msambi uvaha wa vandu wamlandili Yesu,
ndava vayiwene milangisu ya chinamtiti yeavakitili kuvalamisa vatamu.
3 Yesu akakwela kuchitumbi, akatama kwenuko pamonga na vawuliwa
vaki. 4 Lukumbi lwa mselebuko wa Vayawudi wewikemelewa Pasaka
wavili papipi. 5 Hinu, Yesu pealolokisi auwene msambi uvaha wa vandu
ukumbwelela ndi akamjovela Filipi, “Wu, tikagula koki mabumunda muni
vandu ava valyayi?” 6 Ajovili genago kwa kumlinga Filipi, mwene amali
kumanya chakuhenga.
7 Filipi akamyangula “Mabumunda ga kugula kwa hipandi miya zivili
ya madini ga feza gikola lepi kwa vandu ava hati ngati kila mmonga
akapewayi chipandi chidebe ndu!”
8 Mmonga wa vawuliwa vaki liina laki Andelea, mlongo waki Simoni
Petili akamjovela. 9 “Penapa avi msongolo mmonga ana mabumunda
mhanu ga shayili na somba zivili, nambu zikola kiki kwa vandu vamahele
ngati ava?”
10 Yesu akajova “Muvatamika vandu.” Pandu penapo pavi na manyahi
gamahele. Hinu, vandu vakatama na jumula vavi vagosi ndu vandu
elufu mhanu. 11 Yesu akatola mabumunda gala na kumsengusa Chapanga,
akalagiza vavagavanisila vandu vevatamili, akakita mewawa na somba
zila, kila mundu apewili cheaganili. 12 Vandu pavayukwiti Yesu akava-
jovela vawuliwa vaki, “Vakanonga hipandi yehisigalili vikoto kuyaga.”
13 Hinu, vakayola hipandi ya mabumunda ga shayili yeyasigalili vandu
pevamali kulya, ndi vakamemesa madengu kumi na gavili.
14 Vandu pavauwene ulangisu wenuwo weahengili Yesu, vakajova
“Chakaka mwenuyu ndi mlota mwealongaliwi kuvya ibwela pamulima!”
15 Kangi Yesu amanyili kuvya vandu vaganili kumkamula na kumvika
avyai nkosi, akajibagula navu, akahamba mwene kuchitumbi.

Yesu igenda panani ya manji
(Matei 14:22-33; Maluko 6:45-52)

16 Hati peyahikili kimihi vawuliwa va Yesu vakahelela mbaka kunyanja.
17 Vakayingila muwatu muni vakupuka kuhamba ku Kapelanaumu. Chitita
chamali kuhika, na Yesu avi akona kuvahikila. 18 Chimbungululu chivaha
chabumai ndi Nyanja yikatumbula kutimbugana. 19 Vawuliwa vaki vamali
kugenda muutali wa kilomita mhanu amala sita, vamuwene Yesu igenda
panani ya manji, ihegelela muwatu, vayogwipi neju. 20 Yesu akavajovela,
“Ndi nene, mkotoka kuyogopa!” 21 Hinu, vene kwa luheku vakamtola Yesu
muwatu, na bahapo watu wula ukahika pandumba pandu pevahambayi.

Vandu vakumlonda Yesu

22 Chilau yaki msambi wa vandu vevasigalili mwambu ya nyanja
vamanyili kuvya kwavi na watu umonga pala. Na vamanyili kuvya Yesu
ayingili lepi muwatu pamonga na vawuliwa vaki, muni vawuliwa vaki
vahambili vene. 23 Watu zingi kuhuma ku Tibelia zabweli papipi na pandu
pala msambi wa vandu pevalili mabumunda, Bambu peamali kumsengusa
Chapanga. 24 Hinu, vandu vala pevamanyili kuvya Yesu pamonga na
vawuliwa vaki vangavya pandu penapo, vakayingila muwatu, kuhamba
ku Kapelanaumu kumlonda.

Yesu ndi chakulya chechileta wumi

25 Pevamkolili Yesu mwambu ya nyanja vakamkota, “Muwula, wabweli
ndali penapa?”
26 Yesu akavayangula, “Chakaka nikuvajovela nyenye mukunilonda lepi
ndava mwauwene ulangisu wa kukangasa, nambu ndava muni mwalili
mabumunda gala na kuyukuta. 27 Mkoto kuchihengela lihengu chukulya
chechilula, nambu mchihengela chakulya changalula ndava ya wumi wa
magono goha wangali mwishu. Mwana wa Mundu mwahaguliwi na
kuyidakiliwa na Dadi yati akuvapela chakulya chenicho.”
28 Vene vakamkota, “Tikita wuli muni tihotola kuhenga mahengu
geigana Chapanga?”
29 Yesu akavayangula, “Lenili ndi lihengu leigana Chapanga muhengayi,
kumsadika yula mweamtumili.”
30 Penapo vakamkota, “Wu, yati wikita ulangisu woki wa kukangasa
muni tiulola tihotola kukusadika? 31 Vagogo vitu valili mana kula
kulugangatu, ngati chegijova Mayandiku Gamsopi. ‘Avapelili mabumunda
kuhuma kunani kwa Chapanga muni valyayi.’ ”
32 Yesu akavajovela, “Chakaka nikuvajovela, lepi Musa mweavapeli
libumunda kuhuma kunani kwa Chapanga, ndi Dadi wangu mweavapelili
nyenye libumunda la chakaka kuhuma kunani kwa Chapanga. 33 Muni
libumunda la Chapanga ndi yula mweihelela kuhuma kunani kwa
Chapanga na kuvapela wumi vandu va mulima.”
34 Vakamjovela, “Bambu, kila ligono utipelayi libumunda lenilo.”
35 Yesu akavajovela, “Nene ndi chakulya chechileta wumi. Mweibwela
kwa nene njala yikumvina lepi, mweakunisadika katu iyuwana lepi njota.
36 Nambu navajovili kuvya yati mukunilola nambu mukunisadika lepi.
37 Voha veakunipela Dadi yati vibwela kwa nene, na nene katu nakumtaga
kuvala yeyoha mweibwela kwa nene. 38 Nihelili kuhuma kunani kwa
Chapanga, lepi kwa kuhenga genigana namwene nambu kuhenga gegi-
ganikiwa na yula mweanitumili. 39 Maganu ga yula mweanitumili ndi aga,
nikotoka kumyagisa hati mmonga wa vala veanipelili nambu nivayukisa
voha pa ligono la mwishu. 40 Muni cheigana Dadi wangu ndi chenichi,
yoyoha mweakumlola Mwana na kumsadika avyayi na wumi wa magono
goha, na nene yati nikumuyukisa ligono la mwishu.”
41 Vayawudi vakatumbula kung'ung'uta muni ajovili, “Nene ndi libu-
munda lelihelili kuhuma kunani kwa Chapanga.” 42 Vakajova, “Mwenuyu
lepi Yesu, mwana wa Yosefu? Tivamanyili dadi na nyina waki! Hinu
ihotola wuli kujova kuvya ahelili kuhuma kunani kwa Chapanga?”
43 Yesu akavayangula, “Mkotoka kung'ung'uta mwavene. 44 Kawaka
mundu mweihotola kubwela kwa nene, ngati Dadi mweanitumili amhutili
lepi kwa nene, na nene yati nikumuyukisa mundu mwenuyo ligono
la mwishu. 45 Vamlota va Chapanga vayandiki, ‘Vandu voha yati
viwuliwa na Chapanga.’ Kila mundu mweakumyuwana Dadi na kujiwula
kuhuma kwaki, ibwela kwa nene. 46 Chenijova ndi ichi avi lepi mundu
mweamuwene Dadi, nga yula mweahumili kwa Chapanga, mwenuyo ndi
mweamuwene Dadi. 47 Chakaka, nikuvajovela mweisadika avi na wumi
wa magono goha wangali mwishu. 48 Nene ndi chakulya chechileta wumi.
49 Vagogo vinu valili chakulya chechikemiwa mana kulugangatu, nambu
vafwili. 50 Nambu chenichi ndi chakulya chechihelili kuhuma kunani
kwa Chapanga muni mweilya ifwa lepi. 51 Nene ndi chakulya cha wumi
chechihelili kuhuma kunani kwa Chapanga. Mundu yeyoha akalyayi

libumunda lenili ilama magono goha gangali mwishu. Na libumunda lenikumpela ndi higa yangu yenikuyiwusa ndava ya wumi wa vandu va mulima.”
52 Vayawudi vakatumbula kujovesana vene kwa vene, “Mwe, mundu uyu ihotola wuli kutipela tete higa yaki tilyayi?”
53 Yesu akavajovela, “Chakaka nikuvajovela, mweangalya higa ya Mwana wa Mundu na kuyinywa ngasi yaki, mwivya lepi na wumi mugati yinu. 54 Mweilya higa yangu na kunywa ngasi yangu avinawu wumi wa magono goha wangali mwishu, na nene yati nikumuyukisa ligono la mwishu. 55 Muni higa yangu ndi chakulya cha chakaka, na ngasi yangu chindu cha kunywa cha chakaka. 56 Mweilya higa yangu na kunywa ngasi yangu, itama mugati yangu na nene nitama mugati yaki. 57 Ngati Dadi cheavili mumi, anitumili nene na nene nina wumi kwa ndava yaki, mewawa mweakunilya nene yati ivya mumi ndava ya nene. 58 Hinu, lenili ndi libumunda leliulwiki kuhuma kunani kwa Chapanga, lepi ngati mana yevalili vagogo vitu, vafwili. Mweilya chakulya chenichi yati ivya na wumi wa magono goha wangali mwishu.”
59 Yesu ajovili genago peavili akuvawula munyumba ya kukonganekela Vayawudi ku Kapelanaumu kula.

Malovi gegileta wumi wa magono goha wangali mwishu

60 Hinu, vandu vamahele vevamlandayi Yesu pavagayuwini genago, vakajova, “Aga ndi mawuliwu geginonopa! Yani mweihotola kuyuwanila?”
61 Yesu amanyili mumtima waki kuvya vawuliwa vaki ving'ung'uta ndava ya lilovi lenilo, ndi akavajovela, “Wu, mawuliwu ago gakuvakita muleka kusadika? 62 Yati yivya wuli pemukumlola Mwana wa Mundu ihamba kunani kwa Chapanga kweavili hoti? 63 Mpungu Msopi ndi mweileta wumi, makakala ga mundu nakuhotola chindu. Malovi genikuvajovela ndi ga Mpungu Msopi na gileta wumi. 64 Pamonga na ago, nambu vavi vangi pagati yinu nakusadika.” Yesu ajovili genago ndava avamanyili kutumbula kadeni, vangasadika, na mewa yani mweakumng'anamukila. 65 Akayonjokesa kujova, “Ndava yeniyi navajovili kuvya kawaka mundu mweihotola kubwela kwa nene changali kutangatiliwa na Dadi.”
66 Kuhumila lukumbi lwenulo vevamlandayi vamahele vakawuya mumbele, vakotoka kumlanda kavili. 67 Yesu akavakota vawuliwa kumi na vavili vala, “Wu, na nyenye mwigana kuwuka?”
68 Simoni Petili akamyangula, “Bambu, tihamba kwa yani? Veve ndi uvinagu malovi gegileta wumi wa magono goha wangali mwishu. 69 Tete tikusadika na timanyili kuvya veve ndi wa Msopi kuhuma kwa Chapanga.”
70 Yesu akavajovela, “Wu, navahagwili lepi nyenye kumi na vavili? Nambu mmonga winu ndi Setani!” 71 Yesu ajovili genago kumvala Yuda mwana wa Simoni Isikalioti, muni mwenuyo ndi yati mweakumung'anamukila, pamonga avi mmonga pagati ya vawuliwa kumi na vavili.

7

Yesu na valongo vaki

1 Pegamaliki genago, Yesu agendayi ku Galilaya kwenuko. Aganili lepi kugenda pamulima wa Yudea ndava Vachilongosi va Vayawudi vaganayi kumkoma. 2 Lukumbi lwa mselebuko wa Vayawudi wewukemelewa

vindanda wavi papipi. 3 Hinu, valongo vaki vakamjovela mwene, “Uwuka
penapa na uhambayi ku Yudea muni vevakulanda vagawonayi mahengu
gaku geukugahenga. 4 Kawaka mundu mweihenga mambu cha mfiyu kuni
mwene igana kumanyikana kwa vandu. Ndava wikita mambu ago, hinu
jilangilasa kwa vandu va mulima woha.” 5 Hati valongo vaki mewawa
vamsadika lepi.
6 Yesu akavajovela, “Lukumbi lwangu lwabwina lwakona kuhika,
nambu kwa nyenye lukumbi lwoha lwabwina. 7 Vandu va mulima
nakuhotola kuvahakalila nyenye, nambu ukunihakalila nene ndava nene
nijova kuvya matendu gaki gahakau. 8 Nyenye mhamba kumselebuko.
Nambu nene nakuhamba kumselebuko wenuwo, muni lukumbi lwangu
lwabwina lwakona kuhika.” 9 Peamalili kujova genago, mwene akasigalila
ku Galilaya.

Yesu kumselebuko wa vindanda

10 Valongo vaki pevahambili kumselebuko wa vindanda, Yesu namwene
akahamba, nambu lepi hotohoto ndi chamfiyu. 11 Vachilongosi va
Vayawudi vamlondayi Yesu kumselebuko wenuwo, vakakota “Avi koki?”
12 Pamsambi wa vandu kwavi na vandu vamahele vevajovai chinunu.
Vangi pagati yavi vakajova, “Mundu mbwina.” Vangi vakajova, “Mwe!
Akuvayaganisa vandu.” 13 Nambu avi lepi mundu mweahotwili kujova
malovi ga Yesu hotohoto, ndava ya kuvayogopa Vachilongosi va Vayawudi.
14 Peyahikili pagati ya mselebuko, Yesu akahamba mu Nyumba ya
Chapanga na kutumbula kuwula. 15 Hinu, Vachilongosi va Vayawudi
vakakangasa na kujova, “Mundu uyu agamanyili wuli goha aga changali
mwene kuwuliwa na mundu?”
16 Penapo Yesu akavayangula, “Mawuliwu genikugawula aga
ganamwene lepi, nambu gaki yula mweanitumili. 17 Mundu mweigana
kuhenga gala geigana Chapanga, yati imanya ngati mawuliwu gangu
gahumili kwa Chapanga amala nijova namwene. 18 Mweijova ga mwene
ndu, mwenuyu ilonda ukulu waki mwene, nambu yula mweilonda ukulu
wa mweamtumili, ndi chakaka na mugati yaki kawaka uhakau. 19 Wu,
Musa avapelili lepi Malagizu? Nambu kawaka hati mmonga mweiyidakila
Malagizu. Ndava kyani mulonda kunikoma?”
20 Bahapo msambi wa vandu ukayangula, “Una mizuka veve! Yani
mweigana kukukoma?”
21 Yesu akavayangula, “Nikitili ulangisu umonga na nyenye uvakangisi.
22 Musa avapeli malagizu ga kudumula jandu ndi wahumili lepi kwa
Musa muni wahumili kwa vagogo. Hinu nyenye mukumdumula mundu
jandu hati Ligono la Kupumulila. 23 Yakavya mundu idumuliwa jandu
Ligono la Kupumulila, ndi muni malagizu ga Musa ukoto kudenywa, hinu
ndava kyani mukuniyomela ndava ya kumlamisa mundu mu Ligono la
Kupumulila? 24 Mkotoka kumuhamula mundu kwa kumlola chakuvala
ndu, nambu muhamula cheyiganikiwa.”

Yesu ndi Kilisitu Msangula

25 Vandu vangi va pa Yelusalemu vajovili, “Wu, mundu mwenuyu lepi
yula vachilongosi vilonda kumkoma? 26 Mlola, ilongela hotohoto kawaka
mundu mweakumjovela hati lilovi! Wu yihotoleka vachilongosi vamanyili
chakaka, mwenuyu ndi Kilisitu? 27 Nambu Kilisitu peibwela avi lepi
mundu yati imanya ihumila koki. Nambu tete tikumanyi kwe ahumili
mundu uyu!”

28 Hinu, Yesu peavili mukuwula Munyumba ya Chapanga akajova kwa
lwami, “Mwe! Mnimanyili, hati kwe nihumili mukukumanya? Nene
nibweli lepi kwa uhotola wangu. Muni mwene mweanitumili nene ndi
wa chakaka, na nyenye nakummanya, 29 nambu nene nimmanyili ndava
nihumili kwaki, mwene ndi mweanitumili.”
30 Hinu, vandu vakalonda kumkamula, nambu kawaka mundu mweata-
lambwili chiwoko kumpamisa ndava lukumbi lwaki lwavi lwakona
kuhika. 31 Vandu vamahele mu msambi wula vamsadiki, vakajova, “Peib-
wela Kilisitu Msangula, yati ihenga milangisu ya kukangasa yamahele neju
kuliku yeihenga mundu uyu?”

Manjolinjoli vitumwa kumkamula Yesu

32 Vafalisayu vevayuwini vandu vijova ga pahi ndava ya Yesu. Hinu,
vene pamonga na Vamteta vakulu va Chapanga vavatumili valonda va
nyumba ya Chapanga vamkamulayi. 33 Yesu akajova, “Nakona nivii
pamonga na nyenye palukumbi luhupi, kangi nihamba kwa mwene
mweanitumili. 34 Yati mukunilonda nambu nakuniwona, na penivya nene,
nyenye nakuhotola kuhika.”
35 Vachilongosi va Vayawudi vakajovesana vene kwa vene, “Mundu
mwenuyu yati ihamba koki kwe nakuhotola kumkamula? Yati ihamba
kumiji ya Vagiliki, kwevahamalili vandu vitu na kuvawula Vagiliki?
36 Mwenuyu ijova kyani peijova, yati mukunilonda nambu nakuniwona
na pala penivya nene nyenye nakuhotola kuhika?”

Mifuleni ya manji gegileta wumi

37 Ligono la kumalakisa mselebuko wenuwo ndi lavi ligono likulu, Yesu
akayima na kujova kwa lwami mundu mweavi na njota ndi abwela
kwanene anywayi. 38 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, mweaku-
nisadika nene, mifuleni ya manji yeyileta wumi yati yihelela mumtima
waki. 39 Ajovili genago kumvala Mpungu Msopi kuvya vevakumsadika
vala yati vakumpokela. Lukumbi lwenulo Mpungu Msopi avi akona
kuhika, ndava Yesu avi akona kupewa ukulu na Chapanga.

Mpechenganu pagati ya vandu

40 Vandu vangi mu msambi wula pevayuwini malovi ago, vakajova,
“Chakaka mundu uyu ndi yula mlota wa Chapanga!”
41 Vangi vakajova, “mwenuyu ndi Kilisitu.”
Nambu vangi vakajova, “Wu, yihotoleka Kilisitu kuhuma ku Galilaya?
42 Wu, Mayandiku Gamsopi gijova wuli? Gijova Kilisitu yati ihumila mu
lukolo lwa Daudi na ivelekewa ku Betelehemu, pamuji wa Daudi.” 43 Hinu,
mu msambi wula mpechenganu wahumalili ndava ya Yesu. 44 Vandu vangi
vaganayi kumkamula nambu avi lepi mundu mweatalambwili chiwoko
chaki kumpamisa.

Vachilongosi va Vayawudi vibela kumsadika Yesu

45 Kangi valonda vala vakavahambila Vakulu va kuteta va Chapanga na
Vafalisayu. Ndi vene vakavakota valonda, “Ndava kyani, mwangamleta
Yesu?”
46 Valonda vala vakayangula, “Avi lepi mundu mweamali kujova vindu
vyeajovili mundu uyu!”
47 Vafalisayu vakavakota, “Wu, na nyenye mkongiwi mewa? 48 Wu,
mumuwene hati mmonga wa chilongosi wa vandu, amala mmonga wa

Vafalisayu mweakumsadika? 49 Lepi, nambu msambi wenuwo vanga-
manya Malagizu ga Bambu geampeli Musa, vapeliwi likoto na Chapanga!”
50 Mmonga wavi avi Nikodemu mweamuhambili Yesu magono ga mum-
bele. Hinu mwene akavajovela. 51 “Malagizu gitu gijova tikumuhamula
lepi mundu changali kumuyuwanila na kumanya ahengili kyani?”
52 Vene vakamyangula, “Wu, na veve mewa uhumili ku Galilaya? Hinu
ukagasoma bwina Mayandiku Gamsopi wamwene yati wilola kuvya ku
Galilaya katu nakuhuma mlota wa Chapanga!” 53 Penapo kila mmonga
awuyili kunyumba yaki.

8

Mdala mweakamuliwi ugoni

1 Kangi Yesu akahamba ku chitumbi Mizeituni. 2 Chilau yaki lukela pehe
Yesu akahamba kavili Munyumba ya Chapanga. Vandu voha vamtindili na
mwene akatama na kuvawula. 3 Hinu vawula va malagizu na Vafalisayu
vamletili mdala mmonga mwevamkamwili ugoni vakamyimika pagati
yavi. 4 Kangi vakamkota Yesu, “Muwula mdala uyu vamkamwili ndava
ya ugoni.” 5 Mumalagizu gitu Musa atilagizi atovewa na maganga mbaka
afwayi. Mdala ngati uyu, hinu veve wijova wuli? 6 Vene vajovili malovi
ago muni vamlinga. Muni vapatayi lilovi la kumtakila. Nambu Yesu
akagundama pahi akayandika kwa lungonji lwaki pandima.
7 Pevayendalili kumkota, Yesu akayinuka akavajovela, “Mundu
mweangambudila Chapanga pagati yinu avyayi wa kutumbula kumtova
liganga.” 8 Kangi akagundama kavili akavya mukuyandika pandima.
9 Pevayuwini ago, vakatumbula kuwuka mmonga mmonga, valongolili
vagogo. Yesu asigalili mwene, na mdala yula ayimili palapala. 10 Yesu
peayinwiki ndi akamkota mau, Vandu vala vavi koki? Wu, kawaka hati
mundu mmonga mweakuhamwili?
11 Mau yula, akamyangula, “Bambu, kawaka hati mmonga!” Yesu
akamjovela, “Nene mewa nikuhamula lepi. Uhambayi, kutumbula hinu
ukotoka kumbudila Chapanga kavili.”

Yesu lumuli lwa vandu va mulima

12 Yesu alongili kavili na vandu, akavajovela, “Nene ndi lumuli lwa
mulima. Mweakunilanda katu nakugenda muchitita, nambu ivya na
lumuli lwa wumi.”
13 Hinu, Vafalisayu vakamjovela, “Veve wijova ndava yaku wamwene,
malovi geujova ndava yaku, na geujova gachakaka lepi.”
14 Yesu akavayangula, “Hati ngati nijova ndava yangu namwene
malovi gangu ndi gachakaka, ndava namwene nimanyili kwenihuma
na kwenihamba. Nambu nyenye mumanyi lepi kwenihumili amala
kwenihamba. 15 Nyenye mwihamula ngati vandu chevihamula, nambu
nene nikumuhamula lepi mundu. 16 Nambu ngati nihamula, kuhamula
kwangu ndi kwa chakaka ndava nakuvya namwene, Dadi mweanitumili
avi pamonga na nene. 17 Mu malagizu ginu yiyandikwi ngati vandu vavili
vijova kwa kuyidakila ndava ya chindu chimonga chevachiwene chindu
chenicho ndi chakaka. 18 Nene nijova uchakaka namwene mewawa na
Dadi mweanitumili ijova uchakaka ndava yangu.”
19 Bahapo vene vakamkota, “Avi koki Dadi waku?”
Yesu akavayangula, “Nyenye nakunimanya nene, amala mumanyi lepi
Dadi. Ngati mnimanyili nene ngammanyili na Dadi wangu mewa.”

20 Yesu agajovili malovi ago Munyumba ya Chapanga papipi na chi-
jomela kuvikila luteta. Kawaka mundu mweamkamwili ndava lukumbi
lwaki lwavi lwakona kuhika.

Mwihotola lepi kuhika kwenihamba

21 Yesu akavajovela kavili, “Nihamba namwene ndi nyenye yati muku-
nilonda, nambu mwifwa mukumbudila Chapanga, kwenihamba nene,
nyenye nakuhotola kuhika.”
22 Hinu, vachilongosi va Vayawudi vakajova, ndava ya kyani ijova,
kwenihamba nyenye nakuhotola kuhika, “Wu, igana kujikoma mwene?”
23 Yesu akavajovela, “Nyenye muhumili bahapa pahi, nambu nene
nihumili kunani. Nyenye va bahapa pamulima, nene na wa mulima
wenuwu lepi. 24 Ndava muni navajovili kuvya yati mwifwa mukumbudila
Chapanga winu, ngati mwangasadika ‘Nene Ndi Mwene,’ Mwifwa mukum-
budila Chapanga.”
25 Vene vakamkota, “Veve wayani?”
Yesu akayangula, “Nene ndi mwenavajovili kutumbula kadeni! 26 Nivii
nagu gamahele ga kujova na mewawa kuvahamula nyenye. Nambu
mweanitumili yula ndi chakaka, nene nikuujovela mulima mambu gala
genigayuwini kuhumila kwa mwene.”
27 Vene vangamanya kuvya Yesu akuvajovela malovi ga Chapanga Dadi
waki. 28 Ndi Yesu akavajovela, “Pemukumunyakula Mwana wa Mundu, pe-
napo ndi yati mwimanya kuvya ‘Nene Ndi Mwene,’ Namwene nakuhenga
chochoha ndi nijova gala ndu geaniwulili Dadi. 29 Mweanitumili avi
pamonga na nene, mwene anilekili lepi namwene ndava nihenga magono
goha gala gegakumganisa.”
30 Vandu vamahele pevamyuwini Yesu ijova genago vamsadiki.

Uchakaka ukuvapela kulekekeswa

31 Yesu akavajovela Vayawudi vala vevamsadiki, “Ngati mukugayidakila
mawuliwu gangu chakaka yati mwivya vawuliwa vangu. 32 Yati muku-
umanya uchakaka na uchakaka yati ukuvapela kulekekeswa.”
33 Vene vakamyangula, “Tete chiveleku cha Ibulahimu. Hati mala
yimonga, nakuvya vavanda kwa mundu yoyoha mana yaki kiki peujova,
‘Yati tilekekeswa?’ ”
34 Yesu akavayangula, “Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha
mweibuda mwenuyu ndi mvanda mweabudili. 35 Mvanda itama lepi
panyumba magono goha. Nambu mwana itama magono goha. 36 Hinu
Mwana akavapela ulekekesu yati mulekekeswa chakaka. 37 Nivamanyili
nyenye kuvya chiveleku cha Ibulahimu. Pamonga mwilonda kunikoma
ndava mukugabela mawuliwu gangu. 38 Nene nijova gala geanilangisi
Dadi, nambu nyenye mkugahenga gala gemuyuwini kuhuma kwa dadi
winu.”
39 Vene vakamyangula, “Dadi witu Ibulahimu.” Yesu akavajovela,
“Ngati nyenye kuvya vana vaki Ibulahimu ngamuhengili ngati cheahengili
Ibulahimu. 40 Nene nivajovili uchakaka weniuyuwini kuhuma kwa
Chapanga. Nambu nyenye mulonda kunikoma. Ibulahimu akitili lepi
genago! 41 Nyenye mwikita mambu galagala geakitili dadi winu.”
Vene vakamjovela, “Tete tavana vamakunja lepi! Tivii na Dadi witu
mmonga ndi Chapanga.”
42 Yesu akavajovela, “Ngati kuvya Chapanga ndi Dadi winu, ngamuni-
ganili nene, muni nene nahumili kwa Chapanga na hinu nivii penapa.
Nibweli lepi kwa uhotola wangu nambu wa mwene mweanitumili yula.

43 Ndava kyani mwimanya lepi genijova aga? Ndava muni nakuyuwana
ujumbi wangu. 44 Nyenye vana va dadi winu Setani na mwigana kuhenga
geigana dadi winu. Mwene avi mkomaji kuhumila kadeni, mwene iyima
lepi upandi wa uchakaka, ndava muni mugati yaki uchakaka uvi lepi. Kila
peijova udese ijova ngati cheavili muni mwene mdese na dadi wa vadese.
45 Ndava nene nikuvajovela uchakaka nyenye mukunisadika lepi. 46 Yani
pagati yinu mweihotola kunijovela nene nikumbudila Chapanga? Nene
nakajovayi chakaka ndava kyani mukunisadika lepi? 47 Mweavi waki
Chapanga iyuwana malovi gaki Chapanga. Nambu nyenye nakuyuwana
ndava nyenye vandu lepi va Chapanga."

Yesu mkulu kuliku Ibulahimu

48 Vayawudi vakamyangula Yesu, "Wu, tete nakujova chakaka kuvya
veve wa Msamaliya na kavili uvi na mzuka?"

49 Yesu akayangula, "Nangali mzuka. Nene nikumtopesa Dadi wangu,
nambu nyenye mukunitopesa lepi nene. 50 Nene nikuulonda lepi ukulu
wangu namwene, avi mmonga mweakunilondela ukulu wangu, mwene
ndi mhamula mihalu. 51 Chakaka nikujovela, mundu akauyidakila ujumbi
wangu yati ifwa lepi nambu ivya mumi magono goha gangali mwishu."

52 Vayawudi vakajova, "Hinu timanyili kuvya chakaka veve uvi na
mzuka! Ibulahimu afwili mewawa vamlota va Chapanga vafwili hinu veve
ujova 'Mweakuukamulila ujumbi waku katu ifwa lepi, nambu ivya mumi
magono goha!' 53 Wu, veve ukujikita mkulu kuliku dadi witu Ibulahimu
mweafwili?" Mewawa na vamlota va Chapanga vafwili. Veve ukujita
wayani?

54 Yesu akavayangula, "Nakujilumba namwene, ukulu wangu chindu
lepi. Dadi wangu mwemukumkemela Chapanga winu, mwene ndi
mweakunilumba. 55 Nyenye mukummanya lepi, nambu nene nimanyili
nikajova nangammanya, yati nivya mdese ngati nyenye, nambu nimmany-
ili na nikugayidakila malovi gaki. 56 Dadi winu Ibulahimu, ahekalili alilola
ligono langu. Mwene akaliwona akavya na luheku."

57 Vayawudi vakamjovela, "Veve uhikisi lepi hati miyaka makumi
mhanu na veve umuweni Ibulahimu?"

58 Yesu akavajovela, "Chakaka nikuvajovela, kwakona Ibulahimu ku-
velekewa nene navili."

59 Penapo vakanonga maganga muni vamjugumilayi nambu Yesu ajifiyili
na kuwuka pa Nyumba ya Chapanga.

9

Yesu akumlamisa mundu mweavelekiwi ngalola

1 Yesu peavili mukuhamba ndi amuwene mundu mmonga mweaving-
alola kuhumila kuvelekewa. 2 Vawuliwa vaki vakamkota, "Muwula, yani
mweambudili Chapanga, mundu uyu amala dadi na nyina vaki, hati
avelekiwi ngalola?"

3 Yesu akavayangula, "Mwene amala dadi na nyina waki avi lepi
mweambudili Chapanga. Avelikiwi ngalola, muni makakala ga Chapanga
gawonekanayi gihenga lihengu muwumi waki. 4 Kwakona muhi yikuti-
gana kuhenga lihengu laki yula mweanitumili. Muni kimihi yibwela
mundu nakuhotola kuhenga lihengu. 5 Lukumbi penivii pamulima nene
ndi lumuli lwa vandu va mulima."

6 Peamali kujova genago, Yesu akahunya mata pahi, akakandagana
ludaka na kumnyala ngalola yula mumihu. 7 Akamjovela, “Hamba uka-
jisambisa kulitanda la Siloamu.” Liina lenilo mana yaki ndi mweatumwili.
Penapo, ngalola yula akahamba akajisambisa, akawuya kuni ilola.
8 Hinu, vandu vevatama naku papipi vevammanyili kuvya avi mngangu
myupaji, vakajova, “Wu, mwenuyu lepi ngalola mweatamayi na kuyupa?”
9 Vamahele vakajova, “Ena.” Vangi vakajova “Lepi, ndi iwanana naku.”
Nambu ngalola yula akajova, “Ndi nene mwenayupayi.”
10 Ndi vakamkota, “Wu, hinu mihu gaku uhotwili kulola?”
11 Mwene akavayangula, “Mundu yula mweikemelewa Yesu akandagini
ludaka, na kuninyala pamihu, akanijovela. Uhamba ukajisanja pamihu ku
litanda la Siloamu. Nene nikahamba kujisanja na hinu nihotola kulola.”
12 Vakamkota, “Avi koki?” Mwene akavayangula, “Nene nimanyili lepi.”

Vafalisayu vilonda ahotwili wuli kulama

13 Kangi vampeliki mundu yula mweavili hoti ngalola kwa Vafalisayu.
14 Ligono Yesu peakandagini ludaka na kumdindula mihu yavili Ligono
la Kupumulila. 15 Vafalisayu vakamkota kavili, “Uhotwili wuli kulola?”
Mwene akavajovela, “Aninyalili ludaka pamihu, ndi nene najisambisi na
hinu nilola.”
16 Vafalisayu vangi vakajova, “Mundu mwenuyu ahumili lepi kwa
Chapanga, muni ikamula lepi Ligono la Kupumulila.”
Nambu vangi vakajova, “Ihotola wuli kuhenga gachinamtiti ngati
genaga?” Pakavya na mpechenganu pagati yavi.
17 Vakamkota kavili, “Veve wijova wuli kumvala mwene?” “Ndava
akudindwili mihu?”
Akavayangula, “Mwenuyo ndi mlota wa Chapanga!”
18 Vachilongosi va Vayawudi nakusadika ngati mundu yula avi nga-
lola kadeni na hinu ilola, mbaka pavavakemili dadi na nyina waki.
19 Vakavakota dadi na nyina waki, “Wu, mwenuyu ndi mwana winu? Ndi
mwemwijova avelekiwi ngalola? Kangi ahotwili wuli kulola?”
20 Vene vakayangula, “Timmanyili kuvya uyu ndi mwana witu, na
avelikwi ngalola. 21 Nambu timanyi lepi cheahotwili kulola, mewa
timmanyi lepi mweamdindwili mihu. Mumkota mwene, muni mundu
mvaha ihotola kudandaula mwene.” 22 Dadi na nyina waki vagajovili
genago ndava ya kuvayogopa vachilongosi va Vayawudi muni vamali
kuyidikilana kuvya mundu mweiyidakila na kujova kuvya Kilisitu ndi
Msangula yati ivingiwa awuka munyumba ya kukonganekela Vayawudi.
23 Ndava ya genago ndi dadi na nyina waki vajovili, “Mwene mundu
mvaha ndi mumkota mwene.”
24 Vakamkemela kavili mundu yula mweavelikwi ngalola, vakamjovela,
“Lapa palongolo ya Chapanga. Tete timanyili kuvya mundu uyu akum-
budila Chapanga.”
25 Mwene akayangula, “Nene nimanyi lepi ngati akumbudila Chapanga.
Nambu nimanyili chindu chimonga. Navi ngalola hinu nilola.”
26 Ndi vakamkota, “Akuhengili kyani? Akulamisi wuli mihu gaku?”
27 Mundu yula akavayangula, “Nimali kuvajovela, nyenye mniyuwana
lepi, ndava kyani mwigana kuyuwana kavili? Wu, na nyenye mewa
mwigana kuvya vawuliwa vaki?”
28 Hinu vakamuliga na kumjovela, “Veve ndi muwuliwa wa mundu yula,
nambu tete tavawuliwa va Musa. 29 Tete timanyili kuvya Chapanga alongili
na Musa, nambu nakummanya mundu uyu ahumili koki!”

30 Mwene akavayangula, “Chenichi ndi chindu cha kukangasa! Nyenye
mwangamanya kweahumili, nambu anidindwili mihu gangu! 31 Timanyili
kuvya Chapanga akuvayuwanila lepi vevakumbudila mwene, nambu
akumyuwanila mundu yoyoha mweakumyogopa Chapanga na kuhenga
geigana. 32 Kutumbula mulima pewawumbiwi yiyuwaniki lepi kuvya
mundu agadindwili mihu ga mundu mweavelekiwi ngalola. 33 Ngati
mundu mwenuyu nakuhuma kwa Chapanga ngaahotwili lepi kuhenga
chochoha!”
34 Vene vakamyangula, Mwe! “Veve uvelekiwi na kukula mukumbudisa
Chapanga, wihotola wuli kutiwula tete?” Hinu vakamuwusa munyumba
ya kukonganekela Vayawudi.

Ungalola wa chimpungu

35 Yesu ayuwini kuvya vamuwusili munyumba ya kukonganekela
Vayawudi. Hinu pevamuwene akamkota, “Wu, veve ukumsadika Mwana
wa Mundu?”
36 Mundu yula akamyangula, “Mtopeswa unijovela mundu mwenuyo
ndi yani, muni nimsadikayi.”
37 Yesu akamjovela, “Umali kumuwona, mwene mweujova nayu ndi
mwene.”
38 Mundu yula akajova, “Bambu nisadika!” Ndi akamfugamila.
39 Yesu akajova, “Nene nibwelili pamulima kuvabagula vandu, muni
vangalola vahotola kulola, na vevilola vavyai vangalola.”
40 Vafalisayu vangi vevavi pamonga naku vagayuwini genago,
vakamkota, “Wu, na tete mewa vangalola?”
41 Yesu akavayangula, “Ngati mwavi vangalola, ngamvalangiwi lepi
mumbudili Chapanga nambu nyenye mwijova, tete tilola hinu yilangisa
kuvya nyenye mbudili.”

10

Yesu ndi mdimaji mbwina

1 Yesu akavajovela, “Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha yula mwean-
gayingila muchivaya cha mambelele kwa kupitila pamlyangu uvaha
nambu iholota na kuyingila kwa pandu pangi, mwenuyo ndi muhiji
na mnyagaji. 2 Nambu mundu yula mweiyingila kupitila mlyangu,
mwenuyo ndi mdimaji wa mambelele. 3 Mlonda wa mlyangu wa chivaya
akumdindulila mlyangu mdimaji. Na mambelele giyuwana lwami lwa
mdimaji, namwene akugakemela kwa mahina gavi kila limonga na
kugawusa kuvala. 4 Akamala kugawusa kuvala, mwene akugalongolela
kulongolo, na mambelele gakumlanda, ndava gakulumanya lwami lwaki.
5 Nambu gakumlanda lepi myehe, ndi gakumtila ndava nakulumanya
lwami lwaki.”
6 Yesu avajovili kwa luhumu ulu, nambu vene vamanyili lepi cheaganili
kuvajovela.

Yesu ndi mdimaji mbwina

7 Hinu Yesu akajova kavili, chakaka nikuvajovela nene ndi mlyangu
wa chivaya cha mambelele. 8 Voha vevanilongolili nene, ndi vahiji
na vanyagaji, na mambelele nakuvayuwanila. 9 Nene ndi mlyangu.
Mweiyingila munjila yangu yati isanguliwa, yati iyingila na kuhuma na
kupewa chakulya. 10 Mhiji ibwela muni ayivayi, na kukoma na kuhalabisa.
Nene nibwelili muni mupatayi wumi wa chakaka weumemili.

11 Nene ndi mdimaji mbwina. Mdimaji mbwina ajitendekili hati kufwa
ndava ya mambelele gaki. 12 Mhenga lihengu wa luhuna mdimaji lepi,
mambelele gaki lepi. Peiwona libwa la kudahi libwela. Ileka mambelele
na kutila, kangi libwa la kudahi likamula na kugapechengana. 13 Mundu
mwenuyo itila na iyangalila lepi mambelele, ndava mwene ndi mundu wa
luhuna ndu. 14 Nene ndi mdimaji mbwina nigamanyili mambelele gangu,
na mambelele gegavi gangu ganimanyili. 15 Ngati Dadi cheanimanyili
nene, na nene chenimmanyili Dadi. Niwusa wumi wangu hati kufwa
ndava ya mambelele. 16 Kangi nivii na mambelele gangi ga chivaya ichi
lepi. Yikunigana mewa kugaleta, na gene yati giyuwana lwami lwangu,
yati kwivya na msambi umonga na mdimaji mmonga.

17 "Dadi akunigana ndava nikuuwusa wumi wangu muni niupokelayi
kavili. 18 Kawaka mundu mweakuninyaga wumi wangu, nambu niku-
uwusa kwa kugana kwangu namwene. Nivii na uhotola wa kuuwusa
wumi wangu na mewa nivii na uhotola wa kuutola kavili. Chenichi ndi
Dadi cheanilagizi kukita."

19 Ndava ya malovi genago ukahumila mpechenganu kavili pagati ya
Vayawudi. 20 Vangi vamahele vakajova, "Mwenuyu ana mzuka! Mewa
ana lupengu Ndava kyani kumyuwanila?"

21 Nambu vangi vakajova, "Malovi aga lepi ga mundu ana mzuka. Wu,
mzuka uhotola kudindula mihu ga vangalola?"

Yesu ibelelewa na Vayawudi

22 Ku Yelusalemu kwenuko kwavili na mselebuko wa kukumbuka
kuyibagula Nyumba ndava ya Bambu. Lukumbi lwenulo lwavi lwa
mbepu. 23 Yesu mwene avi igenda Munyumba ya Chapanga mu libanji la
Solomoni. 24 Vayawudi vamtindili, kumkota, "Ukutileka na maholo mbaka
ndali? Ngati veve ndi Kilisitu Msangula, hinu utijovela hotohoto."

25 Yesu akavayangula, "Nivajovili, nambu nyenye nakunisadika. Ma-
hengu genihenga nene kwa liina la Dadi wangu gilangisa nene ndi yani.
26 Nambu nyenye mwisadika lepi, ndava nyenye lepi mambelele gangu.
27 Mambelele gangu giyuwana lwami lwangu. Nene nigamanyili na gene
gakunilanda. 28 Nene nikugapela wumi wa magono goha wangali mwishu,
katu vifwa lepi, na kawaka mundu mweihotola kuvanyaga kuhuma
kwangu. 29 Dadi wangu ndi mkulu kuliku vyoha, na kawaka mundu
wa kuhotola kuvanyaga mu mawoko ga Dadi wangu. 30 Nene na Dadi,
tavamonga."

31 Hinu, Vayawudi vakanonga maganga muni vamkomayi Yesu. 32 Yesu
akavajovela, "Nivalangisi mahengu gamahele kuhuma kwa Dadi. Wu,
lihengu loki lelikuvakita nyenye munikoma kwa maganga?"

33 Vayawudi vakamyangula, "Tikukoma lepi kwa maganga ndava ya
mahengu gabwina gehuhengili, nambu ndava ukumliga Chapanga, veve
wa mundu ndu nambu ukujikita wa Chapanga."

34 Yesu akavajovela, "Yiyandikwi mu malagizu ginu, 'Nene nijovili,
nyenye ndi vachapanga?' 35 Chapanga avakemili vandu vala vevapewili
ujumbi waki ndi vachapanga, na tete timanyili kuvya Mayandiku Gamsopi
gijova chakaka magono goha. 36 Dadi anihagwili na kunituma pamulima.
Ndava kyani nyenye mukunijovela, nikumliga Chapanga. Penijova nene
Mwana wa Chapanga? 37 Ngati nikugahenga lepi mahengu ga Dadi wangu,
mkoto kunisadika. 38 Ngati nikugahenga, hati ngati mukunisadika lepi,

hinu mugasadika mahengu genago. Muhotola kumanya chakaka kuvya Dadi avi mugati yangu, na nene nivii mugati yaki."
39 Vakalinga kavili kumkamula Yesu nambu akavalema mu mawoko gavi.
40 Yesu akahamba kangi kumwambu ya mfuleni Yoludani, pandu peavi Yohani ibatiza, akatama kwenuko. 41 Vandu vamahele vambwelili Yesu na kujova Yohani ahengili lepi gachinamtiti gogoha, "Nambu goha geajovili kumvala mundu uyu ndi chakaka neju." 42 Vandu vamahele pandu penapo vakamsadika Yesu.

11

Lifwa la Lazalu

1 Mundu mmonga liina laki Lazalu avi mtamu. Mundu mwenuyo avili mkolonjinji wa Betania, valumbu vaki Maliya na Malita vatamayi chijiji chila. 2 Maliya ndi yula mweamnyalili Bambu mahuta geginungalila bwina mumagendelu gaki na kumuungula na mayunju gaki. Lazalu mweavimtamu ndi mhaja wa Maliya. 3 Hinu, valumbu vala vatumili ujumbi kwa Yesu. "Bambu, nkozi waku mtamu!"
4 Yesu mwene peagayuwini genago, akajova, "Utamu wenuwu wileta lepi lifwa, uhumalili muni Chapanga apewa ukulu na Mwana wa Chapanga mewa apewa ukulu."
5 Yesu avaganili Malita na Maliya pamonga na mlongo wavi Lazalu. 6 Peayuwini kuvya Lazalu mtamu, Yesu akahamba kutama peavili magono gavili. 7 Kangi akavajovela vawuliwa vaki, "Tihamba kavili ku Yudea!"
8 Vawuliwa vala vakamjovela, "Muwula, lukumbi luhupi ndu lupitili Vayawudi vaganili kukukoma na maganga, hinu wigana kuhamba kwenuko kavili?"
9 Yesu akavayangula "Wu, kuvi lepi masaa kumi na gavili ga muhi? Hinu mundu akagendayi muhi nakuhotola kujikuvala ndava ihotola kulola lumuli lwa mulima. 10 Nambu mundu akagendayi kilu akujikuvala ndava muni kawaka lumuli." 11 Yesu peamali kujova malovi genago, akavajovela "Nkozi witu Lazalu agonili, nambu nene yati nihamba kumuyumusa."
12 Vawuliwa vaki vakamjovela, "Bambu yikavya agonili yati ilama."
13 Vene vaholalili kuvya ajovili kugona lugono, nambu Yesu ajovili kumvala lifwa la Lazalu. 14 Ndi Yesu akavajovela hotohoto kuvya "Lazalu afwili, 15 Nambu ndava yinu nivii na luheku ndava navi lepi kwenuko, muni musadika. Hinu tihamba kwa Lazalu."
16 Tomasi mweikemelewa mpaha, akavajovela vawuliwa vayaki, "Tihamba na tete tikafwayi pamonga na Yesu!"

Yesu ndi uyukisa na wumi

17 Yesu peahikili kwenuko, amkolili Lazalu amali kuvya mulitinda magono mcheche. 18 Chijiji cha Betania chavi papipi na Yelusalemu, utali waki wavi kilomita zidatu. 19 Vayawudi vamahele vahikili kwa Malita na Maliya kuvapolesa mitima ndava mhaja wavi afwili.
20 Hinu, Malita peayuwini kuvya Yesu ibwela, akahamba kumpokela, nambu Maliya asigalili kunyumba. 21 Malita amjovili Yesu, "Bambu, Ngati ngauvyayi apa, mhaja wangu ngaafwili lepi. 22 Nambu nimanyili kuvya hati hinu, chochoha cheukumuyupa Chapanga yati akupela."
23 Yesu akamjovela, "Mhaja waku yati iyuka."

24 Malita akayangula, “Nimanyili kuvya yati iyuka lukumbi Chapanga
peakuvayukisa vevafwili.”
25 Yesu akamjovela, “Nene ndi mweniyukisa vandu na kuvapela vandu
wumi. Mweakunisadika nene hati ngati afwili, yati itama, 26 mewawa
mundu yoyoha mweitama na kunisadika, katu ifwa lepi. Wu, wisadika
genago?”
27 Malita akayangula “Ena Bambu! Nene nisadika kuvya veve ndi
Kilisitu, Mwana wa Chapanga, yula mweibwela pamulima.”

Yesu ivemba maholi

28 Peamalii kujova genago, Malita akahamba kumkemela mlumbu
waki Maliya, akamjovela pachiepela, “Muwula avi penapa, akukemela.”
29 Maliya peayuwini malovi ago, bahapo akayima kanyata akamuhambila
Yesu. 30 Yesu avi akona kuyingila pachijiji, ndi avi pandu palapala
pavakonganiki na Malita. 31 Vayawudi vevampolesa mtima Maliya
panyumba pala, pavamuwene Maliya awukili chigafula, vakamlanda.
Vaholalili kuvya ihamba kuvemba kulitinda.
32 Maliya peahikili pandu pala peavili Yesu na kumlola akamfugamila,
akamjovela, “Bambu ngati kuvya uvya apa, mhaja wangu ngaafwili lepi!”
33 Yesu peamuwene Maliya ivemba na Vayawudi vevamlandili mewa
vivemba, ndi akavya ngolongondi na kuviniswa mumtima. 34 Kangi
akavakota, “Mumvikili koki?”
Vakamjovela “Bambu, ubwela ulolayi.”
35 Yesu akavemba maholi. 36 Hinu, Vayawudi vakajova, “Mlola cheam-
ganili Lazalu!”
37 Nambu vangi vakajova, “Wu, mwenuyu ndi yula mweamdindwili
mihu ngalola, hinu ahotwili lepi kukita Lazalu akoto kufwa?”

Yesu akumyukisa Lazalu

38 Yesu iviniswa mtima kavili, akahika kulitinda. Litinda lene lavi mbugu
levadivalili liganga pamlyangu waki. 39 Yesu akavajovela, “Muwusa
liganga lenili!”
Malita mlumbu wa yula mweafwili akamjovela. “Bambu atumbwili
kununga muni atamii mulitinda mula magono mcheche!”
40 Yesu akamjovela, “Wu, nene nakujovili lepi ukasadika yati ulola
ukulu wa Chapanga?” 41 Ndi vakaliwusa liganga lila. Yesu akalolokesa
kunani kwa Chapanga, akajova “Dadi nikusengusa muni ukuniyuwana.
42 Nimanyili kuvya ukuniyuwana magono goha. Nambu nijovili genaga
ndava ya vandu vevavi apa vasadikayi kuvya veve ndi mweunitumili.”
43 Peamali kujova genago, Akakemela kwa lwami luvaha, “Lazalu! Huma
kuvala!” 44 Mweafwili yula akahuma kuvala, kuni vamtindisili nyula ya
msopi mumagendelu na mumawoko na pamihu poha. Yesu akavajovela,
“Mumnyembelula, mumleka ahamba mwene.”

Vayawudi viyidakilana kumkoma Yesu (Matei 26:1-5; Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Vayawudi vamahele vevabwelili kwa Maliya na kulilola lijambu
leahengili Yesu. Ndi vakamsadika. 46 Nambu vangi vavi vakahamba kwa
Vafalisayu vakavadandaulila lijambu leahengili Yesu. 47 Vakulu va kuteta
na Vafalisayu vakakonganeka na vandu Libanji la Vayawudi vakakota,
“Tikita wuli? Mundu uyu ihenga milangisu yamahele neju. 48 Takamlekayi

vandu voha yati vamsadika, na vakulu va ku Loma yati vibwela na kudenya Nyumba yitu ya Chapanga pamonga na mulima na vandu vitu!”
49 Mmonga wavi liina laki Kayafa, mweavi Mkulu wa Vateta wa mwaka wenuwo, akavajovela, “Nyenye nakumanya chindu! 50 Mwimanya lepi, ndi mbanga pagati yinu mundu mmonga afwayi ndava ya vandu, kuliku vandu voha va mulima witu vakomiwayi?” 51 Mwene ajovili lepi kwa luhala lwaki, nambu ndava avi Mteta mkulu mwaka wenuwo, ndi alotili kuvya Yesu yati ifwa ndava ya Vayawudi, 52 lepi ndava ya Vayawudi vene ndu, nambu mewa ndava ya vandu voha va Chapanga vevapechangini, muni avaletayi pamonga na kuvakita vavyayi na umonga.
53 Kutumbula ligono lenilo vachilongosi va Vayawudi vayidakilini kumkoma Yesu. 54 Hinu Yesu agendili lepi hotohoto pagati ya Vayawudi, akawuka pandu pala akahamba pandu pepavi papipi na lugangatu. Pamuji wewukemelewa Efulaimu. Akatama kwenuko pamonga na vawuliwa vaki.
55 Mselebuko wa Vayawudi Pasaka wavi papipi, na vandu vamahele vahambili ku Yelusalemu muni vahenga malagizu ga kujinyambisa vene muni kumuyupa Chapanga, kwakona mselebuko wenuwo. 56 Vakavya kumulonda Yesu. Pevakonganiki pamonga Panyumba ya Chapanga. Vakakotana, “Yivya wuli? Yilolekana ibwela lepi pa mselebuko wenuwu? Amala wuli?” 57 Vakulu va kuteta na Vafalisayu valagazili kuvya mundu akamanyayi kweavili Yesu, avajovelayi muni vamukamulayi.

12

Maliya akumnyala Yesu mahuta
(Matei 26:6-13; Maluko 14:3-9)

1 Magono sita kwakona mselebuko wa Pasaka, Yesu ahikili ku Betania kweatamayi Lazalu, mundu yula mweamyukisi. 2 Kwenuko vamtendelakili chakulya cha kimihi, Malita akavya kuvahengela. Lazalu avi mmonga wa vala vevatamili pameza pamonga na Yesu. 3 Kangi Maliya akatola libotolo la pinga la mahuta geginungalila bwina, gegatenganizwi kwa mkongo wa nado, gegiguliswa kwa mashonga gamahele, akamnyala Yesu mumagendelu na kuhungula kwa mayunju gaki. Nyumba yoha yikanungalila mahuta gala. 4 Nambu Yuda Isikalioti mmonga wa vawuliwa vaki kumi na vavili vala ndi mweabweli kumng'anamukila Yesu, akajova, 5 Ndava kyani mahuta ago gaguliswi lepi kwa hipandi miya zidatu ya madini ga feza, vapewayi vangangu. 6 Ajovili genago lepi ndava ya lipyana kwa vangangu, nambu avi mvika kahaku ka mashonga. Na pamahele ayivayi mashonga gegavikwayi mu kahaku kala muni avi mhiji.
7 Nambu Yesu akajova, “Mkoto kumung'aha mau mwenuyu! Muleka agavika ndava ya ligono la kunizika. 8 Vangangu yati mwivya nawu magono goha, nambu mwivya lepi na nene magono goha.”

Vayawudi viakilana kumkoma Lazalu

9 Vayawudi vamahele vayuwini kuvya Yesu avi ku Betania. Vakahika kwenuko lepi ndava ya kumlola Yesu ndi ndava ya kumlola Lazalu mweayukiswi na Yesu. 10 Hinu Vamteta vakulu mewawa vayidakilini kumkoma lazalu. 11 Ndava ya kuyukiswa kwa Lazalu Vayawudi vamahele vavabelili vachilongosi wavi, vakamsadika Yesu.

Yesu iyingila ku Yelusalemu kwa chilulu
(Matei 21:1-11; Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Chilau yaki, msambi uvaha wa vandu vevabwelili kumselebuko
vakayuwana Yesu avi munjila kubwela pa Yelusalemu. 13 Hinu vakatola
matutu ga mavali, vakawuka kuhamba kumpokela, vakajova kwa lwami
luvaha. "Chapanga alumbiwa! Amotisiwa mwenuyo mweibwela kwa liina
la Bambu. Amotisiwa Nkosi wa Isilaeli."
14 Yesu akapewa mwana lipunda, akakwela panani yaki ngati chegijova
Mayandiku Gamsopi.
15 "Vandu va muji wa Siyoni mkotoka kuyogopa!
Ulola, Nkosi waku ibwela.
Akweli mwana lipunda!"
16 Wawuliwa vaki nakumanya mambu ago, nambu Yesu peamali kupewa
ukulu, ndi vakamanya kuvya gala gamali kuyandikwa kumvala mwene,
kuvya vandu vamkitili genago.
17 Msambi wa vandu vala vevavi pamonga na Yesu ligono leamkemili
Lazalu kuhuma mulitinda, amyukisi. Vavajovili vandu mambu gala
gegahumalili. 18 Ndava ya yeniyo msambi wa vandu ukahamba
kumpokela, muni vayuwini kuvya akitili chinamtiti chenicho. 19 Hinu
Vafalisayu vakakotana vene kwa vene, "Wu, mwilola? Nakuhotola kukita
chochoha! Mlolayi, vandu voha va mulima vakumlanda."

Vagiliki vangi vigana kumlola Yesu

20 Kwavi na Vagiliki vadebe pagati ya vandu vala vevahikili ku
Yelusalemu kumfugamila lukumbi lwa mselebuko wa pasaka. 21 Venavo
vamhambili Filipi, mkolonjinji wa Betisaida mweavili pamulima wa
Galilaya, vakajova "Mtopeswa tete tigana kumlola Yesu."
22 Filipi akahamba kumjovela Andelea, voha vavili vakahamba
kumjovela Yesu. 23 Yesu akavajovela, "Saa ya Mwana wa Mundu kupewa
ukulu yihikili." 24 Chakaka nikujovela, mbeyu ya nganu yisigalila kuvya
mbeyu ndu, mbaka yigwai muludaka na kufwa. Ngati yikafwayi ndi
yimela na kupambika mbeyu yamahele. 25 Mundu yoyoha mweakuugana
wumi waki yati akuuyagisa, nambu mundu yoyoha mweakuuyomela
wumi waki pamulima apa, akuuvika wumi wa magono goha gangali
mwishu. 26 Mundu mweigana kunihengala yikumgana kunilanda, mewa
pala penivya nene, ndi peivya mtangatila wangu. Mundu akanihengelayi
nene Dadi wangu yati akumtopesa.

Yesu ijova kujivala lifwa laki

27 "Hinu mpungu wangu uvagaya, nijova wuli? 'Dadi unisangulayi na
lukumbi lwenulo?' Nambu ndava ya genago nibwelili muni nipitilayi
lukumbi ulu lwa mang'ahiso. 28 Dadi, ugubukula ukulu waku."
Penapo lwami lukajova kuhuma kunani kwa Chapanga, "Nimali ku-
ugubukula ukulu wangu na yati nikuugubukula kavili."
29 Msambi wa vandu vevayimili penapo vayuwini lwami lula, nambu
vangi vavi vakajova, mbulumu na vangi vakajova "Mtumu wa kunani kwa
Chapanga alongili naku!"
30 Nambu Yesu akavajovela, "Malovi gemuyuwini lepi ndava ya nene,
nambu ndava ya nyenye. 31 Hinu ndi lukumbi lwa vandu va mulima uwu
kuhamuliwa, Setani mweavi chilongosi wa mulima uwu yati ivingiwa.
32 Nene peniyinuliwa panani kuhuma pamulima yati kila mmonga yati
ihutika kwangu." 33 Ajovili genago kulangisa lifwa leifwa.
34 Hinu, msambi wa vandu wula ukamyangula "Tete tijoviwi na
malagizu gitu kuvya Kilisitu yati ilama magono goha. Hinu uhotola wuli,

kujova yikumgana Mwana wa Mundu kuyinuliwa? Mwana wa mundu mwenuyo ndi yani?”

35 Yesu akavajovela, “Lumuli lwakona na nyenye mu lukumbi luhupi. Mgenda kwakona muvi nalu lumuli lwenulo muni chitita chikoto ku-vakolela, muni mweigenda muchitita angamanya kweihamba. 36 Lukumbi muvi na lumuli mwasadiki lumuli lwenulo muni mpata kuvya vandu va lumuli.”

Vayawudi vibela kumsadika Yesu

Peamali kujova malovi genago, Yesu akawuka mwene na kuhamba kujifiya patali na vandu. 37 Nambu pamonga Yesu ahengili gachinamtiti goha palongolo yavi, vene vamsadiki lepi. 38 Hinu malovi geajovili Isaya mweavili mlota wa Chapanga gakatimalila.

“Bambu, yani mweasadiki ujumbi witu?
Na uhotola wa Bambu agubukuliwi yani?”

39 Mewa vangahotola kusadika ndava Isaya ajovili kavili,

40 “Chapanga agakoywisi mihu gavi
Avahimwisi luhala lwavi.
Vakoto kulola kwa mihu gavi.
Vakoto kumanya kwa luhala lwavi.
Nambu vakoto kuniwuyila.
Muni nivalamisa.”

41 Isaya ajovili ndava auwene ukulu wa Yesu na kujova ndava ya Yesu.

42 Pamonga na ago, vachilongosi vamahele va Vayawudi vamsadiki Yesu. Nambu ndava ya kuvayogopa Vafalisayu nakujova hotohoto. Vayogwipi kuvingiwa munyumba za kukonganekela Vayawudi. 43 Ndava muni vachilongosi avo vaganili kukwihiwa na vandu kuliku kukwihiwa na Chapanga.

Malovi ga Yesu yati gakuvahamula

44 Kangi Yesu akajova, kwa lwami luvaha, “Mundu mweakunisadika nene, akunisadika lepi namwene ndu, mewawa akumsadika yula mwean-itumili nene. 45 Mweakunilola nene mewawa akumlola yula mwean-itumili. 46 Nene nibwelili pamulima muni nivyayi lumuli, mundu yoyoha mweakunisadika akotoka kusigalila muchitita. 47 Mundu yoyoha mweiyuwana malovi gangu, na akugahengela lepi, nene nikumuhamula lepi. Muni nibweli hee ndava ya kuvahamula vandu va mumulima nambu kuvasangula. 48 Yula mweakunibela nene, mweangayidakila malovi gangu avi naku wa kumuhamula. Malovi ga Yesu yati gakuvahamula vandu ligono la mwishu. 49 Nene nakujova kwa uhotola wangu namwene, nambu Dadi mweanitumili ndi mweanijovela nijova kyani na cheyiganikiwa kuvajovela vandu. 50 Nene nimanyili kuvya mihilu yaki yileta wumi wa magono goha gangali mwishu. Hinu nene nijova gala ndu geanilagizi Dadi kujova.”

13

Yesu akuvasanja vawuliwa vaki magendelu

1 Yavili kwakona mselebuko wa pasaka kuhika, Yesu kuni amanyili lukumbi lwa kuwuka kwaki pamulima luhikili kuhamba kwa Dadi waki. Yesu avaganili neju vandu vaki vevavi pamulima na avaganili kwa uganu wangali mwishu.

2 Yavi lukumbi lwa chakulya cha kimihi. Setani amali kuyingi
mumtima wa Yuda Isikalioti mwana wa Simoni, na kumpela maholo ga
kumng'anamukila Yesu. 3 Yesu amanyili kuvya Dadi amgotolili vindu
vyoha muuhotola waki, mewawa kuvya ahumili kwa Chapanga na iwuya
kwa Chapanga. 4 Yesu akawuka pachakulya pala, akavika pamuhana
nyula yaki ya kujihwika, akatola chitambala na kujikunga muchiwunu.
5 Kangi akasopa manji munkele livaha na kutumbula kuvasambisa
vawuliwa vaki magendelu na kuhungula na chitambala chila cheajikungili
muchiwunu. 6 Peamhikili Simoni Petili, Petili mwene akajova, “Bambu,
veve yati ukunisanja magendelu nene?”
7 Yesu akayangula, “Wimanya lepi chenihenga hinu, nambu yati
wimanya mwanakandahi.”
8 Petili akamjovela, “Veve ukunisanja lepi magendelu katu!” Yesu
akamyangula, “Changali kukusanja magendelu gaku wivya lepi muwuliwa
wangu kavili.”
9 Simoni Petili akamyangula, “Bambu, unisanja, lepi magendelu gene,
ndi pamonga na mawoko gangu mewawa na mutu.”
10 Yesu akamjovela, “Mundu mweamali kusamba ndi amali kunyamba
iganikiwa kusanja magendelu ndu. Nyenye munyambili nambu mwavoha
lepi.” 11 Yesu ammanyili yula mweakumng'anamukila, ndi mana ajovili,
“Nyenye mnyambili, nambu mwavoha lepi.”
12 Yesu peamali kuvasambisa magendelu na kuwala kavili nyula
yaki, akatama, peatamili akavajovela, “Wu, mmanyili aga genivakitili?”
13 Nyenye mukunikemela Muwula na Bambu mwijova chakaka, muni nene
ndi chenivii. 14 Yakavyai nene mwenivii Bambu na Muwula nivasam-
bisi nyenye magendelu, mewawa na nyenye yikuvagana musanjanayi
magendelu nyenye mwavene. 15 Nivapeli luhumu, muni nyenye mewa
muhengayi ngati chenivahengili. 16 Chakaka nikuvajovela, mtangatila
mkulu lepi kuliku mtopeswa waki, mewawa mjumbi mkulu lepi kuliku
mweamtumili yula. 17 Hinu, ndava muni mukugamanya mambu ago, yati
mmotisiwa ngati mukugahenga.
18 Nijova lepi kuvavala mwavoha. Nivamanyili venivahagwili vala,
nambu Mayandiku Gamsopi giganikiwa gatimilayi, mundu mwealili
chakulya pamonga na nene aning'anamukili. 19 “Nene nivajovili mambu
aga kwakona kuhumila, muni pegihumila muhotola kusadika, ‘Nene Ndi
Mwene.’ 20 Chakaka nikuvajovela, yula mweakumpokela mundu yoyoha
mwenimtumili, akunipokela nene, na mweakunipokela nene akumpokela
mwene mweanitumili.”

Yesu ilota kuvya yati igotolewa kwa makoko vaki (Matei 26:20-25; Maluko 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Peamali kujova genago, Yesu akaviniswa neju mumtima, akajova
hotohoto, “Chakaka nikuvajovela mmonga winu yati akuning'anamukila!”
22 Vawuliwa vakalolesana kuni nakuhotola kummanya akumjova yani.
23 Mmonga wa vawuliwa, Yesu mweamganili neju, atamili papipi na Yesu.
24 Hinu Simoni Petili akumkonya lihu muwuliwa yula “Amkotayi ijova
kumvala yani.”
25 Muwuliwa mwenuyu akahegelela papipi na Yesu, akamkota “Bambu
ndi yani?”
26 Yesu akayangula, “Mundu yula mwenikumpela chipandi cha libu-
munda chenijwigi munkele ndi mwenuyo.” Ndi akatola chipandi cha
libumunda akachijwiga munkele na kumpela Yuda, mwana wa Simoni

Isikalioti. 27 Yuda peamali kupokela chipandi chila, Setani akamuyingila.
Hinu Yesu akamjovela “Chewigana kukita kita kanyata!” 28 Nambu
kawaka hati mmonga ya vala vevatamii pachakulya mweamanyili ndava
kyani amjovili genago. 29 Ndava muni Yuda avi mvika lihaku la mashonga,
vangi vaholali kuvya Yesu amjovili manya akagula vindu vyeviganikiwa
pamselebuko wa Pasaka, amala avapelayi vangangu vindu.
30 Yuda peamali kutola chipandi chila cha libumunda, bahapo akahuma
kuvala. Na yavili kilu.

Muhilu wa mupya

31 Yuda peamali kuwuka, Yesu akajova, “Hinu ukulu wa Mwana wa
Mundu ugubukuliwi, na ukulu wa Chapanga ugubukuliwi mugati yaki.”
32 Ngati ukulu wa Chapanga ulangiswi mugati ya Mwana, hinu Chapanga
yati akuulangisa ukulu wa Mwana mugati yaki mwene yati ikita ago
kanyata. 33 “Nyenye vana vangu, nakona niviii pamonga na nyenye
mulukumbi luhupi ndu. Yati mukunilonda, nambu nikuvajovela galagala
genavajovili vachilongosi va Vayawudi kuvya, ‘Kwenihamba nene, nyenye
nakuhotola kuhamba.’ 34 Nikuvapela muhilu wa mupya mgananayi.
Mgananayi ngati nene chenavaganili nyenye. 35 Mukagananayi, vandu
voha yati vimanya kuvya nyenye ndi vawuliwa vangu.”

Yesu ijova kuvya Petili akumbela
(Matei 26:31-35; Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simoni Petili akamkota, “Bambu, wihamba koki?”
Yesu akayangula “Kwenihamba uhotola lepi kunilanda hinu, nambu yati
ukunilanda mwanakandahi.”
37 Petili akamkota kavili, “Bambu, Ndava kyani nihotola lepi kukulanda
hinu? Nene nihotola kufwa ndava yaku!”
38 Yesu akayangula, “Wu, uhotola chakaka kufwa ndava yangu?
Chakaka nikukujovela, kwakona lijogolo kuvika ukunibela mala zidatu!”

14

Yesu ndi njila ya kuhamba kwa Dadi

1 Yesu akavajovela, mkoto kuviniswa mumitima yinu. “Mukumsadika
Chapanga, munisadika na nene mewa. 2 Munyumba ya Dadi wangu
muvi na vyumba vyamahele, ngati lepi nganamali kuvajovela. Muni
hinu nihamba kuvatendelekela fwasi ndava yinu. 3 Nene nikahambayi
na kuvatendelekela fwasi ndava yinu, yati niwuya kuvatola mbwela kwa
nene, muni na nyenye mvya pandu penivya nene. 4 Nyenye mukuyimanya
njila ya kuhamba kwenihamba.”
5 Tomasi akamkota, “Bambu, nimanya lepi kwewihamba, tihotola wuli
kumanya njila yeniyo?”
6 Yesu akamyangula, “Nene ndi njila na uchakaka na wumi wene.
Kawaka mundu mweihotola kuhamba kwa Dadi changali kupitila kwa
nene. 7 Ngati mukunimanya nene, mewawa mukummanya na Dadi.
Kutumbula hinu mukummanya, kangi mmali kumuwona.”
8 Filipi akamjovela, “Bambu, utilangisa Dadi, genago ndu tete tigana.”
9 Yesu akamyangula, Filipi unimanyili lepi nene, hati pamonga nitamii
na nyenye lukumbi lutali? Mundu yoyoha mweaniweni nene, amuweni
Dadi. Uhotola wuli kujova utilangisa Dadi? 10 Wu, wisadika lepi
kuvya nene nivii mugati ya Dadi na Dadi avi mugati ya nene? Malovi
genikuvajovela. Nakugajova kwa uhotola wangu, Dadi mweavimugati

ya nene, ihenga lihengu laki. 11 Muganikiwa kusadika penijova nivii
mugati ya Dadi na Dadi avi mugati ya nene, ngati lepi. Musadika ndava
ya mahengu gala genihengili. 12 Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha
mweakunisadika nene. Ena yati ihenga mahengu gakulu hati gakulu neju,
ndava nihamba kwa Dadi. 13 Na chochoha chemwiyupa kwa liina langu
yati nikuchihenga, muni ukulu wa Dadi ulumbiwa munjila ya Mwana.
14 Mwakaniyupa chochoha kwa liina langu yati nikuvahengela.

Yesu ijova akumtuma Mpungu Msopi

15 Ngati mkunigana nene, myidakila mihilu yangu. 16 Nene yati
nikumuyupa Dadi mwene yati akuvapela Mtangatila yungi, mweitama
na nyenye magono goha gangali mwishu. 17 Mwene ndi Mpungu Msopi
mweakutijovela uchakaka kumvala Chapanga, nambu vandu va mulima
nakuhotola kumpokela ndava vakumlola lepi amala kummanya. Nambu
nyenye mukummanya ndava isigalila na nyenye na avi mugati yinu.
18 “Nikuvaleka lepi nyenye vakiva, yati nibwela kangi kwinu.
19 Lwakona lukumbi luhupi, vandu va mulima yati vakuniwona lepi kavili.
Nambu nyenye yati mukuniwona, ndava nene mumi mewa na nyenye yati
mwiva vamumi. 20 Ligono lenilo pelibwela nyenye yati mwimanya kuvya
nene nivii mugati ya Dadi wangu, na nyenye mugati ya nene, mewa nene
mugati yinu.
21 Yula mweiyidakila mihilu yangu na kuzihenga, mwene ndi mweaku-
nigana. Yula mweakunigana nene, Dadi wangu yati akumgana mwene,
mewa na nene yati nikumgana na kujilangisa kwaki.”
22 Yuda lepi yula Yuda Isikalioti, akamjovela, “Bambu, ndava kyani
ugana kujilangisa kwa tete lepi kwa vandu va mulima?”
23 Yesu akayangula, “Mundu akaniganayi yati iyidakila mawuliwu
gangu. Dadi wangu yati akumgana, nene na Dadi wangu yati tibwela
kwaki na kutama nayu.” 24 Mundu mweanganigana, nakukamula
mwawuliwu gangu. Malovi gemkugayuwana lepi gangu, ndi gihuma kwa
Dadi mweanitumili.
25 “Nivajovili mambu genaga kuni nakona pamonga na nyenye.”
26 Nambu mtangatila, mwenuyo Mpungu Msopi, Dadi mweakumutuma
kwa liina langu, yati akuvawula goha na kuvakumbusa goha genivajovili.
27 “Nikuvalekela uteke, nikuvapela uteke wangu. Nakuvapela nyenye
ngati vandu va mulima chevikita. Mkoto kuviniswa mumitima yinu amala
kuvya na wogohi 28 Myuwini chenijovili, ‘Nene nihamba, nambu yati
niwuya kavili kwa nyenye.’ Ngati mukunigana, ngamuhekalili ndava
nihamba kwa Dadi, muni mwene mkulu kuliku nene.” 29 Nivajovili genaga
hinu kwakona kuhumila, muni pagibwela kuhumila musadikayi. 30 Nene
nijova lepi na nyenye malovi gamahele kavili, muni Setani chilongosi wa
mulima uwu ibwela. Kwa nene ihotola lepi chindu. 31 Nambu vandu va
mulima viganikiwa kumanya nikumgana Dadi, na ndi nihenga kila chindu
cheanilagizi Dadi.
“Myimayi, tiwukayi penapa!”

15

Yesu ndi mzabibu wa chakaka

1 “Nene ndi mzabibu wa chakaka na Dadi wangu mwene ndi mulimaji.
2 Lipanda loloha mugati yangu langapambika matunda mwene akuliwusa,
na lipanda loloha lelipambika akulikita livyayi bwina muni lipambikayi

neju. 3 Nyenye mmali kunyamba ndava lilovi lenavajovili lila. 4 Mtama
mugati yangu, na nene nitama mugati yinu. Ngati lipanda nakuhotola
kupapimbika lene ngati livili lepi palihina, mewawa nyenye nakuhotola
kupambika ngati mutama lepi mugati ya nene."

5 Nene ndi mzabibu, na nyenye ndi mambanda. Mweitama mugati
yangu, na nene nivyayi mugati yaki, mwenuyo ipambika gamahele, muni
changali nene nakuhotola kuhenga chochoha. 6 Mundu ngati itama lepi
mugati yangu yati itagiwa kuvala ngati lipanda chelitagiwa kuvala na
kuyuma. Lipanda ngati lenilo vandu vakulinonga na kulitaga pamotu
litinyikayi. 7 Ngati nyenye mwitama mugati yangu na malovi gangu
yati gitama mugati yinu, muyupa chindu chochoha chemwigana yati
mwipewa. 8 Ukulu wa Dadi wangu ulangasika ngati nyenye mwipambika
matunda gamahele na kuvya vawuliwa vangu. 9 Nene nikuvagana nyenye
ngati Dadi cheaniganili nene. Mtama muuganu wangu. 10 Mwakayidakila
mihilu yangu yati itama mugati yangu, ngati nene cheniyidakili malagizu
ga Dadi wangu na kutama muuganu waki.

11 Nivajovili mambu genaga muni luheku lwangu lutama mugati yinu,
na luheku lwinu lutimila. 12 Mihilu yangu ndi iyi: Mgananayi, ngati
chenikuvagana nyenye. 13 Kawaka mundu mweavi na uganu mkulu
neju kuliku uwu, wa mundu kuwusa wumi waki ndava ya vankozi vaki.
14 Nyenye vankozi vangu mwakahenga chenivalagiza. 15 Nakuvakemela
kavili vehengaji, muni mtangatila imanya lepi cheikita mtopeswa waki.
Nambu nyenye nivakemili vankozi, ndava muni goha genayuwini kwa
Dadi wangu nivajovili. 16 Nyenye nakunihagula nene, nambu nene
ndi mwenivahagwili na kuvatuma mhamba mkapambika matunda ndi
mahengu gabwina gegisigalia, mwene Dadi ahotola kuvapela chindu
chochoa chemwiyupa kwa liina langu. 17 Hinu, muhilu wangu ukulu ndi
wenuwu mgananayi.

Vandu va mulima vakuvayomela vawuliwa

18 Ngati vandu va mulima vakuvayomela nyenye, mkoto kukosiwa
kuvya vakuniyomela nene kwakona kuvayomela nyenye. 19 Ngati
nyenye kuvya vandu va pamulima, mulima ngauvaganili nyenye ngati
vandu vaki. Nambu ndava nyenye vandu lepi va pamulima, ndi nene
nivahagwili kuhuma pamulima, ndava ya genago vandu va mulima
vakuvayomela. 20 Mkumbuka lilovi lila lenivajovili, mtangatila lepi mkulu
kuliku mtopeswa waki. Yakavya vanig'aisi nene, mewawa vakuvang'aisa
na nyenye, ngati malovi gangu vagakamwili mewa vakugakamula na
malovi ginu. 21 Nambu genaga goha vakuvakitila ndava nyenye muku-
nisadika nene muni mwavandu vangu, ndava vakummanya lepi yula
mweanitumili. 22 Ngati nabweli lepi na kulongela navu, ngavavalangiwi
lepi vakumbudila Chapanga, nambu hinu nakuhotola kujova kuvya
vambudili lepi Chapanga. 23 Mundu yoyoha mweakuniyomela nene,
mewawa akumyomela Dadi wangu. 24 Ngati nihengili lepi kwavi mambu
gangahengeka na mundu yungi kwavi, ngavavalangiwi lepi vambudili
Chapanga, nambu hinu vagaweni gachinamtiti genihengili ndi vaniyomili
nene mewawa vamuyomili Dadi wangu. 25 Nambu vahengili lijambu lenili
muni malovi gegayandikwi mu Malagizu gatimilayi! "Vaniyomili waka!"

26 Peibwela mtangatila mwenuyo mwenikumtuma kwinu kuhuma kwa
Dadi, mwenuyo ndi Mpungu Msopi mweakuvajovela uchakaka kumvala
Chapanga. Yati nikumtuma kwinu kuhuma kwa Dadi, mwene yati

akuvajovela kunivala nene. 27 Nyenye mewa yati mukuvajovela vandu
kunivala nene ndava muvi na nene kuhumila pakutumbula.

16

1 “Nivajovili malovi genaga, muni mkoto kuleka kusadika. 2 Vandu
yati vakuvavinga nyenye munyumba za kukonganekela Vayawudi. Kangi
lukumbi lubwela mundu yoyoha mweakuvakoma nyenye yati iholalela
akumhengela Chapanga. 3 Mambu genago yati vakuvakitila ndava
vangammanya Dadi, wala nene. 4 Hinu, nivajovili mambu ago muni
lukumbi lwenulo paluhikayi mkoto kukosiwa kuvya navajovili.”

Lihengu la Mpungu Msopi

“Hinu, navajovili lepi mambu genaga tangia pakutumbula ndava navili
pamonga na nyenye. 5 Nambu hinu nikumhambila mweanitumili yula,
kawaka hati mmonga winu mweakunikota ‘Wihamba koki?’ 6 Ndava
ya mambu genivajovili mitima yinu yivii ngolongondi neju. 7 Nambu
nene nikuvajovela uchakaka, mbanga yinu nene nihamba, muni ngati
nangahamba mtangatila nakubwela kwinu. Nambu nakahambayi, ndi,
nikumtuma kwinu. 8 Mwene peibwela yati akuvalangisa vandu va
mulima kuvya vaumanyili lepi uchakaka kuvala kumbudila Chapanga,
na kuyidakiliwa palongolo ya Chapanga na kuhamuliwa na Chapanga.
9 Vaumanyi lepi uchakaka kumvala kumbudila Chapanga muni vanisadiki
lepi nene. 10 Vaumanyili lepi uchakaka ndava ya vandu kuyidakiliwa
palongolo ya Chapanga, muni nihamba kwa Dadi, na nyenye nakuniwona
kavili. 11 Vaumanyili lepi uchakaka kumvala Chapanga kuvahamula
vandu, muni mkulu wa mulima uwu amali kuhamuliwa.”
12 “Nakona nivii nagu gamahele gakuvajovela, ndi kwa hinu muho-
tola lepi kugakamula goha. 13 Nambu peibwela mwene Mpungu
Msopi mweakuvajovela uchakaka ndava ya Chapanga, yati akuvalongosa
muuchakaka woha. Yati ijova lepi kwa uhotola waki mwene, nambu yati
ijova geagayuwini kuhuma kwa Dadi na kuvajovela gegibwela. 14 Mwene
yati akunipela ukulu nene ndava muni yati akuvamanyisa gegihuma kwa
nene gala. 15 Goha geavinagu Dadi ndi ga nene, ndi nijova kuvya Mpungu
Msopi mwenuyo yati akuvajovela gegihuma kwa nene.”

Ungolongondi yati ung'anamuka kuvya luheku

16 “Lusigalili lukumbi luhupi nyenye nakuniwona, na kangi lukumbi
luhupi kavili yati mukuniwona!”
17 Vawuliwa vaki vangi vakakotana, “Mana yaki kyani? Peakutijovela,
lwakona lukumbi luhupi nakumuwona na kavili lukumbi luhupi yati
mukuniwona na kangi ijova ndava muni nihamba kwa Dadi!” 18 Hinu
vakavya mkukotana, “Lilovi lenili leijova, lusigalili lukumbi luhupi ndi
kyani? Timanyi lepi ijova kyani.”
19 Yesu amanyili kuvya vigana kumkota, mwene akavajovela, wu,
mkotana ndava ya gala genavajovili. Lwakona lukumbi luhupi na
nyenye nakuniwona, na kangi lukumbi luhupi yati mukuniwona kavili?
20 Chakaka nikuvajovela, nyenye yati muvemba na kulola mvinisu mum-
tima winu, nambu vandu va mulima yati viheka. Mwalavya ngolongondi
nambu ngolongondi yati ying'anamuka na kuvya luheku. 21 Mdala
peiveleka ivya ngolongondi ndava lukumbi lwa mvinisu luhikili, nambu
akamala kuveleka mwana ikosiwa mvinisu wula, ndava ya luheku lwa
mwana avelekiwi pamulima. 22 Mewawa nyenye mwava ngolongondi

hinu, nambu nalavabwelela kavili, na nyenye luheku yati lumema mu mitima yinu kawaka mundu mweiwusa luheku lwinu.
23 Ligono lenilo nakuniyupa chochoha. Chakaka nikuvajovela, chindu
chochoha chemukumuyupa Dadi kwa liina langu yati akuvapela. 24 Mbaka
hinu nakumuyupa chochoha kwa liina langu. Myupa na nyenye yati
mwipewa, muni luheku lwinu lutimila.

Yesu auhotwili mulima

25 "Nivajovili mambu genago kwa luhumu. Nambu lukumbi lubwela
penapo nakujova kavili kwa luhumu, ndi nikuvajovela hotohoto kumvala
Dadi, 26 ligono ilo, yati muyupa kwa liina langu, amala nikuvajovela lepi
kuvya yati niyupa kwa Dadi ndava yinu, 27 Ndava muni Dadi mwene
akuvagana. Akuvagana ndava nyenye mukunigana nene na kunisadika,
kuvya nihumili kwa Dadi. 28 Nene nihumili kwa Dadi, nikabwela
pamulima apa, kavili nikuuleka mulima na kuwuya kwa Dadi."
29 Vawuliwa vaki vakamjovela, "Lola! Hinu ulongela hotohoto, changali
kujova kwa miluhumu. 30 Hinu timanyili kuvya veve ukugamanya mambu
goha, amala kawaka ndava ya mundu kukota chindu, ndi tisadika kuvya
wahumili kwa Chapanga."
31 Yesu akavayangula, "Wu, hinu mwisadika? 32 Nambu lukumbi
luhika, kangi lumali kuhika, ndi mwavoha nyenye yati mupechengana kila
mmonga kwaki, na kunileka namwene. Nambu nene nakuvya namwene,
ndava muni Dadi avi pamonga na nene. 33 Nivajovili mambu genaga,
muni mvya na uteke mukuwungana na nene. Pamulima yati mwipata
mang'ahiso, nambu mkangamala mumitima! Nene niuhotwili mulima!"

17

Yesu akuvayupila vawuliwa vaki

1 Yesu peamali kujova genago, akalolokesa kunani kwa Chapanga,
akajova, "Dadi, lukumbi luhikili! Mpela ukulu Mwana waku muni
namwene Mwana akupela ukulu." 2 Ndava muni wampeli Mwana
waku uhotola kwa vandu voha muni vandu venavo veumpeli avapelayi
wumi wa magono goha gangali mwishu. 3 Wumi wa magono goha
gangali mwishu ndi uwu, vandu vakumanya veve, mweuvi wamwene
Chapanga wa chakaka, na kummanya Yesu Kilisitu mweumtumili. 4 Nene
niulangisi ukulu pamulima apa, nimali lihengu lila lewanipeli nihengayi.
5 Hinu, Dadi unipela ukulu palongolo yaku, ukulu wulawula wenavi nawu
kwakona kuwumbwa mulima.
6 Nikukitili umanyikanayi na vandu vala vewanipelili kuhuma pa-
mulima. Vandu vevavi vaku, veve wanipeli vavyai vangu, navene
valikamwili lilovi laku. 7 Hinu vamanyili kuvya kila chewanipeli chihumili
kwaku. 8 Nene nivapeli ujumbi wula weunipeli, vene vaupokili, vamanyili
chakaka nihumili kwa veve, na vasadiki kuvya veve ndi mweunitumili.
9 "Nikuvayupila avo, nikuvayupila lepi vandu va mulima, nambu
nivayupila vala veunipelili, muni ndi vaku." 10 Goha genivii nagu
ndi gaku, na gaku ndi gangu, na ukulu wangu, ulolikini pagati ya
avo weunipeli. 11 Na hinu nivii lepi kangi pamulima, nambu vene
vavi pamulima. Dadi Msopi! Kwa makakala ga liina laku leunipeli,
chondi uvavikila ulonda muni vavyai chindu chimonga ngati chetivili
tete tavamonga. 12 Panakavi pamonga navu, nene navavikii ulonda kwa
makakala ga liina laku leunipeli, nene navavikii ulonda, kawaka mmonga

wavi mweayagili, muni yula mmonga mweahaguliwi kuyaga, muni Mayandiku Gamsopi gatimilayi. 13 Na hinu nibwela kwa veve, malovi aga nijovili pamulima, muni vamema luheku lwangu mumitima yavi. 14 Nene navapeli ujumbi waku, na vandu va pamulima vakavayomela, ndava vene lepi va pamulima, ngati mewa chenivii nene lepi wa pamulima. 15 Niyupa lepi uvawusa pamulima, nambu niyupa uvavikila ulonda na yula mhakau ndi Setani. 16 Vene lepi va pamulima, ngati mewa chenivii nene lepi wa pamulima. 17 Uvakita vandu vaku vavya vamsopi kupitila uchakaka waku, na lilovi laku ndi chakaka. 18 Ngati veve chawanitumili nene pamulima, mewawa na nene nivatumili vene pamulima. 19 Ndava yavi na nene namwene nikujiwusa kwaku, muni navene vajiwusayi kwaku muchakaka.

20 “Nikuvayupila lepi venava ndu, nikuvayupila mewa na vala vevakunisadika kupitila ujumbi wavi.” 21 Niyupa muni voha vavyai chindu chimonga. Dadi, niyupa vavyai mugati yitu ngati veve cheuvi mugati yangu na nene mugati yaku. Nivayupili vene kuvya chindu chimonga muni mulima usadika kuvya veve ndi wanitumili. 22 Nene nivapeli ukulu wulawula, wewanipeli nene, muni vavyai chindu chimonga ngati tete chetivii mmonga. 23 Nene nivyai mugati yavi, na veve uvyai mugati yangu. Niyupa vakamilika na chindu chimonga muni vandu va mulima vapata kumanya kuvya veve ndi mwewanitumili. Ukavagana vene ngati chawaniganili nene.

24 “Dadi, nigana venavo veunipelili vavyai pamonga na nene pala penivya nene, muni valolayi ukulu wangu weunipelili, ndava muni waniganili kwakona mulima kuwumbwa. 25 Dadi Mbwina! Vandu va pamulima nakukumanya, nambu nene nikumanyili. Navene vakumanyili kuvya veve ndi mweunitumili. 26 Nikukitili vakumanya veve na niyendelela kukita mewa muni uganu weuvi nawu kwangu uvya mugati yavi, na nene nivya mugati yavi.”

18

Yesu ikamuliwa
(Matei 26:47-56; Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu peamali kujova genago, akakupuka kamfuleni kekikemelewa Keduloni, pamonga na vawuliwa vaki. Pandu apo pavi na lidimba, Yesu akayingila pamonga na vawuliwa vaki. 2 Yuda, mweamng'anamukili Yesu, apamanyili pandu penapo, ndava Yesu ahambayi pamahele Yesu akonganiki na vawuliwa vaki kwenuko. 3 Hinu, Yuda atoli msambi wa manjolinjoli va Chilumi na valonda va Nyumba ya Chapanga, kuhuma kwa vakulu va vateta na Vafalisayu, akabwela navu palidimba kuni vagegi hahi na lumuli na migoha na vibonga. 4 Yesu, kuni imanya gegakumkolela, akavahegelela, akavakota, “Mukumulonda yani?”

5 Vene vakamyangula, “Yesu Mnazaleti!” Yesu akavajovela, “Nene, ndi mwene.” Yuda mweakumung'anamukila yula ayimili bahapo pamonga navu. 6 Yesu peavajovili, “Nene ndi mwene.” Vakawuya mumbele vakagwa pahi.

7 Mwene akavakota kavili, “Mukumulonda yani?” Vakamyangula, “Yesu Mnazaleti!”

8 Yesu akavayangula, “Nimali kuvajovela kuvya mwene ndi nene, ndava mukunilonda nene muvaleka ava vahamba.” 9 Ajovili genago muni gatimilayi geajovili gala, “Dadi vala vewanipelili nakumyagisa hati mmonga.”

10 Simoni Petili avi na upanga, ndi akauholomola, na kumdumula likutu
la kulyela mtangatila wa Mteta Mkulu. Mtumisi mwenuyo liina laki
Maluko. 11 Yesu akamyangula, Petili, “Wuyisa upanga muchihaku. Wu,
chikombi cha mang'ahiso cheanipeli Dadi nikotoka kunywa?”

Yesu ipelekwa kwa Anasi

12 Msambi wa manjolinjoli va Chilumi pamonga na vakulu vavi, na
valonda va Vayawudi vamkamwili Yesu, vakamkunga, 13 na kumupeleka
hoti kwa Anasi, Anasi avi mkohanu wa Kayafa mweavi Mteta Mkulu
mwaka wenuwo. 14 Kayafa ndi yula mweavajovili vachilongosi va
Vayawudi kuvya mbanga mundu mmonga afwayi ndava ya vandu.

Petili akumbela Yesu
(Matei 26:69-70; Maluko 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simoni Petili pamonga na muwuliwa yungi vamlandili Yesu.
Muwuliwa mwenuyo amanyikini kwa Mteta Mkulu, akayingila pamonga
na Yesu mu luvanja lwa Mteta Mkulu. 16 Nambu Petili ayimili kuvala
ya mlyangu. Yula muwuliwa yungi, mweamanyikini kwa mteta mkulu,
akahuma kuvala na kujova na msikana mlonda wa mlyangu, akamyingisa
Petili mugati.
17 Msikana mlonda wa mlyangu, akamkota Petili, “Wu, na veve mmonga
wa vawuliwa va mundu uyu?” Petili akamjovela, “Nene lepi!”
18 Vatumisi na valonda vayota motu ndava kwavi na mbepu. Petili
namwene ayimili na vayaki kuyota motu.

Yesu palongolo ya mkulu wa vateta
(Matei 26:59-66; Maluko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Mteta mkulu akamkota Yesu kumvala mawuliwu gaki pamonga na
vawuliwa vaki. 20 Yesu akamyangula, “Nijovili na kila mundu hotohoto
ligono kwa ligono. Magono goha navawulili munyumba za kukonganekela
Vayawudi na mu Nyumba ya Chapanga, pandu pevikonganeka Vayawudi
voha, na nakujova chamfiyu. 21 Ndava kyani ukunikota nene? Uvakota
vala vevayuwini navajovili kyani. Vene vimanya chenavajovili.”
22 Peamali kujova genago mlonda mmonga mweayimili papipi, akampa-
manda Yesu, akamjovela, “Wu, ndi chaukumyangula Mteta Mkulu?”
23 Yesu akamyangula, “Ngati nijovili uhakau langisa uhakau wene,
nambu ngati nijovili chakaka, ndava kyani ukunitova?”
24 Hinu, Anasi ampeliki Yesu kwa Kayafa kuni akungiwi, mweavi mteta
mkulu.

Petili akumbela kavili Yesu
(Matei 26:71-75; Maluko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Simoni Petili ayimili penapo kuyota motu. Hinu vakamkota, “Wu,
veve mmonga wa vawuliwa vaki?” Mwene akabela na kujova, “Nene
lepi!”
26 Mmonga wa vatumisi wa Mteta Mkulu, muyaki yula mweadumuliwi
likutu na Petili, akamkota “Wu, nene nakuwene lepi veve kulidimba
pamonga naku?”
27 Kangi Petili akabela kavili, bahapo lijogolo likavika.

Yesu palongolo ya Pilatu
(Matei 27:1-2; 11-14; Maluko 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Kangi vakamtola Yesu kuhuma kwa Kayafa, vampeliki kunyumba ya
chinkosi. Yavi hamba kucha, muni vanyambasika palongolo ya Chapanga.

Vahotola kulya Pasaka vene vayingili lepi munyumba ya chilongosi wa Loma vakotoka kuhakaswa. 29 Pilatu avahumila chakuvala, akavakota, “Lijambu loki lemukumtakila mundu uyu?”

30 Vakamyangula, “Ngati mwenuyu kuvya abudili lepi ngatimletili lepi kwaku.”

31 Pilatu akavajovela, “Ena, mumtola mumuhamula mwavene, kulandana na malagizu ginu.”

Vayawudi vakamyangula, “Tete tivii lepi na uhotola wa kumuhamula mundu yoyoha afwayi.” 32 Yakitiki ago gatimilayi malovi geajovili Yesu kulangisa yati ifwa namuna yoki.

33 Pilatu akayingila kavili munyumba yaki, akamkemela Yesu na kumkota. “Ati veve ndi Nkosi wa Vayawudi?”

34 Yesu akamyangula, “Wu, genago maholo gaku amala vandu vangi vakujovili kunivala nene?”

35 Pilatu akayangula, “Mwe! Myawudi nene? Vandu vaku na vakulu va kuteta vakuletili kwa nene. Uhengili kyani?”

36 Yesu akayangula, “Unkosi wangu lepi wa mulima uwu. Ngati kuvya unkosi wangu wa mulima wenuwu, vandu vevamlanda Yesu ngavanikengelili, vachilongosi va Vayawudi ngavanikamwili lepi. Nambu hinu unkosi wangu lepi wa penapa.”

37 Pilatu akamjovela, “Hinu veve ndi Nkosi?”

Yesu akayangula, “Veve ndi ujova kuvya nene ndi Nkosi. Ndava yeniyo nene nivelikiwi na nibweli pamulima kuvajovela vandu uchakaka. Mundu yeyoha wa uchaka akuniyuwanila.”

38 Pilatu akamkota, “Uchakaka ndi chindu kiki?”

Yesu ihamuliwa lifwa
(Matei 27:15-31; Maluko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilatu peamali kujova ago, akavahambila kavili vachilongosi va Chiyawudi kuvala, “Akavajovela nene nichiwene lepi chindu cheabudili. 39 Nambu ndi mvelu winu nene kuvadindulila, muchifungu mundu mmonga lukumbi lwa Pasaka. Hinu mwigana nivadindulila Nkosi wa Vayawudi?”

40 Penapo vakayangula. “Mwe! Lepi mwenuyo mdindulila Balaba!” Balaba avi mundu mweinyaga vandu vindu.

19

1 Kangi, Pilatu akalagiza vamtola Yesu na kumtova michapilu. 2 Vala manjolinjoli vakabota njingwa ya minga, vakamuwalika kumutu, vakamuwalika nyula ya chinkosi langi ya zambalau. 3 Vakavya kumbwelela palongolo yaki na kujova, “Tikuwoni, Nkosi wa Vayawudi!” Kuni vakumpamanda.

4 Pilatu akahuma kuvala kavili, akaujovela msambi wula, “Lola, nikumgotola mundu uyu kwinu, muhotola kumanya kuvya nene nichiwene lepi chindu chochoha cheabudili cha kumuhamula.” 5 Hinu, Yesu, akahuma kuvala kuni awalili njingwa ya minga na nyula ya chinkosi. Pilatu akavajovela, “Mlola! Mundu mwene ndi uyu.”

6 Vakulu va kuteta na valonda pavamuwene vakayangula. “Mvambayi pamsalaba! Mvambayi pamsalaba!” Pilatu akavajovela.

“Mwavene mumtola hinu, mukamvamba muni nene nichiweni lepi chindu cheabudili.”

7 Vayawudi vakamyangula, “Tavete tivii nagu Malagizu, na malagizu
gitu gijova, yikumgana afwayi, ndava mwene ajidetekisi kuvya Mwana
wa Chapanga.”
8 Pilatu peagayuwini malovi ago, akayogopa neju. 9 Kangi Pilatu
akayingila munyumba ya unkosi, akamkota Yesu, “Veve uhumili koki?”
Nambu Yesu amyangwili lepi chindu. 10 Pilatu akamjovela, “Wu, wibela
kulongela na nene? Wu, umanyi lepi kuvya nene nihotola kukudindulila
na nihotola kulagiza uvambiwa pamsalaba?”
11 Yesu akamyangula, “Ngauvi lepi na uhotola panani yangu changali
kupewa na Chapanga. Ndava yeniyo yula mweaniletili kwaku ambudili
neju.”
12 Kutumbula penapo, Pilatu alonda njila ya kumlekekesa Yesu, nambu
Vayawudi vakaywanga. “Ngati umlekekisi mundu uyu, veve nkozi lepi wa
nkosi wa ku Loma, mundu yoyoha mweajikita kuvya nkosi akumpinga
nkosi mkulu wa Loma!”
13 Hinu, Pilatu peayuwini malovi ago akamuhumisa Yesu kuvala,
akatama pachigoda cha uhamula, pandu pepikemelewa “Luvanja lwe-
lutengenizwi kwa maganga.” Amala kwa Chiebulania Gabata. 14 Yavi
lukumbi lwa muhi, ligono la kutendelekela Pasaka. Pilatu akavajovela
Vayawudi, “nkosi winu ndi uyu!”
15 Vene vakaywanga, “Mkomayi! Mkomayi! Mvambayi pamsalaba?”
Pilatu akavakota, “Wu, nimvamba pamsalaba nkosi winu?”
Vakulu va kuteta vakayangula, “Tete tivii lepi na nkosi yungi nambu nga
nkosi wa ku Loma!”
16 Hinu, Pilatu akamgotola Yesu mumawoko gavi muni vamvambayi
pamsalaba.

Yesu vakumvamba pamsalaba
(Matei 27:32-44; Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Manjolinjoli, vakamtola Yesu. 17 Yesu akahuma kuni agegili msalaba
waki, mbaka pandu pepikemelewa “Libangu la Mutu.” Kwa Chiebulania
pikemelewa Goligota. 18 Penapo ndi pavamvambili pamsalaba, na
pamonga nayu vavavambili pamisalaba yavi vandu vangi vavili mmonga
upandi wa kulyela na yungi upandi wa kumangeya, Yesu ndi pagati yavi.
19 Pilatu akayandika likokoso pachibau akakivika panani ya msalaba,
akayandika, “Yesu Mnazaleti Nkosi wa Vayawudi.” 20 Hinu, Vayawudi
vamahele vasomili likokoso ilo, muni pandu peavambiwi Yesu pamsalaba
pavi papipi na muji. Kangi likokoso lenilo layandikwi kwa Chiebulania
na Chilatini na Chigiliki. 21 Hinu, Vakulu va kuteta vakamjovela Pilatu,
“Kotoka kuyandika. ‘Nkosi wa Vayawudi,’ Nambu mundu uyu ajovili
kuvya, ‘Nene ndi Nkosi wa Vayawudi.’ ”
22 Pilatu akayangula, “Geniyandiki gala nimali, kuyandika!”
23 Manjolinjoli pevamali kumvamba Yesu pamsalaba, vakazitola nyula
zaki, vakavika malundu mcheche, kila mmonga na lilundu laki. Mewawa
vakatola na lijoho laki la unkosi, lijoho ilo labotiwi kwa chipandi chimonga
ndu, changali kutotewa. 24 Manjolinjoli vala, vakajovesana. “Tikotoka
kuyipapula, muni titova kula yati livya la yani.” Lijambu lenili lahengiki
muni Mayandiku Gamsopi gegijova,
“Vagavini nyula zangu,
Na nyula yangu vakayitovela kula.”
Ndi, chevahengili vala manjolinjoli.
25 Papipi na msalaba wa Yesu vayimili nyina waki Yesu, na mlumbu
wa nyina waki na Maliya mdala wa Kileopa, na Maliya Magidala.

26 Yesu peamuwene nyina waki, na papipi yaki ayimili muwuliwa yula
mweamganili, akamjovela nyina waki. “Mau, Lola, mwenuyo ndi mwana
waku.”
27 Kangi akamjovela muwuliwa yula. “Lola, mwenuyo ndi nyina waku.”
Na kutumbula lukumbi lula muwuliwa yula akamtola atama kunyumba
yaki.

Yesu ifwa
(Matei 27:45-56; Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49)
28 Yesu amanyili kuvya goha gamali kutimila, muni Mayandiku Gamsopi
gatimilayi, akajova, “Niyuana njota.”
29 Penapo pavi na nkele weumemili divayi yivavanu. Hinu vakajwiga
litonji mudivayi yivavanu vakavika mulungoda lwa mkongo weukemiwa
hisopo, vakamvikila pamlomo. 30 Yesu peamali kupewa divayi yivavanu
yila, akajova, “Goha gatimili!”
Kangi akagundama mutu, akafwa.

Yesu vakumuhoma mgoha muluvafu
31 Yavi ijumaa, ligono la kutendelekeha. Ndava muni, higa yikoto
kutama pamsalaba Ligono la Kupumulila, muni ligono ilo lavi likulu
kwa Vayawudi. Hinu vachilongosi va Vayawudi vakamuyupa Pilatu,
magendelu ga vala vevavambiwi pamsalaba gadenyewayi na higa zavi
ziwusiwayi. 32 Manjolinjoli vakahamba, vakayidenya magendelu ga
mundu wa upandi wa kumangeya na yula wa upandi wa kulyela
vevavambiwi pamisalaba pamonga na Yesu vala. 33 Nambu pavamhikili
Yesu vamkoli amali kufwa, ndi vamdenyili lepi magendelu. 34 Nambu
mmonga wavi amuhomili Yesu muluvafu na mgoha, bahapo yikahuma
ngasi na manji. 35 Mwene yula mwealoli lijambu lenilo, alijovili muni na
nyenye musadika. Na aga geajovili ndi uchakaka, kavili mwene imanya
kuvya ijova chakaka. 36 Lijambu lenili lahengiki muni Mayandiku Gamsopi
gatimila. “Kawaka hati lijege laki limonga lelidenyewa.” 37 Mewawa
Mayandiku Gamsopi gijova. “Vakumlola yula mwevamuhomili.”

Yesu vakumvika mulitinda
(Matei 27:57-61; Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56)
38 Pagamaliki genago, Yosefu mkolonjinji wa Alimatei, akamuyupa Pilatu
kuyihulusa higa ya Yesu kuhuma pamsalaba. Yosefu avi mulanda waki
Yesu, nambu chamfiyu, muni ayogwipi vachilongosi wa Vayawudi. Ndi
Pilatu akamyidakila, Yosefu ahambili kuyiwusa higa ya Yesu. 39 Yosefu
alongosini na Nikodemu, mweamuhambili Yesu kimihi, akabwela agegili
mahuta gegikemelewa manemane gegahangisini na ubani vibaba selasini.
40 Hinu voha vavili vakayitola higa ya Yesu, na kuyitindisila nyula ya
msopi pamonga na mahuta ago ngati cheyavili mivelu ya Vayawudi
pakuvika higa mulitinda. 41 Pandu pala pevamvambili Yesu pamsalaba,
pavi na lidimba palidimba lenilo pavi na litinda la mupya lelavi lakona
kumvika mundu yoyoha mugati yaki. 42 Ndava ya mahengu ga Vayawudi
ga kutendelekeha Ligono la Kupumulila, ndava litinda lenilo lavi papipi
vakamuvika Yesu mwenumo.

20

Yesu ayukili
(Matei 28:1-8; Maluko 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Lukela hamba kucha Dominika, kwakona chitita, Maliya mkolonjinji
wa Magidala akahamba kulitinda, na kulola liganga liwusiwi pamlyangu
wa litinda. 2 Hinu, akajumba kuhamba kwa Simoni Petili na yula
muwuliwa yungi, Yesu mwamganili, akavajovela, “Vamuwusili Bambu
mulitinda, nakumanya kwevamvikili.”
3 Petili na muwuliwa yungi yula vakahamba kulitinda. 4 Voha vavili,
vakajumba kuhamba, yungi yula ajumbili kanyata neju kuliku Petili,
akalongolela kuhika kulitinda. 5 Peagundimi na kulingulila, ayiwene nyula
ya msopi, nambu nakuyingila mugati. 6 Simoni Petili namwene, akabwela
akumulanda akayingila mu litinda, mwenumo ayiwene nyula za msopi
zila, 7 chitambala chevamtindisili Yesu kumutu chila. Chitambala chenicho
nakuvikwa pamonga na nyula ya msopi yeniyo, muni chagunyiwi na
kuvikwa pandu pene. 8 Kangi muwuliwa yungi yula mwealongolili kuhika
kulitinda, akayingila mugati akalola na kusadika. 9 Vavi vakona kumanya,
Mayandiku Gamsopi gegijova Yamganili kuyuka. 10 Hinu, Vawuliwa vala
vakawuya kunyumba.

Yesu akumuhumila Maliya wa Magidala
(Matei 28:9-10; Maluko 16:9-11)

11 Maliya ayimili kuvala ya litinda, kuni ivemba. Na peayendalili
kuvemba, avi mukugundama na kulingulila mu litinda, 12 avawene Vami-
tumu va kunani kwa Chapanga vavili vevawalili nyula za msopi vatamili
pala peyavili higa ya Yesu mmonga kumutu na yungi kumagendelu.
13 Vamitumu vala vakamkota, “Mau, ndava kyani wivemba?”
“Maliya akavajovela, vamtoli Bambu wangu nakumanya kwevamvikili!”
14 Maliya peamalili kujova genago, ang'anamwiki mumbele, amuwene
Yesu ayimili penapo, nambu amanyili lepi kuvya ndi Yesu. 15 Yesu
akamkota, “Mau, ndava kyani uvemba? Ukumlonda yani?”
Maliya, akahololela kuvya mwenuyo myimilila lidimba, akamjovela,
“Mtopeswa, ngati veve umtolili nijovela kweumvikili, na nene yati
nikumtola.”
16 Yesu akamjovela, “Maliya!”
Mwene Maliya akang'anamuka, akamjovela kwa Chiebulania, “Laboni.”
Mana yaki “Muwula.”
17 Yesu akamjovela, “Kotoka kunikamula, nakona kuhamba kunani kwa
Dadi. Nambu hamba kwa valongo vangu uvajovela, nihamba kunani kwa
Dadi wangu na Dadi winu, Chapanga wangu na Chapanga winu.”
18 Maliya wa Magidala, akahamba kuvajovela mambu gala vawuliwa,
kuvya amuwene Bambu, ndi amjovili genago.

Yesu akuvahumila vawuliwa vaki
(Matei 28:16-20; Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Yavili kimihi ya ligono lenilo la Dominika. Vawuliwa vakonganiki
pamonga mugati ya nyumba, kuni milyangu yavi yidindiwi, ndava ya
kuvayogopa vachilongosi va Vayawudi. Yesu akabwela, akayima pagati
yavi, akavajovela, “Uteke uvya na nyenye!” 20 Peamali kujova genago,
akavalangisa mawoko gaki na luvafu lwaki. Ndi vawuliwa venavo
vakasangaluka neju kumlola Bambu. 21 Yesu akavajovela kavili, “Uteke
uvya na nyenye! Ngati Dadi cheanitumili nene, na nene nikuvatuma
nyenye.” 22 Peamali kujova genago, akavapulila na kuvajovela, “Mpokela
Mpungu Msopi. 23 Vandu vemukuvalekekesa kumbudila Chapanga kwavi,
yati vilekekeswa, na vandu mwavangalekekesa, yati vilekekeswa lepi.”

Yesu na Tomasi

24 Tomasi mmonga wa vawuliwa kumi na vavili vala, mweikemiwa
mapaha, avi lepi pamonga nawu lukumbi Yesu peabweli. 25 Vawuliwa
vangi vala, vakamjovela, "Timuwene Bambu."
Tomasi akavajovela, "Ngati nakugawona mavamba ga misumali mu
mawoko gaki na kuvika lukonji lwangu mu mavamba ago na kuvika
chiwoko changu muluvafu lwaki, yati nisadika lepi."
26 Magono nane gegagelekili, vawuliwa vavi pamonga mugati mula, na
Tomasi namwene avi. Milyangu yavi hidindiwi, nambu Yesu akabwela,
akayima pagati yavi, akajova, "Uteke uvya na nyenye!" 27 Kangi
akamjovela Tomasi, "Vika lukonji lwaku ulola mawoko gangu, leta
chiwoko chaku mu luvafu lwangu. Leka mtahu, nambu usadikayi!"
28 Tomasi akamyangula, "Bambu wangu na Chapanga wangu!"
29 Yesu akavajovela, "Ndava uniwene nene ndi usadiki, vamotisiwa vala
vanganiwona nambu vanisadiki."

Chechikitili chitabu ichi chiyandikwi

30 Yesu akitili gachinamtiti gangi gamahele, palongolo ya vawuliwa vaki,
nambu gayandikwi lepi muchitabu ichi. 31 Nambu zenizi zeziyandikwi,
muni mpata kusadika kuvya Yesu ndi Kilisitu Msangula, Mwana wa
Chapanga, ndava ya kusadika mpata na wumi kwa liina laki.

21

Yesu akuvahumila vawuliwa saba

1 Pagamaliki genago, Yesu akavahumila kavili vawuliwa vaki pamuhana
ya nyanja Tibelia. Avahumili naha, 2 Simoni Petili, Tomasi mweikemewa
Mapaha, na Natanyeli mkolonjinji wa Kana ya ku Galilaya, vana vavili va
Zebedayo na vawuliwa vaki vangi vavili, vakavya voha pamonga. 3 Simoni
Petili akavajovela, "Nihamba kulova somba."
Vene vakamjovela, "Tete tilongosana na veve." Vakahamba, vakakwela
muwatu, nambu kilu yila nakupata chindu. 4 Hamba kucha, Yesu ayimili
kumwambu ya nyanja, nambu vawuliwa vamanyili lepi kuvya avi Yesu.
5 Yesu akavakota, "Vankozi, mupatili lepi somba?"
Vakamyangula, "Lepi! Kawaka."
6 Yesu akavajovela, "Muhelesa ngwanda upandi wa kulyela wa watu na
nyenye yati mwipata somba." Ndi vakazihelesa ngwanda, nambu hinu
nakuhotola kuhuta kavili ndava ya somba zamahele.
7 Kangi muwuliwa yula, Yesu mweamganili neju, akamjovela Petili, "Ndi
Bambu!" Simoni Petili peayuwini kuvya ndi Bambu, akajikunga nyula
yaki ya kuvala muni ahulili, akajitaga mumanji. 8 Nambu vawuliwa
vangi vala vabwelili kumbwani na watu kuni vihuta ngwanda zezimemili
somba, vavi lepi kutali na pandumba, ndi vavi utali wa mita miya
yimonga kuhuma mu mkingisa. 9 Pavahikili pandumba wauwene motu
wa makalakala, wiyaka, na panani yaki pavikiwi somba na libumunda.
10 Yesu akavajovela, "Mgava somba zingi mleta penapa zemlovili."
11 Simoni Petili akayingila muwatu, akahuta mbaka kundumba ngwanda
yila yeyimemili somba zivaha miya yimonga na makumi mhanu na zidatu.
Pamonga wamemili somba zamahele, nambu ngwanda yadawiki lepi.
12 Yesu akavajovela "Mbwela mlawuka." Kawaka hati mmonga wavi.
Mwealingili kumkota. "Veve ndi wayani," Vammanyili kuvya Bambu.

13 Yesu akabwela, akatola, libumunda akavapela, akakita mewawa na somba zila.
14 Yeniyi yavi mala ya datu Yesu kuvahumila vawuliwa vaki peamali kuyuka.

Yesu na Petili

15 Pevamali kulya, Yesu akamkota Simoni Petili, “Simoni mwana wa Yohani! Wu, ukunigana nene kuliku ava?”
Mwene akayangula, “Ena, Bambu, umanyili kuvya nene nikukugana.”
Yesu akamjovela, “Dima vana mambelele vangu.” 16 Kavili akamjovela, “Simoni mwana wa Yohani! Wu, ukunigana?”
Petili akamyangula, “Ena, Bambu, umanyili kuvya nikukugana.”
Yesu akamjovela “Dima mambelele gangu.” 17 Yesu akamkota mala ya datu, “Simoni mwana wa Yohani! Wu, ukunigana?”
Penapo Petili akavya ngolongondi ndava amkotili mala ya datu. “Ukunigana?” Akamjovela, “Bambu, wamwene umanyili kila chindu, umanyili kuvya nene nikukugana.”
Yesu akamjovela, “Dima mambelele gangu! 18 Chakaka nikukujovela, pawavi msongolo wayovalili kujitendelekeha wamwene na kuhamba kwewigana. Nambu pawivya mgogolo wiyinula mawoko gaku, mundu yungi ndi yati akukunga na kuhamba kwe wangagana kuhamba.” 19 Yesu ajovili genago, kulangisa namuna Petili cheifwa na kumpela ukulu Chapanga. Kangi akamjovela Petili, “Nilanda.”

Yesu na muwuliwa yungi

20 Petili akang'anamuka, amuwene muwuliwa yula mweaganiwi na Yesu, akumlanda mweneuyo ndi yula mweatamili papipi neju na Yesu lukumbi pevalyayi na kumkota, “Bambu ndi yani mweakukung'anamukila?” 21 Hinu, Petili peamuwene mwenuyo, akamkota Yesu, “Bambu, mundu uyu chikumuhumila kyani?” 22 Yesu akayangula, “Ngati nigana asigalila mbaka penibwela, chikuvala kyani? Veve unilanda nene.”
23 Malovi ago, gadandasiki pagati ya valongo vevakumsadika Kilisitu kuvya muwuliwa mwenuyo yati ifwa lepi. Nambu Yesu amjovili lepi muwuliwa yula ifwa lepi, nambu ajovili, “Ngati nigana asigalila mbaka panibwela yikukuvala kyani?”
24 Mwenuyu ndi muwuliwa, mwealoli mambu ago na kugayandika. Tete timanyili ajovili chakaka.

Nimalakisa

25 Gavi mambu gangi gamahele geagahengili Yesu. Ngati goha ngagiyandikwayi, niholela hati mulima woha nakuvya pandu pa kuvika hitabu yeyiyandikwi. Ena.

Matendu ga Mitumi

Ulongolelu

Chitabu cha Matendu ndi mdandaula wa kutumbula kwa Msambi wa vandu vevamsadika Kilisitu na kudandasika kwaki kuhuma ku Yelusalemu mbaka ku Yudea na Samaliya, na kutali neju, ngati Yesu cheavajovili vawuliwa vaki kwakona kutoliwa kuhamba kunani Matendu (musula ya 1:8). Chitabu cha Matendu chayandikwi na mtumi Luka na mewa ndi mweayandiki Lilovi la Bwina ngati chegayandikwi na Luka. Mweanuyo avi mlamisa na ayandiki kwa kulanda bwina mambu chegahumili kwa uchakaka. Ayandiki vitabu vyoha vivili Lilovi la Bwina na Matendu ga mitumi kwa Teofili mweavi Mgiliki, Nambu mpangu waki wavi ndava ya vamsadika voha Vagiliki na Vayawudi (musula ya 1:1).

Chitabu cha Matendu ga mitumi chayandikwi pagati ya mwaka 60-64 peamali kuvelekewa Yesu chitabu chamaliki kuyandikwa lukumbi mtumi Pauli akona muchifungu. Mewa Luka agendili pamonga na mtumi Pauli yisadikika kuvya chitabu cha Matendu ga mitumi chayandikwi pamuji wa ku Antiokia. Chitabu ichi cha matendu ga mitumi chiyendeleza Lilovi la Bwina ngati cheayandiki Luka na chitumbula pala Yesu kutoliwa kunani kwa Chapanga. Chechamkitili Luka ayandika chitabu ichi ndi mewawa chechamkitili ayandika chitabu cha Lilovi la Bwina. Amganili Teofili na pamonga na vandu vevamsadiki Kilisitu vevayonjokisiki vavyai na uchakaka wa gala gevawuliwi. Ndava yeniyo ayandiki kwa uchakaka mambu gegahumili kwa Yesu peatama pamulia apa na kudandasika kwa vandu vevamsadika Kilisitu kila pandu.

Chitabu cha Matendu cheatipelili miluhumu ya msambi wa kutumbula vandu vevamsadiki Kilisitu, kutama kwa kusadika wa Yesu ndi chindu kiki. Miluhumu ya vanalihengu yikutulangisa ndava ya kuhuvalila makakala ga Mpungu Msopi ndava ya mukudandasa ujumbi wa Lilovi la Bwina kwa vandu vangi.

Gegavi

Kutumbula Mpungu Msopi avahulukili vawuliwa va Yesu na msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ukatumbula kukula (musula ya 1:1-8:1).
Kavili Msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ving'aiswa na kutumbula kudandasika kuvala Yelusalemu (musula ya 8:2-12:23).
Mewa Pauli akahamba lugendu lwa kutumbula lwa lihengu la utumi (musula za 12:24-14:28).
Kangi libanji lakonganiki ku Yelusalemu ndava ya kuhamula ndava ya mambu gegiganikiwa kwa vandu vamupya vevamsadiki Kilisitu (musula ya 15:1-35).
Kavili Pauli ihamba lugendu lwa pili lwa utumi waki (musula ya 15:36-18:22).
Kangi ahambili lugendu lwa datu lwa utumi waki (musula ya 18:23-20:38).
Kangi Pauli ikamuliwa ku Yelusalemu (musula ya 21-26).
Pamwishu Pauli ipelekwa ku Loma (musula za 27-28).

[1] Mlongo Teofili, muchitabu cha kutumbula nayandiki kugavala mambu goha, Yesu geagahengili na kugawula kwakona kutumbula lihengu laki, [2] mbaka ligono lila Yesu peatoliwi kunani kwa Chapanga. Avalagizi munjila ya Mpungu Msopi vamitumi vala veavahagwili. [3] Mulukumbi lwa

magono alobaini kuhuma mulifwa laki, avahumalili pamahele kulangisa kuvya avi mumi. Vamuwene mwene alongili nawu ndava ya Unkosi wa Chapanga. 4 Lukumbi lwe akonganiki nawu pamonga avalagazili. “Mkotoka kuwuka pa Yelusalemu, ndi mlindila njombi yeavalagazili Dadi, yemmali kuniyuwana nilongela ndava yaki. 5 Yohani abatizi kwa manji, nambu magono gadebe gegigelekela, nyenye yati mbatiziwa kwa Mpungu Msopi.”

Yesu itoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga (Maluko 16:19-20; Luka 24:50-53)

6 Vanalihengu pavakonganiki pamonga na Yesu, vakamkota, “Wu Bambu, lukumbi ulu ndi pawiwuyisa unkosi wula kwa Isilaeli?”

7 Nambu Yesu akavajovela, “Lusenje na lukumbi lwa mambu ago uvili pahi ya uhotola wa Dadi wangu, lihengu linu lepi kumanya yati givya ndali. 8 Nambu lukumbi Mpungu Msopi peakuvahelelela nyenye, ndi yati mwipokela makakala na kuvya mwemwijova ndava yangu pagati ya muji wa Yelusalemu pamulima woha wa ku Yudea na ku Samaliya, na hati pamwishu wa mulima.” 9 Peamali kujova genago, kuni voha vakumlolokesa, akatoliwa kunani kwa Chapanga, lihundi likamfiya vakotoka kumlola kavili.

10 Pevayendalili kulolokesa kunani, kuni mwene ihamba, bahapo vandu vavili vevawalili nyula za msopi vayimili papipi na vene, 11 vakajova, “Nyenye vandu va ku Galilaya! Ndava kyani myima kulolokesa kunani? Yesu mwenuyu mweatoliwi kuhuma kwinu, mewawa yati iwuya kavili ngati chemumuwene ihamba kunani kwa Chapanga.”

Matia ihaguliwa akamula pandu pa Yuda (Matei 27:3-10)

12 Kangi vamitumi vakawuya Yelusalemu kuhuma kuchitumbi chila chechikemelewa Mizeituni chechavili utali wa kilomita yimonga kuhuma kumujini. 13 Pavahikili pamuji vakakwela kugolofa kwevatamayi, vavi Petili na Yohani na Yakobo na Andelea na Filipi na Tomasi na Batolomei na Matei na Yakobo mwana wa Alufayo, Simoni Zeloti chikundi cha Vayawudi vevibela ulongosi wa Loma, na Yuda mwana wa Yakobo. 14 Voha ava vakakonganeka kumuyupa Chapanga, pamonga na vadala na Maliya nyina waki Yesu na valongo vaki.

15 Magono ago, Petili ayimili pagati ya valongo vamsadika vala vevakonganiki, voha vavi vandu miya yimonga na ishilini, 16 akajova, “Valongo vangu, yaganikiwi Mayandiku Gamsopi gatimilayi, pandu pala Mpungu Msopi, alotili mu malovi ga Daudi kumvala Yuda mweavalongwisi vala vevamkamwili Yesu. 17 Yuda avi mmonga wa chikundi chitu muni ahaguliwi kuhenga lihengu la chitumi pamonga na tete.”

18 Mwene agulili mgunda kwa mashonga geagapatili ndava ya kumng'anamukila Yesu, akagwa pahi na kupapuka, maleme gaki gakahuma kuvala. 19 Lijambu lenilo likayuwanikana kwa kila mundu wa Yelusalemu, hati kwa luga yavi vakaukemela mgunda wula Hakeli Dama, mana yaki “Mgunda wa Ngasi.”

20 Hinu yiyandikiwi muchitabu cha Zabuli,
nyumba yaki yisigalila mang'ova,
mundu yoyoha akotoka kutama mwenumo.
Kangi yiyandikiwi.
Mundu yungi atola pandu pa lihengu laki.

21 Ndi mundu mmonga pagati yinu, mwealandini na tete lukumbi lwoha
Bambu Yesu peavi mulugendu pamonga na tete ahaguliwa kuwungana na
tete, 22 mwenuyo yiganikiwa kuvya mmonga wa vala vevalandini na tete,
kutumbula Yohani peavili mukubatiza mbaka ligono lila Yesu peatoliwi
kuhuma kwitu kuhamba kunani kwa Chapanga. Mwenuyo ndi iwungana
na tete kujova ndava ya kuyuka kwa Yesu.
23 Hinu, vakaluwula mahina gavili, wa mmonga Yosefu mweikemiwa
Basaba mewa Yusto, na yungi Matia. 24 Kangi vakamuyupa Chapanga,
“Bambu, veve ukiyimanya mitima ya vandu voha. Hinu utilangisa yani
mwemhagwili pagati ya vavili ava, 25 muni atola pandu pa lihengu la
chitumi lealekili Yuda, mwene awukili kuhamba pandu paki mwene.”
26 Vakamhagula na Matia ndi akahaguliwa mwene ayonjokeswa pagati ya
vamitumi kumi na mmonga vala.

2

Mpungu Msopi akuvahelelela

1 Ligono la Pentekoste palahikili vamsadika voha vakonganiki pandu
pamonga. 2 Chighafula, lwami lukayuwanika kuhuma kunani ngati
chimbungululu chivaha, chikamema nyumba yoha yevatamili. 3 Kangi,
vikahumila vindu vyevyawonikini ngati lulimi lwa motu, lukalekengana
na kutula panani ya kila mmonga wavi. 4 Voha vakamemeswa Mpungu
Msopi na kutumbula kujova luga ndalindali ngati Mpungu cheavahotwisi.
5 Na ku Yelusalemu kwavi na Vayawudi, vandu vevakumtopesa Cha-
panga vevahumila kila likabila pamulima. 6 Pevayuwini lwami lula,
msambi uvaha wa vandu ukakonganeka. Voha vakakenyemuka neju
muni kila mmonga wavi avayuwini vandu vala vijova kwa luga yaki
mwene. 7 Vakavya na chinamtiti na kukangasa vakajova, “Wu, ava
vetikuvayuwana, lepi vakolonjinji va ku Galilaya! 8 Hinu, yivi wuli, tete
kuvayuwana kila mmonga ijova kwa luga yaki mwene? 9 Pagati yitu
vavi vandu kuhuma ku Paliti vangi ku Medi na vangi ku Elami na vangi
vakolonjinji va Mesopotamia na Yudea na Kapodokia na Ponto na Asia,
10 Flugia na Pamfulia na Misili na vangi kuhuma Libiya papipi na Kulene
na vangi vitu ndi vayehe kuhuma ku Loma, 11 Vayawudi na vangalikuvya
Vayawudi, nambu vilanda njila ya kumuyupa Chapanga ya Vayawudi,
vangi vahumili ku Kilete na Alabia. Tavete tikuvayuwana vijova kwa luga
zitu ndi matendu gakulu ga Chapanga.” 12 Voha vakakangasa na kuvagaya
kuni vikotana, “Yeniyi mana yaki kiki?”
13 Nambu vangi vakavavevesa vakajova, “Vandu ava vagalili ugimbi!”

Ujumbi wa Petili

14 Kangi Petili akayima pamonga na vamitumi kumi na mmonga
vala akatumbula kuvakokosela vandu. Valongo Vayawudi na mwavoha
nyenye mwemwitama ku Yelusalemu, myuwanila malovi gangu. 15 Lepi
chemwihololela vandu ava vagalili muni ndi saa yidatu ya lukela.
16 Nambu lijambu lenili ndi chakaka lelalongaliki na Yoeli mweavili mlota
wa Chapanga.
17 Bambu ijova, mumagono gala gamwishu,
nikuvamemesa Mpungu wangu vandu voha,
vana vinu vagosi na vadala yati vilota ulota wa Chapanga,
vasongolo vinu yati vilola maono,
na vagogo vinu yati vilota munjozi.

18 Ena, hati vatumisi vangu, voha vagosi na vadala,
yati nikuvapela Mpungu wangu
navene yati vilotela.
19 Yati nikita gachinamtiti kunani,
na kukita milangisu pahi pamulima.
Yati kwiva na ngasi, motu na lyohi litopanu.
20 Lilanga yati ligubikwa na chitita,
na mwehi walavya mdung'u ngati ngasi,
kwakona kuhumila ligono likulu la ukulu wa Bambu.
21 Mewawa mundu yoyoha mweiyupa kwa liina la Bambu yati isanguliwa.
22 “Vandu va Isilaeli myuwanila! Yesu wa ku Nazaleti avi mundu,
uhotola waki wa uchapanga walangisi kwinu kwa gachinamtiti na
makangaso na milangisu. Chapanga yeahengili kwa nyenye kwa njila yaki,
ngati mwavene chemwimanya. 23 Ndava ya mpangu waki mwene Cha-
panga, amali kuhamula kuvya Yesu agotolewa kwa nyenye, na mwavene
mwamkomili kwa kuvaleka vandu vahakau vamkoma na kumvamba
mu msalaba. 24 Nambu Chapanga amyukisi kuhuma kwa vevafwili,
amsangwili kuhuma mu mvinisu wa lifwa, ndava muni yihotoleka lepi
lifwa limkunga. 25 Muni Daudi ajovili aga kumvala mwene,
‘Namuwene Bambu palongolo yangu lukumbi lwoha,
avi pamonga na nene upandi wa kulyelela, hati ninyugusika lepi.
26 Ndi muni mtima wangu waganisiwi,
na kululuta kwa luheku.
Hati higa yangu,
yati yitama kwa kuhuvalila,
27 Ndava nakuuleka mpungu wangu kulitinda,
wala kumlekekesa Msopi waku awola.
28 Unilangisi njila za wumi,
ndava ya kuvya kwaku unimemisi luheku.’ ”
29 “Valongo vangu, nigana kuvajovela hotohoto kumvala mambu gegam-
patili gogo witu Daudi. Mwene afwili na kuzikiwa na litinda laki livii kwitu
mbaka lelu. 30 Nambu Daudi ndava avili mlota wa Chapanga amanyili
kuvya Chapanga amlapakisi kwa lilaganu yati akumhagula mmonga wa
chiveleku waki kuvya nkosi pahali paki. 31 Daudi agaweni kwakona
mambu aga gegihengeka na Chapanga, hinu akajova ndava ya kuyuka
kwa Kilisitu, lukumbi peajovili,
‘Nakulekewa mu litinda la mbugu,
higa yaki yawoli lepi.’
32 Chapanga amyukisi Yesu na tavoha tete ndi vetijova ndava ya lijambu
lenilo. 33 Yesu peamali kukweswa na kuvikwa upandi wa kulyelela
wa Chapanga ndi akapokela kuhuma kwa Dadi, Mpungu Msopi yula
mweatiahidi, atimemimisi Mpungu wene. Chenicho ndi chetikuchiwona
hinu na kuyuwana. 34 Muni Daudi nakukwela mbaka kunani kwa
Chapanga, muni ngamwene ajovili,
‘Bambu amjovili Bambu wangu,
tama upandi wangu wa kulyela,
35 mbaka penikuvavika makoko gaku kuvya chigoda cha kuvikila magen-
delu gaku.’ ”
36 “Vandu voha va Isilaeli viganikiwa kumanya kwa uchakaka kuvya
Yesu mwenuyo mwevamkomili na kumvamba mu msalaba, ndi Chapanga
amviki kuvya Bambu na Kilisitu.”

37 Hinu, vandu pavagayuwini genago, mitima yawavinili, vakavakota
Petili na pamonga na vamitumi vayaki. “Valongo vitu tikita wuli?”
38 Petili akavayangula, “Mumuwuyila Chapanga na kila mmonga winu
abatiziwa kwa liina la Yesu Kilisitu, muni mulekekesewayi kubumdila
Chapanga na kupokela njombi yila ya Mpungu Msopi. 39 Muni lilaganu
lila lavi ndava yinu na ndava ya vana vinu na ndava ya voha vevitama
kutali ndava ya kila mundu mweikemiwa na Bambu Chapanga witu.”
40 Kwa malovi gangi gamahele, Petili avajovili hotohoto vandu “Vajisan-
gula na chiveleku ichi chihakau.” 41 Vamahele pagati yavi vagasadiki
malovi ga Petili na kubatiziwa, na vandu vevayonjokisiki vavi ngati elufu
zidatu ligono lenilo. 42 Venavo voha vayendalili kujiwula kuhuma kwa
vamitumi na kutama pamonga cha lukolo, kulya pamonga na kumuyupa
kwa Chapanga.

Wumi wa kila ligono wa vamsadika vala

43 Gachinamtiti na makangaso gamahele gahengiki munjila ya vami-
tumi hati kila mmonga akakangaswa. 44 Vamsadika voha vayendalili
kuvya chindu chimonga na vindu vyavi vatangatilanayi kwa pamonga.
45 Vavi mukugulisa kila chindu pamonga na kangi kugavana mashonga
kuwanangana ngati avi na la liganu la mmonga wavi. 46 Kila ligono
vayendalili kukonganeka pamonga Munyumba ya Chapanga. Mewa
lukumbi lwa kulya vakonganiki pamonga munyumba zavi na vilya kwa
luheku na mtima wa msopi. 47 Vakamulumbalila Chapanga, vakaganwa
na vandu voha. Kila ligono Bambu akavayonjokesela mu msambi vandu
vevasanguliwi.

3

Kulamiswa kwa ngagenda

1 Ligono limonga, lukumbi lwa saa tisa ya muhi, Petili na Yohani vavi
mukuhamba Kunyumba ya Chapanga lukumbi lwa kumuyupa Chapanga.
2 Hinu mundu mmonga mweavi ngagenda tangia peavelekiwi. Kila
ligono vandu vamgegayi na kumvika pamlyangu wa Nyumba ya Chapanga
weukemelewa “Mlyangu Wabwina.” Muni avayupayi vindu kwa vala
veviyingila Munyumba ya Chapanga. 3 Peavawene Petili na Yohani
viyingila Munyumba ya Chapanga, avayupili vampela mashonga. 4 Vene
vakamlolokesa takataka, ndi Petili akamjovela, “Utilola!” 5 Ngagenda
yula akavalola, ahololela ipewa chindu kuhuma kwavi. 6 Nambu Petili
akamjovela, “Nivii lepi na mashonga amala zahabu, nambu chenivi
nachu yati nikukupela. Kwa uhotola wa Yesu Kilisitu wa ku Nazaleti,
yima ugendayi!” 7 Hinu akamkamula chiwoko cha kulyelela, akamy-
inula. Bahapo magendelu na mafugamilu gaki gakavya na makakala.
8 Akahumba, akayima na kutumbula kugenda. Ndi akayingila nawu
pamonga Munyumba ya Chapanga, igenda na kuhumba humba kuni
akumlumbalila Chapanga. 9 Vandu voha vevavi penapo vamuwene igenda
na kumlumbalila Chapanga, 10 pavammanyili kuvya mwene ndi yula
mweatama papipi na Mlyangu Wabwina Wa Nyumba ya Chapanga, na
kuyupa vakakangasa neju hati nakugamanya gegamkolili.

Ujumbi wa Petili Munyumba ya Chapanga

11 Lukumbi pavamuwene mundu yula alongosini na Petili na Yohani,
vandu voha vakavya mumkangaso ndi vajumbalili pandu pepakemeliwi

“Libanji la Solomoni.” 12 Hinu, Petili peavawene vandu, akavajovela,
vandu va Isilaeli, ndava kyani mwikangaswa na lijambu ili? Kyani
mukutililokesa takataka ngati kwa makakala gitu amala ndava ya umsopi
witu tavete timuhengili mundu uyu ahotola kugenda? 13 Chapanga wa
Ibulahimu na Izaki na Yakobo, ndi Chapanga wa vagogo vitu ampeli
amulumbalili mtumisi waki Yesu. Nambu nyenye mwamkamwili na
kumgotola kwa vachilongosi na kumng'anamukila na kumbela palongolo
ya Pilatu, hati peamwili kumdindulila. 14 Mwene avili mweikita geigana
Chapanga na msopi, nambu nyenye mwambelili ndi mwayupili mundu
yungi mweavimkomaji adinduliwa. 15 Nyenye mwamkomili chanzu cha
wumi, nambu Chapanga amyukisi kuhuma kwa vafwili, tavete taliwene
lijambu lenilo. 16 Makakala na kumsadika Yesu ndi vyevi mpeli makakala
mundu uyu mwemukumlola na kummanya. Sadika kwa Yesu ndi
yeyimlamisi hotohoto mundu uyu ngati mwavoha chemukumlola.
17 “Hinu, valongo vangu, nimanyili kuvya nyenye na vachilongosi vinu
mwahengili ago ndava mwamanyili lepi. 18 Nambu Chapanga agahengili
ago goha geajovili munjila ya vamlota va Chapanga voha kuvya yamganili
Kilisitu ang'aika. 19 Muleka kubuda na mumuwuyila Chapanga, ndi
mwene avalekekesa kumubudila. 20 Mukita genago, muni Bambu avapela
lusenje lwa kupoleswa mitima na kuvaletela Kilisitu mweavahagulili ndi
Yesu. 21 Yikumgana mwene kusigalila kunani kwa Chapanga mbaka palub-
wela lukumbi vindu vyoha kukitwa vya mupya, ngati Chapanga cheajovili
munjila ya vamlota vaki vamsopi vevatamili kadeni. 22 Muni, Musa
ajovili, ‘Bambu Chapanga winu akuvayinulila mlota wa Chapanga ngati
nene kuhuma kwa nyenye mwavene. Mumyuwanila mwene mu mambu
goha geakuvajovela nyenye. 23 Mundu yoyoha mwangamyuwanila mlota
wa Chapanga mwenuyo, yati ibaguliwa kutali na vandu va Chapanga
na kukomewa.’ 24 Vamlota voha va Chapanga kuhuma Samueli na
vangi vevagelekili, vakokwisi mambu aga gegihumila magono aga. 25 Na
Chapanga alagazili vamlota vaki ndava yinu, na muyingila mu lilaganu
leahengili na vagogo vitu, ngati chamjovili Ibulahimu, ‘Mu chiveleku
chaku na vandu voha va pamulima yati vimotisiwa.’ 26 Ndi Chapanga
amyukisi mtumisi waki, amtumili hoti kwa nyenye, avamotisa na kumkita
kila mmonga winu alekana na uhakau waki.”

4

Petili na Yohani vipelekwa pa libanji la mihalu

1 Petili na Yohani pevayendalili kuvakokosela vandu, vamteta va Cha-
panga na valonda va Nyumba ya Chapanga na chikundi cha Vasadukayu
ndi vandu vevisadika kuvya vandu nakuhotola kuyuka vakavabwelela.
2 Vakamema ligoga, muni vamitumi vala vakuvakokosela vandu kuvya
Yesu ayukili lijambu lelilangisa hotohoto kuvya vafwili yati viyuka. 3 Hinu
Petili na Yohani ndi vakamuliwi na kuyingiswa muchifungu mbaka chilau
yaki ndava yavi kimihi. 4 Nambu vamahele pagati ya vevayuwini ujumbi
wavi vakasadika, na vamsadika vakayonjokeseka jumula yavi vakavya
ngati vagosi elufu mhanu.
5 Chilau yaki, vachilongosi va Vayawudi vagogo na vawula va malagizu
ga Chapanga geampeli Musa vakakonganeka pamonga ku Yelusalemu.
6 Vakonganiki pamonga na Mteta Mkulu Anasi na Kayafa na Yohani
na Alekizanda na vangi voha vevavi va lukolo lwa Mteta Mkulu.
7 Pavavayimiki Petili na Yohani palongolo yavi, vakavakota, “Nyenye

mwihenga lijambu lenili kwa makakala ga yani amala kwa uhotola wa yani?”
8 Petili kuni amemiswi Mpungu Msopi akavayangula, “Vachilongosi
na vagogo va vandu! 9 Ngati lelu mukutikota kuchivala chitendu chila
chabwina cheahengiwi ngagenda yula na kulama, 10 hinu, nyenye na
vandu voha va pa Isilaeli yikuvagana kumanya kuvya mundu mwenuyo
iyima palongolo yinu lelu, alamili hotohoto, kwa makakala ga Yesu Kilisitu
wa ku Nazaleti, nyenye mwevamvambili pamsalaba, nambu Chapanga
amyukisi kuhuma kwa vafwili. 11 Yesu mwenuyo ndi Mayandiku Gamsopi
chegijova.
‘Liganga lemwabelili nyenye vakujenga,
hinu ndi liganga likulu la mkingisa pakujenga.’
12 Usangula wipatikana munjila ya mwene ndu, pamulima poha kawaka
hati mmonga mweapewili na Chapanga uhotola wa kutisangula.”
13 Vachilongosi va libanji vakavakangasa Petili na Yohani chavidandaula
cha ukekesi, vavamanyili kuvya vavi vandu vangasoma wala ilimu yoyoha.
Vakamanya kuvya vavi pamonga na Yesu. 14 Nambu pavamuwene
mundu yula mwealamisiwi ayimili pamonga nawu, nakuhotola kujova
chindu. 15 Hinu vakavajovela vahuma kuvala ya libanji lila na kuni vene
vakasigalila mugati kulongela vene kwa vene. 16 Vakakotana, “Tikita kyani
na vandu venava? Mundu yoyoha mweitama pa Yelusalemu imanyalila
kuvya ulangisu uwu wa chinamtiti uhengiki, tete nakuhotola kubela
lijambu lenilo. 17 Nambu lenili tihotola kugunisa lijambu lenili likoto
kudandasika kwa vandu, ndi tivabesa vakotoka kulongela na mundu
yoyoha kwa uhotola wa Yesu.”
18 Hinu vakavakemela kavili mugati, vakavabesa vakotoka kulongela
amala kuwula vandu kwa uhotola wa Yesu. 19 Nambu Petili na
Yohani vakavayangula, “Mwavene muamula ngati chabwina palongolo ya
Chapanga kuvayidakila nyenye kuliku kumyidakila Chapanga. 20 Ndava
muni nakuhotola kuleka kulongela kugavala mambu gala getagawene
na kuyuwana.” 21 Ndi vachilongosi va libanji vakavaywangila cha
ligoga, kangi vakavalekekesa. Nakuhotola kuvalipisa ndava muni vandu
voha vamlumbalila Chapanga ndava ya lijambu lenilo. 22 Mundu yula
mweahengiwi ulangisu wa kulama avi na umuli wa miyaka yeyiyonjokesa
alobaini.

Vamsadika vakumuyupa Chapanga avakangamalisa

23 Bahapo pavalekeswi Petili na Yohani vakawuya kwa vayavi, vakava-
jovela gala gevajoviwi na vakulu va kuteta va Chapanga na vachilongosi.
24 Navene pavagayuwini malovi ago, vakawungana pamonga kumuyupa
Chapanga vakajova, “Bambu, veve ndi mweuwumbili kunani na pa-
mulima na nyanja pamonga vindu vyoha vyeviyili! 25 Ndi mweumhotwisi
mtumisi waku, dadi witu Daudi ajova kwa makakala ga Mpungu Msopi,
‘Ndava kyani makabila gamemili ligoga?
Ndava kyani vandu vakiti mipangu ya waka?
26 Vankosi va pamulima vayimili ndava ya ngondo,
na vachilongosi vakokanganiki pamonga,
ndava ya kumbela Bambu na Kilisitu.’
27 Muni, chakaka ndi Helodi na Ponsio Pilatu na vandu va Isilaeli na
vandu va vangali Vayawudi vakonganiki pabomani apa, kumbela mtumisi
waki wa Msopi ndi Yesu mwewamuhagwili. 28 Muni vahenga mambu
geugapangili kutumbula kadeni kwa makakala gaku na kwa uhamula

waku. 29 Nambu hinu, Bambu, lola chaviyogofya. Utikangamalisa
tavatumisi vaku kukokosa lilovi laku cha ukekesi. 30 Talambula chiwoko
chaku uvalamisa vandu, na kita ulangisu na chinamtiti kwa uhotola wa
Yesu mtumisi waku wa Msopi.”
31 Pevamalili kuyupa kwa Chapanga pandu pala pakanyugusika, navene
voha vakamemeswa Mpungu Msopi. Vakayendelela kukokosa lilovi la
Chapanga changali wogohi.

Vamsadika vatangatilini kila chindu

32 Vamsadika voha vavi mtima umonga na mpungu umonga. Avi lepi
hati mmonga wavi mweavi na chindu chochoha, mweachivikili kuvya
chaki mwene, ndi vagavini vyoha vyevavi navyu. 33 Kwa makakala
gavaha, vamitumi vakajova ndava ya kuyuka kwaki Bambu Yesu, na
Chapanga akavamotisa neju. 34 Kawaka mundu mwangali chindu, muni
vevavi na migunda amala nyumba vagulisi na kugega mashonga gala,
35 na kugagotola kwa vamitumi vala, mashonga ago vagavanayi kwa kila
mundu ndava ya vindu vyeaganili.
36 Kwavili na mundu mmonga Mlawi, mkolonjinji wa Kuplo, liina laki
Yosefu vamitumi vamkemelayi Banaba mana yaki “Mundu mweikanga-
malisa mtima.” 37 Mewawa mwene agulisi mgunda waki, akatola
mashonga genago na kuvagotolela vamitumi.

5

Anania na Safila

1 Nambu mundu mmonga liina laki Anania na mdala waki Safila
vagulisi mewa chipandi cha mgunda wavi. 2 Na mdala waki amanyili
hotohoto kuvya mgwana waki afiyili mashonga gangi geapewili, na
zingi zila azigotwili kwa vamitumi. 3 Petili akamkota, “Anania ndava
kyani Setani auyingili mtima waku na kumkonga Mpungu Msopi ujifiyili
mashonga gangi geupewili mumgunda wula? 4 Kwakona kugulisa mgunda
wenuwo wavi waku, na pawaligulisi mashonga gala gavi gaku, uhengela
chewigana. Ndava kyani, wahamwili mumtima waku kuhenga lijambu
lenili? Umkongili lepi mundu, nambu umkongili Chapanga!” 5 Anania pea-
gayuwini malovi ago, akagwa pahi akafwa na vandu voha vevagayuwini
mambu ago vakayogopa neju. 6 Vasongolo vakabwela, vakamugubika higa
yaki kwa nyula ya msopi, vakamuwusa kuvala vakamuzika.
7 Pagamaliki masaa ngati gadatu, mdala waki changali kumanya mambu
gegahumalili, akayingila mugati mula. 8 Petili akamkota, “Unijovela! Wu
mashonga gemwapewili kwa kugulisa mgunda ndi gagaga?”
Ndi mwene akamyangula, “Ena, ndi genaga.”
9 Hinu, Petili akamjovela mdala yula, “Wuli muyidakilini kumlinga
Mpungu wa Bambu? Yuwanila! Vandu vala vevahambili kumzika
mgwana waku, hinu vavi pamlyangu ndi yati vakukutola mewa na
veve.” 10 Bahapo safila akagwa palongolo ya magendelu ga Petili,
akafwa. Vasongolo vala pavayingili vamkolili amali kufwa, ndi vaka-
muwusa kuvala, vakamuzika papipi na mngwana waki. 11 Wogohi uvaha
ukavayingila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu voha na vandu
voha, vevayuwini malovi ga lijambu lenilo.

Vanalihengu vihengili gachinamtiti na makangaso

12 Chapanga ahengili kwa njila ya vanalihengu gachinamtiti na makangaso gamahele pagati ya vandu. Na vamsadika vakonganikayi pamonga mulibanji la Solomoni. 13 Mundu yungi yoyoha angalikuvya msadika, valingili lepi kuwungana nawu. Nambu vandu vangi vangasadika vavalumbalili. 14 Nambu vandu vamahele vevamsadiki Bambu, vagosi na vadala vakayonjokeseka neju. 15 Hati vandu vavagegili vatamu vavi munjila na kuvagonesa mu lusongwani na mumipasa, muni Petili akapitayi, mbanga chimuwili chaki chivahikila vangi pagati yavi. 16 Vandu vamahele vabwelili kuhuma mumiji yeyitindila Yelusalemu, vavaletili vatamu wavi na vevavi na mizuka yihakau, ndi voha vakalamiswa.

Vamitumi ving'aiswa

17 Kangi, Mteta Mkulu na vayaki va chikundi cha Vasadukayu ndi vandu vevisadika kuvya vandu nakuhotola kuyuka va pandu penapo, vakayva na wihu kwa vamitumi. 18 Hinu vakavakamula vamitumi na kuvakunga muchifungu chikulu. 19 Nambu kilu mtumu wa kunani kwa Chapanga, akadindula mlyangu wa muchifungu yikulu, akavahumisa kuvala, akavajovela, 20 “Muhambayi mukayima Munyumba ya Chapanga, mkavajovela vandu malovi ga kuuvala wumi wa mupya.” 21 Vamitumi vakayidakila, vakayingila Munyumba ya Chapanga lukela pehe, vakatumbula kuwula.

Mteta Mkulu na vayaki pavahikili, vakemili mngonganu wa libanji likulu na vagogo voha va Isilaeli, kangi vavatumili vandu kujela vavaleta vamitumi vala. 22 Nambu valonda va muchifungu pavahikili, vavakolili lepi. Ndi vakawuya na kujova kwa vakulu va libanji, 23 “Tikolili jela yidindanu na valonda vavi mumilyangu kulindalila. Nambu patadindwili milyangu tamkolili lepi mundu yoyoha mugati.” 24 Mkulu wa valonda wa Nyumba ya Chapanga na Vamteta Vakulu pevayuwini genago, vakavya na wogohi, ndava nakuchimanya chechavakolili. 25 Kangi, akabwela mundu mmonga na kuvajovela, “Yuwanila! Vandu vala vemkavakungili muchifungu, hinu vavi Munyumba ya Chapanga vakuvawula vandu.” 26 Bahapo mkulu wa valonda na vahenga lihengu vaki, vakahamba Munyumba ya Chapanga vakavaleta. Nambu nakuvakamula kwa makakala, muni vayogwipi vandu yati vakuvatova na maganga.

27 Hinu, vavapeliki vamitumi vala, vakavayimika palongolo ya libanji, ndi Mteta Mkulu akavajovela, 28 “Tavabesili hotohoto kuwula paliina la mundu uyu, hinu mugadandisi mawuliwu ginu pa Yelusalemu poha mwigana kutigegesa ngasi ya mundu uyu.”

29 Petili pamonga na vamitumi vayaki vakayangula, “Yikutigana kumyidakila Chapanga, kuliku mundu. 30 Chapanga wa vagogo vitu amyukisi Yesu mwemwamkomili nyenye na kumvamba pamsalaba. 31 Mwenuyu ndi yula mwealumbiwi na Chapanga mbaka upandi wa kulyelela, kuvya Chilongosi na Msangula, muni avakita vandu va Isilaeli vamuwuyila Chapanga, muni vapata kulekekesewa kumbudila. 32 Tete ndi taliwene lijambu lenilo, na Mpungu Msopi, Chapanga avapelili vala vevakumyidakila mwene.”

33 Vajumbi voha va libanji lila pevayuwini genago, vakamema ligoga vakahamula kuvakoma. 34 Nambu mundu mmonga Mfalisayu liina laki Gamalieli, muwula wa malagizu ga Bambu geampeli Musa na mweitopeswa na vandu voha. Akayima mu libanji palongolo ya vandu akalagiza vamitumi vala vawusiwayi kuvala mulukumbi luhupi. 35 Kangi akavajovela vajumbi va libanji vala, “Vandu va Isilaeli, mjiyangalila kwakona mwangakita, chemwigana kuvakitila vandu ava! 36 Magono

ga mumbele, ahumalili mundu mmonga liina laki Teudosi, akajijovela kuvya mundu wa kutopela, vandu ngati miya mcheche vakajiwunga nayu. Nambu akomiwi, kangi vamulanda vaki vakapechengana chikundi chaki chafwili. 37 Mwanakandahi kavili, lukumbi lwa kuvalangiwa vandu, ahumalili Yuda wa ku Galilaya. Mewawa mwenuyo avakulukisi vandu vakamulanda, nambu mwenuyo mewawa akomiwi vamulanda vaki vakapechengana. 38 Hinu nene nikuvajovela ndava ya mhalu uwu, mujiyepa na vandu ava! Mvalekayi vahamba. Ndava muni ngati mpangu wenuwo utumbuliwi na vandu yati wiyaga wene. 39 Nambu ngati mpangu wenuwu uhumili kwa Chapanga, nakuhotola kuvabesa vandu ava, muni mwavene yati mukujikolela mukumbela Chapanga!”

Ndi vakayidakilana na malovi ga Gamalieli. 40 Hinu, vakavakemele vamitumi vala, vakahamula vatovewa michapilu na kuvabesa vakotoka kuwula kavili paliina la Yesu, ndi vakavaleka vahamba. 41 Hinu, vamitumi vakahuma mu libanji kuni vamemi luheku, muni Chapanga avahololili kuvya vene yavaganili kukola soni ndava ya liina la Yesu. 42 Kila ligono vayendalili kuwula na kukokosa Munyumba ya Chapanga na munyumba za vandu, Lilovi la Bwina la Yesu Kilisitu.

6

Vamtangatila saba

1 Mwanakandahi vawuliwa pevayendalili kuyonjokeseka, gakahumila mang'ung'uta pagati ya vamsadika va Yesu, Vayawudi vevilongela Chigiliki vala na vala vevilongela Chiebulania, vevilongela Chigiliki vala vang'ung'utayi ndava vakuvakosiwa valipwela vavi mukugawiwa vyakulya vya kila ligono. 2 Ndi muni, vamitumi kumi na vavili vala vakavakemela vamsadika, vakajova, “Chabwina lepi tete kuleka kukokosa Lilovi la Chapanga na kuvagavila chakulya. 3 Hinu, valongo vitu, mvahagula vandu saba pagati yinu, vevitopeswa na vevamemili Mpungu Msopi na luhala, tete yati tikuvagotolela lihengu lenili. 4 Tavete yati tivya mukuhenga mukumuyupa Chapanga na lihengu la kukokosa Lilovi la Chapanga.”

5 Lijambu lenilo likavaganisa vamsadika voha, ndi vakavahagula Stefani, mundu mweamemiswi sadika yivaha na Mpungu Msopi na Filipi na Plokolo na Timoni na Pamena na Nikolausi mundu wa ku Antiokia mweajiwungi na njila ya kumuyupa Chapanga ya Vayawudi. 6 Vakavavika palongolo ya vamitumi, kangi vakavayupila kwa Chapanga kuni vava-pamisi mawoko.

7 Lilovi la Chapanga likadandasika ku Yelusalemu na vamsadika vakay-onjokeseka neju, chikundi chivaha cha vamteta va Chapanga vakalanda sadika.

Kukamuliwa kwa Stefani

8 Hinu, Stefani amotisiwi na apewili makakala na Chapanga, hati aka-henga chinamtiti na makangaso pagati ya vandu. 9 Nambu vandu vangi vakahumila muni vahutana na Stefani. Vandu venavo vavi va “Nyumba ya kukonganekela Vayawudi la vandu Hulu,” Vene vahumili Kulene na Alekisanda, na vangi vahumili Kilikia na Asia. 10 Nambu vahotwili lepi kumhotola ndava ya luhala lwaki, na Mpungu Msopi mweamlongwisi mukujova. 11 Ndi vakavakulukisa cha mfiyu vandu nunuyu vajova kuvya, “Timyuwini Stefani akumliga Musa na akumliga Chapanga.” 12 Ndava ya yeniyo, vakavakokesa vandu, vachilongosi na vawula va malagizu

ga Chapanga geampeli Musa. Ndi vakambwelela Stefani vakamkamula
na kumpeleka palongolo ya libanji. 13 Kangi vakaleta vajova malovi ga
udese vevajovili, “Mundu uyu katu ikotoka lepi kuliga pandu apa Pamsopi
na kuliga malagizu ga Chapanga geampeli Musa. 14 Ndava muni tamali
kumyuwanila kuvya Yesu wa ku Nazaleti mwenuyu yati apagwisa pandu
apa na kung'anamusa mivelu yila yetapokili kuhuma kwa Musa.” 15 Voha
vevatamili mu libanji lila vakamlolokesa takataka Stefani, kangi vakalola
pamihu paki pavi ngati mtumu wa kunani kwa Chapanga.

7

Makokoso ga Stefani

1 Kangi, Mteta Mkulu akamkota, “Wu, mambu genaga ndi chakaka?”
2 Mwene akayangula, “Valongo vangu na vadadi vangu, muniyuwanila!
Chapanga amuhumalili gogo witu Ibulahimu peavili ku Mesopotamia
kwakona kuhamila ku Halani. 3 Chapanga akamjovela, ‘Wuka pamulima
waku, valeka valongo vaku, ndi uhamba pamulima wenikulangisa.’
4 Hinu, Ibulahimu ahamalili kumulima wa Kalidayo akahamba kutama
ku Halani. Dadi waki peamali kufwa, Chapanga akamuwusa kavili ku
Halani akabwela kutama pamulima uwu wemwitama hinu. 5 Chapanga
nakumpela hati pandu padebe pamulima pavyaa uhali waki, nambu
amlagizi akumpela mulima wenuwu uvyaa waki, na chiveleku chaki.
Lukumbi lwenulo avi lepi na mwana. 6 Chapanga akamjovela, ‘Viveleku
vyaku yati vipelekwa kumulima wa vandu vangi, kwenuko ndi yati
vivya vavanda na kuhengewa uhakau mulukumbi lwa miyaka miya
mcheche. 7 Nambu nene yati nikuvahamula vandu avo, vevavahengili
uvanda. Kangi yati nikuvawusa mumulima wenuwo muni vabwela
penapa kunifugamila pandu apa.’ 8 Kangi Chapanga akampela lilaganu
la jandu, Ibulahimu akamyingisa jandu mwana waki Izaki mu ligono la
nane, kuhuma kuvelekewa. Mewawa Izaki akamdumula jandu Yakobo,
namwene Yakobo mewawa akavakitila vagogo kumi na vavili.”

9 “Vagogo vala vavi na wihu kwa Yosefu ndi vakamgulisa kuuvanda
ku Misili. Nambu Chapanga avi pamonga nayu, 10 akamsangula mu
mang'ahiso gaki goha, Chapanga akamganisa na luhala palongolo ya Falao,
nkosi wa ku Misili, hati Falao akamhagula kuvya chilongosi wa mulima
wula na nyumba ya nkosi. 11 Kangi yikahumila njala yikulu, pamulima
woha wa ku Misili na ku Kanani, yikaleta ungangu uvaha. Vagogo vitu
vahotwili lepi kupata chakulya chochoha. 12 Hinu, Yakobo peayuwini
kuvya ku Misili kula kuvi na mabenu, akavatuma vana vaki, ndi vagogo
vitu vahamba kwenuko yavi mala ya kutumbula. 13 Mulugendu lwavi lwa
pili, Yosefu akajimanyisa kwa valongo vaki, ndi Falao akavamanya valongo
va Yosefu. 14 Yosefu atumili ujumbi kwa dadi waki na valongo vaki, vandu
sabini na mhanu, vabwela ku Misili. 15 Hinu, Yakobo ahambili ku Misili,
kwenuko mwene pamonga na vagogo vitu vafwili. 16 Higa zavi zaletiwi
mbaka ku Shekemu, zikazikiwa mu litinda la mbugu leagulili Ibulahimu
kuhuma kwa vana va Hamoli kwa mashonga nunuyu.”

17 “Lukumbi palwahikili Chapanga atimilisa lilaganu leajovili akumpela
Ibulahimu, ku Misili kula vandu vayonjokisi na kuvya vamahele neju.
18 Pamwishu, nkosi mmonga mweanga mmanya Yosefu, akatumbula
kulongosa kula ku Misili. 19 Mwenuyu avakitili uhakau vandu vitu na
vagogo vitu changali kugana vene vavavika kuvala vana vavi vadebe muni
vafwayi. 20 Musa avelekiwi lukumbi lwenulo, avili mwana mbwina neju

palongolo ya Chapanga. Aleliwi panyumba mulukumbi lwa miyehi yidatu,
21 na peaumiswi kuvala, ndi msikana wa Falao akamtola na kumlela ngati
mwana waki mwene. 22 Musa awuliwi mambu goha galuhala ga Vamisili
akavya mkekesi kwa malovi na matendu.”
23 “Hinu Musa peahikisi miyaka alobaini ndi akahamba kuvagendela
kuvalola va Isilaeli vayaki. 24 Kwenuko amuwene mmonga wa valongo
vaki ihengewa uhakau, ndi akahamba kumkengelela, ndi akamkoma
Mmisili yula. 25 Aholalili manya Vaisilaeli vayaki yati vimanya kuvya
Chapanga ngaamtumili mwene kuvagombola, nambu vene nakugamanya
ago. 26 Chilalu yaki Musa avawene Vaisilaeli vavili vitovana, akalinga
kuvatepulanisa akavajovela, ‘Nyenye mwavalongo ndava kyani hinu,
mukomana mwavene?’ 27 Nambu yungi mweamtovayi yula muyaki
akamkang'a Musa pamuhana akajova, ‘Yani mweakuvikili veve kuvya
chilongosi na mhamula pagati yitu? 28 Wu, ugana kunikoma ngati
chewamkomili Mmisili golo?’ 29 Musa peagayuwini malovi ago, akatila
na kuhamba kutama kumulima wa Midiani kwenuko akavya myehe ndi
akavya na vana vasongolo vavili.”
30 “Peyahikili miyaka alobaini, mtumu wa kunani kwa Chapanga
akamhumila Musa padahi pepiyaka motu kulugangatu papipi na Chitumbi
cha Sinai. 31 Musa akakangasa kulola lijambu lenilo hati akahegelela
papipi muni alingulila, ndi akayuwana lwami lwa Bambu. 32 ‘Nene ndi
Chapanga wa vagogo vaku, Chapanga wa Ibulahimu wa Izaki na Yakobo.’
Musa akavagaya kwa wogohi ndi nakuhotola kulolokesa neju. 33 Bambu
akamjovela, ‘Hula champali zaku muni peuyima apa ndi pandu pamsopi.
34 Nigawene mahakau gevihengiwa vandu vangu ku Misili kula. Niyuwini
lwami lwa mang'ahiso gavi, ndi nene nibweli kuvagombola. Hinu bwela,
yati nikukutuma ku Misili.’ ”
35 “Musa mwenuyu ndi yula mweabeleliwi na vandu va Isilaeli
pavamjovili, ‘Yani mweakuvikili kuvya chilongosi na mhamula pagati
yitu?’ Chapanga amtumili Musa kuvya chilongosi na mgombozi, kwa njila
ya mtumu wa kunani kwa Chapanga mweamhumalili padahi pepiyaka
motu. 36 Ndi mweavalongwisi vandu vala vawuka ku Misili kwa kuhenga
ulangisu wa gachinamtiti na makangaso pamulima wa Misili na Kunyanja
ya Shamu na kulugangatu, mulukumbi lwa miyaka alobaini. 37 Musa ndi
mweavajovili vandu va Isilaeli, ‘Chapanga yati akuvahagulila mlota waki
ngati nene pagati ya valongo vinu mwavene.’ 38 Mwene ndi mweavili
kulugangatu kula, pevakonganiki vandu va Isilaeli. Musa avili ngati
mjumbi pagati ya vagogo vitu, na mtumu wa kunani kwa Chapanga,
lukumbi pealongili nayu kuchitumbi cha Sinai ndi mweagotoliwi malovi
ga wumi atijovela tete.”
39 “Nambu vagogo vitu ndi vabelili kumyidakila, ndi vakamkang'a
pamuhana kuni mumitima yavi vakanogela kuwuya ku Misili.
40 Vakamjovela mlongo wa Musa Aloni, ‘Utikitila vachapanga
yeyikutulongosa munjila, muni nakumanya chechimkolili Musa
mweatilongwisi kuhuma ku Misili!’ 41 Penapo ndi pavajikitili
chimong'omong'o cha mpapakasi wa ng'ombi, vakayitetela na vakakita
mselebuko ndava ya lihengu la mawoko gavi vene. 42 Nambu Chapanga
akawuka pagati yavi na kuvaleka vazifugundamila ndondo za kunani,
ngati cheyiyandikwi muhitabu ya vamlota va Chapanga.
‘Nyenye vandu va Isilaeli!
Lepi nene mwemwanihinjili hinyama ndava ya luteta,

Mumiyaka alobaini kulugangatu kula!
43 Nyenye mwagegili chindanda cha chapanga Moloki,
na vindu vyemwajikitili kwa luhumu lwa ndondo ya chapanga winu
Lefani.
Vindu vyemwajikitili ndi vyemwavifugamili.
Ndava ya yeniyo yati nikuvapeleka uvanda kutali na Babeli.'
44 Kulugangatu kula vagogo vitu vavi na lindanda la kulangisa, lakitiwi ngati Chapanga cheamlagazili Musa ahengayi, ulangisu wulawula ngati weauwene. 45 Kangi Vagogo vitu vahalilini lindanda vene kwa vene mbaka lukumbi lwa Yoshua, pevatolili mulima wula kuhuma kwa milima, Chapanga mweavingili palongolo yavi. Penapo ndi latamili mbaka lusenje lwa Daudi. 46 Daudi apewili uganu na Chapanga, akamuyupa ayidakila amujengela pandu pa kutama, mwene mweavi Chapanga wa Yakobo.
47 Nambu Solomoni ndi mweamjengili Chapanga nyumba."
48 "Nambu Chapanga Mkulu, itama lepi munyumba zezijengiwi na vandu ngati cheajovili mlota wa Chapanga,
49 'Bambu ijova, kunani ndi chigoda changu cha unkosi,
na mulima ndi chigoda cha kuvikila magendelu gangu.
Nyumba ya namuna yoki yemukunijengela nene?
Ndi pandu poki penipumulila?
50 Namwene ndi mwenihengili vindu vyoha?' "
51 "Nyenye vandu mwemwinonopa, mitima na makutu ginu ndi ngati vandu va milima yangamulanda Chapanga. Nyenye ngati vagogo vinu. Magono goha mukumbela Mpungu Msopi. 52 Vagogo vinu vamng'aisi mlota wa Chapanga yeyoha yula, vevavakomili avo, Chapanga avatumili kukokosa kubwela kwa yula mweikita geigana Chapanga. Nambu nyenye mwamgewukili na kumkoma. 53 Nyenye mwapokili malagizu gala gegaletiwi na mtumu wa kunani kwa Chapanga, nambu mwayidakili lepi."

Stefani ikomiwa na maganga

54 Vala vagogo va libanji pavamuyuwanili Stefani, vakaviniswa mitima, ndi vakajiluma minu cha ligoga. 55 Nambu Stefani kuni amemiswi Mpungu Msopi, akalolokesa kunani kwa Chapanga, auwene ukulu wa Chapanga na Yesu ayimili muchiwoko cha kulyela cha Chapanga. 56 Stefani akajova, "Mlola! Niwona kunani kwa Chapanga kudindwiki na Mwana wa Mundu ayimili pachiwoko cha kulyela cha Chapanga!"
57 Vakulu va libanji, vakaywanga na vakagubika makutu gavi kwa mawoko. Kangi vakamuhumbila voha kwa pamonga. 58 Vakamkwekwesa kuvala ya muji, na kutumbula kumtova na maganga, vevavawene vakagavika makoti gavi paulonda wa msongolo mmonga liina laki Sauli.
59 Pevayendalili kumtova na maganga Stefani kuni mwene iyupa kwa Chapanga, "Bambu Yesu upokela mpungu wangu!" 60 Akafugama, akavemba kwa lwami luvaha, "Bambu, ukotoka kuvavalangila chevakubudila Chapanga!" Peamalili kujova ago, akafwa. Sauli ayidakili chitendu cha ukomaji wenuwo.

8

Sauli itumbula kuvang'aha vamsadika

1 Na mwene Sauli awene chabwina kukomewa kwa Sitefani. Ligono lenilo msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Yelusalemu, vatumbwili kung'ahiswa neju. Vamsadika voha, Yavaganili kupechenganika

kudahi pandi za ku Yudea na ku Samaliya, nambu kwa vamitumi ndu.
2 Vandu vevisadika vakamuzika Stefani na kumvembela neju.
3 Nambu lukumbi lwenulo Sauli alingili kuvang'aisa msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu, ahambili nyumba kwa nyumba akavahumisa
vamsadika kuvala vagosi kwa vadala na kuvasopa muchifungu.

Lilovi la Bwina likokoswa ku Samaliya

4 Hinu vala vamsadika vevapechangini vakahamba kila pandu kukokosa
Lilovi la Bwina. 5 Filipi namwene akahelela pamuji wa ku Samaliya na
kumkokosa Kilisitu kwa vakolonjinji va penapo. 6 Vandu vakajiwunga
kuyuwanila ujumbi wa Filipi na kulola milangisu yila yeahenga. 7 Ndava
muni vandu vevatalalaliwi mizuka mihakau, yavahumili kwa lwami luvaha,
vandu vevapolili higa na vangagenda valamisiwi. 8 Kwavili na luheku
luvaha pamuji wenuwo.
9 Hinu pamuji wenuwo kwavili na mundu mmonga liina laki Simoni,
mweakitili uhavi waki, pamuji wenuwu na kuvakangasa vandu va ku
Samaliya, akujikwiha kuvya mwene ndi mweitopela, 10 na vandu voha
vadebe na vavaha, vamyuwanili hotohoto vakajova, “Simoni ndi makakala
ga uchapanga gegikemelewa ‘Makakala gavaha.’ ” 11 Vamlandili ndava
avakangisi kwa lukumbi lutali ndava ya uhavi waki. 12 Nambu pavasadiki
ujumbi wa Filipi kulivala Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga na
kuyuwana makokoso ga Yesu Kilisitu, vagosi na vadala vabatiziwi. 13 Hati
Simoni mwene, asadiki na peamali kubatiziwa, akalongosana na Filipi,
akakangasa makangaso na gachinamtiti geahengili.
14 Vamitumi vala vevavili ku Yelusalemu, pevayuwini kuvya vakolon-
jinji va ku Samaliya vayidakili Lilovi la Chapanga, ndi vakavatuma
kwenuko Petili na Yohani. 15 Hinu pavahikili vakavayupila kwa Chapanga
vamsadika vala, muni vampokela Mpungu Msopi. 16 Ndava lukumbi
lwenulo Mpungu Msopi avi akona kuvahelelela yeyoha pagati yavi, nambu
vamali kubatiziwa paliina la Bambu Yesu ndu. 17 Kangi Petili na Yohani
vakavavikila mawoko gavi vamsadika, navene mewa vampokili Mpungu
Msopi.
18 Hinu Simoni pealoli kuvya mukuvikiwa mawoko na vamitumi, vam-
sadika vampokili Mpungu Msopi. Alingili kuvapela mashonga Petili na
Yohani, akajova, 19 “Mnipela na nene uhotola wenuwo muni nakamvikila
mawoko mundu yeyoha, apokela Mpungu Msopi.”
20 Nambu Petili akamyangula, “Fwila kulongolo na mashonga gaku
ndava wihololela kuvya wihotola kugula makakala ga Chapanga kwa
mashonga! 21 Veve uvi lepi na lilundu amala pandu popoha mulihengu ili,
muni mtima waku uganisa lepi palongolo ya Chapanga. 22 Ndava muni,
umuwuyila Chapanga waku kwa kukotoka uhakau waku, kavili umuyupa
Bambu mwene ihotola kukulekekesa maholo ngati ago. 23 Nikulola
hotohoto umelili wihu neju, ndi mkungiwa wa kumbudila Chapanga.”
24 Simoni akayangula, “Chondi, muniyupilayi kwa Bambu, likoto ku-
nikolela hati limonga pagati ya ago gemujovili.”
25 Petili na Yohani pevamalili kujova malovi gavi ga kukokosa ujumbi wa
Bambu, vakawuya ku Yelusalemu. Hinu pavavi mukuwuya vakakokosa
Lilovi la Bwina muhijiji yamahele ya ku Samaliya.

Filipi akumbatiza myimilila lihengu mmonga wa ku Ethiopia

26 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akamjovela Filipi, “Jitendelekela
uhamba kusini kupitila njila yeyihuma ku Yelusalemu mbaka ku Gaza.”

27 Filipi peamali kujitendelekela, akatumbula lugendu lwa kuhamba
Yelusalemu. Lukumbi lwenulo kwavili na mkolonjinji mmonga wa ku
Ethiopia. Avi mvika mashonga wa Kandake, nkosi wa Chidala wa ku
Ethiopia. 28 Mweavili munjila kuwuya kunyumba kuhuma ku Yelusalemu
kweahambili kumlumba Chapanga, atamili mumkokoteni wa kubiluswa
kuni ajisomelayi kwa lwami chitabu cha mlota wa Chapanga Isaya.
29 Mpungu Msopi akamjovela Filipi, “Hamba papipi na mkokoteni wenuwo
ulongosana nayu.” 30 Filipi akajumbalila papipi na mkokoteni wula,
akamyuwana mundu yula isoma muchitabu cha mlota wa Chapanga Isaya.
Penapo Filipi akamkota, “Wu, ukuchimanya chewisoma?”
31 Mundu yula akamyangula, “Nihotola wuli kumanya changali mundu
kunidandaulila?” Ndi akamgongolela Filipi akwela mumkokoteni wula na
kutama pamonga na mwene. 32 Pandu pa Mayandiku Gamsopi peasomayi
vayandiki aga,
“Avi ngati limbelele lelihamba kuhinjwa,
chinunu ngati mwana limbelele cheidumuliwa mangoma,
nakuyahamula mlomo.
33 Akoliwi soni na kunotewa chechikumvala.
Avi lepi wa kuhotola kulongela ndava ya mundu yoyoha chaki,
muni wumi waki uwusiwi pamulima.”
34 Muyimila hindu yula akamkota Filipi, “Nijovela, mlota wa Chapanga
uyu ijova mambu aga ndava yaki mwene, amala ndava ya mundu yungi?”
35 Hinu Filipi akatumbula pandu pa Mayandiku Gamsopi ago, akamjovela
Lilovi la Bwina ndava ya Yesu. 36 Pevavi vakona munjila, vakahika pandu
pepavi na manji ndi mundu yula akajova, “Pandu apa pana manji, wu,
chivii chindu kiki chechikunibesa nene kubatiziwa?” 37 Filipi akajova,
“Ngati wisadika kwa mutima waku woha wihotola kubatiziwa.” Namwene
akajova, “Nisadika Yesu Kilisitu ndi Mwana wa Chapanga.”
38 Hinu myimila hindu yula akahamula mkokoteni wa kubiluswa wula
uyima, Filipi na mwene vakahuluka mumanji ndi Filipi akambatiza.
39 Pavahumili mumanji Mpungu wa Bambu amkitili Filipi awuka, my-
imilila hindu akotoka kumlola kavili, nambu mwene akayendelela na
lugendu lwaki kuni avi na luheku. 40 Nambu Filipi akahumila ku Azoto,
na munjila avi mukukokosa Lilovi la Bwina mbaka peahikili ku Kaisalia.

9

Kusadika kwa Sauli
(Matendu 22:6-16; 26:12-18)

1 Nambu lukumbi lwenulo, Sauli ayonjokisi kuvayogofya kwa kuvakoma
vamulanda va Bambu. Akahamba kwa Mteta Mkulu, 2 akayupa balua
ya kummanyisa kwa nyumba za kukonganekela Vayawudi zezavi ku
Damasko, muni akavakolela vandu vevilanda Njila ya Bambu, vagosi
amala vadala, avakamula na kuvaleta ku Yelusalemu.
3 Sauli peavi munjila papipi kuhika ku Damasko, chigafula lumuli
kuhuma kunani kwa Chapanga lukamtindila kumlangasa mwene pandi
zoha. 4 Sauli akagwa pahi ndi akayuwana lwami lukumjovela, “Sauli,
Sauli! Ndava kyani ukuning'aha?”
5 Sauli akakota, “Ndi wayani veve, Bambu?”
Na lwami lula lukayangula, “Nene ndi Yesu mweukuning'aha. 6 Nambu
hinu yima uhamba kumujini, kwenuko ndi kwewijoviwa chechikugana
kuchihenga.”

7 Vandu vevavi mulugendu pamonga na Sauli vayimili nuu ndava ya
kukangaswa, vayuwini lwami lula nambu vamuwene lepi mundu yoyoha.
8 Sauli akayinuka, peagubukwili mihu gaki, nakuhotola kulola, hinu vandu
vevavi mulugendu nawu vakamkamula chiwoko kumlongosa mbaka ku
Damasko. 9 Sauli atamili magono gadatu changalola, na lukumbi lwenulo
lwoha atamii changalya chindu amala kunywa chindu chochoha.
10 Damasko kula ndi kwavili na msadika mmonga liina laki Anania.
Mwenuyo akemeliwi kujovewa na Bambu mumawono, "Anania!"
Mwene akayidika, "Nivii apa, Bambu."
11 Mwene Bambu akamjovela, "Ujitendelekahi uhamba kunjila
yeyikemelewa Selede mbaka kunyumba ya Yuda ukotayi kumvala
mundu yula mweahumili ku Taso, liina laki Sauli. Hinu akumuyupa
Chapanga, 12 na Sauli amali kuloleswa mumaono na Bambu, kuvya
mundu mweikemiwa Anania avi kuyingila mugati na kumvikila mawoko
muni alola kavili."
13 Nambu Anania akayangula, "Bambu, vandu vamahele nivayuwini
mambu gakumvala mundu uyu, niyuwini gahakau neju geavahengili
vamsadika vaku ku Yelusalemu kula. 14 Na hinu vamteta vakulu vampeli
uhotola Sauli abwela kuni ku Damasko kuvakamula voha vevakukusadika
veve."
15 Nambu Bambu akamjovela Anania, "Uhamba ndu, muni mwenuyo
nimuhagwili muni anihengela, kukokosa ndava ya liina langu kwa vandu
vangali Vayawudi na vankosi vavi na kwa vandu va Isilaeli. 16 Namwene
yati nikumlangisa mambu gamahele gegakumgana kung'aiswa ndava
yangu."
17 Hinu Anania akahamba mbaka panyumba yeniyo, akayingila mugati,
kangi akamvikila mawoko Sauli. Akamjovela "Mlongo Sauli, Bambu
Yesu ndi mweanitumili, mwene akuhumalili pawakavili munjila kubwela
kuni, anitumili nene muni uhotola kulola kavili na kumemeswa Mpungu
Msopi." 18 Bahapo vindu ngati magagau vikagwa pahi kuhuma mumihu
mwa Sauli, ndi akalola kavili. Hinu akayima, akabatiziwa, 19 na peamali
kulya chakulya makakala gaki gakamuwuyila.

Sauli ikokosa ku Damasko

Sauli atamili pamonga na vawuliwa magono gadebe ku Damasko kula.
20 Bahapo akatumbula kukokosa munyumba za kukonganekela Vayawudi,
kuvya Yesu ndi Mwana wa Chapanga.
21 Vandu voha vevamyuwini vakakangasa, vakakota, "Wu, mundu
mwenuyu lepi yula mweavakomili vandu vala vevamuyupayi kwa liina
la Yesu wa ku Yelusalemu? Na ndava ya mpangu wenuwo ndi abwela
penapa, avakamula vandu na kuvapeleka kwa vamteta vakulu!"
22 Sauli akayonjokeseka ukekesi na makakala, ndava ya kujova hotohoto
kuvya Yesu ndi Kilisitu, Vayawudi va ku Damasko luhala lukavayaga.
23 Pagamaliki magono gamahele, Vayawudi vakakonganeka na kukita
mpangu wa kumkoma Sauli. 24 Nambu Sauli ayuwini mpangu wavi. Kilu
na muhi vamlindili mumilyangu ya kuyingalila kumujini muni vahotola
kumkoma. 25 Lukumbi lwa kilu vawuliwa vaki vakamtola na kumhulusa
pahi mugati ya lidengu livaha mufwasi ya luwumba.

Sauli iwuya ku Yelusalemu

26 Sauli pahaikili ku Yelusalemu akalinga kujiwunga na vawuliwa
vala. Nambu vandu voha vamyogwipi vamsadiki lepi kuvya mwene ndi
mulanda wa chakaka. 27 Kangi Banaba akamtola Sauli na kumpeleka

kwa vamitumi, akavadandaulila kumvala Sauli cheamuwene Bambu munjila, na Bambu chealongili nayu. Mewawa avadandaulili kuvya Sauli cheahotwili kukokosa muuhotola wa Yesu changali wogohi, ku Damasko kula. 28 Hinu Sauli akatama pamonga nawu, akagendelela pa Yelusalemu poha kuni ikokosa liina la Bambu changali wogohi. 29 Mewawa alongili na kuhutana na Vayawudi vevilongela Chigiliki, nambu vene vapangili kumkoma. 30 Valongo vala pevayuwini mpangu wenuwo, vakamtola Sauli na kuhamba nayu ku Kaisalia ndi vakamtuma ahamba ku Taso.

31 Lukumbi lwenulo msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vakavya na uteke na mumiji yoha ya ku Yudea na ku Galilaya na ku Samaliya. Layendalili kukula mukuyupa Bambu na kuyonjokeseka na kutangatiliwa na Mpungu Msopi.

Petili ku Luda na ku Yopa

32 Petili peavi mulugendu kila pandi mewa avahikilili vandu va Chapanga vevatamayi kumuji wa Luda. 33 Kwenuko akamkolili mundu mmonga liina laki Ainea mweavi na utamu wa kupola higa, ndi agonili pa mpasa mulukumbi lwa miyaka nane. 34 Petili akamjovela, “Ainea, Yesu Kilisitu akukulamisa. Yimuka, ujitandikila mpasa waku.” Bahapo Ainea akayima. 35 Vandu voha va ku Luda na ku Saloni pavawene Ainea, vakamuwuyila Bambu.

36 Kumuji wa Yopa kwavili na mulanda mmonga mdala liina laki Tabita, kwa Chigiliki ndi Doka mana yaki huluku. Mdala mwenuyo ahengayi mambu ga kumganisa Chapanga na kuvatangatila vangangu. 37 Magono genago alwalili na kufwa. Hinu vandu vayisambisi higa yaki, vakamgonesa kugolofa. 38 Muji wa Luda wavi papipi na muji wa Yopa, hinu vamsadika vala pevayuwini kuvya Petili avi kwenuko, ndi vakavatuma vandu vavili na ujumbi uwu, “Chondi, ubwela kwitu kanyata.” 39 Hinu, Petili akawuka na kulongosana na vajumbi vala, pevamali kuhika vampeliki kugolofa. Valipwela voha vevavi penapo vamtindili Petili vakavembeneka na kumlangisa magwanda na nyula zoha zeatengenezayi Doka pavi mumi. 40 Petili avahumisi kuvala vandu voha akafugama akayupa kwa Chapanga. Kangi akahegelela payavi higa pala na kujova, “Tabita, yumuka!” Mwene akagubukula mihu, hinu peamuwene Petili ndi akayinuka na kutama. 41 Petili akamkamula chiwoko, akamyinula. Kangi akavakemela vamsadika na valipwela vala ndi akavagotolela kuni avi mumi. 42 Malovi ga lijambu lenilo gadandasiki pandu poha ku Yopa, na vandu vamahele vakamsadika Bambu. 43 Petili atamili ku Yopa kwa magono nunuyu, munyumba ya mundu mweitendelekela vindu vya chikumba liina laki Simoni.

10

Petili na Kolineli

1 Pamuji wa Kaisalia kwavili na mundu mmonga liina laki Kolineli, mwene avi mkulu wa manjolinjoli va chikundi chechikemelewa “Msambi wa Italia.” 2 Mwene avi mundu mbwina, mwene pamonga na lukolo lwaki voha vamuyupayi Chapanga. Ahengayi mambu gamahele ga kuvatangatila vangangu va Vayawudi na kumuyupa Chapanga magono goha. 3 Ligono limonga lukumbi lwa saa tisa ya muhi awene maono hotohoto, Mtumu wa kunani kwa Chapanga akumbwelela na kumjovela, “Kolineli!”

4 Kolineli akamlolokesa takataka cha wogohi Mtumu wa kunani kwa
Chapanga yula, ndi akamkota “Chivii kyani Bambu?”
Mtumu wa kunani kwa Chapanga akamyangula, “Chapanga ayuwini
kumuyupa kwaku na aganisiwi na kuvatangatila kwaku vangangu ndi
akukumbwiki. 5 Hinu, uvatumayi vandu ku Yopa vakamtola mundu
mmonga liina laki Simoni. Ndi mewa ikemelewa Petili. 6 Mwene
ndi myehe munyumba ya Simoni, mundu mweitendelekela vindu vya
chikumba. Nyumba yaki yivii pamuhana ya nyanja.” 7 Mtumu wa kunani
kwa Chapanga yula peawukili, Kolineli akavakemela vatumisi vavili va
nyumba na mmonga wa manjolinjoli vaki mweakumyidakila Chapanga.
8 Peavadandaulili mambu goha gegahumalili, akavatuma ku Yopa.
9 Chilau yaki, lukumbi lwa saa sita ya muhi, vandu avo vadatu mulu-
gendu lwavi, papipi kuhika ku Yopa, Petili akakwela kunani ya nyumba
kumuyupa Chapanga. 10 Njala yamvinili, akanogela kulya. Nambu
chakulya pachatendelekewayi mwene akalola maono. 11 Awene kunani
kwa Chapanga kudinduliwi na chindu ngati shuka yivaha yihuluswa
pahi, kuni yikamuliwi pandi zoha mcheche za mulima. 12 Na mugati ya
shuka yila mwavi hinyama ndalindali, hinyama ya magendelu mcheche na
hinyama yeyilandala pamulima na videge vyevimbululuka. 13 Akayuwana
lwami lukumjovela, “Petili, yimuka hinja na ulyayi.”
14 Nambu Petili akamyangula, “Lepi Bambu! Nene katu niwonjili lepi
chindu chochoha changayidakiliwa kulya.”
15 Nambu lwami lula lukamuyila kavili, “Lukamjovela vindu vyeaviyi-
dakiliwi na Chapanga kulya, kotoka kuvikelamela vihakau.” 16 Lijambu
lila lahengiki mala zidatu, kangi shuka yivaha yila yikawuyiswa kanyata
kunani kwa Chapanga.
17 Petili peavi akona ikangasa maono gala mana yaki kyani, hinu vandu
vala vevatumwili na Kolineli pevamanyiswi nyumba ya Simoni, vakahika
pamlyangu. 18 Vakahodisa kwa lwami, “Vakakota kuvya kuna myehe
mweitama apa ikemiwa Simoni Petili?”
19 Petili pealinga kuhololela mana ya maono gala, Mpungu Msopi
akamjovela, “Yuwanila! Vavi vandu vadatu vakukulonda. 20 Huluka
kanyata na ulongosana nawu kuhamba changali mtahu, muni nene ndi
mwenivatumili.” 21 Hinu, Petili akahuluka pahi, akavajovela vandu vala,
“Mwemukunilonda ndi nene. Ndava kyani munibwelili?”
22 Vene vakamyangula, atitumili “Kolineli mkulu wa manjolinjoli,
mundu mbwina, mweakumuyupa Chapanga, itopeswa na Vayawudi.
Ajoviwi na mtumu wa Kunani kwa Chapanga akumgongolela kun-
yumba yaki, muni ayuwana chochoha chila cheukumjovela.” 23 Petili
akavakemela mugati mula, akavapela pandu pa kugona kilu yila.
Chilau yaki, Petili akatumbula lugendu pamonga nawu. Vamsadika
vangi vevatamayi ku Yopa vakalongosana. 24 Ndi pamalau yaki vakahika
pamuji wa Kaisalia. Kolineli avi mukuvalindila mwene na vanalukolo
lwaki pamonga na vankozi veavagongolili. 25 Petili peavi mukuyingila Ko-
lineli akahamba kumkumbatila cha uganu, akamfugamila mumagendelu
gaki akamgundamila. 26 Nambu Petili akamuyinula, akamjovela, “Yima,
muni nene namundu ngati veve.” 27 Petili na Kolineli viyingila mugati,
kuni vilongela ndi vavakolili vandu vamahele vakonganiki. 28 Petili
akavajovela, “Mwavene mmanyi hotohoto, kuvya Myawudi abesiwi na
malagizu kwa njila ya kumuyupa Chapanga yaki kutangatilana na mundu
angali kuvya Myawudi, amala kumgendela nambu Chapanga anilangisi

nene kuvya nakuyidakiliwa kumkemela mundu yoyoha iganikiwa lepi amala mhakau. 29 Ndava ya yeniyo, pamwakanikemili nibweli changali mtahu. Hinu munijovela munikemelili kyani?”

30 Kolineli akayangula, “Magono gadatu gamumbele, lukumbi lwa saa tisa ya muhi, nene navi muchumba changu kumuyupa Chapanga. Chigafula namuwene mundu mweawalili nyula zezing'asima neju, ayimili palongolo yangu, 31 anijovili, Kolineli! Chapanga ayuwini chewiyupa pamonga na teta zaku kwa vangangu. 32 Hinu uvatuma vandu vahamba ku Yopa, vakamkemela mundu mmonga liina laki Simoni mweikemelewa mewa Petili. Mwenuyo avili kunyumba ya Simoni, mundu mweitendelekela vindu vya chikumba, nyumba yaki yivii pamumhana ya nyanja. 33 Ndi kanyata navatumili vajumbi kwaku, wamwene ukitili chabwina kubwela. Tavoha apa tivii palongolo ya Chapanga, ndava ya kukuyuwanila chindu chochoha cheakulagizi Bambu utijovela.”

Makokosa ga Petili

34 Kangi Petili akatumbula kujova, “Hinu nimanyili kuvya Chapanga ibagula lepi. 35 Nambu mundu yeyoha mumulima mweiyupa na kuhenga gakumganisa Chapanga yati iyidakiliwa namwene. 36 Umanyili ujumbi wula Chapanga weavapelekili vandu va ku Isilaeli, ikokosa Lilovi la Bwina lelileta uteke kwa njila ya Yesu Kilisitu mwene ndi Bambu wa voha. 37 Mwavene mumanyili lijambu lelahumalili pamulima woha wa Vayawudi kutumbula ku Galilaya Yohani peamali kukokosa ndava ya ubatizu. 38 Mwimanya kuvya Chapanga cheamhagwili Yesu wa ku Nazaleti, ndi akammemesa Mpungu Msopi na kumpela makakala. Chapanga avi pamonga nayu, mwene ahambili kila pandu kuhenga gabwina na kuvalamisa vandu voha vevang'aiswi na Setani. 39 Tavete tagawene mambu goha geagahengili pamulima wa Vayawudi na muji wa ku Yelusalemu. Vamkomili na kumvamba munjila ya msalaba. 40 Nambu Chapanga amyukisi pagamaliki magono gadatu kuhuma kwa vevafwili. Akaloleka hotohoto, 41 awonikini lepi kwa vandu voha, nambu kwa tete ndu tetamali kuhaguliwi na Chapanga kuvya vetagawene. Ndi tete vetalili na kunywelela pamonga nayu peamali kuyuka kwaki. 42 Atilagazili kuvakokosela vandu voha Lilovi la Bwina na kuvajovela kuvya mwene ndi mweahaguliwi na Chapanga, kuvya mhamula wa vandu vevavili mumi na vandu vevafwili. 43 Vamlota voha va Chapanga vijova ndava yaki kuvya mundu yoyoha mweakumsadika Yesu, yati ilekekeswa kumbudila Chapanga, paliina laki.”

Kolineli na valongo vaki vakumpokela Mpungu Msopi

44 Petili pavi akona ilongela malovi ago, Mpungu Msopi akavahelelela vandu voha vevayuwanila ujumbi wula. 45 Vayawudi vamsadika vevabweli pamonga na Petili kuhuma ku Yopa, vakangisi kulola Chapanga avamemisi njombi ya Mpungu Msopi vandu vangali Vayawudi. 46 Muni vavayuwini vilongela kwa muluga za chiyehe kuni vakumulumbalila Chapanga. Kangi Petili akajova, 47 “Vandu ava vampokili Mpungu Msopi ngati tete. Wu, avi mundu yoyoha, mweakuvabesa vakotoka kubatiziwa na manji?” 48 Ndi akalagiza vabatiziwa kwa uhotola wa Yesu Kilisitu, kangi vakamuyupa Petili atama nawu magono nunuyu.

11

Malovi ga Petili kwa vamsadika va ku Yelusalemu

1 Vamitumi na vamsadika nunuyu vevavi ku Yudea vayuwini kuvya
vandu vangali Vayawudi navene mewa vapokili Lilovi la Chapanga.
2 Hinu Petili, peawuyili ku Yelusalemu, vamsadika va Vayawudi vala
vevaganisiwi kuvya vandu vangali Vayawudi vevadumwili jandu. Ndi
vakang'ung'uta vakajova, 3 "Veve uhambili kutama na vandu vanga yingila
jandu na hati kulya pamonga nawu!" 4 Penapo Petili akavadandaulila
hotohoto kugavala mambu gala gegahengiki.
5 "Ligono limonga namuyupayi Chapanga kumuji wa Yopa, nagawene
maono, nachiwene chindu ngati shuka yivaha yihuluswa pahi kuhuma
Kunani kwa Chapanga, kuni yikamuliwi pandi zoha mcheche, yavikiwi
pamuhana yangu. 6 Panakalingulili bwina mugati naloli hinyama ya
magendelu mcheche, na hinyama ya mudahi na hinyama yeyilandala
pamulima na hidege yeyimbululuka. 7 Kangi nayuwini lwami lukuni-
jovela, 'Petili, yimuka uhinja na kulya.' 8 Nambu nene nikajova, 'Lepi
Bambu, muni chakulya chochoha changayidakiliwa katu nakuyingila
hati padebe mumlomo wangu.' 9 Nambu lwami lwa Kunani kwa
Chapanga lwayuwaniki kavili, 'Nakuvikelema vyangayidakiliwa vyakulya
vyeavinyambisi Chapanga.' 10 Lijambu lenilo lahengiki mala yidatu,
pamwishu vindu vyoha vikawuyiswa Kunani kwa Chapanga. 11 Chigafula
vandu vadatu kuhuma Kaisalia vevatumiwi kubwela kwangu vakahika pa-
nyumba mwenatamayi. 12 Mpungu Msopi akanijovela nihamba pamonga
nawu changali mtahu. Vamsadika ava sita nalongosini nawu kuhamba
Kaisalea na kwenuko tavoha tayingili munyumba ya Kolineli. 13 Mwene
atijovili namuna cheamuwene mtumu wa kunani kwa Chapanga, chea-
muhumili munyumba yaki na kumjovela, 'Tuma vajumbi vahamba ku
Yopa vakamkemela mundu mmonga liina laki Simoni paliina lingi Petili.
14 Mwene yati akukujovela malovi gegakusangula veve pamonga na
valongo vaku.' 15 Panatumbwili kulongela, Mpungu Msopi avahelili ngati
cheatumbwili kutihelela tete. 16 Kangi nakumbwiki malovi geajovili
Bambu, 'Yohani abatizi kwa manji nambu nyenye yati mwibatiziwa kwa
Mpungu Msopi.' 17 Hinu ngati Chapanga avapelili njombi vandu vangali
Vayawudi ngati cheatipelili tete tetamsadiki Bambu Yesu Kilisitu, wu,
nayani nene hati nilinga kumbesa Chapanga?"
18 Pevagayuwini malovi ago, vakaleka mhutanu, vakamlumba Cha-
panga, mukujova, "Kumbi! Chapanga avapeli fwasi vandu vangali
Vayawudi vamuwuyila mwene vapata wumi!"

Vamsadika va ku Antiokia

19 Kangi, ndava ya mang'ahiso gegahumalili lukumbi Stefani ikomiwa,
vamsadika vapechengini. Vangi vakahamba mbaka Foinike vangi Kuplo
na vangi ku Antiokia mukukokosa ujumbi wula kwa Vayawudi ndu.
20 Nambu vamsadika vangi vevahumili Kuplo na Kulene, vakahambili
ku Antiokia vakakokosa ujumbi wenuwo kwa vandu vangali Vayawudi,
vakokosayi Lilovi la Bwina la kumvala Bambu Yesu. 21 Bambu avatangatili
na vandu vamahele vasadiki na kumuwuyila Bambu.
22 Malovi ga lijambu lila lahikili msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu va ku Yelusalemu. Ndi vamtumili Banaba ahamba ku Antiokia.
23 Peahikili kwenuko avawene vandu vamotisiwi na Chapanga, ndi akavya
na luheku na kuvakangamalisa mitima voha vasindimala musadika yavi
kwa Bambu. 24 Banaba avili mundu mbwina na mweamemiswi Mpungu
Msopi na sadika, ndava ya lihengu la Banaba msambi uvaha wa vandu
wayonjokisiki kwa Bambu.

25 Kangi, Banaba akawuka na kuhamba ku Taso kumlonda Sauli. 26 Hati peamuwene, amletili ku Antiokia. Voha vavili vakatama pamonga na msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu mu mwaka mmonga, kuni viwula msambi uvaha wa vandu. Ku Antiokia kwenuko ndi vawuliwa va kutumbula vakemeliwi Vakilisitu.
27 Mu magono genago, vamlota vangi va Chapanga vahumili ku Yelusalemu vakahelela ku Antiokia. 28 Hinu, mmonga wavi mweikemiwa Agabo alotili yati kwiva na njala yivaha pamulima wula. Njala yeniyo yahumalili lukumbi lwa ulongosi wa Kilaudio. 29 Vawuliwa vala vakahamula kuvatangatila vamsadika vevatama ku Yudea, kila mmonga apeleka chindu chochoha cheihotola. 30 Ndi vakakita mewa na kuvapela njombi zavi Banaba na Sauli vakavagotolela vagogo va vamsadika.

12

Mang'ahiso gamahele

1 Papipi na Lukumbi lwenulo, Nkosi Helodi atumbwili kuvang'aha msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. 2 Ahamwili Yakobo akomiwa na upanga, mlongo wa Yohani. 3 Peamanyili kuvya lijambu lenilo lavaganisi Vayawudi, ndi ayendalili akamkamula Petili. Lenilo lahengiki lukumbi lwa Mselebuko wa Mabumunda gangali ngemeku. 4 Peamali kumkamula Petili, akamsopa muchifungu, akavika manjolinjoli mcheche mu msambi mcheche. Helodi aganili kumuhumisa pavandu pawimalika Mselebuko wa Pasaka. 5 Hinu, lukumbi Petili avi muchifungu, nambu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vayendalili kumuyupa Chapanga kwa kukangamala.

Petili isanguliwa kuhuma muchifungu

6 Kilu kwakona ligono Helodi lealindila kumuhumisa Petili pavandu, Petili agonili pagati ya manjolinjoli vavili. Kuni akungiwi minyololo yivili, na valonda vavi mlyangu wa kujela mukulindila. 7 Bahapo, mtumu wa kunani kwa Chapanga akamuhumila na kuyima papipi nayu na lumuli wamlangisi muchifungu. Mtumu wa Kunani kwa Chapanga yula akamtova Petili muluvafu akamuyumsa akamjovela, “Yumuka kanyata!” Bahapo, minyololo yevamkungalili mu mawoko yikadaukana na kugwa pahi. 8 Hinu mtumu wa Kunani kwa Chapanga akamjovela, “Kunga mkungi na champali zaku.” Kangi akamjovela, “Uwala likoti laku na unilandayi.” 9 Petili akamlanda mbaka kuvala, nambu nakumanya kuvya gegihengeka na mtumu wa kunani kwa Chapanga gala ndi gachakaka, aholalili manya ilota maono. 10 Vapitili msambi wa valonda va kutumbula na kugelekela chingi, ndi vakahika pamlyangu wa lyuma wa kuyingila pamuji. Mlyangu wula wadindwiki wene, navene vakahuma kuvala. Pavagendayi munjila bahapo mtumu wa kunani kwa Chapanga yula akamleka Petili.
11 Hinu Petili peamanyili gegahumili, akajova, “Hinu nimanya chakaka kuvya Bambu amtumili mtumu wa kunani kwa Chapanga anisangula kuhuma mu mawoko ga Helodi na mambu goha Vayawudi gevalindalila.”
12 Peamanyili genago, ndi akahamba mbaka kunyumba ya Maliya nyina waki Yohani mweikemiwa mewawa Maluko. Mwenumo vandu vamahele vakonganiki kumuyupa Chapanga. 13 Petili ahodisi mlyangu wa kuvala na mdala mmonga mtumisi liina laki Loda, akamyidakila. 14 Msikana yula amanyili kuvya mweihodisa ndi Petili, akavya na luheku neju, hati kwakona kudindula mlyangu wula ndi akajumbalila mugati kuvajovela

kuvya Petili ayimili kuvala ya mlyangu. 15 Vakamjovela msikana yula, “Una lupengu!” Nambu mwene akakangamala kujova chakaka. Vene vakamyangula, “Mwenuyo ndi manya mtumi waki.”

16 Lukumbi lwenulo Petili ayendelela kuhodisa mlyangu. Pamwishu vakadindula mlyangu pavamuwene vakakangasa neju. 17 Mwene akavagunisa kwa kuvalangisa chiwoko, akavadandaulila Bambu cheamusiwi muchifungu. Kangi akavajovela lijambu lenilo vavajovela Yakobo na vamsadika vangi vala, kavili akawuka na kuhamba pandu pangi.

18 Kwapachili wogohi wavayingili manjolinjoli vala, vakatumbula kukotana, “Kyani chechimkolili Petili?” 19 Helodi akalagazila vamlonda, nambu vamuwene lepi. Hinu akalagiza manjolinjoli vala vakotiwa, kangi akahamula vakomiwa.

Helodi akawuka ku Yudea kula, na kuhamba kumuji wa Kaisalia na kutama.

Kufwa kwa Helodi

20 Helodi ayomiswi neju na vandu va ku Tilo na vandu va ku Sidoni, hinu vene vampelekili vajumbi. Vene vakahotola kumkulukisa hoti Blasto avyaa upandi wavi, Blasto avi myimilila mkulu wa nyumba ya Unkosi. Kangi vakamhambila Helodi na kumuyupa kuvya na uteke, muni mulima wavi wahuvalila mulima wa Nkosi ndava ya chakulya.

21 Ligono limonga lelahaguliwi, Helodi kuni awalili nyula yaki ya unkosi na kutama pachigoda cha unkosi, avakokosili vandu. 22 Vandu vala vakaluluta kwa lwami vakajova, “Lwenulo ndi lwami lwa chapanga, lepi lwa mundu.” 23 Bahapo mtumu wa kunani kwa Chapanga akamgwisa Helodi pahi ndava amlumbalili lepi Chapanga, ndi akamemenwa na mangokoko ndi afwili.

24 Nambu Lilovi la Chapanga likayonjokesa kukula na kudandasika.

25 Banaba na Sauli pevamalili lihengu lavi, vakawuya ku Yelusalemu vakamtola Yohani mweikemiwa Maluko.

13

Banaba na Sauli vihaguliwa na kutumwa

1 Mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Antiokia kwavili na vandu vangi vevavi vamlota va Chapanga na vawula, pagati yavi vavi Banaba na Sauli na Simioni mweikemiwa mtitu, Lukio wa Kulene, Manaeni mwealeliwi pamonga na Nkosi Helodi. 2 Pavamuyupayi Bambu na kujihinisa chakulya, Mpungu Msopi akavajovela, “Mnihagulila Banaba na Sauli ndava ya lihengu lenivakemelili.”

3 Hinu vakajihinisa chakulya neju na kumuyupa Chapanga, vakavapamisa mawoko panani yavi vakavatuma vahamba.

Banaba na Sauli vikokosa ku Kuplo

4 Hinu, Mpungu Msopi peamali kuvatuma Banaba na Sauli, vakahelela mbaka Seleukia na kuhuma kwenuko vakayingila muwatu mbaka kukisiwa cha Kuplo. 5 Pavahikili ku Salami vakakokosa Lilovi la Chapanga munyumba za kukonganekela Vayawudi. Yohani Maluko avi mtangatila wavi.

6 Vagendili kuhuma upandi umonga na kuhamba upandi wungi wa kisiwa na kuhika Pafo, vamkolili mundu mmonga Myawudi mhavi liina laki Bal yesu mlota wa udese. 7 Mwenuyo avi pamonga na Seligio Pauli, mkulu wa kisiwa chila avi mundu wa luhala neju. Selgio Pauli avakemili

Banaba na Sauli muni ayuwana Lilovi la Chapanga. 8 Nambu mhavi yula
Bal yesu mweikemelewa Elima kwa Chigiliki, alingili kuvabelelela muni
kumbesa mkulu wa kisiwa chila akotoka kusadika sadika ya Chikilisitu.
9 Hinu Sauli mweikemiwa mewa Pauli, kuni amemisiwi Mpungu Msopi,
akamlolokesa takataka mhavi yula, 10 na kujova, "Veve wamwana wa
Setani, likoko wa kila chindu chechimganisa Chapanga, mweumemili
uhakau na udese. Nakuleka hati padebe kubudisa uchakaka wa njila
selede za Bambu! 11 Hinu, chiwoko cha Bambu yati chikubuna, yati wivya
ngalola nakuhotola kulola lilanga mulukumbi."

Bahapo Elima chitita chikayingila mumihu gaki hati gakakoyoko, hati
akatumbula kupamisa kuni na kuni, kulonda mundu wa kumkamula
chiwoko amulongosa. 12 Mkulu wa kisiwa yula peagawene mambu gala,
akasadika, akakangasa neju ndava ya mawuliwu gakumvala Bambu.

Banaba na Pauli kumuji wa Antiokia pamulima wa Pisidia

13 Kangi Pauli na vayaki vakawuka Pafo, vakayingila muwatu na
kuhamba kumuji wa Peliga mulima wa Pamfulia. Nambu Yohani Maluko
avalekili na kuwuya ku Yelusalemu. 14 Nambu vene vayendalili na
lugendu kuhuma Peliga mbaka pamuji wa Antiokia ya Pisidia. Ligono
la Kupumulila vakayingila munyumba ya kukonganekela Vayawudi na
kutama pahi. 15 Pevamali kusoma muchitabu cha malagizu ga Bambu
geampeli Musa na Mayandiku ga Vamlota va Chapanga, vala vachilongosi
va nyumba ya kukonganekela Vayawudi yila vavatumili ujumbi uwu,
"Valongo ngati kuvi na malovi ga kuvakangamalisa mitima vandu ava
mujova." 16 Ndi Pauli akayima na kuvapungila chiwoko na kutumbula
kuvajovela, "Vakolonjinji va Isilaeli na voha mwemumtopesa Chapanga,
muniyuwanila! 17 Chapanga wa mulima uwu wa Isilaeli avahagwili
vagogo vitu, akavakita vandu va kuvya mulima uvaha pavatamayi
kuuyehe ku Misili. Kangi akavawusa kwenuko kwa makakala gaki.
18 Akasindimala nawu mulukumbi lwa miyaka alobaini kulugangatu kula.
19 Akagakomekesa makabila saba ga mulima wa Kanani ndi akavapela
mulima wenuwo vandu avo kuvya uhali wavi. 20 Mambu ago gahengiki
kwa lukumbi lwa miyaka miya mcheche na hamsini."

"Kangi akavapela vahamula mihalu vavalongosa mbaka magono ga
mlota wa Chapanga Samueli. 21 Chechagelekili ndi vakamyupa nkosi, ndi
Chapanga akavapela Sauli mwana wa Kishi wa lukolo lwa Benjamini,
akalongosa mulukumbi lwa miyaka alobaini. 22 Peamuwusili Sauli,
Chapanga akamhagula Daudi avya nkosi wavi. Chapanga mwene akava-
jovela hotohoto, nimhagwili Daudi mwana wa Yese, ndava muni mundu
mweakuniganisa. Mwenuyo ndi mweihenga mambu goha genikugagana.
23 Kuhuma mu chiveleku cha mundu mwenuyo, Chapanga ngati cheavala-
gizi vandu va Isilaeli kuvapelekela Msangula ndi Yesu. 24 Yesu peavi
akona kutumbula lihengu laki, Yohani amlongolili na kuvakokosela vandu
voha va Isilaeli kuvya yikuvagana vamuwuyila Chapanga na kubatiziwa.
25 Yohani peavi mukumala ujumbi waki avajovili vandu, Mwiholela nene
ndi yani? Mwemkumlindila lepi nene. Nambu yuwanila! Mweibwela
mumbela yangu, nene nakuganikiwa hati kuwopola nyosi za champali
zaki!"

26 "Valongo vangu, nyenye chiveleku cha Ibulahimu, na vangi voha
mwemkumtopesa Chapanga! Ujumbi uwu wa usangula uletiwi kwitu!
27 Muni vakolonjinji va Yelusalemu na vakulu vavi vammanyili lepi Yesu
kuvya Msangula, katu nakugamanya malovi ga vamlota va Chapanga

gegasomewa kila Ligono la Kupumulila. Pamonga na ago vakagatimilisi
kwa kumkoma Yesu lifwa. 28 Pamonga na avi lepi na yeyikumgana
akomiwa, vamyupili Pilatu amhukumwa lifwa. 29 Na pevamali kuhenga
goha gegayandikiwi kumvala Yesu, vakamuhulusa kuhuma mu msalaba,
vakamvika mu litinda la mbugu. 30 Nambu Chapanga amuyukisi kwe-
vafwili. 31 Mwene kwa magono gamahele, avahumalili vealongosini nawu
kuhuma ku Galilaya mbaka ku Yelusalemu. Venavo ndi hinu vandu
vevakujovela vandu va Isilaeli mambu ga Yesu. 32 Hinu tete tikuvakokosela
nyenye Lilovi la Bwina, lenilo ndi lilaganu kwa vagogo vitu, 33 Chapanga
ahengili lilaganu lenilo ndava yitu tete chiveleku chavi kwa kumyukisa
Yesu, ngati cheyiyandikiwi Muzabuli ya pili,
‘Veve ndi Wamwana vangu na nene
lelu na Dadi waku.’
34 Na ndava ya kumyukisa kwevafwili, nakuwuya kavili kwenuko ndi
awolili lepi. Chapanga ajovili,
‘Yati nikupela mota ya usopi na uchakaka
zezanamlagazili Daudi.’
35 Hinu wijova mu mayandiku gangi ga Zabuli,
‘Umleka lepi Msopi waku awola.’
36 Daudi mwene ahengili geigana Chapanga mulukumbi lwaki, na kangi
afwili na kuvikiwa mu litinda la mbugu papipi na vagogo vaki, na higa
yaki yawolili. 37 Nambu yula mweayukiswi na Chapanga kwa vafwili
awolili lepi. 38 Ndava muni valongo vitu tigana nyenye mumanya chakaka
kuvya munjila ya Yesu, ujumbi wa kulekekesewa kumbudila Chapanga
ukokoswa kwinu, 39 mundu yoyoha mweamsadika mwene ndi ilekekesewa
kumbudila Chapanga kwoha, lijambu langahotoleka ndava ya kulanda
Malagizu ga Bambu geampeli Musa. 40 Mujiyangalila, gegajoviwi na
vamlota va Chapanga gala gakotoka kuvakolela,
41 ‘Myuwanila, nyenye mwemuvi na likomo, mkangasayi na mfwayi!
Muni chindu chenihenga hinu, mulusenje lwinu,
yati musadika lepi hati ngati mundu avajovoli.’ ”

42 Pauli na Banaba pavawukili munyumba ya kuyupila Chapanga mula,
vandu vala vakavagongolela vabwela Ligono la Kupumulila leligelekela,
vavakangamalisa mambu gala. 43 Mngonganu wula pawamaliki Vayawudi
vamahele na vandu vangali Vayawudi vevayingili njila ya kumuyupa Cha-
panga ya Vayawudi ndi vakavalanda Pauli na Banaba. Vene vakalongela
nawu na kuvakangamalisa mitima vayendelela kutama kwa kuhuvalila
ubwina wa Chapanga.

44 Ligono la Kupumulila lila lelagelekili kila mundu pamuji wula
abwelili kuyuwanila Lilovi la Bambu. 45 Nambu Vayawudi pavawaweni
vandu vamahele vakamema wihu, vakagabela malovi gaajovayi Pauli na
vakamliga. 46 Pauli na Banaba vakalongela kwa ukekesi neju, “Yaganikiwi
Lilovi la Chapanga litumbula kuvahikila hoti nyenye, nambu ndava
mulibelili na kuvya nakuhotola kupokela wumi wa magono goha, hinu
tikuvaleka na kuvahambila vandu vangali Vayawudi. 47 Muni Bambu
atilagazili aga,
‘Nikuviki lumuli lwa vandu va pamulima, muni vandu voha vasanguliwa
pamilima yoha.’ ”

48 Vandu vangali Vayawudi pevayuwini lijambu lila vakavya na luheku,
vakaulumbalila ujumbi wa Bambu na vevahaguliwi vala kupewa na wumi
wa magono goha wangali mwishu, vakavya vamsadika.

49 Lilovi la Bambu ladandasiki kila pandu pamulima. 50 Nambu
Vayawudi vakavakulukisa vadala vangali Vayawudi vevitopeswa vevaku-
muyupa Chapanga na vagosi vevimanyikana wa muji wula. Vakatumbula
kuvang'aha Pauli na Banaba, vakavavinga vahuma pamuji wavi. 51 Hinu
vamitumi vala vakakung'unda lububu mumagendelu gavi kulangisa vabeli
Lilovi la Bambu na vakahamba ku Ikonio. 52 Na vamsadika va ku Antiokia,
ndi vamemiswi luheku na Mpungu Msopi.

14

Pauli na Banaba ku Ikonio

1 Mewawa ku Ikonio kula, Pauli na Banaba vakayingila munyumba ya
kukonganekela Vayawudi. Vakalongela cha ukekesi hati msambi uvaha wa
Vayawudi na Vagiliki vakasadika. 2 Nambu Vayawudi vevabeli kusadika
vakavakulukisa vandu vangali Vayawudi vavayomela Pauli na Banaba.
3 Vayendalili kutama kwenuko mulukumbi lutali. Vakalongela cha ukekesi
ndava ya Bambu, na Bambu mwene ajilangisi uchakaka wa ujumbi
wevihumisa kwa ubwina waki, kwa kuvahotosa kukita gachinamtiti na
makangaso. 4 Vandu va muji wula vakalekengana, vangi vakavya upandi
wa Vayawudi na vangi vakavya upandi wa vamitumi vala.

5 Kangi vandu vangali Vayawudi na Vayawudi pamonga na vachilongosi
wavi, vakakita mpangu wa kuvakitila gahakau na kuvakoma kwa mag-
anga. 6 Vamitumi vala pevamanyili mpangu wenuwo, vakajumbalila ku
Lusitila na ku Delibe, miji ya ku Lukonia, na pamwambu ya miji ya papipi,
7 ndi vakayendelela kukokosa Lilovi la Bwina.

Pauli na Banaba ku Lisitila na ku Delibe

8 Lusitila kwenuko kwavili na mundu mmonga mweavi ngagenda
kutumbula kuvelekewa kwaki, katu nakuhotola kugenda. 9 Ngagenda yula
amyuwanilayi Pauli peakokosayi. Hinu Pauli akamlolokesa takataka na
peamanyili kuvya avi na sadika ya kuhotola kulamiswa, 10 akamjovela
kwa lwami luvaha, “Yima na magendelu gaku!” Bahapo mundu yula
akahumba na kutumbula kugenda. 11 Msambi wa vandu pavawene
lijambu leakitili Pauli, vakajova kwa lwami luvaha muluga ya Kilukaonia,
“Hinu vachapanga vatibwelili kwa musula ya mundu!” 12 Vakavapele
mahina ga uchapanga, Banaba vakamkemela Zeu, na Pauli ndava muni avi
mjovaji mkulu, vakamkemela Helime. 13 Mteta wa chapanga Zeu, nyumba
yaki yavi pamuhana ya muji, akagega ng'ombi mpapakasi na njingwa ya
maluva palongolo ya mlyangu ukulu muji pamonga na msambi wa vandu
vagana kuvawusila luteta vamitumi.

14 Nambu Banaba na Pauli pevayuwini malovi gala vakapapula nyula
zavi na kujumbalila pamsambi wa vandu wula, na kujova kwa lwami
luvaha. 15 “Vagosi nyenye, ndava kyani mwikita lijambu lenili? Tete
mewa tavandu ngati nyenye. Ndi tikuvakokosela Lilovi la Bwina,
nyenye mukoto kugundamila chimong'omong'o, mumuwuyila Chapanga
wa wumi, mweawumbili kunani na mulima na nyanja pamonga na
vindu vyoha. 16 Kadeni Chapanga avalekekisi vandu voha vahenga
chevigana vene. 17 Nambu Chapanga alekili lepi kujilangisa kwa mambu
gabwina geavahengili, kuvatonyela fula kuhuma kunani, kuvapela
mabenu mulukumbi lwaki na kuvapela chakulya cha kuyimemesa mitima
yavi luheku.” 18 Pamonga na vamitumi kujova malovi genago, yavili
nakunonopa kuubelelela msambi wa vandu ukoto kuvawusila luteta.

19 Kangi Vayawudi nunuyu vakabwela kuhuma Antiokia na Ikonio,
vakavakulukisa vandu, vamtova Pauli na maganga. Vakamkwega mbaka
kuvala ya muji, kuni vahololela afwili. 20 Nambu vawuliwa pavamtindili
akayumuka akawuya kumujini. Chilau yaki mwene pamonga na Banaba
vakahamba ku Delíbe.

Pauli na Banaba viwuya kumuji wa ku Antiokia ya ku Silia

21 Pauli na Banaba vakakokosa Lilovi la Bwina ku Delibe, ndi vakayon-
jokeseka vawuliwa vamahele. Kangi vakawuya ku Antiokia vakavedukila
Lusitila na Ikonio. 22 Ndi vakavakangamalisa mitima vamsadika, vasindi-
mala na sadika yavi, vakavajovela ngati tavoha yikutigana kuyingila
Muunkosi wa Chapanga munjila ya mang'ahiso gavaha. 23 Pauli na Banaba
vakavahagula vagogo mukila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu
ndava ya kuyupa Chapanga na kujihinisa chakulya, vakavavika muulonda
wa Bambu mwevakumsadika.
24 Pevamalili kupitila Pisidia ndi vakahika Pamfulia. 25 Kangi pevamalili
kuvakokosela ujumbi wula vandu va ku Peliga, ndi vakahamba ku Atalia.
26 Mulugendu vakahuma ku Atalia vakawuya ku Antiokia kwevayupiwi
ubwina wa Chapanga, ndava ya lihengu levakitili.
27 Na pavahikili vahengili mngonganu na vamsadika vakavajovela
vandu mambu goha, Chapanga geagahengili pamonga nawu, na
cheavadindulili vandu vangali Vayawudi mlyangu wa sadika. 28 Ndi
vakatama pamonga mulukumbi lutali na vamsadika vala.

15

Mngonganu ku Yelusalemu

1 Hinu, vandu vangi vakahuma ku Yudea na kubwela ku Antiokia,
vakatumbula kuvawula valongo vala, nakuhotola kusanguliwa ngati
mwangayingila jandu, ngati mvelu wa Musa cheulagiza. 2 Pauli na
Banaba vakavya na mhutanu na vandu vala ndava ya lijambu lila, ndi
vakahamuliwa Pauli na Banaba pamonga na vamsadika vangi va Antiokia
vahamba ku Yelusalemu kukonganeka na vagogo na vamitumi ndava ya
lijambu lenilo.
3 Mulugendu lwavi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndi
vavatangatili, vakapitila ku Foinike na ku Samaliya na kuvajovela vandu
vangali Vayawudi chavamsadiki Chapanga. Malovi ago gavagahekisi
neju vamsadika voha. 4 Pavahikili ku Yelusalemu, vakagongolelewa
na msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na vamitumi na vagogo,
vene vakavajovela mambu goha Chapanga geagahengili pamonga nawu.
5 Nambu vamsadika vangi va msambi wa Vafalisayu vakayima na kujova,
“Yikuvagana vandu vangali Vayawudi vadumuliwa jandu na kuvalagiza
kulanda mhilu wa Musa.”
6 Hinu vamitumi na vagogo vakakonganeka ndava ya kulongalela
lijambu lenilo. 7 Ndi pavakotini neju, Petili akayima na kujova, “Valongo
vangu, mumanyili kuvya Chapanga anihagwili nene kadeni pagati yinu
muni nikokosayi Lilovi la Bwina kwa vandu vangali Vayawudi navene
vayuwana na vasadikayi. 8 Na Chapanga mweimanya mitima ya vandu,
ajilangisi kuvayidakila kuvapela Mpungu Msopi vene ngati cheatipeli tete.
9 Nakuvabagula vandu, tete amala vene, ainyambisi mitima yavi ndava
vakumsadika. 10 Hinu ndava kyani kumlinga Chapanga, mukuvagegesa
ndwika vamsadika vala, ndwika vagogo vitu wala tavete tihotola lepi

kugega? 11 Lepi, ndi tete tisadika ngati vene, yati tisanguliwa munjila ya
ubwina wa Bambu Yesu."
12 Mngonganu wa vandu voha wagunili nuu, ukuwayuwanila Pauli na
Banaba vidandaula gachinamtiti na makangaso, Chapanga geagahengili
muujumbi wavi kwa vandu vangali Vayawudi. 13 Pevamali kulongela,
Yakobo akatumbula kujova, "Muniyuwanila valongo vangu! 14 Simoni
Petili atidandaulili Chapanga penapo kadeni cheajilangisi kwa vandu
vangali Vayawudi na kuvahagula vangi pagati yavi, vavyai vandu vaki.
15 Lijambu lenilo ndi liyidakilana na malovi ga vamlota va Chapanga, ngati
Mayandiku Gamsopi chegijova,
16 'Bambu ajovili,
pagenaga yati niwuya,
na kuujenga kavili nyumba ya Daudi,
yeyigwili.
17 Vandu vangi voha na vandu vangali Vayawudi,
voha venivakemili vavyayi vangu yati vakunilonda Bambu.
18 Ndi cheajovili Bambu, mweagamanyisi mambu aga kuhuma kadeni.' "
19 Yakobo akayendelela kujova, "Nene nilola kuvya chabwina lepi
kuvang'aha vandu vangali Vayawudi vevakumsadika Chapanga. 20 Nambu
chabwina tivayandikila ujumbi kuvajovela, vayepa kulya vyakula vi-
hakasa vya mahoka, vayepa ukemi vayepa kulya hinyama yidodanu na
vayepa kulya ngasi. 21 Ndava muni kutumbula kadeni mhilu wa Chapanga
weampelili Musa, wisomiwa kila Ligono la Kupumulila munyumba za
kukonganekela Vayawudi, na malovi gaki gikokoselewa kila muji."

Ujumbi kwa vamsadika vangali Vayawudi

22 Kangi vamitumi na vagogo va msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu voha vakahamula kuvahagula vandu nunuyu mumasambi wavi
na kuvatuma ku Antiokia pamonga na Pauli na Banaba. Ndi vakamhagula
Yuda mweikemiwa Basaba na Sila, vevitopeswa neju na vamsadika.
23 Vavapelili ujumbi weuyandikiwi aga, "Tete vamitumi na vagogo,
valongo vinu, tikuvajambusa vayitu mwangali kuvya Vayawudi mwemuvi
ku Antiokia na ku Silia na ku Kilikia. 24 Tiyuwini kuvya vandu nunuyo
vakuhuma kwitu vavang'aisi mtima yinu na malovi gavi, vahengili
genago changali malagizu gitu. 25 Hinu kwa pamonga tiyidakilini
kuvahagula vajumbi vangi, valongosana pamonga na vankozi vitu Pauli
na Banaba tivatumili kubwela kwinu. 26 Vandu vevajiwusili kuyagisa
wumi wavi ndava ya kumhengela Bambu witu Yesu Kilisitu. 27 Ndava
muni tivatumili Yuda na muyaki Sila, vene yati vakuvadandaulila malovi
goha getivayandikili. 28 Hinu yimganisi Mpungu Msopi na tete tikotoka
kuvagegesa ndwika neju ya mambu gala gegalagaziwi. 29 Mkoto kulya
vyakulya veviwusiwi mahoka, kavili ngasi ya hinyama mkoto kunywa na
mewawa hinyama yevadodili mkoto kulya, myepa ukemi. Yati muhenga
chabwina ngati muyepili kuhenga mambu ago!"
30 Ndi pevamali kulagana, vajumbi vala vakawuka na kuhamba ku
Antiokia. Kwenuko vakaukemela msambi wa vamsadika na kuvagotolela
balua yeyiyandikwi yila. 31 Hinu pevamali kusoma ujumbi wula, malovi
gaki gakavangamalisa mitima, vakavya na luheku neju. 32 Yuda na
Sila vevavi vamlota va Chapanga, valongili nawu mulukumbi lutali
vakuvapolesa na kuvakangamalisa mitima. 33 Pevamali kutama kwa
lukumbi, valongo va ku Antiokia vakalagana nawu, vakavaganila uteke,

kangi vakawuya kuhamba kula kwevatumwili. 34 Nambu sila ahamwili kusigalila.
35 Nambu Pauli na Banaba vasigalili ku Antiokia, kwenuko vene pamonga na vandu vangi vamahele vawulili na kuvakokosela Lilovi la Bambu.

Pauli na Banaba vilekengana

36 Magono nunuyu gegagelekili Pauli akamjovela Banaba, “Tiwuya tikavagendela valongo vala vetavakokosili lilovi la Bambu tikaloli cheviyendelela.” 37 Banaba aganili mewa vamtola Yohani mweikemiwa Maluko. 38 Nambu Pauli aganili lepi kumtola Maluko, ndava mumbele avalekili ku Pamfulia na kubela kuvya pamonga mulihengu lavi. 39 Ndi ukahumila muhutanu uvaha pagati yavi, hati vakalekengana. Banaba akamtola Maluko, vakayingila muwatu na kuhamba ku Kuplo. 40 Pauli mwene akamhagula Sila, hinu vamsadika pevamali kuvayupila ubwina wa Bambu vakawuka. 41 Mulugendu lula vakapitila ku Silia na Kukilikia kuvakangamalisa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.

16

Timoti itumbula lugendu pamonga na Pauli na Sila

1 Hinu akahika ku Delibe na ku Lusitila, kweatamayi muwuliwa mmonga liina laki Timoti. Nyina waki mewawa avi msadika Myawudi, nambu dadi waki avi Mgiliki. 2 Timoti alumbiwi bwina na vamsadika va ku Lusitila na ku Ikonio. 3 Pauli aganili kulongosana na Timoti mulugendu, hinu akamdumula jandu. Akitili chenicho ndava Vayawudi voha vevatamayi pandi zila, vamanyili kuvya dadi wa Timoti avi Mgiliki. 4 Pavavi mulugendu lwa mumiji vavajovela vandu malagizu ga vamitumi vala na vagogo vala va ku Yelusalemu, vakavajovela vagalanda. 5 Hinu msambi wa vandu vevakumsadika kilisitu vakangamala muusadika, ndi vakayonjokeseka kila ligono.

Pauli ilota maono ku Tloa

6 Vakapitila mumiji ya Flugia na Galatia muni Mpungu Msopi nakuvayidakila kukokosa ujumbi wula ku Asia. 7 Pavahikili mumibaka ya Musia, valingili kuyingila mulima wa Bisunia. Nambu Mpungu wa Yesu nakuvayidakila. 8 Hinu vapitili ku Musia na kuhamba lumonga ku Tloa. 9 Lukumbi lwa kilu, Pauli akalota maono amuwene mundu mmonga wa ku Makedonia ayimili balapala na kumuyupa, “Kupuka ubwela ku Makedonia utitangatila.” 10 Pauli peagawene maono gala, bahapo tajitendelekili kukupuka kuhamba Makedonia muni tamanyili chakaka Chapanga atikemili tihamba kuvakokosela Lilovi la Bwina kwenuko.

Lidia akumsadika Bambu

11 Tagendili muwatu kuhuma ku Tloa mbaka Samotilake, na chilau yaki tahikili Neapoli. 12 Kuhuma kwenuko tikahamba ku Filipi muji mmonga pamulima wa Makedonia, Likoloni la Valumi. Ndi tatamili muji wenuwo mulukumbi lwa magono. 13 Ligono la Kupumulila tahumuli kuvala ya muji, na kuhamba pamuhana ya mfuleni pandu petaholololela pakuyupila Chapanga. Ndi tikatama na kulongela na vadala vevakonganiki penapo. 14 Mmonga wa vadala vevatiyuwanila vala, avi mdala mmonga msadika liina laki Lidia, mkolonjinji wa Tuatila, mweigula na kugulisa nyula za mashonga gamahele. Bambu amdindwili mtima waki hati akagalanda

malovi gala geajova Pauli. 15 Mdala yula pamonga na vandu va munyumba
yaki pevamali kubatiziwa, akatigongolela, “Ngati chakaka myidakili
kuvya nene namsadika wa Bambu, mbwela kutama kunyumba yangu.”
Akakangamala kutijovela tihamba.

Pauli na Sila vikamuliwa

16 Ligono limonga patakavi mukuhamba pandu pa kumuyupa Chapanga,
takonganiki na msikana mmonga mvanda mweavi na mzuka wa kulon-
dola. Mdala mwenuyo avapela mashonga gamahele vandu vana vindu
vyamahele ndava ulondola waki. 17 Msikana yula akatilanda Pauli na tete,
ijova kwa lwami luvaha, “Vandu ava ndi vatumisi va Chapanga Mkulu!
Vakuvadandaulila njila ya kusanguka!” 18 Akitili chenicho kwa magono
gamahele mbaka ligono limonga Pauli akayoma, akamng'anamukila na
kuujovela mzuka wula, “Muuhotola wa Yesu Kilisitu nikulagiza muwuka
mundu uyu!” Bahapo mzuka wula ukamuwuka.

19 Vakulu va mvanda yula pavawene mpangu wavi wa kupata mashonga
kuhuma kwa mvanda wavi umaliki, vakavakamula Pauli na Sila na
kuvakwekesa pandu pakugulisila vindu, palongolo ya vakulu va muji.
20 Vakavatakila kwa vahamula mihalu va Loma na kujova, “Vandu ava
vileta chitututu pamuji witu navene ndi Vayawudi. 21 Viwula mivelu
yeyibesiwi kwa tete vandu va ku Loma kuyidakila na kuyilanda.” 22 Na
msambi wa vandu wewavi penapo ukavatova Pauli na Sila.

Kangi vahamula mihalu vala vakavapapula nyula za Pauli na Sila,
vakahamula vatovewayi ndonga. 23 Pevamali kuvatova neju, vakavasopa
muchifungu na linjolinjoli wa jela alagaziwi kuvya mihu muulonda.
24 Ndava ya malagizu genago, linjolinjoli wa jela akavasopa muchumba
cha mugati neju na kuvakunga magendelu gavi muhibiki.

25 Peyahikili pagati ya kilu Pauli na Sila vamuyupayi na kumuy-
imbila nyimbu za kumulumbalila Chapanga, kuni vafungwa vayavi
vakuvayuwanila. 26 Chigafula mndendemo mvaha wa ndima ukahumila,
wewanyugwisi mikingisa ya jela. Bahapo milyangu hikadinduka na
minyololo yevakungiwi vafungwa yikawopoka. 27 Linjolinjoli wa jela
peayumwiki na kulola milyangu ya jela gavi mbee, akatola upanga na
kugana kujikoma, ndava aholalili kuvya vafungwa voha vatilili. 28 Nambu
Pauli akakemela kwa lwami luvaha, “Ukoto kujikoma wamwene, muni tee
tavoha takona tivii!”

29 Linjolinjoli yula peamali kuyupa hahi, akajumbalila mugati akajigwisa
pahi pa magendelu ga Pauli na Sila kuni ivagaya kwa wogohi. 30 Kangi
akavalongosa mbaka kuvala, akavakota, “Mwavakulu vangu, nikita kyani
nihotola kusanguka?”

31 Vene vakamyangula, “Umsadika Bambu Yesu ndi veve pamonga na
vandu va munyumba yaku yati mwisanguliwa.” 32 Hinu vakamkokosela
Lilovi la Bambu mwene pamonga na vandu va munyumba yaki.
33 Lukumbi lulolo lwa kilu, linjolinjoli wa jela yula akavatola na kuvasam-
bisa mavamba gavi, kangi mwene na vandu va munyumba yaki vabatiziwi
bahapo. 34 Kangi akavagongolela Pauli na Sila kunyumba yaki, kuvapela
chakulya. Mwene pamonga na vandu va munyumba yaki vakavya na
luheku neju ndava hinu vakumsadika Chapanga.

35 Chilau yaki lukela, vahamula mihalu va Chiloma vavatumili vakulu
va manjolinjoli na malagizu aga, “Muvadindulila vandu vala.”

36 Linjolinjoli wa jela akamjovela Pauli, “Vahamula mihalu va Loma
vatumili na ujumbi uwu kwa veve na Sila mudinduliwayi. Hinu mwihotola
kuhuma na muhamba na uteke.”
37 Nambu Pauli akamyangula, “Gavi wuli? Tahokili lepi vatitovili
ndonga pavandu kuni tavete tavakolonjinji wa ku Loma. Kangi vatisopili
muchifungu na hinu vigana kutidindulila cha mfiyu! Hati padebe!
Yikuvagana vene vahamula mihalu ndi vabwela kutidindulila.”
38 Vakulu va manjolinjoli vakavadandaulila lijambu lila vahamula
mihalu, hinu vene pevayuwini kuvya Pauli na Sila vavi vakolonjinji va
mulima wa ku Loma vayogwipi. 39 Ndi vakahamba na kujova, “Chondi
mpepayi,” Na pavavahumisi mugati, vakavayupa vawuka pamuji wula.
40 Pauli na Sila pavahumili muchifungu vakahamba kunyumba ya Lidia,
kwenuko vakakonganeka na vamsadika. Pevamali kuvakangamalisa
mitima vakawuka.

17

Chitututu ku Tesolonike

1 Mulugendu lwavi vakapitila Amfipoli na Apolonia, vakahika ku
Tesalonike kwavili na nyumba ya kukonganekela Vayawudi. 2 Na
ngati chayavili mvelu wa Pauli, akayingila mugati mula na kukotana
nawu kugavala mu Mayandiku Gamsopi Magono gadatu ga Kupumulila
gegagekilini. 3 Avadandaulili na kuvalangisa kuvya yikumgana Kilisitu
kung'aiswa na kuyuka. Akavajovela, “Yesu mwenikuvakokosela nyenye
ndi Kilisitu.” 4 Vangi pagati yavi vakasadika na kuvya pamonga na Pauli
na Sila. Mewawa Vagiliki vamahele vevakumsadika Chapanga pamonga
na vadala vevitopeswa vakavya pamonga.
5 Nambu Vayawudi vakavya na wihu, hati vakavakoka valauni va pabo-
mani na kukita msambi na kuhenga chitututu muji woha. Vakaizangila
nyumba ya Yasoni vahuvalilayi vihotola kuvapata Pauli na Sila muni
vavaleta pavandu. 6 Ndava vavapatili lepi, ndi vakamukwega Yasoni na
vamsadika vangi mbaka pavakulu va muji, vakajova kwa lwami luvaha,
“Vandu ava ndi vevikita chitututu pamulima woha na hinu vahikili kwitu.
7 Yasoni avagongolili kunyumba yaki. Voha vihenga chimumbele na
malagizu ga nkosi wa ku Loma, vijova kuvya avi nkosi yungi liina laki
Yesu.” 8 Ndava ya malovi ago vakavamesa ligoga vandu vamahele na
vachilongosi va muji. 9 Hinu pevamali kumlipisa mashonga Yasoni na
vayaki kangi vakavaleka vahamba.

Pauli na Sila ku Belea

10 Kanyata kilu yila, vamsadika vala vakavatuma Pauli na Sila vahamba
ku Belea. Navene pavahikili kwenuko vakayingila munyumba ya kukon-
ganekela Vayawudi. 11 Vayawudi va ku Belea vavi vayuwanaji neju kuliku
Vayawudi va ku Tesalonike, valipokili Lilovi la Chapanga na kugalingulila
bwina Mayandiku Gamsopi muni vamanya ngati Pauli na Sila ijova malovi
ga chakaka. 12 Vandu vamahele pagati yavi vasadiki, vavi na vadala
va Chigiliki vevitopeswa mewa na vagosi. 13 Nambu Vayawudi wa ku
Tesalonike pevamanyili kuvya Pauli akokosayi Lilovi la Chapanga Belea,
vakahamba kwenuko na kutumbula chitututu na kuvakokeha vandu
vamahele. 14 Vamsadika vala vakamhindikila kanyata Pauli ahamba
kumbwani, nambu Sila na Timoti vasigalili balapala. 15 Vandu vala
vakamhindikila Pauli mbaka Atene. Kangi vakawuya na kuni valagaziwi
na Pauli kuvya, Sila na Timoti vamlanda kanyata.

Pauli kumuji wa Atene

16 Pauli peavalindilayi Sila na Timoti ku Atene kula, akaviniswa neju
mumtima waki ndava auwene muji wula umemili vimong'omong'o vya
uchapanga. 17 Ajovisini na Vayawudi na vandu vangi vevakumsadika
Chapanga, munyumba ya kukonganekela Vayawudi, ndi kila ligono
ajovesana na vandu vevahumila pandu pakugulisila vindu. 18 Vandu
vevalanda mawuliwu ga Epikulo na Stoiki vakotini nayu. Ndi vangi
vakajova, "Igana kujova kyani muyimu uyu?"
Hinu vangi vakajova, "Ikokosela vachapanga vachiyehe." Ndava Pauli
avakokosela malovi ga kumvala Yesu na kuyuka, 19 Kangi vakamgongolela
Pauli na ahamba palongolo ya libanji lelikemelewa Aleopago, vakajova,
"Tigana utimanyisa mawuliwu aga gamupya geukugajova. 20 Ndava muni
ukutijovela mambu ga chiyehe mumakutu gitu. Tigana kumanya maana
ya mambu ago." 21 Vandu va ku Atene pamonga na vayehe va kwenuko
lukumbi lwavi lwoha vadandaulilana na kuyuwanila mambu gamupya.
22 Pauli akayima pa libanji la Aleopago, akajova, "Vandu va ku Atene!
Nikuvalola nyenye kuvya vandu mwemukumuyupa Chapanga. 23 Ndava
panapitayi kuni na kula na kulola mambu ga kuyupa kwinu, nayiwene
lusanja lwa luteta lweluyandikwi, 'Kwa Chapanga Angamanyikana.' Hinu
nene nikuvakokosela malovi gaki mwenuyo mwemukumuyupa changali
kumanya. 24 Chapanga mweawumbili mulima pamonga vindu vyoha yve-
vivi mugati yaki, ndi Bambu wa kunani na pamulima, mwene nakutama
Nyumba za Chapanga zezijengiwi na mawoko ga vandu. 25 Mwene igana
lepi kuhengewa na vandu, ngati kuvya igana utangatila wowoha wula,
ndava muni mwene ndi mweakuvapela vandu wumi, mweakuvahotosa
kukeka na kuvapela kila chindu. 26 Kuhuma kwa mundu mmonga, mwene
awumbili vandu va milima yoha muni vatama pamulima woha, avapangili
lusenje na mibaka ya pandu pakutama. 27 Chapanga aganili vandu
vamulanda na hati cha kupapasa, vahotola kumhikila. Nambu mwene
avi lepi patali na kila mmonga witu. 28 Ngati cheajovili mundu mmonga
kuvya,
'mugati mwaki tete titama na kugenda na tivili!'
Ngati vayimbaji vangi chavijova,
'Tete ndi vana vaki.'
29 Muni tete tavana vaki Chapanga, nakuganikiwa kumhololela mwene
kuvya avi ngati zahabu amala mashonga amala liganga lelihongoliwi kwa
luhala na vandu. 30 Chapanga akitili ngati ilola lepi lusenje lula vandu
pavahimwiki. Nambu hinu, ihamula vandu voha kila pandu vamuwuyila
mwene. 31 Ndava amali kuhagula ligono leihamula mulima pangali
kumganisila yoyoha munjila ya mundu mmonga mweamhagwili. Cha-
panga avalangisi voha lijambu lenilo kwa kumyukisa mundu mwenuyo
kwevafwili."
32 Pavamuyuwini Pauli ijova lijambu la kuyuka kuhuma kwa vafwili,
vangi vakamuheka nambu vangi vakajova, "Tigana kuyuwana kavili
lijambu lenili." 33 Na Pauli akavaleka akahuma mu libanji. 34 Nambu
vandu nunuyu vakawungana nayu, vakavya vamsadika. Pagati yavi avi
Dionisi wa ku Aleopago na mdala mmonga liina laki Damali, pamonga na
vandu vangi.

18

Pauli pamuji wa Kolinto

1 Pagamaliki ago, Pauli akawuka ku Atene na kuhamba Kolinto. 2 Kolinto
kula amkolili Myawudi mmonga liina laki Akula, mkolonjinji wa Ponto.
Akula pamonga na mdala waki Plisika, vawuyili magono gagago kuhuma
ku Italia ndava chilongosi Kaisali Kilaudio ahamwili Vayawudi voha
vawuka ku Loma. Ndi Pauli akahamba kuvalola, 3 na ndava vene vavi
vevitengeneza mandanda lihengu ngati laki, ndi Pauli akatama nawu
kuhenga. 4 Kila Ligono la Kupumulila akotanayi nawu munyumba ya
kukonganekela Vayawudi alingayi kuvakulukisa Vayawudi na Vagiliki.
5 Sila na Timoti pavahikili kuhuma Makedonia, hinu lukumbi lwaki
lwoha Pauli atumili ndava ya kuvakokosela Vayawudi, kuvya chakaka Yesu
ndi Kilisitu Msangula. 6 Nambu Vayawudi pavampingayi na kutumbula
kumliga, mwene akakung'unda lububu lwa munyula zaki akavajovela,
“Mwakayaga kwali mwavene, nene nihokili lepi. Na kutumbula hinu
nikuvahambalila vandu vangali Vayawudi.” 7 Kangi Pauli akawuka
penapo na kuhamba kutama kunyumba ya mundu mmonga Mgiliki
mweakumsadika Chapanga liina laki Tito Yusto nyumba yaki yavili papipi
na nyumba ya kukonganekela Vayawudi. 8 Kilisipo chilongosi wa nyumba
ya kukonganekela Vayawudi yula, mwene pamonga vandu va nyumba
yaki vamsadiki Bambu, Vakolinto vamahele pevayuwini ujumbi wula
vakasadika na kubatiziwa.
9 Ligono limonga kilu, Bambu akamjovela Pauli mumaono, “Ukoto
kuyogopa, yendelela kukokosa changali kudenyeka mtima, 10 Muni nene
nivii pamonga na veve na kawaka mundu wa kulinga kukulemasa muni
pamuji wenuwo vandu vamahele vavi upandi wangu.” 11 Hinu Pauli
atamili kwenuko mulukumbi lwa mwaka umonga na upinga kuni iwula
vandu Lilovi la Chapanga.
12 Nambu lukumbi Galio peavi chilongosi wa Akaya, ndi Vayawudi
vakamzangila Pauli kwa pamonga na kumpeleka kulibanji la mihalu.
13 Vakajova “Timtakila mundu uyu ndava akuvakulukisa vandu vamuyupa
Chapanga munjila yeyiyidakilana lepi na malagizu.”
14 Pauli akona kuyangula, Galio akavajovela Vayawudi, “Myuwanila
Vayawudi nyenye! Ngati kuvya chakaka lijambu lenili ngalavi la unyagaji
amala uhakau nga nivayuwanili. 15 Nambu ngati ndava ya muhutanu wa
malovi na mahina na mhilu winu, muhamula nyenye mwavene. Nene
niganili lepi kuvya mhamula wa lijambu ili!” 16 Ndi akavavinga kuhuma
mu libanji la mihalu. 17 Hinu vene vakamkamula Sostene chilongosi wa
nyumba ya kukonganekela Vayawudi, vakamtova balapala palongolo ya
libanji la mihalu. Nambu Galio nakutangatila nawu hati padebe.

Pauli iwuya ku Antiokia

18 Pauli akayendelela kutama na valongo va ku Kolinto kwa magono
gamahele. Kangi akavalaga akayingila muwatu kuhamba ku Silia pa-
monga na Plisika na Akula. Kenkelea kwenuko aketili mayunju gaki ndava
amali kutimilisa chilapu chaki kwa Chapanga. 19 Pavahikili ku Efeso ndi
Pauli akavaleka Plisika na Akula, akahamba munyumba ya kukonganekela
Vayawudi, akakotana na Vayawudi. 20 Vamuyipili atama nawu palukumbi
lutali, nambu nakuvayidakila. 21 Nambu akalagana nawu peawukayi,
akavajovela, “Ngati Chapanga aganili yati nibwela kavili.” Akawuka ku
Efeso muwatu.
22 Peahulwiki Kaisalia, Pauli akahamba pa Yelusalemu na kuvajambusa
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Kangi akahamba ku Antiokia.

23 Ndi akatama kwenuko mu magono gadebe akayendelela na lugendu
kupitila miji ya Galatia na Flugia avakangamalisa vamsadika voha.

Apolo ikokosa ku Efeso na ku Kolinto

24 Magono gagago Myawudi mmonga liina laki Apolo mkolonjinji wa
Alekisanda, ndi abwelili ku Efeso. Avi na luhala lwa kulongela na
mweimanya bwina Mayandiku Gamsopi. 25 Mundu mwenuyo awuliwi
njila ya Bambu, kuni mtima waki uvi heyuheyu akatumbula kudandaula
na kuwula uchakaka malovi ga Yesu, nambu mwene amanyili nga ubatizu
wa Yohani. 26 Mwene akatumbula kulongela kwa ukekesi munyumba ya
kukonganekela Vayawudi, hinu Plisika na Akula pavamuyuwini vakam-
tola kuhamba nayu kunyumba yavi na kumuwula Njila ya Chapanga
kwa uchakaka neju. 27 Apolo peaganili kuhamba ku Akaya, vamsadika
va ku Efeso vakamkangamalisa mtima na kuvayandikila vamsadika vala
vampokelayi. Peahikili kwenuko avatangatili neju vandu vevasadika
vala kwa makakala ga ubwina wa Bambu. 28 Ndi ayendalili kwa
ukekesi kujovesana na kuvashinda Vayawudi pavandu ijova hotohoto mu
Mayandiku Gamsopi kuvya Yesu ndi Kilisitu Msangula.

19

Pauli ikokosa ku Efeso

1 Lukumbi Apolo avi Kolinto, Pauli akagenda mu vidunda na kuhika ku
Efeso kwenuko avakolili vawuliwa nunuyu, 2 akavakota, “Wu, mwampok-
ili Mpungu Msopi lukumbi pamwasadiki?”

Vene vakamyangula, “Lepi! Hati kuyuwana kuvi Mpungu Msopi.”

3 Pauli akavakota, “Ubatizu woki wemwapatili?”

Vene vakamyangula, “Ubatizu wa Yohani.”

4 Namwene Pauli akajova, “Ubatizu wa Yohani wavi ndava ya kulangisa
kuvya vandu vamali kumuwuyila Chapanga. Yohani avajovili vandu
kuvya vamsadikayi yula mweibwela palongolo yaki ndi Yesu.”

5 Hinu pevamali kugayuwanila genago, ndi vakabatiziwa muliina la
Bambu Yesu. 6 Pauli avapamisi mawoko panani yavi na Mpungu Msopi
akavahelelela, vakatumbula kulongela luga ya chiyehe na kukokosa
ujumbi wa Chapanga. 7 Jumula vavi vagosi kumi na vavili.

8 Mulukumbi lwa miheyi yidatu Pauli ayendalili kuyingila munyumba
ya kukonganekela Vayawudi, na kukokosa cha ukekesi na kukotana nawu
ndava kuvakofwa kuuvala Unkosi wa Chapanga. 9 Nambu vangi vavi na
mitima yeyitopa hati vakabela kusadika, vakajova gahakau ndava ya Njila
ya Bambu palongo ya msambi wa vandu. Ndi Pauli akajibagula mwene
pamonga na vamsadika vala, na kila ligono akakotana nawu mu libanji la
mawuliwu la mundu mmonga liina laki Tilano. 10 Mambu ago gehengiki
mulukumbi lwa miyaka yivili hati vakolonjinji voha va Asia, Vayawudi na
vandu vangali Vayawudi vakayuwana Lilovi la Bambu.

Vana va Sikewa vilinga kuhakalila mzuka

11 Chapanga akitili gachinamititi ga kukangasa gamahele mu mawoko
ya Pauli. 12 Hati vandu vavi mukutola hitambala ya kuhungulila na
nyula zeazipamisi Pauli. Vavapelekili vatamu wavi ndi vakalama na
vana mizuka mewawa, mizuka yikavahuma. 13 Mewawa kwavili na
Vayawudi vevatyalatyala kuni na kula, kuvinga mizuka navene valinga
mewa kuluwula liina la Bambu Yesu. Mewa vijova, “Nikulagiza umuhuma
paliina la Yesu yula mweakumkokosa Pauli.” 14 Vevakita genago pagati

yavi vavi vasongolo saba va Sikewa, mmonga wa Vateta Vakulu wa Vayawudi.

15 Nambu mzuka mhakau wula ukavayangula, “Nikummanya Yesu, na
kavili nikummanya Pauli, nambu mwavayani nyenye?”

16 Na mundu mweatalaliwi na mzuka yula akavahumbila kwa chigigi
voha vavili avashindili makakala. Navene vakajumba changali nyula
kuni vana mavamba. 17 Mundu yeyoha mweitama ku Efeso, Myawudi
na angali kuvya Myawudi, ayuwini lijambu lenilo. Voha vakavya na
wogohi, vakalilumba liina la Bambu Yesu. 18 Vamsadika vamahele
vakabwela na kujova hotohoto pavandu mambu gahakau gevahengili.
19 Vandu vamahele pagati ya vala vevikita mambu ga uhavi vakatola
hitabu yavi na kuyocha motu palongo ya voha. Vakavalanga bei ya hitabu
yahikili mashonga elufu hamsini. 20 Munjila yeniyo ndi Lilovi la Bambu
chalayonjokisiki kudandasika na kuvya na makakala neju.

Chitututu ku Efeso

21 Chechagelekili mu mambu ago, Pauli akahamwili kuhamba ku
Yelusalemu kwa kupitila Makedonia na Akaya. Akajova, “Nakahika
kwenuko, mewawa yikunigana nigendelela ku Loma.” 22 Kangi avatumili
vamtangatila vaki, Timoti na Elasito, vamlongolela kuhamba ku Makedo-
nia, kuni mwene asigalili ku Asia magono gadebe.

23 Lukumbi lwenulo kweahumili chitututu neju ku Efeso ndava ya
Njila yeniyo ya Bambu. 24 Mfukuta vindu vya madini ga mashonga
mmonga liina laki Demetilio, mweavi na lihengu la kutengeneza majengu
gadebe gadebe gegiwanangana na nyumba ya chapanga mdala Atemi.
Lihengu lila lavapelili chiyonjokesu chivaha vahengati vaki. 25 Demetilio
avakemili pamonga na vanalihengu vangi ngati laki akavajovela, “Vagosi,
mmanyili kuvya mashonga gemwipata gihumila mulihengu lenili. 26 Hinu
mwihotola kuyuwana na kujilolela mwavene mambu geihenga Pauli, lepi
Pa Efeso pene, nambu mewa ku Asia yoha. Mwene akuvakulukisa na ku-
vang'anamusa vandu vasadikayi kuvya vachapanga vala vevitengenezwa
na vandu, hati padebe lepi vachapanga. 27 Nga lepi lihengu litu livii
muhatali ya kuveveswa, nambu mewawa na nyumba ya chapanga mdala
mweavimkulu, Atemi, kuvalangiwa chindu lepi. Na kuwusiwa ukulu waki,
mwene mweigundamiliwa Asia na mulima woha.”

28 Pevayuwini genago, vakamema ligoga na kutumbula kuywanga,
“Mkulu ndi Atemi wa ku Efeso!” 29 Muji woha ukamema chitututu,
vakavakamula Gayo na Alistako vakolonjinji va Makedonia, vevavi
mulugendu pamonga na Pauli, vakavajumbisa mbaka mu libanji la
mikinu. 30 Pauli aganili kujilangisa mu msambi wa vandu, nambu
vawuliwa vakambesa. 31 Hati vakulu nunuyu va muji wa Asia vevavi
vankozi vaki, vampelekili ujumbi Pauli, vakamjovela akotoka kujiyagisa
mukuhamba kulibanji la mikinu. 32 Lukumbi lwenulo kila mundu
aywangayi, vangi vijova aga na vangi vijova gala, hati mngonganu
wula ukapechengana. Vangi nakumanya hati ndava ya kukonganeka
kwavi. 33 Vayawudi vakamkang'a palongolo ya vandu mundu mmonga
mweikemiwa Alekisanda, ndi vakamuwusa mwene palongolo ya vandu,
Alekizanda akavapungila vandu chiwoko kuvagunisa. Muni aganayi
kujikengelela palongolo yavi. 34 Nambu pevamanyili kuvya mwene ndi
Myawudi, voha kwa pamonga vakaywanga, “Mkulu ndi Atemi wa ku
Efeso!” Mewawa vakayendelela kuywanga mulukumbi lwa masaa gavili.

35 Pamwishu myimilila lihengu wa muji akahotola kuvagunisa vandu,
akavajovela, “Vakolonjinji va ku Efeso, kila mundu imanya kuvya muji
witu ndi mlonda wa nyumba ya chapanga Atemi na liganga lamsopi
leligwili kuhuma kunani kwa Chapanga. 36 Avi lepi mweihotola kubela
mambu aga. Ndi, yikuvagana kuguna, mkotoka kuhenga chindu changa
hololela. 37 Ndava muni muvaletili vandu apa, pamonga vayivi lepi vindu
vya nyumba ya chapanga amala kumliga chapanga witu wa chidala.
38 Ngati, Demetilio na vana lihengu vaki vavi na mhalu wavi ndava
ya vandu ava, gavi kulibanji la mihalu na kwa na vakulu va miji,
vihotola kutakila kwenuko. 39 Ngati muvi na mambu gangi, mugapeleka
mumngonganu wewuyidakiliwa. 40 Muni tivii muhatali ya kutakiliwa
ndava ya chitututu cha lelu, muni kawaka chanzu cha chitututu chenichi.”
41 Peamali kujova genago, akamala mngonganu.

20

Pauli ihamba kavili ku Makedonia na ku Ugiliki

1 Chitututu chila pechamaliki Pauli avakemili vamsadika vala
akavakangamalisa mtima. Kangi akalagana nawu na kuhamba
Makedonia. 2 Apitayi pandi za muji wula kuvakangamalisa vandu mitima
mu malovi gaki gamahele, na kuhika ku Ugiliki. 3 Kwenuko atamili miyehi
yidatu. Hinu peajitendeleka kuhamba ku Silia, akamanya kuvya Vayawudi
vavi mukumkitila mpangu uhakau, ndi akahamula kuwuya munjila ya
ku Makedonia. 4 Vandu ava ndi vealongosini nawu, Sapato mwana wa
Piho mundu wa ku Belea, Alistako na Sekundo vandu va ku Tesalonike,
vangi vavi Gayo mkolonjinji ku Delibe, Timoti pamonga na Tukiko na
Tofimo vandu va kuhuma muji wa Asia. 5 Vandu ava vatilongolili na
kuhamba kutilindila ku Tloa kula. 6 Nambu tete, pawamaliki Mselebuko
wa Mabumunda gangali ngemeku, tayingili muwatu kuhuma ku Filipi,
mulugendu lwa magono mhanu ndi tikahika ku Tloa. Tatamili kwenuko
lijuma limonga.

Chapanga akumuyukisa Tukiko munjila ya Pauli

7 Ndi Jumamosi kimihi takonganiki ndava ya kulya pamonga. Muni Pauli
aganayi kuwuka chilau yaki, ndi avakokosili vandu mbaka pagati ya kilu.
8 Kugolofa kwetakonganiki kwavili na hahi zamahele ziyaka. 9 Msongolo
mmonga liina laki Eutuko atamili palidilisha lukumbi Pauli ikokosa
palukumbi lutali. Eutiko atumbwili kutitila lugono hati pamwishu lugono
lwamgalisi akagwa kuhuma ku golofa ya datu mbaka pahi. Pevahambili
kumyinula vamkoli amali kufwa. 10 Pauli akahuluka pahi, akajigonesa
panani yaki na kumkumbatila, akajova, “Mkoto kuvemba ndava avi
mumi.” 11 Akakwela kavili kuchumba cha kunani kula, akanukula
libumunda na kulya. Akayendelela kukokosa kwa lukumbi lutali mbaka
hambakucha, kangi akawuka. 12 Vandu vala vakawuya nayu msongolo
yula kunyumba alamili hotohoto, ndi vakapoleswa neju.

Lugendu lwa kuhuma ku Toloa kuhamba ku Mileto

13 Nambu tete tayingili muwatu kulongolela ku Aso kwetikumtola
Pauli. Ndi cheapangili mwene muni aganili kuhika kwenuko munjila ya
kundumba. 14 Hinu atikolili ku Aso tikamutola muwatu, na kuhamba nayu
Mitulene. 15 Tavi mulugendu lwa kuhuma kwenuko na chilau yaki tahikili
Kio. Pamalau yaki tahikili ku Samo na Pamtondogolo yaki tikahika ku

Mileto. 16 Ndava Pauli aganili lepi kuvedukila ku Efeso muni akotoka
kutamakisa neju mulima wa Asia. Ayumbatika kuhika ku Yelusalemu
kumselebuko wa Pentekoste ngati yihotoleka.

Pauli akuvalaga vagogo va ku Efeso

17 Kuhuma Mileto Pauli avatumili ujumbi kwa vachilongosi va msambi
wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Efeso vakonganika nayu. 18 Hinu
pavamhikalili akavajovela, mwavene mmanyili chenitamili na nyenye
magono goha kutumbula ligono la kutumbula panahikili mulima uwu
wa Asia. 19 Mmanyili chenimuhengili Bambu cha ungolongondi woha,
na maholi, mu mang'ahiso goha geganikolili ndava mipangu mihakau ya
Vayawudi. 20 Mmanyili kuvya hati padebe nayogwipi lepi kuvakokosela
pavandu na munyumba zinu, kuvawula chochoha chechikuvatangatila.
21 Navabesili vandu voha, Vayawudi na vangali Vayawudi, vamuwuy-
ila Chapanga na kumsadika Bambu witu Yesu. 22 Hinu, myuwanila!
Nikumyidakila Mpungu Msopi, nihamba ku Yelusalemu changali kumanya
gegakunikolela. 23 Nga chindu chimonga chenikuchimanya, Mpungu
Msopi akunilangisa kuvya mukila muji chifungu na mang'ahiso ndi vyevyi
kunilindila. 24 Nambu nivalanga lepi wumi wangu kuvya chindu, kwa
nene ndi kumalakisa utumi wa lihengu lila leanipelili Bambu Yesu, kujova
ndava ya Lilovi la Bwina la ubwina wa Chapanga.

25 “Nigendili pagati yinu mwavoha kukokosa Unkosi wa Chapanga.
Nambu hinu, nimanyili avi lepi mundu hati mmonga winu mweakuni-
wona kavili. 26 Hinu lelu nijova chakaka, kuvya mmonga winu akayaga,
mhalu wa nene lepi. 27 Ndava muni hata padebe naleki lepi kuvakokosela
mwapangu woha wa Chapanga. 28 Mujiyangalila mwavene, myungayi
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu uwu, Mpungu Msopi avaviki
nyenye mvya valonda vaki. Leajipatili kwa ngasi ya Mwana waki.
29 Nimanyili kuvya peniwukayi, mabwa gakali ga kudahi yati gavazangila
changali lipyana msambi wenuwo. 30 Hati pagati yinu yati vihumila
vandu veviwula mawuliwu ga udese muni vavayaganisa vamsadika,
vavalanda vene. 31 Ndava ya yeniyo, mvya mihu kuni mukumbukayi
kuvya mulukumbi lwa miyaka yidatu muhi na kilu katu nalekili lepi
kumbesa kila mmonga winu kwa maholi.”

32 “Hinu ndi, nikuvavika nyenye pahi muulonda waki Chapanga na
ujumbi wa mota yaki. Mwene anauhotola wa kuvasindimalisa na
kuvapela uhali pamonga nawu vandu vaki vamsopi. 33 Nene nanogili lepi
mashonga amala zahabu amala nyula za mundu yeyoha. 34 Mwavene
mmanyili kuvya namwene nihegili lihengu mu mawoko gangu, ndava
ya kupata gegiganikiwa kwa nene na vayangu. 35 Pamahele nivalangisi
luhumu kuvya kuhenga mahengu neju, yikutigana kuvatangatila vangali
makakala, na tikumbuka mu malovi ga Bambu Yesu mwene, ‘Mbanga neju
kuwusa kuliku kupokela.’ ”

36 Peamali kujova genago, Pauli akafugama pamonga nawu voha
akayupa kwa Chapanga. 37 Voha vakavya mukuvemba neju, pevalaga
Pauli kuni vamkumbatili cha uganu. 38 Lijambu lelavavinisi neju ndi lila
leajovili yati vakumlola lepi kavili. Hinu ndi vamhindikili mbaka muwatu.

21

Pauli ihamba ku Yelusalemu

1 Patamali kulagana nawu, tayingili muwatu na kuhamba lumonga
mbaka Kosi. Chilau yaki tahikili kumuji wa Lode, na patahumili kwenuko
tikahamba kumuji wa Patala. 2 Kula taukolili watu wewihamba mbaka
ku Foinike, ndi tikayingila na kuyendelela lugendu. 3 Ndi patahikili
pandu patahotwili kulola Kuplo, tikahamba upandi wa kusini mbaka
Silia. Tikahamba kuyima ku Tilo ndi pandu pa watu wula payahulusayi
ndwika. 4 Kwenuko tavakoli vamsadika, tatamili nawu mulukumbi lwa
lijuma limonga. Vamsadika venavo vakavya vilongela mukulongoswa
na Mpungu Msopi, vakamjovela Pauli akotoka kuhamba ku Yelusalemu.
5 Nambu lukumbi lwitu palwamaliki tavoha tawukili. Vawuliwa pamonga
na vadala na vana vavi vatihindikili mbaka kuvala ya muji. Patahikili
kumbwani tavoha tikafugama na kumuyupa Chapanga. 6 Kangi patamali
kulagana nawu, tayingili muwatu na vene vakawuya kunyumba zavi.
7 Tete tayendalili na lugendu lwitu tahumili ku Tilo na kuhamba Tolemai
kwetavajambwisi valongo vitu, tatamili nawu ligono limonga. 8 Chilau
yaki tahumili penapo na kuhamba Kaisalia. Kwenuko tikatama kunyumba
ya Filipi mkokosa wa Lilovi la Bwina. Mwene ndi avi mmonga wa
vamtangatila saba vevahaguliwi ku Yelusalemu kula. 9 Mwenuyu avi na
vakamwali mcheche vevavi na chipanji cha kulota malovi ga Chapanga.
10 Patatamili kwenuko magono gamahele, mlota mmonga wa Chapanga
liina laki Agabo ahikili kuhuma ku Yudea. 11 Ndi atibwelili, akatola
mkungi wa Pauli akajikunga mawoko na magendelu, akajova, “Mpungu
Msopi ajovili aga, ‘Vayawudi va ku Yelusalemu kula yati vakumkunga
mewa mundu mweavi na mkungi uwu na kumgotola kwa vandu vangali
Vayawudi.’ ”
12 Patayuwini genago, tete pamonga na vandu vangi vevavi penapo,
tamuyupili Pauli akotoka kuhamba ku Yelusalemu. 13 Nambu Pauli
avayangwili, “Ndava kyani mwivemba? Na kunidenya mtima? Niji-
tendelekili, lepi ndava ya kukungiwa ndu ku Yelusalemu, nambu hati
mewawa kufwa ndava ya liina la Bambu Yesu.”
14 Peabeli getamjovili tagunii tikajova, “Maganu ga Bambu ga-
hengekayi!”
15 Patamali kutama mulukumbi, ndi takungili ndwika yitu, tayendalili
na lugendu kuhamba ku Yelusalemu. 16 Vamsadika nunuyu va ku
Kaisalia valongosini na tete, vatipeliki kunyumba ya mundu mmonga liina
laki Mnasoni, ndi mwetahambayi kutama kwa lukumbi. Mwenuyo avi
mkolonjinji wa muji wa Kuplo, msadika wa kadeni.

Pauli akumgendela Yakobo

17 Hinu patahikili ku Yelusalemu, vamsadika vayitu vatipokili kwa
luheku. 18 Chilau yaki Pauli pamonga na tete tahambili kumjambusa
Yakobo na vagogo voha va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.
19 Patamali kuvajambusa, Pauli avajovili mambu goha Chapanga gea-
gahengili kwa vandu vangalikuvya Vayawudi munjila ya lihengu laki.
20 Ndi pavagayuwini ago, vakamulumba Chapanga. Kangi vakamjovela
Pauli, “Mlongo, uhotola kulola kuvya vavi maelufu ga Vayawudi vevavi
vamsadika hinu na voha vilanda cha kukangamala malagizu ga Bambu
geampeli Musa. 21 Vayuwini mambu gaku gewiwula Vayawudi vevitama
pagati ya vandu vangalikuvya Vayawudi, kuvya vakotoka kulanda mala-
gizu ga Bambu geampeli Musa, vakotoka kuvadumula jandu vana vavi
kavili vakotoka kulanda mivelu ya Vayawudi. 22 Hinu tikita wuli? Chakaka
yati viyuwana kuvya ubwelili. 23 Hinu kitayi ngati chetikujovela, penapa

tivii na vagosi mcheche vevaviki chilapu kwa Chapanga. 24 Uwungana
nawu mukuyupa kunyambiswa, ulipa mashonga gegiganikwa, kangi
vaketewayi mayunju gavi. Ndi vandu voha yati vimanya kuvya mambu
gala gevayuwini kukuvala veve gangali mana, ndi wamwene wakona
witama na kulanda malagizu ga Malagizu ga Musa. 25 Nambu kuvavala
vandu vangalikuvya Vayawudi vevasadiki, tivapelekili balua yetiyandiki
mambu getihamwili, vakotoka kulya chindu chochoha chechiwusiwi
luteta vachapanga va udese, vakotoka kunywa ngasi, na vakotoka kulya
nyama ya hinyama yidodanu, vayepa ukemi."

26 Hinu chilau yaki Pauli akavatola vandu vala muni ajinyambisa nawu
pamonga, kangi akayingila Munyumba ya Chapanga, na kujova ligono la
mwishu la kunyambiswa na luteta lweluwusiwa ndava ya kila mmonga.

Pauli ikamuliwa Munyumba ya Chapanga

27 Hinu magono gala saba pagihegelela kumalika, Vayawudi vevahumili
wa Asia vamuwene Pauli Munyumba ya Chapanga. Ndi vakavakohokea
ligoga msambi woha wa vandu, ndi vakamkamula. 28 Vakaywanga,
"Vagosi va Isilaeli, mutitangatila! Mundu mwenuyu ndi mweakuvawula
vandu kila pandu mambu gegibelana na vandu va Isilaeli, gegibesa
malagizu ga Chapanga geampeli Musa na pandu apa Pamsopi. Hati
hinu avayingisi vandu vangali Vayawudi Munyumba ya Chapanga na
kupahakasa pandu pamsopi." 29 Vajovili genago ndava vamuwene Tofimo
mkolonjinji wa ku Efeso, alongosini na Pauli kumujini, vakaholalela
manya Pauli amuyingisi Munyumba ya Chapanga.

30 Chitututu chadandasiki muji woha, vandu vakonganiki kuhuma pandi
zoha, vakamukamula Pauli, vakamuhuta na kumuhumisa kuvala ya
Nyumba ya Chapanga, na bahapo milyangu hikadindwa. 31 Pavalingili
kumkoma Pauli, malovi gala gakamhikila mkulu wa msambi wa ku Loma
kuvya Yelusalemu yoha yimemili chitututu. 32 Bahapo mkulu wa msambi
akavatola manjolinjoli na vachilongosi wavi, vakavajumbila kuhamba.
Vayawudi pavamuwene mkulu wa msambi pamonga na manjolinjoli
vakaleka kumtova Pauli. 33 Mkulu wa msambi yula akamhegelela Pauli,
akamkamula na kulagiza akungiwayi minyololo yivili. Kangi akakota,
"Mwenuyu ndi yani? Abudili kyani?" 34 Vangi mu msambi wula vakavya
mukuywanga vangi aga na vangi gala. Ndava ya chitututu, mkulu wa
msambi wa manjolinjoli amanyili lepi uchakaka wa mhalu waki. Ndi
akahamula vandu vaki vampeleka mugati ya ngomi ya manjolinjoli.
35 Pauli pahaikili pangazi, yavaganili manjolinjoli kumgega ndava ya
chitututu cha vandu. 36 Ndava muni msambi wa vandu uvaha vamlandili
kuni viywanga, "Mkomayi!"

Pauli akujikengelela

37 Pavamuyingisa mungomi, Pauli akamuyupa mkulu wa msambi wa
manjolinjoli yula, "Nihotola kukujovela chindu?"

Mkulu wa msambi wa manjolinjoli akamkota, "Wu, umanya kujova
Chigiliki? 38 Wu, veve ndi Mmisili yula magono gegapitili atumbwili chi-
tututu na kuvalongosa vakomaji elufu mcheche kuhamba kulugangatu?"

39 Pauli akayangula, "Nene na Myawudi, mkolonjinji wa ku Taso muji
wa Kilikia, muji weutopeswa. Chondi niyidakila nilongela na vandu."

40 Mkulu wa msambi wa manjolinjoli yula akamyidakila. Ndi Pauli
akayima panani ya ngazi akavapungila vandu chiwoko, muni vaguna,
akatumbula kulongela nawu muluga ya Chiebulania.

22

1 “Valongo vangu na vadadi vangu, muyuwanila hinu chenikujikengelela
palongolo yinu!” 2 Pevamuyuwini ilongela nawu kwa luga ya Chiebulania
vakatama nuu neju. Kangi Pauli akayendelela kujova, 3 “Nene na Myawudi
mkolonjinji wa ku Taso muji wa Kilikia. Nambu naleliwi bahapa pa
Yelusalemu. Muwula wangu Gamalieli. Nawuliwi kulanda malagizu ga
vagogo vitu, najiwusili mtima woha kwa Chapanga ngati chemuvi nyenye
lelu. 4 Navang'ahisi hati kuvakoma vandu vala vevalanda Njila ya Bambu.
Navakamwili vagosi na vadala na kuvakunga muchifungu. 5 Mteta mkulu
wa Chapanga, vagogo voha va libanji vihotola kujova ndava ya lijambu
lenili. Kuhumila kwavi napokili balua yevayandikiwi valongo Vayawudi
vala, vevavi ku Damasko. Nahambili ku Damasko muni nivakamulayi
vandu avo na kuvaleta kuni ku Yelusalemu, muni vabuniwayi.”

Pauli ilongela ndava ya kusanguka kwaki (Matendu 9:1-19; 26:12-18)

6 “Hinu, panavili munjila papipi kuhika Damasko, lukumbi lwa saa
sita ya muhi, lumuli luvaha kuhuma kunani kwa Chapanga chigafula
ukahumila na kunilangasa pandi zoha. 7 Penapo ndi nagwili pahi,
nakuyuwana lwami lukunijovela, ‘Sauli, Sauli! Ndava kyani, ukun-
ing'aha?’ 8 Hinu nakotili, yani Bambu? Aniyangwili, ‘Nene ndi Yesu wa ku
Nazaleti mweukumung'aha.’ 9 Vayangu vala valuwene lumuli lula, nambu
nakummanya lwami lwa mwenilongela nayu. 10 Ndi nikakota, ‘Nikita
kyani, Bambu?’ Bambu akaniyangula, ‘Yima, uhamba ku Damasko na
kwenuko yati ujoviwa goha geupangiwi kugahenga.’ 11 Mihu nakuhotola
kulola ndava ya lumuli lula, hinu yavaganili vayangu vala kunilongosa
mbaka kuhika ku Damasko.”

12 “Kwenuko kwavili na mundu mmonga liina laki Anania, mundu
mweakumtopesa Chapanga, mweilanda Mhilu wa Chapanga weampeli
Musa na mweitopeswa neju na Vayawudi voha vevitama ku Damasko.
13 Mwene abwelili kunilola, akanihegelela na kunijovela, ‘Mlongo wangu
Sauli! Lola kavili.’ Bahapo nikahotola kumlola. 14 Kangi Anania akajova,
‘Chapanga wa vagogo vitu akuhagwili veve uhotola kumanya maganu
gaki, kumlola Mweikita geigana Chapanga, na kumyuwana malovi gaki.
15 Ndava muni yati wijova ndava yaki kwa vandu voha gala geugawene
na kuyuwana. 16 Hinu ndi, ndava kyani kutamakisa? Yima, ubatiziwayi
na kulekekeswa geumbudili Chapanga kwa njila yeniyi ukulikemela liina
la Yesu.’ ”

Pauli akuvakokosela vandu vangalikuvya Vayawudi

17 “Hinu nawuyili ku Yelusalemu, na panavili mukuyupa Munyumba
ya Chapanga, nagawene maono. 18 Namuwene Bambu akunijovela,
‘Yumbatika! Wuka Yelusalemu kanyata, ndava muni vandu va penapa yati
vakukuyidakila lepi mukujova kwaku ndava yangu.’ 19 Nikamyangula,
Bambu, vandu ava vimanya hotohoto kuvya nene ndi yula mwena-
hambayi munyumba za kukonganekela Vayawudi na kuvakamula na
kuvatova vala vevakusadikayi. 20 Na lukumbi Stefani mweijova ndava
yaku peakomiwi, namwene navili nayidakili lepi chitendu chenicho hati
navi mlonda wa nyula za vakomaji vala. 21 Kangi Bambu akanijovela,
‘Hamba, Yati nikutuma kutali kwa vangali Vayawudi.’ ”

22 Msambi wa vandu wamuyuwanili Pauli mbaka peajovili malovi ago.
Kangi vakajova kwa lwami luvaha, “Mkoma mundu uyu! Mundu ngati
uyu iganikiwa lepi kutama pamulima.” 23 Ndi vayendalili kuywanga kuni

vitaga nyula zavi na kutikula lububu kunani. 24 Mkulu wa msambi wa manjolinjoli avalagizi vandu vaki vampeleka Pauli mungomi, akavajovela vamtova michapilu muni amanya ndava kyani Vayawudi vakumywangila. 25 Nambu pevamalili kumkunga Pauli muni vamtovayi, mwene akamkota chilongosi mmonga wa manjolinjoli mweayimi penapo, “Malagizu ginu yikuvayidakila kumtova mkolonjinji wa ku Loma angahamuliwa?”

26 Hinu chilongosi yula peayuwini genago, akamjovela mkulu wa msambi wa manjolinjoli akajova, “Wigana kukita kyani? Mundu uyu ndi mkolonjinji wa ku Loma!”

27 Hinu mkulu yula amhambalili Pauli, akamkota, “Nijovela, veve ndi mkolonjinji wa ku Loma?”

Pauli akayangula, “Ena.”

28 Kangi mkulu yula akayendelela kujova, “Nene namkolonjinji wa Loma wa kugula kwa mashonga gamahele.”

Pauli akajova, “Nambu nene namkolonjinji wa Loma mukuvelekewa.”

29 Vandu vala vevamkotekesayi na kumtova michapilu Pauli bahapo vakawuka. Hati mkulu yula akayogopa peamanyili kuvya Pauli mkolonjinji wa ku Loma na kuni amkungili minyololo.

Pauli pa libanji la mihalu

30 Chilau yaki mkulu wa msambi wa manjolinjoli aganili kumanya matakilu ga Vayawudi gevamtakili Pauli. Ndi amuwopwili minyololo na akalagiza vamteta vakulu va Chapanga na vagogo va libanji loha vakonganeka. Kangi amletili Pauli na kumyimika palongolo yavi.

23

1 Pauli avalolokisi takataka vandu vevakonganiki palibanji vala na kujova, “Valongo vangu, mbaka lelu iyi nihotwili kutama kwa kuhenga gakumganisa Chapanga.” 2 Mkulu wa kuteta wa Chapanga, mweikemiwa Anania akalagazila vevayimili papipi na Pauli vampamanda likofi mumlomo. 3 Hinu Pauli akamjovela, “Chapanga mwene yati akutova likofi wamwene mweukujikita mbwina, mweuvi ngati luwumba lwevabakili chokaa! Wihotola wuli kutama na kuhukumwa malagizu kuni wamwene ukugadenya malagizu genago kwa kulagiza nene nitoviwayi?”

4 Vandu vevayimili penapo vakamjovela Pauli “Ukumliga Mteta Mkulu wa Chapanga!”

5 Pauli akajova, “Valongo vangu, namanyili lepi ngati mwene ndi Mteta Mkulu wa Chapanga. Ndava muni Mayandiku Gamsopi gijova, ‘Ukotoka kujova gahakau kumvala chilongosi wa vandu vaku.’ ”

6 Lukumbi lwenulo ndi Pauli amali kumanya vandu vangi mu libanji lila vavi Vafalisayu na vangi Vasadukayu. Akajova kwa lwami luvaha, “Valongo vangu, nene namfalisayu mwana wa mfalisayu. Vanitakili mu libanji kuvya nisadika vandu vevafwili yati viyuka.”

7 Peamali kujova malovi ago kanyata ukahumila muhutanu pagati ya Vafalisayu na Vasadukayu mngonganu wapechengini. 8 Muhutanu wene wavi, Vasadukayu vijova kuvya vandu vevafwili viyuka lepi, vavi lepi vamitumu va kunani kwa Chapanga. Mpungu nawene uvi lepi. Nambu Vafalisayu visadika goha ago gadatu. 9 Pakavya na njowo zamahele neju ndi vawula vangi va chikundi cha Vafalisayu vakayima na kujovesana kwa makakala, “Tichiweni lepi chihakau chochoha kwa mundu uyu, pangi kuvya mpungu amala mtumu wa kunani kwa Chapanga valongili nayu.”

10 Muhutanu wavi uvaha neju hati mkulu wa msambi ayogwipi kuvya
Pauli yati vakumpapulana hipandi hipandi. Ndi avalagizi manjolinjoli
waki kuyingila pagati yaki, vamuwusayi Pauli na kumuwuyisa muchi-
fungu.
11 Kilu yiyoyo Bambu akamuhumila Pauli na kumjovela "Jipolesa mtima!
Cheujova ndava yangu ku Yelusalemu apa yati wikita mewa Kumuji wa
Loma."

Vayawudi vikita mapangu wa kumkoma Pauli

12 Kwapachili Vayawudi vakakonganeka na kukita mpangu, vakalapa
yati vinywa lepi amala kulya mbaka vamkomayi Pauli. 13 Vala vevakitili
mpangu wenuwo vavi neju ya vandu alobaini. 14 Ndi vakahamba
kwa vakulu va vakuteta va Chapanga na vagogo, vakajova, "Tete tiviki
chilapu yati nakulya chindu chochoha mbaka timkomayi Pauli. 15 Hinu,
nyenye pamonga na libanji mutuma ujumbi kwa mkulu wa msambi muni
amletayi Pauli kwinu kudetekesa kuvya mwigana kuyuwana malovi goha
ga kumvala mwene. Tijitendelekili kumkoma kwakona hati kuhika kwa
nyenye."
16 Nambu mwana wa mlumbu waki Pauli ayuwini mpangu wula,
ndi akahamba muchifungu kumjovela Pauli malovi genago. 17 Kangi
Pauli akamkemala mmonga wa valonda, akamjovela "Mtola msongolo
mwenuyu, mpeleka kwa chilongosi wa msambi muni avi na lijambu
la kumjovela." 18 Ndi akamtola na kuhamba nayu mbaka kwa mkulu
wa msambi akamjovela, "Pauli mweavimuchifungu yula anikemili na
kuniyupa nimletayi msongolo uyu kwa veve muni avi na lilovi leigana
kukujovela."
19 Mkulu wa msambi akamkamula chiwoko msongolo yula na kuhamba
nayu pandu pachiepela, akamkota, "Ugana kunijovela kyani?"
20 Na akajova, "Vayawudi vayidakilini kukuyupa umpeleka Pauli chilau
pa libanji chakudetekesela vandu va libanji vigana kuyuwana hotohoto
malovi gaki. 21 Nambu veve belayi luyupu lwavi ndava vavi vandu neju ya
alobaini vakumbajamila, vaviki chilapu vinywa lepi amala kulya chindu
mbaka vamkomayi, hinu vilindila uhamula waku."
22 Mkulu wa msambi akamleka awuka, akambesa akotoka kumjovela
mundu yoyoha kuvya anidandaulili.

Pauli ipelekwa kwa mkulu Felikisi

23 Kangi Mkulu wa msambi akavakemela vakulu vaki vavili va vachi-
longosi akavalagiza, "Mutendelekela manjolinjoli miya zivili, vakwela
falasi sabini, na manjolinjoli miya zivili wa migoha, vahamba ku Kaisalia,
muwuka kwakona kuhika saa yidatu ya kilu lelu. 24 Mutendelekela falasi
yungi ndava kumgega Pauli, mumhikisa changalemaswa kwa Felikisi
Mkulu wa ku Yudea." 25 Mkulu wa msambi yula ndi akayandika balua
iyi, 26 "Nene Kilaudio Lusia nikuyandikila mtopeswa mkulu Felikisi. Tiku-
woni! 27 Mundu uyu akamuliwi na Vayawudi na vavi papipi kumkoma,
penayuwini kuvya mwene mkolonjinji wa ku Loma, nikahamba pamonga
na chikundi cha manjolinjoli, nikamkengelela. 28 Nampeliki palongolo
ya libanji lavi likulu nihotola kumanya muhalu wewamtakili. 29 Ndi
namanyili kuvya vamtakili ndava ya muhutanu wa malagizu gavi,
nambu akitili lepi uhakau wowoha wewukumgana akomiwa amala
akungiwa muchifungu. 30 Panayuwini kuvya Vayawudi vaviki mpangu wa

kumkoma, nahamwili vamletayi kwaku, mewawa nivajovili vevamtakili valeta matakilu gavi kwaku."
31 Hinu, manjolinjoli vala vamtolili Pauli ngati chavalagaziwi. Kilu yilayila vakamupeleka mbaka Antipatili. 32 Chilau yaki manjolinjoli va magendelu vala vawuyili kujela, vavalekili vayavi vevikwela falasi vayendelela na lugendu pamonga na Pauli. 33 Pavahikili ku Kaisalia, vakampela Felikisi mkulu wa mkowa balua yila na kumgotola Pauli. 34 Felikisi peamali kuyisoma balua yila akamkota Pauli ahumili mulima woki. Peamanywisi kuvya ahumili Kukilikia, 35 akajova, "Yati nikuuyuwanila muhalu waku vala vevakutakili vakamala kuhika." Kangi akalagiza Pauli avikiwayi munyumba ya unkosi wa Helodi na kumlindalila.

24

Vayawudi vakumtakila Pauli kwa Felikisi

1 Peyahikili ligono la mhanu, Mteta mkulu Anania ahikili Kukaisalia pamonga na vagogo vangi na mmanya malagizu mmonga wa Loma, liina laki Tetulo, ndi vamhambalili mkulu wa mkowa na kumtakila Pauli. 2 Pauli akakemelewa, na Tetulo akatumbula kumtakila, "Mtopeswa Felikisi, ulongosi waku utiletili uteke uvaha na kavili utiletili mang'amusi gamahele gabwina ndava ya vandu vitu. 3 Lijambu lenili tikulipokela cha luheku magono goha na tikusengusa neju. 4 Nambu changali kuyagisa lukumbi lutali, chondi kwa lipyana laku utiyuwanila padebe malovi gitu. 5 Tihumbwili kuvya mundu uyu avi na luhonda, mtumbulanu wa chitututu pagati ya Vayawudi kila pandu pamulima. Mewawa ndi chilongosi wa chikundi cha njila ya kumuyupa Chapanga chechikemelewa va Nazaleti. 6 Na hati alingili kuhakasa Nyumba ya Chapanga, tete tamkamwili. Taganili kumuhukumwa kwa mhilu witu. 7 Nambu Lusia mkulu wa msambi abwelili na kumuwusa pagati yitu kwa makakala, 8 Wamwene ngati ukumkota mundu uyu yati wimanyalila mambu gala getamtakili tete." 9 Vayawudi kwa pamonga vakayidakila na kujova goha ago ndi gachakaka.

Pauli akujikengelela palongolo ya Felikisi

10 Kangi mkulu Felikisi akamlangisa Pauli kujova, mwene akajova, "Nimanyili kuvya veve ndi mhamula mihalu wa magono gamahele wa vandu vitu, nihekelela kujikengelela namwene. 11 Wihotola kumanya kuvya gapiti lepi magono kumi na gavili kuhumila penahambili ku Yelusalemu kumuyupa Chapanga. 12 Vandu ava vanikoli lepi nikotana na mundu yoyoha amala vanikoli lepi nikuvakoakeha vandu mu Nyumba ya Chapanga amala munyumba za kukonganekela Vayawudi, amala pandu popoha pamuji wenuwo. 13 Vihotola lepi kujova uchakaka wa mambu aga gevakunitakila. 14 Nambu chindu cheniyidakila ndi kuvya nikumuhengela Chapanga wa vagogo vitu, nitama mukulanda Njila yevikemela chikundi cha njila ya kumuyupa Chapanga. Nene nisadika goha gegayandikiwi muhitabu ya malagizu na muhitabu ya vamlota va Chapanga. 15 Nene nikumsadika Chapanga ngati chavisadika vandu ava, kuvya vandu vevamganisa na vevakum'budila Chapanga voha ya viyuka kwevafwili. 16 Ndava yeniyo nikujikangamalisa magono goha kutama wumi wa bwina changali kumbudila Chapanga na vandu."
17 "Panakatamili kutali mumiyaka yamahele, nawuyili ku Yelusalemu muni nivaletela vakolonjinji vayangu mtangatilu na kuwusa luteta.

18 Lukumbi lwe nahengayi mambu ago ndi pavanikolili Munyumba ya
Chapanga, namali kuwusa luteta lwa kunyambiswa. Pavi lepi msambi
wa vandu amala chitututu. 19 Nambu kwavili na Vayawudi vangi kuhuma
mulima wa ku Asia, venavo ndi veviganikiwa kuhika palongolo yaku na
kunitakila ngati vana lilovi la kujova ndava yangu. 20 Amala, vandu ava
vevavi penapa vajova chenibudili pevanikolili niyimili palongolo ya libanji
lavi likulu. 21 Ndi malovi ndu aga genajovili panakavili palongolo yavi,
'Mukunihamula lelu iyi ndava ya kusadika kuvya vevafwili yati viyuka.'
"

22 Hinu Felikisi, mweamanyili bwina njila yeniyo, akahegelesa muhalu
wula mu ligono lingi. Akavajovela, "Yati nihamula muhalu uwu lukumbi
Lusia Mkulu wa msambi, peibwela." 23 Kangi akamlagiza chilongosi
wa manjolinjoli yula vamlindalila Pauli, nambu avyai mukulekekeswa
padebe, vankozi vaki vayidakiliwa kumtangatila.

Pauli palongolo ya Felikisi na Dulusila

24 Mu magono gegagelekili Felikisi abwelili pamonga na mdala waki
Dilusila mweavi Myawudi. Akalagiza Pauli aletewayi, akamyuwanila
ilongela ndava ya kumsadika Yesu Kilisitu. 25 Nambu lukumbi Pauli
peatumbwili kudandaula gakumganisa Chapanga, na kujiyepesa na
uhamula wa Chapanga wewibwela, Felikisi ayogwipi, akajova, "Ndava
hinu wihotola kuhamba, yati nikukukemela kavili panipata nafwasi."
26 Lukumbi lwenulo alindila manya Pauli ngaampeli mashonga. Ndava
ya yeniyo amkemela pamahele kulongela nayu.
27 Payamaliki miyaka yivili, Polikio Festo akavya Mkulu wa ku Yudea.
Nambu Felikisi ndava ya kujiganisa kwa Vayawudi, mwene akamlekekesa
Pauli kuhuma muchifungu.

25

Pauli ipelekwa kwa Nkosi wa ku Loma

1 Magono gadatu, Festo patumbwili lihengu akawuka ku Kaisalia na
kuhamba ku Yelusalemu. 2 Vakulu va kuteta pamonga na vachilongosi va
Vayawudi vakamjovela matakilu gegakumvala Pauli. Vakamuyupa neju
Festo, 3 vakamuyupa neju Festo, alagazila Pauli vamletayi ku Yelusalemu,
muni vavikili mpangu wa kumkoma akona munjila. 4 Nambu Festo
avayangwili, "Pauli yati isigalila kukoko muchifungu Kaisalia namwene
yati nihamba kanyata kwenuko. 5 Mvajovela vachilongosi vinu valon-
gosana na nene kuhamba kwenuko, vakamtakila palongolo yangu, ngati
abudili chindu."
6 Festo akatama nawu mulukumbi lwa magono nane amala kumi,
kangi akawuya ku Kaisalia. Chilau yaki akahamba pa libanji, akalagizila
Pauli vamletayi mugati. 7 Lukumbi Pauli ahikili, Vayawudi vevahumili
ku Yelusalemu vamtindili vakatumbula kumtakila gamahele geginonopa
nambu nakuhotola kujova uchakaka. 8 Kangi Pauli ajikengelili mukujova,
"Nene nibudili lepi chindu chochoha pa malagizu ga Vayawudi amala
ndava Nyumba ya Chapanga amala kumvala Nkosi wa ku Loma."
9 Nambu Festo ndava aganili kujiganisa kwa Vayawudi akamkota Pauli,
"Wu wigana kuhamba ku Yelusalemu uhamuliwa palongolo yangu ndava
ya matakilu genaga?"
10 Pauli akayangula, "Niyima pa libanji la mihalu la nkosi wa ku
Loma, bahapa ndi peniganikiwa kuhamuliwa. Wamwene umanyili bwina

nivabudili lepi chindu chochoha Vayawudi. 11 Ngati nene nambudaji
amala nikitili chindu chechikunigana kukomiwa, nibela lepi kufwa.
Nambu ngati kawaka uchakaka wa malovi gevanitakili ago, avi lepi
mundu wa kunigotola kwa vene. Niyupa muhalu wangu ukahamuliwa
kwa nkosi wa ku Loma."
12 Hinu Festo peamali kulongela na vamtangatila vaki mu libanji, ndi
akamjovela Pauli, "Uyupili lufani kwa nkosi wa ku Loma, yati wipelekwa
kwa mwene."

Pauli palongolo ya nkosi Agilipa na Benike

13 Magono gadebe gegagelekili, nkosi wa pandu pangi liina laki Agilipa
na Belinike mweavi mlumbu waki, vahikili ku Kaisalia kumjambusa cha
kumtopesa Festo. 14 Ndi vatamili kwenuko mu magono gamahele, Festo
akamdandaulila nkosi mhalu wa Pauli, "Penapa avi mundu mmonga
Felikisi amlekekesi Pauli kuhuma muchifungu. 15 Penakahambili ku
Yelusalemu vakulu va kuteta va Chapanga na vachilongosi va Vayawudi
vamtakili na kuniyupa nimuhamula akomiwa. 16 Nambu nene navayang-
wili kuvya mvelu lepi wa vandu va ku Loma kumgotola mundu alipiswai
kwakona angakonganeka na vevamtakili mihu kwa mihu na kupata
fwasi ya kujikengelela ndava ya mambu gevamtakili. 17 Hinu, pevamali
kuhika penapa, ndi kanyata nakitili muhalu mulibanji chilau yaki,
nalagazili mundu mwenuyu vamleta. 18 Vamtakila vaki vayimili nambu
nakudandaula matakilu geabudili ngati chenalindilayi. 19 Pahali paki ndi
vavi na muhutanu pamonga nayu ndava ya njila ya kumuyupa Chapanga
wavi na mundu mmonga liina laki Yesu mweamali kufwa, nambu Pauli
ikangamala kujova akona muni. 20 Namanyili lepi nikita kyani ndava ya
muhalu wenuwo. Hinu, namkotili Pauli ngati igana kuhamba kulibanji
la mihalu Yelusalemu kula, ndava ya matakilu ago. 21 Nambu Pauli
akangamili kuyupa kusigalila muchifungu mbaka uhamula wa muhalu
waki uhamuliwa na nkosi wa ku Loma. Ndava yeniyo nalagizi atama
muchifungu mbaka penihotola kumpeleka kwa Kaisali."
22 Kangi Agilipa akamjovela Festo, "Namwene nigana kumuyuwanila
mundu mwenuyo."
Festo akamyangula, "Yati ukumuyuwanila chilau."
23 Hinu, chilau yaki Agilipa na Belinike vahikili kwa chilulu mu libanji
la mihalu kuni valongosini na vakulu va msambi na vachilongosi va
muji. Festo akalagiza Pauli vampeleka mugati. 24 Festo akajova, "Nkosi
Agilipa pamonga na vandu voha mwemuvi apa na tete! Palongolo yinu
avi mundu, vandu voha va mulima wa Vayawudi va bahapa na ku
Yelusalemu, vakumng'ung'utila kuvya iganikiwa lepi kulama wumi waki
kavili. 25 Nambu namwene nichiwene lepi chindu chochoha cheabudili
hati kuganikiwa akomiwa. Hinu ndava mwene ayupili muhalu waki
uhamuliwayi na Nkosi wa Loma, nahamwili kumpeleka. 26 Mewa
namwene nivii lepi na malovi gakumyandikila Nkosi wa ku Loma
ndava ya muhalu uwu. Ndi mana nimletili palongolo yinu, ndi neju
veve Nkosi Agilipa, muni mukamala kumkotakesa, nimanya chindu cha
kumyandikila. 27 Ndava muni nihololela kuvya malovi gangali luhala
kumpeleka mfungwa changali kulangisa matakilu gegakumvala."

26

Pauli akujikengelela mwene palongolo ya Agilipa

1 Hinu Agilipa akamjovela Pauli, “Wihotola kujova malovi ga kujikengelela.” Ndi Pauli akakwesa chiwoko na kutumbula kujova.

2 “Nkosi Agilipa, lelu niheka neju, kujikengelela palongolo yaku ndava
ya mambu goha gevanitakili Vayawudi. 3 Neju ndava wamwene wimanya
bwina mivelu ya Vayawudi na muhutanu wavi, nikuyupa uniyuwanila
bwina.”
4 “Vayawudi voha vamanyili wumi wangu kutumbula uwana wangu,
chenitamili kutumbula kadeni pamulima wangu ndi mewa ku Yelusalemu.
5 Vanimanyili mu magono gamahele na vihotola kujova ndava yangu ngati
vigana, kuvya kutumbula kadeni navili mmonga pagati ya chikundi cha
Vafalisayu chechikangamalisa neju kulanda mvelu wa njila ya kumuyupa
Chapanga yitu. 6 Na hinu nivii palongolo yaku nihamuliwa ndava
nisadika lilaganu lila Chapanga avalagazili vagogo vitu. 7 Malaganu
gene ndi galagala gegihuvalila na makabila kumi na gavili ga vandu
vitu, vakumhengela Chapanga muhi na kilu. Mtopeswa nkosi, Vayawudi
vakunitakila ndava ya sadika yeniyo! 8 Ndava kyani nyenye mwivya na
mtahu kusadika kuvya Chapanga akuvayukisa vevafwili?
9 Chakaka namwene naholalili kuvya yikunigana kuhenga mambu
kubela uhotola wa Yesu wa ku Nazaleti. 10 Mambu genakitili ku
Yelusalemu, napatili uhotola kuhuma kwa vakulu va kuteta va Chapanga,
navasopili muchifungu vandu vamahele vevakumganisa Chapanga, ndi
pavahukumiwi kukomiwa, nayidakili kuvya vakomiwa. 11 Pamahele
navalipisi munyumba za kukonganekela Vayawudi zoha, navajovili kwa
makakala vayibela sadika yavi. Namemili ligoga ndava yavi hati
navahakili mbaka mumiji ya kutali.”

Pauli ilongela ndava ya kusanguka kwaki

12 “Kwa lihengu lenilo, nahambili kumuji wa Damasko kwa uhotola
na malagizu ga vamteta va vakulu va Chapanga. 13 Mtopeswa Nkosi,
lukumbi nivii munjila, muhi wa saa sita nauwene lumuli luvaha kuliku
wa lilanga utilangasa kuhuma kunani kwa Chapanga, wanitidili nene
pamonga na vamulugendu vayangu. 14 Tavoha tete tagwili pahi, ndi
nayuwini lwami lukunijovela kwa luga ya Chiebulania, ‘Sauli, Sauli!
Ndava kyani ukuning'aha? Ukujilemasa waka ngati ng'ombi yeyitakula
ndonga ya bambu waki.’ 15 Ndi nene namkotili, ‘Veve wayani Bambu?’
Bambu akayangula, ‘Nene ndi Yesu mweukuning'aha. 16 Nambu hinu
yimuka, uyimayi. Nikuhumalili muni nikuvika kuvya mtangatila wangu.
Ukavajovela vandu vangi mambu geugaweni lelu na gala genivii nakona
kukulangisa. 17 Yati nikusangula kuhuma kwa vandu va Isilaeli na vandu
vangali Vayawudi, ndi nene kwenikutuma kwavi. 18 Yati ukugagubukula
mihu gavi muni uvang'anamusa vahuma muchitita na kuyingila mu
lumuli, vahuma muulongosi wa Setani, vamuwuyila Chapanga, muni
kunisadika nene valekekeswa gevamubudili Chapanga muni vatola uhali
pamonga na vandu vevahaguliwi na Chapanga.’ ”

Pauli ilongela ndava ya lihengu laki

19 “Ndi, Nkosi Agilipa, nabelili lepi maono ago ga kunani kwa Chapanga.
20 Hinu natumbwili hoti kuvakokosela vandu va ku Damasko, kangi kwa
vandu va ku Yelusalemu na mulima woha wa ku Yudea mewawa kwa
vandu vangali Vayawudi. Navakokosili vamuwuyila Chapanga kwa kulangisa mumatendu kuvya vang'anamwiki. 21 Ndava ya genago Vayawudi
vanikamwili Munyumba ya Chapanga, vakalinga kunikoma. 22 Nambu

kwa ulonda wa Chapanga nakona muni hati lelu, nikuvajovela vadebe na
vavaha. Nidandaula galagala vamlota va Chapanga na Musa vajovili yati
gihumila, 23 kuvya yamganili Kilisitu kung'aiswa na mutumbula kuyuka,
muni akokosayi kuvya lumuli lwa usangula lukuvalangasa vandu voha,
Vayawudi na vandu vangali Vayawudi."
24 Pauli peajikengelelayi mu malovi ago, Festo akajova kwa lwami
luvaha, "Pauli! Wipenga! Usomili neju ndi wipenga luhala."
25 Nambu Pauli akajova, "Mtopeswa Festo, nipenga lepi mu malovi
genijova ndi gachakaka na gana luhala. 26 Wamwene Nkosi, ukugamanya
mambu aga, hinu nihotola kulongela kwa ukekesi palongolo yaku. Mambu
genago gamanyikini kwaku muni lijambu ilo lahengiki lepi mumfiyu.
27 Nkosi Agilipa, wu, ukugasadika gegajoviwi na vamlota vakadeni va
Chapanga? Nimanyili kuvya ukugasadika."
28 Agilipa akamyangula Pauli, "Wihololela kuvya mu malovi gadebe
wihotola kunikulukisa kuvya Mkilisitu?"
29 Pauli akayangula, "Nikumuyupa Chapanga kuvya mulukumbi luhupi
amala lutali lepi wamwene ndu, nambu voha vevakuniyuwanila lelu
vahotola kuvya ngati chenivii nene, changali kukungwa minyololo."
30 Kangi Nkosi Agilipa, mkulu Festo na Belinike na vandu voha vevatamii
pamonga nawu, vakayima. 31 Pevamali kuwuka ndi vajovisini, "Mundu
mwenuyu ahengili lepi chindu chihakau hati kuganikiwa kukomiwa
amala chifungu." 32 Agilipa akamjovela Festo "Mundu uyu ngaihotoliki
kulekekeswa kuvyaa ayupili lepi uhamula kwa Nkosi wa ku Loma."

27

Pauli ihamba lugendu ku Loma

1 Pevamali kuvika mpangu wa lugendu lwa tete kuhamba Italia, Pauli
pamonga na vafungwa vangi vagotoliwi pahi pa ulonda wa Juliasi mweavi
Mkulu wa msambi wa manjolinjoli pagati ya chikundi chechikemelewa
"Chikundi cha Augusti." 2 Tayingili muwatu wewahuma ku Adilamito
wewavedukila mumbwani ya miji ya Asia. Kangi tawukili pamonga na
mkolonjinji wa Makedonia kuhuma Tesalonike liina laki Alistako. 3 Chilau
yaki tahikili kumbwani ya Sidoni. Juliasi amhengili lipyana Pauli kwa
kumyidakila avalola vankozi vaki na kupata vindu vyaaganili. 4 Kuhuma
kwenuko, tagendili mumhana mwa chisiwa cha Kuplo ndava ya kuyepa
mpungu wewabuma kuhuma kulongolo yitu. 5 Kangi takupwiki nyanja ya
upandi wa Kilikia na Pamfulia, tahikili Mula muji wa Lukia. 6 Penapo
Mkulu wa msambi yula, aukolili watu wewihuma ku Alekisandalia na
kuhamba ku Italia, ndi akatiyingisa mugati.
7 Tagendili mbolimboli mulukumbi lwa magono gamahele cha
kutyalatyala neju tahikili papipi na muji wa Nido. Ndava ya mpungu
wewatikang'ayi kuhuma kulongolo ndi tikahamba lumonga upandi wa
Kilete kuhamba pandu pa yeyikemiwa Salimone. 8 Tapitili mumhana ya
mbwani kwa kutyalatyala na kuhika pandu pepikemelewa "Bandali ya
Bwina," Papipi na muji wa Lasea.
9 Lukumbi lwamahele lwamali kupita, hati magono ga kujihinisa
chakulya gamaliki. Hinu vayogwipi neju lugendu lwa muwatu. Pauli
akavajovela malovi aga.
10 "Mwavagosi, nihololela kuvya lugendu lwitu yati wivya na mang'ahiso
na kuyagisa lepi ndava ya ndwika na watu ndu, nambu mewa na wumi
witu." 11 Nambu Mkulu wa manjolinjoli yula akasadika neju malovi ga

mgendesa watu na ga mkolo watu, kuliku malovi ga Pauli. 12 Hinu ndava
bandali yeniyo yavi lepi nafwasi ya bwina kutama lukumbi lwa mbepu.
Ndi vamahele pagati yavi vayidakilini kuwuka penapo na kuhamba mbaka
Foinike ngati yihotoleka na kutama kwenuko mkulukumbi lwa mbepu.
Bandali ya Kilete yeyihamba kwelihumila lilanga na kusini kwelitipama
lilanga.

Mpungu ukali na manji kutimbugana

13 Hinu, mpungu wa bwina pawatumbwili kubuma, vene vakahololela
kuvya mpangu wavi wihotoleka, hinu vakahuta nanga vakatumbula
lugendu kuni vigendesa watu papipi na mbwani ya Kilete. 14 Kwakona
vangahika patali, mpungu ukali weukemiwa “Mpungu Eulokilo.” Wa-
tumbwili kubuma kuhuma muchisiwa. 15 Mpungu waukang'ili watu, wene
wahotwili lepi kukangamala nawu, ndi taulekili mpungu uyikang'ayi.
16 Na petapitayi pachisiwa chidebe chechikemiwa Kauda, tatyalityali
nambu tahotwili kuukunga mtumbwi wa watu. 17 Vanalihengu va muwatu
pevamali kuyigisa mtumbwi wula mugati, ndi vakaukunga nyosi kwa
makakala. Vayogwipi kukwama pa lilundu la masavati ga papipi na
mbwani ya ku Libya, vakahelesa nyosi na kuleka watu wikang'iswa
na mpungu. 18 Mpungu na manji gatimbungini na pachilau yaki,
vakatumbula kutaga ndwika munyanja. 19 Na ligono la datu vakatumbula
kutaga vindu vya watu kwa mawoko gavi vene. 20 Mu magono gamahele
valiwene lepi lilanga amala ndondo, mpungu na manji vyayendalili
kutimbugana neju, kuhuvalila kwa kusanguka gavamaliki.

21 Pavatamili magono gamahele changalya, Pauli akayima pagati yavi
akajova, “Vamtopeswa, mbanga kuvya muniyuwanili malovi gangu ga
kuleka kuwuka Kilete, ngatiyepili mang'ahiso ago pamonga na kuyagisa
vindu ivi. 22 Nambu hinu nivayupa mjikangamalisa mtima, muni kawaka
hati mundu mmonga mweiyagisa wumi waki, nambu watu wene ndi
wewiyaga. 23 Ndava muni golo kilu Mtumu wa kunani kwa Chapanga,
kuhuma kwa Chapanga mwenikumuhengela, anihumalili, 24 akanijovela,
‘Pauli, kotoka kuyogopa! Yikukugana kuyima palongolo ya Nkosi wa ku
Loma, Chapanga mwene yimganisi, ndi kwa ubwina waki akuvasangula
wumi wa voha mulugendu lwinu.’ 25 Hinu vamtopeswa, mjikamngamalisa
mtima ndava muni nikumsadika Chapanga kuvya givya mewawa ngati
chenijoviwi. 26 Nambu yikutigana kutagwa kundumba ya chisiwa
chimonga.”

27 Ligono la kumi na mcheche kilu manji pagatumbwili kutimbugana
tikanga'iswa kuni na kula munyanja ya Adilia. Pagati ya kilu vanalihengu
muwatu vaholalili kuvya papipi na pandumba. 28 Vakalonda utali wa pahi
wa nyanja kwa kuhelesa nyosi yeyakungiwi chindu chechitopa, vapatili
utali wa mita alobaini. Na pavapimili kavili mwanakandahi vapatili
utali wa mita selasini. 29 Ndava ya kuyogopa kukwama mumatalau ndi
vakahelesa nanga mcheche za upandi mumbele mwa watu, vakamuyupa
Chapanga kwicha kanyata. 30 Vanalihengu va muwatu, vaganili kutila
ndi vamali kuhelesa mtumbwi wavi mumanji, vakongayi kuvya vihamba
kulongolo kuhelesa nanga za muwatu. 31 Nambu Pauli amjovili Mkulu
wa msambi yula pamonga na manjolinjoli vangi, “Vanalihengu ava
ngati vitama lepi mugati ya watu, yati mwisanguliwa lepi.” 32 Penapo
ndi manjolinjoli vala vakadumula nyosi zezakamwili mtumbwi wula,
vakauleka uhamba na manji.

33 Papipi na hamba kucha, Pauli akavayupa voha valyayi chakulya,
“Lelu ndi ligono la kumi na mcheche vavili na wogoyi lukumbi lwoha
ulo mwangalya chindu. 34 Hinu, nikuvayupa mlyayi chakulya muni
mukuchigana muhotola kulama, Muni kawaka hati luyunju lumonga
wa mitu yinu lweluyaga.” 35 Peamali kujova malovi ago, Pauli akatola
libumunda, akamsengusa Chapanga palongolo yavi voha akametula
akatumbula kulya. 36 Kangi voha vakasindimala mtima, navene mewa
vakalya chakulya. 37 Mugati ya watu wula tavi vandu miya zivili na sabini
na sita. 38 Pevamali kulya na kuyukuta kila mundu, ndi vapungwizi utopa
kwa watu, kwa kutaga nganu munyanja.

Watu widenyeka

39 Kwapachili, vanalihengu vala vaumanyili lepi mulima wula, ndi
vayiwene ndumba yeyivi papipi na manji, vakajovesana vayegeka watu
kwenuko ngati yihotoleka. 40 Ndi, vakadumula nanga na kuzileka
munyanja, mewa vakahuta nyosi za kugendesela watu, kangi vakatola
chitambala chimonga kulongolo kukinga mpungu, vakahamba kundumba.
41 Nambu vahikili pamngonganu wa manji, na watu wakwamili, upandi
wa kulongolo wajwigwimi mumasavati changali kunyugusika. Upandi
wa mumbele wa watu watumbwili kudenyekana hipandi hipandi ndava
kukang'wa na mpungu ga manji ga kutimbugana.
42 Manjolinjoli vavi na mpangu wa kuvakoma vafungwa voha ndava
ya kuyogopa kuvya vihotola kusambalila mbaka kundumba na kutila.
43 Nambu Mkulu wa msambi yula aganili kumsangula Pauli, avabesili
valeka mpangu wavi. Akalagiza vevimanya kusambalila vahumba
kuhuma muwatu na kusambalila mbaka kundumba, 44 na vevasigalili
vajisangula kwa kukamulila mbau amala chipandi cha watu weudenyiki,
ndi tavoha tahikili tavamumi kundumba.

28

Pauli pachisiwa cha Malita

1 Patamali kuhika bwina kundumba ndi tamanyili kuvya chisiwa chila
chikemelewa Malita. 2 Takangisi ndava vakolonjinji vatihengili gabwina
neju tete. Fula ndi yatumbula kutonya na kwavili na mbepu, hinu
vakoyili motu na kutigongolela. 3 Pauli anongili ndwika udebe wa
sagala akazikohokea pamotu, penapo ndava ya lyoto la motu, limoma
lahumalili musagala na lamulumili Pauli muchiwoko na kujikamulisa.
4 Vala vakolonjinji pavawene limoma lijikamulisi dombeka muchiwoko
cha Pauli, vakajovesana, “Chakaka mundu uyu mkomaji, pamonga na ku-
sanguka kufwa munyanja, nambu lihoka litu lelikemiwa ganisa Chapanga
likumleka lepi alama.” 5 Nambu mwene akakung'undila limoma pamotu
na alemili lepi hati padebe. 6 Vandu vala vevalolokesa kuvya yati ihimba
amala kugwa pahi na kufwa. Pavalindili mulukumbi lutali changalola
kuvya Pauli apatili lepi lijambu loloha lihakau, ndi vakang'anamusa
maholo gavi vakujova mwene ndi lihoka.
7 Papipi na pandu apo pavili na migunda ya Publio, chilongosi wa
chisiwa chila. Ndi mwene atigongolili cha uganu na tatamili munyumba
yaki mu magono gadatu. 8 Hinu, dadi waki Publio agonili palusongwani,
ndava ya utamu na kuseka ngasi. Ndi Pauli ahambili kumlola na
peamali kumuyupa Chapanga, akavika mawoko gaki panani ya mtamu
ndi akamlamisa. 9 Palahumalili lijambu lenilo, vatamu voha muchisiwa

chenicho vabwelili na kulamiswa mewa. 10 Vandu vatipelili njombi
ndalindali lukumbi patatumbwili kavili lugendu vayingisi vindu vyoha
vyetaganilli muwatu.

Pauli ihuma ku Malita kuhamba ku Loma

11 Payamaliki miyehi yidatu tatumbwili kavili lugendu muwatu wewi-
huma ku Alekisandalia yeyihongoliwi chimong'omong'o ya "Vachapanga
Mapaha." Watu wenuwo wayimili muchisiwa icho mulukumbi lwoha lwa
mbepu. 12 Patahikili pamuji wa Silakusa, tatamili penapo mu magono
gadatu. 13 Kuhuma kwenuko tagendili na kuhika kumuji wa Legio. Chilau
yaki, mpungu wa kusini watumbwili kubuma, ndi mulugendu lwa magono
gavili tahikili pamuji wa Putioli. 14 Kwenuko tavakoli valongo vamsadika,
ndi vatigongolili titama nawu mulijuma limonga. Kangi tayendalili na
lugendu kuhika ku Loma. 15 Vamsadika va ku Loma vala pevayuwini
malovi ga kutivala tete, vakabwela kutali pandu pakugulisila vindu la Apio
na Munyumba Zidatu za Vayehe kukonganeka na tete. Pauli peawene
akamsengusa Chapanga na kusindimaliswa mtima.

Pauli ikokosa pamuji wa Loma

16 Petahikili ku Loma Pauli ayidakiliwi kutama mwene pamonga na
linjolinjoli mmonga wa kumlindalila.

17 Pagamaliki magono gadatu, Pauli avakemili pamonga vachilongosi va
Vayawudi va pandu apo. Pavakonganiki mwene akavajovela, "Valongo
vangu, nene nakungiwi muchifungu ku Yelusalemu kula na kugotolewa
kwa vandu va ku Loma, nambu nene nahengili lepi chindu chihakau
amala kubela mivelu ya vagogo vitu. 18 Valumi pevamali kunikotakesa
vaganili kunilekekesa muni nahengili lepi chindu chihakau chechikuni-
gana kukomiwa. 19 Nambu Vayawudi vala vakabela lijambu ilo, ndi
nene nikayupa kuhamuliwa na Nkosi wa ku Loma, nambu navi lepi na
chochoha cha kuvatakila vandu va mulima wangu. 20 Ndava ya genago
ndi nivakemelili tiwonanganayi na kulongela na nyenye, muni nikungiwi
minyololo iyi ndava ya lilagizu la Chapanga kwa Isilaeli."

21 Vene vakamjovela, "Tete tipokili lepi balua ya kuhuma ku Yudea,
mewa kawaka mlongo yoyoha mweahikili kutijovela lasimi amala kulon-
gela chindu chochoha chihakau ndava yaku. 22 Nambu tigana kuyuwana
maholo gaku wamwene, muni timanya kuvya chikundi chenicho chi-
belelewa kila pandu."

23 Hinu vakayidakilana ligono la kukonganeka nayu, vandu vamahele
vamhikili peatamili. Kutumbula lukela mbaka kimihi Pauli avadandaulili
na kuvajovela ujumbi wa kuuvala Unkosi wa Chapanga, alingili avaku-
lukisi vayidakila mambu ga Yesu kwa kuhengela malagizu ga Bambu
geampelili Musa na mayandiku ga vamlota va Chapanga. 24 Vangi
pagati yavi vakofyiliwi malovi gaki, nambu vangi vasadiki lepi. 25 Hinu,
vakapechengana mumaholo gavi vene kwa vene. Hinu vawukili ndava
Pauli, ajovili lijambu limonga, "Mpungu Msopi avajovili chakaka vagogo
vinu mu njila ya mlota wa Chapanga Isaya, 26 akajova,

'Uvahambila vandu ava uvajovela,
kuyuwana yati mwiyuwana, nambu nakumanya,
kulola yati mwilola, nambu yati mwimanya lepi.
27 Ndava mitima ya vandu ava yitopa,
vadindili makutu gavi,
na vakupiki mihu gavi.
Ngati lepi kulola kwa mihu gavi

ngavayuwini kwa makutu gavi,
ngavamanyili kwa luhala lwavi na valeka njila zavi zihakau,
kangi nivalamisi.' "
28 Kangi Pauli akajova, "Mmanya kuvya ujumbi wa Chapanga ndava
ya kusanguliwa upelikwi kwa vandu vangali Vayawudi. Na vene yati
vauyuwanila." 29 Pauli peamali kujova genago, Vayawudi vakawuka,
vakakotana gamahele vene kwa vene.
30 Palukumbi lwa miyaka yivili, Pauli atamili munyumba yeapangili
mwene, avagongolili munyumba vandu voha vevabwelili kumjambusa.
31 Avakokosili malovi ga Unkosi wa Chapanga na kuwula vandu ndava ya
Bambu Yesu Kilisitu kwa ukekesi na changabesiwa na mundu.

Balua ya Pauli kwa Valumi

Ulongolelu

Chitabu chenichi cha Valumi chayandikwi na mtumi Pauli pagati ya mwaka wa 54 na 58 peamali kuvelekewa Kilisitu. Pauli mwene avi akona kuhamba ku Loma, nambu atumili balua yeniyi muni avapela malagizu vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi ku Loma, vandu voha Vayawudi na vandu vangali Vayawudi. Pauli ayandiki balua iyi lukumbi peatamayi pamuji wa Kolinto. Pauli avayandikili muni vandu voha vamsadika na kumyidakila Yesu Kilisitu (musula ya 16:26).

Chitabu cha Valumi ndi chitabu chechiganikiwa neju kuvatangatila vandu vevakumsadika Kilisitu kila pandu na lukumbi lwoha. Pauli adandawili hotohoto kuuvala usangula wetihotola kupata mu njila ya Yesu Kilisitu. Mewa Pauli awunganisi Lilovi la Bwina la Yesu Kilisitu na Lilaganu la Kadeni. Vasomi vamahele vayidakilana kuvya chindu chivaha neju muchitabu ichi ndi (musula ya 1:16). Wewijova, "Yati nikuliwonela Iepi soni Lilovi la Bwina, ndava muni ndi makakala ga Chapanga ndava ya usangula wa kila mundu mweisadika, kutumbula kwa Vayawudi na kangi kwa vandu vangali Vayawudi." Pandu pakutumbula pa chitabu ichi cha Valumi (musula ya 1-12). Yijova umanyi ndava ya kummanya Chapanga na pandu pa pili yani (musula 13-15). Kuvi na malagizu ga tihenga wuli kutama ngati Vakilisitu.

Gegavi

Pauli itumbula kuyandika balua yaki ngati cheayovalili kwa kujimanyisa mwene mumayadiku (musula ya 1:1-15).

Kangi iyandika ndava ya vandu chevavili na ndava ya uhotola wa kusanguliwa mu njila ya Yesu Kilisitu (musula za 1:16-11:36).

Neju ya ago Pauli akuvapela malagizu ga mukutama kwa kumsadika Kilisitu (musula za 12:1-15:13).

Mwishu Pauli imalakisila balua yaki kwa Valumi kwa kuvajambusa misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Loma (musula ya 16).

1 Nene Pauli niyandika balua iyi, mtumisi wa Kilisitu Yesu,
mwenikemeliwi kuvya mtumi na kuhaguliwi na Chapanga, kwa lihengu
la kuvakokosela vandu Lilovi la Bwina.
2 Penapo kadeni, Chapanga avahaidili vandu Lilovi la Bwina lenili,
mu njila ya vamlota vaki ngati cheyiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi.
3 Lilovi la Bwina lenili likumvala Mwana wa Chapanga, BAMBU witu Yesu
Kilisitu, muhiga avelekiwi mu lukolo lwa nkosi Daudi. 4 Nambu kuuvala
wumi waki chimpungu wa Mpungu Msopi ajilangisi kwa makakala gaki
kuvya Mwana wa Chapanga kwa kuyuka kwaki. 5 Mu njila yaki, nene
nipewili ubwina wa Chapanga kuvya mtumi, muni ndava ya Kilisitu
nivalongosayi vandu va milima yoha vasadikayi na kuyidakila. 6 Nyenye
ndi pagati ya vandu venavo vevitama ku Loma, muhaguliwi muvyai vandu
vaki Yesu Kilisitu.
7 Hinu nikuvayandikila mwavoha nyenye mwemwitama ku Loma ndi
Chapanga akuvagana, akavahagula muvyai vandu vaki.
Nikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na
BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Pauli igana kuvagendelela vandu va ku Loma

8 Nitumbula kumsengusa Chapanga wangu mu njila ya Yesu Kilisitu
ndava yinu mwavoha, ndava sadika yinu yiyuwaniki na vandu voha va
pamulima. 9 Nikumhengela Chapanga, kwa mtima wangu woha kwa
kukokosa Lilovi la Bwina la Mwana waki, mwene amanyili kuvya nijova
chakaka kuvya nikuvakumbuka 10 lukumbi lwoha nikumuyupa mwene.
Nikumuyupa Chapanga akaganayi, anihotosa nihotola kuvagendelela.
11 Muni ninogela neju kuvalola na kuhanganila pamonga njombi yeaku-
vapela Mpungu Msopi muni avakangamalisa. 12 Chenijova apa tavoha
tikangamalisanayi, sadika yangu yivakangamalisa nyenye, na sadika yinu
yinikangamalisa nene.
13 Valongo vangu, nigana mumanyai kuvya naganili pamahele kuvagen-
delela, nambu mbaka hinu nibesiwi. Nigana kupata gabwina pagati
yinu nyenye vandu mwemukumsadika Kilisitu ngati chenapatili pagati ya
vandu vangali Vayawudi. 14 Nivii na lihengu la kuvakokosela vandu voha
vevavili na uyovelu yabwina na vana matendu yihakau, vevachenjili na
vayimu. 15 Hinu nene ninogela neju kulikokosa Lilovi la Bwina mewawa
nyenye mwemwitama ku Loma.

Makakala ga Lilovi La Bwina

16 Nikuliwonela lepi soni Lilovi la Bwina, ndava lina makakala ga
Chapanga ga kumsangula kila mundu mweisadika, kutumbula kwa
Vayawudi kangi kwa vangali Vayawudi mewawa. 17 Muni Lilovi la Bwina
lilangisa hotohoto Chapanga cheakuvayidakila vandu vavyai vabwina
kwaki. Kwa njila ya kusadika kutumbula utumbukanu mbaka mwishu.
Ngati cheyiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi, “Mundu mweakitiwi kuvya
mbwina palongolo ya Chapanga yati itama kwa sadika.”

Vandu voha vakumbudila Chapanga

18 Chapanga amanyisi ligoga laki kuhuma kunani kwa Chapanga kwa
kumbudila na uhakau woha wa vandu, vene kwa uhakau wavi vakuudiva
uchakaka ukoto kumanyikana. 19 Ndava muni, gala gegikita Chapanga
amanyikana kwavi gavi hotohoto, muni Chapanga mwene agalangisi
kwavi. 20 Kutumbula Chapanga peawumbili mulima, makakala gaki
ga magono goha gangali mwishu na uchapanga waki, chewimanyikana
hotohoto hati ngati uloleka lepi kwa mihu. Nambu vandu vihotola
kuulola kwa vindu vyeawumbili Chapanga. Hinu vandu vavi lepi na
chindu chakujikengelela! 21 Pamonga vammanyili Chapanga, nambu
vakumlumba lepi na kumsengusa, pahali paki, maholo gavi gauyimu
na mitima yavi yisopiwi chitita. 22 Vimeka kuvya vachenjili nambu
vayimu. 23 Vileka kumulumba Chapanga mweifwa lepi, na pahali paki
vakuhilumba himong'omong'o yeyiwanangana na mundu mweifwa, ngati
videge amala hinyama amala vingokoko yeyikwava.
24 Ndava yeniyo, Chapanga avalekili valandayi mnogo uhakau
wa mitima yavi na kukitilana mambu ga soni muhiga zavi.
25 Vakuung'anamusa uchakaka wa Chapanga kuvya udese,
vakuvigundamila na kuvihengela vindu vyeviwumbiwi pahala pa
Chapanga, vakumlumba lepi muwumba mwene mweiganikiwa
kulumbiwa magono goha gangali mwishu! Ena.
26 Ndava vikita genago, Chapanga avalekili valandayi mnogo wavi
uhakau wa soni. Hati vadala valekili kugona na vagosi ngati cheyi-
ganikiwa pahala paki vinogelana vene kwa vene. 27 Na vagosi mewawa,
valekili kugona na vadala ngati cheyiganikiwa, badala yaki vinogelana

vene kwa vene. Vagosi kwa vagosi vikitilana mambu ga soni, ndava yeniyo vakujiletela vene kuhamuliwa kwa uhakau wavi wevahengili.

28 Ndava muni vandu avo vabelili kuvika muluhala lwavi uchakaka wa
kummanya Chapanga, namwene avalekili valanda luhala lwavi luhakau,
vakitili gala gegabesiwi kukitiwa. 29 Vandu venavo vamemili uhakau
woha, uhakau na uhutulu mnogo kuyola vindu wihu na ukomaji na
luhonda na udese na kuhenga matendu gahakau na kuheha, 30 na
kuvakupakisa vayavi na vevakumuyomela Chapanga na veviliga na
vevakujilumba na vevimeka na viyidakilana kukita gahakau na vala
vevibela kuvayidakila vala vevavaveliki, 31 vayimu na vilanda lepi lilaganu
lavi na vakuvagana lepi vandu na vakuvahengela lepi lipyana vandu
vangi. 32 Vamanyili ngati malagizu ga Chapanga gijova vandu vevikita
vindu ngati ivi viganikiwa kufwa, nambu vikita vindu vyenivyo ndi lepi
vindu ivyo ndu, ndi mewawa vakuvayidakila vevikita vindu vyenivyo.

2

Uhamula wa Chapanga

1 Hinu nkozi wangu, ngati ukuvahamula vandu vangi, katu uhotola lepi
kujikengelela, hati ngati veve wayani. Ndava muni, peuvahamula vangi,
kuni wamwene ukita galagala gevikita vene ukujihamula wamwene.
2 Timanyili ngati kuhamuliwa na Chapanga kwa vala vevikita mambu
ngati ago ndi uhamula wa chakaka. 3 Nambu veve nkozi mweakuva-
hamula vala vevikita mambu ngati ago kuni wamwene ukita ago. Wu,
uhololela uhotola kuyepa kuhamuliwa na Chapanga? 4 Amala ukuuvevesa
ubwina waki ukulu na kukangamala kwaki na kusindimala kwaki, wu
umanyili lepi ngati ubwina wa Chapanga ukutilongosa tileka uhakau
timuwuyila mwene? 5 Nambu ndava ya ndindani yinu na unonopa
wa mitima yinu yangagana kumuwuyila Chapanga, ndi ukujivikila
uhamula uvaha mu ligono lila la ligoga la Chapanga, na uhamula waki
wewukumganisa peyigubukuliwa. 6 Chapanga yati akuvalipisila kila
mundu kuwanangana na matendu gaki. 7 Vandu vala veviyendelela kukita
gabwina, kuni vigana utopesa ukulu na wumi wangahalabika, vandu
ava Chapanga yati akuvapela wumi wa magono goha gangali mwishu.
8 Nambu vala vevilanda mambu gavi vene na vala vevibela uchakaka
muni valanda uhakau, vandu avo Chapanga yati akuvahamula chakaka
kwa ligoga laki likulu. 9 Mang'ahiso na lipyanda gakumkolela kila mundu
mweikita uhakau, gakuvakolela Vayawudi hoti, kangi kwa vandu vangali
Vayawudi. 10 Nambu Chapanga akuvalumba, akuvatopesa na akuvapela
uteke vala vevikita gabwina, Vayawudi hoti, na vandu vangali Vayawudi.
11 Muni Chapanga akumbagula lepi mundu yoyoha.

12 Vandu vangali Vayawudi vangaimanya malagizu ga Musa kuni vikita
uhakau yati viyaga changamanya malagizu. Na Vayawudi vevimanyili
malagizu kuni vikita uhakau yati vihamuliwa kwa Malagizu genago.
13 Muni lepi veviyuwana malagizu ndi vikita gabwina palongolo ya
Chapanga, nambu vala vevikamula malagizu ndi veviyidakiliwa kuvya
vabwina palongolo ya Chapanga. 14 Vandu vangali Vayawudi vangamanya
Malagizu ga Musa, pala pevikita mambu mu uyovelu yevavelikiwi
nazu kwa kuwanangana na malagizu vene vilangisa kuvya vamanyili
gegiganikiwa kuhenga hati ngati vangamanya malagizu. 15 Ndava muni
mwenendu wavi wilangisa malagizu yiyandikwi mu mitima yavi. Mitima
yavi yilangisa kuvya lijambu lenili ndi chakaka, muni maholo gavi

gilangisa kuvya lukumbi lungi gakuvatakila, na lukumbi lungi gakuvakengelela. 16 Aga yati gihumalila ligono Chapanga peihamula mambu ga mfiyu ga vandu mu njila ya Yesu Kilisitu ngati chelijova Lilovi la Bwina lenivakokosili.

Vayawudi na Malagizu ga Musa

17 Hinu veve mweukujikemela Myawudi, ukuyihuvalila malagizu ga Musa na kumekela kuvya wa mundu wa Chapanga. 18 Ukugamanya gala geigana Chapanga ugakitayi na uhotola kuhagula gabwina muni malagizu gakuwulili, 19 veve ujilola kuvya chilongosi wa vandu ngalola na lumuli kwa vala vevavi kuchitita, 20 veve ndi muwula wa vayimu na muwula wa vandu vangakangala. Ndava muni uholalela mu malagizu weuvinayu luhala lwoha na chakaka. 21 Ndi veve ukuvawula vangi, ndava kyani ukujiwula lepi wamwene? Ukuvakokosela vangi vakotoka kuyiva ndava kyani wamwene uyiva? 22 Ujova, “Mkoto kukita ugoni,” Ndava kyani wamwene ugonekana? Ukuyivenga michapanga ya vimong'omong'o nambu wamwene uyingila na kuyiva vindu munyumba za michapanga? 23 Umeka ngati uvi na malagizu ga Chapanga, ndava kyani wamwene ukumvevesa Chapanga na kudenya Malagizu gaki? 24 Vandu vangali Vayawudi vakuliliga liina la Chapanga “Ndava ya matendu ginu nyenye Vayawudi.”

25 Kudumula jandu ngalivii lijambu labwina ngati wikamula Malagizu ga Chapanga, nambu ngati widenya Malagizu ndi ngausigalili changali kudumula jandu. 26 Mundu angali myawudi mweangadumula jandu akakitayi ngati Malagizu gigana wuli, yati ivalangiwa lepi ngati mundu mweadumwili jandu? 27 Vandu vangali Vayawudi vala vangadumuliwa jandu, vikamula Malagizu yati vakuvahamula nyenye Vayawudi muni mukamula lepi Malagizu, hati ngati muvi nagu malagizu gegayandikwi na mudumuliwi jandu. 28 Ndi kujova, mundu ivya lepi Myawudi wa chakaka kwa kulolekana chakuvala amala mundu ivya lepi Myawudi wa chakaka, kwa kudumuliwa jandu. 29 Myawudi wa chakaka ndi yula mweavili myawudi cha mugati, ndi mweadumwili jandu mu mtima. Lihengu lenili ndi la Mpungu wa Chapanga, lepi lijambu la malagizu gayandikwi. Mundu wa naha yati ilumbiwa na Chapanga ndi lepi na vandu.

3

1 Wu, Myawudi ana chindu choki chingi chechiyonjokisi kuliku vandu vangi? Amala kudumula jandu kuna chiyonjokesu? 2 Ena, chivili chiyonjokesu. Kutumbula, Chapanga avagotolili Vayawudi ujumbi waki. 3 Nambu yivya wuli ngati vangi vavi vangasadika? Wu, lijambu lenili yati liwusa usadikika wa Chapanga? 4 Hati padebe! Leka Chapanga alolekana mchakaka magono goha, hati ngati kila mundu mdese. Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,

“Kila pewijova, ulangisa uchakaka,
pevakuhamula, yati wihotola pevakutakili.”

5 Nambu, ngati uhakau witu ulangisa Chapanga ikita gabwina, hinu tijova wuli? Wu, tijova Chapanga ibuda peakutihamula? Penapa nilongela chiumundu. 6 Hati padebe! Ngayivyai naha, Chapanga ngaihotola wuli kuvahamula vandu voha va pamulima?

7 Mundu ihotola kukota, “Ngati udese wangu yati utangatila kulangisa neju uchakaka wa Chapanga na kulangisa ukulu waki, hinu ndava kyani nihamuliwa kuvya nimbudili Chapanga!” 8 Hinu ndava kyani tijova lepi,

tikitayi gahakau ndi tipatayi gabwina! Vandu vatiligili, vakajova kuvya nene niwula chenicho. Yati vihamuliwa ngati cheyiganikiwa.

Kawaka mundu mbwina palongolo ya Chapanga

9 Hinu tijova kyani? Wu, Tavayawudi tavabwina kuliku vandu vangi? Hati padebe! Ngati chenivajovili pakutumbula kuvya Vayawudi na vandu vangali Vayawudi voha vetalaliwa na kubuda. 10 Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Kawaka hati mmonga mweavili mbwina palongolo ya Chapanga!
11 Kawaka mundu mweamanyili,
mewa kawaka hati mmonga mweinogela kumlonda Chapanga.
12 Voha vamlekili Chapanga, voha vabudili,
kawaka mweikita gabwina,
kawaka hati mmonga.
13 Malovi gavi ginunga ngati litinda leligubukuliwi,
lulimi lwavi lumemili udese,
Mu milomo yavi gihuma malovi gana chimatila ngati cha liyoka.
14 Milomo yavi yimemili likoto na lipyanda.
15 Vandu avo vihamba kanyata kukoma vandu,
16 Poha pevihamba vihalabisa na kuleka mang'ahiso.
17 Vamanyili lepi kutama cha uteke.
18 Vakumyogopa lepi Chapanga hati padebe.”
19 Hinu timanyili kuvya malagizu ga Musa peyijova na vandu vala veviganikiwa kulongoswa na malagizu, muni kila mundu akotoka kuhotola kujikengelela, na vandu voha vahamuliwa na Chapanga. 20 Muni kawaka mundu yoyoha mweiyidikiwa kuvya mbwina palongolo ya Chapanga kwa kuyidakila Malagizu. Nambu malagizu gakutikita timanya kubuda.

Kulolekana kuvya mbwina palongolo ya Chapanga

21 Nambu hinu, njila ya Chapanga ya kuvayidikila vandu kuvya vabwina palongola yaki yimali kumanyikana. Njila yeniyi yihuvalila lepi Malagizu ga Musa. Hati hitabu ya Malagizu vyeviyandikwi na Musa na vamlota Chapanga vijova lijambu lenili. 22 Chapanga akuvakita vandu kuvya vabwina palongolo yaki kwa kumsadika Yesu Kilisitu. Chapanga ikita chenichi kwa voha vevakumsadika Kilisitu, kawaka mlekengano kwa Vayawudi na vandu vangali Vayawudi. 23 Vandu voha vambudili Chapanga na vavi kutali na ukulu wa Chapanga. 24 Nambu kwa njombi waka ya ubwina wa Chapanga, vandu voha viyidikiwa kuvya vabwina kwa njila ya Yesu Kilisitu mweakuvagombola. 25 Chapanga amuwusili Yesu avya luteta, muni kwa ngasi yaki ahotola avalekekesa vandu kumbudila Chapanga kwa sadika yavi kwa Yesu Kilisitu. Akitili chenicho muni alangisa ubwina waki palongolo ya vandu. Kwakona Kilisitu kufwa Chapanga alolili ndu changali kuvabuna ndava ya mabudilu gavi. 26 Nambu kwa lukumbi ulu amuwusili Yesu muni kulangisa mwene ndi mbwina, na kwa kukita chenicho Chapanga ilangisa kuvya mwene ndi mbwina na ihotola kuvakita vandu kuvya vabwina palongolo yaki kwa kumsadika Yesu.
27 Hinu tihotola kumekela kyani? Kawaka! Ndava kyani! Wu, mundu ihotola kumeka ndava kuyidakila Malagizu ga Chapanga? Lepi! Nambu muni tikumsadika Yesu Kilisitu. 28 Ndava muni tilola kuvya Chapanga akumkita mundu kuvya mbwina palongolo yaki kwa njila ya sadika, lepi kwa kuyidakila Malagizu. 29 Wu, Chapanga ndi Chapanga wa Vayawudi vene ndu? Wu mwene lepi Chapanga wa vandu vangali

Vayawudi mewawa? Ena, mwene ndi Chapanga wa vandu vangali
Vayawudi mewawa. 30 Chapanga ndi mmonga, na akuvakita Vayawudi
vavya vabwina palongolo yaki kwa sadika yavi, mewawa akuvakita vandu
vangali Vayawudi vavyayi vabwina palongolo yaki kwa njila ya sadika
yiyoyo. 31 Wu, hinu tikuyivika kutali Malagizu kwa sadika iyi? Hati
padebe, nambu tikuyitopesa Malagizu.

4

Sadika ya Ibulahimu

1 Hinu tijova wuli, ndava ya Ibulahimu gogo witu? Ajiwulili kyani?
2 Muni ngati Ibulahimu avalangiwi ubwina palongolo ya Chapanga kwa
gala geakitili, ngaavili na chindu cha kumekela, nambu lepi palongolo
ya Chapanga. 3 Ndava muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Ibulahimu
amusadiki Chapanga, ndi mwene Chapanga amuyidikili kuvya mbwina
palongolo yaki.” 4 Muhenga lihengu ilipwa luhuna, luhuna lwaki lepi
njombi nambu ndi chindu cheiganikiwa kupewa. 5 Nambu mundu
mwangahuvalila matendu gaki mwene, nambu akumsadika Chapanga
mweakuvakita vabudanu kuvya vangabuda, hinu Chapanga akuyidakila
sadika ya mundu mwenuyo, akumyidakila kuvya mbwina palongolo yaki.
6 Na mwene Daudi ajovili chindu chichichi, luheku lwa mundu yula
Chapanga mweakumyidakila kuvya mbwina palongolo yaki changalola
matendu gaki.
7 “Vamotisiwi vala vevalekekiswi uhakau wavi,
kumbudila kwavi Chapanga kuwusiwi.
8 Amotisiwi mundu yula, ndi BAMBU ivalanga lepi kubuda kwaki.”
9 Wu, kumotisiwa kwenuko yeajovili Daudi ndi vandu vevadumwili
jandu vene? Lepi mewawa vandu vangadumula jandu. Ngati chena-
longolili kujova, “Ibulahimu amsadiki Chapanga na kwa sadika yaki
Chapanga amvalangili kuvya mbwina palongolo yaki.” 10 Wu, Ibulahimu
ayidakiwi kuvya mbwina palongolo ya Chapanga peavi akona kudu-
mula jandu amala peamali kudumula jandu? Kwakona kudumuliwa
jandu, na lepi peamalili kudumuliwa jandu. 11 Ibulahimu adumwili
jandu mwanakandahi, na kudumula jandu kwaki kwavili ulangisu
kuvya Chapanga amyidikili kuvya mbwina ndava ya kusadika kwaki
kwakona kudumula jandu. Hinu, Ibulahimu avi Dadi wa vandu voha
vevakumsadika Chapanga, hati ngati vangadumula jandu, muni Chapanga
avavalangila ubwina palongolo yaki. 12 Mewawa Ibulahimu ndi Dadi wa
vala vevadumwili jandu, nambu lepi ndava ya kudumula jandu ndu, ndi
ndava vilanda njila yilayila ya sadika yeavi nayu Dadi witu Ibulahimu
kwakona angadumula jandu.

Lilaganu la Chapanga yipokelewa kwa sadika

13 Ndava muni chealagini Chapanga kuvya yati ukuuhala mulima
yabweli lepi kwa Ibulahimu amala mu chiveleku chaki kwa kuyidakila
Malagizu nambu mu njila ya kuvya mbwina palongolo ya Chapanga
yeyibwela kwa sadika. 14 Ngati chealagazili Chapanga chipokelewa na
vandu veviyidakila Malagizu ndu, hinu sadika chindu lepi. 15 Malagizu
gileta ligoga la Chapanga, malagizu ngati kawaka, ngakuvi lepi kudenya
Malagizu.
16 Ndava yeniyo, chila chealagini Chapanga chibwela kwa sadika, genago
geajovili gihuma mu ubwina waki, na ndi ulangisu wa kulangisa kuvya
ndi chakaka kulagana kwenuko ndava ya viveleku vyaki, lepi ndava

ya vala vevikamula Malagizu ndu, ndi mewawa kwa vevisadika ngati cheakitili Ibulahimu, mweavili Dadi witu tavoha. 17 Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova, “Nikuhagwili uvyai Dadi wa makabila gamahele.” Mwene ndi Dadi witu palongolo ya Chapanga mweamsadiki. Chapanga mweakuvapela vevafwili wumi, na kwa amuli yaki, vindu vyangavya vivya. 18 Hati payavili kawaka chindu chechamkitili Ibulahimu ahuvalila chila chealagini Chapanga, Ibulahimu amusadiki Chapanga na kulihuvalila lilaganu, ndi akavya dadi wa makabila goha. Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova, “Chiveleku chaku yati chivya chamahele ngati ndondo.” 19 Ibulahimu avili mgogolo neju, miyaka yahegalili miya yimonga nambu mwene asadiki neju, hati ngati amanyili ihotola lepi kupata mwana ndava higa yaki yavili ngati yifwili, na mdala waki Sala avili ngaveleka, 20 Ibulahimu alekili lepi kulisadika lilaganu la Chapanga na alyungi lyungili lepi apatili makakala ndava ya sadika yaki, akamulumba Chapanga. 21 Chakaka amanyili ngati Chapanga ihotola kugakita gala gealagini nayu. 22 Ndava ya sadika yaki, “Chapanga amvalangili Ibulahimu kuvya mundu mbwina palongolo yaki.” 23 Malovi aga, “Avalangiwi ubwina palongolo ya Chapanga,” Gayandikwi lepi ndava ya Ibulahimu mwene, 24 genaga tayandikiwi tete vetivalangiwi vabwina palongolo ya Chapanga, tete vetikumsadika amuyukisi Yesu, BAMBU witu, kuhuma kwevafwili. 25 Mwene awusiwi akomiwa ndava ya kubuda kwitu, kangi ayukili muni tivalangiwa kuvya tavabwina palongolo ya Chapanga.

5

Kilisitu atitepulanisi na Chapanga

1 Hinu, ndava muni tikitiwi kuvya vabwina plongolo ya Chapanga kwa sadika, hinu tivii na uteke na Chapanga kwa njila ya BAMBU witu Yesu Kilisitu. 2 Kwa njila ya sadika Yesu atikitili tiumanyai ubwina wa Chapanga, ndi hinu titama mwenumo. Na tete tihekelela mu huvalila yitu kuhanganila ukulu wa Chapanga. 3 Lepi genago ndu, nambu mewawa tihekelela mang'ahiso gitu ndava timanyili mang'ahiso gileta usidindimala, 4 na usindimala wileta ukangamala na ukangamala wileta huvalila. 5 Huvalila yeniyo yikutivinisa lepi mtima ndava Chapanga amali kuyisopa mu mitima yitu uganu waki kwa njila ya Mpungu Msopi mweatipelili tete.

6 Lukumbi lwealuhagwili Chapanga pelwahikili petavili takona vangolongondi, Kilisitu afwili ndava ya tete tavahakau. 7 Ndava muni yinonopa mundu kufwa ndava ya mundu mbwina palongolo ya Chapanga, manya mundu ihotola kufwa ndava ya mundu mbwina. 8 Nambu Chapanga atimanyisi cheakutigana, muni lukumbi patavili takona mukumbudila Chapanga, Kilisitu afwili ndava yitu. 9 Ndava muni hinu tikitiwi kuvya vabwina palongolo ya Chapanga kwa ngasi ya Kilisitu, chakaka akutisangula kuhuma mu ligoga la Chapanga. 10 Muni petavili tavamakoko, Chapanga atitepulanisi nayu kwa lifwa la Mwana waki. Ndava hinu titepulaniswi nayu chakaka yati tisanguliwa kwa wumi wa Kilisitu. 11 Lepi genago ndu, mewawa tihekelela pa gala geagahengili Chapanga mu njila ya BAMBU witu Yesu Kilisitu ndi mweatitepulanisi na Chapanga.

Adamu na Kilisitu

12 Kumbudila Chapanga kwayingili pamulima kwa njila ya mundu mmonga, na lifwa layingila ndava ya kubuda. Ndi lifwa lavabwelili vandu voha, ndava voha vakitili gahakau. 13 Kwakona Malagizu ga Musa kuvya,

kubuda kwavili pamulima. Nambu kubuda kwavalangiwi lepi lukumbi Malagizu payavili lepi. 14 Nambu kuhuma lukumbi lwa Adamu mbaka lukumbi lwa Musa, lifwa lavatalalili vandu voha hati vala vevabudili lepi ngati cheabudili Adamu, kuleka kuyidakila gealagini na Chapanga.

Adamu avili ngati ulangisu wa Kilisitu mweabwelili mwanakandahi. 15 Nambu kubuda kwa Adamu kuhotola lepi kuwanangiswa na ubwina wa Chapanga. Muni hati ngati vandu vamahele vafwili kwa kubuda kwa mundu mmonga, Chapanga avayonjokisi ubwina waki na njombi zaki zezadandasiki kwa vandu vamahele mu njila ya ubwina wa mundu mmonga ndi Yesu Kilisitu. 16 Njombi ya Chapanga yiwanangana lepi na kubuda kwa mundu mmonga. Muni mundu mmonga peabudili, Chapanga amhamwili, nambu pala pavabudili vandu vamahele Chapanga aletili njombi ya kuvakita vandu vavyai vabwina palongolo yaki. 17 Kwa kubuda kwa mundu mmonga, lifwa latalalili mu njila ya mundu mwenuyo mmonga. Nambu chila cheakitili mundu mmonga yula, ndi Yesu Kilisitu, chivaha neju. Vandu voha vevipokela ubwina wa Chapanga na njombi ya kukitiwa vabwina palongolo ya Chapanga yati vitalalili wumi mu njila Yesu Kilisitu.

18 Hinu ngati kubuda kwa mundu mmonga kukitili vandu voha kuhamuliwa mbunu, mewawa chindu chimonga chabwina kwa Chapanga chikuvakita vandu voha vakumganisa na kuvapela wumi. 19 Ndava muni kubela kuyidikila kwa mundu mmonga vandu vamahele vayingili mukubuda, nambu kuyidikila kwa mundu mmonga vandu vamahele vakitiwi vabwina palongolo ya Chapanga.

20 Malagizu ga Musa yabwelili muni vandu vajimanyayi kuvya chavambudili Chapanga, nambu pala kumbudila Chapanga pepayonjokisi ndi, ubwina wa Chapanga wayonjokisiki neju. 21 Hinu, ngati kubuda chekwatalalili na kuleta lifwa, mewawa ubwina wa Chapanga yati ulongosi munjila ya kuvakita vandu vavyai vabwina palongolo yaki na kuvalongosa vapatayi wumi wa magono goha gangali mwishu mu njila ya Yesu Kilisitu BAMBU witu.

6

Wumi mukuwungana na Kilisitu

1 Tijova kyani hinu? Ndi tiyendelela kutama mukubuda muni ubwina wa Chapanga uyonjokeseka? 2 Hati padebe! Petijova ndava ya makakala ga kumbudila Chapanga gegavi mugati yitu tete ngati tifwili, wu, tiyendelela wuli kutama mukubuda? 3 Wu, mmanyi lepi ngati petabatiziwi tawungini na Kilisitu Yesu? Tabatiziwi na kuwungana nayu mu lifwa laki. 4 Patabatiziwi tazikiwi pamonga nayu na kuwungana nayu mu lifwa laki, muni ngati Kilisitu cheayukili kuhuma lifwa kwa ukulu wa Dadi, mewawa na tete tihotola kutama muwumi wa mupya.

5 Muni, ngati tete tiwungini nimwene mulifwa ngati cheafwili mwene, mewawa tiwungana nayu mkuyukiswa ngati cheayukili mwene. 6 Timmanyili ngati matendu gitu ga kadeni gavambiwi pamsalaba pamonga na Kilisitu, muni makakala ga kubuda gegavi mu higa yitu yihalabiswai, na tikotoka kuvya kangi vavanda va kubuda. 7 Ndava muni, mundu akafwayi ivya lepi pahi ya makakala ga kumkubudila Chapanga gegihenga lihengu mugati yitu. 8 Hinu, ngati tikafwai pamonga na Kilisitu, tisadika kuvya titama mewa pamonga na mwene. 9 Muni, timanyili ngati Kilisitu amalili kuyuka kuhuma kufwa namwene ifwa lepi kangi, mewa

lifwa nakumtalalila kavili. 10 Ndava afwili mala yimonga ndu, kubuda
kuvi lepi na makakala kavili kwaki, na hinu mumi na itama pamonga
Chapanga. 11 Mewawa na nyenye mjivalangayi mfwili kwa malovi ga
makakala ga kumbudila Chapanga na mlongoswa lepi kangi na kubuda,
nambu chemwitama mu kuwungana na Chapanga kwa njila ya Kilisitu
Yesu.
12 Hinu, kumbudila Chapanga kukoto kutalalila higa yinu yeyifwa,
muni mkoto kuyidakila mnogo wa higa. 13 Mewawa mkoto kuwusa
hati chiwungu chinu chimonga cha higa ndava ya kumbudila Chapanga.
Pahala paki, mujiwusai mwavene kwa Chapanga ngati vandu vevayukiswi
kuhuma lifwa, mujiwusa mwavene kwa Chapanga ndava ya lihengu la
kumganisa mwene. 14 Muni, kumbudila Chapanga kukoto kuvya na
makakala panani yinu, muni nyenye mwilongoswa lepi na malagizu,
nambu mwilongoswa na ubwina wa Chapanga.

Uvanda wa kukita gala gakumganisa Chapanga

15 Hinu, tijova wuli? Wu, tiyendelela kukita uhakau ndava tilongoswa
lepi na malagizu nambu tilongoswa na ubwina wa Chapanga? Hati
padebe! 16 Mmanyi ngati mukajiwusayi mwavene ngati vavanda kumuyi-
dakila mundu nunuyu, nyenye mwivya chakaka vavanda va mundu yula
mwemukumuyidakila. Mkavyai vavanda va kumbudila Chapanga yati
mmalikisila kulifwa, amala mkavya vavanda va kumuyidakila Chapanga
yati mwivya vabwina palongolo yaki. 17 Nambu asengusiwayi Chapanga
ndava muni hati ngati mwavi vavanda va kumbudila Chapanga, nambu
hinu mkamula kwa mtima woha uchakaka wa gala goha gegavi mu
mawuliwu gemwapokili. 18 Nyenye pemwagomboliwi kuhuma uvanda wa
kumbudila Chapanga, mukavya vavanda va kuhenga geigana Chapanga.
19 Penapa nijova lepi malovi geginonopa nitumila malovi ga magono
goha muni nyenye muhotola lepi kuniyelewa chenijova. Ngati kadeni
chamwajiwusili kuvya vavanda va kubuda na uhakau, mewawa hinu
mganikiwa mujiwusayi kuvya vavanda kuhenga gala geigana Chapanga
muni munyambiswa.
20 Ndava muni pemwavili vavanda va kumbudila Chapanga
mwakungiwi lepi kuhenga mambu gegakumganisa Chapanga. 21 Hinu
mwapatili chiyonjokesu choki magono gala ndava ya mambu gala
gemwakitili na hinu mwikola soni? Ndava gala gemwakitili gileta lifwa!
22 Nambu hinu mmalili kugombolewa kuhuma ku uvanda wa kumbudila
Chapanga na muvi vavanda va Chapanga. Chiyonjokesu chemuvi nachu
hinu Umsopi ndi wewileta wumi wa magono goha wangali mwishu.
23 Ndava muni luhuna lwa kumbudila Chapanga ndi lifwa, nambu njombi
ya Chapanga ndi wumi wa magono goha gangali mwishu mukuwungana
na Kilisitu Yesu, BAMBU witu.

7

Malagizu ga kugega

1 Valongo vangu, mmanyili chakaka genijova, muni nijova na vandu
vevamanyili Malagizu. Malagizu yikumtalalila mundu peivya mumi.
2 Luhumu, mdala peigegewa ikungwa, ikungiwa na mhilu lukumbi lwoha
mgosi waki peivya mumi, nambu mgosi waki peifwa, ndi mdala mwenuyo
ikungiwa lepi na Malagizu ga kugegana. 3 Ndi mdala mwenuyo akatama
na mgosi yungi lukumbi mgosi waki akona mumi, mdala mweneuyo yati
ikemelewa mkemi. Nambu ngati mgosi waki afwili, mdala mwenuyo

ikungiwa lepi na Malagizu, hati akagegewayi na mgosi yungi, mdala mwenuyo ivya lepi mkemi. 4 Mewawa valongo vangu, muvi lepi pahi ya Malagizu muni muwungini na higa yeniyi mana yaki ya Kilisitu peafwili na nyenye mwafwili pamonga nayu, hinu muvi vandu vaki mwenuyo mweayukiswi kuhuma lifwa, ndi timuhengela gabwina Chapanga. 5 Muni, patatamili mukulongoswa na mnogo uhakau wemwavelekiwi nawu, mnogo wenuwo wakohakiwi na malagizu, zakitili lihengu muhiga yitu, na goha getahengili gamalakili mu lifwa. 6 Nambu hinu tilekekiswi kuhuma mu Malagizu gegatikungili ngati vavanda ndava tafwili pamonga na Kilisitu. Ndi timuhengela lihengu Chapanga mu njila ya mupya ya Mpungu Msopi lepi mu njila ya kadeni ya Malagizu gegayandikwi.

Malagizu na Kumbudila Chapanga

7 Hinu tijova wuli? Wu, Malagizu ndi kumbudila Chapanga? Hati padebe! Nambu changali Malagizu, nene nganimanyi lepi kumbudila chapanga ndi chindu kiki. Muni Malagizu pegajovili "Ukoto kunogela, chindu cha muyaku," Nganimanyi lepi kunogela ndi uhakau. 8 Mu kuhengela Mihilu yeniyo, kumbudila Chapanga kupata fwasi ya kuyimusa mnogelu uhakau wowoha mugati yangu. Muni, changali Malagizu kubuda kufwili. 9 Kadeni navili mumi changa mihilu nambu malagizu pagabwelili, kumbudila Chapanga kwatumbwili kuhenga lihengu muwumi wangu na nene navi ngati nifwili, 10 Mihilu yeniyo yaganikiwi kuleta wumi, nambu kwa nene galetili lifwa. 11 Muni kubuda kwapatili fwasi kwa mbesu wenuwo yanikongili na kunikoma.

12 Hinu, Malagizu ga Musa ndi gamsopi, na mihilu ya msopi, gakumganisa Chapanga na yabwina. 13 Wu, chindu chabwina chiniletili lifwa langu? Hati padebe! Yahengiki chenicho, muni kumbudila chapanga, yimanyikana ngati kumbudila Chapanga, mu njila ya ubwina yeyikuniletela lifwa langu. Hinu kumbudila Chapanga mu njila ya Malagizu galangisi kuvya chindu chihakau neju.

Ngondo mugati ya mundu

14 Timanyili kuvya Malagizu ndi ga Chimpungu, nambu nene namundu wa chimpungu lepi, nene niguliswi ngati mvanda mu kumbudila Chapanga. 15 Nimanyili lepi chenikita, muni gala genigana kukita, nikita lepi, nambu gala genikugahakali ndi genikugakita. 16 Nikahengayi gala genikugagana lepi kuhenga, yeniyi yilangisa kuvya niyidakila Malagizu gabwina. 17 Hinu, lepi namwene mwenikita chindu chenichi, nambu kumbudila Chapanga kwekutama mugati yangu. 18 Nimanyili kuvya kawaka chabwina chochoha mugati yangu, mu mnogo wangu uhakau wenivelekiwi nawu. Ndava muni, nigana kukita gabwina nambu nihotola lepi. 19 Ndava muni, nikita lepi labwina lila lenigana, nambu nikita gala gahakau nangagana. 20 Ngati nikita gala genigana lepi kukita, yeniyi yilangisa kuvya nene lepi mwenikita ago ndi kubuda kwekuvili mugati yangu ndi kukita genago.

21 Hinu, niliwene lijambu lenili lihenga lihengu mugati yangu, penigana kukita gabwina, nambu nikujikolela lihakau ndi lenihagula kukita. 22 Mugati mwa mtima wangu nihekelela Malagizu ga Chapanga. 23 Nambu nilola kuvya Malagizu wungi ukita lihengu muhiga yangu, mhilu weulekengana na wula weuyidikiwa na luhala lwangu. Muhilu weunikita nivyayi mkungiwa wa malagizu ga kubuda kwekukita lihengu muhiga yangu. 24 Namuyinu nene! Yani mweakunisangula kuhuma mulifwa

lwenipelekwa na higa yeniyi? 25 Sengusa kwa Chapanga mweakunigombola munjila ya Yesu Kilisitu BAMBU witu!

Chenichi ndi chenivili, namwene, kwa luhala lwangu namvanda wa Malagizu ga Chapanga, nambu kwa mnogo uhakau wenivelekiwi nawu ya kumbudila Chapanga.

8

Kutama mumakakala ga Mpungu Msopi

1 Ndi hinu, kawaka kuhamuliwa mbunu kwa vala vevawungini na Kilisitu Yesu. 2 Muni, mukuwungana na Yesu Kilisitu, Malagizu ga Mpungu Msopi mweileta wumi kwa yinigombwili kuhuma mu malagizu ga kumbudila Chapanga na lifwa. 3 Chapanga akitili lijambu lila langahotoleka kuhengeka na Muhilu ndava ya mnogo uhakau wetavelekiwi nawu, wewayikitili Malagizu genago kuvya ganyong'onyo. Chapanga amtumili Mwana waki ngamwene mweavi na higa ngati tete vetibuda, muni ahukumwayi kubuda, na kwa higa yaki yeniyo akakomekesa kubuda. 4 Chapanga akitili chenichi muni gala gegiganikiwa na Malagizu ga Musa gahengekayi mugati yitu neju, tete vetitama kwa makakala ga Mpungu Msopi ndi lepi kwa makakala ga mnogo uhakau wetivelekiwi nawu. 5 Muni, vala vevitama kulandana na mnogo uhakau wa wakuvelekewa nawu maholo gavi gitalaliwa na mnogo uhakau wenuwo. Nambu vala vevitama kulandana na uganu wa Mpungu Msopi, vitalaliwa na gala geigana Mpungu Msopi, 6 maholo gegilongoswa na mnogo uhakau wakuvelekewa nawu weyileta lifwa, nambu uholalelu wewilongoswa na Mpungu Msopi uleta wumi na uteke. 7 Mundu, mweitalaliwa na maholo ga mnogo uhakau weavelikwi nawu ivya likoko wa Chapanga. Ndava muni ilanda lepi Malagizu ga Chapanga mewa akuyiyidakila lepi. 8 Vandu vevilongoswa na mnogo uhakau wa higa yeavelekiwi nayu nakuhotola kumganisa Chapanga.

9 Nambu nyenye Mpungu wa Chapanga akatama mugati yinu yati mwilongoswa lepi na mnogo uhakau wa higa weavelekiwi nawu nambu mwilongoswa na mpungu. Ngati mundu yoyoha avi lepi na mpungu wa Kilisitu, mwenuyo lepi wa Kilisitu, 10 Nambu ngati Kilisitu avili mugati yinu, mpungu akuvapela wumi muni nyenye muvalangiwi ubwina palongolo ya Chapanga. Hati ngati higa yinu yati yifwa ndava ya kubuda nyenye mwakona mumi. 11 Ngati Mpungu wa Chapanga mweamuyukisi Yesu kuhuma mulifwa itama mugati yinu, ndi mwenuyo mwamuyukisi Kilisitu mewawa yati akuiyukisa higa yinu yeyifwa. Yati ikita chenicho mu njila ya Mpungu waki wewitama mugati yinu.

12 Hinu ndi, valongo vangu, tivii na lihengu, tiganikiwa lepi kutama ngati mnogo witu uhakau wetivelekiwi nawu chewigana titama. 13 Ndava muni, mukatama ngati higa cheyigana chakaka yati mwifwa. Nambu ngati mkagakoma matendu ginu gahakau mu njila ya Mpungu Msopi, yati mwivya muwumi. 14 Ndava muni voha vevilongoswa na Mpungu wa Chapanga ndi vana va Chapanga. 15 Ndava muni, mwampokili lepi Mpungu mweakuvakita vavanda kangi mweakuvayogofya, nambu mwampokili Mpungu mweakuvakita vana va Chapanga. Ndi tikumkemela Chapanga “Aba,” Ndi mana yaki “Dadi!” 16 Mpungu wa Chapanga mwene iwungana na mpungu witu na ijova kuvya chakaka tete ndi tavana va Chapanga. 17 Hinu, yikavya tete tavana vaki, ndi vahali va Chapanga yati tipokela vindu vyeativikili Chapanga pamonga na Kilisitu, muni

tikang'aikayi pamonga nayu mewawa yati tihanganila nayu muukulu waki.

Ukulu weubwela

18 Nilola kuvya mang'ahiso ga lukumbi ulu lwa hinu katu chindu lepi
ngati tiwanangisa na ukulu weugubukuliwa kwitu. 19 Viumbi vyoha
vilindila kwa mnogo uvaha Chapanga avamanyisa vana vaki. 20 Ndava
muni, viumbi vyoha vyabadiliswi na kuvya vyangali mana, lepi kwa
kugana vyene nambu vyakitiwi kwa uganu wa Chapanga, Hati naha livii
huvalila, 21 muni viumbi na vyene yati vilekekeswa kuhuma mu uvanda
wa kuhalibika, na viyingila muukulu wa kulekewa kwa vana va Chapanga.
22 Muni timanyili mbaka hinu, viumbi vyoha ving'ita kwa mvinisu ngati
lipyanda la kuveleka mwana. 23 Nambu lepi viumbi vyenivyo ndu,
hati tete vetivili na Mpungu mwenuyo, mweavili njombi ya kutumbula
ya Chapanga, mewawa cha mugati ting'ita kwa lipyanda, tilindila kwa
mnogo ligono lila Chapanga leakutigubukula tete kuvya vana vaki chakaka
na kuying'anamusa higa zitu kuvya zamupya. 24 Muni tisanguliwi
nambu takona tivii na huvalila yeniyi. Nambu chindu chechihuvaliwi
chakalolekana, lepi huvalila kavili. Ndi mundu yoki ihuvalila chindu
chila cheavili nachu? 25 Ngati tikuchihuvalila chila tangachiwona, ndi
tikuchilindila kwa kusindimala.
26 Mewawa, na mwene Mpungu Msopi akutitangatila mu kulenda kwitu.
Muni timanyi lepi cheyiganikiwa tiyupayi, na Mpungu mwene akutiyupila
tete kwa Chapanga kwa kung'ita kwa malovi gangajoveka. 27 Ni mwene
Chapanga mweilola mbaka mumitima ya vandu, amanyili uholalelu lwa
Mpungu, muni Mpungu akuvayupila vandu va Chapanga, kulandana na
uganisu wa Chapanga.
28 Chakaka timanyili mu mambu goha Chapanga ihenga lihengu kwa
chiyonjokesu cha vala vevakumgana, vala vevakemeliwi kuhenga gala
geigana mwene gahengekayi. 29 Muni avo Chapanga avamanyili ku-
tumbula kadeni, ndi avahagwili vawananganayi na Mwana waki, muni
mwana avyayi wa kutumbula pagati ya valongo vamahele. 30 Ndi,
vala Chapanga avahagwili, mewawa avakemili, na venavo veavakemili
vabwina palongolo yaki na venavo vevakitili vabwina ndi akahanganila
nawu muukulu waki.

Uganu wa Chapanga mu njila ya Yesu Kilisitu

31 Pa genago goha, tijovayi kyani kangi? Ngati Chapanga avili upandi
witu, yani mweihotola kutidivalila? 32 Chapanga amuhengili lepi lipyana
hati mwana waki, ndi amuwusili ndava ya tavoha tete. Wu, ngati atipelili
mwana waki wu, akutipela lepi waka mambu goha pamonga nayu? 33 Yani
mweakuvatakila vandu vahaguliwa va Chapanga? Chapanga mwene
akuvawusila kuhoka! 34 Yani mwakuvahukumwa? Lepi Kilisitu Yesu!
Muni Kilisitu Yesu ndi mweafwili, neju pa genago ayukili kuhuma lifwa
na itama upandi wa kulyela wa Chapanga. Mwene yati akutiyupila kwa
Chapanga! 35 Yani mweihotola kutilekenganisa na uganu wa Kilisitu?
Wu, mang'ahiso, amala mtahu amala mvinisu amala njala amala changali
nyula amala kuyokiwa amala lifwa? 36 Ngati Mayandiku Gamsopi
chegijova,
“Ndava yaku, titama mumtahu wa lifwa muhi mbaka kilu,
tiwanangana ngati limbelele lelihamba kuhinjwa.”
37 Nambu mu mambu goha tete tihotola, kangi neju ya kuhotola kwa
mwene mweatiganili. 38 Muni nene nimanyili chakaka kawaka chindu

chechihotola kutilekanganisa na uganu wa Chapanga, lepi lifwa, amala wumi, lepi vamitumu va kunani kwa Chapanga, amala makakala, lepi vindu vya hinu amala vyevibwela, 39 lepi gegavi kunani, amala gegavi pahi amala chochoha chechiwumbiwi chechihotola kutilekanganisa na uganu wa Chapanga weuvili witu mugati ya Kilisitu Yesu BAMBU witu.

9

Chapanga na vandu vaki

1 Nijova chakaka, nene ndi mundu wa Kilisitu, nijova lepi udese. Mutima wangu wilongoswa na Mpungu Msopi ulangisa chakaka njwe nene nijova lepi udese. 2 Nigana kujova naha, nivii ngolongondi na mvinisu wangamalika mumtima wangu 3 ndava ya valongo vangu vaisilaeli vandu va likabila langu. Ngati kuvya kwa njombi yavi, nganiyidakili likoto na kulekanganiswa na Kilisitu. 4 Vena ndi vandu va ku Isilaeli ndi vevahaguwili na Chapanga vavyai vana vaki, avalangisi ukulu waki. Akalagana nawu, akavapela Malagizu gaki, namuna ya kumuyupa mwene na malaganu gaki. 5 Vene ndi vajukulu va vagogo va Vaebulania, namwene Kilisitu, mu umundu waki, ahumili mu lukolo lwavi. Chapanga mweitalalila goha alumbaliwayi magono goha gangali mwishu! Ena.

6 Nijova lepi lilaganu la Chapanga ling'anamwiki, muni lepi vandu voha va Isilaeli ndi vandu va Chapanga. 7 Ndi lepi vajukulu voha va Ibulahimu ndi vana va Chapanga. Nambu Chapanga mjovili Ibulahimu, “Chiveleku chaku yati vihumalila kwa Izaki.” 8 Ndava muni vala vevavelekiwi chihiga, vene lepi vana va Chapanga, nambu vala vevavelekiwi kwa lealagini nawu Chapanga ndi yati vikemelewa vana va Ibulahimu. 9 Muni Chapanga avikili lilaganu ili, “Lukumbi lweluganikiwa yati niwuya, na mwene Sala yati iveleka mwana mgosi.”

10 Lepi ago ndu, mewa nambu Lebeka ababili vana mapaha kwa dadi mmonga, mwenuyo ndi gogo witu Izaki. 11 Nambu, hati kwakona mapaha vangavelekewa amala vangahotola kumanya lijambu loloha labwina amala lihakau, muni mpangu wa Chapanga wa kuhagula lilolekanayi, 12 Chapanga amjovili Lebeka, “Mwana mvaha yati akumhengela mbena waki.” Ndi uhagula wa Chapanga wihuvalila namuna cheikemela mwene, lepi uhagula wa mundu. 13 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Namganili Yakobo, nambu namhakalili Esau.”

14 Hinu, tijova wuli? Wu, Chapanga ihamula lepi cheyiganikiwa? Hati padebe! 15 Muni amujovili Musa, “Yati nikumuhengela lipyana mundu yoyoha mwenigana kumuhengela lipyana, yati nivya mbwina kwa mundu mwenigana kumkitila ubwina.” 16 Hinu, goha genago gihuvalila lipyana la Chapanga, ndi lepi ukangamala wa mundu amala cheigana mundu. 17 Muni Mayandiku Gamsopi gijova naha Falao, “Nakukitili wa nkosi wa ku Misili muni nilangisayi makakala gangu kupitila veve, na liina langu limanyikanayi pamulima woha.” 18 Ndava yeniyo, Chapanga akumuhengela lipyana mundu yoyoha mweigana kumuhengela lipyana, na akagana kumkita mundu avyai na mtima unonopa akumkita avyai mewa.

Ligoga na lipyana la Chapanga

19 Pangi ukunikota, “Ngati naha, ndava kyani Chapanga ijova vandu vabudili? Yani mweihotola kuubesa uganu wa Chapanga?” 20 Nambu veve ndi wayani mweukumkota Chapanga? Wu, chiviga chihotola kumkota

muwumba chiviga, “Ndava kyani uniwumbili chenichi?” 21 Muwumba
viviga ihotola kuhengela ludaka cheigana na kuwumba viviga vivili kwa
ludaka lulalula, chimonga kwa lihengu utopesa na chingi kwa lihengu
langali utopesa.
22 Chenichi ndi cheyavili kwa Chapanga. Chapanga aganili kulangisa
ligoga laki na makakala gaki. Nambu avasindimalili neju, vandu
vala vevaganikiwi kuhamuliwa na ligoga laki, venavo ndi vevaganikiwi
kuyongomeswa. 23 Namwene aganili kulangisa ukulu waki, weatiyitili
kwitu vetaganikiwi kupokela lipyana laki, tete vetitendelekewi kuhuma
kadeni tipokela ukulu waki. 24 Muni tete ndi vala vetikemiliwi, lepi
kuhuma pagati ya Vayawudi ndu nambu kuhuma kwa vandu vangali
Vayawudi. 25 Ngati Chapanga cheajovili muchitabu cha Hosea mweavi
mlota wa Chapanga,
“Vala vevavi, ‘lepi vandu vangu.’
Yati nikuvakemela, ‘Vandu vangu.’
Na vala venanga vagana, ‘yati nikuvagana.’
Vandu vangu yati mwene lepi ‘mganu wangu’
26 Kangi pandu pala pemwajoviwi, ‘Nyenye lepi vangu,’
Penapo mwikemelewa, ‘Vana va Chapanga mweavili mumi.’ ”
27 Mewawa Isaya mweavi mlota wa Chapanga, avaywangili vandu va
Isilaeli pala peajovili, “Hati ngati vandu vamahele ngati msavati wa
kunyanja, nambu vevisanguliwa ndi vadebe ndu, 28 ndava muni, BAMBU
yati iyumbatika kukita uhamula waki kwa vandu va mulima woha.”
29 Ngati Isaya chealongolili kujova, ngaakotoka, “BAMBU mweavi na
makakala ngaatileki lepi, vangi va chiveleku cha Isilaeli, voha ngatifwili
ngati vandu va Sodoma, ngatiwanangini ngati vandu va Gomola.”

Pauli akuvayupila kwa Chapanga vandu va Isilaeli

30 Hinu tijova kyani? Vandu vangali Vayawudi vahengili lepi chindu
muni valolekanayi vabwina palongolo ya Chapanga, nambu mu sadika
Chapanga avakitili vabwina palongolo yaki, 31 Nambu vandu va Isilaeli
vevalondili Malagizu muni vakitiwayi vabwina palongolo ya Chapanga,
nambu vayipatili lepi. 32 Ndava kyani? Ndava vahuvalili matendu gavi
pahala pa kuhuvalila sadika. Ndi vakajikuvala “paliganga la kukuvala.”
33 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Lola, nivika liganga ku Siyoni,
lenilo yati likuvakita vandu vajikuvala,
yati nivika litalau lelikuvakita vandu vagwayi,
nambu mundu yoyoha mweakumsadika ikola lepi soni.”

10

1 Valongo vangu, mtima wangu winogela neju na kumuyupa kwangu
Chapanga, ndi ndava ya vandu va Isilaeli kuvya vasanguliwayi. 2 Ndava
muni nijova vene vakangamili neju kumganisa Chapanga, nambu kanga-
mala yeniyo yijengiwi lepi panani ya umaya wa chakaka. 3 Muni va-
manyi lepi ndi Chapanga cheakuvakita vandu vavyayi vabwina palongolo
yaki, nambu vene vatumbwili chevaholali, na vakuyilanda lepi njila ya
Chapanga ya kuhengewa kuvya vabwina palongolo yaki. 4 Muni kwa
kubwela kwaki Kilisitu, Malagizu gahikili pamwishu waki, muni kila
mundu mweakumsadiki Kilisitu akitiwayi kuvya mbwina palongolo ya
Chapanga.

Usangula kwa vandu voha

5 Kuuvala kuvya mbwina palongolo ya Chapanga mu njila ya kuyidakila
Malagizu, Musa ayandiki naha, “Mundu yoyoha mweiyidakila Malagizu
yati ivya mumi munjila ya Malagizu genago.” 6 Nambu chenichi ndi
cheyijovekana kuvalangiwa ubwina palongolo ya Chapanga kwa njila
ya sadika ndi iyi. “Ukoto kujikota mumtima waku, yani mweikwela
mbaka kunani kwa Chapanga? Muni kumleta Kilisitu pahi pitu.” 7 Amala
ukoto kujikota, “Yani mwaihelela mbaka kuligodi langali mwishu? Muni
amuyukisa Kilisitu kuhuma kwe vafwili.” 8 Nambu Mayandiku Gamsopi
gijova naha. “Lilovi la Chapanga livili papipi na veve, livili mumlomo
na mumtima waku.” Wenuwo ndi ujumbi wa sadika yetikuyikokosa
kwa vandu. 9 Ngati ukayidakilayi kwa mlomo waku, kuvya Yesu ndi
BAMBU, na kusadika kwa mumtima waku kuvya Chapanga amuyukisi
Yesu kuhuma mu lifwa, yati usanguliwa. 10 Muni mundu isadika kwa
mtima ikitiwa mbwina palongolo ya Chapanga, na kuyidakila kwa mlomo
waki ndi isanguliwa. 11 Mayandiku Gamsopi gijova, “Mundu yoyoha
mweakumsadika ikola lepi soni.” 12 Lijambu lenili ndi kwa voha, kawaka
ulekenganu pagati ya Vayawudi na vangali Vayawudi, muni Chapanga ndi
BAMBU wa vandu voha, na mwene ndi mbwina neju kwa vandu voha
vevakumuyupa. 13 Muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Mundu yoyoha
mweakulikemelela liina la BAMBU, yati isanguliwa.”
14 Hinu, yati vakumuyupa wuli mwevangamsadika? Kangi vamusadika
wuli yula vanga myuwana ujumbi waki? Na viyuwana wuli ngati kawaka
mundu wa kuvakokosela? 15 Vandu vikokosa wuli ngati nakutumwa?
Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Ndi lijambu la kusangalusa neju
kubwela kwa vala vevikokosa Lilovi La Bwina!” 16 Nambu lepi voha
vaiyidakili Lilovi La Bwina la Chapanga. Ndava muni Isaya mweavili
mlota wa Chapanga ajovili, “BAMBU, ndi yani mweisadika ujumbi witu?”
17 Ndi, sadika yibwela kwa kuyuwana ujumbi, na ujumbi wenuwo ubwela
mu kukokosa Lilovi la Kilisitu.
18 Nambu nikota, wu vauyuwini lepi ujumbi wenuwo? Ena, kuyuwana
vayuwini, ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Lwami lwavi lwayuwaniki pamulima woha,
malovi gavi gahikili mbaka pamwishu wa mulima.”
19 Nikota kangi, wu yihotoleka kuvya vandu va Isilaeli vamanyili lepi?
Chapanga alongolili kujova mu njila ya Musa,
“Yati nikuvakita muvya na wihu
kwa vandu lepi va mulima.
Yati nikuvakita likabila la vandu vayimu,
vavamemesa ligoga.”
20 Na Isaya ajovili cha ukekesi malovi aga, “Chapanga ajovili,
Vandu vala vanganilonda vaniwene,
najilangisi kwa vandu vangakota malovi gangu.”
21 Nambu kuvala vandu va Isilaeli Isaya atijovili tete kuvya, Chapanga
ijova, “Muhi woha nivatalambulili chiwoko changu kuvakemela vandu
vevibela na vanganiyidakila.”

11

Chapanga akuyihengela lipyana Isilaeli

1 Hinu, nikota, wu Chapanga avabelili vandu vaki, hati padebe avabelili
lepi! Nene mundu wa ku Isilaeli, mjukulu wa Ibulahimu, nihuma mu
likabila la Benjamini. 2 Chapanga avabelili lepi vandu vaki veavahagwili
kutumbula kadeni. Wu msomili lepi Mayandiku Gamsopi chegijova

kumvala Eliya mweatakili vandu va Isilaeli kwa Chapanga? 3 Akajova,
“BAMBU, vavakomili vamlota va Chapanga voha na kudenya pa lusanja
lwa luteta. Nisigalili namwene ndu, navene vigana kunikoma!” 4 Wu
Chapanga amuyangwili kyani? Amjovili, “Nijivikili vandu elufu saba
vangamfugamila Baali, chapanga wa udese.” 5 Ndi cheyivili hinu vavi
vandu vadebe vevasigalili vevahaguliwi na Chapanga kwa ubwina waki.
6 Ngati vahaguliwi na Chapanga, uhagula wa Chapanga wihuvalila ubwina
waki, lepi matendu gavi. Ngati Chapanga akuvahagula vandu ndava ya
matendu gavi, ndi ubwina wa Chapanga wivya lepi wa chakaka.

7 Wu hinu? Vandu va Isilaeli vachipatili lepi chindu chevachilondayi,
nambu voha vevahaguliwi vachipatili. Vangi vevasigalili vakitiwi kuvya
na mitima yeyinonopa, 8 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Chapanga
akitili luhala lwavi luhiluka, mbaka lelu iyi vihotola lepi kulola kwa mihu
gavi amala kuyuwana kwa makutu gavi.” 9 Na Daudi ijova,
“Mselebuko wavi uvyayi likoka la kuvayonjola,
vagwayi na kubuniwa!
10 Mihu gavi gasopewayi chitita
vakotoka kulola, migongo yavi yigundamayi kwa kung'ahika magono
goha.”

11 Hinu nikota kavili, wu Vayawudi vajikuvili hati kufwa? Hati padebe!
Ndava ya kubuda kwavi usangula uvabwelili vandu vangali Vayawudi,
muni Vayawudi vavawonela wihu. 12 Kubuda kwa Vayawudi kuletili mota
yamahele pamulima, na kupungukiwa kwa sadika yavi, kuletili mota
yamahele kwa vandu vangali Vayawudi. Ndi ngati Vayawudi vihenga gala
geigana Chapanga hinu yati vileta mota yamahele neju.

Usangula kwa vandu vangali Vayawudi

13 Hinu nijova na nyenye vandu vangali Vayawudi. Muni nene
namtumi kwa vandu vangali Vayawudi, nimekela lihengu langu. 14 Kwa
huvalila nihotola kuvakita Vayawudi vayangu vavawonelayi wihu nyenye,
muni nipatayi kuvasangula Vayawudi pagati yavi. 15 Ndava muni ngati
Vayawudi chevabeleliwi ndi vandu voha va pamulima vitepulaniswa na
Chapanga. Hinu ndi chakaka kuvya kuyidakiliwa kwavi na Chapanga yati
kwivya ngati kwileta wumi kwa vala vevafwili!

16 Ngati chipandi cha kutumbula cha libumunda livikiwi kwa Cha-
panga, mewawa libumunda loha livikiwi kwa Chapanga, mikiga ya
mikongo yikavikiwayi kwa Chapanga mewawa matutu gaki givikiwa
kwa Chapanga. 17 Matutu gangi ga mzeituni weupandiwi kumgunda
gadumuliwi, ndi pahala paki lapandiwi litutu la mizeituni la kudahi.
Nyenye vandu vangali Vayawudi mwiwanangana na mzeitini wa kudahi,
hinu mwihanganila wumi wa chimpungu wa Vayawudi. 18 Hinu, mkoto
kuvavevesa vala vevadumuliwi ngati matutu! Hinu mwihotola wuli
kumekela? Mmanya kuvya ndi lepi nyenye mwemukukamulila mikiga,
nambu mikiga yikuvakamulila nyenye.

19 Nambu yati mwijova, “Matutu gadumuliwi ndava muni nene ni-
pandikiziwi pandu paki.” 20 Chabwina! Gadumuliwi ndava muni
gangasadika, nambu veve utamili pandu pavi ndava usadiki. Nambu
kotoka kumeka, nambu uvyai na wogohi. 21 Ngati Chapanga avakitili
lepi lipyana Vayawudi ndi vevavili ngati matutu ga mkongo wenuwo, wu
uholalela yati akuhengela lipyana veve? 22 Hinu mlola ubwina na ukali
wa Chapanga. Mwene ndi mkali kwa vala vevagwili, nambu ndi mbwina
kwa vala veviyendelela kutama muubwina waki, nambu ngati lepi na veve

yati udumuliwa. 23 Na Vayawudi mewawa vakasadikayi yati vipandwa
kangi, muni Chapanga anauhotola wa kuvapandikisa kangi. 24 Nyenye
vandu vangali Vayawudi, mwiwanangana litutu la mzeituni wa kudahi,
nambu muwusiwi kwenuko, na mupandizwi pamzeituni weupandiwi.
Lijambu lenilo ndi mumbele ya cheyiyovalili kukula kwa mikongo. Nambu
Vayawudi mwiwanangana na mzeituni weupandiwi mumgunda, yati
yivya yeywa kwa Chapanga kugapanda matutu gegadumuliwi mu mkongo
waki wene.

Chapanga akuvahengela lipyana vandu voha

25 Valongo vangu, nigana mmanyayi uchakaka uwu weufiyiki, mkotoka
kulola kuvya mna luhala neju. Ndindani ya vandu va Isilaeli yavili
kwa lukumbi ndu, mbaka vandu voha vangali Vayawudi veviganikiwa
vambwelelayi Chapanga. 26 Penapo ndi vandu va Isilaeli pevisanguliwa,
ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Msangula yati ibwela kuhuma Siyoni,
yati akuuwusa uhakau wa chiveleku cha Yakobo.
27 Lenili ndi lilaganu lenikita nawu,
lukumbi penikuvalekekesa mabudilu gavi.”
28 Ndava Vayawudi vabelili Lilovi la Bwina, ndava vene vavi makoko va
Chapanga nambu ndava ya chiyonjokesu chinu nyenye vandu vangali
Vayawudi. Nambu ndava muhaguliwi, Chapanga akona akuvagana ndava
ya vagogo vavi. 29 Muni Chapanga ibadili lepi maholo gaki kwa vala
veavahagwili na kuvamotisa. 30 Kadeni nyenye vandu vangali Vayawudi
mwabeli kumuyidakila Chapanga, nambu hinu avahengili lipyana ndava
ya kumyidakila kwa Vayawudi. 31 Mewawa, ndava ya kuvahengela lipyana
nyenye, na vene Vayawudi vakumyidakila lepi Chapanga, muni na vene
mewa vahengewayi lipyana na Chapanga. 32 Muni Chapanga avakitili
vandu voha kuvya vakungiwa vangamyidakila muni avahengela lipyana
vandu voha.

Alumbiwayi Chapanga

33 Umahele wa Chapanga ndi mvaha neju na luhala lwaki luvaha neju,
kumanya kwaki kuvaha. Yani mweimanya cheihamula? Yani mweimanya
njila zaki.
34 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, yani mwamanyili maholo ga
BAMBU?
“Yani mweihotola kumjovela chindu cha kukita?
35 Yani mweilongolela kumpela Chapanga chindu
kangi Chapanga amuwuyasilayi?”
36 Ndava muni vindu vyoha vihuma kwaki, vyoha vivii kwa makakala gaki,
na vivii ndava yaki. Chapanga alumbiwayi magono goha gangali mwishu!
Ena.

12

Wumi mukumuhengela Chapanga

1 Hinu, valongo vangu, ndava Chapanga ana lipyana neju kwitu,
nikuvayupa neju mujiwusayi mwavene luteta lweluvili mumi, muvya
mwavamsopi na kukita geigana Chapanga. Yeniyi ndi njila ya chakaka
ya kumgundamila Chapanga. 2 Mkoto kulanda mambu ga mulima uwu,
nambu Chapanga ang'anamusayi mitima yinu kwa kung'anamusa maholo
ginu. Penapo ndi yati mwimanya maganu ga Chapanga gala gabwina
gegamganisa mwene na cheigana nyenye muvyai.

3 Ndava ya ubwina wa Chapanga weanipeli, nikuvajovela mwavoha,
mkoto kujilola kuvya vavaha kuliku chemwiganikiwa kuvya. Palaha paki
muvya na luhala mukuholalela kwinu na mjipimayi mwavene kulandana
na sadika yemupewili na Chapanga. 4 Muhiga yimonga muvi viwungu
vyamahele, nambu kila chimonga na lihengu laki. 5 Mewawa pamonga
tete tavamahele, tivii higa yimonga mukuwunga na Kilisitu, na kila
mmonga ndi chiwungu cha higa ya muyaki. 6 Hinu, kila mundu avi
na njombi yaki ngati chatipewili ubwina wa Chapanga. Mweavi na
njombi ya kujova ujumbi kuhuma kwa Chapanga ndi iganikiwa ajova
ngati cheyivili sadika yaki. 7 Mundu mweapewili njombi ya kuvahengela
vangi ndi avahengelayi. Mundu mweavi na njombi ya kuwula ndi
awulayi. 8 Mweapewili njombi ya kuvakangamalisa mtima vangi ndi
akitayi chenicho. Mweapewili njombi ya kuvapela vangi cheavili nachu
na avapelayi kwa mtima msopi. Mweakuvalongosa vangi na avalongosayi
bwina, mweakuvahengela lipyana vangi ndi akitayi chenicho kwa luheku.
9 Uganu winu uvyayi changali uhomela. Mugayomela gahakau, mugaka-
mulayi gabwina. 10 Mgananayi ngati valongo, kila mmonga amutopesa
hoti muyaki kuliku cheakujitopesa mwene. 11 Muhenga lihengu kwa
kukangamala amala mkoto kuvya vakata na mukumuhengela BAMBU kwa
mtima winu woha. 12 Huvalila yinu yivakita kuvya na sangaluka magono
goha. Pamwig'aiswa musindimala, mumyupayi Chapanga lukumbi lwoha.
13 Muvatangatila vandu va Chapanga maganu gavi, muvapokela vayehe
kwa mtima wa bwina.
14 Mumuyupa Chapanga avamotisa vandu voha vevakuvang'aisa, mu-
vamotisa mkoto kuvapela likoto. 15 Muheka pamonga na voha veviheka,
muvemba pamonga na voha vevivemba. 16 Mtama bwina nyenye kwa
nyenye. Mkoto kumeka, nambu mtama na mu ungolongondi. Mkoto
kujiholalela kuvya muvi na luhala neju.
17 Mundu akakukitila uhakau veve ukoto kumuwuyisila uhakau. Uvyai
na mtima wa kukita gabwina palongolo ya kila mundu. 18 Mukangamala
kwa upandi winu kutama kwa uteke na vandu voha. 19 Vakozi vangu,
mkoto kulipisa uhakau, nambu mumlekela Chapanga akita lijambu lenilo
mu ligoga laki, muni Mayandiku Gamsopi gijova, Ijova BAMBU, na
“Kuvabuna uhakau ndi lihengu langu.” 20 Nambu ngati Mayandiku
Gamsopi chegijova, “Likoko waku ngati ana njala yikumvina, umpela
chakulya, na ngati avi na njota, mpela manji aywayi. Muni mukukita
chenicho ukumkita akola soni.” 21 Kotoka kuyidakila kuhotolewa na
uhakau, nambu uhotola uhakau kwa ubwina.

13

Kuvatopesa vachilongosi va mulima

1 Kila mundu iganikiwa kuvayidikila vachilongosi va mulima vevana
uhotola muni kawaka mundu mweihotola kulongosa ngati Chapanga
amvikili lepi alongosayi. 2 Mundu yula mweibela ulongosi, mwenuyo ibela
malagizu ga Chapanga, na mweikita chenicho akujiletela uhamula mwene.
3 Muni, vevitalalila viyogopwa lepi na vandu vevikita gabwina, nambu
viyogopwa na vandu vala vevikita gahakau. Na veve wiganikiwa lepi
kumuyogopa mweakulongosa. Kita gabwina na mwene yati akulumbalila,
4 muni mwene akumuhengela Chapanga ndava yinu muni mpata gabwina.
Nambu ngati ukita gahakau, ndi penapo umuyogopa, muni ana uhotola
wa kuhamuliwa. Mwene ilangisa ligoga la Chapanga kwa vala vevikita

uhakau. 5 Ndi wiganikiwa kuvatopesa vanauhotola, lepi ndava ya
kuyogopa kuhamuliwa na Chapanga nambu ndava ya mtima waku
wimanya chewigana kuhenga.
6 Ndava yeniyo nyenye mwilipa kodi, muni vevitalalila avo vaku-
muhengela Chapanga ndava ya mahengu gavi. 7 Mumpela kila mundu
cheiganikiwa kupewa, ngati udayiwa kodi, mumpela kodi, ngati udayiwa
ushulu, mumpela ushulu, mweiganikiwa kuyogopwa ndi ayogopewayi
mweiganikiwa kutopeswa mumtopesa.

Gemwiganikiwa kuhengelana

8 Mkoto kuvya na lideni kwa mundu yoyoha, nambu lideni kuganana
ndu. Muni mundu mweakumgana muyaki akugalanda malagizu ga
Musa. 9 Muni mihilu yene ndi yeniyi, "Kotoka kukita ugoni, koto
kukoma, koto kuyiva koto kunogela vindu vya vandu," Na zingi zoha
zivii mu malagizu lenili limonga, "Umganayi muyaku ngati cheukujigana
wamwene." 10 Ukamganayi muyaki uhotola lepi kumkitila uhakau. Hinu
uganu ndi kwenuko ndi kutimila kwa Malagizu goha.
11 Mkita naha, ndava muni lukumbi lwinu lwa kuyumuka mu lugono
luhikili, usangula witu luhegelili papipi neju kuliku patatumbwili ku-
sadika. 12 Hinu kilu yipitili na muhi luhegelela. Ndi tileka kukita mahakau
ga chitita na titola vindu vya kukomanila ngondo vya lumuli. 13 Titama
bwina ngati vandu vevitama lukumbi lwa muhi. Tileka mselebuko weuvi
na matendu gahakau, na kugala na ukemi na uhakau na ngondo na wihu.
14 Mkitayi vandu vamlolayi BAMBU witu Yesu Kilisitu avi muwumi winu,
na mleka kuzihololela mnogo uhaku wemuvelikiwi nawu na kuzilanda.

14

Kotoka kumuhamula muyaku

1 Mumpokelayi mundu mweavi na sadika yinyong'onyo, mkoto
kuhutana nayu ndava ya maholo gaki mwene. 2 Mundu mmonga sadika
yaki yikumyidakila kulya kila chindu, nambu mundu yungi ndava ya
sadika yaki yinyong'onyo, ilya makolo ga mahamba ndu. 3 Mundu mweilya
kila chakulya akotoka kumvevesa yula mweilya lepi kila chakulya.
Mewawa na mweilya makolo ga mahamba ndu akotoka kumuhamula
mweilya kila chakulya, muni Chapanga amyidakili. 4 Veve wayani
mweukumuhamula mvanda wa mundu yungi? Akayima amala akagwai
ndi ndava ya BAMBU waki, mwene yati ikangamala kuyima ndava BAMBU
ihotola kumyimisa.
5 Vandu vangi viholalela kuvya ligono lingi la bwina kuliku lingi,
nambu vangi viholalela kuvya magono goha giwanangana. Kila mmonga
witu alanda cheiholalela muluhala lwaki. 6 Mundu mweihololela ligono
lingi kuvya la bwina, mwenuyo ihenga naha kwa kumlumbalila BAMBU.
Mweilya kila chakulya, namwene ihenga naha kumulumbalila BAMBU,
muni akumsengusa Chapanga kwa chakulya cheampelili. Mewawa
mweileka kulya vyakulya vingi, namwene ihenga naha kwa kumulum-
balila BAMBU, mwenuyo akumsengusa Chapanga. 7 Muni kawaka mundu
yoyoha pagati yitu mweavili mumi ndava yaki mwene ndu, mewa kawaka
mweifwa ndava ya mwene ndu. 8 Muni ngati titama, titama ndava ya
BAMBU, takafwayi tifwa ndava ya BAMBU. Hinu ngati titama amala tifwa,
tete ndi vandu va BAMBU. 9 Ndava yeniyi Kilisitu afwili na kuyuka muni
kavili avyai BAMBU wa vevavi mumi na vafwili. 10 Ndava kyani veve,
ukumuhamula mlongo waku? Ndava kyani veve ukumvevesa mlongo

waku? Tavoha tete yati tiyima palongolo ya Chapanga tihamuliwa. 11 Muni
Mayandiku Gamsopi gijova,
“BAMBU ijova,
Ndi chakaka ngati chenivili Chapanga mwenivi mumi kila mundu yati
ifugama palongolo yangu,
na kila mundu yati ijova kwa mlomo waki mwene kuvya nene ndi
Chapanga.”
12 Hinu, kila mmonga witu yati ijova mambu gaki mwene kwa gala
geagahengili palongolo ya Chapanga.

Kotoka kuhalabisa sadika ya vandu vangi

13 Hinu, tileka kuhukumilana tete tavate ndi mujiyangalila, nambu
katu mundu akotoka kukita chindu kwa mlongo cha kumuyokesa amala
kumgwisa mukubuda. 14 Nene mweniwungini na BAMBU Yesu, nimanyili
kuvya kawaka chakulya chochoha chechihakasa palongolo ya Chapanga.
Nambu mundu yungi akaholalela kuvya chakulya chingi chihakasa
palongolo ya Chapanga, chenicho ndi chihakasa kwa mwene. 15 Ngati
ukumvinisa mtima mlongo waku ndava ya chakulya cheilya, ndi veve
ukita lepi muuganu. Chakulya chewilya chikoto kumuyagisa mundu
mwenuyo ndava Kilisitu afwili ndava yaki. 16 Hinu, mkoto kuyidakila
chindu chila chechilolekana kuvya chabwina kwinu chiveveswa. 17 Muni
Unkosi wa Chapanga lepi lijambu la kulya na kunywelela, nambu kukita
mambu gegiyidakiliwa na Chapanga na uteke na luheku kwekuletwa
na Mpungu Msopi. 18 Mweakumuhengela Kilisitu kwa njila yeniyo
akumganisa Chapanga, na kuyidikiwa na vandu.
19 Hinu ndi, magono goha tigalandayi mambu gegileta uteke, na gegaku-
titangatila kukangamalisana mitima. 20 Hinu, kotoka kuhalibisa lihengu
la Chapanga ndava ya kulya chakulya. Vyakulya vyoha vabwina kulya,
nambu chabwina lepi kulya chakulya chechihotola kumgwisa mundu
mu kumbudila Chapanga. 21 Chabwina kuleka hotohoto kulya nyama
na kunywa divayi, amala chindu chechihotola kumgwisa mlongo waku.
22 Kamulila chila chewisadika pagati yaku na Chapanga. Amotisiwi mundu
yula mwanga jihamula mwene ndava isadika gala geikita gakumganisa
Chapanga. 23 Nambu mundu mweivagaya ndava ya chakulya chailya,
Chapanga akumuhamula ngati akalyayi, muni ikita lepi kulandana na
sadika. Na lijambu loloha lelikitiki changali sadika ndi kumbudila
Chapanga.

15

Kotoka kujiganisa wamwene nambu vaganisa na vangi

1 Tete vetivii na makakala mu sadika, tiganikiwa kuvatangatila vaku-
lenda. Tikotoka kukita mambu gegatiganisa tavete ndu. 2 Kila mmonga
witu iganikiwa kumganisa mundu yungi kwa kumkitila gabwina na muni
amkangamalisa mu sadika. 3 Muni Kilisitu ajiganisi lepi mwene. Pahali
paki Mayandiku chegijova, “Maligu goha gevakuligili, ganikolili nene.”
4 Muni, goha gegayandikiwi kadeni gayandikwi kutiwula tete, muni kwa
kusindimala na kupoleswa mtima, yetipata mu Mayandiku ago, tivya
na huvalila. 5 Chapanga mwakuvapela usindimala na kupoleswa mtima
avapela nyenye mpungu wa umonga pagati yinu, pemukumlanda Yesu
Kilisitu, 6 mwavoha nyenye, kwa mtima umonga na lwami lumonga,
mumlumbalila Chapanga mweavili Dadi wa BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Lilovi la Bwina kwa vandu voha

7 Hinu, mumpokelana nyenye kwa nyenye ngati Kilisitu cheavapokili
ndava ya Ukulu wa Chapanga. 8 Muni, chakaka nikuvajovela kuvya,
Kilisitu akitili uhengaji ndava ya Vayawudi kulangisa usadika wa Cha-
panga na lilaganu lila levapewili vagogo vitu litimilikayi, 9 Mewawa vandu
vangali Vayawudi vamulumbalila Chapanga ndava ya lipyana laki. Ngati
Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Hinu yati tikumlumbalila pagati ya vandu vangali Vayawudi.
Yati niyimba lunyimbu lwa kulilumbalila liina laku.”
10 Kangi Mayandiku chegijova,
“Muhekelela, nyenye vandu vangali Vayawudi, muhekelela pamonga na
vandu va Chapanga.”
11 Na kavili,
“Nyenye vandu voha vangali Vayawudi, mumlumbalila BAMBU,
vandu voha mumlumbayi.”
12 Isaya ijova,
“Yati ihumalila nkosi mu lukolo lwa Yese, na kuvatalalila vandu vangali
Vayawudi,
na vene yati vakumuhuvalila.”
13 Hinu, Chapanga mweileta huvalila, avamemesa luheku lwoha lwa
uteke mu sadika yinu. Na huvalila yinu yiyonjokesa kwa makakala ga
Mpungu Msopi.

Lihengu la Pauli

14 Valongo vangu, nene nivii na uchakaka kuvya nyenye mmemili
ubwina, muna mawuliwu goha hati muhotola kuwulana nyenye kwa
nyenye. 15 Nambu mubalua iyi nivayandikili changali wogohi, mu mambu
ndalindali muni ivakumbusayi kavili. Nivili na ukekesi ndava ya ubwina
wa Chapanga wenipewili nayu, 16 kuvya mtumisi wa Yesu Kilisitu kwa
vandu vangali Vayawudi. Nikita lihengu langu kwa ukekesi kukokosa
Lilovi La Bwina la Chapanga muni vandu vangali Vayawudi vavyai luteta
lweluyidakiliwa na Chapanga, yeyinyambiswa na Mpungu Msopi. 17 Ndi
cheniwungini na Yesu Kilisitu, nihotola kumekela lihengu langu lenili kwa
kumhengela Chapanga. 18 Nangahotola kuyonjokesa chindu chingi, ndi
chila Yesu Kilisitu achihengili kwa kunitumila nene muni vandu va milima
vahotola kuyidakila. Akitili chenicho kwa malovi na matendu, 19 kwa
makakala ga chinamtiti na kukangasa, na kwa makakala ga Mpungu wa
Chapanga. Hinu kwa kuvya mulugendu kila pahala, kuhumila Yelusalemu
mbaka mulima Luliko, na kila pandu nikokwisi cha kukamilika vandu
Lilovi la Bwina la Kilisitu. 20 Chenigana magono goha ndi chindu
chimonga, kukokosa Lilovi la Bwina popoha pala liina la Kilisitu lakona
kuyuwanika, nikotoka kujenga mkingisa weujengiwi na mundu yungi.
21 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Vandu voha vangajovewa makokoselu gaki yati vilola,
na vala vangayuwana makokoselu gaki, yati vimanya.”

Mpangu wa Pauli kugendelela ku Loma

22 Hinu yeniyo ndi yeyanidivalili nene pamahele kubwela kwinu.
23 Nambu hinu nimali lihengu langu kwa upandi uwu wa mulima, ndava
muni ninogili pamahele kubwela kwinu, 24 nihuvalila kukita chenicho
hinu. Nigana kuvalola penivyai mulugendu kuhamba Isipania na kupata
utangatilu winu kwa lugendu, panivyai pamonga na nyenye kwa magono.
25 Nambu hinu, nihamba hoti kuvahengela vandu va Chapanga ku

Yelusalemu. 26 Muni misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu va
Makedonia na Akaya, vahekalili kutipela michangu yavi kuvatangatila
vandu va Chapanga vevavili vangangu ku Yelusalemu. 27 Vene vahekalili
kuvatangatila, muni chakaka lihengu la kuvatangatila mu lenili, vandu
vanga Vayawudi, vahanganili mota za chimpungu za Vayawudi, na vene
viganikiwa kuvatangatila Vayawudi muvindu vyevigana muwumi wavi.
28 Hinu penimali lihengu la kuvahikisila mchangu wenipewili ndava
yavi, yati nikuvagendelela nyenye penivya mulugendu lwa kuhamba ku
Isipania. 29 Nimanyili penibwela kwinu, yati nibwela na mota ng'onyo
kuhuma kwa Kilisitu.
30 Hinu, Valongo vangu, nivayupa neju kwa liina la BAMBU witu
Yesu Kilisitu na kwa uganu weubwela na Mpungu Msopi, munitangatila
kwa kuniyupila neju kwa Chapanga. 31 Muyupa muni nihotola kuhuma
changalemaswa pagati ya vala vangamsadika Kilisitu vevavi Yudea, ndi
muni lihengu langu liyidakiwayi na vandu va ku Yelusalemu. 32 Hinu,
Chapanga akaganayi, yati nihotola kubwela kwinu na mtima wa luheku,
nipumulilayi pamonga na nyenye. 33 Chapanga mweileta uteke ndi avyayi
na mwavoha nyenye! Ena!

16

Pauli akuvajambusa vandu ndalindali

1 Nigana kummanyisa kwinu mlumbu witu Foibe ndi muhengaji wa
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ku Kenkelea. 2 Mumpokelayi
ndava ya BAMBU ngati chayikuvagana vandu va Chapanga. Mumpela
utangatilu wowoha weigana kuhuma kwinu, muni mwene avatangatili
vandu vamahele na nene mewawa.
3 Mumjambusai Plisika na Akula, vahenga lihengu vayangu mukumhen-
gela Kilisitu Yesu, 4 Vene vauyokili wumi wavi ndava ya kusangula wumi
wangu. Nikuvasengula, lepi namwene ndu, nambu mewa misambi ya
vandu vevakumsadika Kilisitu vangali Vayawudi. 5 Muvajambusa mewa
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevikonganeka munyumba
yavi.
Mumjambusa mewa mukozi wangu mwenikumgana Epaineto,
mundu mweatumbwili kumsadika Kilisitu pa mkoa woha wa ku
Asia. 6 Mumjambusa Maliya mweakangamili kuhenga lihengu ndava
ya nyenye. 7 Muvajambusa vayawudi vayangu vakina Andiloniki na
Yunia, vevakungiwi mchifungu pamonga na nene, vene vimanyikana
neju pagati ya vamitumi, kangi vavalongolil kuvya Vakilisitu kwakona
nene.
8 Mumjambusa Ampiliato, mukozi wangu mganu mukuwungana na
BAMBU. 9 Mumjambusa Ulubano, muhenga lihengu muyitu mukumhen-
gela Kilisitu, mumjambusa mewa nkozi wangu Sitaku. 10 Mumjambusa
Apele mwealangisi kusadika kwaki kwa Kilisitu. Muvajambusa voha
vevavili kunyumba ya Alistobulo. 11 Mumjambusa Helodiana, mkolon-
jinji muyangu, muvajambusa vandu vevitama munyumba ya Nalikisi
vevakumsadika BAMBU.
12 Mumjambusa Tilufena na Tilufosa vevikita lihengu la utumisi wa
BAMBU, na nkozi wangu mganu Pelisi mweakitili gamahele ndava
ya lihengu la BAMBU. 13 Mumjambusa Lufo, mundu mweahaguliwi
amuhengela BAMBU, na nyina waki mweavili ngati nyina wangu mewawa.
14 Muvajambusa Asunikilito na Filegoni na Helima na Patiloba na

Helime na valongo voha vevakumsadika Kilisitu vevavili pamonga nayu.
15 Mumjambusa Filologo na Yulia na Nelea na mlumbu waki na Olimpa
pamonga na vandu voha va Chapanga vevavili pamonga nawu.
16 Mujambusanayi mwavene kwa uganu wa chikilisitu. Mewawa
mwijambusiwa na misambi yoha ya vandu vevakumsadika Kilisitu.

Madandaula ga kumalikisila

17 Valongo vangu, nivayupa neju muvafiyula voha vevileta ulekenganu na kuvakita vandu vangi vagwai, kwa kuleka kulanda mawuliwu
gemuwuliwi. Mujivika patali na vandu venavo, 18 muni vandu ngati avo
vanga muhengela Kilisitu BAMBU witu, nambu vakugahengele matumbu
gavi, mu malovi ginu geginoga na makokoselu gegikulukisa kukonga
mitima ya vandu vabwina. 19 Kila mundu ayuwini chemumuyidikili
BAMBU na ndava ya yeniyo niheka ndava yinu. Nambu nigana muvyai na luhala mukukita gabwina, na mujibagula na mambu gahakau.
20 Chapanga mweileta uteke, yati akutitisula kanyata Setani pahi ya
magendelu ginu.
Ubwina wa BAMBU witu Yesu Kilisitu yivyai na nyenye.
21 Timoti, mhenga lihengu muyangu, akuvajambusa. Mewawa Lukio na
Yasoni na Sosipita na vevavi vakolonjinji vayangu, vakuvajambusa.
22 Na nene Telitio, muyandika wa balua iyi ya Pauli, nikuvajambusa kwa
liina la BAMBU.
23 Mkolonjinji wangu Gayo, pamonga na msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu voha vevikonganika kwaki, akuvajambusa. Elasito, mvika
mashonga wa muji uwu, pamonga na Kwalito vakuvajambusa. 24 Ubwina
wa BAMBU witu Yesu Kilisitu yivya na nyenye mwavoha. Ena. *

Pauli imalakisa kwa mayupu

25 Hinu timulumba Chapanga! Mwene ihotola kuvakangamalisa na
kulandana na Lilovi la Bwina yenikokwisi ya Yesu Kilisitu na ugubukulo
wa uchakaka wewafiyiki miyaka yamahele yeyipitili. 26 Nambu hinu,
uchakaka wenuwo ugubukuliwi kwa njila ya mayandiku ga Vamlota
va Chapanga, na kwa malagizu ga Chapanga wa magono goha geakitili
gamanyikana kwa vandu va makabila goha, muni vasadikayi na kuyidakila.
27 Hinu kwa Chapanga ndu, ngamwene mweavi na luhala loha, uvya
ukulu munjila ya Yesu Kilisitu magono goha gangali mwishu! Ena.

* **16:24** 16:24 Mumayandiku gangi msitali uwu uvi lepi

Balua ya kutumbula ya Pauli kwa Vakolinto

Ulongolelu

Balua ya kutumbula kwa Vakolinto yayandikwi na mtumi Pauli mu mwaka wa 55 peamali kuvelekewa Kilisitu (musula ya 1:1). Yeniyi ndi balua ya kutumbula pagati ya balua zivili zetivii nazu zeaziyandiki Pauli kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevitama kumuji wa Kolinto. Yihotoleka kuvya ayandiki balua yeniyi lukumbi peatamili ku Efeso kwakona kuvagendelela vandu va ku Kolinto, mulugendu lwaki lwa kuhamba Makedonia (musula ya 16:5-9).

Balua yeniyi ndi mayangula ga Pauli kwa malovi geagapokili kuhuma kwa vamsadika vangi va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndava ya mambu gahakau na kulekengana na mambu ga ukemi. Muji wa Kolinto wamanyiki neju mu mambu ga ukemi hati yakangisi lepi kulola kuvya vandu vevamsadiki Kilisitu vavi mukuhenga mambu ago. Mubalua iyi ya 1 Vakolinto mewa kuvi na (sula ya 13). Yeyimanyikana neju ya uganu.

Gegavi

Pauli akuvajambusa Vakolinto na akumsengusa Chapanga ndava yavi (musula ya 1:1-9).

Kavili idandaula ndava mambu geagapokili ndava ya kulekengana pagati ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevitama ku Kolinto (musula za 1:10-4:21).

Kangi ijova ndava ya mambu ga ugoni na mambu ga vamsadika kutakilana mumabanji ga mihalu (musula ya 5-6).

Neju ago Pauli ilagiza ndava ya mambu ga ndowa na luteta lwa vimong'omong'o na mngonganu wa kufugamila na njombi kuhuma kwa Mpungu Msopi na uyukisu (musula ya 7-15).

Mwishu Pauli imalakisila kulongelela mambu gaki mwene mambu gangi (musula ya 16).

1 Nene Pauli nikemeliwi kuvya mtumi wa Kilisitu Yesu, kwa maganu ga Chapanga, na mlongo Sostene.

2 Tikuvayandikila nyenye msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu mwemuvi Kolinto. Nyenye mukemeliwi kuvya vandu va Chapanga kwa kuwungana na Yesu Kilisitu, pamonga na vandu voha popoha pevakumuyupa BAMBU witu Yesu Kilisitu mweavi BAMBU witu na wavi mewawa.

3 Nikuvaganila uteke na ubwina wa Chapanga kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Mota ya mukuwungana na Kilisitu

4 Nikumsengusa Chapanga wangu magono goha ndava yinu, ndava ya mota ya Chapanga yaavapelili kwa njila ya Yesu Kilisitu. 5 Muni kwa kuwungana na Kilisitu mmemiswi muvindu vyoha. Mpewi luhala lwa kukokosa na kumanya. 6 Ujumbi wa Kilisitu uyimi chakukangamala mugati yinu, 7 hati nakupungukiwa na chipanji chochoa kuhuma kwa Mpungu Msopi pemwilindila kugubukuliwa kwa BAMBU witu Yesu Kilisitu. 8 Mwene yati akuvakangamalisa mbaka pamwishu mulolekanayi mwangali kuhoka ligono leiwuya BAMBU witu Yesu Kilisitu. 9 Chapanga ndi msadikika, avakemili muvyai pamonga na mwana waki Yesu Kilisitu BAMBU witu.

Mpechenganu mumsambi wa vandu vevakumsadika Chapanga

10 Valongo vangu, nikuvayupa neju kwa liina la BAMBU witu Yesu
Kilisitu, mvya pamonga mukila lijambu lemwijova, mkoto kukomana
pagati yinu mvya liholo limonga na lijambu limonga. 11 Valongo vangu,
mambu genigayuwini kuhuma kwa vandu va Kuloe, kuvya mwihutana
pagati yinu. 12 Nigana kujova cheniyuwini kuhuma kwinu, mmonga ijova,
"Nene nikumlanda Pauli," Yungi, "Nene nikumlanda Apolo," Yungi, "Nene
nikumlanda Kefa," Na yungi ijova, "Nene nikumlanda Kilisitu." 13 Wu,
Kilisitu agavanyiki? Wu, Pauli ndi mweavambiwi pamsalaba ndava yinu?
Amala mwabatiziwi kwa liina la Pauli?

14 Nikumsengusa Chapanga nabatizi lepi mundu hati mmonga winu ndi
nga Kilisipo na Gayo. 15 Hinu kawaka mweihotola kujova abatiziwi kwa
liina langu. 16 Chakaka nabatizi kavili vandu pa lukolo lwa Stefani, nambu
kawaka nimanyili lepi ngati nabatizi mundu yungi. 17 Kilisitu anitumi lepi
kubatiza vandu, nambu anitumili kukokosa Lilovi la Bwina. Anitumili
kukokosa changali kuhuvalila maholo ga vandu vangi, muni makakala ga
lifwa cha Kilisitu pamsalaba chikoto kubadilishwa.

Kilisitu ndi makakala na luhala lwa Chapanga

18 Kwa vala vevayagili ujumbi wa chifwa cha Kilisitu pamsalaba uyimu,
nambu tete mwetivii munjila ya usangula, ujumbi wenuwo ndi makakala
ga Chapanga. 19 Muni Mayandiku Gamsopi gijova,

"Yati nihalibisa luhala lwa vevavi na luhala
na yati niyagisa umanya wa vevavi na luhala."

20 Avi koki mweavi na luhala? Avi koki mweasomili? Avi koki
mweamanyili kudandaula mambu ga mulima? Wu, Chapanga ahengili
lepi luhala lwa mulima uwu kuvya ndi uyimu?

21 Chapanga igana kuvasangula vala vevakumsadiki kwa njila ya
makokoselu gegilolekana kuvya mambu ga uyimu. Akitili chenichi ndava
muni vandu vihotola lepi kummanya Chapanga kwa luhala lwavi vene.
22 Vayawudi vigana chinamtiti na Vagiliki vilonda luhala. 23 Nambu tete
tikumkokosa Kilisitu mweavambiwi pamsalaba. Kwa Vayawudi lijambu
lenili ndi unonopa, na kwa vandu vangali kuvya Vayawudi ndi uyimu,
24 nambu kwa vala na Chapanga, Vayawudi na vandu vanga Vayawudi,
Kilisitu ndi Makakala ga Chapanga na luhala lwa Chapanga. 25 Muni
chechilolekana kuvya uyimu wa Chapanga ndi luhala kuliku luhala lwa
vandu, na chechilolekana kuvya ungolongondi wa Chapanga, ndi chivii
na makakala kuliku makakala ga vandu.

26 Hinu valongo vangu muholalela chamwakemiliwi na Chapanga, lepi
voha pagati yinu vevana luhala kulandana na maholo ga vandu, vamahele
lepi pagati yinu vevivya na makakala, amala ukulu. 27 Chapanga ahagwili
gala mulima ukugawona ga uyimu, muni avapela soni vana luhala, na aga-
hagwili gala mulima ukugawona kuvya ndi ungolongondi muni avapelayi
soni vana makakala. 28 Chapanga ahagwili vindu pahi vivivevеswa
na mulima uwu, na vindu vingali kuvya muni agahalabisa mambu
gevikemela kuvya ga chakaka. 29 Chapanga akitili chenichi kawaka
mundu wa kumeka palongolo yaki. 30 Chapanga ndi mweavawunganisi
na Kilisitu Yesu. Chapanga amkitili Kilisitu kuvya luhala witu, kwa njila
yaki titepulaniswi na Chapanga, tivya tavandu vetibaguliwi ndava ya
Chapanga na kugombolewa. 31 Hinu ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
"Mweigana kumeka, ndi, amekelayi ndava ya lihengu la BAMBU."

2

Ujumbi ndava ya Yesu Kilisitu kuvambiwa pamsalaba

1 Valongo vangu, panabwelili kwinu kuvakokosela mfiyu wa ujumbi
wa Chapanga nahengilili lepi malovi geginonopa amala umanya uvaha.
2 Muni penavi kwinu naamwili nikotoka kumanya chindu chochoha
chila nambu kummanya Yesu Kilisitu ndu, yula mweavambiwi pamsal-
aba. 3 Penavi kwinu navili ngolongondi, na kuvagaya kwa kuyogopa.
4 Mawuliwu gangu na makokoselu gangu gawusiwi lepi kwa luhala lwa
vandu, nambu kwa ulangisu wa makakala ga Mpungu wa Chapanga
5 Nakitili chenicho muni sadika yinu yimuhuvalila makakala ga Chapanga,
nambu yihuvalila lepi luhala lwa vandu.

Luhala lwa Chapanga

6 Pamonga nene nikuvakokosela mambu ga luhala kwa vala vevakangili
mtima, nambu mambu genago lepi vachilongosi va mulima uwu, veviyag-
isa makakala gavi. 7 Tikokosa mfiyu wa luhala lwa chapanga, ndi weufiyiki
kwa vandu, ndi Chapanga amali kupanga kwakona kuwumbwa mulima
ndava ya ukulu witu. 8 Kawaka hati chilongosi mmonga wa lusenje lwitu
mweamanyili lijambu ili. Ndava muni ngati kuvya vamanyili, ngavam-
vambii lepi pamsalaba BAMBU mkulu. 9 Ngati chegijova Mayandiku
Gamsopi,
“Mambu gangalolekana, amala kuyuwanika,
mambu gangaholaleka na mundu yoyoha mumtima waki,
genago ndi Chapanga avatendelekili vala vevaganili.”
10 Genago ndi mambu Chapanga gatigubukulili kwa njila ya Mpungu waki.
Muni Mpungu Msopi ulola mambu goha, hati mambu ga mugati neju ga
Chapanga. 11 Kawaka mundu mweihotola kumanya maholo ga mundu
yungi nambu nga mwene. Mewa kawaka mundu mwihotola kumanya
maholo ga Chapanga nambu nga Mpungu wa Chapanga. 12 Nambu tete
tapoki lepi mpungu wa mulima uwu, nambu tapokili mpungu weuhuma
kwa Chapanga, ndi muni tihotola kumanya gala Chapanga getipelili waka.
13 Na tete tijova lepi malovi getiwuliwi kwa luhala lwa vandu, nambu
kwa malovi getiwuliwi na Mpungu Msopi, tidandaula mambu ga Mpungu
kwa vandu vala vevavi Mpungu Msopi. 14 Mundu angali Mpungu wa
Chapanga ipokela lepi mambu gegihuma kwa Mpungu wa Chapanga.
Ndava muni ndi uyimu kwaki, mwene ihotola lepi kumanya ndava
genago gimanyikana ndu kwa uhotola wa Mpungu. 15 Mundu mweavi na
Mpungu wa Chapanga akugamanya mambu goha, nambu kawaka mundu
mweihotola kuhamula mambu goha. 16 Mayandiku Gamsopi gijova,
“Yani mweihotola kumanya luhala lwa BAMBU?
Yani mweihotola kumuwula?”
Nambu tete tivii na luhala lwa Kilisitu.

3

Vanalihengu va Chapanga

1 Valongo vangu, nanga hotola kulongela na nyenye ngati vandu
mwemuvi na Mpungu wa Chapanga. Naganikiwayi kulongela na nyenye
ngati vandu va pamulima, ngati vana vadebe muwumi wa Chikilisitu.
2 Yaganikiwayi kuvaliha kwa mavele, lepi kwa chakulya chiyumu, muni
mwajitendelekili lepi kupokela. Ndi mbaka hinu mwakona kujiten-
delekela. 3 Muni nyenye mwakona vandu va pamulima. Wu, lepi chakaka

kwakona kuvi na wihu na ngondo pagati yinu? Mambu ago gilangisa
njwe kuvya nyenye mwakona vandu va pamulima, mwitama wumi wa
chimundu. 4 Mmonga winu peijova, “nene ndi mlanda wa Pauli,” Na
yungi ijova, “nene ndi mlanda wa Apolo,” Wu, yeniyo yilangisa lepi kuvya
mwakona mwitama ngati vandu va mulima uwu?
5 Hinu, Apolo ndi yani? Na Pauli ndi yani? Tete ndi vatumisi
va Chapanga, mwativaletili nyenye sadika. Kila mmonga winu ihenga
lihengu leapewili na BAMBU. 6 Nene namijili mbeyu na Apolo ayitilili
manji, nambu Chapanga ndi mweaimelisi. 7 Mweamijili na mweayitalili
manji chindu lepi, Chapanga ndi mwamelisi mbeyu. 8 Yula mwamijili na
mweiyitalili manji voha vamonga, Chapanga yati akumpela njombi kila
mundu ndava ya lihengu laki leakitili. 9 Muni tete ndi vahenga lihengu va
Chapanga, na nyenye ndi mgunda waki.
Mewawa nyenye ndi lijengu la Chapanga. 10 Ndava ya ubwina wa
Chapanga nipewili lihengu ili, ngati mundu mweavi na luhala mweijenga,
navikili mkingisa mundu yungi ijenga panani yaki. Ndi chabwina kila
mundu alola bwina cheijenga. 11 Kawaka mundu mweihotola kuvika
mkingisa panani ya mkingisa wungi, neju ya wula weumali kuvikiwa ndi
Yesu Kilisitu. 12 Panani ya mkingisa wenuo mundu ihotola kujenga kwa
zahabu, feza amala maganga, ihotola kujenga kwa mikongo, mahamba
amala manyahi. 13 Nambu lihengu la kila mundu yati lilolekana ligono
Kilisitu peakuyifiyula. Muni ligono lenilo yati wihumila motu, na motu
wenuo ndi yati wipima ubwina wa lihengu la kila mundu peavi. 14 Yikavya
cheajengili mundu panani ya mkingisa wenuo chitinyika lepi na motu
wenuo, yati ipewa njombi, 15 Ngati chajengili yati chitinyika, yati ikosa
njombi yaki, nambu mwene yati isanguliwa ngati mundu mwealemili
mumotu.
16 Wu, mumanyi lepi kuvya nyenye ndi Nyumba ya Chapanga, na
Mpungu wa Chapanga witama mugati yinu? 17 Hinu, mundu mwaiha-
labisa Nyumba ya Chapanga ya msopi, Chapanga yati akumuhalabisa
mewa, muni Nyumba ya Chapanga, yene ndi nyenye.
18 Mundu yoyoha akotoka kujikonga, pagati yinu kujilola kuvya avi
na luhala wa pamulima, mbanga avyai myimu muni apatayi luhala
lwa chakaka. 19 Muni luhala lwa pamulima ndi uyimu palongolo ya
Chapanga. Mayandiku Gamsopi gijova, “Chapanga akuvadapa vevavi
na luhala mukuchejela kwavi.” 20 Na Mayandiku gangi gijova, “BAMBU
amanyili kuvya maholo ga vevavi na luhala kuvya gangali lihengu.”
21 Hinu, mundu akotoka kuvamekela vandu. Muni kila chindu ndi chinu.
22 Yikavya Pauli amala Apolo amala Kefa, mulima amala wumi amala
lifwa, mambu ga hinu amala gegibwela goha ginu nyenye. 23 Nambu
nyenye ndi vandu va Kilisitu, na Kilisitu ndi wa Chapanga.

4

Vamitumi va Kilisitu

1 Mundu atilolayi tete kuvya ngati vatumisi va Kilisitu, vevihengela
ujumbi wa mfiyu wa Chapanga. 2 Chechiganikiwa kwa mundu yoyoha
mweapewili lihengu lenili ndi kuvya msadikika. 3 Kwa nene chindu
lepi nikahamuliwa na nyenye, amala na pandu pa kuhamuliwa vandu,
nakujihamula namwene. 4 Mumtima wangu nihamuliwa lepi kwa
lijambu loloha, nambu yilangisa lepi kuvya kawaka lawama. BAMBU
ndi mweihamula. 5 Hinu, mkoto kuhamula kwakona lukumbi lwaki,

mulekayi mbaka peibwela BAMBU. Mwene yati akugafiyula goha gachitita gegafiyiki, na kuvika pawaka maholo ga mitima ya vandu. Kila mundu yati ipata ulumba kuhuma kwa Chapanga.

6 Valongo vangu, nimutumalili Apolo na nene namwene muni kupitila
tete mujiwulayi kuhuma kwitu mana ya luhumu ulu. “Mugakamulayi
gegayandikwi.” Akotoka kuvya mundu pagati yinu mweimeka na
kumvevesa mundu yungi. 7 Yani mwakuvikili veve kuvya mvaha kuliku
vangi? Chapanga lepi ndi mwakupelili vindu vyoha vyeuvi navyu? Ngati,
ndava kyani wimeka ngati upewi lepi ngati njombi?

8 Hinu! Mumali kupewa goha gamwaganayi! Muvi na vindu vyamahele!
Muvi vankosi changali tete. Mbanga ngamuvi vachilongosi muni na
tete mewa tilongosa pamonga na nyenye. 9 Niholalela Chapanga atikitili
tete vamitumu tivyai vandu va mwishu neju, vetivalangiwi kukomewa
palongolo ya vandu, tivikiwi ngati chindu cha kuhekesa, chechilolekana na
mulima woha na vamitumi va kunani kwa Chapanga, mewawa na vandu
voha. 10 Tete vayimu ndava ya Kilisitu, nambu nyenye muvi na luhala kwa
kuwungana na Kilisitu! Tete tavakata nambu nyenye muvi na makakala.
Nyenye vakuvatopesa, nambu tete vakutivevesa. 11 Mbaka hinu, tete
tivii na njala na njota, nyula yilalile, titoviwi mavamba, kawaka pandu
pakugona. 12 Kangi ting'ahika na kuhenga lihengu kwa mawoko gitu
tavete. Vakatipela likoto tete tikuvamotisa, tikuvayupila kwa Chapanga,
vakatinyagayi tikangamala, 13 pevakutiliga, tiyangula kwa upoli. Mbaka
hinu vatikitili ngati gahakau wa mulima, kwa kila mundu tete uhakala!

14 Niyandika lepi mambu aga ndava ya kuvapela soni, nambu niku-
vawula ngati vana vangu vaganu. 15 Pamonga muvi na valelaji vamahele
muwumi winu wa Chikilisitu, nambu muvi lepi dadi vamahele, kwa
kuwungana na Kilisitu Yesu nene ndi mwenivi dadi winu mukuvakokosela
Lilovi la Bwina nyenye. 16 Hinu, nikuvayupa neju mulandayi luhumu
wangu. 17 Ndi mana nimtumili Timoti kwinu, mwene ndi mwana vangu
mganu na msadikika mukuwungana na BAMBU. Yati akuvakumbusa njila
yenilanda muwungana na Kilisitu Yesu. Njila yeniwula pandu pamahele
pa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.

18 Vandu vangi vatumbwili kumeka na kuholalela ngati nibwela lepi
kangi kwinu. 19 Nambu, yati nibwela kanyata BAMBU akaganayi, penapo
ndi yati nikujilolela namwene, lepi chevijova vala vevimeka, nambu mewa
kumanya makakala gavi. 20 Muni Unkosi wa Chapanga lepi kujova ndu,
nambu mumakakala. 21 Hinu, mwigana kyani? Nibwela kwinu na ndonga,
amala nibwela na mtima wa uganu na unkozi?

5

Ukemi mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu

1 Kuvi malovi ga chakaka kuvya pagati yinu kuvi ukemi uhakau,
wangahumalila hati pagati ya vandu vangammanya Chapanga. Nijoviwi
kuvya mmonga winu itama na mdala wa dadi waki! 2 Muhotola wuli
kumeka? Ngayivyai mbanga kuyupilisa, na mwenuyo mweikita chindu
icho awusiwayi pagati msambi winu. 3 Na nene kwa upandi wangu, kwa
higa nivii patali na nyenye, nambu kwa mpungu nivii pamonga na nyenye.
Ndi nivii bahapo, nimali kumuhamula mundu yula mweakitili lijambu
lenilo la soni. 4 Pamkonganeka pamonga kwa liina la BAMBU Yesu, nene
nivii na nyenye kwa mpungu, hinu kwa makakala ga BAMBU witu Yesu

uvi apo, 5 mumgotola mundu uyo kwa Setani muni higa yaki yihalabiswai
na mpungu waki usanguliwayi ligono lila la BAMBU.
6 Kawaka chindu cha kumekela, wu, mmanyi lepi ngemeku lidebe
livavisa libulungutu loha la uhembe? 7 Mujinyambisayi, muni muwusai
ngemeku ya kadeni la kumbudila Chapanga, ndi muvyai na libulungutu
la mupya langasopewa ngemeku ngati chamwiganikiwa kuvya. Muni
Kilisitu awusiwayi luteta ndava yitu ngati mwanalimbelele wa Pasaka.
8 Ndava yeniyo, tiiselebukila mselebuko wa Pasaka changali kutumila
mabumunda gegasopiwi ngemeku, ndi kujova changali kumbudila Cha-
panga na uhakau, nambu titumila libumunda langali ngemeku ndi kujova
ubwina na chakaka.
9 Navayandikili mubalua yangu mkoto kuhanganilana na vakemi.
10 Uchakaka ndi kuvya najovili lepi mkoto kuhanganila na vandu voha
pamulima nambu vandu vevavi vakemi vanotanu na vadese na vevaku-
muyupa chimong'omong'o. Muni muvayepa voha venavo yavaganili
nyenye kuwuka pamulima uwu nganila! 11 Nambu hinu nikuvayandik-
ila kuvya mkoto kuhanganila na mlongo mkilisitu mweavimkemi na
mweavi na mnogu uhakau na mnotani na mweiyupa chimong'omong'o
na mweiliga na mweigala na mdese na mnyagaji. Mundu ngati mwenuyo
hati kulya mkoto kulya nayu.
12 Hinu, lepi lihengu langu kuvahukukumu vala vevavi kuvala ya
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Nambu Chapanga ndi
mweakuvahamula. Nyenye muganikiwa kuvahamula vandu vevavi
msambi winu? 13 Mayandiki Gamsopi gijova, mumvingayi kutali mundu
muhakau uyo!

6

Malungamiko ga vasadika

1 Ngati mundu yeyoha pagati yinu avi na luhonda na muyaki msadika,
ihotola wuli kumtakila mlongo waki palongola ya vandu vangammanya
Chapanga, pahala pa kumtakila palongolo ya vandu va Chapanga?
2 Wu, mmanyi lepi kuvya vandu va Chapanga yati vakuvahamula vandu
va mulima? Ngati mulima yati uhamuliwa na nyenye, ndava kyani
muganikiwa lepi kuhamula hati mambu gadebe? 3 Mmanyi lepi ngati
yati mkuvahamula vamitumi va kunani kwa Chapanga? Wu, lepi neju
ya mambu ga pamulima! 4 Pemwiva na ngondo ngati iyi, ndava kyani
muhamba kwa vandu vangali vachilongosi va Nyumba ya Chapanga?
5 Soni kwinu! Ndi kujova kawaka hati mmonga pagati yinu mweavi na
luhala wa kuhotola kuhamula mihalu pagati ya vasadika? 6 Nambu hinu
valongo vasadika vakumtakila myavi palongolo ya libanji la mihalu ya
vandu vangasadika vahamula.
7 Chakaka kutakilani kwenuku nyenye mwavene kulangisa hotohoto
kuvya mwangahotola! Wu, ngayivii chabwina lepi kukongewa! Wu,
chabwina lepi kukongewa? Chabwina lepi kwinu kunyagiwa vindu
vinu? 8 Nambu, pahala paki, nyenye ndi myiva na kunyaga, kangi ago
mukuvakitila valongo vinu! 9 Wu, mmanyi lepi kuvya vandu vahakau
vipewa lepi Unkosi wa Chapanga? Mkoto kukongewa! Vevikita ukemi,
vevigundamila vimong'omong'o, vagosi kugona na vagosi vayavi, na
vadala kwa vadala, 10 vahiji, vevinota, vevigala, veviheha, vevinyaga,
veviliga venavo voha vihanganila lepi muunkosi wa Chapanga. 11 Vangi
vinu mwavi chenicho, nambu hinu mubaguliwi ndava ya Chapanga na

kulolekana vabwina palongolo yaki kupitila BAMBU witu Yesu Kilisitu na kupitila Mpungu wa Chapanga witu.

Muhengela higa yinu kwa Ukulu wa Chapanga

12 Mundu ihotola kujova, “Kwa nene vindu vyoha viganikiwa.” Nambu
lepi vindu vyoha vyeviganikiwa. Niyidikila kuvya kila chindu chiganikiwa
kwa nene nambu mbwitu kutamiwa na chindu chochoha. 13 Mwihotola
kujova, “Chakulya chivii ndava ya lileme, na lileme luvi ndava ya
chakulya.” Nambu Chapanga yati akuvihalabisa vyoha. Higa ya mundu
ndi lepi ukemi ndi kwa kumhengela BAMBU, na BAMBU ndi ndava ya
higa. 14 Chapanga amyukisi BAMBU kuhuma mulifwa na tete mewa yati
akutiyukisa kwa makakala gaki.
15 Wu, mmanyi lepi kuvya higa yinu ndi viwungo vya higa ya Kilisitu?
Wu, nitola viungu vya Kilisitu niviwunganisayi na viwungu vya mkemi?
Pehe! 16 Muni, ngati chaumanyili, mwaiwungana na mkemi vivya higa
yimonga, ngati chagijova Mayandiku Gamsopi, “Na vavili yati vivya higa
yimonga.” 17 Nambu mwajiwungi na BAMBU vivya Mpungu umonga na
mwene.
18 Muleka kukita ugoni. Kumbudila Chapanga kungi kwoha kukitiwa
kuvala ya higa nambu mkemi akumbudila chapanga ayikitila higa yaki
mwene. 19 Wu, mmanyi lepi kuvya higa yinu ndi Nyumba ya Mpungu
Msopi mweavimugati yinu, ndi mwemwampokili kuhuma kwa Cha-
panga? Nyenye, vindu vinu lepi mwavene nambu vindu vya Chapanga.
20 Mwaguliwi kwa mashonga gamahele. Ndi muyihengelai higa yinu kwa
kumlumba Chapanga.

7

Lijambu ndava ya kugega mdala

1 Hinu tilola mambu gala gamwaniyandili, chabwina mgosi akotoka
kugega. 2 Nambu ndava ya kuyepa ukemi, ndi kila mgosi avyai na
mdala waki mwene, na kila mdala avyai na mgosi waki mwene. 3 Mgosi
amuhengelayi mdala waki chayiganikiwa, na mdala amuhengelayi mgosi
waki chayiganikiwa. 4 Mdala kawaka uhotola ndava ya higa yaki mwene,
nambu avili nawu mgosi waki, mewawa mgosi kawaka uhotola ndava ya
higa yaki mwene, nambu mdala waki avili nawu. 5 Mkoto kunyimana,
nambu ngati muyelewini kukita chenicho kwa lukumbi luhupi ndu, ndi
mupatayi nafwasi yabwina ya kumuyupa Chapanga. Ndi muwuyilanayi
kavili, Setani akotoka kuvalinga ndava muhotola lepi kudivalila mitima
hinu.
6 Malovi aga genikuvajovela malagizu lepi, nambu ndi nivalekekisi
muhotola kuhagula. 7 Chakaka, niganili vandu voha vavyai ngati nene,
nambu kila mundu apewili njombi yaki mwene na Chapanga, yungi
njombi iyi na yungi yila.
8 Hinu, kwa vala vangagega na vala valipwela, nikuvajovela kuvya
chabwina kuyendelela kutama vene ngati nene. 9 Nambu ngati mundu
ihotola lepi kujidivalila. Chabwina mundu uyo agega kuliku kuvya na
mnogo.
10 Kwa vala vevagegili niwusa mhilu uwu, lepi ya nene ndi kuhuma
kwa BAMBU Chapanga. Mdala iganikiwa lepi kulekana na mgosi waki.
11 Ndi ngati alekini nayu, ndi asigalila changali kugegewa, ngati naha lepi,
vamtepulanisa na mgosi waki. Na mgosi akotoka kumleka mdala waki.

12 Kwa vangi, Nijova nene lepi BAMBU Ngati mgosi msadika ana mdala
mwangasadiki, na mdala mwenuyo ayidikili kutama nayu, na mgosi
mwenuyo akoto kumleka mdala waki. 13 Na ngati mdala mweisadika ana
mgosi mwanga sadika, na mgosi mwenuyo akayidakila kutama nayu, ndi
akotoka kumleka mgosi waki. 14 Muni mgosi mwenuyo mwangasadika
iyidikiliwa na Chapanga kwa kuwungana na mdala waki, na mdala uyo
mwangasadika iyidikiwa na Chapanga kwa kuwungana na mgosi waki.
Ngati ngayikotoka kuvya naha vana vavi ngavavi ngati vana va vandu
vangammaya Chapanga, nambu hinu ndi vana va Chapanga. 15 Nambu
ngati mwangasadika igana kumuleka muyaki mwaisadika, ndi amuleka
ndu. Penapo mgosi amala mdala mwaisadika yati ivya hulu. Muni
Chapanga avakemili mutama kwa uteke. 16 Veve mdala mwausadika,
umanya wuli ngati kuvya ukumsangula mgosi waku? Amala veve mgosi
mwausadika umanya wuli ngati kuvya ukumsangula mdala waku?

Vyayi muwumi ngati chawakemeliwi na Chapanga

17 Kila mundu ayendelela kutama muwumi weapewili na BAMBU
ngati cheatamayi pala peakemeliwi na Chapanga, chenichi ndi chaniku-
vajovela vandu voha kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu
woha. 18 Ngati mundu akemeliwi kuni adumwili jandu, ndi akotoka
kukupakisa kuvya adumwili lepi jandu, na ngati pakemeliwi avili akona
kudumula jandu, ndi akotoka kudumula. 19 Muni, kudumula jandu amala
changasindimala jandu chindu lepi, chechiganikiwa kuyidakila mihilu
ya Chapanga. 20 Hinu, kila mundu avyai ngati cheavili peakemeliwi
Chapanga. 21 Wu, veve wavili wamvanda pewakemeliwi na Chapanga?
Koto kuyoma, nambu ngati ukapatayi fwasi ya kuvya waka kita chenicho.
22 Muni mwene mwakemeliwi na BAMBU kuni avili mvanda, mwenuyo
ndi ilekeswa kwa BAMBU. Mewawa mwakemeliwi kuni alekiswi, ndi
ivya mvanda wa Kilisitu. 23 Voha muguliwi kwa mashonga gamahele,
ndi mkoto kuvya vavanda va vandu. 24 Valongo vangu, kila mmonga
winu atamayi wumi wulawula ngati cheakemeliwi, muni Chapanga avi
pamonga na nyenye.

Likotesi ndava ya vangagega na valipwela

25 Hinu, kugavala gala gemwaniyandikili ndava ya vasongolo vangagega
na vasikana vangagegewa kawaka malagizu kuhuma kwa BAMBU, nambu
nikuvapela maholo gangu kwa lipyana la BAMBU niganikiwa kusadikiwa.
26 Ndi, ndava ya mang'ahiso ga magono aga, hinu chabwina mundu
asigalila ngati cheavi. 27 Wu, ugegili mdala? Hinu koto kulekana na
mdala waku. Wakona wangagega? Ndi ukoto kugega. 28 Nambu ngati
ukagegayi ukumbudila lepi Chapanga, kamwali akagegewayi akumbudila
lepi Chapanga. Vevigegana yati ving'ahika muwumi wavi, nambu nene
nigana ng'ani yikoto kuvakolela nyenye.
29 Valongo vangu, lukumbi lwalusigalili ndi luhupi: Kutumbula lelu
vala vevagegili vatamayi ngati vagegili lepi, 30 Vevivemba vavyai ngati
vivemba lepi, veviheka vavyai ngati nakuheka, vevigula vavyai ngati
kawaka chindu, 31 vevavi hengela vindu vya mulima uwu vavyai ngati
vakuhihengela lepi. Muni mulima uwu uvi papipi kupita.
32 Nigana nyenye mukoto kuvya na wogohi. Mundu angagega mdala
mwene igana kuhenga lihengu la BAMBU muni ilinga kumganisa BAMBU.
33 Nambu mgosi mweagegili ilola neju mambu ga mulima, kulonda
kumganisa mdala waki, 34 ndi akujibagula mwene chihiga na chimpungu.

Mdala mwangagegewa ing'ahika na mambu ga BAMBU ndi awusayi higa na mpungu waki kwa BAMBU. Nambu mdala mwagegiwi ing'ahika na mambu ga mulima ndava ya kumganisa mgosi waki.

35 Nikuvajovela genaga kwa chiyonjokesu chinu, lepi kuvadivalila kwa gala gemugana kuhenga. Nigana muhenga gegiganikiwa, mpata kumuhengela BAMBU kwa mtima woha changali kuhutwa na mambu gangi.

36 Ngati mundu ilola kuvya akumuhengela lepi chabwina mchumba waki kwa kuhamula kuleka kumugega na lukumbi lupita, kangi mnogu waki nakuuhotola ndi akitayi chaihotola, amugegayi ndu, ivya nakumbudila Chapanga. 37 Nambu ngati mgosi uyo ahamwili kuhuma mumtima waki changali kung'ang'aniswa kuleka kugega, na ihotola lepi kuyileka minogu yaki, ikita chabwina, kuleka kumgega mdala uyo. 38 Mundu mweamwili kugega mdala ikita chabwina, mewa mweangagega mdala ikita chabwina neju.

39 Mdala mweagegiwi ivya akungiwi na mgosi waki kwa lukumbi lwoha mgosi uyo lwaivya mumi. Nambu ngati mgosi waki afwili, mdala uyo ihotola kugegewa na mundu yoyoha, nambu kwa mgosi mweammanyili BAMBU Yesu Kilisitu. 40 Nambu cheniholole la nene, mdala yati ivya na luheku neju ngati isigalila changali kugegewa, niholalela nene mewa nina Mpungu wa Chapanga.

8

Vyakulya vyaviwusiwi luteta kwa chimong'omong'o

1 Hinu tilolayi vyakulya vyeviwusiwi ndava ya kutetela chimong'omong'o.

Timanyili kuvya, tete tavoha tivii na luhala, nambu luhala ulo gakuvakita vandu vamekayi, nambu uganu ukumjenga. 2 Ngati mundu iholalela kuvya amanyili chindu, chakaka angamanya chindu chochoha chechikumgana kumanya. 3 Nambu mwammanyili Chapanga mwenuyo amanyikini na Chapanga.

4 Ndi, kuvala vyakulya vyevihuwusiwi kwa vimong'omong'o, timanyili kuvya chindu lepi pamulima, timanyili kuvya Chapanga ndi mmonga. 5 Hati ngati kuna vindu vyamahele vandu vakuvikemela vichapanga pamulima amala kunani kwa Chapanga, na hati ngati kuna vichapanga na vabambu vamahele, 6 Kwitu tete avi Chapanga mmonga, Dadi, Muwumba wa vindu vyoha, ndava ya mwene tete tivili. Kangi avili BAMBU mmonga ndu, Yesu Kilisitu, ndi kwa njila yaki vindu vyoha vyawumbiwi, na tete titama ndava ya mwene.

7 Nambu lepi vandu voha vevamanyili mambu ago. Muni vandu vangi vayovalili kutetela vimong'omong'o, vandu venavo pevilya vyakulya viwona ngati viwusiwi kwa vimong'omong'o. Na muni mitima yavi yilendili vikemewa vahakili. 8 Nambu chakulya nakutipeleka papipi na Chapanga. Tikalekayi kulya tipungukiwa lepi chindu, tikalyayi nakuyonjokeswa chindu.

9 Nambu, mujiyangalila uwaka winu ukoto kuvayoka vana sadika yidebe vayingila mukubuda. 10 Muni mwangakangamala mtima, akakulola veve mweuvi na umanya wilya vyakulya munyumba ya kuyupila vimong'omong'o, wu, na mwene nakulya vyakulya vyeviwusiwi kwa vimong'omong'o? 11 Hinu, mlongo waku mwenuy mweavi na sadika yangali makakala, yati iyagila kwa ndava ya veve, ndi Kilisitu afwili

kwa ndava yaki 12 Ngati mvabudisi valongo vinu, na kuvinisa mitima
yavi muvya mumbudili Kilisitu. 13 Hinu, ngati chakulya chikumgwisa
mlongo vangu, katu nilya lepi nyama, nikotoka kumgwisa mlongo vangu
mukumbudila Chapanga.

9

Mahengu ga mitumi

1 Wu, nene lepi na mundu mwanilekekekiswi? Wu, nene namtumi
lepi? Wu, nene namuweni lepi Yesu BAMBU witu? Wu, nyenye lepi
mwenivapatili ndava ya lihengu langu kwa BAMBU? 2 Hati ngati vandu
vangi vibela kuvya nene mtumi lepi, nambu nyenye muyidikila kuvya
nene mtumi, nyenye ndi ulangisu wa nene kuvya mtumu, ndava ya
kuwungana kwinu na BAMBU.

3 Vandu pavakunitakila nikujikengelela naha, 4 ndi, tiganikiwa lepi
kupokela chakulya na mnyweso ndava ya lihengu langu? 5 Wu, tete
nakuganikiwa kuvya mulugendu na vadala vitu vasadika, ngati chevikita
vamitumi vangi, valongo va BAMBU, na mewa Kefa? 6 Amala nene ndu
na Banaba ndi mwatiganikiwa kupewa njombi yitu kwa kukita lihengu?
7 Wu, manjolinjoli yoki mwailipila lihengu laki kwa ihenga? Wu, mlimaji
yoki mwangalya matunda ga mgunda waki wa mzabibu? Wu, mdimaji
yoki mwanganywa mavele ga mifuya yaki?

8 Wu, nijova mambu aga chimundu? Wu, malagizu nakujova mewawa
naha? 9 Yiyandikwi Mumalagizu ga Musa, “Koto kuyikunga ng'ombi
mlomo payibena nganu.” Wu, ndi tijovayi Chapanga ihengela ng'ombi?
10 Wu, Chapanga ijova lepi genaga neju ndava yitu? Genaga gayandikiwi
ndava yitu, mundu peilima na yula mwaibena, voha vavili viganikiwa
kuhenga lihengu lenilo kwa kuhuvalila kupata pahala pa mabenu.
11 Yikavya tete tapandili mbeyu ya chimpungu pagati yinu, wu, yati livya
lijambu livaha tikapatayi chiyonjokesu kuhuma kwinu? 12 Yikavya vandu
vangi viganikiwa kupata vindu kuhuma kwinu, wu, tete tiganikiwa lepi
kuliku venavo?

Nambu tete tahuvalili lepi haki yeniyo. Pahala paki, tisindamili
kila chindu muni tikotoka kulibelelela Lilovi la Bwina la Kilisitu na
kuvakokosela vandu. 13 Wu, mmanyi lepi kuvya vevihenga Munyumba ya
Chapanga vipewa chakulya chavi Munyumba ya Chapanga, na vevivika
pa lusanja lwa luteta vipewa pahala pavi pa lusanja lwa luteta lwenulo.
14 Mewawa BAMBU alagizi, vevikokosa Lilovi la Bwina vapewa chakulya
chavi mulihengu lenilo.

15 Nambu, nahengili lepi hati chindu chimonga chechiganikiwa. Na
niyandika lepi aga kwa huvalila ya mukunihengela mambu ago, kwa
nene mbanga kufwa kuliku mundu yoyoha awonayi kuvya nikujilumbalila
waka. 16 Nene nimeka lepi ndava ya kukokosa Lilovi la Bwina, lenili
ndi lihengu lenilagizwi kulihenga. Hinu nijiyangalila ngati nikokokosa
lepi Lilovi la Bwina! 17 Nganihagwili lihengu lenili kwa kugana kwangu,
nganiholalili kupewa luhuna, nambu muni nikita ndava ya lihengu
lanipewili. 18 Luhuna lwangu ndi chindu choki? Hinu luhuna lwangu
ndi kukokosa Lilovi la Bwina waka. Changali kudayi vindu vyeniganikiwa
kwa kukokosa Lilovi la Bwina.

19 Nene mvanda lepi wa mundu yoyoha, nijikitili mvanda wa vandu
voha muni nimpelayi Kilisitu vandu vamahele. 20 Kwa Vayawudi natamili
ngati Myawudi muni nivapatayi Vayawudi vamsadika Yesu, pamonga nene

nivii pahi ya malagizu ga Musa, ndi nivapatayi vevavili pahi ya malagizu.
21 Na kwa vala vevavi kutali na malagizu ga Musa, nitama ngati vene, muni
niyva ngati vene vevavi kuvala ya malagizu. Lepi kujova nivili kuvala na
malagizu ga Chapanga, muni nihinyiwi na malagizu ga Kilisitu. 22 Penavi
vangolongondi navili ngati vene muni nivapatayi vangolongondi. Nakitili
kila chindu kwa vandu voha muni nivasangulayi pagati yavi mukila njila.
23 Nikita aga goha kwa ndava ya Lilovi la Bwina, nipatayi mota zaki.
24 Wu, mmanyili lepi paluvanja lwa mikinu, pamonga na vevijumba
voha vijumba, ndi mmonga ndu mwaitola njombi, hinu na nyenye
mjumbayi namuna yiyoyo. 25 Vevijumba vikita mazowezi na adabu,
vikita chenicho muni vapewa njingwa yangahalabika! Nambu tete
tikita naha tipatayi njingwa yangahalabika. 26 Ndi, chanijumba ndi
nigana kuhotola, ndi chanikomana, lepi mtovanaji ngati mundu mweitova
pawaka. 27 Nambu nikuying'aha higa yangu muni nihotola kutalalila muni
penimali kuvakokosela vangi, nene mwene nikotoka kubelelewa.

10

Pauli akuvakalila ndava ya chimong'omong'o

1 Valongo vangu, nigana mmanyai kuvya vagogo vitu vavili mulugendu
kuni vilongoswa na lihundi, na voha vakupwiki bwina munyanja yidung'u.
2 Voha vabatiziwi mulihundi lila na munyanja yila muni vawungayi na
Musa. 3 Voha valili chakulya chilachila cha mpungu. 4 Voha vanywili
unywelelu wulawula wa chimpungu, muni vanywili manji kuhuma
muliganga la Chimpungu lelavi mulugendu pamonga nawu, litalau lelilo
lavi Kilisitu mwene. 5 Nambu vamahele neju vamganisi lepi Chapanga ndi
vafwili na higa zavi zadandasiki kulugangatu.
6 Mambu genago ndi luhumu kwitu, lwelukutilangisa tikotoka kuno-
gela mambu gahakau ngati chevanogili vene. 7 Mukoto kuyupa chi-
mong'omong'o ngati chevakitili yavi, ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Vandu vatamili kulya na kunywa, vakayima na kukita mambu ga ukemi.”
8 Mewa tikotoka kukita ugoni ngati vangi vavi, vakafwa ligono limonga
vandu elufu ishilini na zidatu. 9 Tikotoka kumlinga Kilisitu ngati vene
chevakitili vangi vavi, vakomiwi na liyoka. 10 Mkoto kuvembeneka ngati
chavavembenike vangi vavi mtumu wa kunani kwa Chapanga mweileta
lifwa.
11 Hinu, mambu genago gavakolili vene gavyai luhumu kwa vangi, na
gayandikiwi muni kutihakalila tete vetitama lukumbi ulu lwa mwishu.
12 Mwakujiwona ayimili chakukangamala ajiyangalila akotoka kugwa.
13 Kulingiwa kwekuvakolili ndi kudebe kwa vandu. Chapanga msadikika,
nakutilinga kupita makakala ginu, pamonga na kulingiwa, mwene yati
akuvapela makakala ga kukangamala na njila ya kuhuma mwenumo.
14 Hinu, vankozi vangu, muyepayi kuyupa chimong'omong'o.
15 Nilongela na nyenye, vandu mwemuvi na luhala, muamula mwavene
genijova aga. 16 Chikombi chetihengela pachakulya cha BAMBU. Ndi
chetimsengusa Chapanga, petihenga kunywelela tiwungana na ngasi ya
Kilisitu? Mewa petimetula libumunda tiwungana na higa ya Kilisitu?
17 Ndava kuvi na libumunda limonga, pamonga tete tivii tavamahele, ndi
higa yimonga, muni tavoha tilya libumunda lenilo.
18 Mlolayi luhumu lwa vandu va Isilaeli, vevilya luteta viwungana
pamonga na lusanja lwa luteta lwenulo. 19 Hinu nijova kyani? Chakulya

amala chimong'omong'o chechiwusiwi luteta kwa chivii na mana yoyoha?
20 Lepi! Luteta lwa lweluwusiwa na vandu vangammanya Chapanga
vakumuwusila mzuka, lepi Chapanga. Katu mbwitu nyenye muwunganayi
na mzuka. 21 Mwihotola lepi kunywa chikombi cha BAMBU mewa
chikombi cha mizuka, mwihotola lepi kulya pameza ya BAMBU mewa
pameza ya mizuka. 22 Wu, tigana kumkita BAMBU avyai na wihu?
Tiholalela kuvya tivii na makakala kuliku mwene?
23 Vindu vyoha viyidakiliwa, nambu lepi vyoha vyabwina. Vindu vyoha
viyidikilwa nambu lepi vyoha vijenga sadika. 24 Mundu akotoka kulonda
chiyonjokesu yaki mwene, nambu chiyonjokesu cha muyaki.
25 Mlyai chindu chochoha chila chechiguliswa pandu paki changali
kukota kota ndava ya mtima winu weukuvalangisa gabwina na gahakau.
26 Muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Mulima na vyoha vyevivii mugati
yaki ndi vya BAMBU.”
27 Ngati mundu nakuvya msadika akavagongolela kulya chakulya
myidikilayi kuhamba, mlyayi vyoha vyeakuvatekela changali kukota
ndava ya mtima waeukuvalangisa gabwina na gahakau. 28 Nambu mundu
akavajovelayi, “Chakulya chenichi chiwusiwi kwa chimong'omong'o,” Ndi
mkoto kulya ndava ya mwenuyo mwavajovili. 29 Nijova, “Ndava ya
mtima weukuvalangisa gabwina na gahakau.” Lepi Ndava ya mtima
weukuvalangisa gabwina na gahakau, ndava ya mtima weukuvalangisa
gabwina na gahakau ga mwenuyo mwavajovili.
“Yati mnikota ndava kyani uwaka wangu uhamuliwayi mtima weu-
langisa gabwina na gahakau? 30 Yikavya nene nilya chakulya na kum-
sengusa Chapanga, ndava ya kyani nilaumiwayi kwa chakulya chenicho,
kwa ndava nilya kwa kumsengusa Chapanga?”
31 Hinu, chochoha chemwikita kulya amala kunywa, mkita goha kwa
Ukulu wa Chapanga. 32 Hinu mlolayi, mkoto kuvayomesa Vayawudi amala
vandu vangali Vayawudi amala kwa msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu. 33 Muvyai ngati nene, nilinga kuvaganisa voha kwa njila yoyoha,
changali kulonda chiyonjokesu changu namwene nambu nikuvalondela
chiyonjokesu vangi voha, muni vasanguliwayi.

11

1 Muniyiga nene ngati chemukumuyiga Kilisitu.

Lijambu la kugubika

2 Nikuvalumba nyenye kwa kunikumbuka na ndava ya kugakamula
malagizu ganavapelili. 3 Nambu nigana mmanyayi kuvya Kilisitu ndi mutu
wa kila mgosi, na mgosi ndi mutu wa mdala waki, na Chapanga ndi
mutu wa Kilisitu. 4 Hinu ndi mgosi yoyoha mweakumuyupa Chapanga
amala kukokosa ujumbi wa Chapanga kuni agubiki mutu waki, mwenuyo
akuhuvevesa mutu waki ndi Kilisitu. 5 Na mdala ngati akumuyupa
Chapanga amala kukokosa ujumbi wa Chapanga changagubika mutu waki,
mdala mwenuyo ndi akumvevesa mgosi waki ndi mutu waki, mdala
mweikita chenicho ndi iwanangana ngati mdala mwaketili mayunju
pamutu waki. 6 Mdala mwangagubika mutu waki, ndi mbanga aketayi
mayunju gaki. Nambu ngati soni kwa mdala kuketa zoha amala nganila
mayunju gaki, ndi mbanga agubika mutu waki. 7 Mgosi iganikiwa lepi
kugubika mutu waki, ndava mwene ndi luhumu na ukulu wa Chapanga,
nambu mdala ndi chilolilo cha ukulu wa mgosi. 8 Mgosi awumbi lepi
kuhuma kwa mdala, nambu mdala awumbiwi kuhuma kwa mgosi. 9 Mgosi

awumbiwi lepi ndava ya mdala, nambu mdala awumbiwi ndava ya mgosi.
10 Ndava yeniyo na ndava ya vamitumu va kunani kwa Chapanga. Mdala
agubika mutu waki, uvya ulangisu kulangisa uhotola weuvi panani yaki.
11 Hati ago, palongolo ya BAMBU mdala chindu lepi changali mgosi, na
mgosi chindu lepi changali mdala voha vihuvalilana. 12 Ngati mdala
cheawumbiwi kuhuma kwa mgosi, mewawa mgosi ivelekewa na mdala.
Nambu vindu vyoha vihuma kwa Chapanga.
13 Mwavene muhukumwa, wu, chabwina mdala kumuyupa Chapanga
changagubika chindu kumutu? 14 Hati vandu chevawumbiwi yilangisa
kuvya mgosi kuvya na mayunju gatali ndi soni kwaki mwene, 15 nambu
kwa mdala kuvya na mayunju gatali ndi utopesa kwaki, apewi mayunju
gatali muni gamgubikayi. 16 Nambu mundu igana undindani ndava ya
lijambu ili, amanyayi kuvya tete tivii lepi na mvelu wungi wa undindani,
mewawa mumsambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu kawaka mivelu
yingi.

Libumunda la kumkumbuka BAMBU
(Matei 26:26-29; Maluko 14:22-25; Luka 22:14-20)

17 Peniyendelela kuvapela malagizu aga, nihotola lepi kuvalumba hati
padebe, mikonganeku yinu nyenye mwihenga mambu gamahele gahakau
kuliku gabwina. 18 Pakutumbula, niyuwini ngati pemwikonganeka pa-
monga ngati msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu mwipechengana.
Nene nisadika padebe, 19 changali mtahu yiganikiwa pavya ulekenganu
pagati yinu, muni kulangisa vala veviyidakiliwa na Chapanga vamanyikayi
hotohoto. 20 Chakaka mwikonganeka, mwihololela mwilya chakulya
cha kumkumbuka lifwa la BAMBU, nambu lepi! 21 Muni pamwilya
kila mmonga winu ilya chakulya, hati yihumila vangi vilya Changali
kuvalindila vayavi ndi yihumila vangi vavi na njala, na vangi vagalili!
22 Wu, mwihotola lepi kulya na kunywa kunyumba yinu? Amala
mukuyivevesa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va Chapanga na
kuvavevesa vandu avo vangali chindu? Nivakokosela kyani? Nivalumba?
Lepi! Lepi kuvala lijambu ili.
23 Muni nene napokili mawuliwu kuhuma kwa BAMBU genavalekili,
kuvya kilu yila BAMBU Yesu peagotoliwi kwa makoko vaki, atolili
libumunda, 24 akamsengusa Chapanga, akalimetula, akajova. “Yeniyi ndi
higa yangu yeyiwusiwa ndava yinu, mkita aga kwa kunikumbuka nene.”
25 Mewawa, pamali kulya, akatola chikombi, akajova. “Chenichi ndi
chikombi cha lilaganu lamupya lelikitwa livya na makakala kwa ngasi
yangu. Mkita naha kila pemwinywa, kwa kunikumbuka nene.”
26 Kila lukumbi pemwilya libumunda lenili na kunywa chikombi ichi,
mukokosa lifwa la BAMBU, mbaka peibwela. 27 Ndava yeniyo, mundu
yeyoha mweilya libumunda na kunywa chikombi cha BAMBU changali
kuganikiwa, yati ivya na lijambu ndava ya ngasi ya BAMBU 28 Yikumgana
mundu yoyoha ajilolayi mwene hoti, kangi alyayi libumunda lenilo na
anywela chikombi chenicho. 29 Muni mundu yeyoha mweilya na kunywa
changali kumanya mana ya higa ya BAMBU, akujiletela uhamula waki
mwene. 30 Ndi mana vamahele pagati yinu vatamu, na vangi vafwili.
31 Ngati tijilolili tavete bwina ngati tibuniwi lepi na Chapanga. 32 Nambu
patihamuliwa na BAMBU, tiwuliwa, tikotoka kuhengewa uhamula pa-
monga na vandu va mulima.
33 Hinu, valongo vangu, pamkonganeka pamonga kulya libumunda
la kumkumbuka BAMBU, kila mundu amlindilayi muyaki. 34 Na ngati

kuvi na mundu mweavi na njala, alyayi hoti kunyumba yaki. Muni kukonganeka kwinu kukoto kuleta uhamula. Nambu, kuvala mambu gangi, yati nikuvajovela penibwela.

12

Njombi za Mpungu Msopi

1 Valongo, nigana mmanya kuvala njombi ya Mpungu Msopi, nigana
nyenye mmanya bwina mambu aga. 2 Mmanyili kuvya kwakona
mungasanguka, mwatalaliwi na kuyagiswa kwa kuyupa vimong'omong'o
ndu. 3 Hinu, mmanya kuvya kawaka mundu mweihotola kujova, “Yesu
apewi likoto!” Kuni ilongoswa na Mpungu wa Chapanga. Mewawa
kawaka mundu mweihotola kujova, “Yesu ndi BAMBU,” Changalongoswa
na Mpungu Msopi.
4 Njombi za mpungu zivii zamahele, nambu Mpungu mweiwusa njombi
yeniyo ndi mmonga. 5 Zivii njila zamahele za kumhengela, nambu BAMBU
mweihengewa ndi mmonga. 6 Gavi mahengu ndalindali ga kukita, nambu
Chapanga mmonga ndi mweihotolesa mahengu goha kwa vandu voha.
7 Kila mundu ipewa ugubukulo na Mpungu kwa chiyonjokesu chavoha.
8 Hinu, mundu mmonga ipewa na Mpungu Msopi uhotola wa kujova
ujumbi wa umanyi, na yungi ipewa ujumbi wa luhala cheigana Mpungu
Msopi yuyo. 9 Mpungu yuyoyo akumpela yungi sadika, na yungi akumpela
njombi ya kulamisa vandu. 10 Mpungu Msopi akumpela yungi uhotola
wa kukita chinamtiti, na yungi uhotola wa kukokosa ujumbi kuhuma
kwa Chapanga, yungi uhotola wa kumanya mpungu uhakau na mpungu
wabwina, yungi ipewa uhotola wa kujova luga ya chiyehe na yungi
uhotola wa kudandaula luga yeniyo. 11 Genago goha ndi mahengu ga
Mpungu Msopi yuyo mmonga, ndi mwakumpela uhotola kila mmonga,
ngati cheigana mwene.

Viwungu vyamahele, nambu higa yimonga

12 Ngati chayivii higa yimonga yeyivii viwungu vyamahele, na viwungu
vyenivyo vyoha vikita higa yimonga, ndi chayivii mewawa kwa Kilisitu.
13 Muni, tete, tikavyai Vayawudi amala Vandu vangali Vayawudi, vavanda
amala vangavya vavanda, tavoha tibatiziwi kwa Mpungu mmonga muhiga
yiyoyo yimonga, na tavoha vatinywili Mpungu yuyo mmonga.
14 Higa lepi chiwungu chimonga ndu, nambu viwungu vyamahele.
15 Ngati chigendelu ngachijijovili, “Ndava muni nene nachiwoko lepi, hinu
nene lepi pandu pahiga,” Ndi ngaulekili kuvya pandu pa higa. 16 Ngati
likutu ngalijijoveli, “Ndava nene lepi lihu, hinu nene lepi pandu pa higa,”
Ndi ngaulekili lepi likutu ilo kuvya pandu pa higa. 17 Ngati higa yoha
ngayivya lihu, likutu ngalivii koki? Na ngati higa yoha ngayivya likutu,
mundu ngaihotola wuli kunuha? 18 Nambu hinu Chapanga avipangili
viwungu vyenivyo kila chimonga pandu paki ngati cheaganili. 19 Ngati
vyoha gavivii chiwungu chimonga, higa ngayivii lepi! 20 Uchakaka ndi
uwu, pandu pa higa ndi pamahele, nambu higa ndi yimonga.
21 Hinu, lihu lihotola lepi kuchijovela chiwoko, “Nikuganili lepi
veve,” Mewawa mutu nakuhotola kugajovela magendelu, “Nivaganili
lepi nyenye.” 22 Nambu neju ya ago, yilolekana kuvya pandu pa higa
pepilolekana kuvya ngolongondi, ndi vyeviganikiwa neju. 23 Kangi,
viwungu vyetiholalela kuvya vyangatopeswa neju, ndi vyatikuvivika
bwina. Na viwungu vyevileta soni palongolo ya vandu, ndi vivikiwa

bwina neju. 24 Nambu viwungu vyeviyidakiliwa kulolekana kwa vandu
chigana lepi kugubikwa. Chapanga mwene ayivikili higa mumpangu
na kuchipela utopesa chiwungu chila chechipungukiwi utopesa, 25 muni
vyoha vikoto kulekengana muhiga, nambu viwungu vyoha vitangatilana.
26 Ngati chiwungu chimonga chikalemala ndi viwungu vyoha vilemala
pamonga nachu. Chiwungu chimonga chikalumbiwayi ndi viwungu vingi
vyoha viheka pamonga nachu.

27 Hinu, mwavoha nyenye ndi higa ya Kilisitu, kila mmonga winu ndi
chiwungu cha higa yeniyo. 28 Chapanga avikili mu msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu, avikili hoti mitumi kangi valota va Chapanga na
vawula, kangi avikili vala vanauhotola wa kukita chinamtiti, vanauhotola
wa kulamisa na kutangatila, vevihotola kuyimalila mahengu na vevihotola
kujova luga za chiyehe. 29 Voha lepi vamitumi, valota va Chapanga amala
vawula. Lepi voha vavi lepi na uhotola wa kukita chinamtiti. 30 Lepi
voha vevihotola kulamisa vatamu amala kujova luga ya mupya amala
kudandaula luga ya chiyehe. 31 Hinu ndi, mukangamala neju kunogela
njombi yivaha yamahele.

Na nene yati nikuvalangisa njila yabwina neju kuliku zoha.

13

Uganu

1 Hati ngati nikalongelayi kwa chiluga za vandu na hati ya vamitumu
va kunani kwa Chapanga, nambu ngati nivii lepi na uganu nene nivii ndu
ngati lwami lwa lidebe amala njeketu. 2 Hati ngati, nihotola kukokosa
ujumbi wa Chapanga, hati ngati nimanya mfiyu woha wa umanya wa
vindu vyoha, hati ngati nivii na sadika hati kuhotola kuwusa hitumbi,
nambu ngati nivii lepi na uganu chindu lepi. 3 Nikawusayi vindu vyangu
vyoha na kuvapela vangangu, na kangi nikauwusa higa yangu iyochwayi,
ngati kawaka uganu yikunitangatila lepi chindu.

4 Mweavi na uganu isindimala na ivya mbwina, ivya na uganu ivya
lepi na wihu, imeka lepi. 5 Mundu mweavi na uganu ivya na utopesa,
ilonda lepi chiyonjokesu chaki mwene, ivya lepi na ligoga, ikumbuka
lepi gahakau. 6 Mundu mweavi na uganu ihekelela lepi uhakau, nambu
ihekelela uchakaka. 7 Mundu mweavi na uganu itotokela lepi magono
goha isindimala na isadika na ihuvalila.

8 Uganu wangali mwishu. Ngati kuvi na hipanji vya kukokosa Ujumbi wa
Chapanga, ndi yati viyaga ligono limonga, ngati chipanji cha kujova luga ya
chiyehe yati yiyaga, ngati kuvi umanya yene yati yipita. 9 Kujiwula kwitu
na kumanya vindu lepi kutimili mewawa kujova kwitu ujumbi kuhuma
kwa Chapanga kutimili lepi. 10 Nambu chila chechikamiliki pechibwela,
vyoha vyangakamilika yati viwuka.

11 Panavili namwana kang'enya najovayi chimwana, namanyili
chimwana, naholalili chimwana. Nambu hinu, muni namvaha, mambu
gachiwana nigalekili. 12 Chetilola hinu ngati pamihu pepatitili muchilolilo,
nambu mwanakandahi yati tilolana mihu kwa mihu. Hinu nimanyili
padebe ndu, nambu mwanakandahi yati nimanya chitimilifu, ngati
Chapanga cheanimanyili nene nganila.

13 Hinu gasindimali mambu aga gadatu, sadika, huvalila na uganu neju
ya goha ndi uganu.

14

Mkangamala kuvya na uganu

1 Mukangamala kuvya na uganu. Mewawa mkangamala kupata hipanji
hingi vya chimpungu, neju chipanji cha kujova ujumbi kuhuma kwa
Chapanga 2 Mundu mweijova kwa luga ya chiyehe ijova lepi na vandu,
nambu ilongela na Chapanga, mwene ijova kwa makakala ga Mpungu
Msopi mambu gegafiyiki. 3 Nambu yula mweijova kwa ujumbi kuhuma
kwa Chapanga akuvajenga vandu, kwa kuvakangamalisa mitima na
kuvapolesa mitima vandu. 4 Mwailongela luga ya chiyehe akujijenga
mwene. Nambu mweijova ujumbi kuhuma kwa vandu akuujenga msambi
wa vandu vevakumsadika Kilisitu.
5 Hinu nigana mwavoha nyenye mujovai kwa luga ya chiyehe nambu
niganili neju muvyai na uhotola wa kujova Ujumbi kuhuma kwa Cha-
panga, ikita chabwina neju kuliku yula mundu yula mweijova luga
ya chiyehe, mbaka avyaa mundu mweihotola kudandaula mambu ago
gegijoviwa, ndi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu yijengewa.
6 Hinu valongo vangu, ngati nibwela kwinu na kulongela na nyenye kwa
luga ya chiyehe yikuvaganisa kyani? Nakuvaganisa chindu chochoha,
nambu ngati nikavadandaulila ujumbi kuhuma kwa Chapanga amala
mawuliwu nunuyu.
7 Ndi chayivii kwa vindu vyangali kuvya na wumi nambu vyaviwusa
lwami ngati chitolilo amala kanjeke, wu, mundu ihotola wuli kumanya
lunyimbu lwelukinwa ngati vindu vyenivyo viwusa lwami hotohoto
pevitoviwa. 8 Kangi lipenenga likavembayi changali kulanda uyovalelu
yaki, ndi linjolinjoli yoki mweakujitendekeha kwa ngondo? 9 Mewawa
na nyenye, ngati lulimi lwinu lujova lepi chindu changamanyikana yani
mweihotola kumanya gemwijova? Malovi ginu yati giyaga pawaka.
10 Zivii luga zamahele pamulima na kawaka hati yimonga yangali
mana. 11 Nambu yikavya nene nakumanya chailongela mundu yungi,
nene myehe kwaki mewa mundu mwenuyo mewa ndi myehe kwangu.
12 Mewawa vandu nyenye, mwinogela kupewa njombi ya Mpungu,
mkangamalayi kupata njombi za Mpungu Msopi muni kutangatila kujenga
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.
13 Hinu, mweilongela luga ya chiyehe ayupayi apatayi uhotola wa
kuvadandaulila vandu gala geajovili. 14 Penilongela kwa luga ya chiyehe
mpungu wangu ndi weukumuyupa Chapanga, nambu luhala lwangu
nakuhengeka. 15 Hinu nikita kyani? Yati nikumuyupa Chapanga
kwa mpungu wangu, yati nimuyupa chapanga kangi kwa luhala, yati
niyimba kwa mpungu wangu, mewa yati niyimba kangi kwa luhala
lwangu. 16 Ukamsengusa Chapanga kwa mpungu waku, ihotola wuli
mundu mwangali sadika mweavimngonganu kuyidikila luyupu lwaku lwa
kusengusa kwa kujova “Ena,” Ngati nakumanya chewijova? 17 Hati ngati
wihotola kumuyupa Chapanga chakaka kuvya kwa bwina, nambu kwa
yungi kawaka chiyonjokesu.
18 Nikumsengusa Chapanga kuvya nene nilongela kwa luga ya chiyehe
kuliku mwavoha nyenye. 19 Nambu mungonganu wa msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu nigana kujova malovi mhanu gegimanyikana ndi
nivawulayi vangi, kuliku kujova malovi gamahele neju ga luga ya chiyehe.
20 Valongo vangu, mkoto kuhololeala ngati vana vadebe. Kuuvala
uhakau, muvyai ngati vana vadebe, nambu pemwiholalela muvyai ngati
vandu vavaha. 21 Mayandiku Gamsopi gijova. “BAMBU ijova,

‘Yati nilongela na vandu kwa luga ya chiyehe,
yati nijova kwa milomo ya vayehe,
yati nijova kwa vandu ava,
pamonga na ago vandu avo, vakuniyuwanila lepi.’ ”
22 Hinu ndi, njombi ya kujova luga ya chiyehe ndi ulangisu, lepi ndava
ya vandu vevisadika. Nambu kwa vala vangasadika, nambu njombi ya
kujova ujumbi kuhuma kwa Chapanga ndi ndava ya vala vevisadiki ndi
lepi ndava ya vangasadika.
23 Hinu, ngati msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu voha vakakon-
ganeka pamonga, na voha vakatumbula kujova kwa luga za chiyehe,
ngati vabwelili vangamanya na vandu vangali sadika, wu, yati vijova lepi
kuvya nyenye mwipenga? 24 Nambu, voha ngati mwijova ujumbi kuhuma
kwa Chapanga, akabwela mundu mwangasadika, goha geiyuwana yati
gakumlangisa uhakau waki mwene, na goha geiyuwana yati gemuhamula.
25 Gegafiyiki mumtima waki yati gihumbuliwa, mwene yati akumfugamila
na kumuyupa Chapanga ijova, “Chakaka Chapanga avi pamonga na
nyenye apa!”

Mpangiliu kwa vandu vevakumsadika Kilisitu

26 Valongo vangu hinu nijova kyani? Pemwikonganeka pamonga
kumuyupa Chapanga, mmonga ayimba lunyimbu na yungi awulayi na
yungi avyai na ugubukulilu kuhuma kwa Chapanga na yungi avyai na
luga ya chiyehe na yungi adandawulayi gegijovewa. Goha gavyai ndava
ya kujenga msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. 27 Ngati mundu
yoyo ijova kwa luga ya chiyehe, hinu vajovayi vandu vavili amala vadatu,
ndi vajova mmonga mmonga, na avyayi mundu wa kudandaula geijova.
28 Nambu ngati kawaka mundu mwihotola kudandaula chila chechijoviwi
mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, nambu mwaijova luga
ya chiyehe aguna pamngonganu, ndi ajovai na mtima waki mwene na
Chapanga. 29 Kuvala vala vevavi na chipanji kujova ujumbi kuhuma kwa
Chapanga, vajova vavili amala vadatu, na vangi vagalinga malovi ago.
30 Yikavya mundu mmonga peijova na yungi mweiyuwanila akapewayi
ugubukulilu kuhuma kwa Chapanga, ndi yula mweatumbwili kujova
aguna. 31 Muni mwavoha mwihotola kukokosa ujumbi kuhuma kwa
Chapanga, mmonga mmonga, muni mwavoha mujiwula na kukungamal-
iswa mtima. 32 Njombi ya kukokosa ujumbi wa Chapanga ndi yiganikiwa
utalaliwayi na yula mweavi na chipanji chenicho. 33 Muni Chapanga lepi
wa ngondo nambu ndi wa uteke.

Ngati cheyivili mvelu pamngonganu wa vandu va Chapanga. 34 Vadala
viganikiwa kutama nuu mumsambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu,
pevikonganeka vene viyidakiliwa lepi kujova. Nambu viganikiwa kuyi-
dakila ngati chegijova malagizu ga Vayawudi. 35 Ngati vavi na makotesi ga
kukota vavakotayi vagosi vavi kunyumba, muni soni kwa mdala kujova
mungonganu wa msambi vandu vevakumsadika Kilisitu.

36 Wu, muholalela Lilovi la Chapanga lihumili kwinu nyenye amala
livabwelili nyenye ndu? 37 Ngati mundu yoyoha iholalela kuvya mwene
ndi mjumbi wa Chapanga amala avi na chipanji cha Mpungu Msopi,
amanya aga genikuvayandikila nyenye ndi malagizu ga BAMBU. 38 Nambu
ngati mundu nakumanya genago, ndi, mundu akotoka kumtangatila
mundu mwenuyo.

39 Hinu ndi, valongo vangu mganikiwa kuvya na mnogo neju wa kujova
ujumbi wa Chapanga, nambu mkoto kumbesa mundu kujova kwa luga

ya chiyehe. 40 Nambu mwavoha mkitayi kwa utopesa na kwa kulanda uyovelu.

15

Uyukiswa wa Kilisitu

1 Hinu, valongo, nigana kuvakumbusa lila Lilovi la Bwina lenivakokosili, na nyenye mukayipokili na kuyima cha kukangamala mugati yaki. 2 Kwa njila yaki msanguliwi, ngati mukamula malovi genivakokosili. Manya ngati mwasadiki waka.

3 Nene navapelili mambu ga mana neju genapokili namwene: Kuvya Kilisitu afwili ndava ya kubuda kwitu ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, 4 avikiwi mulitinda, akayuka ligono la datu ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, 5 amuhumalili Petili, na kangi avahumalili vamitumi kumi na vavili vala. 6 Kangi avahumalili valongo neju ya miya mhanu kwa pamonga wa valanda, vamahele vakona wumi, nambu vangi vafwili. 7 Lukumbi lungi amuhumalili Yakobo na mewa avahumalili vamitumi voha.

8 Pamwishu anihumalili nene, nene mwenavi ngati mundu mwavelekiwi lepi kwa lukumbi lwaki. 9 Muni nene mdebe neju pagati ya mitumi, na niganikiwa lepi kukemelewa mtumi, muni naying'aisi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vavi vandu va Chapanga. 10 Nambu kwa ubwina wa Chapanga, nivii ngati chanivii, kwa ubwina wa Chapanga kwangu wavi lepi waka. Lepi kuvya nihengili lihengu kwa kukangamala kuliku voha, lepi nene nambu ubwina wa Chapanga weuhenga lihengu na nene. 11 Nambu hati naha, yivyai vene ndi vevikokosa amala nene ndi mwenikokosa na chenichi ndi chetikokosa na nyenye ndi chemwisadika.

Uyukiswa witu

12 Yikavya tikokosa kuvya Kilisitu ayukiswi kuhuma mulifwa, ndava kyani pagati yinu mwijova kuvya kawaka uyukiswa wa vevafwili? 13 Ngati kawaka uyukiswa wa vevafwili, hinu na mwene Kilisitu ayukili lepi, 14 na ngati Kilisitu ayukili lepi, makokoselu gitu gangamanyikana na sadika yinu yangali chindu. 15 Neju pa genago tete ngativii tijova udese palongolo ya Chapanga, muni tajovili kuvya Chapanga amuyukisi Kilisitu kuhuma mulifwa, nambu amuyukisi lepi, ngati ndi chakaka vevafwili viyukiswa lepi, ndi Kilisitu yukiswa. 16 Muni ngati chakaka vevafwili nakuyukiswa, ndi na Kilisitu ayukili lepi. 17 Ngati Kilisitu ayukili lepi, ndi sadika yinu ya waka, mwakona muyendelela kumbudila Chapanga. 18 Neju ya genago, vala voha vevafwili kuni vakumsadika Kilisitu vayagili. 19 Ngati huvalila yitu mu Kilisitu na yivala wumi uwu wa hinu, hinu tete vandu kuhengewa lipyana kuliku vandu voha pamulima.

20 Nambu uchakaka ndi uwu, kuvya Kilisitu ayukili kuhuma mulifwa ndi kulangisa kuvya voha vevafwili yati viyukiswa. 21 Muni, lifwa labwelili na mundu mmonga, na mewa na uyukiswa kuhuma vafwili ubwelili na mundu mmonga. 22 Ngati vandu kuwungana na Adamu vandu voha vifwa, mewawa voha yati viyukiswa kwa kuwungana na Kilisitu. 23 Nambu kila mundu na Lukumbi lwaki, Kilisitu mtumbula wa uyukiso, kangi vevavi vaki ndi pala peibwela. 24 Pa genago, mwishu yati uhika lukumbi Kilisitu yati akumgotolela Dadi Chapanga Unkosi, peiwusa kutali kila mpungu wa ulongosi na mpungu wa uhotola na makakala. 25 Muni

Kilisitu iganikiwa alongosayi mbaka Chapanga pakuvagwisa makoko vaki
na kuvavika pahi ya magendelu gaku. 26 Likoko la mwishu kuyongomeswa
ndi lifwa. 27 Muni, Mayandiku gijova, “Chapanga avikili vindu vyoha pahi
ya magendelu gaki.” Nambu Mayandiku Gamsopi pegijova, “Vindu vyoha
vivikiwi pahi ya magendelu gaki avitalalilayi.” Ndi Chakaka Chapanga
nakuyingila mulilundu lenilo la vindu, muni mwene ndi akuvivika pahi
ya Kilisitu. 28 Nambu vindu vyoha pevivikwa pahi ya ulongosi wa Kilisitu,
na Mwana mwene yati akujivika pahi ya Chapanga, mwavikili goha pahi
ya ulongosi waki, ndi Chapanga alongosa panani ya goha.

29 Ngati kawaka kuyukiswa, wu, vandu vala vevibatiziwa ndava ya
vevafwili vahuvalila kupewa kyani? Ngati vevafwili viyukiswa lepi, ndava
kyani kubatiziwa ndava ya vene? 30 Na kwa upandi ndava kyani tikujiyoka
kila lukumbi? 31 Valongo, nene nikulilola lifwa lukumbi lwoha! Ulumba
wenivii nawu ndi kuwungana Kilisitu Yesu BAMBU witu mwakunikita
nikokosa lijambu ili. 32 Ngati lilengu langu ngalivyai la chimundu, kula
kukomana kwangu na vandu vevavili ngati hinyama hikali apa pa Efeso
ngakuvili chindu choki? Ngati vevafwili nakuyuka ndi, “Tilya na kunywa,
muni chilau yati tifwa.”

33 Mkoto kukongeka. “Vankozi vahakau vihalabisa uyovelu wa mundu.”
34 Muyimuka! Mutumbula kutama bwina, na muleka kumbudila Cha-
panga. Vangi pagati yinu vammanyili lepi Chapanga. Nikuvajovela soni
yivaha kwinu!

Higa ya uyukiswa

35 Pangi mundu yati ikota, “Vevafwili yati viyukiswa wuli? Yati vivya
na higa yoki?” 36 Genago ndi makotelu ga uhomela! Ukamija mbeyu,
changali kufwa hoti yivya nakumela. 37 Chaumija ndi mbeyu yene, pangi
nganu amala mabenu gangi, nambu lepi lumelelu lwoha ubwela kumela
mwanakandahi. 38 Chapanga akuyipela higa yeayiganili mwene mbeyu
yeniyo, kila mbeyu yipewa higa yaki ya mwene.

39 Higa ya viwumbi vyoha ziwanangana lepi. Vandu vana higa yavi na
hinyama hina higa yavi na videge vina higa yavi na somba zina higa zavi.

40 Yivili higa ya kunani kwa Chapanga na ya pamulima, ubwina wa higa
ya kunani kwa Chapanga ndi wungi, na ubwina wa higa ya pamulima ndi
wungi. 41 Lilanga lina ubwina waki, na mwehi na ndondo, hati ndondo
yina ubwina waki hilekengana kwa ubwina.

42 Ndi chayivili kuvavala kuyukiswa kwa vevafwili. Ndi ngati mbeyu,
higa yizikwa pahi uvya chakuwola, nambu uyukiswa changali kuwola.
43 Higa yizikwa cha soni, uyukiswa cha ukulu, kuzikwa namuna ya ku-
lenda, uyukiswa uyva kwa makakala. 44 Tizikwa kwa muhiga yativelekewa
nayu, pauyukiswa ndi higa ya chimpungu. Yivili higa ya magono goha
na higa chimpungu. 45 Muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Mundu wa
kutumbula, Adamu avili mundu mwana wumi,” Nambu Adamu wa
mwishu ndi Mpungu mwakuvapela vandu wumi. 46 Nambu nakulongolela
higa ya chimpungu, nambu ndi wula wa wetivelekiwi nawu, ndi kangi
wula wa chimpungu. 47 Adamu wa kutumbula kuwumbwa kuhuma
muludaka lwa pamulima, ahumili pahi paludaka, Adamu pili ahumili
kunani kwa Chapanga. 48 Vandu voha vevavili va pamulima vavili ngati
mundu mwawumbiwi kuhuma muludaka, nambu vandu vala vevavili
va kunani kwa Chapanga vavili ngati yula mwahumili kwa Chapanga.

49 Ngati chetiwanangini na yula mwawumbiwi kwa ludaka, mewawa yati
tiwanangana na mwenuyo mwahumili kunani kwa Chapanga.
50 Hinu, valongo, nijova naha, chila chechakitiwi kwa higa na ngasi
nakuhotola kuyingila mu Unkosi wa Chapanga, na higa yeyiwola nakuho-
tola kuyingila pandu pa higa yangawola.
51 Muyuwanila, nikuvajovela gamfiyu aga, tete yati tifwa lepi, nambu
tete tavoha yati ting'anambuswa, 52 Mambu aga yati gihumila lukumbi lwa
lipenenga la mwishu pelipyuliwa. Chigafula kukupila na kulola. Muni
lipenenga peyipyula, vevafwili yati viyukiswa vakotoka kufwa kavili na
tete yati ting'anamuswa. 53 Muni higa iyi yakahalibika ndi yiganikiwa
ying'anamuka changahalibika, higa yayihotola kufwa yikoto kufwa.
54 Hinu, higa iyi yeyifwa ying'anamuka nakuvya payivya nakuwola, na
chechifwa pachivya nakufwa, penapo ndi palitimilika lilovi lelayandikwi,
“Lifwa likomiwi, uhotoleka ukatimiliki!”
55 “Lifwa, kuhotola kwaku kuvili koki? Lifwa makakala gaku ga kuleta
mvinisu uvi koki?”
56 Lifwa lipewa makakala ga kuvinisa kuhuma mukumbudila chapanga,
mewawa kubuda kupata makakala mu malagizu. 57 Nambu timsengusa
Chapanga mwakutipela uhotola kwa njila ya BAMBU witu Yesu Kilisitu.
58 Hinu, valongo vangu vaganu, muyima chakukangamala na
changanyugusika. Magono goha muyendelela kujiwusa mulihengu la
BAMBU, ndava mmanya kuvya lihengu lemwihenga kwa BAMBU liyaga
lepi waka.

16

Kuvatangatila vandu va Chapanga

1 Hinu nijova kuvala mashonga ga kuvatangatila vandu va Chapanga:
Ndi misambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va Galatia. 2 Kila dominika,
kila mmonga winu avikayi mashonga kuwanangana na mabenu gaki,
ndi kukoto kuvya liholo na kuyupa utangatila wa mashonga lukumbi
lwa nibwela. 3 Penibwela kwinu, yati nikuvatuma vala venikuvahagula
pagati yinu nivapela balua ya umanyiso muni vapeleka njombi zinu ku
Yelusalemu. 4 Ngati yikaganikiwayi kuhamba na nene, ndi, yati vihamba
pamonga na nene.

Mipangu ya Pauli

5 Penihamba Makedoni yati nibwela hoti kwinu muni nigana kuhamba
Makedonia. 6 Pangi yati nitama kwinu kwa lukumbi nunuyu, amala yati
nitama pamonga na nyenye lukumbi lwoha lwa mbepu, muni munitan-
gatila kuhamba mulugendu lwangu kokoha kwenihamba. 7 Nigana lepi
kupita kwinu kanyata na kuyendelela na lugendu lwangu. Nihuvalila
kutama kwinu kwa lukumbi nunuyu BAMBU akaganayi.
8 Yati nitama pa Efeso mbaka ligono la Pentekoste, 9 mlyangu uvaha
uvi waka kwa ndava ya lihengu langu la uchakaka apa, pamonga
vevakunibela navene vamahele.
10 Timoti akabwela, mlolayi akotoka kuvya na wogoyi peivya pamonga
pagati yinu, muni ihenga lihengu la BAMBU ngati nene. 11 Hinu mundu
yoyoha akotoka kumvevesa, nambu amtangatila ayendelela na lugendu
lwaki kwa uteke ndi ahotola kuwuya kwa nene, muni nene pamonga na
valongo vitu tikumlindila.

12 Nilongela kumvala mlongo witu Apolo: Nimuyupa neju abwela kwinu
pamonga na valongo vangi, nambu aganili lepi kubwela hinu nambu yati
ibwela peipata fwasi.

Jambusa ya mwishu

13 Mvya mihu, mukangamala musadika yinu kuyima, muvya vakekesi
na vemuvi na makakala. 14 Kila chamwihenga muhenga kwa uganu.
15 Valongo, muvamanyili valongo va Stefani, vene ndi vandu va
kutumbula kupokela sadika ya Chiklisitu ku Akaya, na vajihumisi kuvaten-
dekela vandu va Chapanga. Nikuvayupa neju Valongo vangu, 16 mlanda
uchilongosi wa vandu ngati avo, na uchilongosi wa kila mundu akita
lihengu na kuhengeka pamonga nawu.
17 Niheka neju kuvya Stefani na Fotunatusi, na Akaiko vahikili, vani-
tangatili kuhenga lihengu lukumbi nyenye muvi lepi. 18 Vausangalwisi
mpungu wangu mewa ngati chevavasangalwisi nyenye. Hinu yiganikiwa
kuvakumbuka vandu ngati avo.
19 Misambi yoha ya vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Asia zikuvajam-
busa. Akula na Plisika pamonga na msambi wa vandu vevakumsadika Kil-
isitu vevikonganeke munyumba yavi vakuvajambusa neju mukuwungana
na BAMBU. 20 Valongo voha vevavi apa vakuvajambusa.
Mewawa na nyenye mjambusanayi kulangisa uganu wa Chikilisitu.
21 Nene Pauli, niyandika jambusa zenizi kwa chiwoko changu namwene.
22 Mundu yoyoha mwangamgana BAMBU avi na likoto. Ee BAMBU,
Bwela!
23 Ubwina wa BAMBU Yesu uvya na nyenye.
24 Nikuvagana nyenye voha mukuwungana na Kilisitu Yesu Ena.

Balua ya pili ya Pauli kwa Vakolinto

Ulongolelu

Balua ya pili ya Pauli kwa Vakolinto yayandikwi pagati ya miyaka ya hamsini na mhanu mbaka na sita kuhuma peavelikiwi Yesu Kilisitu (musula ya 1:1). Yeniyi ndi balua ya pili yetivi nayu pagati ya balua zivili Pauli zeavayandikili msambi wa vandu vevakumsadiki Kilisitu va Kolinto kula. Vandu vevasomili visadika kuvya Pauli alongolili kuvayandikila balua yingi yikali. Magono aga tivii nayu lepi balua yeniyo yeajovili (musula ya 2:3-4). Balua yeniyi ya pili kwa Vakolinto yilolekana yayandikiwi na Pauli lukumbi peavili Makedonia (musula ya 2:13).

Balua yeniyi ya pili yiwanangana lepi na yingi ndava yilongelela mambu ga mundu mwene na kupamisa mtima. Pauli ihekelela na malovi gabwina gegaletiwi na Tito kuhuma mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Kolinto mubalua yeniyi kuvi na mawuliwu ndava kumuwusila luteta Chapanga ngati cheyiganikiwa mu Lilaganu la mupya, ngati cheyilolekana muchifungu chila Pauli ilagazila vandu vawusa mashonga muni gapelekwa kuvatangatila vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Yelusalemu (musula za 8 na 9). Mewawa yilolekana kuvya vamitumi vaudese kuhuma kuvala ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vahekalili mhutanu wewavi pagati ya Pauli na vamsadika vangi vamitumi vaudese vala vavi mukujova muni valola mawuliwu gawaka. Vamitumi vaudese vavevisi uhotola wa Pauli, lijambu lelamkitili Pauli akengelela kwa makakala uhotola waki ya kuvya ndi mtumi wa Yesu Kilisitu peamalakisa balua yeniyi.

Gegavi

Pauli itumbula balua yaki kwa kuvajambusa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu (musula ya 1:1-7).

Kangi Pauli ilongela kunga'namusa mpangu wa lugendu lwaki na malovi geagayuwini kuhuma kwavi na chevamyangwili balua yaki (musula ya 1:8-7:16).

Pagamaliki ago Pauli ilagazila mpangu wa kupata mashonga gakuvatangatila vamsadika va ku Yelusalemu (musula ya 8:1-9:15).

Pamwishu Pauli idandaula malovi ga utumi waki na kuvajovela cheakuvagendela kavili (musula ya 10:1-13:10).

1 Nene Pauli, mtumi wa Kilisitu Yesu kwa kugana kwa Chapanga, pamonga na mlongo witu Timoti.

Nikuvayandikila nyenye vandu mwemkumsadika Kilisitu kwenuko ku Kolinto, na vandu voha vma Chapanga vevavi kila pandu pamulima wa Akaya.

2 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Pauli akumsengusa Chapanga

3 Chapanga alumbiwa wa BAMBU witu Yesu Kilisitu, Dadi mweavi na lipyana na Chapanga mweipolesa mitima. 4 Chapanga akutipolesa mitima mang'ahiso gitu goha muni na tete tivapolesa mitima vangi vevana mu mang'ahiso ndalindali, kwa kupoleswa mitima wula wetiupokili kuhuma kwa mwene. 5 Na chating'aika kupata mang'ahiso ndava ya kumhengela Kilisitu mewawa ndi chetipoleswa neju mitima na Kilisitu.

6 Ngati tinga'hika, ndi ndava kupoleswa mitima kwinu na kusanguliwa
kwinu. Tikapoleswa mitima ndi mewa na nyenye pamupoleswa mitima
na kupewa makakala ga kukangamala mang'ahiso galagala. 7 Kangi,
huvalila yitu ndava yinu gasindimili, timanyili kuvya mwakahanganilayi
mumanga'iso gitu, mewawa na nyenye yati mwihanganila kupoleswa
mitima kwitu.
8 Valongo, tigana lepi nyenye mkoto kumanya mang'ahiso gegatikolili
ku Asia, mang'ahiso genago gatopili neju, kupita uhotola witu wa
kukangamala hati huvalila yoha ya kutama yatimaliki. 9 Chakaka tete
mumitima yitu tajiwene ngati vandu vevahukumiwi kukomewa, muni
tiwuliwayi kumhuvalila Chapanga mweakuvayukisa vevafwili, pahala pa
kuhuvalila makakala gitu tavete. 10 Mwene atisangwili mung'aiso gavaha
gala gegaganili kutikoma, na iyendelela kutisangula, tete timvikili huvalila
yitu kuvya yati akutisangula kavili. 11 Na mwavene mukutitangatila
kwa kutiyupila kwa Chapanga. Kutiyupila kwinu yati muyanguliwa,
na Chapanga yati akutimotisa ndi vandu vamahele yati vakumsengusa
Chapanga ndava yitu.

Pauli ing'anamusa lugendu lwaki

12 Tete timekela chindu chimonga, mtima witu ukutijovela muuchakaka
kuvya titamili pamulima apa na neju pagati yinu, mumtima wa usopi
na mukusadikika kwekwihuma kwa Chapanga. Tihengili genago lepi
kwa luhala lwa chimundu, nambu kuhuma kuubwina wa Chapanga.
13 Tikuvayandikila nyenye mambu gamwihotola kugasoma na kugamanya.
Mtima wangu wisadika kuvya yati mwimanya hotohoto, 14 muni mbaka
hinu mwimanya padebe. Kangi timanya kuvya mwimanya hotohoto
kuvya mu ligono la kuwuya BAMBU witu Yesu yati mwimeka ndava yitu
ngati tete yati chetimekela ndava yinu.
15 Navi na uchakaka mulijambu lenilo, ndi napangili kuvagendelela
nyenye kumbele, muni mpata mota mala zivili kwa kunilola nene
mala zivili. 16 Navi na mpangu kuvedukila kwinu mulugendu lwa
kuhamba mulima wa Makedonia na mewa palukumbi lwa kuwuya, muni
nipatayi utangatila winu mulugendu lwangu lwa kuhamba ku Yudea.
17 Muhololela wuli? Panapangili genago nivii ngati namundu nangali
luhala. Wu, muholalela kuvya penipanga mambu gangu nikita ngati
vandu va mulima uwu “Veviyidakila goha na kubela goha palukumbi
lumonga?” 18 Nambu Chapanga ndi mchakaka hotohoto, ujumbi witu
kwinu lepi lijambu la kujova “Ena” Na bahapo “Lepi.” 19 Muni Yesu
Kilisitu, Mwana wa Chapanga, mweakokosiliwi kwinu nyenye na Sila
na Timoti, na nene Siliwano, avili lepi mundu wa “Ena” Na kubela
“Lepi” Mulukumbi lumonga nambu magono goha ndi Ena ya Chapanga.
20 Muni mwene ndi mweitimalisa malaganu goha ga Chapanga. Mewawa
mu njila ya Yesu Kilisitu tijova “Ena” Ndava ya kumulumba Chapanga.
21 Chapanga ndi mweatihagwili na mweatikangamalisa tete pamonga na
nyenye mukuwungana na Kilisitu, 22 Atipeli Mpungu Msopi mumitima
yitu muni alangisa tete ndi tavandu va Chapanga na avyai ulangisu wa
kulangisa kuvya chakaka.
23 Chapanga ndi mshuudila wangu, mwene aumanyili mtima wangu!
Nawuyili lepi kavili Kolinto, ndava nikotoka kuvavinisa mitima mukuva-
jovela malovi gakali. 24 Tihenela lepi makakala ndava ya sadika yinu,
nyenye msindimili mukusadika kwinu. Getiganikiwa kuhenga lihengu
pamonga ndava ya sangaluka yinu.

2

1 Hinu, niamwili nikuvagendelela lepi kavili nikotoka kuvavinisa mtima.
2 Muni nikavavinisa mtima nyenye, hinu yani mweakunipolesa mtima
nene? Ndi valavala venivavinisi mtima! 3 Ndava yeniyo ndi navayandikili
kuvya nibwela lepi kavili kwinu nikotoka kuviniswa mtima na vandu
veviganikiwa kunihekesa. Nimanyili uchakaka kuvya nene, nakaheka
mwavoha nyenye mewa mwiheka. 4 Panavayandikili apo kadeni navi
ngolongondi mumtima na maholi gamahele, yavi lepi ndava ya kuvavinisa
mitima nyenye muni kulangisa kuvya nikuvagana neju.

Kumlekekesa mweambudili Chapanga

5 Hinu avi mundu mweamvinisi mtima muyaki anivinisi lepi mtima
nene, nambu avavinisi mitima mwavoha nyenye, ndi mbwitu kuvya
namkali neju. 6 Kwa mundu mwenuyo uhamula weapewili na vandu
vamahele yikumkola. 7 Yeyisigalili ndi mbanga kumlekekesa mundu
mwenuyo na kumkangamalisa mtima ndi akotoka kuviniswa neju mtima
na kuleka kusadika. 8 Ndi nikuvayupa mumlangisa kuvya mumganili
neju. 9 Naganili kuvayandikila balua yila muni naganili kumanya ngati
mwihotola kuyidakila kila lijambu. 10 Mwakamlekekesa mundu, mewa
na nene yati nikumlekekesa mundu mwenuyo. Muni panilekekesa,
muchakaka ngati niviii na lilovi la kulekekesa, nilekekesa palongolo ya
Kilisitu ndava yinu. 11 Muni tikotoka kumpela Setani njila muni atikongayi,
muni tiyimanyili uchenjela waki.

Pauli pamuji wa Tuloa

12 Panahikili kumuji wa Tloa kukokosa Lilovi la Bwina la Kilisitu, nakolili
BAMBU anidindulili mlyangu muni nihenga lihengu laki. 13 Nambu
nakamuliwi wogohi neju namkolili lepi mlongo witu Tito. Hinu ndi
navalagili vandu pala nikahamba Makedonia.

Uhotola muutangatila wa Kilisitu

14 Nambu, tikumsengusa Chapanga ndava kila ligono akutilongosa tivii
mu msambi wa kulangisa uhotola witu mukuwungana na Kilisitu. Mwene
akutikita tidandasa uchakaka wa Kilisitu ngati unungalila bwina, kila
pandu. 15 Muni tete unungalila bwina ngati ubani weuwusiwa na Kilisitu
palongolo ya Chapanga, wehukuvahikila voha, vevisanguliwa na veviyaga.
16 Kwa vala veviyaga, unungalila wenuwo ndi lifwa, nambu kwa vala
vevisanguliwa unungalila wenuwo ndi wumi. Hinu yani mweihotola
kukita lihengu ngati lenilo? 17 Tete lepi ngati vangi vevigana kupata
mashonga mu njila yeniyi, pahali paki tikokosa muuchakaka palongolo
ya Chapanga, ngati vandu vevatumwili na Chapanga mukuwungana na
Kilisitu.

3

Vanalihengu va lilaganu la mupya

1 Wu, titumbula kavili kujilumbalila tavete? Wu, tigana balua ya
kutimanyisa, kuhuma kwinu amala kwitu ngati chevavili vandu vangi?
2 Mwavene nyenye ndi balua yitu yeyiyandikiwi mumitima yitu, kila
mundu yimanyikana na yisomwa na vandu voha. 3 Chakaka kuvya nyenye
ndi balua ya Kilisitu yeyihuma mulihengu litu pagati yinu. Balua yene
yiyandikwi lepi, nambu kwa Mpungu Msopi wa Chapanga mweavi mumi,
iyandikiwi lepi panani ya chipandi cha liganga chechihongoliwi nambu
ayandiki mumitima ya vandu.

4 Tihotola kujova kwa ukekesi chenicho ndava ya huvalila kwa Chapanga ndava ya gala geagahengili Kilisitu. 5 Lepi kuvya tavete tihotola kukita chochoha kwa makakala gitu vene, nambu uhotola witu woha wihuma kwa Chapanga, 6 Ndava muni Chapanga ndi mwatihotwisi kuvya vanalihengu va lilaganu la mupya, lelivii lepi la Lilaganu leliletiwi na malagizu gegayandikwi, nambu lilaganu la Mpungu Msopi. Muni malagizu gegayandikwi gileta lifwa, nambu Mpungu wa Chapanga wumi.

7 Malagizu gayandikiwi panani ya hipandi ya maganga vyevihongoliwi. Pamonga na kujova mwishu waki ulongosa mulifwa, ukulu waki wavili ukulu neju hati vandu va Isilaeli nakuhotola kuulola pamihu pa Musa ndava ya kung'asima kwaki. Kavili kung'asima kula kwavili mulukumbi ndu. Hinu malagizu gegaletili lifwa yavi na ukulu neju, 8 wu uhengaji wa Mpungu Msopi yati uvya na ukulu neju? 9 Yikavya mahengu gegileta uhamula gana ukulu ngati wenuwo, ndi hotohoto lihengu lelileta mambu gakumganisa Chapanga, yati givya na ukulu uvaha neju. 10 Chakaka chila chechavili na ukulu kadeni pala chiyagisi ukulu waki ndava ya ukulu uvaha neju wewabwelili hinu. 11 Muni chila chechavi palukumbi luhupi chavi na ukulu waki, chakaka chila chechisigalila magono goha yati chivya na ukulu uvaha neju.

12 Ndava muni tivii na huvalila yitu tete tijova kwa ukekesi uvaha. 13 Tete tikita lepi ngati Musa ndi agubiki pamihu paki na chitambala muni vandu va ku Isilaeli vakotoka kulola mwishu wa kung'asima kula kwekwajimika. 14 Nambu luhala lwavi lwagubikwi. Mbaka lelu pamwisoma Lilaganu la kadeni, chigubiku chila chivili balapala. Chigubiku chenicho yati chiwusiwa ndu mundu mukuwungana na Kilisitu. 15 Nambu, hati lelu iyi peyisomewa malagizu ga BAMBU geampeli Musa luhala lwavi lugubikwi na chitambala. 16 Nambu, lukumbi mundu peakumuwuyila BAMBU Yesu, chigubiku chenicho chiwusiwa. 17 Hinu “BAMBU” Ndi Mpungu Msopi, na popoha peavili Mpungu wa BAMBU ndi pepavi kulekekeswa. 18 Hinu, tete tavoha pamihu pitu pangagubikwa, tikuulangisa ukulu wa BAMBU ngati chilolilo, tibadilishwa tiwanangana neju na luhumu lwaki muukulu wamahele neju. Lenilo ndi lihengu la Mpungu wa BAMBU.

4

Kuvika vindu vya chimpungu muvindu vya ludaka

1 Hinu, Chapanga, kwa lipyana laki atigotolili lihengu lenili ndava iyo nakuvya mumbele. 2 Tigabelili mambu goha ga soni na gamfiyu. Titama lepi kavili kwa kukonga amala kwa kuliyagisa lilovi la Chapanga, pahali paki ndi tijova uchakaka muni vandu vamanya mumitima yavi tete chetivili palongolo ya Chapanga. 3 Muni, ngati Lilovi la Bwina gatikokosa gafiyiki, gafiyiki ndu kwa vala vevayagili. 4 Venavo vasadiki lepi muni yula Setani mweavi chapanga wa mulima uwu asopili chitita muluhala lwavi vakotoka kulola hotohoto lumuli lwa Lilovi la Bwina ga ukulu wa Kilisitu, mweavi ngati Chapanga cheavili. 5 Nakujikokosela tavete, ndi tikumkokosa Yesu Kilisitu mwavili BAMBU, tete tavete vanalihengu vinu ndava ya Yesu. 6 Chapanga mwajovili kuvya “Lumuli ndi lulangasayi kuhuma kuchitita,” Chapanga ndi mwakuyilangasa mitima yitu, na kutihotosa kuumanya ukulu wa Chapanga weulangasa pamihu pa Kilisitu Yesu.

7 Hinu, kwa tete tivii ngati vindu vya ludaka mugati yaki vivikiwi vindu vya chimpungu vandu valola hotohoto kuvya makakala genago

gakulu gihuma kwa Chapanga nambu lepi kuhuma kwa tete tavete.
8 Magono goha ting'ahiswa, nambu nakusanguliwa, tivya mukuyogopa,
nambu nakuvya mumbele, 9 Ting'ahiswa nambu nakutileka changali
kutangatilwa. Pamonga na kugwiswa pahi nakukomewa. 10 Lukumbi
lwoha tigenda na lifwa la Kilisitu muhiga yitu, muni wumi waki Yesu
ndi ulolekana muhiga yitu. 11 Ena, lukumbi lwatitama titindilwa na lifwa
magono goha, ndava ya Yesu, muni wumi waki Yesu ulolekana muhiga
yitu yeyifwa. 12 Ndava yeniyo tete tivii tayali hata kufwa muni nyenye
mpata wumi.
13 Mayandiku Gamsopi gijova, “Nasadiki, ndi mana najovili.” Na tete
mewa petivya na mtima wuwowo wa sadika, tisadiki ndava yeniyo tijova.
14 Timanyili kuvya Chapanga mweamyukisi BAMBU Yesu yati akutiyukisa
tete mewa pamonga na Yesu kutivika palongolo yaki pamonga na nyenye.
15 Goha genago ndava yinu, hati ubwina wa Chapanga pauvahikila vandu
vamahele neju, usengusa wene wayonjokisiki neju, na kumpela Chapanga
ukulu.

Kutama mukusadika

16 Ndava yeniyo nakuvya mumbele, hati ngati higa yitu yilalile,
nambu mugati mwitu mipungu yitu tikitiwa vamupya ligono kwa ligono.
17 Mang'ahiso gegakutikolela ndi gadebe, kavili galukumbi ndu, nambu
yati gakutipela ukulu mvaha neju wa magono goha kuliku mang'ahiso aga.
18 Hinu tilola lepi vindu vyevilolekana, nambu tilola vindu vyangalolekana
vya lukumbi ndu, nambu vila vyangalolekana ndi vya magono goha.

5

1 Muni timanyili kuvya lindanda lenili letitama hinu pamulima apa ndi
higa yitu palitupuliwa, Chapanga yati akutipela pandu pangi kunani kwa
Chapanga, nyumba ya magono goha yangajengwa kwa mawoko ga vandu.
2 Na hinu, tityalatyala, mukulindila kwa mnogo uvaha kupewa higa ya
mupya kunani kwa Chapanga. 3 Ena, ndava ya kupewa higa zenizo muni
tilolekana lepi kuvya tivii na higa palongolo ya Chapanga. 4 Takavya
takona muhiga yeniyi ya chimundu tivemba kwa kukeka. Lepi tigana
kuileka higa iyi ya lifwa, nambu tinogela kupewa higa yila ya kunani
kwa Chapanga yangafwa, muni kila chechifwa tibadilishwa na wumi wa
magono goha. 5 Ndi Chapanga mwene ndi mweatihengili aga goha kavili
atipelili Mpungu Msopi, avya ulangisu wa kulangisa kuvya chakaka vindu
vyoha Chapanga vyeativikili tete.
6 Tisindamili magono goha. Timanyili kuvya kutama muhiga iyi
lukumbi lwoha ndi kutama patali na BAMBU. 7 Muni titama kwa sadika,
lepi mukulola. 8 Nambu tisindamili na tiganili kuuleka wumi uwu
wa higa na kuhamalila kwa BAMBU. 9 Nambu lijambu livaha neju ndi
kumganisa BAMBU, tikavya na higa ya pamulima amala higa ya kunani
kwa Chapanga. 10 Muni tavoha yati tiyima palongolo ya chigoda cha
uhamula cha Kilisitu, muni kila mundu apewayi chechiganikiwa kwa
matendu gakitili lukumbi peavi pamulima, gabwina amala gahakau.

Kutepulaniswa na Chapanga mu njila ya Kilisitu

11 Hinu, tete timanyili kumlumbalila BAMBU chindu kiki, ndi tisindimala
kuvahuta vandu vangi. Chapanga atimanyili hotohoto, na nene nisadika
kuvya mewa nyenye mtimanyili bwina neju. 12 Tete tikujilumbalila lepi
tavete palongolo yinu, nambu tikuvapela fwasi ya kumekela tete muni

muhotola kuvayangula vala vevimeka ndava ya kuloleka cha kuvala kuliku chevavili mugati ya mitima yavi. 13 Yikavya tiwonikini kuvya tipenga, ndi ndava ya kumganisa Chapanga, na yikavya tivili na luhala, ndava ya kuvatangatila nyenye. 14 Ndava tete tilongoswa na uganu wa Kilisitu ndi hinu timanyili kuvya mundu mmonga afwili ndava ya vandu voha, ndi kujova kuvya na tete tiwungini mulifwa laki. 15 Afwili ndava ya vandu voha, muni voha vevitama muwumi, vakotoka kutama ndava ya kujiganisa vene, nambu kumganisa Chapanga mweafwili na kuyuka ndava yavi.

16 Hinu, kuhumila hinu, nakumpima mundu yoyoha muluhala lwa chimundu. Hati ngati lukumbi lumonga tampimili Kilisitu muluhala lwa chimundu, hinu ndi lepi. 17 Mundu yoyoha akawungana na Kilisitu ivya mundu wa mupya, mambu ga kadeni gapitili, mambu ga mupya gahikili. 18 Loha ndi lihengu la Chapanga kutitepulanisa tete na mwene mu njila ya lifwa la Kilisitu, na kutipela lihengu la kuvatepulanisa vandu vangi na mwene. 19 Wenuwu ndi ujumbi witu, Chapanga autepulanisi vandu va mulima uwu na mwene mu njila ya lifwa la Kilisitu, changali kuvalanga kubuda kwavi. Chapanga atipelili tete lihengu la kuvatepulanisa vandu na mwene.

20 Hinu tete tavajumbi wa Kilisitu, na Chapanga mwene ijova na tete kuvayupa neju nyenye. Tikuvayupa neju paliina la Kilisitu, mutepulaniswa na Chapanga. 21 Kilisitu ambudili lepi Chapanga, nambu ndava yitu, Chapanga amkitili agega goha getimbudili, muni tete mukuwungana nayu, Chapanga atikita kuvya vabwina palongo yaki.

6

1 Hinu, tikavyai vana lihengu pamonga na Chapanga, tikuvayupa ubwina wa Chapanga wemupokili kuhuma kwaki wangali lihengu kwinu.
2 Chapanga ijova mu Mayandiku Gamsopi,
“Lukumbi lwelwaganikiwi nakuyuwanili,
ligono la usangula nakutangatili.”
Yuwanila hinu ndi lukumbi lweluyadakiliwi, hinu ndi ligono la usangula!

3 Tikotoka kuvya chipingilu kwa vandu vakoto kumsadika Kilisitu, muni lihengu litu likoto kuvya chindu lepi. 4 Pahala paki, tikujilangisa kuvya tete vanalihengu chakaka va Chapanga kwa kila chindu chetihenga, kwa kukangamala neju lukumbi lwa mang'ahiso na lukumbi lwelutopa na lipumba. 5 Titoviwi, tivikiwi muchifungu, vatikiti chitututu pavandu, tihengili lihengu lelitopa neju, vatibesili kugona na pamahele titami changalya. 6 Tikujilangisa kuvya vanalihengu va Chapanga kwa kuvya na mtima wa msopi na umanyi na kukangamala na ubwina witu. Tikumhuvalila Mpungu Msopi na kuvagana vandu Changali uhomela, 7 tiukokwisi ujumbi wa chakaka kwa makakala ga Chapanga. Chitovanilu chitu ndi kujiyunga na kuhanganila ndi Kuhenga gegakumganisa Chapanga. 8 Tijiwusili na kuveveswa, kulaumiwa na kulumbiwa. Tivalangiwi ngati tikonga, kumbi tijova uchakaka. 9 Tilolekana ngati vangamanyikana kumbi timanyikana kwa voha, ngati vevafwili, nambu vawumi, titoviwi nambu tikomiwi lepi. 10 Tivii ngolongondi. Nambu magono goha tivii na luheku. Tilolekana vangangu nambu tikuvakita vandu vangi vavyai na vindu vyamahele, tilolekana tangali chindu nambu tivii na kila chindu.

11 Valongo Vakolinto, tilongili na nyenye muchakaka, na tikuvagana mumitima yitu yoha. 12 Tete nakupunguza kuvagana nyenye, nambu

nyenye mupungwizi kutigana tete. 13 Hinu nijova na nyenye ngati vana
vangu, ndi mtigana ngati chetivagana.

Mkoto kuwungana na vandu vangammanya Kilisitu

14 Mukoto kuwungana na vandu vangasadika. Wu, mambu gegakum-
ganisa Chapanga na uhakau viyidakilana? Amala lumuli na chitita
vihotola kutama pamonga? 15 Kilisitu ihotola wuli kuyidakilana na Setani?
Musadika ihotola wuli kuhanganilana na mundu angasadika? 16 Nyumba
ya Chapanga na chimong'omong'o viyidakilana wuli? Muni tavete ndi
Nyumba ya Chapanga yeyivili wumi. Ngati Chapanga mwene ajovili,
“Kwavi yati nivika pandu pangu pakutama,
na kutama pagati yavi,
Yati nivya na Chapanga wavi,
na vene yati vivya vandu vangu.”
17 Hinu BAMBU ijova mewa,
“Muwuka pagati yavi,
mukajibagula nawu,
mkoto kukamula chindu chechihakasa,
na nene yati nikuvapokela.”
18 Nene yati nivya na Dadi winu,
na nyenye yati mwivya vana vangu,
ijova BAMBU mweavi na makakala.

7

1 Hinu, valongo vangu, tikavya tipewili gala goha getalaganili, ndi ti-
jinyambisa na chindu chochoha chechihotola kutihakasa higa na mipungu
yitu, tivya vamsopi neju na kutama kumtopesa neju Chapanga.

Luheku lwa Pauli

2 Tiyupa mtipela fwasi mumitima yinu! Timuhokili lepi mundu yoyoha
kumyoka amala kumkonga mundu yoyoha. 3 Nijova lepi lijambu lenili
ndava ya kumuhamla mundu. Muni ngati cha nakalongolili kujova,
nyenye muvi mumitima yitu, tifwai pamonga na kutama pamonga. 4 Nene
nikuvasadika neju na kumeka panani yinu! Mumang'ahiso gitu goha,
nipoliswi mtima na luheku neju.

5 Hati patahikili mulima wa Makedonia nakuhotola kupumulila. Tap-
atili mang'ahiso, kuhuma kila upandi, patavi na mhutanu na vandu
vangi mewawa tavi na wogohi mumitima yitu. 6 Nambu Chapanga,
mwakuvapolesa mtima vangolongondi, avapolisi mtima mukubwela kwa
Tito. 7 Lepi ndu mukubwela kwaki Tito, nambu ndava ya kujova
pemwamkangamalisi mtima. Mwene atijovili chamwinogela kunilola
na chamvii ngolongondi na chamwigana kunikengelela. Lijambu lenili
litihekesa neju.

8 Hati ngati kwa balua yangu yila yavaletili ungolongondi, nambu
hinu niviniswa lepi mtima. Ena naviniswi mtima panamanyili balua
yila yivapeli ungolongondi pamonga yavi mulukumbi ndu. 9 Hinu nivii
na luheku, lepi ndava mngolongoniswi, nambu ndava ngolongondi yinu
yivakiti muleka matendu gahakau na kumuwuyila Chapanga. Mngolongo-
niswa ngati cheaganili Chapanga, ndava yeniyo tete tavavinisi lepi nyenye
kwa loloha. 10 Kuvya na ungolongondi cheigana Chapanga kukuvahenga
vandu vang'anamuka mumtima yavi na kunang'amuka kwenuko ndi
kuleta usangula. Ndava yeniyo kawaka lijambu la kuvinisa mtima penapo,
nambu ungolongondi wa vandu va pamulima wewileta lifwa. 11 Hinu

mlola chechihengiwi muungolongondi winu ngati Chapanga cheaganili, hinu nyenye yevakiti mkangamalayi neju, kulangisa kuvya mubudili lepi. Mwaviniswi mtima na kukenyemuka, chemvii na mnogo uvaha wa kunilola, na mukumlekela Chapanga ahukumwayi. Nyenye mulangisi mukila njila kuvya mubudili lepi mulijambu lenili.

12 Hinu, pamonga nayandiki balua yila yavili lepi ndava ya mundu mweabudili, amala ndava ya mundu mweabudiwi. Nayandiki muni yilolekana hotohoto palongolo ya Chapanga, nyenye chemujiwusili ndava yitu. 13 Ndava yeniyi tete tapoliswi mtima neju.

Lepi tapoliswi mtima ndu, ndi mewa Tito atisangalwisu kwa kusangalusa wa avili nawu muni nyenye chemwamsangalwisi mtima. 14 Nene nivalumbalili neju palongolo yaki, na mu lijambu lenilo nakunikola soni. Tivajovili uchakaka magono goha, na kula kuvalumbalila nyenye palongolo ya Tito kuvi lijambu la chakaka. 15 Hinu uganu waki wa mtima kwinu nyenye uyonjokesa neju akakumbukayi, ndi mwavoha nyenye chagayidakila malagizu gaki, na chamwampokili mumtima na utopesa neju. 16 Nina luheku neju kuvya nihotola kuvahuvalila nyenye mukila lijambu loloha.

8

Kuwusa kwa mtima wa bwina

1 Valongo, tigana kuvapela malovi kuvala ubwina wa Chapanga, weavapelili misambi wa vandu vevamsadiki Kilisitu kumulima wa Makedonia. 2 Vamsadika va kwenuko valingiwi neju kwa mang'ahiso, nambu sangalusa yavi yavili yivaha neju hati vawusili neju mumtima wa bwina kuwusa neju pamonga vavi vangangu neju. 3 Nihotola kujova uchakaka kuvya vawusili neju chavahotwili na hati kuliku chavahotwili, kavili ndi kwa ugana wavi vene. 4 Vatiyupili neju muni navene vavyai mulihengu la kuvatangatila vandu va Chapanga kumulima wa Yudea. 5 Lenilo lavili lijambu langahololewa! Kutumbula vajiwusili vene kwa BAMBU, kangi vajiwusili vene kwitu mewa, kulandana na uganu wa Chapanga. 6 Ndava yeniyo tamyupili neju Tito mweatumbwili lihengu lenilo avatangatila mewa kutimalisa lihengu lenilo la kuwusa kwa mtima wa bwina. 7 Nyenye muvi na kila chindu, sadika na muhotola kujova na umanya na ukangamala wa kukita gabwina na uganu winu kwitu. Hinu tilolela muvya na mtima wa bwina mukuwusa kwinu.

8 Nikuvapela lepi nyenye amuli, nambu nigana kulinga uganu winu wa chakaka mukuwanangisa na uganu wa vandu vangi. 9 Muni nyenye mmanyili ubwina wa BAMBU witu Yesu Kilisitu, pamonga na kuvya mwene avi na kila chindu, ajikitili mngangu ndava yinu, muni kuhuma muungangu waki, nyenye mvya na vindu vyamahele.

10 Kuvala lijambu lenili, maholo gangu ndi aga, chabwina nyenye kukita gala gemwatumbwili mwaka wewapitili. Nyenye mwatumbwili kuwusa na kavili mwatumbwili kukita genago. 11 Hinu mumalakisa lihengu lenilo na ngati chamwanogela neju kutangatila. Na munogo wulawula wa kutangatila mewawa mumalakisa lihengu lenilo. 12 Muni yikavya mundu ana mtima wa kutangatila, Chapanga ipokela kila chindu chechiwusiwa na lepi chila angalikuvya nachu.

13 Maholo gitu lepi kuvya vangi vayonjokeswa lukumbi vangi mung'aika, nambu yikuvagana mwavoha muwanangana. 14 Kila chamvii nachu hinu chiyonjokesu chivatangatila vala vevigana, muni navene pevivya na

chiyonjokesu, vavatangatila nyenye mumaganu ginu, na mvya na uwananganu. 15 Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova, “Mwayolili pamahele avili lepi na chiyonjokesu, na yula mwayolili padebe apungukiwi lepi.”

Tito na vayaki

16 Nikumsengusa Chapanga mwavikili mugati ya mumtima wa Tito mnogo ngati mtima wenivii nawu nene wa kuvatangatila. 17 Lepi kuvya ayidikili luyupu lwitu, muni avili na mnogo uvaha wa kutangatila, hati ahamwili mwene kubwela kwinu. 18 Pamonga na mwene tikumtuma mlongo mmonga mweitopeswa neju mumisambi yoha ya vandu vevakumsadika Kilisitu, mulihengu laki la kukokosa Lilovi la Bwina. 19 Neju ya ago, mwene ahaguliwi na wa misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu muni avyai muyitu mulugendu lwa kupeleka njombi zitu za uganu, lihengu letihenga ndava ya ukulu wa BAMBU kulangisa kuvya tigana kuvatangatila vandu.

20 Tigana kuyepa lawama zezihotola kuhumalila ndava ya chetiyimalila njombi zenizi zamahele zeziwusiwa. 21 Malolelu gitu ndi kukita bwina, lepi palongola ya mihu ga BAMBU ndu, nambu mewawa palongolo ya vandu.

22 Hinu pamonga na valongo venavo, timtumili mlongo yungi, ndi pamahele timlingili timulolili ana mnogo uvaha wa kutangatila, hati hinu ana mtima neju muni akuvasadika na nyenye. 23 Tito ndi myangu, tikita lihengu pamonga ndava yinu, nambu kuvala valongo vitu vangi vevibwela pamonga navo, venavo ndi vajumbi kuhuma misambi ya vandu vevakumsadika ndi vihenga lihengu ndava ya kuleta utopesa kwa Kilisitu. 24 Hinu, muvalangisa usindimala wa uganu winu, misambi yoha ya vandu vevakumsadika Kilisitu yeyavatumili vahotola kulola kuvya kumeka kwangu ndava yinu kwangabuda.

9

Kuvatangatila vandu vevakumsadika Kilisitu

1 Niganikiwa lepi kuvayandikila nyenye ndava ya kuvapelekela mtangatilu vandu va Chapanga va ku Yudea. 2 Nimanyili chamvii na mtima wa kutangatila, na namekili ndava yinu kulivala lijambu lila palongolo ya vandu va Makedonia. Navajovili, “Valongo vitu va ku Akaya vajitendekili kuhumila mwaka weupitili” Hinu mnogo winu umali kuvakita na vandu vangi vawusa. 3 Hinu, nivatumili valongo vitu avo, muni kujilumba kwitu kukoto kulolekana kuvya malovi gawaka, na ngati chanajovili nyenye mjitendekili neju kuwusa utangatila winu. 4 Yikoto kuvya vandu va makedonia pevibwela pamonga na nene, tivakolela mwakona kujitendekela, penapo tete yati tikola soni ndava tivasadiki neju ndava yinu na nyenye mewa yati mwikola soni. 5 Hinu, yaniganili kuvayupa valongo ava vatilongolela kubwela kwinu vapata kuvika bwina njombi yinu yivaha yetalagini. Yeniyi yati yilangisa njombi iyi muwusili mukugana kwinu lepi kwa kulasimisa.

6 Mukumbuka, mwaimija padebe ibena padebe, mwaimija pavaha ibena pavaha. 7 Hinu, kila mmonga, awusa cheamwili, kwa mtima woha kwa ungolongondi amala kulasimishwa, muni Chapanga amganili yula mwaiwusa kwa sangalusa. 8 Chapanga ihotola kuvapela nyenye pamahele ya gala gemwigana mu mambu goha lukumbi lwoha mvya na kila chindu chemwigana ndi muhotola kutangatila mukila lihengu la bwina. 9 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,

“Mwene iwusa kwa ubwina, akuvapela vangangu.
Ubwina waki uvya magono goha.”
10 Na Chapanga mwakumpela mlimaji na mbeyu na chakulya, yati
akuvapela mewa mbeyu zamwigana, na kuzikita zimela, zikula na
kuvapela mabenu gamahele ndava ya kuwusa kwa mtima wa bwina.
11 Mwene yati akuvapela vindu vyamahele magono goha, muni vandu
vamsengusa Chapanga ndava ya njombi zinu zevipokela kuhuma kwitu.
12 Ndava lihengu lenili la uwusaji lemwihenga lepi ndu, yikuvatangatila
kuvapela vandu va Chapanga maganu gavi nambu yati yikuvakita vandu
va mahele vamsengusa Chapanga. 13 Ndava ya lihengu ilo la kuwusa
kwinu vandu yati vakumulumba Chapanga mukulola uyidakila winu kwa
Kilisitu mukujova, mewa ndava ya mtima winu wa bwina wa kuvapela
vene mtangatila pamonga na vandu vangi. 14 Hinu yati vakuvawombela
nyenye mumtima wa uganu ndava ya mambu gavaha gemhengiwi na
Chapanga. 15 Timsengusa Chapanga ndava ya njombi yaki tete nakuhotola
hati kujova!

10

Pauli akujikengelela ndava ya lihengu laki

1 Nene Pauli namwene mwanilolekana kuvya mpoli penivya pamonga
na nyenye, nambu nilolekana na mkali panivya patali na nyenye,
nikuvayupa neju kwa lipyana na ubwina waki Kilisitu. 2 Nikuvayupa
mkoto kunikita nivya na mkali lukumbi lwe nibwela, muni nina uchakaka
nihotola kuvya na mkali kwa voha vala veviholalela kuvya titama
chimundu. 3 Chakaka titama pamulima, nambu nakukomana ngondo
ngati vandu va pamulima chevitovana. 4 Muni, vindu vyatihengela
kukomanela ngondo yitu lepi vya chimulima nambu makakala ga Cha-
panga gegigwisa ngomi za makoko zoha. Tihalabisa mambu goha ga
udese, 5 na kubomola chindu chechimeka chechivikiwi ndava ya kubela
umanya Chapanga, tikugakamula maholo goha na kugakita gamuyidikila
Kilisitu. 6 Mukasindamala mukuyidakila, tete tijitendelekili kuhukumwa
kila mundu yoyoha angayidakila.

7 Nyenye mlola mambu cha kuvala ndu. Wu, avi mundu yoyoha
mwaiholalela kuvya mwene ndi mundu wa Kilisitu? Ena! Hinu mewawa
atihololela tete kuvya vandu va Kilisitu ngati cheavili mwene. 8 Hati
ngati nimeka neju ndava ya uhotola wetipewili na BAMBU ndava ya
kuvasindamalisa nyenye muusadika lepi kubomola, ndava ya lenilo nikola
lepi soni. 9 Mbwitu muholalela kuvya nigana kuvayogopesa nyenye ndava
ya mayandiku gangu. 10 Mundu ihotola kujova, “Balua za Pauli zikali
na zigegii malovi gegitopa, nambu Pauli mwene peivya pamonga na tete
ndi mundu mpoli na hati peilongela malovi gaki ndi ngati lepi chindu.”
11 Mundu mwaijova chenicho mbanga akumbukayi hoti kuvya mambu
goha giwanangana gala gatiyandika mubalua lukumbi pativya kutali, na
gala getikita lukumbi pativya na nyenye.

12 Hinu ngatihotwi lepi kujivika amala kujiwanangisa vandu vala
vevakujilumba vene. Vandu vevakujikita kuvya vene ndi chipimu cha
kupimila vangi, vandu vevakujiwanangisa vene kwa vene, ndi vayimu.
13 Nambu tete yati timeka lepi neju, kumeka kwenuko yati kwivya kwa
chipimu chila cha lihengu leatigotolili Chapanga, lihengu letiyendelela
kuhenga mewa kwinu. 14 Kumeka kwitu tahumbili lepi mibaka yatavikiwi
lukumbi lwatabwelili kwinu. Kuvaletela Lilovi la Bwina kumvala Kilisitu.

15 Hinu, timekela lepi lihengu levakitili vandu vangi, nambu tisadika
kuvya sadika yinu iyonjokeseka kukula pagati yinu muchipimu cheativikili
Chapanga. 16 Penapo yati tihotola kukokosa Lilovi la Bwina pamulima
wungi, patali na nyenye, ndi timekela lihengu litu, lepi kumekela lihengu
levakitili vandu vangi pandu pangi.
17 Nambu ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Mweimeka amekela
gala geahengili BAMBU.” 18 Mundu mweiyidakiliwa lepi yula mweaku-
jilumbalila mwene, nambu mundu yula mwailumbiwa na BAMBU.

11

Pauli na vamitumi vaudese

1 Mbanga ngamkangamili padebe, hati ngati nene namuyimu! Ena
mkangamala padebe. 2 Nene nikuvawonela wihu nambu wihu wa
Chapanga, muni nyenye ndi ngati msikana kamwali mwetilagini kumgega
ndava ya mgosi mmonga ndu Kilisitu. 3 Nambu niyogopa kuvya ngati
liyoka lila mukuchenjela kwaki lamkongili Eva, akotoka kuvayoka maholo
ginu, na kuleka kujiwusa kwinu muchakaka kwa Kilisitu. 4 Muni mundu
yoyoha mweibwela na kumkokosa Yesu mweavi chingi na yula mwe-
timkokosa, nikuvakangasa ndava nyenye mukumpokela kwa mawoko
gavili, amala muyidikila mpungu amala lilovi la bwina lingi neju na lila
lemwapokili kuhuma kwitu!
5 Kwali ngati nene namdebe kuliku venavo vevakujikemela vene
“Vamitumi vakulu” 6 Pangi nene nimanyili lepi kujova bwina. Nambu
umanya nivii nawu, lijambu lenili tililangisi hotohoto kwinu, kila pandu
na kila lukumbi.
7 Nene nakokwisi kwinu Lilovi la Bwina ga Chapanga changali kugana
luhuna, najihelisi ndava ya kuvakwiha nyenye. Wu, nakitili uhakau?
8 Panahengili lihengu pagati yinu maganu gangu napewili utangatila
kuhuma mumisambi yingi ya vandu vevakumsadika Kilisitu. Nihotola
kujova kuvya navanyagili vindu vyavi muni nihotola kuvahengele lihengu
nyenye. 9 Panakavili na nyenye namng'aili lepi mundu yeyoha panaganili
maganu, valongo vevahumili Makedonia vaniletili kila chindu chenaganili.
Natumili luhala neju nikotoka kumng'aha mundu yeyoha yula muni nipata
vindu venigana mu njila yoyoha yila, ndi yati niyendelela kukita mewa.
10 Ngati chakaka yila ya Kilisitu cheyivili mugati yangu, kawaka mundu
yoyoha mweihotola kunibesa kumekela lijambu lenilo popoha pamulima
wa Akaya. 11 Ndava kyani nijova chenicho? Ndava muni nivaganili lepi
nyenye? Chapanga amanyili kuvya nivaganili!
12 Yati niyendelela kukita ngati chanikita hinu, muni nikotoka kuvapela
fwasi vala vevakujikemela vamitumi vakulu, vevilonda fwasi ya kumekela
kuvya vikita lihengu ngati tete. 13 Muni, venavo ndi vamitumi vaudese,
vikita lihengu la udese vevajikita ngati vamitumi va chakaka va Kilisitu.
14 Lijambu la kukangasa lepi, muni hati Setani mwene akujikita kuvya
mtumu wa kunani wa lumuli! 15 Hinu ndi lijambu lepi la kukangasa
kuvya na vanalihengu va Setani navene vakujikita kuvya vanalihengu
va mambu gabwina palongolo ya Chapanga. Mwishu wavi yati vipata
uhamula kulandana na matendu gavi.

Pauli ing'ahika ndava ya utumi waki

16 Nijova kavili. Mundu akotoka kuniholalela kuvya namyimu, nambu
ngati muhomela chenicho, hinu muniyidakila ngati namyimu, muni
na nene nivya chindu chakujimekela padebe. 17 Chanijova hinu lepi

chila chalagizi BAMBU, kuvala lijambu lenili la kumekela, nijova ndu kujova mundu muyimu. 18 Ndava muni vamahele vimeka ngati vandu va pamulima chevimeka, na nene mewa yati nimeka. 19 Nyenye ndi muhololela muvi na luhala, ndi mana mukuvasindimalila hati vayimu! 20 Mukumsindimalisa hati mundu mweakuvakita nyenye vavanda, mundu mweakuvanyaga vindu vinu, mweakuvahindalila, mweakuvavevesa na kuvatova kumihu! 21 Nikola soni kujova, tavi lepi na makakala ga kuhenga aga.

Nambu ngati avi mundu yoyoha mweihotola kumeka, nijova ngati mundu namyimu, mewawa nene nijova chakaka yati nimeka. 22 Vandu vala va ku Ebulania? Na nene mewa. Wu, vene ndi Vaisilaeli? Na nene mewa. Wu, vene ndi vachiveleku va Ibulahimu? Na nene mewa. 23 Vene ndi vanalihengu va Kilisitu? Na nene mewa, nijova ago chilupengu. Nene ndi muhengaji neju wa Kilisitu kuliku vene. Nene nihengi lihengu lelinonopa neju, nitamili muchifungu pamahele, nitoviwi pamahele neju na navili papipi kufwa pamahele. 24 Mala mhanu natoviwi na ndomondo alobaini yipungula yimonga na Vayawudi. 25 Natoviwi na mchapilu mala zidatu, natoviwi maganga mala yimonga. Mala yidatu nadenyikiwi na watu munyanja, na mwenumo nagonili lepi mbaka lukela na kuwela muhi woha. 26 Pamahele mulugendu lwangu, nisumwiki mumifuleni kumema manji, kuhuma muvanyagaji vakolonjinji vayangu, kuhuma kwa vandu vangali Vayawudi. Na kuhuma kumujini, kulugangatu na munyanja na kuhuma kwa valongo vaudese. 27 Nikitili lihengu na kung'ahika, nigonili lepi pamahele ndava ya lihengu, kuni nivii na njala na njota. Pamahele nitamii na njala na kutama changali nyula za kunigubika pambepu. 28 Pamonga na gangi gamahele, mewa kila ligono niholela misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu voha. 29 Ngati mundu yoyoha atotokili mewawa na nene nitotokili na mundu yoyoha akalongoswa mukubuda, mewa nene niviniswa mtima.

30 Yikaniganayi kumeka, ndi yati nimekela kutotokela kwangu. 31 Chapanga Dadi wa BAMBU Yesu, liina laki lilumbiwa magono goha. Mwene amanyili kuvya nijova lepi udese. 32 Panakavi ku Damasko, mkulu wa muji, mwavili pahi ya nkosi Aleta, avikii ulonda pamuji wa Damasko muni anikamula. 33 Nambu vakanivika mulidengu livaha, na kunihelesa kuvala kupitila fwasi yeyavi muluwumba lwa muji, naholwiti mumawoko gaki.

12

Njozi na magubukulo ga Pauli

1 Yati nijilumba hati ngati chabwina lepi! Nambu hinu yati nijova ndava ya njozi na ugubukulo weanipelili BAMBU. 2 Nimmanyili mundu mmonga mweamsadiki Kilisitu, ndi miyaka kumi na mcheche yeyipitili atoliwi mbaka kunani neju kwa Chapanga. Kwali ngati avi kwenuko muhiga amala mumpungu, Chapanga ndi amanyili. 3 Niwuyila kujova, nimanyili kuvya mundu mwenuyo atoliwi mbaka kunani. Nambu kwali ngati avili kwenuko kwa higa amala kwa mpungu, Chapanga ndi amanyili. 4 Kwenuko ayuwini mambu gamfiyu ndi hati mundu nakuganikiwa kugajova. 5 Hinu, yati nimekela ndava ya mundu wa namuna yeniyo, lepi ndava ya nene namwene, ndi ndava ya kutotokela kwangu. 6 Kuvya nigana kumeka nganivili lepi namuyimu hati padebe, muni nganijova

uchakaka ndu. Nambu nimeka lepi, mbwitu mundu aniholalela neju ya
chila cheakuchiwona nihenga neju wumi wangu.
7 Nambu, ndava ya mambu aga gakulu genigubukuliwi gakotoka
kunigalisa umeka, nasopiwi mvinisu muhiga ngati kuhomwa na minga,
mweavi ngati mjumbi wa Setani mweakuning'aha, muni nikotoka kumeka
neju. 8 Namuyupili neju BAMBU mala datu muni chindu chenicho
cheniwuka. 9 Nambu anijovili, “Ubwina wangu wikukola, muni uhotola
wangu witimaliswa neju mukutotokela kwangu ndava yeniyo yati nimeka
neju kwa luheku.” Muni nimemeswa na uhotola wa Kilisitu. 10 Hinu
niyidikila kuvya nitotokili, kuuveveswa na maligu na kutyalatyala na
mang'ahiso ndava ya kuhengela Kilisitu, muni penitotokela ndi penivya
na makakala.

Pauli akuvahololela Vakolinto

11 Nivii ngati namyimu, nambu nyenye munilasimisha kuvya chenicho.
Nyenye ndi mwaganikiwi kunilumba. Muni, hati ngati nene chindu
lepi, nambu nene mdebe lepi kuliku avo vevakujikemela vene “Vamitumi
vakulu” 12 Chinamtiti na makangaso gakunilangisa nene kuvya ndi
mtumi, gahengiki pagati yinu kwa kukangamala woha. 13 Wu, chindu
kiki navahengili lepi nyenye chenivahengili misambi yingi ya vandu
vevakumsadika Kilisitu vangi, pangi ndava muni nene nivang'ahili lepi
kupata utangatila winu? Chondi munilekekesa mukuvabudila kwenuko.
14 Hinu nijitendekili kubwela mala ya datu kwinu, na yati nikuvang'aha
lepi. Muni chanilonda lepi vindu vinu nambu mwavene nyenye. Hinu
tiyovalili kulola dadi na nyina vakuvavikila vindu vana vavi, nambu
tiyovalili lepi kulola vana vakuvavikila vindu dadi na nyina wavi.
15 Nene nijitendekili kutumila kila chindu chenivili nachu, hati kujiwusa
namwene, kwa kuvatangatila nyenye. Wu, yati mukunigana padebe
ndava muni nene nivaganili nyenye neju?
16 Hinu yati mwiyidikila kuvya navi lepi ndwika kwinu. Nambu pangi
mundu yungi yati ijova, “Ndava muni Pauli achenjili avakongili.” 17 Wu,
nene navatolili vindu vinu mu njila ya mjumbi yoyoha mwena mtumili
kwinu? 18 Nene namyupili neju Tito, namtumili kwinu na mlongo witu
yungi. Wu, Tito atolili vindu vinu? Wu, mmanyili lepi kuvya tete maholo
gitu na lugendu lwitu ndi lumonga?
19 Pangi muholalela kuvya mbaka hinu tikujikengela tavete palongolo
yinu! Nambu, tijova mambu aga palongolo ya Chapanga kuni tiwungini
na Kilisitu. Mambu aga goha, vaganu vangu ndi ndava ya kuvatangatila
nyenye. 20 Niyogopa, pangi panibwela kwinu yati nikuvakolela ngati
chenigana nene, na nyenye munilola ngati chemwigana nyenye nivyai,
Niyogopa pangi kwivya na ngondo, wihu, kujovana, mhutanu kumeka,
kuheha na chitututu. 21 Niyogopa pangi lugendu lwenibwela kavili.
Chapanga wangu yati akunikita nikola soni palongolo yinu, na nene
yati nivavembela ndava ya vamahele va vala vevambudili Chapanga,
nambu vamuwuyili lepi Chapanga ndava ya uhakau wavi, ugoni na mnogo
uhakau wevakitili.

13

Pauli imakisila mumalagizu kwa vandu vevakumsadika Kilisitu

1 Hinu ndi mala yangu ya datu yenikuvagendelela kwinu. Ngati
chegijova Mayandiku Gamsopi “Kila lijambu yati lihamuliwa muvandu
vevagawene vavili amala vamahele.” 2 Namali kuvajovela, ngati chayavili

lugendu lwangu lwa pili, hinu nijova kavili kuni nivii kutali, vala voha vevakitili uhakau veviyendelela kuhenga uhakau pamonga vangi vala, penibwela nikuvahengela lepi lipyana. 3 Mukujilolela mwavene uchakaka wemwigana kuvya Kilisitu ijova na nyenye mu njila yangu. Kwinu Kilisitu atotokili lepi, nambu yati ilangisa makakala gaki pagati yinu. 4 Hati ngati akomiwi na kuvambiwa pamsalaba ndava ya kutotokela, nambu hinu itama muuhotola wa Chapanga. Tete mewa titotokili mukuwungana nayu nambu yati tivya na wumi pamonga nayu muni tihotola kuhenga lihengu pagati yinu.

5 Mujilingulila bwina mwavene muni mumanya ngati chakaka musindamili musadika, mjilola mwavene. Wu nakujimanya ngati Yesu Kilisitu avili mugati yinu? Ngati lepi ndi nyenye mshindwili. 6 Nambu nisadika kuvya nyenye mwimanya kuvya tete tashindwili lepi. 7 Tikumuyupa Chapanga mkoto kukita uhakau wowoha, nambu lepi ndava muni tilolekanayi na vandu kuvya ngati tavandu vetihotwili, ndi muni mkita gabwina, hati ngati tete tiwonikini kuvya tishindwili. 8 Muni nakuhotola kuubela uchakaka, uhotola wetivili nawu ndi wa kuyendeleza uchakaka. 9 Tiheka muni tete lukumbi petatotokili, nambu nyenye muvi na makakala, ndava yeniyo tikuvayupa mkoto kupungula chochoha. 10 Hinu, niyandika balua iyi kuni nivii kutali, muni nikahika kwinu nikotoka kuganikiwa kuvya mkali kwinu, mu kuhengela uhotola wenipelili BAMBU, ndi uhotola wa kuvasindimalisa sadika yinu nambu lepi uhotola wa kuvagwisa.

11 Hinu, valongo hinu nikuvalaga! Mkoto kupungukiwa na chindu na mukamula malagizu gangu, muvya na liholo limonga, mtama kwa uteke. Nikumuyupa Chapanga mweileta uganu na uteke avyai pamonga na nyenye.

12 Mjambusana mukulangisa uganu.

13 Vandu voha va Chapanga kwitu vakuvajambusa. 14 Ubwina wa BAMBU Yesu Kilisitu na uganu wa Chapanga na umonga wa Mpungu Msopi, uvyai pamonga na mwavoha nyenye.

Balua ya Pauli kwa Vagalatia

Ulongolelu

Mtumi Pauli ndi mweayandiki chitabu ichi pagati ya mwaka wa 48-57, peamali kuvelekewa Kilisitu na avayandikili misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu pamulima wa Galatia yeyalongoswayi na Valumi. Vasomi vimanya lepi uchakaka kuvya lukumbi iyandika balua iyi avi koki nambu yihotoleka avi kumuji wa Efeso amala Kolinto.

Pauli avayandikili vandu voha vevakumsadika Kilisitu, Vayawudi na vandu vangali Vayawudi, mumisambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu pamulima wa Galatia ayandiki ndava ya kubesa mawuliwu ga udese gegajovili kuvya yiganikiwa kwa vandu vevakumsadika Kilisitu valanda malagizu ga Vayawudi kuhuma mu Lilaganu la Kadeni, neju kudumula jandu. Kwavili na msambi wa vandu pagati ya vamsadika vevavili Vayawudi vevaganayi vamsadika vangali Vayawudi vadumuliwa jandu. Mewa vavi na makotesi gamahele gegabela uhotola wa utumi wa Pauli. Pauli aukengalili utumi waki kwa kudandaula malovi gaki mwene (musula ya 1:11-2:14). Na kuyikengelela Lilovi la Bwina mukujova kuvya usangula wipatikana mu njila ya kumsadika Yesu Kilisitu ndu (musula 2:16). Mulijambu lenili ndi Chapanga ilangisa uganu waki na lepi matendu ga vandu.

Gegavi

Pauli itumbula balua yaki mukuvajambusa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Galatia (musula ya 1:1-5).

Kangi Pauli idandaula na mambu gaki mwene na kukengelela gala geiwula na kulangisa chealingili kutama kwa kulanda malagizu nambu yahotoliki lepi (musula ya 1:6-2:21).

Kavili idandaula neju ndava ya lihengu la malagizu na ubwina wa Chapanga muusangula (musula ya 3-4).

Neju ya ago akuvapela malagizu ndava ya kutama bwina mukumsadika Kilisitu (musula ya 5:6-10).

Pauli imakisila balua yaki kwa jambu na kuvayupa vakumbuka kuvya, kung'anamuswa na Chapanga na kuvya mundu wa mupya ndi chabwina neju kuliku malagizu gegihengeka muhiga ngati kudumula jandu (musula ya 6:11-18).

1 Nene namtumi Pauli mwenikemiwi kuvya mtumi lepi kwa kuhaguliwa
na vandu mewa lepi kwa makakala ga mundu, nambu kwa uhotola wa
Yesu Kilisitu na Chapanga mweamyukisi Yesu, 2 na valongo voha mwemuvi
pamonga na nene, tikuvajambusa msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu va ku Galatia.
3 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na
BAMBU witu Yesu Kilisitu.
4 Kilisitu ajiwusili mwene avya luteta ndava ya kumbudila kwitu
Chapanga ndava ya maganu ga Chapanga Dadi witu muni atisangulayi
kuhuma pamulima uwu uhakau wa hinu. 5 Chapanga alumbiwa magono
na magono goha gangali mwishu! Ena.

Kawaka Lilovi la Bwina Lingi

6 Nikangasa neju kulola kuvya kanyata mukumleka wuli Chapanga,
mweavakemili nyenye kwa ubwina wa Yesu Kilisitu, na mukulilanda lilovi

la Bwina ya namuna yingi. 7 Chakaka kawaka Lilovi la Bwina la Chapanga
lingi, nambu vavi vandu vevakuvayagisa, vevigana kung'anamusa Lilovi
la Bwina la Kilisitu. 8 Nambu hati ngati mmonga winu amala mtumu
kuhuma kunani kwa Chapanga, akavakokosela Lilovi la Bwina chingi
na lila letivakokosili tete, hinu mwenuyo apewayi likoto na Chapanga.
9 Tamali kuvajovela mambu aga kadeni, na nene nikugawuyila kavili,
mundu akavakokosela Lilovi la Bwina lelivii chingi na lila lemwapokili,
ndi apewa likoto na Chapanga!
10 Hinu kujova ago kulangisa kuvya nilonda vandu vaniyidakila? Lepi!
Nigana kuyidakiliwa na Chapanga. Amala nilonda kuvaganisa vandu?
Kuvya ngati nilonda kuvaganisa vandu, nganivii lepi muhengaji wa
Kilisitu.

Chapanga akumkemela Pauli

11 Valongo vangu, nikuvagana mumanya kuvya Lilovi la Bwina leni-
vakokosili lepi ujumbi kuhuma kwa mundu. 12 Ndava muni nene
nakuyipokela kuhuma kwa mundu amala kuwuliwa na mundu, nambu
kwa kugubukuliwa na Yesu Kilisitu mwene.
13 Muni muyuwini malovi ga mambu gangu chanatamili kadeni, mu
njila ya Vayawudi ya kumuyupa Chapanga, kuvya nawung'aisi neju
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na kuvakomakesa. 14 Namwene
navahotwili vayangu va ntanga yangu mu njila ya Vayawudi ya kumuyupa
Chapanga najikangamilisi neju kukamula mivelu ya vagogo vangu.
15 Nambu Chapanga, kwa ubwina waki ndi amali kunihagula kwakona
nangavelekewa, anikemili nimhengelayi, 16 Peanigubukulili Mwana waki
muni nikokosa Lilovi la Bwina ndava ya Yesu Kilisitu kwa vandu vangali
Vayawudi, changali kuyupa maholo ga vandu, 17 amala changahamba hoti
ku Yelusalemu kwa vala vevalongolili kuvya vamitumi, ndi nahambili
hoti ku Alabia, kangi nikawuya ku Damasko. 18 Hinu, payamaliki
miyaka yidatu, ndi penakahambili ku Yelusalemu kukonganeka na Kefa
mweikemiwa mewa Petili, natamili kwaki mu magono kumi na mhanu.
19 Nambu namuweni lepi mtumi yungi nga Yakobo mwene, mlongo waki
BAMBU.
20 Genikuvayandikila ndi ga chakaka, Chapanga agamanyili, nikuva-
jovela lepi ga udese.
21 Mwanakandahi nihambili ku mulima wa Silia na Kilikia. 22 Lukumbi
lwenulo, namwene navi nangawonekana na msambi wa vandu vevakum-
sadika Kilisitu va ku Yudea. 23 Chevachimanyili ndi chila ndu chevayuwini,
“Mundu yula mweating'aili hoti, hinu akuyikokosa sadika yilayila yeagana
kuyiyongomesa!” 24 Hinu, vakamulumba Chapanga ndava ya nene.

2

Pauli iyidakiliwa na vamitumi vangi

1 Payamaliki miyaka kumi na mcheche, nikahamba kavili ku
Yelusalemu, pamonga na Banaba na Tito. 2 Nahambili ndava ya ugubukulo
weanipeli Chapanga. Hinu panakonganiki nawu vene vachilongosi ndu
pachiepela ndi navadandaulili ujumbi wa Lilovi la Bwina lenakokosai
kwa vandu vangali Vayawudii. Nahengili genago muni lihengu lenimali
kuhenga, na lenihenga hinu likoto kuvya waka. 3 Hati muyangu
Tito mwenalongosini nayu, pamonga ndi Mgiliki, nambu nakuganikiwa
kudumula jandu. 4 Pamonga kwavili na vavajikitili vamsadika vayitu
vevaganili adumuliwa jandu. Vandu venavo vajiyingisi kwa kuchenjela na

umang'omesi kulekekeswa kwitu kwetivi naku mukujiwunga na Kilisitu Yesu, muni vatikita vavanda. 5 Nambu nakuyidakilana nawu hati padebe, muni uchakaka wa Lilovi la Bwina usigalila na nyenye magono goha.

6 Vandu venavo vevijovekana kuvya vachilongosi, ngati chakaka vachilongosi amala lepi, chindu lepi kwa nene muni Chapanga ihamula lepi ndava ya kulola mambu ga kuvala, vandu avo vana maholo lepi gakuniyonjokisa. 7 Pahali paki ndi vamanyili kuvya Chapanga anigotolili lihengu la kukokosa Lilovi la Bwina kwa vandu vangali Vayawudi ngati Petili cheatumwili kukokosa kwa Vayawudi. 8 Ndava muni Chapanga mweamhotwisi Petili kuvya mtumi kwa Vayawudi, ndi yuyoyo mweanihotwisi nene kuvya mtumi kwa vandu vangali Vayawudi. 9 Hinu, Yakobo Kefa na Yohani vevawonikini kuvya vachilongosi vakulu, vamanyili kuvya Chapanga anipeli lihengu lenili la bwina, ndi vatikamwili mawoko tete, nene pamonga na Banaba kulangisa kuvya tavamonga. Nambu tete yatiganili tikahenga lihengu pagati ya vandu vangali Vayawudi navene pagati ya Vayawudi. 10 Nambu vatiyupili chindu chimonga tivakumbuka vangangu vevavi mu msambi wa vandu vamsadika, ndi lijambu lenikangamala kulihenga.

Pauli akumhakalila Petili

11 Nambu Petili peabwelili ku Antiokia nambelalili hotohoto palongo ya vandu muni abudili neju. 12 Kwakona kubwela pagati ya vandu vangi vevatumwili na Yakobo, Petili avi mukulya pamonga na vandu vangali Vayawudi. Nambu pevamali kuhika vandu vala, ndi ajibagwili na alekili kulya pamonga na vandu vangali Vayawudi, ndava ya kuyogopa chikundi cha vandu vevilasimisha vandu vangali Vayawudi kudumuliwa jandu. 13 Hati valongo vangi Vayawudi vamyidakili Petili muchitendu chila cha uhomela, ndi Banaba namwene akahutwa na uhomela wavi. 14 Hinu panawene mambu gevihenga gilandana lepi na uchakaka wa Lilovi la Bwina, nikamjovela Kefa palongolo ya vandu voha, “Pamonga veve wamuyawudi, utama ngati vandu vangali Vayawudi ndi lepi ngati Myawudi! Hinu uhotola wuli kulinga kuvajovela kwa makakala vandu vangali Vayawudi kutama kuvya ngati Vayawudi?”

Vayawudi na vandu vangali Vayawudi visanguliwa kwa kusadika

15 Chakaka, tete Tavayawudi cha kuvelekewa, lepi tavandu vangali Vayawudi “Vevikemelewa vevakumbudila Chapanga!” 16 Nambu timanyili kwa chakaka mundu nakuvalangiwa mweakumganisa Chapanga mukuyidakila malagizu, nambu ndu kwa kumsadika Yesu Kilisitu. Na tete mewa timsadika Yesu Kilisitu muni tivalangiwa vetimganisa Chapanga kwa mu njila ya kumsadika Yesu Kilisitu, lepi ndava ya kuyidakila malagizu. 17 Nambu, kuvya tavete, mukulonda kuvalangiwa kumganisa Chapanga kwa kuwungana na Kilisitu, tawonekini kuvya vetikumbudila Chapanga, wu, Kilisitu ndi mweakuvakita vandu vambudila Chapanga? Lepi! 18 Nambu yikavya nijenga kavili malagizu genabomwili, hinu nene nilangisa kuvya nambudaji. 19 Malagizu gahengili nimanyayi kuvya niganikiwi kufwa ndi nafwili muni nihuma muuhotola wa malagizu, muni nitama ndava ya Chapanga na nene nikomiwi pamonga na Kilisitu pamsalaba. 20 Nambu lepi nene mwenitama nambu Kilisitu, itama mugati yangu, lepi namwene kavili, nambu Kilisitu ndi avi muhiga yangu, na wumi wenivii nawu nitama kwa sadika, sadika mu Mwana wa Chapanga, mweaniganili hati kuwusa wumi waki ndava yangu. 21 Nakugana kubela

ubwina wa Chapanga. Ngati Mundu iyidakiliwa mbwina palongolo ya Chapanga kwa kuyidakiliwa na malagizu, hinu Kilisitu afwili waka.

3

Malagizu amala Sadika

1 Nyenye Vagalatia vayimu! Ndi yani mweavahavili? Malovi ga kuvambiwa Yesu Kilisitu gajoviwi hotohoto palongolo yinu. 2 Nigana kumanya chindu chimonga kuhuma kwa nyenye, wu, mwapokili Mpungu wa Chapanga ndava ya kuyidakila malagizu amala ndava ya kuyuwana kusadika Lilovi la Bwina? 3 Uyimu winu uvi wuli? Nyenye mwatumbwili goha kwa utangatila wa Mpungu wa Chapanga, wuli hinu mwigana kumalakisa kwa makakala ginu mwavene? 4 Wu, mambu goha gegavakolili nyenye gawaka? Nakuhotoleka! 5 Wu, Chapanga avapelili Mpungu waki na kukita chinamtiti pagati yinu ndava mwilanda malagizu, amala ndava mwiyuwana Lilovi la Bwina na kusadika?

6 Mlola luhumu lwa Ibulahimu ngati Mayandiku Gamsopi chegijova, mwene amsadiki Chapanga, ndi mwene awonikini mbwina palongolo ya Chapanga. 7 Hinu mumanya kuvya vala vevakumsadika Chapanga ndi chakaka vana va Ibulahimu. 8 Mayandiku Gamsopi gijova kuhuma kadeni kuvya Chapanga yati akuvavalangila vandu vangali Vayawudi kuvya vabwina palongolo yaki mu njila ya sadika. Ndava Chapanga amkokosili hoti Lilovi la Bwina Ibulahimu, “Vandu va milima yoha yati vimotisiwa ndava ya veve.” 9 Hinu, vala vevisadika yati vimotisiwa pamonga na Ibulahimu mweisadika.

10 Ndava muni vandu voha vevihuvalila kuyidakila gegiganikiwa na malagizu, vavi mulikoto muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Yoyoha mwangakamula goha gegayandikwi muchitabu cha malagizu ndi avili mulikoto.” 11 Ndi hotohoto kuvya kawaka mundu mweivalangiwa kulolekana mbwina palongolo kwa malagizu, ndava muni mweilolekana mbwina palongolo ya Chapanga yati itama kwa sadika. 12 Nambu malagizu yihumila lepi kusadika, nambu Mayandiku Gamsopi gijova, “Mweiyidakila gegiganikiwa mu Malagizu yati itama.”

13 Kilisitu atigombwili tete kuhuma mulikoto la malagizu, mukujitolela likoto ndava yitu, muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Mundu yeyoha mweavambiwi pamkongo ana likoto.” 14 Lijambu lenili lahengiki muni mota yeapewili Ibulahimu yivahikila vandu vangali Vayawudi mu njila ya Kilisitu Yesu, muni musadika timpokela Mpungu Msopi mweatilagazili Chapanga.

Malagizu na lilaganu

15 Valongo vangu, yati nikuvapela luhumu lwa wumi witu wa magono goha, vandu vavili vakakita lilaganu kwa kulapa, kawaka mundu kudenya amala kuyonjokesa chindu mu lilaganu lenilo. 16 Hinu, Ibulahimu alagaziwi na Chapanga, mwene pamonga na “Vachiveleku vaki mayandiku gijova lepi, na chiveleku chaki,” Yani ndi mmonga ndi Kilisitu. 17 Chenichi ndi chenijova, Chapanga avikili lilaganu laki na Ibulahimu. Payapitili malagizu miyaka miya mchache na selasini ndi malagizu peyaletiwi. Malagizu genago nakuhotola kulidenya amala kuhungula lilagizu la Chapanga. 18 Ngati njombi yeniyi ya Chapanga ngayihuvalili uyidakila wa Malagizu, hinu njombi yeniyo ngayihuvalili lepi lilaganu la Chapanga. Nambu Chapanga kwa ubwina waki ampelili Ibulahimu njombi yeniyi ndava ya lilaganu leampeli Ibulahimu.

19 Hinu malagizu gana lihengu loki? Yayonjokiswi muni kulangisa
kubuda, mbaka peibwela chiveleku cha Ibulahimu yula mweapewili
lilaganu lila. Malagizu gegaletiwi na mtumu wa kunani kwa Chapanga
muchiwoko cha mtepulanisi Musa. 20 Nambu mtepulanisi iganikiwa lepi
ngati lijambu lene likumvala mundu mmonga, na Chapanga ndi mmonga.

Ndava ya malagizu

21 Wu, malagizu gibelana na lilaganu la Chapanga? Lepi hati padebe!
Muni kuvya uhumili mu malagizu gegakuvapela vandu wumi, ndi
ngatiwonikini vabwina palongolo ya Chapanga kwa kuyidakila malagizu.
22 Nambu lepi, Mayandiku Gamsopi gamali kujova kuvya mulima woha
uvi uvanda wa kumbudila Chapanga. Muni vevisadika vapewayi njombi
yila yeavalagazili Chapanga, mukumsadika Yesu Kilisitu.
23 Nambu kwakona kubwela sadika yila, nambu takungiwi na mhilu
ngati vafungwa mbaka payabweli sadika yigubukuliwayi. 24 Hinu
malagizu gavi na makakala panani yitu mbaka pahaikili Kilisitu, muni
tilolekana vabwina palongolo ya Chapanga. 25 Nambu ndava sadika yimali
kubwela, tete nakuvya kavili pahi ya uhotola panani yitu.
26 Mu njila ya sadika nyenye mwavoha ndi vana va Chapanga mukuwun-
gana na Kilisitu Yesu. 27 Muni mwavoha nyenye mwemubatiziwi na
kujiwunga na Kilisitu, mutama ngati Kilisitu cheigana mutama. 28 Kawaka
kavili mbagulanu pagati ya Vayawudi amala Vandu vangali Vayawudi,
vavanda amala vandu mwemlekekiwi, kawaka mgosi amala mdala, muni
mwavoha ndi mwavamonga mukuwungana na Kilisitu Yesu. 29 Ngati
nyenye ndi vandu va Kilisitu ndi chiveleku cha Ibulahimu ndi yati
mwipewa lilaganu lila leajovili Chapanga.

4

1 Hinu, nijova kuvya, mhali, akavya akona mwana, iwanangana na
mvanda pamonga ndi mhali wa vindu vyoha. 2 Lukumbi lwenulo lwoha,
ivya mu mawoko ga vevakumulela na vandu vevakumuyunga, mbaka
lukumbi lweluvikiwi na dadi waki lutimila. 3 Mewawa tete patavili takona
kukangala musadika, tavi vavanda va mzuka vachilongosi va mulima.
4 Nambu lukumbi lwabwina palwatimili, Chapanga amtumili mwana waki
mweavelekiwi na mdala, akatama muulongosi wa malagizu ga Vayawudi,
5 ndava avagombola vala vevavi pahi ya malagizu muni tete tikitiwa vana
va Chapanga.
6 Ndava muni nyenye hinu ndi vana vaki, Chapanga amtumili Mpungu
wa Mwana waki mumitima yinu, Mpungu wewivemba “Aba” Ndi “Dadi.”
7 Hinu veve wamvanda lepi kavili, nambu wamwana, Chapanga alavapela
nyenye gala goha geavalagazili kuvapela.

Pauli akuvaholalela Vagalatia

8 Kadeni pemwammanyili lepi Chapanga, ndi mwaihengili michapanga
ya waka, lepi Chapanga wa chakaka. 9 Nambu hinu, ndava mumanya
Chapanga, amala tijova mwimanyikana na Chapanga, mwihotola wuli
kuwuya kavili kwa vala mizuka yingangu na yangali makakala? Hati
kugana kuvahengela kavili? 10 Mwakona mwilanda magono gakulu, ga
miyehi na lusenje na miyaka. 11 Niyogopa pangi lihengu lanahengili ndava
yinu liyagili waka!
12 Valongo vangu, nikuvayupa neju mvya ngati nene, muni hati nene
nivii ngati nyenye. Nakunihengela uhakau wowoha. 13 Nambu mwimanya

kuvya utamu wangu ndi wanipeli fwasi ya kukokosa Lilovi la Bwina mala
ya kutumbula lukumbi. 14 Pamonga utamu wangu wavili mang'ahiso
kwinu, nambu likumbi lula mwenivevisi lepi amala kunibela ndava
ya utamu wangu pamonga vavakofii kukita ago. Nambu mwanipokili
ngati mtumu wa kunani wa Chapanga, ngati kuvya Kilisitu Yesu mwene.
15 Mwavi na luheku, hinu chihumili kyani? Chakaka nikuvajovela kuvya
lukumbi lula ngamuhotwili hati kutupula mihu ginu na kunipela nene.
16 Hinu wu, ndi na likoko winu ndava ya kuvajovela uchakaka?
17 Vandu vangi avo vevakuvang'aikila nyenye, maholo gavi, lepi gab-
wina. Vigana kuvabagulana na nene muni nyenye muvang'aikila vene.
18 Chakaka ndi lijambu la bwina kuvang'aikila vangi mu mambu gabwina,
lepi ndu lukumbi penivya na nyenye. 19 Vana vangu, mewawa ngati
mau mweavi na ndumbu cheivya na lipyanda la kuveleka, ndi nene
mewawa chening'aika mewa ndava yinu mbaka pemwitumbula kutama
ngati chatamili Kilisitu. 20 Ngati kuvya nivya pamonga na nyenye hinu,
muni nganimanyili ukangamisu weuganikiwa ndava yinu! Nivii na
wogohi neju na nyenye!

Mawuliwu kuhuma kwa Hagali na Sala

21 Mnijovela mwavene mwemgana kulongoswa na malagizu, wu,
mwiyuwana malagizu chegijova? 22 Yiyandikiwi mu Mayandiku Gamsopi
kuvya Ibulahimu avili na vana vavili, mmonga kwa mdala mvanda
na yungi mumdala mwealekekswi. 23 Mwana wa mdala mvanda yula
avelikwi ndu, nambu yula wa mdala mwealekekiswi avelikwi ngati
chevivelekewa vandu vangi. 24 Mambu genaga ndi luhumu, vamau venavo
vavili ndi luhumu lwa malaganu gavili, la kutumbula lila la kuchitumbi
cha Sinai, likumvala Hagali, na vana vaki vevivelekewa muuvanda.
25 Hagali iyima pahali pachitumbi cha Sinai weuvi Alabia, ndi luhumu
lwa Yelusalemu ya hinu, yeyivii muuvanda na vana vaki. 26 Nambu
Yelusalemu ya kunani kwa Chapanga ndi muji weulekekiswi, wene ndi
nyina witu. 27 Muni yiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi,

“Uheka, vangaveleka,
luluta kwa lwami luheku, vangaveleka mwana,
muni vana va yula mwealekiwi ndi vamahele
kuliku va yula mweagegiwi.”

28 Hinu, valongo vangu, nyenye ndi vana va Chapanga ndava
lilaganu laki ngati cheavili Izaki. 29 Nambu ngati magono gala
mwana mweavelekiwi ngati chevivelekewa vandu vangi amung'aili yula
mweavelekiwi kwa makakala ga Mpungu wa Chapanga, mewawa na
magono aga. 30 Nambu Mayandiku Gamsopi gijova wuli? Gijova “Mvinga
mau mvanda pamonga na mwana waki, muni mwana wa mvanda ihala
lepi pamonga na mwana wa mau mwealekekiswi.” 31 Hinu valongo, tete
lepi vana va mvanda nambu va mau mwealekekiswi.

5

Kilisitu atilekekesi

1 Kilisitu atilekekisi muuvanda, aganili tisigalila valekekeswa. Hinu
ndi mkangamala kuyima ndi mkoto kuyidakila kavili kuvya pahi ya
lingolingoli la uvanda.
2 Myuwanila! Ndi nene Pauli mwenijova na nyenye! Ngati muyidakili
kudumuliwa jandu, Kilisitu yati iwonekana chindu lepi kwinu. 3 Nijova

kavili hotohoto, mundu yoyoha mweiyidakila kudumula jandu yikumgana
kuyidakila Malagizu goha ga Musa. 4 Ngati mwilinga kuhengewa gabwina
mu njila ya malagizu, ndi mujibagwili kutali na Kilisitu, muvi kutali na
ubwina wa Chapanga. 5 Nambu tete kwa upandi witu, tilindila kwa
huvalila ya makakala ga Mpungu Msopi tukitiwa vabwina palongolo ya
Chapanga mu njila ya sadika. 6 Ndava muni tiwungini na Kilisitu Yesu,
kudumuliwa jandu amala changadumuliwa chindu lepi, chechiganikiwa
sadika yeyilangiswa kwa kuganana.

7 Lugendu lwinu lwa bwina! Yani, hinu mweavabesili kuuyidakila
uchakaka? 8 Mweahengili chindu chenicho lepi Chapanga mweavakemili.
9 “Mawuliwu aga ga udese ngati ngemeku yidebe lelitutumusa lilundu
loha la uhembe,” 10 Ndava ya kuwungana kwitu nihuvalila pavaha kuvya
nyenye nakuvya na usindímala wa namuna yingi. Ndi mundu yeyoha
mweakuvang'aha yati iamuliwa na Chapanga.

11 Nambu muupandi wangu, valongo vangu, ngati kwakona nikokosa
kuwuya yikuvagana kudumuliwa jandu, ndava kyani hinu nakona
ninyagiwa? Kuvya ago, makokosa gangu ndava ya msalaba wa Kilisitu
yagileta mtahu. 12 Nilola chabwina vala vevakuvang'aha kudumuliwa
jandu kwa makakala mbanga ngavajitenili vene!

13 Valongo vangu nyenye, mwakemeliwi mlekekeswa. Nambu
kulekekeswa kwenuko kukoto kuvya chidetelu cha kulanda mnogo uhakau
wemuvelikwi nawu, nambu yikuvagana kutumikila kwa uganu. 14 Muni
malagizu goha gitimiliswa mukuyidakila amuli yeniyi yimonga, “Mgana
muyaku ngati cheukujigana wamwene.” 15 Nambu ngati mdakulana na
kulumana ngati hinyama ya kudahi mjiyangalila mkoto kuyongomesana
vene kwa vene!

Wumi wewilongoswa na Mpungu wa Chapanga

16 Hinu nijova naha: Mpungu Msopi alongosa wumi winu, ndi mwavene
nakulonda kavili mnogo wa pamulima. 17 Muni mnogo uhakau wipingana
na maganu ga Mpungu Msopi, na maganu ga Mpungu Msopi wa Chapanga.
Mambu gavili genago giwanangana lepi, ndava ya yeniyo nakuhotola
kuhenga gala gemkugagana mwavene. 18 Nambu mwakalongoswa na
Mpungu nakuvya kavili pahi ya ulongosi wa malagizu.

19 Hinu, matendu gegihuma na mnogo uhakau wa higa, ndi kukita
ugoni na mambu gahakau kugana vindu vyamahele, 20 kugundamila
chimong'omong'o na uhavi na umakoko na luhonda na wihu ligoga na
unotani, mhutanu na mpechenganu, 21 lingele na kugala uhutulu na
mambu gangi gegiwanangana na ago. Nikuvajovela kavili genamali
kujova, vandu vevihenga mambu ago vihala lepi Unkosi wa Chapanga.

22 Nambu mundu mweilongoswa na Mpungu wa Chapanga ivya na
uganu na luheku na uteke na usindimala na ubwina na mtima wabwina
na usadikika, 23 ungolongondi na kujilongosa vene. Kawaka malagizu
gegihotola kubesa mambu ago. 24 Ndi vala vevavi na Kilisitu Yesu
vavambiwi pamonga na Kilisitu na kuleka mambu gahakau gavahengayi.
25 Mukutama kwa kulongoswa na Mpungu Msopi, ndi tihengayi gala
geigana. 26 Hinu timekela na luhonda amala kulolelana wihu.

6

Mtangatanayi ndwika

1 Valongo vangu, ngati mkumlola mundu nunuyu abudili, hinu nyenye
mwemulongoswa na Mpungu mumwuyisa kavili mundu mwenuyo,
nambu muhenga kwa ungolongondi, mujiyangalila mwavene mkoto
kuyingila mukulingiwa. 2 Mtangatilana kugegesana ndwika zinu na
mukukita genago yati mwitimilisa malagizu ga Kilisitu. 3 Mundu aka-
jiwona kuvya chindu kumbi chindu lepi, mwenuyo akujikonga mwene.
4 Nambu kila mundu alola bwina matendu gaki. Yikavya gabwina hinu
ihotola kugahekela gala geahengili changawanangisa na mundu yungi.
5 Muni kila mundu iganikiwa kugega ndwika yaki mwene.
6 Mweiwuliwa lilovi la Chapanga na ampela muwula waki muvindu
vyabwina vyeavili navyu.
7 Mkoto kukongewa, Chapanga iveveswa lepi. Cheamijili mundu ndi
cheibena. 8 Ndava muni mundu yeyoha mweimija mu mnogo uhakau
weavelikwi nawu yati ibena mwenumo uhakau, nambu akamija kwa
kulongoswa na Mpungu yati ibena wumi wa magono goha wangali
mwishu kuhuma kwa Mpungu Msopi. 9 Hinu tikotoka kutotokela kuhenga
gabwina, muni yetibena mulukumbi lwaki, ngati tideniki lepi mtima.
10 Ndi muni, takayvayi takona na lukumbi, tivahengela vandu voha
gabwina na neju kwa vala vevakumsadika Yesu.

Mawuliwu gakumalikisila na jambusa

11 Mwavene mlola chenikuvayandikila mayandiku gavaha na chiwoko
changu namwene. 12 Vala vevigana kuloleka bwina kwa mambu ga
higa ndi vevigana kuvajovela kwa makakala mdumula jandu. Vikita
chenicho ndava yimonga, muni vigana lepi kung'ahika ndava ya kuwula
ndava ya msalaba wa Kilisitu. 13 Muni vevadumwili jandu vene vilanda
lepi malagizu, ndi vakuvagana nyenye mudumuliwa jandu muni vapata
kumeka ndava ya kudumuliwa jandu kwinu. 14 Nambu nene katu yati
nimeka lepi chochoha nambu ndi msalaba wa BAMBU witu Yesu Kilisitu,
muni ndava ya msalaba wenuwo mulima woha uvambiwi kwa nene,
ndava mambu ga pamulima gakuniganisa lepi nivii ngati mwenifwili kwa
mambu ago. 15 Kudumuliwa amala kubela kudumuliwa jandu chindu lepi,
jambu livaha ndi mundu kuvya wamupya. 16 Vevilanda ulongosi uwu
nikuvayupila uteke na lipyana, uteke na lipyana uvya kwa vandu va Isilaeli
na vandu voha va Chapanga.
17 Kutumbula hinu, mundu yoyoha akotoka kuning'aha kavili, muni
ulangisu wenivi nawu muhiga yangu yilangisa kuvya nene ndi wa Yesu.
18 Valongo vangu ubwina wa BAMBU witu Yesu Kilisitu uvya na pamonga
nyenye. Ena.

Balua ya Pauli kwa Vaefeso
Ulongolelu

Balua ya Vaefeso yayandikwi lukumbi lumonga pamonga na balua ya Vakolosai mu mwaka 60 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Myandika ajimanyisi mwene ngati mtumi Pauli (musula ya 1:1).

Vasomi vamahele viyidakila kuvya Pauli ayandiki balua ya Vaefeso, pamonga kuvya balua yeniyo yivi lepi na jambusa ya Pauli ngati chayivi balua yeavayandikili Vakolosai.

Ndava yeniyi, yihotoleka aganili yitindilayi mumisambi yamahele ya vakumusadika Kilisitu yayivili pamulima wenuwo. Mewa, Pauli ikokosa kuvya avili muchifungu lukumbi peayandiki balua yeniyo (musula za 3:1, 4:1, na 6:20). Tukiko peahambayi kuvagendelela msambi wa vavakumsadika Kilisitu weuvi ku Vaefeso ndi Pauli akampela balua yeniyo avagegelayi msambi wenuwo (musula ya 6:21-22).

Efeso wavili mulima uvaha na pandu pavaha pa kuvikila mashonga ya ku Lumi mu Asia yidebe. Efeso wavili maelufu kwa Nyumba ya Chapanga lelavikiwi kwa chapanga mdala wa Chiyunani mweakemiwi Altemi Matendu (musula ya 19:23-31). Msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Efeso wavili na tumbula yeyavi na makakala nambu mwanakandahi lajikosiwi, Ugubukulo (musula ya 2:1-7).

Pauli idandaula muupinga wa kutumbula mubalua yeniyi Chapanga cheavagwili vandu na kuvagombola kuhuma mukumbudila kwavi Chapanga mu njila ya Yesu Kilisitu.

Akuwanangisa msambi wa vamsadika Kilisitu na higa, na Kilisitu ngati mutu waki, mewawa akuliwanangisa Msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na lijengu, na Kilisitu ngati liganga la mkingisu amala liganga la pamuhana la lijengu lenilo. Muupinga wa pili wa chitabu chenichi, Pauli ijova kulangisa cheyiganikiwa kutama wumi wa Chikilisitu.

Gegavi

Pauli akujimanyisa na kuvajambusa (musula ya 1:1-2).
Kavili idandaula uhusiano wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu (musula za 1:3-3:21).
Kangi Pauli iyandika kulangisa namuna cheyikuvagana Vakilisitu kutama (musula za 4:1-6; 20).
Pauli ijova malovi ga kumalakisila (musula ya 6:21-24).

1 Nene Pauli, mtumi wa Kilisitu Yesu kwa maganu ga Chapanga.

Nikuvayandikila nyenye vandu va Chapanga va ku Efeso, mwemwisadika kuwungana na Kilisitu.

2 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na Bambu witu Yesu Kilisitu.

Mota mukuwungana na Yesu

3 Chapanga alumbiwa na Dadi wa Bambu witu Yesu Kilisitu! Muni, mweatipelili mota ndalindali za chimpungu kuhuma kunani kwa Chapanga mu njila ya Mpungu Msopi. 4 Hati kwakona kuwumbwa mulima, Chapanga atihagwili tete tivya vandu vaki mukuwungana na Kilisitu muni tivya vamsopi na changali kubuda.

Ndava ya uganu waki. 5 Chapanga amali kutihagula muni tivya tavana
vaki mu njila ya Yesu Kilisitu, ndi cheganili na kugana kwaki mwene.
6 Hinu, timulumba Chapanga ndava ya ubwina waki ukulu, ndava atipeli
Mwana waki mweamuganili! 7 Mukuwungana na Kilisitu ndi tigombolewi
kwa ngasi yaki na tilekekiswi kumbudila Chapanga. Ndi chauvi ukulu
wa ubwina wa Chapanga, 8 weatipeli tete kwa chipimu chivaha neju
muluhala lwaki lwoha na umanya. 9 Chapanga ahengili chila cheaganili
kukita. Na atigubukulili mpangu waki wa mfiyu, weamwili kuutimilisa mu
njila ya Mwana waki Yesu Kilisitu. 10 Mpangu wenuwo ndi ngaatimalisi
mulukumbi chakaka ndi viumbi vyoha kuvileta pamonga, kila chindu
chechivii kunani kwa Chapanga na pamulima, muulongosi wa Kilisitu.
11 Chapanga ahengili kila chindu kulandana na maganu gaki. Mwene
atihagwili mu njila ya kuwungana na Kilisitu. Muni tivya vandu vaki,
lijambu leahamwili kutumbula kulikita. 12 Hinu, ndi tete vetilongolili
kumsadika Kilisitu yikutigana kuulumba ukulu wa Chapanga!
13 Mewa na nyenye mwemuyuwini ujumbi wa chakaka ndi Lilovi la
Bwina lelileta usangula winu. Mwamsadiki Kilisitu, na Chapanga avikili,
ulangisu weulangisa kuvya nyenye ndi vaki, kwa kuvapela Mpungu Msopi
mweavalagazili. 14 Mpungu msopi mwenuyo ndi ulangisu wa kulangisa
kuvya chakaka yati tipokela. Lijambu lenilo likutilangisa kuvya yati
akutigombola tavoha vetivii vaki. Tiulumba ukulu waki.

Pauli akumuyupa Chapanga

15 Ndava yeniyo, kutumbula panakayuwini ndava ya sadika yinu kwa
Bambu Yesu, na uganu winu kwa vandu va Chapanga, 16 katu nilekili
lepi kumsengusa Chapanga ndava yinu. Nikuvaluwula penikumuyupa
Chapanga. 17 Niyendelela kumuyupa Chapanga muni Chapanga wa Bambu
witu Yesu Kilisitu, Dadi wa ukulu, avapela Mpungu waki wa luhala
na kuvagubukulila muuhotala kuumanya. 18 Nikumuyupa Chapanga
ayigubukula mitima yinu yihotola kulola lumuli lwaki, muni muho-
tola kumanya huvalila yila yeavakemelili na ukulu uvaha na njombi
zeavavikili vandu vaki. 19 Na kumanya namuna makakala chegihenga
lihengu mugati yitu tete vetisadiki chegavili gavaha. Uhotola wenuo
uhenga lihengu mugati yitu, ndi makakala gavaha neju, 20 geamyukisi
nagu Kilisitu kuhuma kwavevafwili, akamtamika muchiwoko chaki cha
kulyelela kunani kwa Chapanga. 21 Hinu, kwenuko, Kilisitu ndi chilongosi
mkulu wa vachilongosi voha va kunani kwa Chapanga, na uhotola woha
na makakala na vankosi voha na vachilongosi. Kila liina leliluwuliwa
pamulima uwu, nambu mewa pamulima weubwela. 22 Chapanga amupeli
Kilisitu kulongosa vindu vyoha na akamvika kuvya mutu wa msambi
wa vandu vevakumsadika Kilisitu muni avya mkulu wa vindu vyoha.
23 Vandu vevakumsadika Kilisitu ndi higa ya Kilisitu, na utimilifu waki
ndi mwene mweitimilisa vindu vyoha kila pandu.

2

Kuhuma mu lifwa mbaka muwumi

1 Kadeni mwavene mwafwili muwumi winu wa chimpungu ndava ya
kubela kuyidakila Chapanga kumbudila kwinu Chapanga. 2 Lukumbi lula
mweatamili kulandana na mtindu uhakau wa mulima wenuwo. Mwavi
mwiyidakila chilongosi wa mizuka weuvi na makakala ga kunani, mzuka
weukuvalongosa hinu vandu vangamyidakila Chapanga. 3 Na hati, tete

tavoha tavili ngati vene kwa kulandana na mnogo uhakau wetivelikwi nawu tatamili mukuhenga kila chechiganisa higa na luhala lwitu. Muhali yeniyo ngati vangi voha taganikiwi ligoga la Chapanga.

4 Nambu kwa lipyana lamahele la Chapanga na uganu waki uvaha kwitu,
5 Hati lukumbi lula patakavili tifwili muwumi witu chimpungu ndava ya
kumbudila Chapanga atikitili vawumi pamonga na Kilisitu. Kwa ubwina
wa Chapanga nyenye musanguliwi. 6 Mukuwungana na Yesu Kilisitu
Chapanga atiyukisi pamonga nayu kutitamika tilongosa pamonga nayu
kwenuko kunani kwa Chapanga. 7 Akitili chenichi muni alangisa kwa
lusenje lwoha ubwina wa Chapanga uvaha na wakukangasa mu njila
ya lipyana laki mukuwungana kwitu na Kilisitu Yesu. 8 Ndava muni,
muubwina wa Chapanga musanguliwi mu njila ya sadika. Yeniyo yihumila
lepi na nyenye nambu njombi kuhuma kwa Chapanga. 9 Yihumila lepi na
lihengu la mundu ndi mundu yeyoha akotoka kujikwiha. 10 Chapanga
atiwumbili tivya vamupya mukuwungana na Kilisitu Yesu, muni titama
wumi wa kuhenga gabwina ngati cheatitendelekili kuhuma kadeni ti-
hamba mu njila yeniyo.

Umonga mu Kilisitu

11 Hinu mukumbuka nyenye kwa kuvelekewa vandu mwanga Vayawudi,
mwemkemelewa mwangadumula jandu. Mujandu ya higa yeyikitiwa
na mawoko. 12 Lukumbi lula nyenye mwavi changali Kilisitu, mwavi
lepi vandu va Isilaeli, mwavi vayehe na mwavi lepi Vayawudi vandu
vevahaguliwi na Chapanga mwavi lepi pandu popoha mu lilaganu
leavalagazili Chapanga kwa vandu vaki. Mweatamili pamulima vangam-
manya Chapanga amala huvalila. 13 Nambu hinu, mukuwungana na
Kilisitu Yesu, nyenye penapo kadeni mwavili kutali, muhegelili papipi mu
njila ya ngasi yaki Kilisitu. 14 Ndava muni Kilisitu mwene atiletili uteke
kwa kuvakita Vayawudi na vangali Vayawudi kuvya vamonga. Kuwusa
higa yaki ngati luteta mwene agwisili luhumba lwelukuvalekanganisi na
kuvakita makoko. 15 Awusili malagizu gala pamonga na malagizu gaki,
muni misambi yivili ya vandu ava vavyai chindu chimonga mukuwungana
nayu, aletili uteke kwa njila yeniyo. 16 Mu njila ya lifwa laki, Kilisitu
pamsalaba ahalabisi umakoko wavi na avawunganisi vandu va makabila
ndalindali kuvya vamonga akavaleta kwa Chapanga. 17 Hinu Kilisitu
abwelili akakokosa Lilovi la Bwina la uteke kwinu mwemwavili kutali na
uteke kwavi vevavi papipi na Chapanga. 18 Ndava ya gala gehagahengili
Kilisitu, tete tavoha Vayawudi na vandu vangali Vayawudi, tihotola
kumhambila Dadi mu Mpungu Msopi mmonga.

19 Ndi nyenye vandu vangali Vayawudi vayehe lepi kavili, vakolonjinji
pamonga na vandu va Chapanga muvi na lukolo lwa vana va Chapanga.
20 Mujengiwi mu mkingisa weuvikiwi na vamitumi na Vamlota va Cha-
panga, na Yesu Kilisitu mwene ndi liganga likulu la pamhana la mkingisa.
21 Mwene ndi mweijenga na kuwunganisa loha yiyonjokeseka kuvya
Nyumba ya Chapanga ya msopi yeyivikiwa kwa Bambu. 22 Mukuwungana
nayu, mewa nyenye mujengiwi pamonga na vandu voha kuvya matamilu
ga Chapanga mu njila ya Mpungu Msopi.

3

Lihengu la Pauli kwa vandu vangali Vayawudi

1 Ndava ya genago, nene Pauli mundu mwenikungiwi ndava ya
kumhengela Yesu Kilisitu na kuvakokosela Lilovi la Bwina nyenye vandu

vangali Vayawudi. 2 Chakaka muyuwini kuvya Chapanga, muubwina
waki, anigotolili lihengu lenili nihengayi ndava yinu. 3 Nene namanywisi
mu njila ya kugubukuliwa mpangu waki wewafiyiki, niyandiki chihupi
lijambu lenili, 4 mwavene pemwisoma malovi gangu muhotola kumanya
chenimanya mfiyu wenuwo wa Kilisitu. 5 Mfiyu wenuwo wamanyiswi
lepi kwa vandu muviveleku vingi ngati hinu naha cheyimanywiswi na
Mpungu Msopi kwa vamitumi na vamlota vaki vamsopi va Chapanga.
6 Uwu ndi mfiyu wene, mu njila ya Lilovi la Bwina vandu vagali Vayawudi
vipata pandu pavi pamonga na Vayawudi mumota za Chapanga. Vene higa
yilayila na vihanganila pamonga lilagizu lilalila leahengili Chapanga kwa
njila ya Kilisitu Yesu.
7 Nene nihengiwi kuvya muhengaji wa Lilovi la Bwina kwa njombi ya
ubwina wa Chapanga yeanipeli kwa ndava ya uhengaji wa uhotola waki.
8 Pamonga nene mwenivii mdebe kuliku vandu voha va Chapanga, nambu
anitangatili ubwina waki, muni nivakokosela vandu va milima umahele
wa Kilisitu wangapimika. 9 Nahaguliwi muni nivajovela vandu voha
valola mpangu wa mfiyu wa Chapanga chewihenga lihengu. Chapanga
mweawumbili vindu vyoha afiyili mfiyu waki kutumbula kadeni. 10 Muni
hinu, mu njila ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, na vachilon-
gosi na vana uhotola pamulima wa chimpungu, vahotola kumanya luhala
lwa Chapanga munjila ndalindali. 11 Chapanga ahengili lijambu lenili
kulandana na mpangu waki wa magono goha gangali mwishu leahegili,
mu njila ya Kilisitu Yesu Bambu witu. 12 Mukuwungana na Yesu Kilisitu na
kwa sadika yitu, tete tihotola kumhambila Chapanga kwa ukekesi changali
wogohi. 13 Ndava yeniyo nikuvayupa neju mkoto kudenyeka mtima ndava
ya mang'ahiso gegakunikolela ndava yinu, muni genago ndava ya ukulu
winu.

Uganu wa Kilisitu

14 Ndava ya yeniyo ndi nikumfugamila Dadi, 15 ndi kuhuma kwaki lukolo
lwoha pamulima na kunani kwa Chapanga lupokela mahina ga chakaka.
16 Nikumuyupa Chapanga, kwa umahele wa ukulu waki, avasindimalisa
mitima yinu kwa makakala ga Mpungu Msopi. 17 Namwene Kilisitu
atama mumitima yinu musadika. Nikumuyupa mpata kuvya na mikiga na
mkingisa muuganu wa Chapanga, 18 muni muhotola kumanya pamonga na
vandu voha va Chapanga uganu wa Kilisitu cheuvili muuvaha na utali na
mukukula. 19 Ena, muhotola kumanya uganu wa Kilisitu umanya woha,
ndi mmemeswa neju utimilifu woha wa Chapanga.
20 Chapanga kwa makakala gaki gihenga lihengu mugati yitu ihotola
kuhenga mambu gakulu neju hati getiyupa amala kuhololela. 21 Kwaki
Chapanga kuvya ukulu kwa njila ya msambi wa vandu vevakumsadika
na mu njila ya Kilisitu Yesu mwene, lusenje lwoha magono na magono
goha gangali mwishu! Ena.

4

Umonga muhiga ya Kilisitu

1 Hinu ndava nene mwenivi mkungiwa ndava nikumhengela Bambu,
nikuvayupa neju mutama matamilu ndi Chapanga geavajovili mtama,
mtama pala pevakemili. 2 Magono goha mvya ngolongondi na vapoli,
mvya ulindilu na mwemsindimilana nyenye kwa nyenye kwa uganu.
3 Mkita chemwihoto kuvika umonga weuletiwi na Mpungu kwa njila

ya uteke yeyikuvavika pamonga. 4 Kuvi na higa yimonga ya Kilisitu
na Mpungu umonga wa Chapanga, ngati chemukemeliwi muhuvalila
yimonga. 5 Kuvi na Bambu mmonga na sadika yimonga na ubatizu
umonga, 6 kuvi na Chapanga mmonga ndi Dadi wa voha, mweavi kunani
ya voha, ihenga lihengu muvoha na avi mugati ya mitima ya vandu voha.
7 Kila mmonga witu apewili ubwina wa Chapanga muchipimu cheap-
ewili na Kilisitu. 8 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Peakweli kuhamba kunani kwa Chapanga,
avalongwisi vandu vamahele vevakungikiwi,
avapelili vandu njombi.”
9 Hinu payijoveka, “Akwelili kuhamba kunani kwa Chapanga” Mana yaki
kyani? Mana yaki ndi atumbwili hoti kuhelela mbaka pahi neju pamulima.
10 Hinu, ndi yula mweahelili pamulima kuni ndi yuyoyo mweakwelili
kuhamba kunani kwoha kwa Chapanga muni avihengayi vindu vyoha
vyeawumbili vikotoka kupungula chindu. 11 Mwene avahagwili vandu
vangi vavyai vamitumi na vangi vamlota va Chapanga na vangi vakokosaji
va Lilovi la Bwina na vangi kuvya vadimaji na vawula. 12 Akitili chenicho
muni avatendelekela vandu va Chapanga mulihengu la Kilisitu yipata
kujengwa, 13 mbaka ndi tiuhikila umonga wa sadika na kummanya Mwana
wa Chapanga muni tivya vandu vevakangili changali kupungula chindu
chochoha ngati Kilisitu mwene cheavili. 14 Hinu tivya lepi vana kavili
ngati vandu vangali kumanya, vetimbululuswa na mawuliwu ga vawula
va kila namuna kukongiwa na kuchenjela kwa vandu muni kuvayagisa.
15 Pahali paki tijovelana uchakaka muuganu tikangala mu mambu goha na
kumhambila mweavi mutu wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.
16 Kwa mwene, vindu vyoha vya higa hikamulana pamonga, na higa yoha
yitangatilana kukamulana kwa kila chiungu cheyivili nachu. Ndi kila
msekete chihenga lihengu ngati chechiganikiwa higa, higa yoha yikula na
kujengeka muuganu.

Wumi wa mupya kwa Kilisitu

17 Hinu muliina la Bambu, nikuvajovela kavili mkoto kutama ngati
vandu vangammanya Chapanga, vene vevilanda maholo gavi ga uyimu,
18 na luhala lwavi luvi muchitita. Vavi kutali na wumi Chapanga
weauhumisi ndava vayimu weuvili mugati yavi na ng'omo. 19 Vikola lepi
soni hati padebe na vajiwusili mu mambu gahakau na kuhenga mambu
goha gahakau kwa uhutulu.
20 Nambu nyenye mujiwuli lepi genago ndava ya Kilisitu. 21 Ndi chakaka
mwayuwini bwina ndava ya Kilisitu na muwuliwi uchakaka mawuliwu
gaki Yesu. 22 Hinu muuleka mwenendu winu wa kadeni, wemwayovalili
kutama. Muwusa matamilu ginu ga kadeni gegiyongomesa wumi winu.
23 Mukitiwa vamupya mumitima yinu na maholo ginu. 24 Muwala
wumi wa mupya weuwumbiki kwa luhumu lwa Chapanga na weulangisa
muwumi wa uchakaka na kumganisa Chapanga na Usopi.
25 Ndava yeniyo, mleka udese. Kila mmonga yikumgana kumjovela
muyaki uchakaka, ndava tete tavoha ndi pandu pa higa ya Kilisitu.
26 Myomayi nambu mkoto kumbudila Chapanga, lilanga likoto kutipama
kuni mwakona muna ligoga linu. 27 Wala mkotoka kumpela Setani fwasi.
28 Mhiji akotoka kuyiva kavili, nambu akangamala kuhenga lelivii labwina
mu mawoko gaki mwene, muni apata kuvya na chindu cha kuvagavila
vevigana. 29 Mkoto kujova malovi gahakau mu milomo yinu, nambu mal-
ovi gabwina ganautangatila gegijenga muni gemwijova gavavatangatila

kuvajenga vevakuvayuwana. 30 Na mkoto kumvinisa mtima Mpungu
Msopi wa Chapanga, ndi kwa mwene mwayandikwi ulangisu nyenye ndi
vaki hati ligono la ugombola. 31 Mvinisu woha wa kutovana na ligoga na
maligu gakoto kuvya kwinu pamonga na kuyoma kwa namuna yoyoha.
32 Pahali paki mvya na mtima wabwina muhengelana lipyana mwavene na
mlekekesanayi, ngati Chapanga cheavalekekisi nyenye mu njila ya Kilisitu.

5

Wumi mu lumuli

1 Ndava muni nyenye vana vaganwa va Chapanga mumyigisa mwene.
2 Wumi winu utalaliwayi na uganu ngati Kilisitu cheatiganili awusili wumi
waki uvya luteta na mawusilu geginungalila na ga kumganisa Chapanga.
3 Ndava nyenye ndi vandu va Chapanga, hinu ukemi na uhakau wowoha
wula na unotanu katu vikoto kuluwuliwa pagati yinu. 4 Mkoto kujova
malovi ga soni ga uyimu, amala malovi ga kuvevesa gangaganikiwa,
nambu mumsengusa Chapanga. 5 Lenili mulimanya hotohoto kuvya
kila mkemi amala mhakau amala mhutulu, mwenuyo iwanangana na
mkemi, mwenuyo yati ipata lepi kila chindu Muunkosi wa Kilisitu na wa
Chapanga.
6 Mkotoka kumyidakila mundu yeyoha mweavakonga na malovi gaki ga
uyimu, ndi ndava mambu gagaga ligoga la Chapanga yati likuvahikila vala
vangamyidakila. 7 Hinu, mkoto kuvya pamonga na vandu avo. 8 Kadeni
nyenye mwavili mchitita nambu hinu muvi mu lumuli kwa kuwungana na
Bambu. Ndava yeniyo hinu mtama ngati vandu vevavili mu lumuli, 9 Muni
kutama mu lumuli kumkita mundu akita matendu gabwina na kukita
gakumganisa Chapanga na kujova uchakaka. 10 Mkangamala kumanya
gala gegakumganisa Bambu. 11 Mkotoka kutangatilana na vandu vevikita
matendu gahakau mgafiyula. 12 Mambu gegihengewa mumfiyu ndi soni
hati kugaluwula. 13 Nambu mambu goha gakaletewayi mu lumuli, ndi
giloleka hotohoto. 14 Ndava lumuli ndi weulangisa vindu vyoha hotohoto,
yumuka veve mweugonili,
uyukayi kwevafwili,
na Kilisitu yati akupela umanya.
15 Hinu mlola bwina chemwitama. Nambu mkotoka kutama ngati
vayimu, nambu ngati munaluhala. 16 Muhengela bwina lukumbi ulu, muni
magono aga gahakau. 17 Ndava yeniyo mkotoka kuvya vayimu, nambu
mlonda kumanya gala geigana Bambu.
18 Mleka kugala divayi ndava yikuvakita mambu gahakau changaho-
lalela givya wuli, nambu mmemeswa Mpungu Msopi. 19 Mjovesana nyenye
mwavene nyimbu za kumlumba na nyimbu za kumuyupa Chapanga,
mumyimbila na kumulumba Bambu mumitima yinu. 20 Muliina la Bambu
witu Yesu Kilisitu, mumsengusa Chapanga Dadi, mukila lijambu.

Vadala na vagosi

21 Kila mmonga ajihelesayi kwa muyaki ndava ya utopesa winu kwa
Kilisitu.
22 Vadala vavatopesa vagosi vavi ngati mkumtopesa Bambu. 23 Ndava
muni mgosi ndi mutu wa mdala waki. Ngati Kilisitu cheavili mutu wa
msambi wa vandu vevakumsadika mwene, namwene Kilisitu akuusangula
msambi wa vandu vevakumsadika, ndi higa yaki. 24 Ngati msambi

vandu vevakumsadika Kilisitu chevakumyidakila mwene, mewawa vadala
vavayidakila vagosi vavi mukila lijambu.
25 Vagosi nyenye, muvaganayi vadala vinu ngati Kilisitu cheavaganili
msambi wa vandu vevakumsadika mwene hati ajiwusili wumi waki ndava
yavi. 26 Ahengili chenichi muni kuwunyambisa msambi wa vandu ve-
vakumsadika Kilisitu ndava ya Chapanga, muni akulinyambisa kwa manji
na kwa lilovi ngati kulinyambisa mumanji. 27 Ndava ajiletela msambi wa
vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi vamsopi neju, vangali libala, amala
lihakau amala chochoha cha namuna yeniyo. 28 Hinu, vagosi yikuvagana
kuvagana vadala vavi ngati higa yavi vene. Yula mweakumgana mdala
waki akujigana mwene. 29 Kawaka mundu mweakuyihakalila higa yaki,
nambu pahali paki akuulisa na kuuyunga ngati Kilisitu cheakuuyunga
msambi wa vandu vevakumsadika, 30 ndava tapandu pahiga yaki. 31 Ngati
Mayandiku Gamsopi chegijova, “Mgosi yati akuvaleka dadi na nyina waki,
ndi iwungana na mdala waki, vene vavili yati vivya higa yimonga.”
32 Mfiyu wenuwu ndi uvaha weugubukuliwi mu Mayandiku Gamsopi
kuvya gakumvala Kilisitu na msambi wa vandu vevakumsadika. 33 Nambu
gakuvavala nyenye mewa, kila mgosi yikumgana amgana mdala ngati
mwene, mdala namwene yikumgana amtopesa mngwana waki.

6

Vana na dadi na mau

1 Vana nyenye muvayidakila dadi na nyina winu ndava nyenye mukum-
sadika Bambu. 2 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Vatopesa Dadi na
nyina waku,” Genaga ndi malagizu ga kutumbula gegalongwiswi. 3 “Muni
upata mota na kutama miyaka yamahele pamulima.”
4 Vadadi nyenye, mkoto kuvayomesa vana vinu, nambu muvalela
mukuyidakila mawuliwu ga Bambu.

Vavanda na vabambu vavi

5 Vavanda nyenye, muvayidakila vakulu vinu kwa utopesa na kundende-
meka na kwa wa mtima wa bwina ngati kuvya mukumuhengela Kilisitu.
6 Mkita chenicho lepi lukumbi pevakuvalola muni mjiganisa kwavi, nambu
muhengayi kwa mtima chila Chapanga cheigana mkitayi ngati vavanda va
Kilisitu. 7 Muhengayi kwa mtima woha, ngati mukumhengela Bambu ndi
lepi vandu. 8 Mkumbukayi mundu yeyoha mweihenga gabwina, avyai
mvanda amala mwealekekiswi, yati ipokela njombi yaki kuhuma kwa
Bambu kwa lihengu leakitili.
9 Nyenye mwemwihengewa, muvahengela mewawa vavanda vinu na
mleka kuvayogofya. Kuni mwimanya kuvya nyenye na vene muvi na
Bambu mmonga ndu kunani kwa Chapanga, ibagula lepi.

Vindu vya ngondo vya Uchapanga

10 Pamwishu, neju ya ago mkangamala mukuwungana na Bambu kwa
utangatila wa makakala gaki gakulu. 11 Muwala vindu vyoha vya ngondo
zeavapeli Chapanga muni muhotola kuzihotola mumpangu wa Setani
ndava yinu. 12 Muni ngondo yitu lepi pagati ya vandu, nambu ngondo
ndava msambi wa manjolinjoli uhakau wa mulima wa chimpungu, tito-
vana na vachilongosi na vakulu na vevana makakala vevitalalila mulima
uwu wa chitita. 13 Ndava yeniyo, muwala vindu vya ngondo vya Chapanga
muni ligono lenilo palibwela muhotola kuyima chakukangamala ndava

mhakau nakuhotola kuyima chakukangamala kumpinga mhakau na peyimalika ngondo musigalila kuyima chakukangamala.
14 Hinu mujitendelekela. Mjikunga uchakaka ngati mkungi muchiwunu
mwinu, na kumganisa Chapanga ngati nyula wa lyuma kujilindalila
nganga, 15 na mumagendelu ginu mujitendelekela ngati kuwala vilatu
kuhamba kukokosa Lilovi la Bwina la uteke. 16 Chiyonjokesu ya ago,
mutola chingwamba cha sadika, yeniyo ndi yeyikuvahotosa muni Muho-
tola kujimisa chingwamba yikali geakugakita yula mhakau. 17 Kangi
mpokela usangula ngati kofia ya lyuma ya kujilindindalila mutu na upanga
wa Mpungu ndi lilovi la Chapanga. 18 Mukumuyupa Chapanga lukumbi
lwoha, mumuyupa utangatila wa Chapanga. Muyupayi lukumbi changali
kutotokela kwa makakala ga Mpungu Msopi. Ndava ya kuvayupila vandu
voha va Chapanga. 19 Mewawa muniyupila na nene, muni Chapanga
anitangatila malovi ga kujova. Muni nihotola kuvamanyisa vandu
hotohoto mfiyu wa Lilovi la Bwina. 20 Nene ndi mjumbi wa Kilisitu ndava
Lilovi la Bwina pamonga hinu nivii muchifungu. Muyupayi hinu muni
nihotola kuvya mkekesi kukokosa Lilovi la Bwina ngati cheyiganikiwa.

Jambusa ya kumalikisila

21 Hinu na nyenye muhotola kumanya chenivili, na Tukiko mlongo
witu mganu muhengaji na msadikika mukuwungana na Bambu, yati
akuvamanyisa mambu goha, 22 mwenikumtuma kwinu avajovela malovi
gitu muni mukangamaliswa mtima.
23 Nikuvayupila nyenye valongo uteke na uganu na sadika kuhuma
kwa Chapanga Dadi na kuhuma kwa Bambu Yesu Kilisitu. 24 Ubwina
wa Chapanga uvya na voha vevakumgana Bambu Yesu Kilisitu muhali
yangahalabika kwa uganu wangali mwishu.

Balua ya Pauli kwa Vafilipi

Ulongolelu

Pauli peavili muchifungu ayandiki balua kwa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Filipi mu mwaka wa 61 Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa (musula ya 1:13). Yisadikika lukumbi lwenulo avi ku Loma, balua yeniyi ayandiki kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi muji wa Filipi.

Kangi tihotola kujiwula mambu gangi kuuvala muji wa Filipi muchitabu cha Matendu ga Mitumi. Filipi wavi muji mkulu wa pandu Makedonia.

Mewawa wenuwu wavi ndi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va kutumbula wewatumbuliwi ku Makedonia. Pauli na Sila vatumbwili msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu pevavili pamonga, na hati vakungiwi muchifungu kilu yoha pevavili kwenuko mumuji wenuwo Matendu (musula ya 16).

Kangi yihotoleka Pauli avi na mambu nunuyu mukuyandika balua yeniyi. Ayandiki balua yeniyo ngati fwasi ya kuvasengusa kwa njombi zevamtumili pevayuwini kuvya avikiwi muchifungu (musula ya 4:10-19).

Mewawa ahotwili kuvamanyisa ndava ya cheavili muchifungu, na akahengela balua yeniyo kuvamanyisa Timoti na Epaflodito kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu (musula ya 2:19-30). Muni vahotola kuvakalibisa na kutopesa ulongosi wavi.

Gegavi

Pauli itumbula kuyandika balua yaki kwa kuujambusa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi kumuji wa Filipi (musula ya 1:1-2).

Mwanakandahi akuvajovela mambu gangi ga malovi gegakumtindila, na mambu gangi geagawene kuvya gakumung'aha (musula ya 1:3-2:30).

Kangi akuvajovela malagizu gangi ga kugalanda mukutama muwumi wa Kilisitu Matendu (musula ya 3:1-4:9).

Kangi Pauli imalakisila kwa kusengusa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Filipi kwa njombi zevamupelekili na akuvajambusa (musula ya 4:10-23).

1 Nene Pauli na Timoti vatumisi va Yesu Kilisitu.
Tikuvayandikila nyenye vandu va Chapanga mwemuvi ku Filipi mwemuwungini na Kilisitu Yesu, pamonga na vachilongosi na vatangatila va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu Yesu.
2 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga kwa Chapanga Dadi witu na Bambu witu Yesu Kilisitu.

Pauli akuvayupila vandu va ku Filipi

3 Lukumbi lwoha nikumsengusa Chapanga penikuvakumbuka.
4 Lukumbi lwoha penikuvayupila mwavoha kwa Chapanga ndi nikuvayupila kwa luheku, 5 ndava ya kuwungana na nene mulihengu la kuvakokosela vandu Lilovi la Bwina kuhumila kutumbula hati lelu. 6 Hinu nimanya chakaka kuvya Chapanga mweatumbwili lihengu lenili labwina mumitima yinu, yati ayiyendeleza mbaka mu ligono lila la kubwela kavili Yesu Kilisitu. 7 Ndi chabwina nene kuvaholalela nyenye ndava

nyenye muvi mugati ya mutima wangu. Ndava muni mwavoha nyenye
muhanganila na nene muubwina weatipeli Chapanga mukukokosa na
kulikengelela Lilovi la Bwina, hinu penivili mchifungu na kutumbula
penalekekiswi. 8 Chapanga amanyili kuvya nijova chakaka pala penijova
muuganu kwa mtima wangu woha, kwa uganu wewihuma kwa Kilisitu
Yesu.
9 Nikumuyupa Chapanga uganu winu uyonjokesa neju na neju pamonga
na kuumanya uchakaka na luhala lwoha, 10 muhotola kuhagula lijambu
lelivi labwina neju. Penapo ndi yati mwivya vabwina changali uhakau
wowoha pa ligono la kuwuya Kilisitu. 11 Wumi winu yati wimemeswa
mambu gala geakugagana Chapanga mujila ya Kilisitu Yesu ndu ndava ya
ukulu wa Chapanga na muni vandu vamtopesa na kumulumba Chapanga.

Kutama kwa kumuhengela Kilisitu

12 Valongo vangu, nigana mmanya kuvya mambu goha geganikolili
gatangatili neju kudandasa Lilovi la Bwina. 13 Ndava ya genago valonda
voha va nyumba ya nkosi pamonga na vangi voha penapa vimanya
kuvya nivii muchifungu ndava nene nikumhengela Kilisitu. 14 Ndava ya
kukungiwa muchifungu ndi kuvakitili valongo vamahele vahotola kuyima
cha kusindimala kwa sadika kwa Bambu, hati vahotola kukokosa ujumbi
wa Chapanga changali wogohi.
15 Chakaka vandu vangi vakumkokosa Kilisitu ndava vana wihu na
luhonda, nambu vangi vakokosa Lilovi la Bwina la Yesu Kilisitu kwa mtima
wabwina na kugana kuvatangatila vandu. 16 Vandu ava vihenga naha kwa
mtima wa uganu muni vamanyili kuvya Chapanga anipeli lihengu lenili
la kuyikengelela Lilovi la Bwina. 17 Nambu vangi vala vakulikokosa Lilovi
la Kilisitu kwa mhutanu nambu lepi kwa mtima wa bwina. Viholalela
mukukita genago vakuniyonjokesela mang'ahiso gangu muchifungu.
18 Hinu chindu lepi! Nene niheka ngati vandu vakumkokosa Kilisitu kwa
kila njila, yivya kwa mtima wabwina amala kwa mtima uhakau, kavili
yati niyendelela kuheka. 19 Ndi nimanyili kuvya chamukuniyupila na mu
njila ya utangatila wa Mpungu wa Yesu Kilisitu, goha geganikolili nene
yati nihuma muchifungu. 20 Nihuvalila kwa mnogo uvaha na kuhuvalila
ndi kuvya katu yati nikola lepi soni kwa kuleka kuhenga gegiganikiwa
ndava ya Yesu Kilisitu. Ngati chanahengili kadeni. Na hinu nisadika
wumi wangu yati ukumpela utopesa Kilisitu nivya mumi amala nifwili.
21 Kwa nene kuvya mumi ndi kumuhengela Kilisitu hati kufwa ndi chindu
chabwina neju kwangu. 22 Nambu ngati mukutama yati nihotola kuhenga
lihengu la kuvatangatila vandu vangi. Hinu nimanyili lepi? Nihagula
loki! 23 Nihutwa kuni na kuni mambu aga gavili. Ninogela kuuleka
mulima uwu muni nihambayi kutama pamonga na Kilisitu, lijambu lelivii
labwina neju, 24 nambu chabwina neju kwinu nyenye ngati niyendalili
kutama. 25 Namwene nimanyili chakaka kuvya yati niyendelela kutama
na nyenye voha muni muvatangatila muusadika na muvya na luheku
musadika yeniyo, 26 Hinu penivya na nyenye kavili, yati mwivya na chindu
cha kumekela neju ndava yangu muwumi wa kuwungana na Kilisitu Yesu.
27 Hinu, lijambu leligani kiwa ndi kuvya matendu ginu gavyai ngati
cheligana Lilovi la Bwina la Kilisitu muni ngati nihotwili kuwuya kwinu
amala nakuhotola, muni nipata kuyuwana kuvya musindimili kuyima
muvi mtima umonga na mtovana ngondo kwa mtima umonga. Ndava
ya kuyikengelela sadika yeyiletwa na Lilovi la Bwina. 28 Mkotoka
kuvayogopa vamakoko vinu, nambu mvya vakekesi magono goha, na

yeniyo yikuvalangisa kuvya vene yati vihoto lepi, nambu nyenye mukuvahotola muni Chapanga mwene ndi mweakuvapela uhotola. 29 Muni nyenye mudinduliwi mlyangu wa kumhengela Kilisitu lepi kumsadika ndu, nambu mewa mukung'aiswa ndava ya mwene. 30 Hinu mwihotola kuvya pamonga na nene mukutovana ngondo. Ngondo yeniyi ndi yila yemwalolili yanatovana kadeni pala nakona nitovana hinu ngati chemwiyuwana.

2

Ungolongondi na ukulu wa Kilisitu

1 Wu, wumi winu mu Kilisitu gakuvapela makakala? Wu, uganu waki ukuvapolesa mitima? Wu, muvi na umonga na Mpungu Msopi na kuhengelana lipyana na kutangatilana mwavene? 2 Kangi mumemesa luheku lwangu ndava nivii na liholo limonga na uganu umonga na mtima umonga na chila chenikuchilonda chimonga. 3 Mkoto kuhenga lijambu loloha kwa mhutanu amala kumeka, nambu kwa ungolongondi mwavene kila mundu amlola muyaki kuvya wabwina kuliku mwene. 4 Kila mmonga akotoka kulonda mambu gegakumhekesa mwene ndu nambu alonda mambu gakuvaganisa vandu vangi. 5 Ndi mumitima yinu mvyai na mtima wuwowo yilayila yeavili nayu Kilisitu Yesu.

6 Pamonga mwene avili cheavili Chapanga
nambu aloli lepi kuvya cheavili Chapanga ndi lijambu la kukamulilana.
7 Nambu mukugana kwaki mwene agalekili goha genago,
akajikita ngati mtumisi
na avelekiwi na kuvya mundu ngati vandu voha,
8 Ajingologwisi na kuyidakila mbaka kufwa
hata kufwa pamsalaba.
9 Ndava yeniyo Chapanga amkwihili neju mbaka kunani neju,
ampeli liina likulu kuliku mahina goha,
10 muni muutopesa wa liina la Yesu,
viumbi vyoha kunani na pamulima na pahi ya mulima,
vifugama palongolo yaki,
11 na kila mundu ajova hotohoto kuvya Yesu Kilisitu ndi ukulu,
kwa ukulu wa Chapanga Dadi.

Lumuli lwa mulima

12 Vankozi vangu, panakavili na nyenye mwaniyidakili magono goha, na hinu penivii kutali na nyenye muyendelela kuhenga matendu ago. Gegilandana na usangula winu kwa kuvagaya na kuyogopa mbaka usangula winu pewikamilika. 13 Muni Chapanga ndi mweihenga lihengu mugati yinu, na kuvapela mnogo wa kugana kugakita mambu geakugagana mwene.

14 Muhenga kila chindu changali kung'ung'uta amala mhutanu, 15 muni muvya vana va chakaka va Chapanga changabuda, mwemtama pamulima uwu uhakau na vandu vevakumbudila Chapanga. Mwiganikiwa kung'asima pagati yavi ngati cheying'asima ndondo kunani kulihundi, 16 kuni mukamulila malovi gegileta wumi. Muni nivya na chindu cha kumekela mu ligono lila la kuwuya Kilisitu ndava yati yilolekana hotohoto kuvya makakala gangu na lihengu langu vyayagili lepi waka.

17 Sadika yinu kwa Bambu na lihengu linu ndi ngati luteta lweluwusiwa kwa Bambu. Na ngasi yangu yiyitiwayi na luteta lwenulo, genago gakahumila yati niheka pamonga na mwavoha nyenye. 18 Mewawa

nyenye mvya na luheku, yikuvagana kuheka pamonga na nene muluheku lwinu.

Timoti na Epafloditi

19 Hinu Bambu Yesu nihuvalila kumtuma Timoti kwinu, muni anikangamalisa mtima peniyuwana malovi gavi chemwiyendelela 20 Nivii lepi na mundu yungi ngati Timoti mweakuvahololela kwa mtima woha ngati mwene. 21 Vangi vilola mambu gavi vene kuliku kulola mambu ga Yesu Kilisitu. 22 Mwavene mumanyili kuvya Timoti cheajilangisi kuvya ihotola, mwene na nene, ndi ngati mwana na dadi tihengili lihengu pamonga nayu kukokosa Lilovi la Bwina. 23 Hinu nihuvalila kumtuma kwinu bahapo penimanya gala gegakunikolela kuni kuchifungu. 24 Nene namwene nimhuvalila Bambu kubwela kwinu magono gagaga.

25 Niwene chabwina kumtuma kwinu mlongo wangu Epafloditi, muhenga lihengu muyangu na linjolinjoli muyangu. Mwenuyo ndi mjumbi winu mwemwamtumili anitangatila gala genigana. 26 Ana mnogo uvaha wa kuvalola mwavoha nyenye, na aviniswi mtima neju ndava nyenye muyuwini kuvya avi mtamu. 27 Ena, alwalili hati papipi na kufwa. Nambu Chapanga amhengili lipyana, lepi mwene, nambu mewa na nene muni nikotoka kuvya na mvinisu. 28 Hinu nigana neju kumtuma kwinu, muni pamukumlola mpata kuheka kavili, na ungolongondi wangu uniwuka. 29 Ndi mumpokela kwa luheku ndava mwenuyo ndi mlongo muliina la Bambu. Yikuvagana kuvatopesa vandu vevavi ngati mwene, 30 ndava mwene avi hati papipi na kufwa ndava ya lihengu la Kilisitu, na kuyoka wumi waki muni ahotola kunitangatila nene mtangatilu wula mwangahotola kunipela nyenye.

3

Kuyidakiliwa na Chapanga

1 Pamonga na ago valongo vangu muhekelela mu kuwungana na Bambu. Nilonda lepi kuvayandikila gala genivayandikili. Ndava gakuvakitila ulonda musadika yinu. 2 Mujiyangalila na avo vevikita gahakau, genago mabwa, vandu vevijova kwa makala yiganikiwa kujidumula jandu, vevijova kusanguliwa yiganikiwa kudumula jandu. 3 Vandu vevadumwili jandu muuchakaka ndi tete, lepi vene, muni tete tikumgundamila Chapanga mukulongoswa na Mpungu Msopi, na kujimekela mukuwungana na Kilisitu Yesu. Tigahuvalila lepi mambu gegihengeka muhiga. 4 Nene namwene nganihotwili kugahuvalila mambu gegihengeka muhiga. Ngati avi mundu mweihololela ihotola kugahuvalila mambu gegihengeka muhiga, ihotola lepi kunihotola nene, 5 Nadumwili jandu ligono la nane kuhuma kuvelekewa kwangu, nene namkolonjinji wa mulima wa Isilaeli likabila la Benjamini, kangi na mundu wa ku Ebulania wa chakaka. Ndava ya kulanda malagizu nene navi Mfalisayu, 6 nakangamili neju kuvang'ahisa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Kangi mukuhenga gegaganikiwi na Chapanga gegiletwa kwa kuyidakila malagizu nene navili lepi na mwana. 7 Nambu ndava ya Kilisitu gala goha genagawene kadeni gabwina, hinu nikugawona gangali njombi. 8 Nambu, lepi genago gene, nambu niwona kila chindu chabwina lepi ndava ya lijambu labwina neju, la kummanya Kilisitu Yesu ndi Bambu wangu. Ndava yaki niyidakili kutagila kutali kila chindu, genago goha nigawene kuvya mahi muni nimpatayi Kilisitu, 9 na kuwungana nayu hotohoto. Nene

mbwitu kavili uganu kuhenga gegiganikiwa na Chapanga kwa kuyidakila malagizu. Hinu nihenga gala gegiyidakiliwa na Chapanga kwa kumsadika Kilisitu, kulolekana mbwina palongolo ya Chapanga mu njila ya sadika.
10 Chenigana ndi kummanya Kilisitu na kugawona makakala ga uyukisa waki, kuvya pamonga nayu mu mang'ahiso gaki na kufwa ndava yaki ngati cheafwili ndava yangu, 11 mukuhuvalila kuvya na nene mewa Chapanga yati akuniyukisa na kuvya muni.

Nijumba kuhamba kweniganikiwa kuhamba

12 Nijova lepi nihikili amala nipungukiwi lepi chindu niyendelela kukangamala muni nihotola kupata njombi. Ndava yeniyi Kilisitu Yesu anipatili nivya waki. 13 Chakaka, valongo vangu, nikangamala kuvya nipewili njombi, nambu lijambu limonga lenihenga, nikugakosiwa gala gegapitili na kukangamala kugakamula ga palongolo gala. 14 Hinu nikangamala kuhamba kula kweniganikiwa kuhamba, muni nipewa njombi. Ndi magono goha gangali mwishu mkemelu mu njila ya Kilisitu Yesu.
15 Tavoha tete vetikangili mukumsadika Yesu Kilisitu yikutigana tivya na maholo genago. Nambu ngati vangi viholalela chingi, hinu Chapanga yati akuvagubukulila lijambu lenilo. 16 Nambu, tiyendelela kulongolo mu njila yiyoyo yetiyilandili mbaka hinu.
17 Valongo vangu, muhenga ngati chenihenga nene. Tivalangisi kukita gegiganikiwa, na ndi muvayuwanila vala vevakutiyiga tete. 18 Nimali kuvajovela lijambu lenili pamahele, na hinu niwuyila kavili kwa maholi, vandu vamahele vitama ngati vamakoko va msalaba wa Kilisitu. 19 Ndi mwishu wavi kuyongomela, muni vigana kuyihekesa higa yavi vene ndi chimlungu wavi. Kavili vimekela ndava ya mambu gavi ga soni. Viholalela nga mambu ga pamulima. 20 Nambu tete tavakolonjinji va kunani kwa Chapanga, na kuhuma kwenuko tilindila kwa mnogo Msangula witu abwela kuhuma kunani kwa Chapanga, ndi Bambu Yesu Kilisitu. 21 Mwene yati akuying'anamusa higa zitu zeziwola ziwanangana na higa yaki yevii yikulu neju, kwa makakala gala geihotola kuvika kila chindu muulongosi waki.

4

Mambu ga kuganisa mtima

1 Ndava yeniyo valongo vangu vaganwa, ninogela neju kuvalola. Nyenye ndi luheku lwangu na njingwa ndi mkangamala kuyima mukuwungana na Bambu nyenye vaganwa vangu.
2 Nikuvayupa neju veve Eodio na veve Suntike, mutama mukuyelewana ngati valongo mu Bambu. 3 Mlongo wangu msadikika, nikuyupa uvatangatila vadala ava, ndava vahengili lihengu la kukokosa Lilovi la Bwina pamonga nene na Kilementi vahenga lihengu vayangu mahina gavi gayandikwi muchitabu cha kulama.
4 Hinu muheka magono goha, mukuwungana na Bambu! Niwuyila kujova muheka!
5 Ungolongondi winu umanyikanayi pavandu voha. Bambu avi papipi kubwela. 6 Mkotoka kung'ahika ndava ya lijambu loloha, nambu mukila chindu muyupa kwa Chapanga kwa gala gemwigana na kumsengusa magono goha. 7 Ndi uteke wewihuma kwa Chapanga, weupita luhala lwoha lwa vandu yati uyunga bwina mitima na luhala lwinu mukuwunga na Kilisitu Yesu.

8 Pamonga na ago, valongo vangu mukamula mambu gabwina na
gegiganikiwa kulumbiwa, mambu ga chakaka mambu gabwina, mambu
gegakumganisa Chapanga, mambu gabwina na gegitopesa. 9 Muhenga
mambu gemuwuliwi kuhuma kwangu, mambu gemuyuwini nikugajova
na kulola nikugahenga. Na Chapanga mweakuvapela vandu uteke yati
ivya pamonga na nyenye.

Pauli isengusa ndava ya Vafilipi

10 Nihekili neju mukuwungana na Bambu ndava munikumbwiki kavili
kujova chakaka mukunikumbuka magono goha nambu mwadindiwi lepi
mlyangu wa kulangisa lijambu lenilo. 11 Nijova lepi hinu ndava nigana
chindu, muni nijiwulili kukola vindu vyenivili navyu. 12 Nimanyi kuvya
vindu vyamahele na nimanyili kuvya na vindu videbe. Nijiwuli mambu
goha kuyukuta amala kuvya na njala kuvya na vindu vyamahele amala
kubela kuvya navyo. 13 Nihotola kuhenga mambu goha mu njila ya Kilisitu
mweakunipela makakala.

14 Nambu, mukitili chabwina kuvya pamonga na nene mu mang'ahiso
gangu. 15 Nyenye Vafilipi mwavene mmanyili kutumbula kukokosa
Lilovi la Bwina, penawuka Makedonia, nga vene nyenye ndi msambi
wa vandu vevakumsadika Kilisitu mwemwanitangatili, mewawa nga
mwavene ndi mwemwavili pamonga na nene mukupokela vindu na
kuvatangatila vandu vangi. 16 Hati panatamayi ku Tesalonike mwaniletilii
vindu vya kunitangatila pamahele. 17 Mbwitu kujova kuvya nilonda
kupokela njombi, nambu nigana mota iyonjokeseka mumitima yinu ya
bwina. 18 Hinu, nimali kupokela vindu vyoha vyemnipeli, kavili ndi
neju kuliku chenaganili. Ndi nivii na kila chindu muni hinu Epafloditi
amali kuniletela njombi zinu, njombi zenizi ndi ngati luteta lwelunungalila
bwina yeyidakiliwi na kumganisa Chapanga. 19 Hinu Chapanga wangu,
kuhuma muvindu vyamahele vyeavilinavyo, yati akuvapela kila chindu
chemwigana mu njila ya Yesu Kilisitu. 20 Ukulu uvya kwa Chapanga
mweavi Dadi witu magono goha gangali mwishu! Ena.

Jambusa ya kumalakisila

21 Nikuvajambusa vandu voha va Chapanga vevavi vandu va Kilisitu
Yesu. Valongo vevavi pamonga na nene bahapa vakuvajambusa. 22 Vandu
voha va Chapanga apa, neju vala vevitama munyumba ya Nkosi wa ku
Loma, mewa vakuvajambusa.

23 Nikuvayupila ubwina wa Bambu witu Yesu Kilisitu uvya na mwavoha
Ena.

Balua ya Pauli kwa Vakolosai

Ulongolelu

Balua kwa Vakolosai yeyayandikwi na Mtumi Pauli 1:1. Ayiyandiki balua iyi peavili muchifungu kumuji wa Loma. Yihotoleka yayandikwi mwaka 60 peamalili kuvelekewa Yesu Kilisitu. Balua kwa vakolosai, pamonga na zila zingi za kwa Vaefeso na Filimoni zikemelewa balua za muchifungu ndava ya uchakaka kuvya Pauli aziyandiki lukumbi peavili muchifungu. Balua iyi avayandikili vamsambi vavakumsadika Kilisitu vevavi kumulima wa Vakolosai. Pauli autumbulili lepi msambi wa vevakumsadika Kilisitu ngati cheakokwisi (musula ya 2:1). Nambu yihotoleka ajiwene kuvya iganikiwa mu msambi wa vandu venavo vavakumsadika Kilisitu. Pangi msambi uwu autumbwili Epafla ndava muni mwene avili mkolonjinji wa Kolosai. Pauli akenyemwiswi na mawuliwu ndalindali ga udese mugati ya vandu va msambi wa ukumusadika Kilisitu wa ku Kolosai. Pandu pamahele balua yeniyo yayandikwi ndava ya msolo wenuwo. Yihotoleka kwavili na chikundi cha Vakilisitu vavana uwananganu na vayawudi vevalingili kuvajovela kwa makakala Vakilisitu vangi valandayi malagizu ga Vayawudi gegihuma muchitabu cha kadeni, ndi neju ndava ya kudumula jandu. Pauli iyandika uchakaka, kuvya Vakilisitu vigana lepi chochoha chila amala yoyoha yula ndi nga Kilisitu mwene nambu vapatayi kuyidakiliwa na Chapanga (musula ya 1:15-20). Na kuvya mawuliwu gegana maholo ga vandu na mkingisa wa vandu gangaganikiwa (musula ya 2:8).

Gegavi

Pauli akuyitumbula balua yaki kwa kuvajambusa msambi vevakumusadika Kilisitu vevavi ku Kolosai (musula ya 1:1-2).

Mewa iyandika kuukokosa ukulu wa Kilisitu, lenili ndi liyangulo la chakaka kugavala mawuliwu ga udese gegadandasiki ku Kolosai (musula ya 1:3-3:4).

Ngati chaikita mubalua zaki zamahele, Pauli akuyihengela balua yingi yapinga ndava ya kuwusa ukokosu wa chakaka kulangisa cheyiganikiwa vakilisitu kutama (musula ya 3:5-4:6).

Pauli imalikisa kwa kujambusa na makokoso kuvya balua iyi yisomwa palongolo ya misambi yoha ya vandu vevamusadiki Kilisitu mumisambi yingi (musula ya 4:7-18).

1 Nene Pauli mtumi wa Kilisitu Yesu kwa uganu wa Chapanga pamonga na Timoti, 2 Tikuvayandikila nyenye vandu va Chapanga mwemwitama pamuji wa Kolosai, valongo vitu vasadikika mukuwungana na Kilisitu.
Tikuvaganila ubwina na uteke kuhuma kwa Chapanga Dadi witu.

Kumsengusa Chapanga

3 Magono goha lukumbi lwa tukuvayupila, tikumsengusa Chapanga, Dadi wa Bambu witu Yesu Kilisitu. 4 Muni tiyuwini sadika yinu kwa Kilisitu Yesu na uganu winu kwa vandu voha va Chapanga. 5 Sadika na uganu vihuma muhuvalila lemuvikiwi kunani kwa Chapanga. Mwayuwini hoti ndava ya sadika yeniyo pemwakokosiwi Lilovi la Bwina mala ya kutumbula. 6 Lilovi la Bwina liyonjokesa yikuvakita vandu vahenga mambu gabwina na kudandasika pamulima woha ngati chayakitili kwinu nyenye kuhumila ligono lila pamwayuwini kuvala ubwina wa Chapanga

na kuyimanya chayivili chakaka. 7 Mwajiwulili ubwina wa Chapanga
kuhuma kwa Epafla, muhenga lihengu muyitu mganu msadikiwa kwa
Kilisitu pahali pitu. 8 Mwene akutijovela malovi ga uganu wempewili na
Mpungu wa Chapanga.
9 Ndava yeniyo tavili tikuvayupila magono goha kwa kuhumila lukumbi
lwatapatili malovi ginu. Tikumuyupa Chapanga avatangatila kumanya
cheigana nyenye mukihengayi pamonga na uhotola wa luhala lwoha lwa
kumanya mambu gegihuma kwa Mpungu Msopi. 10 Penapo yati mwitama
ngati cheigana Bambu na kuyendelela kukita gegakumganisa mwene
magono goha. Wumi winu yati wileta mahengu gabwina ndalindali
nyenye yati mwiyedelela kukula mukummanya Chapanga. 11 Chapanga
avapela makakala kwa uhotola waki woha na ukulu waki muni muho-
tola kukangamala kila chindu kwa usindimala. 12 Na kwa luheku
msengusa Dadi, mwavahotwisi nyenye kupata lilundu linu mu mambu
gala geavavikili vandu vaki vevitama mulumuli lwa unkosi. 13 Mwene
Chapanga atisangwili mumakakala ga chitita, akatileta muunkosi, mwene
ndi Mwana mganu wa Chapanga avili kwakona vindu vyoha kuwumbwa.
14 Kwaki mwene tigombolewa, mana yaki ndi kumbudila kwitu Chapanga
kulekekesewa.

Kilisitu na lihengu laki

15 Kilisitu ndi luhumu lwa Chapanga mweangalolekana, ndi Mwana
wa Chapanga na avili kwakona vindu vyoha kuwumbika. 16 Muni
kupitila mwene Chapanga awumbili vindu vyoha kila chindu pamulima na
kunani kwa Chapanga, vindu vyeviloleka na vyangaloleka, vana makakala
gakulu, vachilongosi vakulu na vana vigoda vya magono goha. Chapanga
awumbili vindu vyoha na ndava yaki. 17 Mwene avili kwakona vindu
vyoha, Vindu vyoha viyendelela kuvya na mukuwungana nayu vindu
vyoha viyendelela pandu paki. 18 Mwene ndi mutu wa higa yaki, ndi
vandu vevakumsadika Kilisitu, mwene ndi Chinyepa cha wumi. Mwene
ndi wa mtumbula, kutumbula kuyukiswa mulifwa, muni avya na fwasi
ya kutumbula wa muvindu vyoha. 19 Muni Chapanga aganili uchapanga
waki woha uvya mukuwungana na Kilisitu. 20 Kupitila mwene Chapanga
ahamwili vindu vyoha vyeviwumbiwi vimuwuyila mwene, na kwa ngasi
yaki yeyayitiki pamsalaba akitili uteke na vindu vyoha pamulima na
kunani kwa Chapanga.
21 Penapo nyenye mwavili kutali na Chapanga na mwavili makoko vaki
ndava ya maholo ginu na matendu ginu gahakau. 22 Nambu hinu Cha-
panga avakitili nyenye mvya vankozi vaki kupitila higa ya Mwana waki
mweabweli kwitu akavya mundu na kangi afwili, muni avapeleka nyenye
palongolo yaki mkavya vandu vaki vabwina changali kuhoka kokoha.
23 Muyendelela kusadika uchakaka wenuwo na kuyima chakusindimala,
mkoto kuyidakila kunyuguswa huvalila musadika yemwapatili lukumbi
pemwayuwini Lilovi la Bwina. Nene Pauli mwenivili namtumisi wa Lilovi
la Bwina lenilo lelikokosiwi kwa vandu voha pamulima.

Lihengu la Pauli mu msambi wa vandu vevakumsakika Kilisitu

24 Na hinu niheka kung'ahika ndava ya nyenye, muni kwa mang'ahiso
gangu pamulima apa, nitangatila kumalakisila gala gegakona kuhengeka
mu mang'ahiso ga Kilisitu ndava ya higa yaki, ndi msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu. 25 Na nene nikitiwi kuvya namtumisi wa msambi
wa vandu vevakumsadika Kilisitu Chapanga anipeli lihengu lenilo ndava

yinu. Mpangu wene ndi kukokosa kwa ubwina ujumbi waki, 26 malovi
ago gafiyiki kwa vandu voha kutumbula kadeni, chiveleku hati chiveleku
nambu hinu gagubukuliwi kwa vandu vaki. 27 Chapanga mwene aganili
kuvamanyisa vandu vaki mfiyu wenuwo wewuvili ukulu na ubwina
wewayenili kwa vandu voha vevangava Vayawudi na yene ndi iyi, kuvya
Kilisitu avi mugati yinu, na nyenye mewa yati mwipata lilundu linu
muukulu wa Chapanga. 28 Ndava yeniyo tikumkokosa Kilisitu kwa vandu
voha, tikuvabesa na kuvawula vandu voha kwa luhala lwoha, muni
tihotola kumleta kila mmonga witu palongolo ya Chapanga kuni akangili
mukuwungana na Kilisitu. 29 Muni nihenga genago na nikangamala na
kutumila likakala likulu la Kilisitu mweikita lihengu mugati yangu.

2

1 Nigana mmanyai chanihenga lihengu chakukangamala ndava yinu,
ndava ya vandu va Laodikea na ndava ya vandu voha vevangakon-
ganeka na nene. 2 Nikita chenichi muni kwa kuvakangamalisa mitima
kangi kuletwa pamonga muuganu muni mumemeswa mota za kumanya
uchakaka. Muni muhotola kumanya mambu gegafiyiki na Chapanga,
mambu ago ndi Kilisitu mwene. 3 Mugati yaki mwene vifiyiki vindu
vyamahele na luhala na umanya wa Chapanga.

4 Hinu, nikuvajovela, mkoto kuyidikila kukongwa na mundu yoyoha kwa
malovi ga udese hati ngati ga kuchenjela. 5 Muni, pamonga na nene kuvya
patali na nyenye kwa higa, nambu nivili pamonga na nyenye mumtima,
ukuvaholalela neju, na niheka kulola mambu ginu chegihamba bwina na
kuyima musadika yinu kwa Kilisitu.

Wumi wa Chakaka mukuwungana na Kilisitu

6 Muni nyenye mumyidikili Yesu Kilisitu mweavili Bambu, muyendelela
kutama mukuwungana nayu. 7 Muyendelela kumsadika ngati kusopa
mikiga mugati yaki na kuujenga wumi waki na kuvya kuyima mukukanga-
mala musadika ngati chamwawuliwi. Mvya vandu vakusengusa.

8 Mlola, hinu, mundu akotoka kuvayagisa kwa kuvakonga muluhala
lwa chimundu wewihuma mumawuliwu ga vandu vevapewili na vagogo
vavi na mizuka yeyilongosa pamulima, na lepi Kilisitu mwene! 9 Muni,
mugati ya Kilisitu umundu waki, uvi utimilifu woha wa Chapanga, 10 na
nyenye mpewili wumi weudandasiki mukuwungana Kilisitu. Mwene avi
na uhotola panani ya mizuka yoha na vakulu voha.

11 Mukuwungana na Kilisitu nyenye mwadumwili jandu, nambu lepi
yeyikitiwa na vandu, ndi yeyikitiwa na Kilisitu mwene. Na yeniyo ndi
lihengu la kuvagombola vandu kuhuma mnogo wavi uhakau wewavelikwi
nawu mukumbudila Chapanga. 12 Muni pemwabatizwi mwazikiwi pa-
monga na Kilisitu na mukubatiziwa kwenuko mweayukiswi kwa kusadika
makakala ga Chapanga gegamuyukisi Kilisitu. 13 Lukumbi lumonga
mwavili ngati vandu mwemwafwili ndava ya kumbudila Chapanga, na
kubela kudumuliwa jandu muhiga zinu, ndava ya mnogo winu uhakau
wemwavelekiwi nawu wavili wakona kuwusiwa. Nambu hinu Chapanga
avapelili nyenye wumi pamonga na Kilisitu. Chapanga atilekekekisi kum-
budila chapanga kwoha. 14 Awusili kutali balua yeyayandiki uhakau witu.
Hati yeniyo ya malagizu gaki ndi Chapanga ngalihengili mukutihamula ndi
ayiwusili chakaka kwa kuyigongomela pamsalaba. 15 Penapo pamsalaba
Kilisitu avanyagili makakala gavi mizuka yeyitalalila na vakulu, avakitili

kuvya chindu cha kuvapela soni palongolo ya vandu kuvalundusa ngati vandu vevakamuliwi kungondo kulangisa avahotwili.

16 Hinu ndi, mkoto kuyidakila kupewa malagizu na mundu yoyoha
kuvala vyakulya na mnyweso, ligono la mselebuko, amala kukamulila
mvelu wa ligono la mselebuko, kuvandama kwa mwehi amala Ligono
la Kupumulila. 17 Mambu ngati ago ndi chimuwili cha gala gegibwela,
uchakaka wene wa mambu goha ndi Kilisitu. 18 Mkoto kuyidakila
kuhamuliwa na mundu yoyoha mwakujikita kuvya wabwina kwa gala
geakugawona na kugahololela ngamwene na kukangamala ungolongondi
wa udese na kumuyupa mtumu wa kunani kwa Chapanga. Mundu
mwenuyo muyimu ndava ya mahalo gaki gegakumkonga gegihuma kwa
vandu, 19 na alekili kujiwunga na Kilisitu mweavili mutu wa higa yeniyo.
Kupitila Kilisitu higa yoha yisopewa makakala na yikamulini pamonga
kwa viiwungu vyaki na misekete yaki, na vyene vikula ngati cheigana
Chapanga.

Kufwa na kutama pamonga na Kilisitu

20 Nyenye mfwili pamonga na Kilisitu na kugombolewa mumakakala
ga mizuka yeyilongosa mulima. Ndava kyani mwakona mwitama ngati
vandu va mulima uwu? Ndava kyani myidakila malagizu ngati aga?
21 “Mkoto kukamula ichi,” “Mkoto kumihyanga chila,” “Mkoto kupamisa
chila!” 22 Mambu genago goha ndi ndava ya vindu vyavihalabika pevitu-
mika ndu, genago ndi malagizu na mawuliwu ga vandu ndu. 23 Chakaka,
malagizu genago gilolekana kuvya ngati yina luhala munjila ya kumuyupa
Chapanga yemukujikitila mwavene. Kukangamalisa ungolongondi na
kuyilongosa higa kwa ukali, nambu yangali mana mukubesa mnogo wa
higa.

3

1 Hinu, yikavyai muyukiswi pamonga na Kilisitu, mlondayi gegavi
kunani kweavili Kilisitu, atamili upandi wa kulyelela wa Chapanga.
2 Mholalela mambu ga kunani, na lepi mambu ga pamulima apa. 3 Muni
nyenye mfwili na wumi winu ufiyiki pamonga na Kilisitu mugati ya
Chapanga. 4 Wumi winu wa chakaka ndi Kilisitu, na lukumbi lwaki
peihumila na nyenye mewa yati mwivya pamonga nayu muukulu.

Wumi wa kadeni na wumi wa mupya

5 Hinu, mkoma mnogo uhakau wa pamulima zemuvelekiwi nazu ngati,
ukemi, uhakau, mnogo uhakau uhutulu ngati kufugamila vimong'omong'o.
6 Ndava ya mambu genago ligoga laki Chapanga likuvabwelela voha
vangamyidakila mwene. 7 Lukumbi lumonga nyenye mweatamili kulan-
dana na mnogo wa mambu ago gahakau gemvelikwi nagu.

8 Nambu hinu yikuvagana kuleka mambu ago goha, ligoga na mnogo
na uhakau, kuvevesa amala maligu gakotoka kuhuma mu milomo yinu.
9 Mkoto kujovelana udese, muni nyenye mmali kuwula mnogo uhakau
wemuvelikwi nawu pamonga na matendu gaki goha, 10 muwala wumi wa
mupya, wiwiyendelela wihengewa upya na Chapanga muwumba. Muni
avakitayi kummanya bwina na kuvya ngati mwene. 11 Chenichi ndi,
kawaka kangi kulekengana Myawudi na anga Myawudi, mweadumwili
jandu na mwangadumula jandu, mweasomili na mweangasoma mvanda
na mwealekekisiwi. Nambu Kilisitu ndi vyoha, avi muvyoha.

12 Nyenye ndi vandu vaki Chapanga, mwene avaganili na kuvahagula.
Hinu ndi, muvya na mtima wa lipyana, ubwina na unngolongondi, uhiluka
na ukangamala. 13 Msindimalinanayi na kulekekesana mmonga winu
peivya na lijambu loloha kwa muyaki. Mganikiwa kulekekesana ngati
Bambu winu cheavalekisi nyenye. 14 Mukuyonjokesa genago, muyendelela
kukamulila uganu, muni uganu wikunga kila chindu muumonga wa
uchakaka. 15 Na uteke wa Kilisitu ulongosa mumitima yinu, muni ndava
Chapanga avakemili nyenye mvya na uteke mwakemeliwi kuvya higa
yimonga. Kavili kusengusa! 16 Ujumbi wa Kilisitu utama kwa umahele
mugati yinu. Muwulanayi na kuhakalilana kwa luhala lwoha. Muyimba
nyimbu za zabuli na nyimbu za kumsengusa Chapanga na nyimbu za
kumuyupa Chapanga, mumyimbila Chapanga nyimbu za kusengusa. 17 Na
kila chindu chemwikita kwa malovi amala litendu, mkita goha kwa
kumtopesa Bambu Yesu na kumsengusa Chapanga Dadi mu njila yaki.

Malagizu muwumi wa mupya

18 Nyenye vadala, muvayuwanila vagosi vinu, muni ndi cheigana
Chapanga.
19 Na vagosi nyenye, muvagana vadala vinu, na mkoto kuvaywangila.
20 Vana nyenye, mvakitila gabwina vadadi na vanyina vinu magono goha
ndi yikumganisa Bambu.
21 Vadadi na vanyina nyenye, mkoto kuvakitila luhonda vana vinu,
nambu yati videnyeka mtima.
22 Vavanda nyenye muvayuwanila vakulu vinu mugoha, lepi pevaku-
valola ndu mwigana mulolekanayi vabwina nambu mkita genago kwa
mtima woha ndava ya kumlumba Bambu. 23 Kila chemwihenga muhenga
kwa mtima winu woha, ndava ya kumuhengela Bambu lepi ndava ya
kumuhengela mundu. 24 Mukumbuka kuvya Bambu yati akuvapela
njombi yila yeavavikili vandu vaki. Ndava munu mwemukuhegela ndi
Kilisitu Bambu! 25 Mweikita gahakau yati ipokela kulandana na uhakau
waki, Chapanga ibagula lepi.

4

1 Vakulu nyenye, mvakitila vavanda vinu kwa ubwina na gala geigana
Chapanga, kuni mkumbuka kuvya na nyenye muvi wa Bambu kunani kwa
Chapanga.

Malagizu

2 Msindimala mkotoka kuleka kumuyupa Chapanga, na pemwiyupa
mujiyangalila, na kumsengusa Chapanga. 3 Mewawa, mutiyupila tete
mewa muni Chapanga atidindulila mlyangu kukokosa ujumbi waki kuvala
mfiyu wa Kilisitu. Ndava yeniyo nene nivili hinu muchifungu. 4 Hinu, ndi
muniyupila muni nihotola kukokosa ujumbi wenuwo uvya hotohoto na
ngati cheyiganikiwa.
5 Muvya na luhala chemwitama na vandu vangamsadika Kilisitu
muhengela lihengu bwina lukumbi ulo lwemumivili nawu. 6 Malongesi
ginu giganikiwa kuvya gabwina na gakutangatila vandu, na mganikiwa
kumanya kumyangula kila mundu.

Jambusa za kumalakisila

7 Nikumtuma mlongo witu Tukiko mganu kwinu, muhenga lihengu
mchakaka na mtumisi muyitu mulihengu la Bambu, yati akuvapela malovi
gangu goha. 8 Ndi ndava ya kumutuma kwinu muni avakangamalisa

mitima yinu kwa kuvajovela malovi gitu. 9 Ibwela pamonga na Onesimo,
mlongo witu mganu na mchakaka, ndi mkolonjinji muyinu. Yati
vakuvapela malovi ga mambu goha gegihengeka apa.
10 Alistako, mweavi muchifungu, pamonga na nene, akuvajambusa,
mewawa Maluko mlamu waki Banaba, mmali kulagaziwa ndava yaki
akabwela kwinu mumkalibisa. 11 Na Yoshua mweikemiwa Yusto, aku-
vajambusa. Pagati ya Vayawudi mwapokili sadika, venava ndu, ndi
vevihenga lihengu pamonga na nene ndava ya unkosi wa Chapanga,
venavo ndi vevakunitangatila neju.
12 Epafla, mkolonjinji muyinu mtumisi wa Kilisitu Yesu, akuvajambusa.
Magono goha akuvayupila nyenye kwa makakala muni muhotola kuyima
chakukangamala, mkangala msadika hotohoto na mu mambu goha
geigana Chapanga. 13 Nihotola kujova malovi ndava yaki kuvya ihenga
lihengu kwa kukangamala ndava yinu na ndava ya vandu va Laodikea
na Hilapoli. 14 Nkozi witu mganu Luka yula mlamisa pamonga na Dema,
vakuvajambusa.
15 Jambusa yitu kwa valongo va Laodikea. Mumjambusa mlumbu Nimfa
pamonga na vandu voha vevikonganeka kunyumba yaki, msambi wa
vandu vevakumsadika Kilisitu vakumjambusa. 16 Mkamala kusoma balua
yeniyo muvapela na vayinu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu
va Laodikea, na balua yenivayandikili vene vavapela nyenye muyisoma.
17 Mumjovela Alikipo lihengu leapewili na Bambu kuyihenga ayikamalisa.
18 Niyandika aga kwa chiwoko changu namwene, jambusa kuhuma
kwangu nene Pauli. Mkumbuka kuvya nivili muchifungu!
Nikuvaganila ubwina wa Chapanga uvya na nyenye Ena.

Balua ya kutumbula ya Pauli kwa Vatesolonike

Ulongolelu

Balua ya kutumbula kwa vandu va Vatesolonike yayandikwi na mtumi Pauli (musula ya 1:1). Yihotoleka yeniyi ndi balua ya kutumbula yeayiyandiki Pauli, na kuyiyingisa kuvya pahala pa Bibilia, na yeniyi yayandikwi mwaka wa 51 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Pauli atama ku Kolinto peayiyandikayi balua ya kutumbula kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Tesolonike, msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu lalitumbwisi lukumbi lwa lugendu lwaki la pili mu kuhengela Matendu (musula ya 17:1-10). Yiyandikwi muchitabu cha matendu kuvya msambi wa vamsadika ava vavili vamsadika vangi vakolonjinji va Vayawudi, na Vayunani ndi vevavili vamahele.

Pauli ahotwili lepi kusigalila ku Tesolonike kwa lukumbi lutali peamalili kutumbulisa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, hinu atumili balua iyi muni kuvakangamalisa mtima vamsadika vevavili kwenuko. Balua iyi yilola mambu ndalindali, na yidandawula gamahele gegakuvagana vandu vevakumsadika Kilisitu cheviganikiwa kutama. Pauli alagazili kuvala kumuwuyila Kilisitu. Yihotoleka kuvya vamsdika va ku Tesolonike vaganayi kupata umanya kuvala mambu ago. Pauli alitumili malovi aga ga kuwuya kwa Kilisitu kwa mala ya pili ngati njila kuvakulukisa vatama wumi wa kumganisa Chapanga (musula ya 5:6-8).

Gegavi

Pauli akuyitumbula balua iyi kwa kuvajambusa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na kumsengusa Chapanga ndava yavi (musula ya 1).

Kangi idandawula kuva uhengaji waki, na kuganiswa na malovi gegaletiwi na Timoti (musula ya 2-3).

Mwana kandahi Pauli idandawula kwa vamsadika chaviganiki kutama kuni vihuvalila kubwela kwa Kilisitu mala ya pili (musula ya 4:1-5:15).

Pauli imalakisila balua yaki kwa kuvajambusa kangi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, na kuvagana vamsadika voha mugati ya vamsadika veisoma balua iyi (musula ya 5:16-28).

1 Nene Pauli na Siliwano na Timoti, tikuvayandikila msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu va ku Tesalonike. Ndi vandu voha vevakumuyupa
Chapanga Dadi, na va BAMBU Yesu Kilisitu.
Tikuvaganila ubwina wa Chapanga na uteke.

Vatesalonike vitama kwa sadika

2 Tikumsengusa Chapanga magono goha ndava yinu mwavoha na ku-
vakumbuka magono goha mukuyupa kwitu Chapanga. 3 Muni, palongolo
ya Chapanga Dadi witu, tikumbuka ndi chemwilasa sadika yinu kwa
matendu, na uganu winu cheukuvakita muhenga lihengu neju, na chila
sadika yitu kwa BAMBU Yesu Kilisitu yanganyugusika. 4 Valongo timanyili
kuvya Chapanga avaganili na avahagwili muvya vandu vaki, 5 muni
lukumbi lwetavakokosili Lilovi la Bwina gavili lepi malovi gene, ndi kwa
makakala na kwa Mpungu Msopi, na chakaka kuvya ujumbi wenuwo
wavili wachakaka. Mmanyili chatatamili pamonga na nyenye, tatamili
kwa kuvatangatila nyenye. 6 Nyenye mwalandili luhumu lwitu, mwamyig-
ili BAMBU. Pamonga na mwaviniswi neju, mwapokili ujumbi wenuwo

kwa luheku wewihuma kwa Mpungu Msopi. 7 Hinu nyenye ndi luhumu
lwabwina neju kwa vandu voha vevakumsadika va Makedonia na Akaya.
8 Muni, ndava ya ukangamala winu ujumbi wa BAMBU uyuwaniki lepi
ku Makedonia na ku Akaya kwene, ndi sadika ya Chapanga yidandasiki
kwoha. Kangi niganili lepi kujova neju, 9 Vandu venavo vevitama patali
na nyenye vilongela kuvala lugendu lwitu kwinu na chemwatipokili, ndi
chemwalekili chimong'omong'o, na kumhengela Chapanga mweavimumi
na wa chakaka, 10 Hinu mkumlindila Mwana waki ahelela kuhuma kunani
kwa Chapanga, ndi Yesu, na mwene ndi Chapanga amyukisi kuhuma mu
lifwa na mweakutisangula kuhuma muligoga la Chapanga lelibwela.

2

Lihengu la Pauli ku Tesolonike

1 Valongo vitu mwavene mmanyili kuvya lugendu lwitu kwinu lwavili
lepi lwa waka. 2 Mmanyili chatakitiwi mambu gahakau na kuligiwa
ku Filipi kwakona hati kuhika kwinu Tesalonike. Pamonga na kuvya
na unonopo wamahele, Chapanga witu atipelili ukekesi wa kukokosa
Lilovi la Bwina. 3 Lukumbi petavakohakisi muusadika ujumbi woha wa
Chapanga, wetavakokosili huvalili lepi lijambu la udese ndi amala uhakau,
mewa nakugana kumkonga mundu yoyoha. 4 Nambu magono goha
tete tilongela ngati cheigana Chapanga muni mwene patiweni tihotola,
atigotolili lihengu la kuvakokosela vandu Lilovi la Bwina. Tete tigana
lepi kuvaganisa vandu hati padebe, nambu tigana kumganisa Chapanga
ndi mwamanyili mitima yitu mbaka mugati. 5 Chapanga ndi mweilola
na mweamanyili getijova, na nyenye mmanyili katu tete talingili lepi
kuvakulukisa mewa tatumili lepi malovi ga kufiya muni tipewa vindu
kuhuma kwinu. 6 Tangalonda kulumbiwa na vandu, amala kuhuma
kwinu, amala kuhuma kwa mundu yoyoha, 7 pamonga na tete kuvya
tavamitumi va Kilisitu, ngatihotwili kujova kwa makakala tipewa chindu
chochoha kuhuma kwinu. Nambu tete tavapoli pagati yinu ngati mau
mpoli kwa vana vaki. 8 Tavaganili neju nyenye ndi hati tavaletili Lilovi la
Bwina la Chapanga. Na lepi Lilovi la Bwina nambu mewawa hati kuwusa
wumi witu muni kuvatangatila, ndava nyenye vandu mwetivaganili neju!
9 Valongo mkumbuka chetahengili lihengu kwa kung'ahika. Patavaletili
Lilovi la Bwina la Chapanga tahengili lihengu kilu na muhi muni tikotoka
kumpela mundu lihengu la kutipela mambu gegiganikiwa kwitu.

10 Nyenye mugawene na Chapanga agawene kuvya ndi kuvya,
chetatamili pagati yinu nyenye mwemsadika wavi wabwina, na wakum-
topesa Chapanga changabuda. 11 Mmanyili kuvya tete tamhengili
kila mmonga winu ngati dadi chakuvahengela vana vaki mwene.
12 Tavakangamalisi mtima, tavasangalwisi na kuvakulukisa wumi
weukumganisa Chapanga. Mwakuvakemela muyingila munkosi waki na
ukulu waki.

13 Kangi tivii na lijambu lingi la kumsengusa Chapanga, patavaletili
ujumbi wa Chapanga, nyenye mwauyuwini, mukaupokela, lepi kujova
ujumbi wa vandu, ndi ujumbi wa Chapanga, na chakaka ndi chauvi, ndava
Chapanga ihenga lihengu mugati yinu nyenye mwamsadiki. 14 Valongo
vangu, nyenye gavakolili mambu galagala gegavakolili msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu va ku Yudea kula vevavi vandu va Chapanga,
mambu gegavakolili vandu vavili vaki Kilisitu Yesu. Nyenye mung'aiswi
na vakolonjinji vayinu ngati vene chevang'aiswi na Vayawudi Vayavi.

15 Vala Vayawudi vangasadika ndi vevamkomili BAMBU Yesu na vamlota
va Chapanga, vakating'aha na tete mewa. Vandu venavo nakumganisa
Chapanga, kangi ndi makoko va kila mundu! 16 Hati valingili kubesa
kuvakokosela vandu vangali Vayawudi ujumbi wa kuvaletela usangula.
Kwa kukita genago vayonjokisi kumbudila Chapanga na kumemesa njwe
ndava ya kubuda kwevakitili magono goha. Nambu hinu ligoga la
Chapanga livagwilili.

Pauli igana kuvagendelela vandu va ku Tesalonike

17 Valongo, kulekana kwitu na nyenye kwavi kwa lukumbi ndu, kavili
kwavili kwangawonana, nambu lepi mumaholo gitu. Lukumbi luhupi
kandahi tanogili kuvalola kangi! 18 Ndi taganili kuvagendelela kavili. Na
nene Pauli naganili kubwela kwinu pamahele, nambu Setani atibesili.
19 Wu, patiyima palongolo ya BAMBU Yesu lukumbi lweibwela, yati
tikujilumba kyani kuuvala uhotola witu? Kujilumba kwitu yati kwivya
nyenye ndi huvalila yitu na luheku lwitu. 20 Ena, nyenye ndi mwemkita
tete timekayi na kuheka!

3

1 Ndava ya genago tangahotola kusindimala neju. Ndi taamwili
kusigalila ku Atene tavete, 2 na kumtuma kwinu mlongo witu Timoti, ndi
muhenga lihengu muyitu ndava ya Chapanga mukukokosa Lilovi la Bwina
la Kilisitu. Tamtumili ndava ya kuvakangamalisa na kuvasangalusa,
3 muni taganili mundu yoyoha akotoka kuwuya mumbele ndava ya sadika
pagati yinu yikoto kuyaga ndava ya mang'ahiso ago. Nyenye mmanyili
maganu ga Chapanga ting'ahiswai. 4 Muni patavili pamonga na nyenye
tavajovili yati ting'ahiswa, ndi ngati chammanyili, ndi chagahumalili.
5 Ndava yeniyo namtumili Timoti kwinu. Nasindilimalili lepi neju, ndi
namtumili muni nimanyai mambu ga sadika yinu. Yikoto kuvya pangi
Setani avalingili na lihengu loha leatakitili pagati yitu liyagili waka!

6 Hinu Timoti amali kuwuya, na atipelili malovi ga kusangalusa kuvala
sadika na uganu winu. Atijovili kuvya mukutiholalela neju, na kuvya
mna mnogo wa kutilola tete ngati na tete chatinogela kuvalola nyenye.
7 Hinu, valongo vitu mambu getiyuwini kuvala sadika yinu, yikangamalisa
mitima mukung'ahika na mang'ahiso gitu goha, 8 Ndava muni hinu titama
kwa uchakaka yikavya nyenye muyima chakukangamala mukuwungana
na BAMBU. 9 Hinu tihotola kumsengusa Chapanga witu ndava yinu.
Tikumsengusa kwa luheku lwetuvili nawu palongolo yaki ndava yinu.
10 Tiyendelela kumuyupa Chapanga kilu na muhi kwa mtima witu
woha muni atipela fwasi ya kuvalola mihu kwa mihu muni tihotola
kuvatangatila mumsadika Chapanga kwa makakala neju.

11 Tikumuyupa Chapanga, Dadi witu mwene, na BAMBU witu Yesu,
atidindulila njila ya kubwela kwinu. 12 BAMBU avahotosa kuganana
na mmemeswa uganu wa kuvagana vandu vangi voha, ngati tete
chatikuvagana nyenye. 13 Ndi yati yikangamalisa mitima yinu, na nyenye
yati mwivya mwangabuda kangi mwivya vamsopi vandu va Chapanga,
pemwiyima palongolo ya Chapanga mweavili Dadi witu lukumbi BAMBU
witu Yesu peibwela na voha vevavili vaki.

4

Kutama cha kumganisa Chapanga

1 Hinu, valongo vitu, mjiwulili kuhuma kwitu ndi chamwiganikiwa
kutama cha kumganisa Chapanga. Ndi chakaka mtama chenicho. Hinu
tivayupa neju kwa liina la BAMBU Yesu muyendelela kukita chenicho
kwa ubwina neju. 2 Muni mugamanyili malagizu gala gatavapelili kwa
uhotola wa BAMBU Yesu. 3 Chapanga igana nyenye muvya vamsopi na
mkoto kukita ugoni. 4 Kila mgosi iganikiwa amanya kutama bwina na
mdala waki kwa usopi na utopesa, 5 na lepi kwa mnogo uhakau ngati
vandu vangi vangammanya Chapanga. 6 Hinu, mundu yoyoha akotoka
kumkitila muyaki mweakumsadika Kilisitu uhakau ngati wenuwo. Tamali
kuvajovela lijambu lenili na kuvalapisa kuvya BAMBU yati akuvatova
vevikita mambu ago. 7 Chapanga nakutikemela kutama cha kukita ugoni,
nambu kutama muwumi usopi. 8 Hinu ndi mwaivevesa mawuliwu ago
nakumvevesa mundu, ndi akumvevesa Chapanga mwene mwakuvapela
Mpungu waki Msopi.
9 Kawaka kuvayandikila ndava ya kugana valongo vinu vevakumsadika
Kilisitu. Mwavene muwuliwi na Chapanga ndi chamganikiwa kutama
chakuganana. 10 Na chakaka mwavi mkuvakitila valongo vinu voha
pahala poha Makedonia. Hinu, valongo, tiyupa muyendelela kukita
chenicho hati neju. 11 Magono goha mnogela kutama changali chitututu,
kila mundu akita mambu gaki mwene na ahenga lihengu laki mwene
na mvya vandu va kuhenga ngati cheatumbwili kuvavalagizila. 12 Ndava
yeniyo yati mwipata utopesa kwa vandu vangaumsadika Kilisitu, na yati
mwigana lepi kuvahuvalila vandu muvindu vyemwigana magono goha.

Kubwela kwa BAMBU

13 Valongo, tigana mmanya uchakaka kuvala vala vevamali kufwa, muni
mukoto kuvya na mvinisu neju ngati vandu vangi vangali huvalila. 14 Tete
tisadiki kuvya Yesu afwili na kuyuka, ndi tisadika kuvya Chapanga yati
akuvaleta pamonga na Yesu vala voha vevafwili kuni vakumsadika.
15 Lenili latikuvajovela ndi liwuliwu la BAMBU, tete tetivili wumi, ndi
mwatisigalila mu ligono leibwela BAMBU, chakaka tikuvalongolela lepi
vala vevafwili. 16 Muni yati yiwusiwa lilagizu, lwami lwa mtumu mkulu
wa Chapanga, lwami lwa lipenenga la Chapanga, na BAMBU mwene yati
ihelela kuhuma kunani kwa Chapanga. Ndi penapo vala vevafwili kuni
vakumsadika Kilisitu viyukiswa hoti. 17 Kangi tete wetivili wumi lukumbi
lwenulo yati titolewa kuhamba kunani kwa Chapanga pamonga navo
kukonganeka na BAMBU kunani kulihundi. Ndi magono goha yati tivya
na BAMBU. 18 Hinu, mpolesanayi mitima kwa malovi aga.

5

Mjitendekela kwa ligono la kubwela BAMBU

1 Valongo vitu, nakuganikiwa kuvayandikila kuvala lusenje na lukumbi
lwa mambu aga pegihumila. 2 Muni mwavene mmanyili kuvya BAMBU
yati ibwela chigafula ngati muhiji cheibwela kilu. 3 Vandu pevijova, “Kila
chindu chitamili changali chitututu na uteke” Ndi uhakau paukuvagwilila
chigafula! Mambu genago yati gihumila chigafula ngati lipyanda la
mau mweigana kuveleka, kawaka mundu mweihotola kuyepa. 4 Nambu
nyenye, valongo, muvi lepi pachitita, na ligono lenilo nakuganikiwa
kuvabwelela chigafula ngati mundu mwaiyiva. 5 Mwavoha nyenye vandu
mwemwitama palumuli, vandu vamuhi. Tete lepi tavandu va milima yingi
vandu vangammanya Chapanga. 6 Hinu, valongo tikotoka kugona lugono

ngati vandu vangi, nambu tiganikiwa kuvya kujilola na kujitalalila tavete.
7 Ndava muni vevigona vigona kilu, na vevigala vigala kilu 8 Nambu tete
tavandu vamuhi na tiganikiwa kuvya na kujitalalila tavete. Tiganikiwa
kuwala sadika na uganu kujova nyula ya kujikinga panganga, na huvalila
yitu ya usangula ngati kofia ya lyuma ya kudivalila mitu yitu. 9 Muni
Chapanga atihagwili lepi tikomiwa na ligoga laki, ndi tipata usangula
kwa njila ya BAMBU witu Yesu Kilisitu 10 ndi afwili ndava yitu, muni
titama pamonga na mwene, yivya wumi amala tifwili lukumbi peibwela.
11 Hinu mpolesanayi mitima na kutangatilana nyenye kwa nyenye, ngati
chamwikita hinu.

Malagizu ga kumalakisa na jambusa

12 Valongo, tikuvayupa muvatopesa vala vevihenga lihengu pagati yinu,
vala vevakuvalongosa na kuvawula kuvala kutama mukumsadika Kilisitu.
13 Muvatopesa neju na kuvagana ndava ya lihengu lavikita. Muvya na
uteke pagati yinu.

14 Valongo, tikuvakofwa muvalapisa vandu vakata, muvakangamalisa
mtima vandu vangolongondi, muvatangatila vandu vangali makakala,
msindimala kwa vandu voha. 15 Mlola mundu yoyoha mlekekesanayi
nyenye mwavene, muni mgana kuhengelana gabwina nyenye mwavene
na kwa vandu voha.

16 Mheka magono goha, 17 muyupa Chapanga magono goha, 18 na kuvya
na usengula kwa kila chindu chechihumila. Genago ndi geigana Chapanga
kuhuma kwinu mukuwungana kwinu na Kilisitu Yesu.

19 Mkoto kujimisa motu wa Mpungu Msopi, 20 mkoto kuvevesa ujumbi
kuhuma kwa Chapanga. 21 Mlinga kila chindu. Mkamula chechivii
chabwina, 22 muyepa uhakau wowoha.

23 Chapanga mwene mweakutipela uteke avanyambisa nyenye hoti kwa
njila yoyoha. Na kuvatangatila mukuholalela kwinu na gemwinogela na
muvindu vyoha vyemwihenga mkita genago goha changabuda mbaka
peibwela BAMBU witu Yesu Kilisitu. 24 Chapanga mweakuvakemela
nyenye yati itimilisa mambu ago muni mwene msadikika.

25 Valongo vitu, mtiyupila na tete mewa.

26 Muvajambusa valongo voha kwa kulangisa mukuvagana.

27 Nikuvayupa neju kwa liina la BAMBU muvasomela vamsadika mu
Kilisitu vitu voha balua iyi.

28 Tikuvaganila ubwina wa Chapanga wa BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Balua ya pili ya Pauli kwa Vatesolonike

Ulongolelu

Balua ya pili kwa Vatesolonike yayandikwi na mtumi Pauli (musula ya 1:1). Ayandiki lukumbi luhupi ndu kuhuma peayandiki yila ya kutumbula kwa Vatesolonike yavili myaka wa 51 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Pauli avili akona kumuji wa ku Kolinto payandikayi balua iyi kwa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Tesolonike patumbwili lugendu lwaki lwa pili mukutendekela Matendu (musula ya 17:1-10). Yiyandikwi muchitabu cha Matendu kuvya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ava vavili vamsadika va Vayawudi, na Vayunani vevavi vamahele.

Yimanyikana kuvya vamsadika va Tesolonike vahengelayi neju mambu gegivala lusenje lwa mwishu na kubwela kwa Kilisitu mala ya pili, muni Pauli ayandiki gamahele kuvala mambu aga mubalua zoha zivili kwa Vatesolonike. Yapinga ya balua ya pili yivala lusenje lwa mwishu. Mewa Pauli ibesa vandu kuvya vakata. Kila mundu iganikiwa ahenga lihengu muni apata chakulya (musula ya 3:6-10).

Gegavi

Pauli itumbula kuyandika balua kwa kujimanyisa mwene na vayaki (musula ya 1:1-2).

Kangi akumsengusa Chapanga ndava ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavili ku Tesolonike na kuvayupila (musula ya 1:3-12).

Pauli ilongalela lusenje lwa mwishu mugati ya musula ya (2).

Kangi akuvabesa vandu vakata na kuhakalila va liganu la kila mundu (musula ya 3:1-15).

Kwa kumalakisila, Pauli iwusa jambusa kwa mala yingi kangi (musula ya 3:16-18).

1 Nene Pauli, pamonga na Siliwano na Timoti, tikuvayandikila nyenye
msambi wa vevakumsadika Kilisitu va ku Tesalonike, mwemvili vandu
vaki Chapanga Dadi witu na BAMBU Yesu Kilisitu.
2 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga kwa Chapanga
Dadi witu na BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Uhamula lukumbi lwa kubwela kwaki Kilisitu

3 Valongo vitu, tiganikiwa kumsengusa Chapanga magono goha ndava
yinu. Chabwina kwitu kukita naha ndava muni sadika yinu yikula neju
na kuganana kwinu kuyonjokesa neju. 4 Ndi muni tete timekela nyenye
misambi ya vandu vevamkumsadika Kilisitu. Timeka muni muyendelela
kusadika na kukangamala mu mang'ahiso na mtahu wemwipata.
5 Genago goha gilangisa kuvya Chapanga ndi mchakaka, muni
nyenye myidakiwa kuyingila munkosi wa Chapanga ndi ndava yaki
mwing'ahika. 6 Chapanga yati ikita lijambu leliganikiwa, yati akuvawuy-
isila mang'ahiso vala vevakuvang'aha nyenye, 7 na kuvapela kupumulila
nyenye mwemng'ahika, na tete mewa yati akutipela kupumulila. Yati ikita
lijambu lenilo lukumbi BAMBU Yesu peihumila kuhuma kunani pamonga
na vamitumi vaki vana makakala, 8 Chapanga yati akuvatova vandu vala
kwa miali ya motu. Vevakumbela Chapanga na vala vangayidakila Lilovi
la Bwina panani ya BAMBU witu Yesu. 9 Mtovilu yati uvya kung'aiswa
magono goha gangali mwishu na kuvikwa kutali na BAMBU na ukulu

waki uvaha, 10 lukumbi peibwela ligono lenilo kupokela ukulu kuhuma
kwa vandu vaki na utopesa kuhuma kwa voha vevisadika. Nyenye mewa
yati mwivya pagati yavi muni msadiki ujumbi waki watavaletili.
11 Ndi muni tikuvayupa magono goha. Tikumuyupa Chapanga witu
avahotosa kutama cheavakemili kutama. Tikumuyupa kwa makakala
gaki, tikumuyupa kwa uhotola waki kugana kwinu na mambu goha
gabwina gemwigana kukita musadika yinu. 12 Mukukita chenicho liina la
BAMBU witu Yesu lipewa ukulu na nyenye yati mwipata utopesa kuhuma
kwaki mu njila ya ubwina wa Chapanga na BAMBU witu Yesu Kilisitu.

2

Mundu muhakau

1 Hinu nigana kuvayandakila malovi ga kubwela kwaki BAMBU witu
Yesu Kilisitu lukumbi Chapanga peakutileta pamonga pahala peavili.
Valongo, tikuvayupa neju, 2 mkoto kuvya ngolongondi mumtima yinu,
na mkoto kuvya na wogohi ndava ya malovi ga vandu vevijova kuvya
ligono la BAMBU limali kuhika. Koto kuvasadika vandu avo hati ngati
vakajovayi vapatili mambu ago kwa njila ya ulota na ugubukulo amala
balua yeyijovekana yihumili kwitu. 3 Mkoto kuyidakila kukongewa na
mundu yoyoha yula. Muni ligono lenilo nakuhumila mbaka ligono
ilo vandu vamahele pevakumbela Chapanga. Na yula mundu mhakau
peihumila. Ndi mweavikiwi motu wa magono goha wangali mwishu.
4 Mwene akukibela panani ya kila chindu chevakuchilola vandu kuvya
ndi Chapanga, amala chevakuchigundamila. Hati yati iyingila na kutama
mugati ya Nyumba ya Chapanga na kujova ndi Chapanga.
5 Wu, mukumbuka lepi kuvya navajovili genago goha lukumbi panavili
pamonga na nyenye? 6 Nambu kuna chindu chechi kumdivalila hinu,
na nyenye mchimanyili chindu chenicho. Hinu, Mhakau uyo yati
ilolekana lukumbi lwaki lwaluganikiwa. 7 Hati ago makakala ga Mhakau
uyo gikita lihengu cha mfiyu, nambu yula mhakau yati ilolekana lepi
mbaka yula mweakumdivalila peiwusiwa. 8 Penapo ndi Mundu Mhakau
peigubukuliwa, nambu BAMBU Yesu peibwela yati akumkoma kwa
mpungu waki na kumhalabisa mukung'asima kwa ukulu waki ibwela
naku. 9 Mundu mhakau mwenuyo yati wibwela kwa makakala ga Setani
na kukita chinamtiti na makangaso ndalindali ga udese, 10 na kutumila
uhakau woha wa kuvakonga vala veviyaga. Venavo yati viyaga ndava
muni vapoki lepi na kuugana uchakaka wula muni vasanguliwa. 11 Ndava
yeniyi Chapanga avavikili vatalaliwa na makakala ga kukongewa, muni
vasadika udese. 12 Hinu ndi vandu voha vevabelili kusadika muchakaka
nambu kuhekelela uhakau kumbudila Chapanga, yati vihamuliwa.

Muhaguliwi muni musanguliwayi

13 Tiganikiwa kumsengusa Chapanga magono goha ndava yinu nyenye
valongo, nyenye mganiwi na BAMBU, muni Chapanga avahagwili kuhu-
mila kadeni muni msanguliwa kwa makakala ga Mpungu Msopi, mkitiwa
vandu vaki vamsopi kusadika uchakaka. 14 Chapanga avakemalili lijambu
lenili kwa njila ya Lilovi la Bwina letavakokosili. Avakemili muni muvyai
na pandu pa muunkosi wa BAMBU witu Yesu Kilisitu. 15 Hinu, valongo vitu,
mkangamala kuyima na kulanda mawuliwu gatavawuli kwa makokoselu
gitu na balua yitu.
16 Tikumuyupa BAMBU witu Yesu Kilisitu mwene na Chapanga Dadi
witu ndi mweatigani kwa ubwina waki na kutikangamalisa mitima kwa

kutipela uteke wa magono goha na huvalila ya bwina, 17 avasangalusa na kuvakangamalisa mitima na kuvapela uhotola kukita na kujova gabwina magono goha gangali mwishu.

3

Mtiyupila kwa Chapanga

1 Pamwishu wa ago, valongo vitu, mutiyupila muni ujumbi wa BAMBU udandasika kanyata na vandu vaupokela kwa utopesa ngati cheuvili pagati yinu. 2 Muyupa mewa muni Chapanga atisangula na vandu vevakumbudila Chapanga na vandu vahakau, muni lepi voha vevisadika ujumbi uwu.

3 Nambu BAMBU ndi mchakaka. Mwene yati akuvakangamalisa na kuvadivalila na kuhuma kwa Mundu Mhakau yula ndi Setani. 4 Na mwene timanyili chakaka mu BAMBU yati mwikita na yati mwiyendelela kukita gala getavajovili.

5 BAMBU alongosa mitima yinu muuganu wa Chapanga na mukusindimala kwetipewili na Kilisitu.

Lilagizu la kuhenga lihengu

6 Valongo vitu tikuvalagiza kwa liina la BAMBU witu Yesu Kilisitu, mjivika patali na valongo voha vakata na vala vangalanda gala malagizu getavapelili. 7 Nyenye mwavene mganikiwa kukita ngati chetakitayi luhumu witu. Tete patavili na nyenye tavili lepi tavakata, 8 talili lepi chakulya kwa mundu yoyoha changa mlipa. Tahengili lihengu kwa makakala na mang'ahiso muhi na kilu muni tikotoka kumpela mundu lihengu la kutiyangalila mundu yoyoha yula pagati yinu. 9 Tete ngatihotwili kuhengela uhotola witu muni kugana mutitangatila takitili lepi chenicho nambu ndava taganili kuvapela luhumu lwa kuyiga. 10 Patavili pamonga na nyenye tavajovili, “Mundu yoyoha mweibela kuhenga lihengu, akotoka kulya chakulya.”

11 Tijovili mambu ago ndava muni, tiyuwini pagati yinu vavi vakata na nakukita chochoha, na kujivika mu mambu ga vandu vangi. 12 Kwa liina la BAMBU witu Yesu Kilisitu tikuvalagiza na kuvahakalila vandu avo vatama na kuhenga lihengu changali kulyunga muni vapata chakulya chavi vene.

13 Nambu nyenye valongo mkoto kutotokela, kukita gabwina. 14 Ngati kuvi na mundu mweangauyidakila ujumbi wetikuvapelekela mubalua iyi, yikavya naha, hinu, mumfiyula mundu mwenuyo na mkoto kutangatilana nayu chochoha, muni akola soni. 15 Mkoto kumkita mundu mwenuyo ngati likoko, nambu mumhakalila ngati mlongo.

Malovi ga kumalakisa

16 BAMBU mwene ndi utumbula wa uteke, avapela uteke magono goha mu njila zoha. BAMBU avya na mwavoha nyenye.

17 Kwa mawoko gangu namwene niyandika naha, jambusa kuhuma kwa nene Pauli! Wenuwu ndi ulangisu wangu kila peniyadika balua, ndi cheniyandika.

18 Nikuvaganila mwavoha ubwina wa BAMBU witu Yesu Kilisitu.

Balua ya kutumbula ya Pauli kwa Timoti

Ulongolelu

Chitabu cha 1 Timoti ndi balua yeyayandikwi na Mtumi Pauli kwa muwuliwa waki mwakemnaliwi Timoti. Chitabu cha 1 Timoti yihotoleka chayandikwi pagati ya mwaka 62-64 pamali kuvelekewa Yesu. Penapo yavilia papipi na mwishu wa kutama kwaki Pauli pamulima apa. Pauli na Timoti vaganini neju, hati lukumbi lwamahele Pauli amkemili Timoti mwana waki, Filimoni (musula ya 2:22 1 Timoti, musula ya 1:2, 1:18).

Yeniyi ndi balua yimonga pagati ya balua mcheche kuhuma kwa Pauli zeamyandikili mundu mwene pahala pa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Balua zingi zidatu ndi 2 Timoti na Tito na Filimoni. Balua yeniyi ya 1 Timoti yina malagizu gamahele ndava ya kumfugamila Chapanga mumsambi wa vandu vevamsadika Kilisitu (musula ya 2:1-15). Na mambu geiganikiwa kuvya nago vachilongosi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu (musula ya 3:1-13). Na kuvabesa vakotoka kuvayuwanila vawula vaudese (musula za 1:3-11, 4:1-5, 6:2-5). Yeniyi yilangisa Pauli cheamuwula Timoti muni avyai chilongosi wa misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu. Mubalua iyi ya 1 Timoti kuvili na malagizu gamahele ga kuvatangatila vachilongosi va lelu chaviganikiwa kulongosa lihengu mukila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.

Gegavi

Pauli itumbula kwa kumjambusa Timoti (musula ya 1:1-2).
Kavili Pauli ambesili Timoti ndava ya kuvayuwanila vawula vaudese (musula ya 1:3-11).
Pauli iyendelela kujova mwene cheakumsengusa Yesu Kilisitu (musula ya 1:12-19).
Kangi akumlagisa Timoti ndava ya kumfugamila Chapanga na ndava ya vachilongosi va msambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu (musula ya 2:3).
Pauli imalakisila balua yaki kwa kumpela Timoti malagizu ga kumalakisa (musula ya 4:6).

1 Nene Pauli, mtumi wa Yesu Kilisitu kwa malagizu ga Chapanga
msangula witu na Yesu Kilisitu huvalila yitu.
2 Nikuyandikila Timoti mwana vangu wa chakaka musadika.
Nikuganila ubwina wa Chapanga na lipyana na uteke kuhuma kwa
Chapanga Dadi witu na Kilisitu Yesu Bambu witu.

Chilapu ndava ya vawula vaudese

3 Niyupa utama ku Efeso ngati chana kuyupili panahambayi Makedonia.
Vavili vandu kwenuko veviwula mawuliwu gaudese. Vabesayi vandu
avo. 4 Vajovela veleka luhumu zangali chindu na magono goha kuluwula
mahina ga vagogo changali mwishu, ndi vevileta ndindani. Vikum-
tangatila lepi mundu yeyoha kuhenga lihengu la Chapanga lelihengeka
musadika. 5 Chindu chivaha cha mhilu uwu ndi kukangamalisa uganu
weuhumila mumtima wa msopi, mtima wa kugana kuhenga gabwina, na
sadika ya chakaka. 6 Vandu vangi vakongiwi na kung'anamukila malon-
gesi gangali utangatila. 7 Vigana kuvya vawuliwa va malagizu, nambu
nakuchimanya chevakujijova vene amala mambu gevikangamalisa.

8 Timanyili kuvya malagizu gabwina, ngati mundu ilola cheyiganikiwa
kulola. 9 Timanyili kuvya malagizu nakuvikiwa ndava ya vandu vabwina,
ndi vandu vahakau, vangayidakila malagizu, vevakumbela Chapanga
na vandu vangamuyogopa Chapanga, amala kumgundamila Chapanga,
vandu vevakuvakoma vadadi na vanyina vavi, amala vakomaji vovoha
vala. 10 Muhilu uvikiwi ndava ya vevikita ukemi na vagosi vevikita
ukemi vene kwa vene, vevigulisa vandu, vaudese na vevilapa udese amala
vovoha vangalanda mawuliwu gachakaka. 11 Mawuliwu aga gihuma mu
Lilovi la Bwina genipewili na Chapanga muni niyikokosayi. Lilovi la Bwina
lenili lihuma kwa Chapanga mweavi na ukulu na mweilumbiwa magono
goha.

Lipyana la Chapanga kwa Pauli

12 Nikumsengusa Bambu witu Yesu Kilisitu mwenipelili makakala ndava
ya lihengu langu. Nisengula ndava ya kunilola nene kuvya msadikika,
anihagwili nimuhengela. 13 Hati peatumbwili pala namng'ahili na
kumliga na kumvevesa, nambu Chapanga anihengili lipyana, ndava muni
navili lepi na sadika kwakona, ndi namanyili lepi chenikita. 14 Nambu
Bambu witu anipelili ubwina waki kwa umahele, anipelili sadika na
uganu wetivili nawu mukuwungana na Kilisitu Yesu. 15 Majovo aga
ndi gachakaka, na kangi uganikiwa kuyidakiwa, Kilisitu Yesu abwelili
pamulima kuvasangula vevakumbudila Chapanga. Na nene ndi mbudanu
kuliku venavo voha, 16 nambu Chapanga anihengili lipyana. Muni nene
mwenavili nikumbudila Chapanga kuliku voha, Kilisitu Yesu alangisa
ukangamala waki wangali mwishu muni kandahi nivya luhumu kwa vala
vevakumsadika na kupokela wumi wa magono goha wangali mwishu.
17 Kwaki mwene mweavi Nkosi wa magono goha, mwangafwa, mwanga-
loleka na mweavili Chapanga mwene, kwaki kuvya kutopeswa na ukulu
magono goha gangali mwishu! Ena.

18 Mwana vangu Timoti, nikugotolela lilagizu lenili kulandana na
malovi ga ulota gegajoviki kadeni ndava yaku. Gatumila malovi ago
gavyai vindu vya kukomenela ngondo bwina, 19 na uvyayi na mtima wa
kukumbuka kukita gabwina. Vandu vangi nakuyuwanila maholo gavi ndi
vakahalibisa sadika yavi. 20 Pagati yavi vavili Humenayo na Alekizanda,
ndi nivatovili kwa kuvagotola mu mawoko ga Setani, muni vawuliwayi
vakotoka kumliga Chapanga.

2

Mawuliwu ndava ya kumuyupa Chapanga

1 Kutumbula hoti mumjovela Chapanga chemwigana, mumyupa Cha-
panga, muvayupila vandu vangi na mumsengusa Chapanga ndava ya
vandu voha. 2 Muyupa ndava ya vankosi na vandu voha vevana
uhotola, muni mtama matamilu changali kulyunga na uteke pamonga
na luhala lwa Chapanga na matendu gabwina. 3 Lijambu lenili labwina
na lakumganisa Chapanga msangula witu, 4 mweigana vandu voha
vasanguliwayi na vaumanya uchakaka. 5 Muni avili Chapanga mmonga,
na mewa avili mmonga mweakuvatepulanisa vandu na Chapanga, mundu
mwenuyo ndi Kilisitu Yesu, 6 mweajiwusili mwene kuvasangula vandu
voha. Wenuwu wavi ulangisu, lukumbi lwabwina pawahikili, kuvya
Chapanga igana kuvasangula vandu voha. 7 Ndava yeniyo nene natumwili
kuvya namtumu na muwula wa vandu vangali Vayawudi, niukokosa
ujumbi wa sadika na uchakaka. Nijova chakaka, lepi udese!

8 Ndi popoha pemwikonganeka kuyupa Chapanga nigana vagosi vayupayi, vagosi vevajiwusili kujivika chakaka kwa Chapanga na vevihotola kukwesa mawoko gavi changali ligoga amala ndindani. 9 Mewawa, nikuvagana vadala vangolongondi na kuwala nyula za utopesa lepi ndava ya kujinyambisa lepi kwa mitindu ya kukangasa kutiva mayunju, amala kujinyambisa kwa vindu vyabwina, lulu amala nyula za mashonga gamahele, 10 nambu kujinyambisa kwavi kuganikiwa kuvya mumatendu gabwina ngati chayikuvagana vadala vevakumyidakila Chapanga. 11 Vadala viganikiwa kutama nuu na utopesa lukumbi pevakujiwula lilovi la Chapanga. 12 Nene nigana lepi mdala amuwula amala amlongosa mgosi, iganikiwa kutama nuu. 13 Muni Adamu awumbiwi hoti, kangi ndi Eva. 14 Ndi lepi Adamu mweakongiwi, nambu mdala mweakongiwi na kudenya mhilu wa Chapanga. 15 Nambu vadala yati viveleka bwina ngati vasindimili musadika na uganu na ungolongondi.

3

Vachilongosi mu msambi wa vandu vevakumsadika va Kilisitu

1 Lilovi lenili ndi chakaka, mundu mweigana kuvya chilongosi mumsambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, mwenuyo inogela lihengu labwina. 2 Hinu ndi, chilongosi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu iganikiwa kuvya mundu angalaumiwa, iganikiwa avyai na mdala mmonga ndu, avyai na luhala lwabwina, mweakujilongosa na mweitopeswa avyai mweigana vayehe na mweamanyili kuwula. 3 Akotoka kugala kangi akotoka kuvya na ngondo, avya mngolongondi mweigana uteke, akotoka kuvya mweigana mashonga. 4 Iganikiwa kuvya mundu mweilongosa nyumba yaki bwina, na kuvawula vana vaki vavyai na utopesa woha. 5 Muni ngati mundu nakuhotola kulongosa nyumba yaki bwina, ihotola wuli kuliyangalila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndi vandu va Chapanga? 6 Yiganikiwa angakangala musadika muni akotoka kumeka na kuhamuliwa ngati chehamuliwi Setani. 7 Mewa iganikiwa kuvya mundu mwakitili gabwina pagati ya vandu vevavili kuvala ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, muni akotoka kulungamiwa na kugwa mulikoka la Setani.

Msambi wa vandu vevakumsadika va Kilisitu

8 Vatangatila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu viganikiwa mewa kuvya vandu vevikita gabwina, vavyai vandu lujovo lumonga, vakotoka kunywa divayi neju amala vevigana mashonga neju. 9 Niganikiwa kukamulana neju na uchakaka weufiyiki wa sadika kwa mtima wewikumbuka kuhenga mambu gabwina. 10 Yiganikiwa valingiwa hoti, na ngati viloleka vihotola, ndi vakita lihengu lenilo. 11 Vadala vavi mewa viganikiwa kuvya vandu vana mwenendu wabwina, vakotoka kuvya vevijova vangi, vavyai vabwina na vevisadikika mu mambu goha. 12 Mtangatila wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu iganikiwa kuvya na mdala mmonga ndu, na mweihotola kulongosa bwina vana vaki na nyumba yaki. 13 Muni vatangatila vevihenga lihengu lavi bwina, yati vakuvajova bwina, na vihotola kujova bwina changali kuyogopa ndava ya sadika yavi mukuwungana na Kilisitu Yesu.

Mfiyu ukulu

14 Nikuyandikila balua iyi ndava nivii papipi kubwela kwako. 15 Nambu
nikakavila, ndi balua iyi yati yikuvamanyisa chatiganikiwa kuvya mun-
yumba ya Chapanga, ndi msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.
Vandu avo ndi lipanda na mkingisa wa chakaka na ndi vandu va Chapanga
mweavimumi. 16 Kawaka wogoyi wowoha ndava ya ukulu wa mfiyu wa
sadika.
Awonikini muliumbu la umundu,
amanyiswi na Mpungu kuvya mbwina,
awonikini na mtumu wa kunani kwa Chapanga,
akokwisi pagati ya vandu va pamulima,
asadikiwi pamulima
akatoliwa kunani muukulu.

4

Vawula va udese

1 Mpungu msopi ijova hotohoto kuvya magono gamwishu vandu vangi
yati vakuyileka kutali sadika, yati vakuuyidakila mpungu ukonganu na
kulanda mawuliwu ga mizuka. 2 Mawuliwu ngati ago gidandaswa na
vandu vaudese vahomela, ndi mtima wavi wa kukumbuka kuhenga
gabwina ufwili uvili ngati utinyiswi na lyuma la motu. 3 Vandu venavo
ndi viwula kuvya ndi kubuda kugega na kulya vyakulya nunuyu. Nambu
Chapanga awumbili vyakulya vyenivyo, muni vala vevavili vasadika
na vevibwela kuumanya uchakaka, vakotoka kutumila kwa kusengusa
Chapanga. 4 Chindu chochoha cheawumbili Chapanga ndi chabwina,
kawaka chechiganikiwa kubelelewa, ndi vyoha vipokelewa kwa kumsen-
gusa Chapanga, 5 Ndava muni lilovi la Chapanga na kumuyupa Chapanga
chikita chindu chenicho chiyidikiwa kwa Chapanga.

Muhengaji wabwina wa Yesu Kilisitu

6 Ngati ukavadandaulila vandu voha malagizu ago, wivya wamuhengaji
wabwina wa Kilisitu Yesu, na yati mwiyendelela kukula musadika kwa
malovi ga sadika na mawuliwu gachakaka geugalandili. 7 Nambu bela
luhumu za kadeni zezivi lepi za Chapanga zangalimana, jiyovalesa wumi
wa kumuyupa Chapanga. 8 Kujigolosa kwa higa gana utangatila waki,
nambu gachimtima gana utangatila uvaha, muni gakutipela huvalila la
wumi muwumi wa hinu na wewibwela. 9 Lilovi lenili ndi la chakaka na
liganikiwa kuyidakilwa na kusadikika neju. 10 Tete tikangamala na kukita
lihengu kwa makakala muni, timvikili huvalila yitu Chapanga mweavili
wumi wa msangula wa vandu voha, neju vala vevakumsadika.

11 Vapela malagizu ago na mawuliwu ago. 12 Kotoka kuyidakila
kuveveswa na mundu yoyoha ndava muni veve wamsongolo, nambu
kangamala uvya luhumu wa vevisadika, mukujova kwaku, mwenendu
waku, uganu sadika na wumi wabwina. 13 Hengela lukumbi lwaku
na kukangamala kwaku kujiwula Mayandiku Gamsopi, kukokosa na
kuwula, mbaka penibwela. 14 Kotoka kuleka kutumila njombi ya Mpungu
Msopi wa Kilisitu mugati yaku cheupewili kwa malovi ga vamlota va
Chapanga na kwa kuvikiwa mawoko na vagogo. 15 Holalela neju ndava
ya ago na ujiwusa wamwene mulihengu lenilo, muni kuyendelela kwaku
kulolekana na vandu voha. 16 Jiyangalila wamwene cheutama na ndava
ya gala geukugawula. Yendelela kukita ago, muni ukakita chenicho, yati
ukujisangula wamwene na vala vevakuyuwanila.

5

Kuvahengela vamsadika vandu vangi vevakumsadika Kilisitu

1 Koto kumuhakalila gogo, ndi mlapisa ngati cheyivya kwa dadi vaku.
Vahengela vasongolo ngati valongo vaku, 2 Muvahengela vadala vagogo
ngati nyina vaku, na vasikana ngati valumbu vaku, kwa uganu woha.
3 Vatangatila valipwela vangali mundu wa kuvangatila vevavili valip-
wela chakaka. 4 Nambu ngati lipwela ana vana amala vajukulu, venavo
viganikiwa kujiwula gakukita gala gegiganikiwa kuhengewa na vandu
vevakumyumpa Chapanga viganikiwa kukita kwa valongo vavi vene na
ndi kuvalipa vadadi na vanyina vavi na vagogo vavi, muni ndi lijambu la
kuganisa palongolo ya Chapanga. 5 Mdala lipwela chakaka, angali mundu
wa kumtangatila, mweavikili huvalila kwa Chapanga na kuyendelela
kumuyupa utangatila muhi na kilu. 6 Nambu lipwela mwaitama wumi wa
manogelu, mwenuyo amali kufwa pamonga akona wumi. 7 Vapela vandu
malagizu aga, muni mundu yoyoha akotoka kuvawona vanamabudilu.
8 Nambu ngati mundu akuvatunza lepi valongo vaki, neju vala va
kunyumba yaki, ndi mundu mwenuyo ayibelili sadika yaki, na ndi
muhakau neju kuliku mundu mwangasadika.
9 Kotoka kumyandika muchitabu cha mahina ga valipwela, lipwela
yoyoha mwangahikisa miyaka sitini. Kangi avya agegiwi mala yimonga
ndu, 10 na avya na matendu gabwina, mwavalelili vana vaki bwina,
mweakuvakalibisa vayehe munyumba yaki, mwavasambisi magendelu
vandu va Chapanga, mwavatangatili vandu vanamang'ahiso, na mwaji-
wusili kukita mambu ga kila namuna.
11 Muchitabu chenicho koto kuvayandikisa mahina ga valipwela
vasikana, muni mnogo wavi wa higa ukavya na makakala neju yati
vigana kugegewa kuliku kujiwusa kwa Kilisitu, 12 na kulolekana kukosa us-
adikika ndava ya lilagizu la kumuhengela Chapanga levavikili pakumbula.
13 Valipwela ngati venavo viyagisa lukumbi na kugendagenda nyumba
yimonga na yingi na vivya vandu veviheha na kujiyingisa mu mambu
ga vandu vangi, na kujova mambu gangavya gavi. 14 Hinu ndi nigana
valipwela vasikana vagegewa, na kuveleka vana na kuyangalila nyumba
zavi muni likoko likoto kupata fwasi ya kujova mambu gahakau ndava
yitu. 15 Muni valipwela vangi vamali kuyagila na kumlanda Setani.
16 Nambu ngati mau mkilisitu avi na valipwela mu lukolo lwaki, mwene
iganikiwa kuvayangalila ndi lepi kuvalekela lihengu lenilo msambi wa
vandu vevakumsadika Kilisitu, muni msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu vakuvatuza vangi vevasigalili.
17 Vagogo vavilongosa bwina msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu
viganikiwa kutopeswa na kupewa bwina luhuna, neju vala vevihenga
lihengu cha kukangamala kukokosa na kuwula. 18 Muni Mayandiku
Gamsopi gijova, “Kotoka kukunga ng'ombi mlomo peyihenga lihengu
la kuwulula mabenu,” Ndi kangi “Muhenga lihengu iganikiwa kupewa
luhuna lwaki.” 19 Kotoka kuyidakila matakilu gegakuvavala gogo mwe-
vavili chilongosi mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu mbaka
kuvya na vandu gevajovili vavili amala vadatu. 20 Vala vevakumbudila
Chapanga vavahakalila pavandu, muni vangi vayogopa mewa.
21 Nikulagiza palongolo ya Chapanga, na palongolo ya Kilisitu Yesu na
palongolo ya vamtumu va Chapanga, kugalanda malagizu ago changaleka
hati limonga na ukita cheyiganikiwa changamlola mundu kumihu.
22 Kotoka kuyumbatika kumvikila mundu yoyoha mawoko ndava ya

kumhengela Bambu. Kotoka kujiyingisa mukumbudila Chapanga na vandu vangi, jivika mukunyamba.
23 Kotoka kunywa manji ndu, ndi unywa divayi padebe ndava ya lilemi laku, muni ulwala pamahele.
24 Kumbudila Chapanga kwa vangi kwiloleka hotohoto hati kwakona lukumbi lwa kuhamuliwa, nambu kumbudila Chapanga kwa vangi kwilolekana kandahi pevihamuliwa. 25 Mewawa matendu gabwina gilolekana njwe, na hati gala gangalolekana waka nakuhotoleka kufiyika.

6

1 Vavanda voha viganikiwa kuvatopesa neju vakulu vavi muni kukoto kuvya na vandu vevakuliliga liina la Chapanga na mawuliwu gitu.
2 Vavanda ndi vakulu vavi ndi vakilisitu vakoto kuvavevesa muni ndi valongo vavi mu Kilisitu. Pahala paki, viganikiwa hati kuvahengela bwina neju, muni venavo vipata chiyonjokesu chivaha kuhuma mulihengu levikita vavanda avo, ndava muni vasadika vevakuvagana.

Mawuliwu gaudese na kuvya na vindu vyamahele vya uchakaka

Uganikiwa kuwula na kukokosa mambu aga. 3 Mundu yoyoha mweiwula chimumbele na mambu aga, na mwangayidakila malovi ga chakaka ga Bambu witu Yesu Kilisitu na mawuliwu ga kutama mukumganisa Chapanga, 4 mwenuyo amemili kumeka na ndi amanyi lepi chindu chochoha. Ndi mundu mweigana ndindani na kutovana kwa malovi gawaka, na chenicho chileta wihu na ngondo na maligu na mnogo uhakau, 5 na ndindani zangali mwishu kuhuma kwa vandu vangali luhala, na vangali uchakaka kangi. Viholalela kumhengela Chapanga ndi njila ya kupata vindu vyamahele.
6 Chakaka kumhengela Chapanga yikumkita mundu avya na vindu vyamahele neju, ngati ikola na vindu vyeavili navyu. 7 Muni taletili lepi chindu chochoha pamulima apa, mewa tivya nakutola chindu chochoha. 8 Hunu ndi, ngati tivii na chakulya na nyula, genago gakutikola.
9 Nambu vala vevigana kuvya na vindu vyamahele vigwa mukulingiwa, na kuyonjwa mulikoka la mnogo wamahele wa chiyimu, weukuvahuta mbaka mukuhakala na kuhalabika. 10 Muni kugana neju mashonga ndi kutumbula uhakau woha. Vandu vamahele vinogela neju kupata mashonga hati kung'ahika kutali na sadika, na kujihoma mumitima wavi kwa ungolongondi uvaha.

Malagizu kwa Timoti

11 Nambu veve wamundu wa Chapanga, jivika kutali na mambu ago. Londa kuvya mbwina palongolo ya Chapanga na kutama wumi wa kumuhengela mwene mewawa uvya na sadika na uganu na ulindila na ungolongondi. 12 Tova ngondo yila yabwina ya sadika, muni upata njombi ya wumi wa magono goha, muni genago ndi gawakemeliwi na Chapanga, pewajovili wamwene ukumyidikila Kilisitu palongolo ya vandu vamahele. 13 Palongolo ya Chapanga mweakuvipela vindu vyoha wumi, na palongolo ya Kilisitu Yesu mweavajovili vandu vangi mambu ga chakaka palongolo ya Ponsio Pilatu, 14 nikulagiza ukamula mihilu yaku na kuyilanda kwa uchakaka mbaka ligono lila la leiwuya Bambu witu Yesu Kilisitu. 15 Kuwuya kwaki kukitika lukumbi lwaluganikiwa waupangiwi na Chapanga mwene mweilumbiwa na mweilongosa, Nkosi wa vankosi, na Bambu wa mabambu. 16 Mwene ndu ihotola kutama magono goha gangali mwishu na ihotola kutama mu lumuli lwangahegelewa na mundu.

Kawaka mundu mweamuwene amala mweihotola kumlola. Kwaki kuvya
kutopeswa na uhotola wa magono goha gangali mwishu! Ena.
17 Valagiza vandu vevavili na vindu vyamahele magono aga, vakotoka
kumeka, vakotoka kuhuvalila vindu vyangahuvalila, ndi vamuhuvalila
Chapanga, mweakutipela vindu vyoha tivisangalukila ngati mashonga.
18 Valagiza vakita gabwina, vavyai na vindu vyamahele mukukita gabwina,
vavya na mtima wabwina muni vajitendekili kuvapela vangi vindu vyavi.
19 Mukukita chenicho yati vakujivikila mkingisa kwa kugotola vindu
vyamahele muwumi weubwela ndi wumi wa chakaka ndi ngati mundu
mweakujilundikila vindu vyamahele kwa wumi wa palongolo.
20 Timoti, vika bwina gala goha gewagotoliwi. Jivika kutali na
majovesano ga pamulima na ng'omo ya chihomela ndava ya chila vandu
vangi vakuchikemela “Umanya.” 21 Muni vandu vangi vimeka ndava ya
kuvya na umanya wenuwo, na kuyagisa sadika.
Nikuvaganila voha ubwina wa Chapanga!

Balua ya pili ya Pauli kwa Timoti

Ulongolelu

Chitabu cha 2 Timoti ndi balua ya pili kuhuma kwa mtumi Pauli kumyandikila muwuliwa waki Timoti. 2 Timoti yayandikwi papipi na mwishu wa Pauli kutama pamulima apa. Lukumbi lwenulo avili mchifungu kumuji wa Loma, 2 Timoti (musula ya 1:16). Pauli na Timoti vaganini neju hati lukumbi lwamahele Pauli amkemili Timoti mwana waki, Filimoni (musula ya 2:2; 1 Timoti musula ya 1:2, 1:18).

Yeniyi ndi balua yimonga pagati ya balua mchehe za Pauli zeamyandikili mundu mwene pahala pa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Balua zingi zidatu ndi 1 Timoti, na Tito, na Filimoni. Lukumbi balua iyi ya 2 Timoti pachayandikwi, vandu vevamsadika Kilisitu vevatamayi mukulongoswa na nkosi wa Loma vang'ahiswi neju. Yeniyi ndi chanzu cha Pauli kuvya muchifungu na avili akumlagazila Timoti akangamala mu mambu geginonopa. Ngati chayivili muchitabu cha 1 Timoti, Pauli akumbesa akotoka kuvayuwanila vawula vaudese (1 Timoti, musula ya 1:16-18). Kavili Pauli amjovili Timoti kuvya kulongolo lubwela lukumbi lwa kung'ahika (musula ya 3:1).

Gegavi

Pauli itumbula kwa kumjambusa Timoti, na kumkangamalisa mtima (musula ya 1:1-18).
Kangi Pauli akumuyupa Timoti akangamala, (musula ya 2:1-13).
Chechagelekili akampela malagizu ndava ya kutama kwa kumsadika Yesu (musula ya 2:14-26).
Kavili akumjovela ndava ya mambu gegihumila na kulongolo na chaiganikiwa kukita (musula ya 3:1-4:8).
Pauli imalasila kwa kumpela Timoti malagizu gaki mwene (musula ya 4:9-24).

1 Nene Pauli, ndi Chapanga aganili nivya na mtumi wa Kilisitu Yesu
anitumili muni ndi niukokosa wumi wula weatilagazili mukuwungana na
Kilisitu Yesu, 2 nikuyandikila veve Timoti mwana vangu mwenikuganili.
Nikuvaganila ubwina wa Chapanga na lipyana na sadika kuhuma kwa
Chapanga Dadi na Kilisitu Yesu Bambu witu.

Kusengusa na malovi ga kukangamalisa mtima

3 Nikumsengusa Chapanga mwanikumhengela kwa mtima weukulangisa kuvya uvi lepi na kubuda ngati chevakitili vagogo vangu, Nisengusa kila penikumbuka mukuyupa kwangu Chapanga kilu na muhi.
4 Nikumbuka maholi gaku na ninogela neju kukulola, muni nimemeswa luheku. 5 Niyimanyili sadika yako ya chakaka, sadika yaavili nayu
chitengula chaku Loisi, na nyina waku Eunike. Nivi na uchakaka kuna na
veve uvili nayu. 6 Ndi mana nikukumbusa uikohakesa njombi ya Chapanga
yewapewili panakuvikili mawoko gangu. 7 Muni mpungu wetipewili na
Chapanga lepi ndava ya kutikita tivya na wogoyi, lepi, ndi Mpungu waki
weukutipela makakala na uganu na kujilongosa mwene.

8 Hinu, kotoka kuvya na soni kujova ndava ya Bambu witu, amala
kotoka kuniwonela soni nene namfungwa ndava yaki. Nambu uvyai mu
mang'ahiso ndava ya Lilovi la Bwina, na ndava ya makakala gewipewa na

Chapanga. 9 Mwene atisangwili na kutikemela tivya tavandu vaki mwene,
lepi ndava ya matendu gitu, ndi muni ndava ya mota yaki. Tapewili
ngati cheigana mwene na kwa ubwina waki wa Yesu Kilisitu kwakona
lukumbi, 10 nambu hinu ubwina wa Chapanga ugubukuliwi kubwela
kwaki msangula witu Kilisitu Yesu. Adivalili makakala ga lifwa, na kwa
njila ya Lilovi la Bwina na akamanyisa wumi wangali lifwa.
11 Chapanga anihagwili nivyai namtumi na muwula wa kuvakokosela
vandu Lilovi la Bwina, 12 na ndava ya mambu genago naviniswi neju.
Nambu nakona nikangamala ndava muni nimmanyili yula mwanim-
sadika, nivi na uchakaka yati akuchiyangalila mbaka ligono lila leiwuya
Kilisitu. 13 Kamula kwa uchakaka mawuliwu gala genakuwulili na
kusindimala musadika na uganu witu uwo muwungana na Kilisitu Yesu.
14 Kwa makakala ga Mpungu Msopi mweitama mumitima yitu, kamula
mambu goha gabwina ganakugotolili.
15 Umanyili kuvya vandu voha va ku Asia vanilekili, pagati yavi ndi
Fugelo na Helimogene. 16 Bambu uvahengela lipyana vandu va kaya ya
Onesifolo, muni anikangamalisi mtima vamahele panavili mchifungu ndi
akolili lepi soni, 17 nambu pahikili ndu ku Loma atumbwili kunilonda
mbaka peaniweni. 18 Bambu amuhengela lipyana la Chapanga ligono ilo
la kuhamuliwa! Na veve umanyili bwina gamahele geakitili ku Efeso.

2

Manjolinjoli vachakaka va Yesu Kilisitu

1 Hinu veve wamwana vangu, uvya na makakala muubwina wa
Chapanga yetipata mukuwungana na Kilisitu Yesu. 2 Tola mawuliwu
gala gewayuwini nikokosa palongolo ya vandu vamahele vevagawene,
ugagotola kwa vandu vevisadikika, vevihotola kuvawula vangi mewa.
3 Kangamala mukuviniswa pamonga na tete ngati manjolinjoli
mchakaka wa Kilisitu Yesu. 4 Manjolinjoli peivya mungondo iyepa
kukita lihengu lelivala wumi wa kila ligono muni kumganisa mkulu wa
manjolinjoli. 5 Mjumbaji yoyoha nakuhotola kupewa njombi changali
kujumba kulanda malagizu ga mikinu. 6 Mlimaji mwaihenga lihengu
lelinonopa iganikiwa kupewa pahala pa kutumbula pa mabenu. 7 Holalela
genago genijova, muni Bambu yati akuhotolesa umanya kila chindu.
8 Mkumbuka Yesu Kilisitu mwayukiswi kuhuma mulifwa, mwavili mu
lukolo lwa Daudi, ngati chegijova Mayandiku ga Bwina genakokwisi,
9 ndi ndava ya kukokosa Lilovi la Bwina nene nikungiwa minyololo ngati
mundu muhakau. Nambu lilovi la Chapanga likungiwa lepi minyololo.
10 Hinu ndi nisindimala mukila chindu ndava ya vandu vevahaguliwi na
Chapanga, muni na vene vapata ugombozi kwa njila ya Yesu Kilisitu,
na vevileta ukulu wa magono goha gangali mwishu. 11 Ujovo uwu ndi
wachakaka,
“Yikavyai tafwili pamonga na mwene,
ndi yati tivya mumi na mwene
12 Tisindimala,
Yati kulongosa na mwene,
Tikambela,
na mwene yati akutibela.
13 Ngati nakuvya vasadikika,
mwene isigalila kuvya msadikika,

muni nakuhotola kung'anamuka kwa gala geajovili.”

Muhenga lihengu mwayidikiliwi na Chapanga

14 Ndi, vakumbusa vandu vako mambu aga na kuvahakalila palongolo
ya Chapanga valeka ndindani ndava ya malovi. Ndindani yeniyo naku-
ganikiwa ndi uvahalabisa veviyuwana. 15 Kangamala kujilangisa kuvya
uyidikiliwi na Chapanga ngati muhenga lihengu mwangali soni mulihengu
laki na mweiwula chakaka ujumbi wa chakaka wa Chapanga. 16 Jivika
patali na malovi gangaganikiwa gachihomela, muni genago gakuvavika
vandu vavyai patali na Chapanga. 17 Mawuliwu ngati ago ndi ngati lilonda
lelikula na lelilya higa. Pagati ya vandu veviwula genago ndi Humenayo
na Fileto. 18 Venava vayagili kutali na uchakaka, na kuyisopa sadika
ya vandu vangi muwogoyi kwa vijova vandu vevafwili vamali kuyuka.
19 Nambu mkingisa weutimiliki wewavikiwi na Chapanga usindimala, na
panani yaki payandikwi malovi “Bambu avamanyili vandu vevavili vaki”
Na “Kila mwaijova mwene ndi wa Bambu ndi aleka uhakau.”

20 Munyumba yivaha gavili mankeve ga kila namuna gangi ga zahabu
na mashonga, gangi ga ludaka vingi vya mikongo, na vingi vya lihengu
la utopesa na hingi ndava ya lihengu la kila ligono. 21 Hinu ngati mundu
akujinyambisa kwa kujivika patali na mambu gahakau, yati ivya chindu
cha lihengu lene, muni ahaguliwi ndava ya kumhengela Bambu waki na
ajitendekili kwa lihengu loloha la bwina. 22 Jivika patali na mnogo wa
usongolo, landa gegavi gabwina palongolo ya Bambu na sadika na uganu
na uteke, pamonga na vandu voha vevakumuyupa Bambu kwa mtima
wabwina. 23 Yepa ndindani ya uhomela na chiyimu, umanyili kuvya ago
gileta ngondo. 24 Mtumisi wa Bambu akotoka kutovana. Iganikiwa kuvya
mngolongondi kwa vandu voha, muwula wabwina na mweisindimala,
25 ndi mpoli peakuvahakalila vevakumbela, pangi Chapanga akuvapela
fwasi ya kuleka kwavi kumbudila Chapanga, na kuumanya uchakaka.
26 Penapo luhala lwavi yati lukuvawuyila kavili, vakalema mulikoka la
Setani mwavayonjwili na kuvakita vayidakila gala geigana mwene.

3

Magono gamwishu

1 Mmanya kuvya magono ga mwishu yati kwivya na mang'ahiso. 2 Muni
vandu yati vakujiganisa vene, vevana mnogo wa mashonga, vevimeka,
vevakujilola, vevakumliga Chapanga, vangavayuwanila vanyina na vadadi
vavi, vangasengusa na vahakau. 3 Yati vihumila vandu vanga uganu
mumtima na vanga lipyana na vakulukisaji, vahutulu na vanaligoga, yati
vibela chochoha chabwina, 4 yati vivya vevakuvang'anamukila vayavi
na vana ndindani na vevamemili umeka na vevigana mnogo wa vindu
kuliku kumgana Chapanga. 5 Cha kuvala yati viloleka ngati vakumlumba
Chapanga, nambu yati vagabela makakala gaki. Jivika patali na vandu
ngati venavo. 6 Vangi vihamba munyumba za vandu na kuvakonga vadala
vangolongondi vevibudingana neju muni vavayuwanila vene. Vadala
venavo vakumbudila neju Chapanga na vamemili minogu yihaku ya kila
namuna, 7 vadala vevilinga kujiwula magono goha nambu nakuhotola
kuhikila umanya wenuo wa uchakaka. 8 Vandu venavo vakuubela
uchakaka ngati Yane na Yambule chevambelili Musa. Maholo ga vandu
gayagili, na sadika ya udese. 9 Nambu nakuhotola kuyendelela neju ndava

muni uyimu wavi yati ulolekana kwa vandu voha. Ndi chayavili kwa Yane na Yamble.

Malagizu ga kumalikisila

10 Nambu veve, ugalandili mawuliwu gangu, kutama kwangu, mambu genaganikiwi kuhenga mukutama, sadika yangu, kukangamala kwangu, uganu wangu, ulindila wangu, 11 mang'ahiso gangu na kuviniswa. Uga-manyili mambu geganikolili Antiokia na Ikonio na Lusitila. Nakangamili mang'ahiso gavaha, nambu Bambu anisangwili mu mambu goha ago. 12 Kila mundu mweigana kutama cha kumuyupa Chapanga mukuwungana na Kilisitu Yesu ndi yiganikiwa ang'aiswa. 13 Vandu vahakau na vevijova udese ndava yaki viyendelela kuvya vahakau, vakakonga vandu vangi na vene vikongewa. 14 Nambu veve sindimala muuchakaka weuwuliwi ukauyidakila neju. Uvamanyili vala vevavili vawuliwa vaku, 15 ukumbuka kuhumila wana waku ugamanyili Mayandiku Gamsopi ndi gegihotola kukupela luhala lweluleta usangula mu njila ya kumsadika Kilisitu Yesu. 16 Mayandiku Gamsopi goha gayandikwi kwa ulongosi wa Chapanga ndi gabwina kwa kuwula uchakaka, kuhakalila, kuvika bwina gegabudiwi, na kuvalongosa vandu vatama kwa kumganisa Chapanga, 17 muni mundu mwakumhengela Chapanga avya mweahotwiswi mukila lijambu na aji-tendekela neju kukita kila lihengu la bwina.

4

1 Nikulagiza palongolo ya Chapanga na Kilisitu Yesu mwakuvahamula vandu vevavili mumi na vevafwili, na ndava ibwela kulongosa ngati Nkosi, 2 kokosa Lilovi la Bwina lukumbi vandu vigana amala vigana lepi, lukumbi lweluganikiwa na lwangaganikiwa, ywanga, hakalila, na kangamalisa vandu kwa kuwula kwa usindimala woha. 3 Yati lubwela lukumbi vandu nakuyuwanila mawuliwu ga chakaka, ndi yati vilanda mnogo wavi vene kujilondela vawula ago vevakuvajovela mambu gevigana kuyuwana kwa mumakutu gavi gegituguta. 4 Yati vibela kuyuwana uchakaka, yati ving'anamkila majovo ga udese. 5 Nambu veve, uvya mihu mukila hali, sindimala mang'ahiso henga lihengu la ukokosa wa Lilovi la Bwina, henga cheuganikiwa mulihengu laku la kumhengela Chapanga.

6 Kwa upandi wangu nene, nivili papipi kuwusiwa luteta na lukumbi lwa kufwa kwangu kuhikili. 7 Nitovini ngondo bwina, nijumbili mbaka mwishu wa kujumba kwangu, niyilindi sadika yangu. 8 Ndi hinu yisigalili ndu kupewa njombi ya uhotola ndi Chapanga vavikili vala vandu vaki, ndi njombi Bambu, mweihamula ngati cheyiganikiwa, yati akunipela ligono lila, nambu lepi nene ndu, ndi na vala voha vevilolela kwa uganu kuhumila kwaki.

Malagizu

9 Ukangamala kanyata kubwela kwa nene. 10 Dema aganili mambu ga pamulima apa anilekili na kuhamba Tesalonike. Kilesike ahambili Galatia na Tito ahambili Dalimatia. 11 Ndi Luka mwene mweavili apa pamonga na nene. Mtola Maluko umbwela nayu, muni yati ihotola kunitangatila lihengu langu. 12 Namtumili Tukiko ku Efeso kula. 13 Peubwela niletela likoti langu lenalekili kwa Kalipo ku Tloa, niletela na hitabu na neju hila ya chikumba.

14 Yula mweitengeneza vindu vya mashonga gamahele liina laki Alek-izanda anikitili uhakau wamahele, Bambu Chapanga yati akumlipisa

kulandana na matendu gaki. 15 Jiyangalila nayu muni aubelili ujumbi witu
kwa ligoga neju.
16 Lukumbi penajikengelela mu libanji kawaka mundu mwayimili
upandi wangu, voha vanilekili. Chapanga akotoka kuvavalangila kubuda
uko! 17 Nambu Bambu atamili pamonga na nene, anipelili makakala,
na kuhotola kukokosa ujumbi woha, vandu vangalikuvya Vayawudi
vauyuwana, kavili na sanguliwi kuhumua mulifwa ngati mumlomo wa
lihimba. 18 Bambu yati akunisangula mu mambu goha gahakau, na
kunitola mbaka muunkosi waki wa kunani. Kwaki uvya ukulu magono
goha gangali mwishu! Ena.

Jambusa ya kumalikisila

19 Vajambusa Plisika na Akula, pamonga na vandu va nyumba ya
Onesifolo. 20 Elasito asigalili Kolinto na Tofimo namlekili Mileto ndava
muni avili na utamu. 21 Kita kanyata kubwela kwakona lukumbi lwa
mbepu.
Ebulo, Pude, Lino na Klaudia vakuvajambusa, mewawa valongo vangi
voha.
22 Bambu avya na veve mumpungu waku.
Nikuvaganila ubwina wa Chapanga mwavoha.

Balua ya Pauli kwa Tito

Ulongolelu

Chitabu cha Tito ndi yimonga pagati ya balua mcheche za Pauli zevayandikiwi vandu ndu pahala pa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Balua zingi zidatu ndi 1 Timoti, 2 Timoti, na Filimoni. Pauli amuyandikili Tito, nambu ayiyandiki ngati yeyiganikiwa kusomewa palongolo ya vandu vamahele. Tihotola kulimanya lenili ndava muni Pauli akujidandaula cheaganikiwi kuvya mtumi, chenicho yihotoleka kuvya Tito amali kumanya. Pangi balua iyi Pauli ayiyandiki mulukumbi lwa mwaka 63 mbaka 65 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Pauli avi amali kumulagisa Tito avayangalila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi kuchisiwa cha Kilete.

Pauli ayiyandiki balua ndava ya kumpela Tito malagizu neju ndava ya kuvakokosela uhagula wa vilongosi va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na namuna ya kuvapela mawuliwu vavilongosi vena. Awusi malagizu genago kupitila mubalua zaki kwa Timoti. Balua yaki yadandawili chaviganikiwa kutama vavilongosi va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu kutama vabwina neju. Vachilongosi va msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va magono aga viganikiwa kukita chenicho.

Gegavi

Pauli akumkokosela Tito ahagula vilongosi vevakumufugamila Chapanga (1:1-16).
Mewa akumukokosela avawula vandu cheviganikiwa kutama wumi wewilangisa kuvya vakumganisa Chapanga (2:1-3:11).
Pauli imalisila kuyiyandika balua yaki kwa kudandaula geiganikiwa pamonga na jambusa (3:12-15).

1 Nene Pauli, mtangatila wa Chapanga na mtumi wa Yesu Kilisitu,
nene nihaguliwi kutumwa kuyijenga sadika ya vandu vevahaguliwi
na Chapanga yeniyi na kuvalongosa vaumanya na kutama wumi wa
kumganisa Chapanga. 2 Sadika yeniyi na umanya uwu vikutipela huvalila
ya wumi wa magono goha gangali mwishu. Chapanga alagazili kutipela
wumi hati kwakona mulima kuwumbwa. 3 Lukumbi lweluganikiwa
pelwahikili. Akaligubukula muujumbi waki. Nene nagotoliwi ujumbi
wenuwo niukokosa kulandana na malagizu ga Chapanga, Msangula witu.
4 Nikuyandikila veve Tito, mwana vangu wa chakaka musadika yitu.
Nikuganila ubwina na sadika kuhuma kwa Dadi Chapanga, na kwa Yesu
Kilisitu, musangula witu.

Lihengu la Tito ku Kilete

5 Nakulekili ku Kilete muni uvika bwina mambu gala gegavi gakona
kuvya bwina, na kuvahagula vagogo vilongosi va msambi wa vandu ve-
vakumsadika Kilisitu mukila muji, ngati chenakulagazili, 6 gogo chilongosi
wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu iganikiwa avya mundu
mwangali kuhoka, mweana mdala mmonga ndu, na vana vaki viganikiwa
kuvya vevakumsadika Kilisitu, vangali kuvya na matendu gahakau na
vangayidakila. 7 Ndava muni gogo chilongosi wa msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu ndi myimila wa lihengu la Chapanga. Iganikiwa
kuvya mundu angahoka na angameka angali ligoga amala chigaligali,

angali luhonda angagana kupata mashonga. 8 Avya mundu mweikali-
bisa vayehe na mweigana mambu gabwina na avya mngolongondi na
mweikita geigana Chapanga na avya mweajiwusili neju kwa Chapanga
na mweihotola kujilongosa mwene. 9 Iganikiwa kukamula ujumbi wula
weusadikiwa ngati chauwuliwa. Ndi cheihotola kuvapela vangi mtima
kwa mawuliwu gegavi gachakaka na kuvahotola kugafiyula mabudilu ga
vala vevakugabela mawuliwu ago.
10 Muni vavi vandu vamahele, neju vala vevihuma muchikundi cha
Vayawudi ndi vevabwelili vevamsadika Kilisitu, ndi vanang'omo, na
vakuvabudisa vangi kwa uyimu wavi. 11 Ndi yiganikiwa kugagunisa
malovi gavi, muni vakuvakita vandu vakotoka kuyuwangana mutamilu
yamahele na kuvawula mambu gangaganikiwa kuwuliwa, vikita cheni-
cho ndava ya mnogo uhakau wa kupata chiyonjokesu cha mashonga.
12 Hati mmonga wavi wa vamlota vave ndi mewa Mkilete, ajovili,
“Vakilete vijova udese magono goha, ngati hinyama hihakau, vahutulu
na vakata!” 13 Mambu ago geajovili ndi gachakaka, ndi uganikiwa
uvaywangila neju, muni vahotola kuyima chakukangamala musadika
ya chakaka. 14 Vavawula kuleka kuyuwanila miluhumu ya Vayawudi
yangali chindu amala mihilu yeyihuma kwa vandu vevabeli uchakaka.
15 Chindu chochoha chanyambiswi kwa vandu vevanyambiswi palongolo
ya Chapanga, nambu kawaka chochoha chechinyambiswi kwa vandu
vahakau na vangamsadika Chapanga, muni maholo na mtima wavi wa
kukumbuka kukita gabwina amala uhakau uhalibiki. 16 Vandu ngati
avo vijova kuvya vammanyili Chapanga, nambu kwa matendu gavi
vakumbela. Vandu veviyomesa neju na viyuwana lepi la mundu, vihotola
lepi kuhenga lihengu loloha la bwina.

2

Mawuliwu ga chakaka

1 Nambu veve uganikiwa kukokosa mawuliwu gachakaka. 2 Vajovela
vagogo kuvya viganikiwa vayihotola mitima yavi, vavya veviyuwanilwa
na vandu na vangolongondi, viganikiwa vavyai na sadika ya chakaka,
uganu na kusindimala. 3 Mewawa vajovela vadala vagogo vatama
wumi wa kumganisa Chapanga, vakotoka kuvya vevikomanesa vandu
amala vavanda va divayi. Viganikiwa kuwula mambu gabwina, 4 muni
vavawula vanyina vasikana kuvagana vangwana vavi na vana vavi,
5 vavya vevakuhotola mitima yavi na vanyambi, valola bwina mambu ga
panyumba, na vavayidakila vangwana vavi, muni ujumbi wa Chapanga
ukoto kuveveswa.
6 Mewawa, mvajovela vasongolo vayihotola mitima yavi. 7 Mu mambu
goha wamwene uganikiwa kuvya luhumu lwa kukita matendu gab-
wina. Mumawuliwu gaku ulangisa wamwene ukugasadika na kugalanda.
8 Malovi gaku gakotoka kuvya na mabudilu gogoha muni makoko gaku
gakola soni na vakotoka kuvya na chindu chochoha chihakau chakujova
kutivala tete.
9 Vavanda viganikiwa kuvayidakila vakulu vavi na kuvaganisa kwa
mambu goha. Vakotoka kujovesana nawu, 10 amala kuyiva vindu
vyavi. Pahala paki viganikiwa kulangisa kuvya vabwina na vakusadikiwa
magono goha, muni vakita mawuliwu ga Chapanga gabwina, msangula
witu mukila njila.
11 Muni ubwina wa Chapanga wa kuvasangula vandu voha ugubukuliwi.
12 Ubwina wenuwo wa Chapanga ukutiwula kuleka mambu gangamganisa

Chapanga na mnogo woha uhakau wa pamulima, tivya na uhotola wa
kuyitohola mitima, na kutama bwina palongolo ya Chapanga pamulima
uwu weukumbudila Chapanga, 13 petilindila ligono lila la luheku lukulu
yati tihuvalila yetilindila, penapo peuhumila Ukulu wa Chapanga Mkulu
na Msangula witu Yesu Kilisitu. 14 Mwene Kilisitu ajiwusili mwene ndava
yitu muni atigombola kuhuma mu uhakau woha na kutikita tivya tavandu
vaki mwene vamsopi, vandu vevigana kukita gabwina.
15 Hinu, wula mambu genago na kutumila uhotola waku woha ku-
vakangamalisa mitima na kuvahakalila. Na mundu yoyoha na akotoka
kukuvevesa.

3

Kukita gegavi gabwina

1 Vakumbusa vandu kuvya ngolongondi palongolo ya vankosi na
vanauhotola, kuvayidakila na kujitendekela mukukita mambu goha gab-
wina. 2 Vajovela vakotoka kumliga mundu yoyoha, ndi vatama kwa
uteke na kuyuwanilana, vavya ngolongondi kwa kila mundu. 3 Muni,
lukumbi lumonga tete tavili vayimu, na tangayidakila na vabudaji. Tavili
vavanda va mnogo na kugana kujisangalusa neju tavete. Tatamili
chauhakau na wihu, vandu vatiganili lepi na tete tavaganili lepi.
4 Nambu pewagubukuliwi ubwina na uganu wa Chapanga msangula
witu, 5 atisangwili lepi ndava ya lijambu loloha labwina letakitili, muni
ndava ya lipyana laki. Atisanjili kumbudila kwitu Chapanga, akutikita
tivelekewa mupya na kutipela wumi wamupya kwa njila ya Mpungu
Msopi. 6 Chapanga atiyitili tete kwa ubwina waki Mpungu Msopi kwa
njila ya Yesu Kilisitu, Msangula witu, 7 muni kwa ubwina waki utiyidakiwa
palongolo ya Chapanga kuvya tavabwina na kuupokela wumi wa magono
goha gangali mwishu wehuvalila. 8 Lijambu lenili ndi la chakaka.
Nikugana ulijova kwa makakala, muni vala voha vevakumsadika
Chapanga vakasindimala kukita gabwina. Mambu aga gana yati gaku-
vatangatila vandu voha. 9 Nambu jivika kutali na ndindani ya chihimu na
kugamanya mahina gamahele kuvala viveleku, na ngondo na kujovesana
ndava ya mhilu. Mambu genago kawaka chiyonjokesu chochoha kwa
Chapanga na gangali mana. 10 Mundu mweikulukisa mpechenganu,
mhakalila mala ya yimonga na yavili, akayendelela kukita chenicho lekana
nayu. 11 Umanyili kuvya mundu ngati mwenuyo avili kutali na Chapanga,
kangi ndi muhakau na uhakau waki wenuo ulangisa kuvya akumbudila
Chapanga.

Malagizu ga kumalakisila

12 Penapo penikumtuma Alitema amala Tukiko kwaku, kita kanyata
kubwela Nikopoli unilola, muni niamwili kutama kwenuko lukumbi
lwa mbepu. 13 Kangamala kumtangatila Zena, mundu mweamanyili
malagizu na Apolo, vakotoka kukosa chindu chochoha chevigana pevivya
mulugendu lwavi. 14 Na vandu vitu viganikiwa kuhenga lihengu labwina
muni vahotola kuvatangatila vandu vanamaganu gegiganikiwa magono
goha, valeka kutama wumi wangali kutangatila vangi.
15 Vandu voha vevavili na nene vakukujambusa. Tijambusila vankozi
vitu musadika vevakumsadika Kilisitu.
Nikuvaganila ubwina wa Chapanga.

Balua ya Pauli kwa Filimoni

Ulongolelu

Balua yeniyi yihupi yiyandikwi na mtumi Pauli 1:1. Pauli ayiyandiki peavi muchifungu, lijambu leliganikiwa pangi avi pamulima wa Loma peayiyandikayi. Ndi ngati chakaka avi ku Loma peayandikayi, ndi yihotoleka neju yayandikwi mu mwaka 61 Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa. Chitabu cha Vakolosai mewa chayandikwi mwaka wuwuwu.

Balua iyi Pauli amuyandikili mundu mmonga mwaikemelewa Filimoni. Filimoni mu msambi wa vandu vavakumsadika Kilisitu mewa avi na vatumu vevakumuhengela. Pauli amuyandikili Filimoni balua iyi ndava ya kumuyupa akotoka kumupela mundu, Onesimo mvanda waki ndava kadeni amulimile. Kwa malagizu ga Chilumi Filimoni avi na uhotola wa kumukoma Onesimo. Pauli akumjovela Filimoni malovi gegana ukohakesu ndava ya kumkangamalisa mtima Filimoni amuyidakila Onesimo ngati mlongo waki mu Kilisitu, na hati ayidakiliwa kuvya muhenga lihengu pamonga na mwene Pauli (musula ya 1:13-14).

Gegavi

Pauli akumjambusa Filimoni (musula ya 1:1-3).
Kangi Pauli akumuyupa Filimoni ndava ya Onesimo kuvya amuyidakilayi ngati mlongo waki mu Kilisitu (musula ya 1:4-21).
Pauli imalakisila balua yaki kwa kukokosa uganu waki wewamukitili amugendelelayi Filimoni na kumjambusa (musula ya 1:22-25).

1 Nene Pauli, mkungiwa ndava ya kumuhengela Yesu Kilisitu, pamonga
na Timoti mlongo witu, tikuyandikila veve Filimoni, muhenga lihengu
muyitu na nkozi muyitu mwatikuganili, 2 na msambi wa vandu vevakum-
sadika Kilisitu vevikonganeka munyumba yaku, pamonga na mlumbu
witu Afia, na manjolinjoli muyitu Alikipo.
3 Tikuvaganila uteke na ubwina kuhuma kwa Chapanga Dadi witu na
Bambu witu Yesu Kilisitu.

Uganu na sadika ya Filimoni

4 Lukumbi lwoha penimyupa Chapanga, nikukumbuka veve Filimoni
na kumsengusa Chapanga, 5 muni niyuwana chauyimili musadika kwa
Bambu witu Yesu na uganu kwa vandu voha va Chapanga. 6 Niyupa, kuvya
kwinu musadika pamonga na veve, ukukita umanya kila chindu chabwina
chetivili nachu mukuwungana na Bambu witu Kilisitu. 7 Mlongo, uganu
waku uletili luheku luvaha na kukangamalisa mtima neju! Na veve
usangalwisi mitima ya vandu va Chapanga.

Luyupu ndava ya Onesimo

8 Nene namlongo waku mukuwunga na Kilisitu nganihotwili kukulagiza
changali wogohi ukita chauganikiwa kukita. 9 Nambu ndava ya uganu,
mbanga nikuyupe. Nikita chenichi pamonga nene Pauli mwanivii nagogo,
na hinu mkungiwa ndava ya kumhengela Kilisitu Yesu. 10 Hinu, nina
luyupu kwaku kumvala Onesimo mweavili mwana vangu kwa kuwungana
na Kilisitu. Muni navili dadi waki wa chimpungu petavili mchifungu.
11 Pakutumbula apo avili lepi na lihengu kwaku nambu hinu ana lihengu
kwa veve na nene mewa.

12 Hinu nikumuwuyisa kwaku, pamonga nene nikumgana neju.
13 Nigana atama na nene apa anitangatila pahala paku veve, lukumbi
penivili mchifungu ndava ya kukokosa Lilovi la Bwina. 14 Nikita lepi
chindu chochoha changali kuyidakila veve. Naganili veve ubwela kwa
kugana kwaku na lepi kwa kung'ang'aniswa.
15 Pangi Onesimo awukili kwaku lukumbi lutali, muni uhotola kavili
kuvya na veve magono goha. 16 Hinu mwene mvanda lepi kavili nambu
mbwina kuliku mvanda. Mwene hinu ndi mlongo witu mganu. Ndi
mbwina kwa nene na kwaku yati ivya mbwina neju, muni mwene ndi
mundu ngati tete na mlongo witu mukuwungana na Bambu.
17 Nambu, ukuniwona nene namuhenga lihengu muyaku hinu ndi
mpokela Onesimo ngati ukunipokela nene. 18 Ngati akubudili chindu,
amala atolili chindu chaku, nene yati nikuwuyisila. 19 Nene Pauli
nikuyandikila kwa chiwoko changu namwene yati nikulipa. Kangi nigana
lepi nikukumbusa kuvya veve una chindu cheuganikiwa kuniwuyisila
ndi wumi waku. 20 Hinu mlongo wangu, nikitila lijambu lenilo ndava
ya Bambu, lisangalusa mtima wangu, ngati mlongo mukuwungana na
Kilisitu.
21 Niyandika kuni nihuvalila kuvya yati wiyidakila luyupu lwangu, kavili
nimanyili kuvya yati ukita hati neju ya ago genikuyupa. 22 Pamonga na
aga, nitendelekela chumba cha kugona, muni mukuyupa kwinu Chapanga,
yati akuniwuyisa kavili kwinu.

Jambusa ya kumalakisila

23 Epafla, mweakungiwi pamonga na nene ndava ya kumhengela Kilisitu
Yesu, akukujambusa. 24 Mewawa Maluko na Alistako na Dema na Luka,
vahenga lihengu vayangu, vakuvajambusa.
25 Nikuvaganila mwavoha nyenye ubwina wa Bambu witu Yesu Kilisitu.

Balua kwa Vaebulania Ulongolelu

Chitabu cha Vaebulania ndi balua yeyikangamalisa vandu mitima yeyilangisa kuvya Yesu Cheatimalisi Mayandiku ndalindali ga ulota wa Lilaganu la Kadeni. Balua ya Vaebulania yiyandikwi ngati malovi ga makokosu.

Kavili mugati ya balua ya Vaebulania kuvi na mistali neju ya 60 muchitabu ichi. Pauli ajovili kuhuma mu lilaganu la kadeni yeyilangisa hotohoto kuvya Yesu cheatimalisi ulota woha na lihengu laki la kuvya Mteta Mkulu.

Kangi ndava yeniyo, chitabu chenichi chaganikiwi kuvakanagamalisa mitima Vakilisitu vevavi Vayawudi. Balua ya Vaebulania yilangisa kuvya Yesu cheatimlisi Malagizu muni Vamteta va Chapanga vakotoka kuvya kavili na njila ya kuvika luteta. Yesu avi luteta lwelawusili kumbudila Chapanga kwoha, kutumbula lukumbi peafwili pamsalaba na hati magono goha gangali mwishu.

Mewa Vakilisitu vevitama mu magono gitu ga lelu mewawa vihotola kukangamaliswa mitima na balua yeniyi ya Vaebulania muni vayendelelayi kumsadika Yesu Kilisitu ndava muni ndi ngamwene mweakutihotosa tete timuhuvalila Chapanga (musula ya 12:2).

Mewawa kawaka mundu mweamanyili yani neju muuchakaka ndi mweayandiki balua iyi kwa Vaebulania, nambu vasomi wa mambu ga chibibilia vajovili kuvya ndi mmoja pagati ya vadatu hava, yani Mtumi Pauli, Luka amala Balinaba.

Talehe ya kuyandikwa balua yeniyi mewa yimanyikana lepi, nambu vamahele va vandu vevakumsadika Kilisitu visadika kuvya kwakona mwaka 70 Yesu Kilisitu peavelekiwi. Nambu myandika wa balua yeniyi ilongelela muji wa Yelusalemu ngati kuvya wavili wakona kugwisiwa.

Hinu balua kwa Vaebulania yayandikwi pamuji wa ku Loma (musula ya 13:24). Na yihotoleka kuvya yatindiswi muni yisomwayi mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndalindali.

Gegavi

Muyandika akumlangisa Yesu Kilisitu kuvya ndi mkulu neju kuliku vamlota va Chapanga na vamitumu va kunani kwa Chapanga (musula ya 1:1-4:13).

Kangi iyendelela kulangisa kuvya Yesu ndi mkulu neju kuliku vamteta va Chapanga vevihenga lihengu mugati ya Nyumba ya Chapanga ya ku Yelusalemu (musula za 4:14-7:28). Mewa ilangisa kuvya lihengu la Yesu ndi yabwina neju kuliku Malagizu ga Chapanga yeampelili Musa (musula za 8:1-10:31).

Peamali kudandaula kuvya Yesu ndi neju na mkulu munamuna zoha, hinu muyandika iyendelela kujova malagizu gegiganikiwa kuhengewa lihengu ndava ya kutama (musula za 10:32-13:17).

Pamwishu muyandika imalakisila mukuyandika balua yaki kwa kujova kangamalisa na jambusa (musula ya 13:18-25).

Lilovi la Chapanga kwa njila ya Mwana waki

1 Penapo kadeni Chapanga ajovili na vagogo vitu pamahele munjila
ya vamlota va Chapanga na kwa namuna ndalindali. 2 Nambu magono
aga ga mwishu, ajovili na tete munjila ya Mwana waki. Chapanga ndi

mweapelili vindu vyoha kuvya vyaki, mewa ndi yuyoyo mweawumbili mulima woha. 3 Mwene ndi atilangasili ukulu wa Chapanga, na luhumu chakaka lwa Chapanga. Mwene ikamulila mulima kwa lilovi laki lelivi na makakala. Peamali lihengu la kuvakita vandu vahuma mukubumdila Chapanga kwavi, atamili kunani kwa Chapanga muchiwoko cha kulyelela wa Chapanga Mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Chapanga

4 Mwana ndi mkulu neju kuliku vamitumu va kunani kwa Chapanga,
ndava muni apewili liina likulu na Chapanga kuliku mahina gavi. 5 Ndava muni Chapanga amjovili lepi katu hati mmonga wa vamitumu vaki va kunani,
“Veve ndi Mwana vangu,
nene lelu nivii Dadi waku.”
Mewa ajovili lepi mtumu yeyoha,
“Nene yati nivya Dadi waki,
namwene yati ivya Mwana vangu.”
6 Nambu Chapanga peamtumili Mwana waki, mvelekewa wa kutumbula pamulima ajovili,
“Vamitumu voha va Chapanga na vamgundamila.”
7 Nambu Mayandiku Gamsopi yiyandikwi kuvya mundu ijova malovi kuvavala vamitumu va kunani kwa Chapanga,
“Chapanga avahengili vamitumu vaki kuvya mpungu,
na vanalihengu vaki ndimi za motu.”
8 Nambu kumvala Mwana, Chapanga ajovili,
“Unkosi waku veve mewawa ndi mweuvili Chapanga yati wilongosa magono na magono goha gangali mwishu!
Veve wilongosa vandu vaku kwa njila ya kumganisa Chapanga.
9 Veve wigana mambu gegavi gabwina palongolo ya Chapanga na kugayomela gahakau.
Ndi muni Chapanga, Chapanga waku akuhagwili
na kukusopa mahuta ga luheku,
na kukupela utopesa uvaha kuliku vayaku voha.”
10 Mewawa Chapanga ajovili,
“Veve Bambu penapo pakutumbula wawumbili mulima woha,
kwa mawoko gaku wawumbili kunani kwa Chapanga.
11 Zenizo yati zimalika, nambu veve yati usigalila magono goha,
zoha yati zilala ngati nyula.
12 Yati ukuzihinyana ngati likoti,
na zene yati zing'anamuswa ngati nyula.
Nambu veve ndi yulayula magono goha,
na wumi waku wivya lepi na mwishu.”
13 Chapanga katu, amjovili lepi mtumu wa kunani yeyoha,
“Tamaa ulongosa na nene,
mbaka nivavika makoko vaku pahi
ngati chigoda cha kuvikila magendelu?”
14 Wu, vamitumu va kunani kwa Chapanga ndi vayani? Hinu vene ndi mpungu weukumuhengela Chapanga na vevitumwa nayu ndava ya kuvatangatila vandu vevipokela usangula.

2

Usangula ukulu

1 Ndava yeniyo yikutigana neju kugakamula neju uchakaka
wetiuyuwini, muni tikotoka kuyaga. 2 Ujumbi wula wewajoviwi na
vamitumu va kunani kwa Chapanga walolikini kuvya chakaka, hati
mundu yeyoha mweaulandili lepi amala kuyidakila abuniwi ngati
cheyaganikiwi. 3 Tete tihotola wuli kulama ngati tikuusadika lepi
usangula mkulu ngati uwu? Hoti Bambu ajovili usangula uwu, kangi
vala vevauyuwini chakaka. 4 Mewawa Chapanga alangisi kuvya chakaka
kwa kukita ulangisu ndalindali ya makangaso na gachinamtiti mu njila
ya Mpungu Msopi kwa kuvapela vandu hipanji ngati cheaganili mwene.

Yesu ndi mweatilongwisi mu usangula

5 Chapanga avavikili lepi vamitumu kulongosa mulima weubwela, ndi
mulima wula wetikuulongelela malovi gaki. 6 Nambu mu Mayandiku
Gamsopi pandu pangi gijova kuvya,
“Wu, mundu ndi yani hati umuhololelayi?
Wu, Mwana wa mundu ndi yani hati umyangalila?
7 Umhengili kuvya mdebe pahi ya vamitumu va kunani kwa Chapanga,
umuwaliki njingwa na ukulu na utopesa.
8 Na veve uvikili vindu vyoha pahi ya magendelu gaki”
Yijovekana kuvya Chapanga amukitili kuvya chilongosi panani ya vindu
vyoha ndi changali kuleka hati chindu chimonga. Pamonga hinu naha
tilola lepi kuvya apewili uhotola panani ya vindu vyoha. 9 Nambu
tikumlola Yesu mweavikiwi palukumbi kuvya pandu padebe kuliku
vamitumu va kunani kwa Chapanga, muni kwa ubwina wa Chapanga
afwayi ndava ya vandu voha. Na hinu tikumlola awalikwi njwinga ya
ukulu na utopesa kwa lifwa leang'aikili. 10 Ndava ya kuvaleta vana
vamahele mu ukulu waki, yamganisi Chapanga mweiwumba na kuyunga
vindu vyoha amkamilisa Yesu Kilisitu mu njila ya mang'ahiso. Ndava Yesu
ndi chilongosi mkulu wa usangula.

11 Mwene avanyambisa vandu vevakumbudila Chapanga, mwene na
vala vevinyambiswa, voha vivya na Dadi mmonga. Ndava yeniyo Yesu
ikola lepi soni kuvakemela vandu avo valongo vaki. 12 Cheijova kwa
Chapanga,
“Veve Chapanga yati nikulikokosa liina laku kwa valongo vangu,
yati nikuyimbila lunyimbu lwa kukulumba pagati ya mngonganu wavi.”
13 Mewawa ijova, “Yati nikumvikila huvalila Chapanga.” Na kangi ijova,
“Nene nivii penapa pamonga na vana veanipeli Chapanga vavyai vana
vangu.”

14 Hinu, ndava muni vana avo ndi vandu vevavi na higa na ngasi,
mewawa Yesu abwelili muni avyai ngati vene akahanganila muumundu
wavi. Akitili chenicho muni mu njila ya lifwa, amhotola Setani mweavili
na makakala ndava ya lifwa, 15 na mewa muni avalekekesa vala vevavi
vavanda muwumi wavi woha, ndava ya kuyogopa lifwa. 16 Muni chakaka
kuvya mwene abwelili lepi ndava ya kuvatangatila vamitumu va kunani
kwa Chapanga, nambu kuvatangatila chiveleku cha Ibulahimu. 17 Ndi
muni yamganili abwela avyai ngati vandu vangi chevavili mukila chindu,
muni avyai Mteta Mkulu wavi mweavi msadikika na lipyana mukumhen-
gela Chapanga, muni kumbudila Chapanga kwa vandu kulekekeswai.
18 Ndava mwene anga'aiswi pala pealingiwa, ahotola kuvatangatila vala
vevilingiwa.

3

Yesu ndi Mkulu kuliku Musa

1 Ndava yeniyo, valongo vangu, vandu vemkemiwi na Chapanga,
mhololela Yesu mweatumwili na Chapanga avyayi Mteta Mkulu wa
sadika yetijova tikuyisadika kwa milomo yitu. 2 Mwene avili msadikika
kwa Chapanga mweamhagwili kuhenga lihengu laki ngati Musa cheavili
msadikika mu kuvahengela vandu voha Chapanga, vevakemiwi nyumba
ya Chapanga. 3 Nambu Yesu iganikiwa utopesa neju kuliku Musa
ngati mjengaji wa nyumba cheipata utopesa neju kuliku nyumba yene.
4 Nyumba yeyoha yijengwa na mundu nunuyu, nambu Chapanga ndi
mjengaji wa vindu vyoha. 5 Musa avili muhengaji msadikika kwa
vandu voha va Chapanga, vevakemiwi nyumba ya Chapanga. Ajovili
kugavala mambu, Chapanga geakugajova kulongolo. 6 Nambu Kilisitu
avili msadikika ngati Mwana munyumba ya Chapanga. Tete ndi nyumba
ya Chapanga ngati tiyendelelela kuvya vakekesi na kumekela chila
chetihuvalila.

Kupumulila kwa vandu va Chapanga

7 Ndava muni, ngati cheijova Mpungu Msopi mu Mayandiku Gamsopi,
“Lelu mukayuwana lwami lwa Chapanga,
8 mkoto kukita mitima yinu yinonopa,
ngati vagogo vinu pevanibelili kuniyidakila,
lukumbi lula pevanilingili kulugangatu.
9 Kwenuko vagogo vinu vanilingili na kunilingulila,
pamonga valolili matendu gangu pa miyaka alobaini!
10 Ndava yeniyo nachiyomili chiveleku chenicho najovili,
‘Vandu ava vibuda mumitima yavi magono goha,
vilanda lepi njila zangu.’
11 Hinu, nilapa kwa ligoga langu kuvya,
‘Viyingila lepi katu pandu pa kupumulila.’ ”

12 Hinu valongo vangu, mjiyangalila mumitima yinu akotoka kuvya
mundu pagati yinu mweavi na mtima uhakau wangasadika, weuku-
jibagula na Chapanga mweavi mumi. 13 Nambu mkangamalisanayi
mtima, lelikemelewa “Lelu” Yeyisomwa mu Mayandiku kila ligono, muni
akotoka kuvya hati mmonga pagati yinu mweavi na mtima unonopo
kwa kukongiwa na kuvya mndindani. 14 Ndava muni tete tiwungana
na Kilisitu, yikavya tikamulana na huvalila ya chakaka yetavili nayu
kuhumila kutumbula mbaka mwishu.
15 Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Ngati mwiyuwana lwami lwa Chapanga lelu,
Mitima yinu yikoto kunonopa, ngati chevakitili vagogo vinu
pavabelili kumyidakila Chapanga.”

16 Hinu, vandu voki vevayuwini lwami lwa Chapanga na kubela
kumyidakila? Wu, lepi vala voha vevalongwisi na Musa kuhuma
mulima wa ku Misili? 17 Chapanga avayomili vayani mumiyaka alobaini?
Avayomili vandu vala vevambudili Chapanga? Na mituhi yavi yadandasiki
kulugangatu. 18 Kangi Chapanga pealapili avajovili vayani kuvya, “Katu
yati viyingila lepi pamulima wangu na kupumulila,” Avajovayi vandu
vevabelili kumyidakila? 19 Hinu, tilola kuvya vahotwili lepi kuyingili
kwenuko, ndava ya kubela kusamdika Chapanga.

4

1 Hinu, ndava Chapanga atipeli lilagizi ya kupokela pumulilo na
tijiyangalila muni hati mmonga winu, angahotola kupata pumulilo
lenilo. 2 Ndava muni tete mewawa tikokosiwi Lilovi la Bwina ngati
chevakokosiliwi vandu va kadeni, vayuwini lilovi nambu yavatangatili lepi
chindu, muni vala vevayuwini vaupokili lepi kwa sadika. 3 Nambu, tete
vetisadika tipata pumulilo lenilo lealagizi Chapanga. Ngati cheajovili,
“Penalapili mu ligoga langu,
‘Kuvya katu yati viyingila lepi pandu pangu pa pumulilo.’ ”
Chapanga ajovili ago pamonga lihengu yaki amali kuyimala kutumbula
peawumbili mulima. 4 Muni Mayandiku Gamsopi gijova pandu nunuyu
ndava ya ligono la saba, “Chapanga apumulili ligono la saba, alekili
mahengu gaki goha.” 5 Kangi lijambu lenili lijoviwi mewa, “Viyingila
lepi katu pamulima wenikuvapela vapumulila.” 6 Vandu vala vevayuwini
hoti Lilovi la Bwina vapokili lepi pumulilo lenilo, ndava vabeli kuyidakila,
nambu leajovili Chapanga lakona livili kwa vangi kupumulila. 7 Nambu
Chapanga avikili ligono lingi lelikemelewa “Lelu,” Akajova miyaka yama-
hele mwanakandahi mu njila ya Daudi malovi gegamali kuluwuliwa,
“Ngati myuwana lwami lwa Chapanga lelu,
mkoto kukita mitima yinu yinonopa.”
8 Ngati Yoshua avapelili vandu avo pumulilo lenilo, Chapanga ngaajovili
lepi ndava ya ligono lingi. 9 Ndava yeniyo, kupumulila kwa vandu va
Chapanga kwakona kuvili, ngati Chapanga cheapumulili ligono la saba.
10 Muni, kila mweiyingila pandu pa pumulilo leajovili Chapanga yati
ipumulila kuhuma mulihengu laki ngati mewa Chapanga cheapumulili
kuhuma mulihengu laki. 11 Hinu, tikangamalayi kupokela pumulila
lenilo, muni akotoka kuvya mundu pagati yitu mweibela kuyidakila ngati
chavahengili vene.
12 Lilovi la Chapanga ndi mumi na lina makakala. Na litema kuliku up-
anga wowoha wewitema pandi zoha. Kangi liholota mbaka pevikonganika
mtima na mpungu, na mewawa litema mbaka muvinjukulundu na mahuta
ga majege pevikonganika, kangi liyuyuka kuhamula mnogo na maholo ga
mitima ya vandu. 13 Kawaka chiwumbi chochoha chechifiyiki palongolo
ya Chapanga, kila chindu chigubukuliwi njwe palongolo ya mihu gaki,
mwene ndi mweihamula kila chindu chetihenga.

Yesu ndi Mteta Mkulu

14 Hinu, tiyikamula bwina sadika yetiwungama. Muni tivii na Mteta
Mkulu mweiyingili mbaka kunani kwa Chapanga, Yesu Mwana wa
Chapanga. 15 Ndava muni tivii na Mteta Mkulu wa Chapanga mweaku-
tihengela lipyana, ndava ungolongondi witu, mwene alingiwi ngati tete
mukila namuna nambu ambudili lepi Chapanga. 16 Hinu, na tichihegelela
chigoda cha ulongosi cha Chapanga pepavi na ubwina, changali wogohi
mweavi na ubwina, tipokela lipyana na mota wa kututangatila lukumbi
lwa mang'ahiso.

5

1 Kila Mteta Mkulu wa Chapanga ihaguliwa pagati ya vandu ipewa
lihengu la kukita mambu ga Chapanga pahali pa vandu, kuwusa luteta
lwa kuhinjwa hinyama na luteta lungi. 2 Muni mwene ndi mngolongondi
namuna ndalindali, ihotola kuvahengela lipyana vala vangammanya na
vevihotola na kukongiwa. 3 Ndava yeniyo iganikiwa kuwusa luteta lwa
kuhinja hinyama, lepi ndava ya vandu ndu, nambu mewa ndava ya

mwene kumbudila Chapanga. 4 Kawaka mundu mweakujipela mwene
utopesa wa kuvya Mteta Mkulu. Nambu Chapanga akumhagula kuvya
Mteta Mkulu ngati Aloni cheahaguliwi.
5 Mewawa Kilisitu, nakujipela mwene utopesa wa kuvya Mteta Mkulu,
pahali paki Chapanga amhagwili na kujova,
"Veve ndi Mwana vangu,
nene lelu nivii Dadi waku."
6 Mewawa ajovili, pandu pangi mu Mayandiku Gamsopi,
"Veve ndi Mteta wa magono goha gangali mwishu,
ngati cheuvili uteta wa Melikisedeki."
7 Yesu petamili pamulima, amyupili Chapanga kwa luyupu na maganu
na kuvemba kwa maholi, mweihotola kumsangula kuhuma mu lifwa.
Chapanga amuyuwanili, ndava avi kuyidakila kwaki na ungolongondi.
8 Nambu, pamonga avi Mwana wa Chapanga, amanyili kumyidakila
Chapanga kwa mang'ahiso gegamkolili. 9 Peamali kuvya mkamilifu mukila
njila, avi utumbula wa usangula wa magono goha gangali mwishu kwa
vandu voha vevakumyidakila, 10 kangi Chapanga amuhagwili kuvya Mteta
Mkulu kwa luhumu lwa Melikisedeki.

Jiyangalila kuyileka sadika

11 Tivii na gamahele ga kujova ndava ya lijambu ili, nambu yinonopa
kuvadandaulila, ndava nyenye mwiyuyuka lepi kumanya. 12 Chakaka
lukumbi ulu, mwiganikiwa kuvya vawula, muni lukumbi lutali lupitili,
nambu mwakona mwigana mundu yungi avawula mawuliwu ga ku-
tumbula ga ujumbi wa Chapanga. Pahali pa kulya chakulya chiyumu,
nyenye mwinyong'a mavele ngati vana vang'enya! 13 Ndava mundu
yeyoha mweigana kunyong'a mavele akona mwana mng'enya, ihotola
lepi kumanya mawuliwu ga kumganisa Chapanga. 14 Nambu chakulya
chiyumu ndi ndava ya vandu vevakangili, ndava vajiwulili vene kuyen-
delela kuhenga ago, vahotola kulola ulekenganu pagati ya gabwina na
gahakau.

6

1 Hinu, tigaleka pamuhana mawuliwu ga kutumbula kumvala Kilisitu,
tihegelela kulongolo mu mawuliwu gegakangili, na lepi kuyendelela
kuvika mkingisa ndava kulekana na matendu gangali mana, na kuuvala
kumsadika Chapanga, 2 mawuliwu kuuvala ubatizu na mawuliwu ga
kuvikiwa mawoko na mawuliwu ga kuyuka na kuhamuliwa magono goha
gangali mwishu. 3 Na ago yati tihenga Chapanga akaganayi.
4 Ndava muni yinonopa kuvakita vandu vamuwuyila Chapanga kavili,
vandu vala vevavi mu lumuli vamali kupokela chipanji cha kunani
kwa Chapanga, vamali kumpokela Mpungu Msopi ngati vandu vangi,
5 na kumyanga ubwina wa lilovi la Chapanga, na makakala ga mulima
weubwela, 6 kangi vakuyileka sadika yavi, nakuhotoleka kuvakita venavo
vamuwuyila Chapanga kangi. Venavo vakumvamba pamsalaba kavili
Mwana wa Chapanga na kumpela soni pavandu.
7 Ndima yipokela fula yeyitonya pamahele, na yiwusa mabenu,
gegakumpela chiyonjokesu mlimaji, mgunda wenuwo umotisiwi na Cha-
panga. 8 Nambu mgunda weumelesa minga na matutu, wangali lihengu,
papipi Chapanga kupewa likoto na Chapanga kangi kutinyiswa pa motu.
9 Vankozi vitu, pamonga tijova chenichi, timanyi chakaka kuvya muvi
na mambu gabwina neju, gegihuma mu usangula winu. 10 Ndava muni

Chapanga ibuda lepi kuhamula lihengu linu na uganu wemlangisi ndava yaki namuna chamuvatangatili na chemwiyendelela kuvatangatila vandu vaki. 11 Mnogo witu ndi kuvya kila mmonga winu alangisa ukangamala wulawula mbaka pa mwishu, muni mambu gala gemuhuvalila gahotola kutimila. 12 Tiganili lepi mvya vakata, nambu muvayigila vala vevisadika na kusindimala muni mpokela gala geajovili Chapanga.

Lilagizu la Chapanga ndi la Chakaka

13 Chapanga pealagini na Ibulahimu, muni kwavi lepi mkulu kuliku Chapanga alapili kwa kuhengela liina laki mwene, 14 Chapanga amlagili Ibulahimu, “Chakaka yati nikukumotisa na kukupela vana ngoo.” 15 Ibulahimu alindili kwa usindimala kangi apokili chila chealagini Chapanga. 16 Vandu pevilapa, vilapa kwa liina la mweavi mkulu kuliku vene na chilapu chilangisa kuvya chechijoviwi ndi chakaka, chilapu chitepulanisa ndindani yoha. 17 Ndava Chapanga aganili kuvalangisa hotohoto vala vevipokela lilagizu laki kwa kulapa, mu kukita chenicho alangisi vala veavikini nawu lilagizu kuvya katu ing'anamusa lepi cheigana. 18 Hinu, kuvi na vindu vivili, lilagizu na chilapu, vihotola lepi kung'anamuka mu vindu vyenivyo vivili Chapanga ihotola lepi kujova udese. Hinu tete vetijumbalili kwaki, tikangamaliswa mtima kukamulila neju huvalila lelivikiwi palongolo yitu. 19 Huvalila yeniyi ngati nanga muwumi witu. Huvalila yeniyi yiyimili na yivi makakala, liholota pagati ya lipazia, mbaka pandu Pamsopi neju, Munyumba ya Chapanga yeyivili kunani kwa Chapanga, 20 Yesu mwene alongolili kuyingila mwenumo ndava yitu, na avi Mteta Mkulu magono goha gangali mwishu, kwa kulanda uteta wa Melikisedeki.

7

Mteta Melikisedeki

1 Melikisedeki mwenuyo avi nkosi wa Salemu, na Mteta mkulu wa Chapanga mweavi kunani neju. Ibulahimu peawuyayi kuhuma ku ngondo kweavakomili vankosi, Melikisedeki akonganiki nayu, namwene Melikisedeki ammotisi, 2 na Ibulahimu ampelili lilundu la kumi pa vindu vyoha vyeanyagili kungondo. Mana ya liina Meilikisedeki, “Nkosi mbwina palongolo Chapanga,” Muni avi Nkosi wa Salemu liina laki mewa mana yaki “Nkosi wa uteke.” 3 Avi lepi na dadi amala mau mewa avi lepi na lukolo, kawaka mundu mweimanya avelekiwi ndali amala afwili ndali. Iwanangana na Mwana wa Chapanga, na iyendelela kuvya Mteta Mkulu magono goha gangali mwishu.

4 Hinu, mhololela mundu uyu cheavili mkulu. Hati Gogo witu Ibulahimu ampelili lilundu la kumi pa vindu vyoha vyeanyagili ku ngondo. 5 Kulandana na Mihilu ya Chapanga, yikuvahamula vachiveleku va Lawi ndi vamteta vakulu va Chapanga, viganikiwa kupokela lilundu limonga pagati ya kumi kuhuma kwa valongo vavi vandu va Isilaeli, pamonga vene valongo vavi ndi vachiveleku va Ibulahimu. 6 Nambu Melikisedeki mwenuyu avi lepi wa Chiveleku cha Lawi, nambu apokili lilundu la kumi kuhuma kwa Ibulahimu, kavili ammotisi mwene mweapewili lilagizu na Chapanga. 7 Na timanyili bwina kuvya mkulu ndi mweakummotisa mdebe. 8 Kangi mu lijambu lenili vakulu va kuteta va Chapanga vevipokela lilundu la kumi, ndi vandu vevifwa, nambu Melikisedeki mweapokili lilundu la kumi yijoveka kuvya ifwa lepi. 9 Kangi, tihotola kujova kuvya, Ibulahimu peawusili lilundu la kumi, mewawa Lawi pamonga

vachiveleku vaki ndi vevipokela lilundu la kumi mewa Lawi awusili
lilundu la kumi ndava muni avi chiveleku cha Ibulahimu. 10 Ndava
Melikisedeki peakonganiki na Ibulahimu, Lawi avi akona kuvelekewa, avi
akona muhiga ya dadi waki.

11 Vandu va Isilaeli vapewili malagizu mumkingisa wa uteta wa Valawi.
Ngati lihengu la uteta lavi kamilifu, ngayiganikiwi lepi kuhumila mteta
yungi wa Chapanga mweiwanangana na Melikisedeki, na lepi Aloni.
12 Ndava muni uteta wa Chapanga wakang'anamuka, malagizu na gene
mewawa ging'anamuka. 13 Na Bambu witu ndi mambu goha getijova
ndava yaki, avi wa likabila lingi na kawaka hati mmonga wa likabila laki
mweahengili pa lusanja lwa luteta ngati mteta Chapanga. 14 Timanyili
hotohoto kuvya Bambu witu ihuma mu likabila la Yuda, Musa aliluwili
lepi peajovili kuuvala lukolo lwenulo mu mambu ga vamteta va Chapanga.

Mteta yungi mwewanangana na Melikisedeki

15 Kangi lijambu lenili lilangisa hotohoto neju, malovi aga, ahumalili
mteta yungi mweavi ngati Melikisedeki. 16 Mwene akitiwi lepi mteta wa
Chapanga kwa malagizu na malagizu ga chimundu, nambu kwa makakala
ga wumi wangali mwishu. 17 Muni Mayandiku Gamsopi gijova, “Veve ndi
Mteta wa Chapanga wa magono goha gangali mwishu ngati cheuvili uteta
wa Melikisedeki.” 18 Hinu, mhilu wula wa kadeni yavikiwi pamuhana
ndava yangali makakala na yangafaya chindu. 19 Muni Malagizu ga
Bambu geampeli Musa gangahotola kukamilisa lijambu loloha. Nambu
hinu, pandu paki pavikiwi huvalila yabwina neju yeyihotosa kumhegelela
Chapanga papipi.

20 Neju ya genago, apa pavi na chilapu cha Chapanga. Lukumbi
vala vangi pavakitiwi vamteta va Chapanga pangali chilapu chochoha.
21 Nambu Yesu ahengiwi kuvya Mteta kwa chilapu lukumbi Chapanga
peamjovili,
“Bambu alapili,
kangi ing'anamuka lepi maholo gaki,
‘Veve ndi mteta wa Chapanga magono goha gangali mwishu.’ ”
22 Hinu, ndava ya kulapa kwenuko, Yesu ndi ulangisu wa chakaka wa
kutilangisa tivii na huvalila ya lilaganu labwina neju.

23 Kangi kwavi na vamteta vangi vamahele va lilaganu la kadeni,
vangahotola kuyendelela na lihengu lavi ndava vafwili. 24 Nambu Yesu
itama magono goha gangali mwishu, na uteta waki wihotoleka lepi
kupewa mundu yungi. 25 Ndava yeniyo, mwene ihotola kuvasangula voha
vevakumhambila Chapanga kwa njila yaki, ndava itama magono goha
gangali mwishu, muni avayupila kwa Chapanga.

26 Muni taganikiwi kuvya na Mteta Mkulu ngati mwenuyu mweavi
Msopi na angabuda na mwangambudila Chapanga. Mweabaguliwi kutali
na vevakumbudila Chapanga, na mweatoliwi kunani neju kwa Chapanga.
27 Mwene avi lepi ngati vamteta vakulu vangi, iganikiwa lepi kuwusa luteta
lwa kuhinjwa hinyama kila ligono, ndava ya kubuda kwaki mwene kavili
ndava ya kubuda kwa vandu vangi. Mwene ajiwusili kuvya luteta mala yi-
monga ndu mu lukumbi lwoha. 28 Malagizu ga Musa gakuvahagula vandu
vangolongondi kuvya vamteta vakulu va Chapanga, nambu malagizu
ga Chapanga gahengili kwa chilapu chechibwela palongolo ya malagizu,
gamhagwili Mwana mweakitiwi mkamilifu magono goha gangali mwishu.

8

Yesu ndi Mteta witu Mkulu

1 Hinu, lijambu likulu pa genaga leajovili ndi lenili, tete tivii na Mteta
Mkulu wa Chapanga ngati uyu, mweitama na pandu pa utopesa pa
chiwoko cha kulyelela wa chigoda ya cha Chapanga cha kulongosa ukulu
kunani kwa Chapanga. 2 Mwene ihenga lihengu ngati Mteta Mkulu pandu
Pamsopi neju, palindanda la chakaka la Chapanga, lelijengiwi na Bambu
lepi na mundu.
3 Kila Mteta Mkulu ahaguliwi kumuwusila Chapanga luteta lwa hinyama
ya kuhinjwa na luteta lungi, ndi mewa Mteta mkulu witu yiganikiwa avyai
na chindu cha kumuwusila Chapanga. 4 Ngati kuvya avi apa pamulima,
ngaavili lepi Mteta, muni vamali kuvya vamteta veviwusa luteta ngati
cheavalagazili mu Malagizu ga Musa. 5 Lihengu lavi la uteta ndi luhumu
ndu na chiwili cha gala gegavi kunani kwa Chapanga. Muni Musa peavi
papipi kujenga lindanda lila, Chapanga amjovili, "Lola ujengayi ngati
luhumu lula lwenakulangisi kuchitumbi cha Sinai." 6 Nambu hinu Yesu
apewili lihengu la uteta lelivili likulu kuliku lavi, ndava muni lilaganu
leavikili pagati ya Chapanga na vandu lavili labwina neju, ndava muni
liyima panani ya lilagizu la mambu gegavi gabwina neju.
7 Muni ngati lilaganu lila la kutumbula langabuda, langaganikiwi
lilaganu la pili. 8 Nambu Chapanga alolili kubuda kwa vandu ndi akajova,
"Magono gibwela, Bambu ijova,
yati nikita lilaganu la mupya, na vandu va Isilaeli na vandu va Yuda.
9 Lilaganu lenili yati liwanangana lepi ngati lila lenakitili na vagogo vavi,
mu ligono panavatolili kwa chiwoko changu kuhuma pamulima wa Misili.
Muni vayidakili lepi lilaganu langu lenakiti nawu,
ndava yeniyo nene navabelili, Bambu ijova.
10 Hinu lenili ndi lilaganu yati lenikita na vandu va Isilaeli,
magono gegibwela,
Yati nivika Malagizu gangu muluhala lwavi,
na kuzivika mu mitima yavi.
Nene yati nivya Chapanga wavi,
navene yati vivya vandu vangu.
11 Kawaka mundu mweakumuwula muyaki,
amala kumjovela mlongo waki,
'Mmanya Bambu.'
Muni voha vadebe na vavaha,
yati vakunimanya.
12 Yati nikuvalekekesa kumbudila Chapanga wavi,
yati niziholololela lepi kavili mabudili gavi."
13 Chapanga peakulikemela lilaganu lenili lamupya, lila la kadeni lilalili,
na chindu chochoha chechivya chigogolo na chechilalili chivii papipi na
kuyaga.

9

Kumuyupa Chapanga pamulima na kunani

1 Lilaganu la kutumbula lavi na mhilu waki wa kuyupila na mewa pandu
Pamsopi pa kuyupila pepajengiwi na vandu pamulima apa. 2 Pajengiwi
lindanda la Chapanga. Chumba chaki cha kutumbula chakemeliwi Pandu
Pamsopi. Mwenumo mwavili chibokoselu cha hahi, meza na mabumunda
gegavikiwi palongolo ya Chapanga. 3 Mumbele ya lipazia la pili, pavili

na panzia leligavanisi vyumba vivili na chumba lelakemeliwi Pandu Pamsopi Neju. 4 Mwenumo mwavili na lusanja lwa kumuwusila luteta lwa kuhukisa ubani pandu pa zahabu, na lisanduku la lilaganu lelitindisiwi zahabu kwoha, na mugati yaki mwavi na chiviga cha zahabu chechavili na chakulya chechikemiwa mana, na ndonga ya Aloni yeyihomwili mahamba, na vila vibawu vya maganga vyeviyandikwi malagizu. 5 Panani ya lisanduku lenilo kwavili na vimong'omong'o vivili vyevii na magwaba ngati ulangisu wa ukulu wa Chapanga, ndi magwaba gavi gagubiki chigubiku cha lisanduku la lilaganu pepilekekeswa kumbudila Chapanga. Nambu hinu lukumbi lwaki lepi kudandaula kila chindu hotohoto ndava ya mambu genago.

6 Hinu kila chindu pechatendelekiwi pandu paki, vamteta vayingila pamahele mu chumba cha kutumbula na kuwusa luteta kila ligono. 7 Nambu Mteta Mkulu mwene ndu ndi mweiyingila Pandu pa Msopi neju ngasi yeawusili luteta ndava ya kubuda kwaki na ndava ya mabudilu ga vandu gevahengili changamanya. 8 Mpungu Msopi ndi mweilangisa kuvya njila ya kuyingila pa Msopi neju yavili yakona kudinduliwa, lukumbi lwoha lindanda la kutumbula pelavi lakona liyimili. 9 Wenuwu ndi ulangisu kwa lukumbi lwa hinu, kuvya luteta lwa kuhinjwa hinyama na luteta lungi zeziwusiwa kwa Chapanga zihotola lepi kuukita mtima wa mundu mweiyupa Chapanga kuvya angabuda. 10 Mambu ago goha ga kadeni gakuvivala vyakulya na vinywelelu mvelu wa kusamba na kunyambisa higa, na makakala gaki gimalika Chapanga peikita aga goha gavyai gamupya.

11 Nambu Kilisitu amali kuhika, ndi Mteta Mkulu wa mambu gabwina, gegabwelili hinu. Mwene ayingili mu lindanda labwina neju na likamilifu, langajengewa na mawoko ga vandu, ndi lepi pandu pamulima weuwumbiki. 12 Mwene ayingili pandu Pamsopi Neju mala yimonga ndu, mwene agegili, lepi ngasi ya mene amala ya ng'ombi ndava ya kuwusa luteta, nambu kwa ngasi yaki mwene, akatipela usangula wa magono goha gangali mwishu. 13 Vandu vevavi vahakau palongolo ya Chapanga, kulandana na mvelu wa kumuyupa Chapanga, vanyambasiki uhakau wavi wa higa munjila ya kunyunyuziwi ngasi ya lipongo na ng'ombi pamonga na malyenge ga mpapakasi. 14 Yikavya naha, wu, ngasi ya Kilisitu yivya lepi na uhotola neju wa kutinyambisa? Kwa makakala ga Mpungu wa magono goha gangali mwishu. Kilisitu ajiwusili mwene kuvya luteta lwanga libala lwelunyambisa mitima yitu, ndava ya matendu gangafwayi, muni tihotola kumhengela Chapanga mweavi mumi.

15 Ndava yeniyo Kilisitu ndi mtepulanisi mwealetili lilaganu la mupya muni vala vevakemeliwi na Chapanga vihotola kupokela lilaganu la magono goha gangali mwishu levahaidiwi. Lenili lihotoleka ndava mu njila ya kufwa kwaki avagombwili vandu kuhuma muuhakau wavi wevahengili mu lukumbi lwa lilaganu la kadeni.

16 Kwa mambu ga balua yeyiyandikwi ndava kuhala vindu yiganikiwa yiwonekanayi kuvya chakaka mweayandiki balua ya wosia wenuwo afwili, 17 Muni balua yeyiyandikwi ndava ya kuhala vindu yihotola lepi kuhumila mbaka lifwa lihumila. 18 Ndava yeniyo hati lilaganu lila la kutumbula lavikiwi lepi changali ngasi kuyitika. 19 Musa atumbwili hoti kuvakokosela vandu voha mihilu yoha ngati chegavili mu malagizu ga Musa, kangi akatola ngasi za mpapakasi na mapongo akahangisana pamonga na manji, na kwa manyayi ga mkongo wewikemelewa isopo na litonji lidung'u akakinyunyusila chila chitabu cha malagizu na vandu. 20 Musa ajovili,

“Ngasi yeniyi ndi yikangamalisa lilaganu leajovili Chapanga muliyidakila.”
21 Mewawa Musa anyunyusili ngasi panani ya lindanda la Chapanga na
vindu vyoha vya kutambikila. 22 Chakaka, kulandana na Malagizu ga Musa
papipi kila chindu chihotola kunyambiswa kwa ngasi, na mabudilu gene
giwusiwa pala ndu ngasi yakayitika.

Lifwa la Kilisitu liwusa kumbudila Chapanga

23 Vindu vyenivi ndi luhumu ndu lwa mambu chakaka ga kunani kwa
Chapanga, viganikiwa kunyambiswa kwa njila yeniyo. Nambu vindu
vya kunani kwa Chapanga vigana luteta lwa labwina neju. 24 Ndava
Kilisitu ayingili lepi Pandu Pamsopi pepajengiwi kwa mawoko ga vandu,
mwene ayingili kunani kwa Chapanga kwene, hinu iyima palongolo ya
Chapanga ndava yitu. 25 Mteta Mkulu cheiyingila Pandu Pamsopi Neju,
mala yimonga kila mwaka kwa ngasi yangavya yaki mwene. Nambu
Kilisitu nakuyingila kunani kwa Chapanga muni ahotola kujiwusa mwene
kila mwaka. 26 Muni kuvya gavyai genago, Kilisitu ngaang'aiswi pamahele
kutumbula kuwumbwa kwa mulima. Nambu hinu, lusenje peluhegelela
mwishu waki, mwene ahumalili mala yimonga ndu, alekekesa kumbudila
Chapanga kwa luteta lwaki mwene. 27 Kila mundu ifwa mala yimonga ndu,
kangi ihamuliwa na Chapanga, 28 mewawa Kilisitu namwene ajiwusili
tambiko mala yimonga ndu, muni avalekekesa mabudili ga vandu
vamahele. Peihumila mala ya pili ibwela lepi ndava ya kuwusa kumbudila
Chapanga, nambu ndava ya kuvasangula vandu vala vevakumlindila.

10

1 Ndava Malagizu ga Musa ndi chimuwili ndu cha mambu gabwina
gegibwela, na lepi mambu gene chakaka, yilangisa padebe ndu mambu
gala chakaka chegavili, luteta lulalula lwa Malagizu ga Musa zeziwusiwa
mwaka hati mwaka. Yihotoleka lepi kutu kuvakita vala vevakumuyupa
Chapanga vavyai vakamilifu. 2 Ngati vandu vala vevakumuyupa Chapanga
ngavanyambiswi njwe kuhuma mukumbudila Chapanga, ngavalekili ku-
jilola kavili ngati vabudili, na luteta lula lweviwusa ngalumaliki. 3 Nambu
luteta lwenulo luhengeka kila mwaka, ndava ya kuvakumbusa vandu
kumbudila Chapanga kwavi. 4 Muni ngasi ya ng'ombi yigosi na mene
vihotola lepi kuwusa kumbudila Chapanga.

5 Ndava yeniyo Kilisitu peavili mukubwela pamulima, amjovili Cha-
panga,
“Veve waganili lepi luteta amala luteta lwa kuhinja hinyama,
nambu wanitendelekili higa.
6 Luteta lwa kutinyiswa hinyama palusanja lwa luteta,
amala za kulekekesa kubuda zakuganisi lepi.
7 Kangi najovili,
‘Nivii apa ee Chapanga, kukita gewigana
ngati cheyiyandikwi muchitabu cha Malagizu ga Musa kunivala nene.’ ”
8 Kilisitu ajovili hoti, “Waganili lepi amala waganisiwi lepi na luteta
lwa kuhinjwa hinyama, luteta lwa kutinyiswa na luteta la kulekekesa
mabudilu.” Ajovili genago hati ngati luteta lungi lwawusiwi kulandana
na malagizu ga Musa. 9 Kangi akajova, “Nene nivii apa veve Chapanga,
kukita gala gewigana.” Ndi Chapanga avikili pamuhana luteta lwa kadeni,
pandu paki akamvika Kilisitu avya luteta. 10 Ndava Yesu Kilisitu ahengili
geigana Chapanga, tete tinyambiswi mabudilu gitu kwa tambiko la higa
yaki mwene yeyiwusiwi luteta mala yimonga ndu kwa vandu voha.

11 Kila Mteta ihenga lihengu kila ligono na kuwusa teta zilazila
pamahele, tambiko zenizo zihotola lepi katu kuwusa kubuda. 12 Nambu
Kilisitu mwene awusili luteta lumonga ndava ya kuwusa mabudilu, luteta
lwa makakala la magono goha gangali mwishu, kangi itama pahala
pa utopesa chiwoko cha kulyelela kunani. 13 Tangia lukumbi lwenulo
akumlindila Chapanga avavika vamakoko vaki pahi ngati chigoda cha
kuvikila magendelu gaki. 14 Ndava yeniyo kwa luteta lwa kutinyisa
yimonga, avakitili vala vevanyambiswi kuvya vakamilifu vala voha
vevanyambiswi.
15 Na Mpungu Msopi mweakuvajovela vandu lijambu lenili, hoti ijova
16 “Lenili ndi lilaganu lenihenga nawu, magono gegibwela, ijova Bambu:
Yati nivika Malagizu gangu mumitima yavi,
na kuziyandika mumitima yavi.”
17 Kangi akayonjokesa kujova, “Yati nikumbuka lepi kangi mabudilu gavi
na uhakau wevauhengili.” 18 Hinu, gevambudili Chapanga gakamala
kulekekeswa, kawaka kuwusa luteta ndava ya kulekekesa kumabudila
Chapanga.

Timuhegelela Chapanga

19 Hinu, valongo, tivii na ukekesi wa kuyingila Pandu Pamsopi Neju
kwa njila ya ngasi ya Yesu. 20 Mwene atidindulili njila ya mupya,
njila yeyikutilongosa muwumi, kupitila lipazia lila ndi higa yaki mwene.
21 Hinu, tivii na Mteta Mkulu mweavi na uhotola mu Nyumba ya
Chapanga. 22 Hinu, timuhegelela Chapanga kwa mitima ya uchakaka na
sadika yeyitimili, kwa mitima yeyinyambiswi, ndi mitima yangavahamula
kavili kuvya mumbudili Chapanga na higa yeyinyambiswi na manji
gabwina. 23 Tikamulila njwe huvalila yitu yetikuyisadika na yetijova,
muni Chapanga mweavikili lilaganu laki ndi msadikika. 24 Titangatilana
tavete, tikangamalisana mtima, kuvya na uganu na kuhenga gabwina.
25 Kangi tikotoka kuleka kukonganeka pamonga na kumuyupa Bambu,
ngati chevikita vandu vangi. Nambu tiganikiwa kukangamalisana mtima,
ngati neju chemwilola, ligono la Bambu kubwela lihegelela.
26 Muni, takayendelela kuhenga mabudilu kwa kugana kuni timanya
uchakaka, kawaka luteta lweluhotola kuwusiwa kavili ndava ya kuwusa
getimbudili Chapanga. 27 Nambu lelisigalila ndi kulindila kwa wogohi,
uhamula wa Chapanga kwa motu ukali weukuvatinyisa voha vevakum-
bela Chapanga. 28 Mundu yeyoha mweangayidakila Malagizu ga Musa,
akomiwi changali lipyana hati ngati kuvi na vandu vavili amala va-
datu vevaliweni na kujova akitili lijambu lenilo. 29 Wu, mundu yula
mweakumvevesa Mwana wa Chapanga na kuyiyivevesa ngasi ya lilaganu
la Chapanga yeyivanyambisi? Wu, Mundu mweakumliga Mpungu wa
ubwina wa Chapanga, holalela iganikiwa lepi kupewa mbunu ukali neju?
30 Muni tikuchimanya chila cheajovili Chapanga, “Nene yati nikuvabuna,
nikumkiliwusila cheatinihengili,” Kangi ajovili, “Bambu yati akuvahamula
vandu vaki.” 31 Ndi lijambu la kuyogofya neju kugwilila mu mawoko ga
Chapanga mweavi mumi!
32 Mkumbuka pemwagubukuliwi uchakaka wa Chapanga magono
gala ga utumbula. Pamonga mwapatili mang'ahiso gamahele, nyenye
mwakangamili kuyima. 33 Lukumbi lungi mwaligiwi na kukola soni
pavandu, magono gangi mwayidakili kuvya pamonga na vala vevang'aiswi
namuna yiyoyo. 34 Mwavahengili lipyana vala vevavi muchifungu, pemy-
wagiwa vindu vinu mwayidakili kwa luheku ndava muni mwamanyili

muvi na vindu vyabwina neju vyevisindimala magono goha gangali mwishu. 35 Hinu, muvya na ukekesi yati yikuvapela njombi yivaha.
36 Mganikiwa kusindimala muni muhengayi geigana Chapanga na pahala pa apo mupokela chila cheavalagazili.
37 Muni ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Pakona padebe ndu,
na yula mweibwela yati ibwela, na ikavila lepi.
38 Nambu mundu mbwina palongolo yangu yati isadika na kutama,
nambu akalekayi kunisadika,
nene nakuganikiwa nayu.”
39 Hinu, tete lepi vandu vetikuyileka sadika na kuyaga, nambu tete ndi vandu vetisadika na kusanguliwa.

11

Kumsadika Chapanga

1 Sadika ndi kuvya na uchakaka wa mambu getihuvalila na kumanya njwe chakaka vindu vyangawonekana vivili. 2 Kwa kumsadika Chapanga vagogo vitu kadeni, vayidakiliwi na Chapanga.
3 Kwa sadika tete timanya kuvya mulima wawumbiwi kwa lilovi la Chapanga, hati vindu vyeviwonekana vyawumbiwi kuhuma vindu vyangalolekana.
4 Kwa kumsadika Chapanga Abeli amuwusili Chapanga luteta lwa kuhinjwa yeyivili yabwina neju kuliku yila ya Kaini. Ndava ya sadika ayidakiliwi na Chapanga kuvya mbwina palongolo yaki, Chapanga mwene aziyidakili luteta zaki. Kwa sadika yaki pamonga afwili, akona akutiwula timhuvalila Chapanga.
5 Kwa kumsadika Chapanga, Henoki atoliwi kuhamba kunani kwa Chapanga, ndi afwili lepi. Awonikini lepi kavili muni Chapanga amtolili. Mayandiku Gamsopi gijova kuvya, kwakona kutoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga ayidakiliwi kuvya mundu mweamganisi Chapanga.
6 Kawaka mundu mweihotola kumganisa Chapanga changali kumsadika, ndava muni kila mundu mweakumhambila Chapanga ndi yikumgana asadika kuvya Chapanga avili, namwene akuvayunga vevakumgana kwa kukangamala.
7 Kwa kumsadika Chapanga Nuhu, ajoviwi na Chapanga mambu gala gegibwela kulongolo, gala gegawonekini lepi. Ndava ya kumyidakili Chapanga, ajengili Safina, mwenumo mwene pamonga na vandu va mu lukolo lwaki vasanguliwi. Kwa kusadika kwaki alangisi vandu voha vandu voha va pamulima vahukumiwi ndava ya uhakau, na Chapanga amkitili kuvya mbwina palongolo yaki ndava ya kumsadika.
8 Kwa kumsadika Chapanga Ibulahimu akemeliwi ahambayi pamulima weajovili Chapanga yati akumpela. Aulekili mulima waki Changali kumanya ihamba koki. 9 Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu avili myehe pamulima wealagaziwi na Chapanga. Atamili kwenuko mulindanda ngati cheatamili Izaki na Yakobo, vevapokili lilagizu lilalila kuhuma Kwa Chapanga. 10 Muni Ibulahimu avi mukulindila muji weujengiwi kwa mkingisa wa kusindimala, muji wewaholaliwi na kujengwa na Chapanga mwene.
11 Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu avi Dadi hati ngati avi mgogolo neju na Sala avi ngaveleka. Ibulahimu amsadiki Chapanga yati itimilisa malagizu gaki. 12 Kuhumila kwa mundu mwenuyo mmonga, Ibulahimu,

mweavi ngati afwili, vavelakiwi vandu vamahele vangavalangika ngati ndondo za kunani kwa Chapanga na msavati wa kumbwani.

13 Vandu ava voha vafwili kuni vakona vakumsadika Chapanga. Vapokili lepi gala gealagazili Chapanga, nambu vagawene cha kutali na kuhekelela, vasadiki kuvya vene ndi vayehe vavili lepi na pakutama ngati pavi apa pamulima. 14 Vandu vevijova mambu ngati ago vilangisa kuvya vaulonda mulima uvya wavi vene. 15 Ngaviholalela mulima wevaumili kadeni ngavahotwili kuwuya kwenuko. 16 Nambu pahala paki vinogela mulima wabwina neju, ndi mulima wa kunani kwa Chapanga. Ndava yeniyo Chapanga ikola lepi soni kukemelewa Chapanga wavi, muni avatendelekili muji.

17 Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu ayidakili kumuwusa Izaki mweavi mwana waki ngati luteta pala pealingiwi na Chapanga. Ibulahimu mweapokili lilagizu la Chapanga, nambu hati ago, ayidakili kumuwusa luteta mwana waki ngayuyo. 18 Pamonga Chapanga amjovili Ibulahimu, “Vachiveleku vaku yati vihumila kwa Izaki.” 19 Ibulahimu asadiki Chapanga ihotola kuyukisa vandu vevafwili, na tihotola kujova chakaka Ibulahimu ampokili kavili Izaki kuhuma vandu vevafwili.

20 Kwa kumsadika Chapanga Izaki avamotisi Yakobo na Esau, kwa gala gegibwela mwanakandahi.

21 Kwa kumsadika Chapanga Yakobo peavi papipi kufwa, avamotisi vana voha va Yosefu, akamgundamila Chapanga kuni ayegemili ndonga yaki.

22 Kwa kumsadika Chapanga Yosefu peavi papipi kufwa, ajovili ndava ya kuhuma kwa vandu va Isilaeli mulima wa ku Misili, na mewa avalagazili vatola majege gaki peviwuka.

23 Kwa kumsadika Chapanga dadi na nyina wa Musa vamhiyili Musa mulukumbi lwa miheyi yidatu peamali kuvelekewa. Vamuwene kuvya mwana mbwina, wala vayogwipi lepi malagizu ga nkosi.

24 Kwa kumsadika Chapanga Musa peavi mundu mvaha, abelili kukemelewa mwana wa msikana wa Falao ndi nkosi wa Misili. 25 Awene mbanga kung'ahika pamonga na vandu va Chapanga kuliku kuhekelela luheku lwa kumbudila Chapanga, mulukumbi luhupi. 26 Amanyili kuvya kung'ahika ndava ya Kilisitu ndi lijambu labwina kuliku umahele wa vindu vyoha vya mulima wa Misili, muni alolelayi kupokela luhuna lwaki lwa wumi wa magono goha gangali mwishu.

27 Kwa kumsadika Chapanga Musa ahumili ku Misili changali kuyogopa ligoga la nkosi. Na asindimili ndava avi ngati mundu mweamuwene Chapanga angalolekana kwa mihu. 28 Kwa kumsadika Chapanga, Musa akitili mselebuko wa Pasaka na kulagiza ngasi yinyunyuziwa panani ya milyangu, muni mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mweatumwili kuleta lifwa akotoka kuvakoma vana vagosi vatumbulanu va Isilaeli.

29 Kwa kumsadika Chapanga vandu va Isilaeli vakupwiki nyanja ya Shamu ngati pa ndumba, nambu Vamisili pavaganili kukupuka vafwili mumanji.

30 Kwa kumsadika Chapanga luwumba lwa muji wa Yeliko lwagwili, vandu va Isilaeli pevamali kuzitindila luwumba zenizo mu magono saba.

31 Kwa kumsadika Chapanga Lahabu mweavi yula mdala mkemi akomiwi lepi na vala vangasadika, ndava avapokili chabwina vamang'omesi va Isilaeli.

32 Hinu, nijova kyani neju? Nivii lepi na fwasi ya kujova mambu ga Gidioni na Balaki na Samsoni na Yefuta na Daudi na Samueli na vamlota

va Chapanga. 33 Kwa kumsadika Chapanga vandu venavo vavahotwili vankosi. Vavahamwili ngati cheyikumganisa Chapanga, na vapokili gala gevalagaziwi na Chapanga. Vakungili milomo ya mahimba, 34 vajimisi miali ya motu, vatilili kukomiwa kwa vipula, pevavi vangolongondi, vasopiwi makakala, vavi vakekesi ku ngondo, vavavingili manjolinjoli vayehe. 35 Kwa kumsadika Chapanga vadala vangi vakiliwusiwi valongo vevafwili kwa kuyukiswa.

Vangi vavi vang'aiki mpaka kufwa vabeli kudinduliwa muni vayukiswayi na kuyingila muwumi weuvi wabwina neju. 36 Vangi vaveviswi na kutoviwa michapilu, vangi vakungiwi minyololo na kutagilwa muchifungu. 37 Vafwili kwa kutoviwa na maganga, vangi vadumuliwi kwa msumeno hipandi hivili, vangi vakomiwi kwa vipula. Valyungilyungi kuni vawalili vikumba vya mambelele na mene. Vavi vandu vangangu, vang'aiswi na kukitiwa uhakau. 38 Mulima waganikiwa lepi kuvya na vandu ngati avo. Valyungilyungili kulugangatu na kuchitumbi, vatama mu mbugu na mumagodi ga pandima.

39 Vandu ava voha vawonikini kuvya vakekesi ndava ya kusadika kwavi. Pamonga na ago, vapokili lepi gala geajovili Chapanga, 40 ndava Chapanga aganili kutihengela lijambu labwina neju ndava yitu, muni aganili kuvya vene pamonga na tete ndu kuvya vakamilifu.

12

Chapanga ndi akutihakalila tivya vana vaki vabwina

1 Ndava tivii na msambi uwu uvaha wa vandu vevakumsadika Chapanga lelikutilola, hinu tiwusa chidivililu chechikutidivalila na kubuda kula kwekutikamula kanyata. Tijumba changali kufwa mtima mumkinu wa kujumba weuvi palongolo yitu. 2 Timuhutusila mihu Yesu mweayitumbwili sadika na yati akuyitimilisa. Ndava ya luheku lweluvikiwi palongolo yaki, akangamili lifwa pamsalaba hati ngati lavili lijambu lelileta soni, hinu mwene atamili pandu pa utopesa neju mchiwoko cha kulyelela wa chigoda cha Unkosi wa Chapanga.

3 Ndava yeniyo mumholalela Yesu, cheahengiwi ngati likoko na vandu vevakumbudila Chapanga wa kuhakaliwa neju. Hinu, mkoto kutotokela na kudenyeka mtima. 4 Muni mukutovana ngondo yemwikita kuyihotola mukumbudila Chapanga, mwakona mtovini lepi mbaka kufwa. 5 Wu, mkosiwi gala malovi ga kukangamalisa mtima geiluwula Chapanga kuvya nyenye ndi vana vaki?

“Mwana vangu, koto kuvevesa mbunu wa Bambu,
kavili peakuhakalila kotoka kudenyeka mtima.
6 Muni Bambu akumkita kila mweakumgana atama cheyiganikiwa,
na akumbuna kila mundu mweakumyidakila kuvya mwana waki.”

7 Msindimalayi mbunu muni ndi muwuliwa, Chapanga akuvahengela ngati vana vaki. Wu, ndi mwana yoki mwangabuniwa na dadi waki? 8 Ngati mbuniwi lepi ngati vana vangi voha, hinu, nyenye lepi vana vaki, nambu vana va makunja. 9 Neju pa ago, tete tikuvatopesa vadadi na vanyina vitu vevativeliki hati pevakutibuna. Wu, chabwina lepi tikamyidakila njwe Dadi witu wa kunani muni tipewa wumi? 10 Vadadi vitu vevativeliki vatibunili magona gadebe, ngati chavawene vene yifwaya, nambu Chapanga akutibuna kwa kutitangatila tete muni tihotola kuvya vamsopi ngati mwene cheavili msopi. 11 Nambu hinu kubuniwa lepi chindu chakuhekesa nambu chindu cha kuvinisa mtima.

Nambu mwanakandayi kubuniwa kwileta mabenu ga uteke na kutama kwa kumganisa Chapanga kwa vala vevawuliwi nayu.

Mawuliwu na Kuhakalila

12 Hinu, msopa makakala mawoko ginu gegalendili kangi mgolosa
mafugamilu ginu gegalendili. 13 Muyendelela kugenda mu njila yeyivi
selede, muni chila chechigogodili chikoto kulemaswa, nambu chilamayi.
14 Mkangamalayi kutama kwa uteke na vandu voha na kutama kwa
usopi, ndava muni kawaka mundu mweakumlola Bambu, ngati mundu
mwenuyo lepi wa msopi. 15 Mjiyangalila neju mundu yeyoha akotoka
kuyagisa ubwina wa Chapanga, akotoka kuvya mundu mweavi ngati liina
livavanu lelitupuka na kuvaletela mang'ahiso na kuhalabisa wumi vandu
vamahele. 16 Mujiyangalila pagati yinu akotoka kuvya mundu mkemi
amala angamyopa Chapanga ngati Esau, mweagulisi uhali waki wa kuvya
mwana mtumbulanu kwa mlyelu umonga. 17 Ndava mwimanya kuvya
hati mwanakandahi peaganili kupata kangi mota kuhuma kwa dadi waki
abeleliwi, muni avi lepi na fwasi ya kung'anamusa geagakitili, pamonga
alondili kwa maholi.
18 Nyenye mwahikili lepi kuchitumbi cha Sinai, ngati vandu va Isilaeli
chevahikili. Chitumbi chechihotola kupamiswa kuni uyaka motu muli-
hundi lyohi litopa amala chimbungululu, 19 na lwami lwa lipenenga na
vayuwini Chapanga ijova. Vala vevayuwini lwami lwenulo vayupili neju
Chapanga akotoka kuyendela kulongela nawu lilovi lingi neju, 20 ndava
vahotwili lepi kukangamala lilagizu lelawusiwi, “Hati chinyama ngati
chikapamisa chitumbi chenichi chitovewa maganga mbaka kufwa.” 21 Na
vindu vila vyawonikini ga kuyogofya neju, hati Musa ajovili, “Niyogopa
na kuvagaya.”
22 Nambu nyenye mhikili kuchitumbi cha Siyoni, pa muji wa Chapanga
mweavi mumi. Mhikili Yelusalemu muji wa kunani kwa Chapanga
pamonga na vamitumu vamahele vangavalangika va kunani kwa Cha-
panga veviselebuka. 23 Mhikili kumkonganiku wa msambi uvaha wa
vandu vevakumsadika Kilisitu ndi vachiveleku vatumbulanu va Chapanga
na mahina gavi gayandikwi kunani. Mbwelili kwa Chapanga mweavi
muhamula wa voha, na palongolo ya mipungu ya vandu vevamganisa
Chapanga, vevakitiwi kuvya vakamilifu. 24 Nyenye mbwelili kwa Yesu
mweavi mtepulanisi mu lilaganu la mupya, na ngasi yaki yeyinyunyusiwi
yijova mambu gabwina kuliku yila ya Abeli.
25 Hinu, mujiyangalila mkoto kubela kumuyuwanila mwenuyo mwei-
jova na nyenye. Ngati Vaisilaeli vevabelili kumyuwanila Musa pamulima
mweavajovili ujumbi kuhuma kwa Chapanga vasanguliwi lepi, wu tete
tihola wuli kusanguliwa ngati tikabelayi kumyuwanila? 26 Lukumbi
Chapanga pealongili kuchitumbi cha Sinai andendemisi mulima, nambu
hinu alagini, ajovili, “Yati nindendemesa lepi mulima ndu, nambu
mewawa kunani kwa Chapanga.” 27 Lilovi lenili, “Mala yimonga kangi”
likutilangisa kuvya vindu vyoha vyeviwumbiki yati vindendemeswa na
kuwusiwa muni visigalila vila vyangandendemeswa.
28 Hinu muni tipokili unkosi wanganyugusika timsengusa Chapanga,
timfugamila kwa njila yeyikumganisa na kwa kuyogopa na kwa utopesa
uvaha, 29 muni Chapanga witu ndi ngati motu weutinyisa njwe.

13

Wumi wa kumganisa Chapanga

1 Muyendelela kuganana chiulongo. 2 Mkoto kukosiwa kuvapokela
vayehe munyumba zinu, muni kwa kukita genago vandu vangi vavapokili
vamitumu va kunani kwa Chapanga changamanya. 3 Mvakumbukayi
vandu vevavi muchifungu ngati mukukungiwi nawu. Mewawa muvakum-
bukayi veving'aiswa ngati mung'aiswa pamonga nawu.
4 Mambu ga kugega mdala giganikiwa kutopeswa na vandu voha, mgosi
na mdala vayepa uhakasa, ndava muni Chapanga yati akuvahamula
vagoni na vakemi.
5 Mkoto kuvya vandu va kugana mashonga, mkola na vindu vyemuvili
navyu. Chapanga mwene ajovili, “Katu yati nikukuleka lepi, amala
kukutaga.” 6 Ndava yeniyo tihotola kujova kwa ukekesi,
“Bambu ndi mtangatila wangu,
yati niyogopa lepi.
Wu, mundu yati akunikita kyani?”
7 Mvakumbuka vachilongosi vinu vevavakokosili lilovi la Chapanga.
Mhololela ndava mwenendu wa kutama kwavi myiga sadika yavi. 8 Yesu
Kilisitu ndi yulayula golo, lelu na magono goha gangali mwishu. 9 Mkoto
kukongiwa na mawuliwu gayehe gegakuvayagisa, mitima yinu yisopewayi
makakala kwa ubwina wa Chapanga, lepi kwa mawuliwu ga vyakulya,
ndava mawuliwu genago gavatangatili lepi vala vevagalandili.
10 Tete tivii na lusanja lwa luteta lwa kuhinja hinyama na vala
vevavili vakona vihengela mu lindanda la Vayawudi vabesiwi kulya
vindu vyevivikiwi panani yaki. 11 Mteta Mkulu wa Vayawudi ipeleka
ngasi ya hinyama Pandu Pamsopi Neju, ivika luteta ndava ya kumbudila
Chapanga, nambu nyama za hinyama yeniyo yitinyiswa kuvala ya bwalu.
12 Ndava yeniyo mewawa Yesu mwene, muni ahotola kuvanyambisa
vandu kwa ngasi yaki mwene, ang'aiswi na kufwa kuvala ya muji. 13 Hinu
leka timuhambila kwenuko kuvala ya kambi, tigasindimala maligu ngati
mwene cheasindimili maligu. 14 Muni pamulima apa tivii lepi na muji
wa kusindimala, hinu tikuulindila muji wula weubwela. 15 Hinu kwa
utangatila wa Yesu, tiyonjokesa kumpela Chapanga luteta lwa kumulumba,
ndi ulumba weuwusiwa kwa milomo yeyisadika liina laki. 16 Mkoto
kukosiwa kuhengelana gabwina na kutangatilana, muni luteta zenizi ndi
zezimganisa Chapanga.
17 Muvayidakila vachilongosi vinu na kukamula Malagizu gavi. Vene
vakuvayunga wumi winu kilu na muhi, ndava yati vakumjovela Chapanga
chevavahengili. Ngati mvayidakili yati vihenga lihengu lavi mu luheku,
ngati muvayidakili lepi yati vihenga lihengu kwa ungolongondi, ndava
chindu chenicho chikuvatangatila lepi.
18 Mutiyupila. Tete tisadika njwe ngati mitima yitu yikutijovela
lepi ngati tibudili, muni tigana kuhenga gabwina mu mambu magono
goha. 19 Nikuvayupa neju mkangamala kuniyupila kwa Chapanga, muni
aniwuyisa kanyata kwinu.

Kumuyupa Chapanga

20 Chapanga wa uteke mweamyukisi Bambu witu Yesu, Mdimaji Mkulu
wa mambelele kwa ngasi yeyilangisa lilaganu la chakaka magono goha
gangali mwishu, 21 avakita nyenye kuvya mukangala mukila chindu
chabwina chemwikita, muhotola kukita maganu gaki munjila ya Kilisitu
ahenga gala gegakumganisa mwene mugati yinu. Ukulu uvya kwa Yesu
Kilisitu magono na magono goha gangali mwishu! Ena.

Malovi ga kumalakisila

22 Hinu valongo, nikuvayupa neju mpokela ujumbi wenuwu wa
kukangamalisa mtima. Yenivandikili mubalua yihupi. 23 Nigana
kuvamanyisa kuvya mlongo witu Timoti amali kulekekeswa kuhuma
muchifungu. Ngati akabwelayi hinu, yati nibwela nayu penibwela kwinu.
24 Muvajambusa vachilongosi vinu voha pamonga na vandu voha va
Chapanga! Vamsadika va Italia vakuvajambusa.
25 Tikuvaganila mwavoha nyeye ubwina wa Chapanga.

Balua yeyiyandikwi na Yakobo

Ulongolelu

Chitabu cha Yakobo chayandikwi na mundu mweikemelewa Yakobo. Yihotoleka mwenuyu avili Yakobo mweavili mbena waki Yesu kwa nyina waki. Na chilongosi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi va kutumbula, na avi chilongosi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va kutumbula mewa avi chilongosi wa libanji kula kuyelusalemu (Matendu 15:13). Mtumi Pauli mewa amkemili Yakobo kuvya "lipanda" La msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, muchitabu cha (Vagalatia 2:9). Vasomi visadika kuvya chitabu cha Yakobo chayandikwi kwakona mwaka wa 50 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Muni Yakobo avili chilongosi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Yelusalemu yihotoleka neju kuvya ayandiki chitabu chenicho peatamayi mumuji wenuwo.

Yakobo akuvayandikila chitabu chenichi "Vandu va Chapanga ve-vadandasiki pamulima." (1:1) Mawuliwu gegavi muchitabu cha Yakobo ndi gakuvatangatila Vandu voha vevakusadika Kilisitu, nambu ihengela malovi aga "Makabila kumi na gavili" kwa Chigiliki, ndi yilangisa kuvya avayandilikili lumonga vandu vevakumsadika Kilisitu ndava muni chitabu chenichi chaganili kuvahikila vasomaji vamahele.

Chitabu ichi chilongalili mambu gamahele ndalindali. Yakobo ilangisa umonga pagati ya sadika na matendu. Sadika ya chakaka ya mundu yilolekana mumatendu gaki (musula ya 2:17). Mewa ihakalila ndava ya kulangisa uganisiwu kwa vandu vevavi na vindu vya mahele (musula ya 2:1-4). Na tijiyangali na gala getijova (musula ya 3:1-12).

Gegavi

Yakobo akuvajambusa vasomaji vaki (musula ya 1:1).
Kavili ndi akuvakangamalisa mtima kumsadika Kilisitu vandu ve-vavasindimala mu mang'ahiso (1:2-27).
Kangi ijova cheyiganikiwa mundu kulangisa sadika yaki kwa matendu (musula ya 2:1-26).
Mewa ilangisa lulimi lwa mundu cheuvi na makakala (musula ya 3:1-12).
Yakobo iandaula kuvya luhala lwa Chapanga wanangana na wa pa-mulima (musula ya 3:13-4:10).
Mewawa akuvabesa vasomaji vakotoka kumeka (musula ya 4:11-5:6).
Yakobo imalakisila chitabu chaki kwa kujova malagizu goha, (musula ya 5:7-20).

1 Nene Yakobo, mtumisi wa Chapanga na wa BAMBU Yesu Kilisitu,
vikivayandikila nyenye vandu voha va Chapanga, mwemudandasiki pamulima! Nikuvajambusa!

Sadika na luhala

2 Valongo vangu, muvya na luheku pemwing'aiswa kwa kila njila, 3 muni
mmanyili kuvya kulingiwa kwa sadika yinu yati kuvapela usindimala.
4 Mvya na uchakaka kuvya usindimala winu wihenga lihengu mugati yinu
pamwishu, muni mkangala na kuvya ngati Chapanga cheigana muvyai,
changali kupungukiwa chindu chochoha. 5 Nambu ngati mmonga winu
apungukiwi luhala, hinu iganikiwa amuyupa Chapanga, muni Chapanga
akuvapela voha kwa umahele na kwa mtima wabwina. 6 Nambu iganikiwa
kuyupa kwa sadika changali mtahu. Mundu mweavi na mtahu ndi ngati

luyuga lwa nyanja gegikang'wa na kutagwa na chimbungululu. 7 Muni
mundu ngati mwenuyo akotoka kuhuvalila kuvya yati ipokela chochoa
kuhuma kwa BAMBU. 8 Mundu mweavi na mtahu na mweavi na maholo
gavili kwa lukumbi lumonga mwangahotola kuhamula cha kuhenga pa
goha geihenga.

Mundu mngangu na mweavi na vindu vyamahele

9 Vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi vangangu viganikiwa kuheka
pala Chapanga peakumkweha, 10 vandu vana vindu vyamahele vevakum-
sadika yikumgana kuheka peihuluswa na Chapanga. Muni mundu
mweavi na vindu vyamahele yati iwuka na kuyaga ngati manyahi ga
mdahi. 11 Lilanga lihumila na kuganyala mahamba, na manyahi gaki
gigwa na ubwina waki woha uyaga. Mewawa yati yivya kwa mundu
mweavi na vindu vyamahele yati ifwa mumahengu gaki.

Kulingiwa

12 Amotisiwa mundu yula mweisindimala mukulingiwa, muni akamala
kusindimala mukulingiwa, yati ipewa njombi ya wumi ndi Chapanga
alagini kuvapela vala veavaganili. 13 Ngati mundu ilingiwa akotoka
kujova, “Nilingiwa na Chapanga.” Muni mwene Chapanga nakumlinga
mundu yoyoha kwa uhakau. 14 Nambu mundu ilingiwa peihutika na kuy-
onjwa na mnogo waki uhakau. 15 Peukiyilekela mnogu uhakau ukutalalila
yiveleka kumbudila Chapanga, na kumbudila Chapanga yikakangalayi
yileta lifwa.

16 Valongo vangu mkoto kukongeka! 17 Kila chipanji chabwina na kila
njombi yangapungula yihuma kunani kwa Dadi, Muwumba wa lumuli, ndi
angang'anamuka na kawaka ulangisa wowoha wa kung'anamuka. 18 Kwa
kugana kwaki mwene ating'anamwisi kupitila lilovi la uchakaka, muni
tivya ngati mabenu ga kutumbula pagati ya viumbi vyaki.

Kuyuwanila na kuhenga

19 Valongo vangu vaganu mkumbuka lijambu lenili! Kila mundu ndi
kuyuwanila kanyata na akotoka kuvya myeywa wa kuyangula mewa
akotoka kuyoma kanyata. 20 Muni vandu vevana ligoga nakuhotola
kuhenga gabwina palongolo ya Chapanga. 21 Hinu ndi mtaga kutali
kuyovalela kwinu na matendu goha gahakau, mjivika pahi ya Chapanga
na kupokela kwa ungolongondi lilovi lila lelipandiwi mumitima yinu, ndi
lelihotola kuvasangula mwavene.

22 Mkoto kujikonga mwavene kwa kuyuwanila ndu lilovi laki, nambu
mulihenga chelijova. 23 Ndava muni mundu yoyoha mweiyuwanila lilovi
nambu nakulihengela lihengu mwenuyo ndi ngati mundu mweakujilola
pamihu paki muchilololilo. 24 Akujilola mwene, kangi ihamba na kukosiwa
cheavi. 25 Nambu mundu mweilola bwina malagizu yeyivi yabwina neju
yeyikuvalekekesa vandu, na mundu mwenuyo akayendelela kukamula
malagizu ago, ndi lepi kuyuwana ndu nambu kandahi kukosiwa, nambu
akuihengela, mundu mwenuyo yati imotisiwa mukila chindu cheikita.

26 Ngati mundu akajiholalela kuvya akumuyogopa na kumfugamila Cha-
panga, na kuni akuudilalila lulimi lwaki, hinu kumuyupa kwa Chapanga
kwangali mana na akujikonga wamwene. 27 Njila yabwina na chakaka
ya kumuyupa Chapanga ndi yeniyi: Kuvatangatila vakiva na valipwela
mu ng'ani kwavi, na kujiyangalila wamwene ukoto kuhakaswa na mulima
uwu.

2

Lilapisu ndava ya kubagula

1 Valongo vangu, chemukumsadika BAMBU Yesu Kilisitu, BAMBU wa
ukulu, mkoto kuvabagula vandu kwa kuvalola pamihu. 2 Tijova mundu
mmonga mweawalili pete ya mashonga gamahele na nyula yabwina
iyingila mngonganu winu, na bahapo iyingila mundu mngangu mwawalili
nyula yeyihakili. 3 Ngati mkumtopesa mundu yula mwawalili nyula
zabwina na kumjovela "Tama penapa pabwina," Na kumjovela mngangu
yula, "Veve, yima ukwo," Amala "Tama pahi apa," 4 Wu, wenewu lepi
ubagula pagati yinu? Wu, hamula yeniyo yihumila lepi mumaholo ginu
gahakau?

5 Myuwanila! Valongo vangu vaganu, Chapanga avahagwili vandu
vangangu pamulima apa muni ahotola kuvamotisa neju musadika na
kupokela unkosi wevitalalila vala vevamganili. 6 Nambu nyenye mku-
vavevesa vangangu! Wu, vana vindu vyamahele ndi vevakuvahindalila
na kuvatakila mu libanji la mihalu? 7 Wu, lepi avo vevakuliliga liina lila
labwina la Yesu Kilisitu, ndi nyenye vandu vaki?

8 Ngati chakaka muhenga lihengu malagizu gakulu muunkosi wa
Chapanga, chegayandikwi mu Mayandiku Gamsopi, "Mgana myaku ngati
cheukujigana wamwene," Yati mwikita chabwina neju. 9 Nambu mkav-
abagula vandu, kwa kuvalola pamihu ndi mukumbudila Chapanga na yati
mwihamuliwa na malagizu kuvya mbudili. 10 Mundu mweangayidakila
mhilu umonga pagati ya malagizu goha ya Chapanga, mundu uyo yati
ibuda kudenya lilagizu loha. 11 Muni yulayula mweijova, "Ukoto kukita
ugoni," Ajovili mewa "Koto kukoma." Ndava yeniyo hati ngati wangakita
ugoni nambu ukomili veve wangakamula malagizu. 12 Hinu, mjova na
kuhenga ngati vandu vevihamuliwa kwa malagizu gegilekekesa vandu.
13 Muni Chapanga ilangisa lepi lipyana peakumuhamula mundu angali
lipyana. Nambu vandu vevavi na lipyana yati viyogopa lepi kuhamuliwa
na Chapanga.

Sadika na matendu

14 Valongo vangu, kuvi chiyonjokesu choki mundu kujova avi na sadika,
nambu nakulangisa kwa kuhenga? Wu sadika yeniyo yihotola kumsan-
gula? 15 Ukamlola mlongo waku mweisadika mhaja amala mlumbu avi
lepi na nyula amala chakulya. 16 Ngati veve ukamjovela, "Uhamba bwina
ukayota motu na kuyukuta." Changali kuvapela chindu chochoha. Wu,
chikumtangatila kyani? 17 Mewawa sadika yene changali matendu yifwili.

18 Nambu mundu ihotola kujova, "Veve uvi na sadika, nene nivi na
matendu!" Hinu nilasa mundu chaihotola kuvya na sadika changali
matendu, na "Nene yati nimyangula sadika yangu kwa matendu gangu."
19 Wu, veve usadika kuvya avi Chapanga mmonga? Chabwina! Nambu
hati mzuka gisadika chenicho na kuvagaya kwa wogohi. 20 Myimu
veve! Wu, wigana kulangiswa kuvya mundu mweijova nikumsadika
Chapanga kuni ilangisa lepi matendu, sadika ya mundu mwenuyo yifwili?
21 Wu, Ibulahimu gogo witu ayidakiliwi wuli kuvya mbwina palongolo ya
Chapanga? Ndi kwa matendu gaki, peamuwusili mwana waki Izaki avya
luteta pa lusanja lwa luteta. 22 Hinu, wilola, kuvya sadika yaki na matendu
gaki vihengili lihengu pamonga, na sadika yaki yitimiliki kwa matendu
gaki. 23 Ndi gatimili Mayandiku Gamsopi chegijova, "Ibulahimu amsadiki
Chapanga, na kwa sadika yaki ayidakiliwi kuvya mundu mbwina."

Palongolo yaki ndi Ibulahimu akemiwi nkozi wa Chapanga. 24 Mlola hinu,
kuvya mundu iyidakiliwa kuvya mbwina palongolo ya Chapanga kwa
matendu gaki, na lepi kwa sadika yene ndu.
25 Mewawa yavi kwa yula mkemi mweikemiwa Lahabu, mwene ayi-
dakiliwi kuvya mbwina palongolo ya Chapanga ndava ya kuvapokela
vamang'omesi na kuvatangatila vatila kwa kupitila njila yingi.
26 Hinu ndi kujova, higa changali mpungu yifwili, mewawa sadika
changali matendu yifwili.

3

Kutalalila lulimi

1 Valongo vangu, vamahele vinu vakotoka kuvya vawula. Ngati cham-
manyili, tete vawula yati tipata uhamula uvaha kuliku vangi 2 Tete tavoha
tibuda munjila ndalindali. Nambu ngati mundu ibuda lepi mukujova,
mwenuyo ndi akangili ihotola kujilongasa mwene mumatendu gaki goha.
3 Tete tivika chipandi cha lyuma chidebe chechikungiwi nyosi mumlomo
wa falasi, muni vatiyidikila, na kwa kuhuta tihotola kumlongosa kwokoha
kwetigana. 4 Mewawa na watu, hati ngati uvaha neju, na ukang'wa na
chimbungululu chikali nambu yihotoleka kung'anambuswa na chipandi
chidebe cha ubau, na kuhamba kwokoha mgendesa watu kweigana
5 Mewawa, lulimi pamonga ndi chiungu chidebe cha higa, nambu
chihotola kumekela mambu gakulu neju.

Holalela motu udebe chauhotola kutinyisa dasi yivaha. 6 Mewawa
lulimi ngati motu umemili uhakau, wenu ndi pandu padebe muhiga
nambu wileta uhakau muhiga yoha. Ulimi usopa motu wumi witu woha
kuhuma kuvelekewa mbaka kufwa. Kwa motu wewihuma kuligodi litali
langali mwishu. 7 Mundu ihotola kufuya hinyama na viumbi vyoha,
hinyama ya mdahi, hidege, mayoka na viumbi vya mmanji. 8 Nambu
kawaka mundu mweahotwili kufuya lulimi. Lulimi ndi chindu chihakau,
chilongoseka lepi na chimemili chimatila yeyikoma. 9 Kwa lulimi tete
tikumsengusa BAMBU na Dadi witu. Kwa lulimi lulolo tikuvapela likoto
vandu, vevawumbiwi kwa luhumu wa Chapanga. 10 Malovi ga kumotisa
na ga likoto gihuma mumlomo umonga. Valongo vangu mambu ago
giganikiwa lepi kuvya chenicho. 11 Wu, chinyepa chimonga chihotola
kuhumisa manji geginyong'onya na gegivava? 12 Valongo, wu, mkongo
wa mtini uhotola kupambika zeituni? Amala mkongo wa zeituni uhotola
kupambika tini? Mewawa chinyepa cha manji gana mwinyu nakuhotola
kuhumisa manji geginyong'onya.

Luhala lweluhuma kunani kwa Chapanga

13 Wu, yani mweavi na luhala na umanya pagati yinu? Hinu alangisa
kwa kukita matendu gabwina muwumi waki gegikitika kwa ungolongondi
na luhala. 14 Nambu ngati mitima yinu yimemili wihu, kuvahakalila vangi
na kujigana wamwene, hinu mkoto kufiya uchakaka kwa kujilumba na
kujova udese. 15 Luhala ngati lwenulo nakuhuma kunani kwa Chapanga,
nambu pamulima na lwa chimundu na lwa Setani. 16 Muni popoha
pepavi na wihu na kujigana mwavene, pavi na chitututu na uhakau woha.
17 Nambu luhala lweluhuma kunani kwa Chapanga hoti yinyambili, yigana
uteke, na kuvagana vandu, yimemili lipyana na matendu gabwina, kawaka
kubagula amala uhomela. 18 Vandu vevigana uteke vikita mambu ga

kuleta uteke kwa vandu vangi, chechihumila ndi kuvya vabwina palongolo ya Chapanga.

4

Unkozi na mulima

1 Ngondo na kukomana kwinu kuhuma koki? Kwihuma muminogo yinu yihakau ndi zezikomana mugati ya higa zinu. 2 Mnogela neju vindu na ndava muni mwipata lepi nambu mujitendekili hati kukoma. Mwilola wihu kupata vindu vyevavi navyu vangi nambu mukuvipata lepi ndi muvi na luhonda na komana. Mpata lepi chemwigana muni mukumuyupa lepi Chapanga. 3 Kavili, pemwiyupa mupata lepi ndava muni mwiyupa kwa maholo gahakau, mwiyupa ndava ya kuyukutisa mnogo winu. 4 Nyenye ndi vandu mwangasadikika ngati vakemi. Mwimanya lepi kuvya nkozi wa mulima uwu ndi kuvya likoko wa Chapanga? Mundu yoyoha mweigana kuvya nkozi wa mulima ivya likoko wa Chapanga. 5 Mkoto kuholalela kuvya Mayandiku Gamsopi gijova malovi gawaka, pegijova, “Mpungu mweavikiwi na Chapanga avi na wihu uvaha ndava yitu ya Mpungu Msopi mweamvikii mugati yitu.” 6 Nambu, ubwina wetipewa na Chapanga una makakala neju, ngati chegijova Mayandiku, “Chapanga akuvatova vevimeka nambu akuvapela vangolongondi ubwina waki.”

7 Hinu, mujivika pahi ya Chapanga, mumbela Setani ndi yati akuvatila. 8 Mvya papipi na Chapanga, ni mwene yati ibwela papipi na nyenye. Msanja mawoko ginu nyenye mwemkumbudila Chapanga! Mjinyambisa mitima yinu vahomela nyenye! 9 Mvya ngolongondi, mvemba na kuwombeleza, luheku lwinu luvya kuvemba, kuheka kwinu kuvya ungolongondi. 10 Mvya ngolongondi palongolo ya BAMBU, na mwene yati akuvakwiha.

Hakalilo ndava ya kuvahamula vandu vangi

11 Valongo, mkoto kulungamilana nyenye kwa nyenye. Mwakumjova mlongo waki na kumhamula, akuijova na kuihamula malagizu. Ngati ukuyihamula malagizu hinu veve ukuyidakila lepi nambu ukuyihamula. 12 Chapanga mwene ndi mwavikili malagizu na kuhamula vandu. Ndi mwene ndu mweihotola kusangula vandu na kukoma. Hinu, veve ndi yani hati uvahamula vayaku?

Hakalila ndava ya kumeka

13 Hinu, myuwanila mwemjova, “Lelu amala chilau yati tihamba kumuji nunuyu na kutama kwenuko mwaka woha kugulisa vindu na kupata mashonga.” 14 Nyenye mmanyili lepi gegihumila chilau muwumi winu! Nyenye ngati lyohi lelihumalila lukumbi ndu na kuyaga. 15 Mganikiwa kujova naha. “BAMBU akagana yati titama na kukita chenichi amala chila.” 16 Nambu hinu mwimeka na kujilumba. Kumeka kwenuko ndi uhakau.

17 Nambu, mundu yoyoha mweamanyili lijambu labwina leiganikiwa kukitwa, nambu ikita lepi ndi akumbudila Chapanga.

5

Hakalila kwa vandu vevavi na vindu vyamahele

1 Hinu myuwanila nyenye muvi na vindu vyamahele! Mvemba na kuwombeleza ndava ya mang'ahiso gegakuvabwelela. 2 Vindu vinu viwolili, na nyula zinu zimeminwi na makele. 3 Zahabu na feza yinu

na zimeli chilali. Na chilali chenicho yati yivya ulangisu winu, Yene
yati yilya higa yinu ngati motu. Nyenye muvili vindu mumagono ago ga
mwishu. 4 Mlola! Mwangavalipa luhuna vanalihengu vevahengili lihengu
mumigunda yinu. Myuwanila kulungamika kwavi. BAMBU Chapanga
mweavi na makakala ayuwini kuvemba kwavi. 5 Mtamii pamulima
kwa kugana kujisangalusa neju. Mjikulupalisi mwavene ngati ng'ombi
cheyikulupili changali kumanya ligono la kuhinjwa. 6 Muvahamwili na
kuvakoma vandu vangavabela!

Usindimala na kumuyupa Chapanga

7 Hinu, valongo vangu, mlindila mbaka BAMBU peibwela. Mlola mlimaji
cheilindila mbeyu yeamiji pandima muni abena mabenu gabwina. Mwene
ilindila kwa kukangamala fula za kutumbula mbaka za mwishu. 8 Na
nyenye mewa mganikiwa kuvya na usindimala, mkangamalisa mitima
yinu, ndava ligono la kubwela kwaki BAMBU luvi papipi.
9 Valongo vangu, mkoto kung'ung'utilana mwavene. Mkoto kuhamuliwa
na Chapanga, yula Mweihamula avi papipi kuyingila pa mlyangu.
10 Valongo vangu, muvakumbuka vamlota va Chapanga vevajobvili kwa
liina la BAMBU, muni kuvya luhumu lwa kukangamala mukung'ahika.
11 Tikuvakemela avo vana vamotisiwi muni vasindimili. Myuwini Ayubu
cheasindimili, na mmanyili ndi BAMBU chamhengili mbaka pamwishu.
Muni BAMBU amemili lipyana na ubwina.
12 Neju pa genago goha, valongo vangu, mkoto kulapa kwa kunani kwa
Chapanga, amala kwa mulima, amala kwa chindu chingi chochoha. Mjova
“Ena” ngati mana yinu ena, na “Lepi” ngati mana yinu ndi lepi, na penapo
yati mwihamuliwa lepi na Chapanga.
13 Wu, kuna mundu yoyoha pagati yinu ana mang'ahiso? Iganikiwa
kumuyupa Chapanga. Wu, avili mwana luheku? Iganikiwa kuyimba
nyimbu za kulumba. 14 Wu avi mweavi na utamu pagati yinu? Iganikiwa
kuvakemela vagogo va msambi wa vandu vevakumsadika Chapanga, ndi
yati vakumyupila na kumnyala mahuta kwa liina la BAMBU. 15 Vakayupa
kwa sadika mtamu yati ilamiswa, BAMBU yati akumlamisa na kumbudila
kwaki Chapanga yati kulekekeswa. 16 Hinu, mjovelana nyenye kwa nyenye
kubuda kwinu na myupilana muni mlamiswayi. Luyupu lwa mundu
mbwina luna makakala ga kukita gamahele. 17 Eliya avi mundu ngati tete.
Ayupili kwa kukangamala fula yikoto kutonya ndi yatonyili lepi pamulima
miyaka yidatu na miehi sita. 18 Ayupili kavili, fula yatonyili na mulima
wapambiki mabenu gaki.
19 Valongo vangu mmonga akayaga ndava ya uchakaka, na mundu yungi
akamuwuyisa, 20 manya kuvya mundu mwenuyo mwakumuwuyisa kum-
budila Chapanga kuhuma munjila zaki zihakau, yati akumsangula mundu
mwenuyo kuhuma mulifwa, na yati akumkita Chapanga amuwusila
kubuda kwaki kwamahele.

Balua ya kutumbula ya Petili

Ulongolelu

Balua ya 1 Petili yayandikwi na Mtumi Petili. Petili itumbula kuyandika kwa kujidandawula mwene avili yani, ndi vayani veakuvayandikila. Balua yaki akuvayandikila Msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi “Ngati vayehi pamulima,” (musula ya 1 Petili 1:1). Na pamahele avayandikili vasomaji vaki namuna yeniyi. Muni balua ya Pauli yi-wanangana padebe na balua ya Pauli yeavayandikili Vaefeso kwa mambu nunuyu, vandu vamahele vasadiki kuvya balua ya 1 Petili yayandikwi payamali kuyandikwa balua kwa Vaefeso papipi na mwaka 65 peamali kuvelekewa Kilisitu. Petili ayandiki balua yeniyi peavili kumuji wa ku Loma pandu, mwene apakemili Babiloni (musula ya 5:13).

Petili idandawula ayandiki balua iyi ndava ya “Kuvakangamalisa mtima na kutijovela kuvya wenuwu ndi ubwina wa chakaka wa Chapanga.” (musula ya 5:12). Kuwanangana pagati ya (musula za 1 Petili 2:11-3:7 na Vaefeso 5:18-6:9 na Vakolosai 3:18-4:6). Pandu poha padatu pilangisa kuvala kutama bwina na vandu va nyumba yimonga na kuyidakila uhotola. Kangi akuvakangamalisa mtima vandu vevakumsadika Kilisitu vavya na usindimala pegihumila mang'ahiso muni mwishu uvi papipi (musula ya 4:1)

Gegavi

Petili akujimanyisa mwene na kuvaluwula vasomaji va balua yaki (musula ya 1:1-2).

Kangi akumsengusa Chapanga ndava ya usangula wula wevaupokili vene pamonga na vangi na chiyonjokesu akuyipata muwumi wavi (musula ya 1:3-2:10).

Akuvadandaulila vandu vevakumsadika Kilisitu chakutama bwina pa-longolo ya Chapanga pamulima na idandawula ndava ya mambu ndalindali ngati mdala na mgosi na mvanda na bambu waki (musula ya 2:11-4:11).

Pahala pa apo akuvakangamalisa mtima vasindimala mumangaiso (musula ya 4:12-5:11).

Kangi imalakisila balua yaki 1 Petili (musula ya 1 Petili 5:12-14).

1 Nene Petili mtumi wa Yesu Kilisitu, nikuvayandikila nyenye vandu
mwemuhaguliwi na Chapanga, ndi mwampechangini na mwitama ngati
vajumbiswa kwenuko Ponto na Galatia na Kapodokia na Asia na Bisunia.
2 Dadi Chapanga avamanyili na avahagwili nyenye kuhumila kadeni
kulandana na uganu waki, na mkitiwi mwavamsopi kwa mpungu, muni
mumyidakila Yesu Kilisitu na kunyambiswa kwa ngasi yaki. Nikuvaganila
ubwina na uteke wamahele.

Huvalila ya chakaka

3 Chapanga alumbiwa na Dadi wa BAMBU witu Yesu Kilisitu! Kwa
lipyana laki likulu atikitili tivelekewa upya kwa kumyukisa Yesu. Lilovi
lenili litipelili huvalila ya magono goha gangali mwishu, 4 na hinu tilindila
kupata vindu vyabwina vyangahotoleka kuwola amala kuhalabika amala
kujimika, ndi Chapanga avavikili vandu vaki kunani. 5 Na nyenye
mvikiwa ulonda kwa makakala ga Chapanga kwa njila ya sadika mupatayi

usangula. Usangula wenuwo Weutendelekiwi kugubukuliwa mumagono ga mwishu.

6 Mhekelela ndava ya lijambu lenilo, pamonga hinu, kwa lukumbi luhupi, yati mganikiwa kung'ahika ndava ya kulingiwa mu njila ndalindali. 7 Kulingiwa kwenuko ndi kugana kulola sadika yinu ndi ya chakaka. Hati zahabu yene yeyihalabika yilingiwa kwa motu, mewawa na sadika yinu, ndi chindu chivaha kuliku zahabu, ndi yiganikiwa yilingiwa muni yisindimala. Penapo yati mwipokela ulumbiwa na ukulu na kutopeswa ligono lila Yesu Kilisitu peibwela. 8 Hati ngati mwangamuwona, mumganili, ngati hati hinu mukumuwona lepi, nyenye mukumusadika. Mwiheka kwa luheku lukulu lwangajoveka, 9 ndava mwipokela chila chemwichilonda, ndava ya kusadika kwinu, ndi kusanguliwa kwinu.

10 Vamlota va Chapanga vakitili umang'omesi na kukotakesa neju ndava ya usangula wula, vakalota ndava ya njombi ndi nyenye ngamupewili. 11 Vaganayi kumanya lukumbi lwoki na yivya wuli. Kwa chindu chenicho cha ajovili Mpungu wa Kilisitu mweavi mugati yavi, mwealongolili kujova kuvya Kilisitu yati gakumkolela mang'ahiso na ukulu weubwela. 12 Chapanga avagubukulili vamlota avo ngati vangajihengala vene nambu ndi vevahengili nyenye mwemwamali kuyuwana, pevajovili mambu gala ndi gemyuwini kuhuma kwa vandu vevikokosa Lilovi la Bwina kwa njila ya Mpungu wa Chapanga mweatumwili kuhuma kunani. Hati vamitumi va kunani kwa Chapanga vinogela kumanya.

Kutama wumi wa msopi

13 Hinu, mjitendelekela neju, na mvya mihu na mjilongosa mwavene. Mvika huvalila yinu yoha kwa mumota yila yemwipewa lukumbi Yesu Kilisitu peigubukuliwayi! 14 Mvya ngati vana va Chapanga veviyidakila, mkoto kutama kwa kulanda kangi mnogo wa uhakau ngati wemwavili nawu lukumbi pemwangamanya Chapanga. 15 Nambu mganikiwa muvya vandu vamsopi mumatendu ginu goha gemwikita, ngati Chapanga mweavakemili cheavili msopi. 16 Muni Mayandiku Gamsopi gijova “Mvya va Msopi, muni Nene ndi Msopi.”

17 Pemukumuyupa Chapanga, nyenye mkumkemela Dadi. Hinu, mmanya kuvya mwene akumhamula kila mundu ngati cheakitili, Chapanga angahagula. Hinu mtama bwina pamulima apa ngati vayehi kwa kumtopesa neju Chapanga. 18 Muni mmanyili kuvya nyenye mwasanguliwi kuhuma mulugendu lwa chiyimu, gemwapokili kuhuma kwa vagogo vinu. Nambu mwasanguliwi lepi kwa vindu vyevihalabika, ngati maganga ga feza na zahabu, 19 nambu yavili kwa ngasi ya Kilisitu yeyivii chindu chivaha neju. Mweavi ngati mwana limbelele mwanga chilema amala libala. 20 Ahaguliwi na Chapanga kwakona kuwumbiwa mulima uwu, nambu agubukuliwi magono aga ga mwishu ndava yinu. 21 Kwa kupitila Kilisitu, mkumsadika Chapanga, mweamyukisi na mweamlumbili, hinu sadika yinu na huvalila yinu yivya kwa Chapanga.

22 Hinu ndava munyambiswi mtima kwa kuyidakili uchakaka, muni muvagana vayinu changali uhomela. Mganana nyenye kwa nyenye kwa mtima woha. 23 Ndava muni nyenye mpewili wumi wa mupya, lepi ngati vana vevahumili kwa mundu mweifwa nambu Dadi mweitama magono goha gangali mwishu, kwa njila ya ujumbi wa Chapanga weuvi mumi na weusindimala. 24 Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,

“Kila mundu ndi ngati mahamba,
na ukulu waki woha ndi ngati maluva ga mudahi.

Ginyala na maluva gigwa.
25 Nambu lilovi la BAMBU lisigalila magono goha gangali mwishu.”
Lilovi lenilo ndi Lilovi la Bwina lemwakokosiwi.

2

Yesu ndi Liganga la wumi

1 Hinu, mleka uhakau woha, udese na uhomela na wihu na luga
ya maligu vikoto kuvya kangi. 2 Muwananganayi na vana vang'enya
vevavelekiwi hinu chevinogela mavele, magono goha munogela lilovi la
Chapanga, ngati mwana cheinogela mavele muni ndava ya lenilo mupatayi
kukula na kusanguliwa. 3 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Mmanyili
nyenye mwavene kuvya BAMBU ndi mbwina.”
4 Hinu, mumhambila BAMBU! Mwene ndi ngati liganga lelivi mumi
lelabelaliwi na vandu, nambu lihaguliwi na Chapanga ngati liganga la
mashonga gamahele. 5 Nyenye mewa ngati maganga mumi mkajengeka
na kuvya nyumba ya chimpungu ndi yati mhengela ngati vateta vamsopi,
kuwusila luteta lwa chimpungu lwa kumganisa Chapanga kwa njila ya
Yesu Kilisitu 6 Muni Mayandiku Gamsopi gijova,
“Nihagwili liganga la mashonga gamahele lenikulivika pakona ku Siyoni,
liganga likulu la mkingisa, lelihaguliwi na la mashonga gamahele.
Mundu mwakumsadika mwenuyo yati ikola lepi soni.”
7 Kwa nyenye mwamwisadika liganga lenilo lina utopesa uvaha nambu
kwa vala vangasadika, ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
“Liganga levabelili vajengaji,
hinu ndi livili liganga leliganikiwa neju kuliku gangi.”
8 Mewawa Mayandiku Gamsopi gijova,
“Liganga lenilo ndi liganga la kujikuvala vandu,
na litalau la kuvagwisa vandu.”
Vandu vikuvala ndava muni vangasadika ujumbi wa Chapanga. Na
chenichi ndi chevapangiwi.
9 Nambu nyenye ndi vandu mwemuhaguliwi na Chapanga, muvi
vamteta va Unkosi, vandu va likabila la Msopi, vandu va Chapanga mwene,
mwemuhaguliwi kulikokosa lihengu livaha la Chapanga mweavakemili
kuhuma muchitita, muyingila mulumuli lwaki lwa kulangasa. 10 Kadeni
apo nyenye mwavili lepi vandu va Chapanga, nambu hinu ndi vandu
vaki, magono ago mwangahengelwa lipyana la Chapanga, nambu hinu
muhengiwi lipyana laki.

Mutama ngati Vatumisi va Chapanga

11 Valongo vangu, nikuvayupa nyenye ngati vayehi na vajumbaji pa-
mulima apa! Mleka mnogo winu uhakau wemuvelekiwi nawu weubelana
na mpungu winu. 12 Mutama bwina pagati ya vandu vangammanya
Chapanga, hati ngati vakuvakupakisa mukiti uhakau, pevakugawona ma-
tendu ginu, na Chapanga peibwelayi yati vakumulumba ligono peibwela
kuvahamula vandu.
13 Hinu, muvayidakila vandu vana uhotola ndava ya BAMBU. Mumyi-
dakila nkosi mweavichilongosi mkulu neju, 14 kuvayidakila vakulu ve-
vahaguliwi nayu, kuvahamula vandu vala vevikita uhakau na kuval-
umba vandu vala vevikita gabwina. 15 Ndava muni Chapanga igana
mukita gabwina, kupitila nyenye muvakita vandu vayimu vakotoka
kujova mambu vangagamanya. 16 Mtama ngati vandu vevalekekiswi,
nambu mkoto kuuhengela ulekekeswa winu ngati ukupakiswa wa kukitila

uhakau, nambu mtama ngati vatumisi va Chapanga. 17 Muvatopesa vandu
voha, muvagana valongo vinu vevakumsadika Kilisitu, mumtopesa neju
Chapanga na mumtopesa nkosi.

Luhumu lwa kung'aiswa kwa Kilisitu

18 Nyenye vavanda, muvatopesa vakulu vinu kwa utopesa woha. Lepi
vala vabwina ndu na vapoli, ndi mewa vevavili na ligoga. 19 Muni
ngati mkangamala mvinisu wa mang'ahiso gangaganikiwa ndava muni
mmanyili kuvya Chapanga igana chenicho, ndi Chapanga yati akuvamo-
tisa. 20 Wu, yati mwipata njombi yoki mkakangamala ndava ya kutoviwa
ndava ya kubuda kwemhengili? Nambu hati ngati msindimala mang'ahiso
pamonga mkitili gabwina, Chapanga yati akuvamotisa. 21 Genago goha ndi
gemwakemeliwi, muni Kilisitu mwene ang'ahiki ndava yinu, na akulangisi
cheuganikiwa kuhenga, muni mkita ngati mwene cheakitili. 22 Mwene
ambudili lepi Chapanga, mewa ahotwili lepi kujova udesi. 23 Vandu
pevamligili mwene ayangwili lepi liligu. Peang'aiswi mwene avakitili
lepi vamyogopa, ndi ayivikili huvalila yaki kwa Chapanga, mhamula
mihalu mweihamula kwa uchakaka. 24 Kilisitu mwene agegili kumbudila
kwitu Chapanga muhiga yaki na afwili pamsalaba muni tileka kubuda,
na titama kwa kumganisa Chapanga. Kwa kutoviwa kwaki. Nyenye
mlamiswi. 25 Ndava nyenye mwavili ngati limbelele leliyagili, nambu hinu
mumuwuyili Mdimaji na Mlonda wa mipungu yinu.

3

Vagosi na Vadala vavi

1 Mewawa, na nyenye vadala muvatopesa vagosi vinu, ngati vavi vangi
vangasadika lilovi la Chapanga, vasadika kwa kulola matendu ginu.
Yati vihutika changali kujovewa lilovi, 2 muni yati vilola matendu ginu
chemwitama bwina na wa utopesa. 3 Kujinyambisa kwinu kukoto kuvya
cha kuvala ndu, ngati kutiva mayunju mitindu ya kukangasa, kuwala
vindu vyevitengenizwi kwa zahabu, na nyula za mashonga gamahele.
4 Nambu, kujinyambisa kuvya kwekuhuma mugati ya mitima yinu,
kujinyambisa kwangahalibika, na mtima wabwina upoli, chenicho ndi
chindu chabwina neju kwa Chapanga. 5 Ndava chenichi ndi chavajinyam-
bisi vadala va msopi va kadeni, vala vevamhuvali Chapanga. Vajinyambisi
kwa kuvayidakila vagosi vavi. 6 Ngati Sala cheamyidakili mngwana waki
Ibulahimu, akamkemela bambu. Nyenye hinu muvi vana va Sala ngati
mwikita gabwina changali kuyogopa.

7 Mewawa na vagosi nyenye, mutama na vadala vinu kwa luhala,
kuni mumanya kuvya vene vevalendili kuliku nyenye. Hinu mganikiwa
kuvatopesa, ndava yati mwipokela nawu njombi ya wumi wa Chapanga
ndi wumi wa magono goha gangali mwishu. Ngati mwikita chenicho
kawaka chindu chechidivalila gala gemukumuyupa Chapanga.

Kung'ahika ndava ya kukita gabwina

8 Kwa kumalikisa nijova naha, muvya na mtima umonga na kuhenge-
lana lipyana, na kuganana ngati valongo, muvya vapoli na vangolongondi.
9 Mkoto kuvawuyisila vandu uhakau kwa uhakau, amala liligu kwa liligu,
nambu muvamotisa, ndava ago ndi gemukemeliwi na Chapanga kuhenga,
namwene yati akuvamotisa. 10 Ngati chegijova Mayandiku Gamsopi,
“Mundu yoyoha mweigana kuhekelela kutama,
na kulola magona gabwina,

mlomo waki akotoka kujova udese
na lulimi lwaki lukoto kujova gahakau.
11 Mundu mwenuyo ndi aleka uhakau, akita gabwina.
Kangi alonda uteke kwa mtima waki woha.
12 BAMBU akuvayangalila bwina vandu vevakumganisa
na makutu gaki giyuwana bwina pevakumuyupa.
Nambu BAMBU akuvayidakila lepi vevikita uhakau.”
13 Wu, yani mweihotola kuvalemasa nyenye ngati mwikangamala
kukita gabwina? 14 Nambu, hati ngati yati mwing'ahika ndava ya
kukita ga kumganisa Chapanga, ndi mmotisiwi. Mkoto kumyogopa
mundu yoyoha, mkoto kuvya mtahu. 15 Nambu mumgundamila Kilisitu
mugati ya mitima yinu na mumtopesa mwene ndi BAMBU. Magono
goha jitendelekela kuvayangula vevakuvakota mambu ga huvalila yeyivi
mumitima yinu, 16 nambu mkita chenicho kwa upoli na kwa utopesa.
Muvya na mtima weulangisa mwangabuda, muni pemwiligiwa, vala
vevijova uhakau ndava ya matendu ginu gabwina mukuwungana na
Kilisitu, yati vikola soni. 17 Chabwina kung'ahika ndava ya kukita
gabwina, ngati chenicho ndi cheigana Chapanga, kuliku kung'ahika ndava
ya kukita gahakau. 18 Muni Kilisitu mwene afwili mala yimonga ndu,
ndava ya kubuda kwa vandu voha, mwene mweakumganisa Chapanga
afwili ndava ya vandu vangamganisa Chapanga, muni avapeleka nyenye
kwa Chapanga. Akomiwi chihiga nambu Mpungu Msopi amkitili kuvya
mumi kavili. 19 Mewawa kwa njila ya Mpungu Msopi mwenuyo ndi
akahamba kuzikokosela mipungu yeyavili muchifungu, 20 zenizo ndi
mipungu ya vandu vevabelili kumyidakila Chapanga penapo kadeni.
Chapanga peavalindila kwa usindimala, lukumbi lula Nuhu peajengayi
watu uvaha weukemiwa Safina. Na mugati Safina yeniyo mwavi na vandu
vadebe ndu. Vandu nane ndu ndi vevasanguliwi mumanji, 21 na manji
ago ndi ulangisu ubatizu weukuvasangula nyenye hinu. Lepi ndava ya
kunyambisa uhakau muhiga, ndi ngati lilaganu lelivikiwi kwa Chapanga
kwa mtima wangajova angabuda palongolo ya Chapanga. Yikuvasangula
kwa njila ya kuyuka kwa Yesu Kilisitu, 22 mwene ahambili kunani kwa
Chapanga na atamili pandu pa utopesa muchiwoko cha kulyela cha
Chapanga ilongosa, vamitumi va kunani kwa Chapanga. Vakulu na vana
makakala vavi pahi yaki kwenuko kunani.

4

Wumi wa mupya

1 Ndava muni Kilisitu ang'aiswi muhiga yaki, na nyenye mewa
mwiganikiwa mujikamalisa mukuholalela kwinu ngati cheavili mwene,
muni yula mweang'ahiki higa alekini kumbudila Chapanga. 2 Kuhumila
hinu, wumi winu weusigalili pamulima apa, mukoto kutama kwa mnogo
uhakau wa higa wemuvelikwi nawu, nambu mutama ngati cheigana
Chapanga. 3 Ndava kadeni mwavi na magono gamahele ga kukita gala
gevihenga vandu vangammanya Chapanga. Mweatamili wumi wa ukemi
na mnogo uhakau na kugala na luhonda na mselebuko kwekuhengeka
mambu ga soni na kugala neju na kugundamila vimong'omong'o, ndi
vindu vya kumyomesa Chapanga. 4 Hinu vandu avo vangammanya
Chapanga vikangasa ndava nyenye mwangawungana nawu kangi, mu
matendu gavi ga soni njwe vene vakuvaliga. 5 Nambu vandu avo yati
viyangula vene palongolo ya Chapanga peakuvahamula vandu vevavi

vakona mumi na vevafwili. 6 Yeniyi ndava Lilovi la Bwina lelakokosiwi
mewawa kwa vandu vevafwili, hati ngati vahamuliwi kufwa muwumi
wa chihiga, ngati vandu vangi chevihamuliwa. Yakokokwisi kwavi muni
muwumi wavi wa chimpungu ngati Chapanga cheavili mumi.

Kuwuya kwa Kilisitu kuvi papipi

7 Mwishu wa mambu goha uvi papipi. Hinu mwiganikiwa kuvya
na mpangu mumitima yinu, mvya mihu muni muhotola kumuyupa
Chapanga. 8 Neju pa genago goha mgananayi neju nyenye kwa nyenye,
ndava uganu ugubika kumbudila Chapanga kwamahele. 9 Mkalibisana
kwa uganu nyenye kwa nyenye changali kuvembeneka. 10 Kila mundu
atumila chipanji cheapewili na Chapanga kuvatangatila vandu vangi. Kila
mmonga iganikiwa kuhengela bwina njombi zevapewili kwa ubwina wa
Chapanga. 11 Mundu yoyoha akajova chindu, malovi gaki gavyai ngati
malovi ga Chapanga. Mundu yoyoha mweihengela, akitayi kwa makakala
geapewili na Chapanga, muni Chapanga alumbiwayi kwa njila ya Yesu
Kilisitu. Ukulu na uhotola uvi na mwene magono goha gangali mwishu!
Ena.

Kung'ahika chikilisitu

12 Vankozi vangu, mkoto kukangasa ndava ya mang'ahiso gegivina neju
gemwipata, ngati mpata chindu chiyehe chechihumila kwinu. 13 Nambu
mheka neju ndava muni mng'ahika ngati cheing'ahika Kilisitu, muni mvya
na luheku neju lukumbi ukulu waki peugubukuliwa. 14 Mkaligiwayi
ndava mukumulanda Kilisitu, muhekayi, ndava Mpungu wa ukulu ndi
Mpungu wa Chapanga mweitama mugati yinu. 15 Ngati wing'aika kotoka
kung'ahika ndava veve mkomaji amala muhiji amala mundu muhakau,
amala mundu mweiyingilila mambu ga vandu vangi. 16 Nambu ngati
ung'ahika ndava veve mu Kilisitu, ukoto kuvya na soni, ndi amlumba
Chapanga, ndava veve ukumsadika Kilisitu.

17 Ndava lukumbi lwa uhamula wa Chapanga luhikili na itumbula na
vandu vaki. Yikavya uhamula wenuwo utumbula kwitu tete, yivya wuli,
kwa vala vangasadika Lilovi la Bwina la Chapanga? 18 Ngati chegijova
Mayandiku Gamsopi,
“Yikavya yinonopa kwa vandu vevakumganisa Chapanga kusanguliwa,
yivya wuli, kwa vandu vangamyogopa Chapanga na vevakumbudila?”
19 Ndi hinu, vandu vala veving'ahika kulandana na maganu ga Chapanga,
viganikiwa vajivika vene mumawoko ga Chapanga mweavi Muwumba
wavi msadikika na vayendelelayi kukita gabwina.

5

Kuyangalila Msambi wa vandu va Chapanga

1 Nene namgogo chilongosi wa msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu, ndi mwenigawene namwene mang'ahiso ga Kilisitu na nene yati
nivya muukulu waki weugubukuliwa. Nikuvayupa neju nyenye vagogo
vayangu, 2 mvya vadimaji wa msambi wa vandu vempewili na Chapanga,
mliyangalila bwina, lepi ngati chemwigana nyenye nambu cheigana
Chapanga. Muhenga lihengu lepi kwa mnogo wa kupata mashonga nambu
muhenga kwa mtima winu woha. 3 Mkoto kuvalongosa kwa makakala vala
vempewili kuuyangalila, nambu muvya luhumu lwa bwina kwa msambi
wenuwo. 4 Na lukumbi Mdimaji Mkulu peibwela kavili, nyenye yati
mpokela njingwa ya ukulu yangayagisa ubwina waki.

5 Mewawa na nyenye vasongolo muvayidakila vagogo vinu. Na
mwavoha nyenye mganikiwa kuvya vangolongondi muhotola kutangati-
lana, muni Mayandiku Gamsopi gijova, "Chapanga akuvabela vevimeka
nambu akuvalangisa ubwina waki vangameka" 6 Hinu ndi, ngolongondi
winu uvya pahi ya mumawoko ga Chapanga mweavi na uhotola, muni
avayinula lukumbi lweluganikiwa. 7 Mumlekela mwene mambu geg-
ing'aha mitima yinu, muni mwene akuvayangalila.
8 Mjiyangalila, na mvya mihu! Muni likoko winu Setani, itindila tindila
ngati lihimba lelibuluma kumlonda mundu limmila. 9 Mumbela mwenuyo,
myima cha kukangamala mu sadika, ndava mumanyili vakilisitu vayinu
pamulima woha ving'aika ngati chemwing'aika nyenye. 10 Nambu
mwakamala kung'ahika lukumbi luhupi, Chapanga mweavili na ubwina
mugoha, mweavakemeli muyingila mu ukulu waki wa magono goha gan-
gali mwishu mukuwungana na Kilisitu. Mwene yati akuvakangamalisa,
na akuvapela makakala na kuvakita mkangamala kuyima mumkingisa
weusindimili. 11 Kwaki kuvya uhotola magono goha gangali mwishu! Ena.

Jambusa ya kumalikisila

12 Nivayandikili balua yeniyi yidebe kwa kutangatiliwa na Siliwano,
mwenimuweni ngati mlongo wangu na msadikika. Nigana kuvasindimal-
isa mtima na kujova kuvya lijambu lenili chakaka ubwina wa Chapanga.
Myima chakukangamala mu ubwina wenuwo.
13 Vamsadika vayinu vevavili ku Babeli vevahaguliwi na Chapanga
pamonga na nyenye vakuvajambusa. Mewawa Maluko mweavi ngati
mwana vangu akuvajambusa. 14 Mjambusanayi muuganu waki Kilisitu.
Mutama kwa uteke mwavoha nyenye mwemuvi mugati ya Kilisitu.

Balua ya pili ya Petili

Ulongolelu

Balua ya 2 Petili yidandawula kuvya yayandikwi na mtumi Petili, nambu vasomi vamahele magono ago viyidakilana lepi lijambu lenilo. Yihotoleka mundu yungi ayandiki pahala pa Petili. Myandika idandawula kuvya mwene ndi mwealoli kwa mihu gaki kutama kwa Yesu pamulima na chitendu cha Yesu kung'amuka pamihu (musula ya 1:17-18). Ngati Petili ayandiki balua yeniyi, ndi yihotoleka ayandiki peavili ku Loma pagati mwaka 60 peamali kuvelekewa Kilisitu, kwakona lifwa laki. Mewawa Petili akuyikemela balua yaki ndi balua ya pili, na iyandika talehe ya kuyandika balua yeniyi pahala pa yila 1 petili, 2 Petili (musula ya 3:1). Ayandiki balua yeniyi kwa vandu voha vevakumsadika Kilisitu.

Petili iyandiki balua yeniyi ndava ya kuvakangalisa mtima vandu vevakumsadika Kilisitu vatama kwa kumganisa Chapanga na kuvabesa vakotoka kuvalanda vawula va udese (musula ya 2). Avakulukisi vandu vavahakalila vandu vevijova kuvya Yesu akona kuwuya. Pahala paki ilangisa kuvya Chapanga ikavila lepi, nambu igana vandu voha vasanguliwa (3:8-9). Yeniyo ndi yikutihenga kutama bwina kwa kumganisa Chapanga (musula ya 3:14).

Gegavi

Petili akujimanyisa mwene kwa kuvajambusa vasomaji vaki 2 Petili (musula ya 1:1-2).

Kangi ndi akuvakumbusa kutama bwina muni Chapanga atipelili uhotola kutama wumi wa kumganisa mwene 2 Petili (musula ya 1:3-21).

Mewawa akuvabesa kuvala vawula vaudese, na kujova chindu chechikuvakolela vawula va udese pamwishu 2 Petili (musula ya 2:1-22).

Petili imalakisa kwa kuvakangamalisa mtima vandu vevakumsadika Kilisitu kutama bwina kwa kujitendelekela kubwela kwa Yesu Kilisitu kwa mala ya pili 2 Petili (musula ya 3:1-17).

1 Nene Simoni Petili, mtumisi na mtumi wa Yesu Kilisitu.
Nikuvayandikila nyenye mwempokili sadika yilayila yabwina neju
yetapokili tete, kwa njila ya ubwina wa Chapanga witu na msangula Yesu
Kilisitu.
2 Nikuvaganila ubwina wa Chapanga na uteke wamahele mukummanya
Chapanga na Yesu BAMBU witu.

Mkemeliwi na kuhaguliwa na Chapanga

3 Kwa makakala gaki ga chi Chapanga, Chapanga atipelili mambu
goha getigana muni titama cha kumuyupa na kumlumba Chapanga kwa
kummanya mwene mweatikemili titama nayu mkulu na ubwina waki
mwene. 4 Ndava yeniyo atipelili njombi yaki yikulu na zabwina zeajovili
akutipela, muni ndava ya njombi zenizo muni muyepa mnogo uhakau
weuvi pamulima, na kuvya ngati Chapanga cheigana tivyai. 5 Ndava
yeniyo, mkangamala myonjokesa ubwina musadika, na ubwina winu
myonjokesa mumanya winu, 6 mukumanya kwinu muyonjokesa kujilon-
gosa mwavene, na mukujilongosa mwavene muyonjokesa usindimala na
mukusindimala muyonjokesa kumyogopa Chapanga, 7 na mukuyogopa

Chapanga myonjokesa unkozi wa chiulongo na pa genago yonjokesa uganu
kwa vandu voha. 8 Mkavya na mambu genago kwa umahele, yati mwivya
lepi vakata nambu mwemhotola kukita gabwina na kuvatangatila vangi
mukumanya BAMBU witu Yesu Kilisitu. 9 Nambu mundu mweangavya na
mambu ago ivya ngalola, angahotola kulola vindu vya kutali na akosiwi
kuvya amali kunyambiswa kumbudila kwaki Chapanga kwa kadeni.
10 Hinu ndi, valongo vangu mkangamala neju ukemela winu na
uhaguliwa wewakitiwi na Chapanga uvya lijambu leliyendelela changali
mwishu muwumi winu, ngati mkatama chenicho mgwa lepi mukumbudila
Chapanga. 11 Kwa kukita genago yati myidikiliwa njwe kuyingila
muunkosi wa magono goha gangali mwishu wa BAMBU na Msangula witu
Yesu Kilisitu.
12 Hinu yati niyendelela kuvakumbusa magono goha mambu aga,
pamonga mmali kugamanya na mkangamili muuchakaka wemwaupokili.
13 Niwona ndi lijambu labwina kwangu, lukumbi lwoha lwenitama mumi
pamulima apa, kuvakenyemusa na kuvakumbusa kuvala mambu aga.
14 Muni nimanyili kuvya papipi yati nikuyivika patali higa iyi yeyifwa,
ngati BAMBU witu Yesu Kilisitu cheanijovili hotohoto. 15 Hinu, ndi yati
nikita chochoha chenihotola, muni nikafwayi mugakumbukai mambu aga
lukumbi lwoha.

Tauwene ukulu wa Kilisitu

16 Lukumbi petivawulili kuuvala ukulu wa kubwela kwaki BAMBU
witu Yesu Kilisitu, tavajovili lepi humu za udese kuhuma kwa vandu
vevachenjili. Tete talolili ukulu waki mwene kwa mihu gitu. 17 Tete
tavi lukumbi lweapewili utopesa na ukulu kuhuma kwa Chapanga dadi,
lukumbi lwami palwambwelili mwene mweavi na Ukulu Mkulu, lukajova,
“Uyu ndi Mwanangu Mganu mweniganisiwi nayu.” 18 Kangi, tavete
tayuwini lwami ulo kuhuma kunani kwa Chapanga, lukumbi patavili
pamonga nayu panani ya chitumbi chamsopi.
19 Kavili, ujumbi wewajoviwi vamlota va Chapanga timanyili kuvya
wavili wa chakaka na nyenye yati mkita chabwina ngati mukuuyuwanila
ujumbi wenuo, muni ngati hahi cheyikuvalangasila muchitita mbaka
ligono pekwicha na Kilisitu mweavili ndondo peilangisa mumitima yinu.
20 Neju pa ago, mkumbuka kawaka mundu mweihotola kudandaula
mwene ujumbi kuhuma kwa Chapanga weuvili mu Mayandiku Gam-
sopi. 21 Muni katu kawaka ujumbi Chapanga wabweli lepi ngati vandu
chevigana vene, nambu vandu vajovili ujumbi kuhuma kwa Chapanga
valongwiswi na Mpungu Msopi.

2

Vawula va udese

1 Pahumalili na vamlota vaudese pagati ya vandu, na mewawa vawula
va udese yati vihumila pagati yinu. Vandu venavo yati viyingisa
chamfiyu mawuliwu ga udese na kumbela BAMBU mweavagombwili,
ndava yeniyo yati vakujiletela kuyongomela kwavi vene. 2 Kavili vandu
vamahele yati vakuzilanda njila zavi zezileta soni, ndava yavi, vandu
vangi yati vakuyivevesa njila ya chakaka. 3 Ndava ya mnogo wavi uhakau
yati vakujipatila mashonga kuhuma kwinu kwa kuvajovela humu za
udese. Nambu Chapanga amalili kuhamula kuhumila kadeni kuvya yati
akuvahamula, na avi mihu chakaka yati akuvakoma.

4 Yikavya Chapanga avahengili lepi lipyana vamitumi va kunani kwa
Chapanga vevambudili, nambu avatagili pandu pepavi na mang'ahiso kuni
vakungiwi minyololo kuchitita ng'ong'olo, vilindila ligono la kuhamuliwa.
5 Mewawa Chapanga ahengili lepi lipyana mulima wa kadeni, penapo
peatonyisi fula yeyaletili manji gamahele gaugubika mulima wewavili na
vandu vangamyogopa Chapanga. Nambu amsangwili Nuhu mweavi aku-
vakokosela vandu vakita gegakumganisa Chapanga, pamonga na vandu
vangi saba. 6 Chapanga abunili milima ya Sodoma na Gomola, akayitinyisa
kwa motu, akayikita yivya luhumu lwa mambu gegakuvapata vandu
vangamyogopa Chapanga. 7 Amsangwili Lutu, mweakitayi gegakumganisa
Chapanga, ndi mweaviniswi na kutama kwavi kwa uhakau kwa vandu
vevabelili Malagizu. 8 Loti atamili pagati ya vandu avo, na ang'ahiki
neju mumtima waki kila ligono pealolayi na kuyuwana matendu gavi
gahakau gevakitayi. 9 Hinu ndi, BAMBU amanyili chakuvagombola
mukulingiwa vandu vevakumuyupa Chapanga, nambu amanyili kuvavika
vandu vahakau mumbunu mbaka ligono Chapanga peihamula vandu va
mulima, 10 ndi vala vevilanda umnogo uhakau weuhakasa wa higa na
kuvevesa uhotola.

Vawula ava va udese ndi vinonopa mitima na vevimeka, vakuviliga
na vavitopesa lepi viumbi vyevina ukulu vya kunani kwa Chapanga.
11 Nambu hati vamitumu va Chapanga vana makakala neju kuliku vawula
vaudese avo, nambu vakuvatakila lepi na kuvaliga viumbi avo palongolo
ya BAMBU. 12 Vandu avo veviliga chochoha chila vangachimanya. Ndi
ngati hinyama yangali luhala, ndi vevilekewa na mwanakandahi vika-
muliwa na kuhinjwa, kwevilanda chevawumbiwi. Yati vikomiwa ndava
ya uhalabisa wavi vene. 13 Yati vilipiswa mang'ahiso ndava ya mang'ahiso
gevahengili. Vene vihekelela kukita chochoha chechikuvaganisa mu
mnogo wa higa zavi kangi ndi muhi njwee. Vandu venavo vana
mwenendu uhakau na soni peviwungana na nyenye mukuvagongolela
wa mselebuko wa muchakulya chinu, kuni vihekelela njila zavi za udese.
14 Mihu gavi gamemili ukemi na katu vileka lepi kumbudila Chapanga.
Vene vakuvalongosa vandu vangayima chakukangamala mumitegu ya
kumbudila Chapanga. Mitima yavi yiyovalili kuvya na mnogo wa kuvya
na vindu vyamahele. Vene vapewi likoto na Chapanga! 15 Vayilekili njila
yaselede, vakayaga na kuyilanda njila ya Balaamu, mwana wa Beoli ndi
mwayovalili kupata mashonga kwa kukita uhakau, 16 akaywangiwa ndava
ya uhakau waki. Lipunda langahotola kujova, likalongela kwa lwami lwa
mundu, adivalili lupengu lwa mlota uyo.

17 Vandu avo ndi ngati chinyepa zeziyumili ngati mahundi gegibuluswa
na mpungu, Chapanga avavikili matamilu gavi pahala pa chitita chikulu.
18 Vijova malovi gakumeka na gangavya gabwina, na kwa mnogo wavi
uhakau wa higa kuvayonja vandu vala vevajibagwili magono gagaga na
vandu vevitama mukumbudila Chapanga. 19 Vakuvajovela vandu yati
vilekekeswa kuhuma kuuvanda, pamonga vene ndi vavanda va vindu
vyevihabisa wumi wavi, muni mundu ndi mvanda wa chochoha chila
chechimtalalila. 20 Vandu vevamalili kulema muubuda wa mumulima
kwa kugana kummanya BAMBU na Msangula witu Yesu Kilisitu, kangi
vayidakili kukamuliwa na kuhotoleka lepi na uhaku, vandu venavo yati
vivya vahakau neju kuliku pevatumbwili. 21 Ngayivi mbanga kwavi
ngati ngavakotoka kumanya njila yeniyo ya kumganisa Chapanga kuliku
kuyimanya na kangi kuyileka na kuyagisa malagizu gamsopi gevapokili.
22 Yivii ngati humu yeyijova, “Libwa liwuyila madekelu gaki lene” Na

yingi yeyijova, “Liguluvi lelisambiswi libilinduka kangi mumadakali!” Ndi cheyivili kwavi hinu.

3

Ligono la kubwela BAMBU

1 Vankozi vangu, yeniyi balua ya pili yenikuvayandikila. Mubalua zivili izo nilingili kuyumusa maholo gabwina muluhala lwinu kwa kuvakumbusa mambu aga. 2 Nigana mkumbuka malovi gegajoviwi na vamlota vamsopi, na mihilu yila ya BAMBU na Msangula gemwapewili na vamitumi vinu. 3 Kwa kutumbula nigana kuvakumbusa hoti mu magono ga mwishu yati vibwela vandu vevilanda mnogo wavi uhakau yati vakuvavevesa nyenye, 4 na kujova, “Ajovili yati ibwela! Wu, hinu avili koki? Vagogo vitu vafwili na kila chindu chisigalili ngati chechavili kuhuma kuwumbwa kwa mulima, vindu ndi vilavila ngati chayavili kuwumbwa kwa mulima!” 5 Vandu avo, kwa kugana kwavi, vikosiwa kuvya kadeni Chapanga ajovili, kunani na pamulima pawumbiwi. Mulima wawumbiwi kuhuma mumanji na kwa manji, 6 na mewawa kwa manji gamahele, manji gamahele gegagubiki mulima na kuyongomesa. 7 Na kwa lilovi lilalila la Chapanga, kunani kwa Chapanga na mulima wa magono aga zivikiwi muni zitinyiswa kwa motu. Zivikiwi mbaka ligono lila la uhamula penapo vandu vangamyogopa Chapanga pevihamuliwa na kuhalibiswa.

8 Nambu, vankozi vangu, mkoto kukosiwa chindu chimonga! Palongolo ya BAMBU ligono limonga ndi ngati miyaka elufu na miyaka elufu ngati ligono limonga. 9 BAMBU ikavila lepi kugakita gala geavahaidili ngati vandu cheviholalela ikavila. Mwene akuvasindimalila aganili lepi hati mundu mmonga ayaga, nambu igana kila mundu aleka kumbudila kwaki Chapanga.

10 Nambu Ligono la BAMBU yati libwela kwa kukenyemusa ngati kubwela kwa muhiji. Ligono lenilo kunani kwa Chapanga yati kuwusiwa kwa chigigi chikulu, vindu vyoha vyevivili kunani yati vitiniswa na kuhalibiswa. Mulima na vindu vyoha vyevivili mugati yaki yati vitiniswa. 11 Ndava muni kila chindu chihalabiswa namuna yeniyo, wu nyenye mganikiwa kuvya vandu va namuna yoki? Mganikiwa kutama chamsopi na kumtopesa neju Chapanga, 12 mukulindila Ligono lila la Chapanga na kulikita libwela kanyata. Ligono lenilo kunani yati kutiniswa kwa motu na kuhalabiwa, na vindu vyaki vyevivili kunani yati viwungunyuka kwa motu. 13 Nambu tete, tilindila cheajovili Chapanga, tilindila kunani kwa mupya na mulima wa mupya ndi pandu pala kila mmonga ikita ga kumganisa Chapanga.

14 Hinu vankozi vangu, pemwilindila Ligono lila, mkita chemwihotola kuvya vamsopi changabuda palongolo ya Chapanga na mtama nayu kwa uteke. 15 Na nyenye mkoto kukosewa usindimala wa BAMBU kuvya ndi fwasi ya kusanguliwa, ngati mlongo witu Pauli cheavayandikili kwa luhala lweapewili na Chapanga. 16 Ago ndi geayandiki mubalua zaki zoha peilongalela lijambu lenilo. Mubalua zaki gavili mambu gamahele geginonopa kugamanya, ndi vandu vayimu na veving'anamuka, ngati cheving'anamusa pandu pangi pa Mayandiku Gamsopi. Ndi vikulukisa kukomiwa kwavi vene.

17 Nambu nyenye vankozi vangu mmalili kumanya lijambu ili. Hinu
mjiyangalila mkoto kuyagiswa na mabudilu ga vandu vangayidakila Mala-
gizu, na kugwa kuhuma mukuyima kwinu cha kusindimala. 18 Nambu
muyendelela kukula mukummanya BAMBU witu na Msangula Yesu
Kilisitu. Ukulu uvya kwaki, hinu na hati magono goha gangali mwishu!
Ena.

Balua ya kutumbula yeyiyandikwi na Yohani

Ulongolelu

Balua ya kutumbula ya Yohani yayandikwi na mtumi Yohani pagati ya mwaka 85 mbaka 90 Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa. Yohani hajimanyisi lepi kuvya mwene ndi muyandika, nambu musula ya kutumbula yikumlangisa mwene ndi mweamuwene kwa mihu gaki Yesu cheatamili pamulia na uyukisu waki 1 Yohani (musula ya 1:1-3).

Kangi njila yeyihengiki kuyandika balua iyi yiwanangana neju na yila yeyipatikana mugati ya Lilovi la Bwina ngati cheyiyandikwi na Yohani pamonga na balua zidatu, ndi 1 Yohani, 2 Yohani, na 3 Yohani lukumbi peatamili pamuji wa Efeso.

Yohani ayandiki balua yeniyi kwa vandu voha vevamsadiki Kilisitu lukumbi pevavi mumang'ahiso gegaletiwi na “Waginositi” Mana yaki vamanyanu.

Venava vasadiki kuvya Yesu avi chakaka Chapanga nambu avi lepi mundu chakaka lukumbi peatamili pamulima apa. Ndava yeniyo Yohani akujiluwula kuvya mundu mweamuwene Yesu cheatamili pamulima kwa mihu gaki, na kangi ampamisi kwa mawoko gaki 1 Yohani (musula ya 1:1-3). Yohani ayandiki balua yeniyi ndava ya luheku lwaki mwene 1 Yohani (musula ya 1:4). Kuvabesa vandu vevamsadiki Yesu vakoto kumbudila Chapanga Yohani (musula ya 2:1). Kuvayunga vandu vevakumsadika Yesu vakoto kulanda mawuliwu ga udese 1 Yohani (musula ya 2:26). Na kuvajovela vandu vevakumsadika Yesu vamanya chakaka kuvya vasanguliwi 1 Yohani (musula ya 5:13).

Gegavi

Yohani akuyimanyisa balua yaki, mewa ijova ndava kyani ayandiki 1 Yohani (musula ya 1:1-4).
Kangi idandaula Chapanga cheavili lumuli na kutijovela chetiganikiwa kutama ngati Yesu cheatamili 1 Yohani (musula ya 1:5-3:10).
Mewawa akutikumbusa kuvala lilagizu la kuganana tete tavete 1 Yohani (musula ya 3:11-5:12).
Imalakisila balua yaki (musula ya 5:13-21).

Lilovi lelileta wumi

1 Tikuvayandikila nyenye kumvala mundu mmonga mweikemiwa Lilovi
mweakuvapela vandu wumi wewavili kuhumila kadeni. Tete tamuyuwini
na kumlola kwa mihu gitu tavete, tamlolili na kumukamula kwa mawoko
gitu tavete. 2 Na yula mweileta wumi peabwelili, tamuwene tavete na
hinu tijova malovi gaki na tikuvakokosela na kuvajovela ndava ya wumi
wa magono goha gangali mwishu, mwene avili kwa Dadi na hinu atihumili
tete. 3 Chetachiweni na kuchiyuwana ndi chetikuvakokosela nyenye
mewa, muni na nyenye muumonga wetivi nawu muni mukuwungana
na Chapanga Dadi witu na Mwana waki Yesu Kilisitu. 4 Tikuvayandikila
nyenye mambu aga muni nyenye na tete tivya na luheku lwelutimili.

Chapanga ndi lumuli

5 Hinu, ujumbi wetauyuwini kwaki Yesu na wetavakokosili ndi uwu:
Chapanga ndi lumuli na kawaka chitita chochoha mugati yaki. 6 Tikajova
kuvya mukuwungana nayu, nambu titama muchititа ndi tijova udese, na

matendu gitu ga chakaka lepi. 7 Nambu ngati titama mu lumuli ngati
mwene cheavili mu lumuli, tivya na umonga tete tavete pamonga na ngasi
ya Yesu mweavi Mwana waki, yikutinyambisa kumbudila kwitu Chapanga
kwoha.
8 Tikajova kuvya tikumbudila lepi Chapanga, tikujikonga tavete, na
uchakaka uvi lepi mugati yitu. 9 Nambu tikayidakila na kujova kwa
Chapanga kuvya tibudili, Chapanga ndi msadikika na yati ihenga gegi-
ganikiwa, na mwene yati akutilekekesa mabudilu gitu na kutinyambisa
uhakau woha. 10 Ngati tikajova tikiti lepi uhakau, tikumukita Chapanga
ndi mdese na lilovi laki livili lepi mugati mwitu.

2

Kilisitu ndi mtangatila witu

1 Vana vangu nikuvayandikila mambu aga, muni mkoto kumbudila
Chapanga. Nambu, akavya mundu ambudili Chapanga, tivii naku mmonga
mweakutiyupila kwa Chapanga Dadi witu pahala pitu, mundu mwenuyo
ndi Yesu Kilisitu mweavili mbwina neju. 2 Kilisitu ndi mweawusiwi luteta
muni tilekekeswa kumbudila kwitu Chapanga, na lepi kubuda kwitu tete
ndu, ndi kubuda kwa vandu va pamulima woha.
3 Ngati tikayidakila mihilu ya Chapanga tihotola kujova chakaka kuvya
timmanyili Chapanga. 4 Mundu akajova ammanyi Chapanga, nambu
nakugayidakila mihilu yaki, mundu mwenuyo ndi mdese, na uchakaka uvi
lepi mugati yaki. 5 Nambu mundu yoyoha mweilanda lilovi la Chapanga,
mwenuyo ndi ana uganu wa chakaka wa Chapanga ukamiliki mugati yaki.
Naha ndi tihotola kuvya na uchakaka kuvya tiwungini nayu, 6 mundu
yoyoha mwaijova kuvya awungini na Chapanga, iganikiwa kutama ngati
cheatamayi Yesu Kilisitu.

Muhilu wa mupya

7 Vankozi vangu, mihilu iyi yenikuvayandikila lepi mihilu ya mupya, ndi
mihilu yilayila yemwavili nayu kutumbula kadeni. Mihilu iyi ya kadeni
ndi ujumbi wula wemwayuwini. 8 Hati naha mihilu iyi yenikuvayandikila
ndi mihilu ya mupya, na uchakaka waki ulolekana mugati ya Kilisitu na
mugati yinu mewa. Muni chitita chiwukili, na lumuli lwa chakaka lumalili
kutumbula kulangasa.
9 Mundu yoyoha mweijova kuvya avili mu lumuli, nambu akumyomela
mlongo waki, mundu mwenuyo akona muchitita mbaka hinu. 10 Mundu
yoyoha mweakumgana mlongo waki avi mu lumuli, na kawaka chochoha
mugati yaki chechihotola lepi kumkita mundu yungi kumbudila Chapanga.
11 Nambu mundu yoyoha mweakumvenga mlongo waki avili muchitita,
igenda muchitita, na amanyili lepi kweihamba, muni chitita chimkoywili
mihu.
12 Nikuvayandikila nyenye vana muni kubuda kwinu kulekekiswi kwa
gala geakitili Kilisitu. 13 Nikuvayandikila nyenye mwavadadi muni
mummanyili mwene mweavili kutumbula pakutumbula. Nikuvayandikila
nyenye vasongolo ndava muni mumuhotwili Muhakau yula.
14 Nikuvayandila nyenye vana ndava muni mummanyili Dadi witu.
Nikuvayandikila nyenye mwavadadi muni mummanyili Kilisitu mweavili
kuhuma pautumbula. Nikuvayandikila nyenye vasongolo muni muna
makakala, lilovi la Chapanga livili mugati yinu na mumuhotwili Muhakau
yula.

15 Mkoto kuugana mulima, amala chochoha chechivili cha pamulima.
Mundu mweakuugana mulima, kumgana Chapanga Dadi witu kuvi lepi
mugati yaki. 16 Ndava vindu vyoha vyavi pamulima, ndi, mnogo uhakau
wetivelekiwi nawu na mnogo wa kila chindu chevakuchilola na kuvigana
kumeka ndava ya vindu vyeuvili navyu pamonga na mambu geukita.
Vyenivyo vyoha vihuma lepi kwa Chapanga Dadi witu, ndi vihuma kwa
vamulima. 17 Mulima pamonga na vindu vyaki vyoha vyevakuvigana
vandu vihamba nambu mundu mweikita geigana Chapanga, yati itama
magono goha gangali mwishu.

Likoko wa Kilisitu

18 Vana vangu, mwishu uvi papipi! Mwamali kuyuwana kuvya yula
mweakumbela Kilisitu ibwela, na hinu vevakumbela Kilisitu vamahele
vamali kubwela, na ndi timanyili mwishu uvili papipi. 19 Vandu avo
vahumalili kwitu nambu vavi lepi vakwitu, ngavivya vakwitu ngavasigalili
kwitu. Nambu vawukili vakahamba, ndava yimanyikana kuvya chakaka
vavi lepi vakwitu.

20 Nambu nyenye mpokili Mpungu Msopi kuhuma kwa Kilisitu, na
ndi chakaka muumanyili. 21 Nikuvayandikila nyenye lepi kwa ndava
muumanyili lepi uchakaka, nambu muni muumanyili, mewawa mmanyili
kuvya udese wowoha wihuma lepi muuchakaka.

22 Wu, mdese ndi yani? Ndi yula mweibela kuvya Yesu Kilisitu
ndi Msangula lepi. Mundu ngati mwenuyo ndi likoko wa Kilisitu,
vakuvabela voha Dadi na Mwana. 23 Muni mundu yoyoha mweakumubela
Mwana, akumbela na Dadi mewa, na yoyoha mweakumuyidakila Mwana,
akumuyidakila Dadi mewa.

24 Hinu, ujumbi wula wamwayuwini kuhuma pautumbula ndi utama
mumitima yinu. Ngati ujumbi wenuwo ukatamayi mugati yinu hinu
yati mwitama magono goha mukuwungana na Mwana na Dadi. 25 Chila
cheajovili Kilisitu kuvya yati akutipela ndi wumi wa magono goha gangali
mwishu.

26 Nivayandikili mambu aga ndava ya vala vevigana kuvayagisa nyenye.
27 Nambu nyenye, mukumpokela Mpungu Msopi kuhuma kwa Kilisitu.
Namwene akayendelela kutama mugati yinu nakuganikiwa kuwuliwa
na mundu yoyoha. Muni Mpungu Msopi akuvawula kila chindu, na
mawuliwu gaki ndi gachakaka, lepi gaudese. Hinu, mukamula mawuliwu
ga Mpungu uyo na kusigalila mukuwungana na Kilisitu.

28 Nambu nyenye vana vangu, muyendelela kuwungana nayu, muni
ligono leibwela mkoto kuyogopa amala kukola soni. 29 Mmanyili kuvya
Kilisitu ndi mbwina neju palongolo ya Chapanga, mewawa mmanyili
kuvya kila mweihenga gabwina palongolo ya Chapanga mwenuyo ndi
Mwana wa Chapanga.

3

Vana va Chapanga

1 Mlola, uganu wa Dadi cheuvi ukulu weukita tikemelewa tavana va
Chapanga! Na chakaka ndi chativili, ndi muni vandu va pamulima
vatimanyili lepi tete ndava muni vammanyili lepi Chapanga. 2 Mwava
nkozi, hinu tavana va Chapanga, nambu yakona yangamanyikana ho-
tohoto chetivyayi. Nambu timayili kuvya penapo Kilisitu peibwela
yati tiwanangana nayu ndava yati tikumlola ngati cheavili. 3 Na kila

mundu mweavi na huvalila yeniyo ndi akujinyambisa, ngati Kilisitu cheanyambiswi.

4 Kila mundu mweikita gahakau akugabela malagizu ga Chapanga,
ndava kumbudila Chapanga ndi kuyibela malagizu ga Chapanga. 5 Kilisitu
abwelili ndava ya kuwusa kumbudila kwitu Chapanga, na mwene am-
budili lepi Chapanga. 6 Kila mundu mweitama mukuwungana na Kilisitu
iyendelela lepi kumbudila Chapanga. Yoyoha mweiyendelela kumbudila
Chapanga, amuwene lepi amala ammanyili lepi.

7 Vana vangu, mundu akotoka kuvakonga! Mweikita gabwina kwa
Chapanga akumganisa Chapanga muni Kilisitu mmbwina neju palongolo
ya Chapanga. 8 Mweikita gahakau ndi wa Setani, ndava Muhakau
ndi ambudili Chapanga kuhumila utumbula. Ndava yeniyo Mwana wa
Chapanga abwelili pamulima muni ahalabisa lihengu loha la Mhakau.

9 Kila mundu mweavili Mwana wa Chapanga akumbudila lepi Chapanga
ndava muni wumi wa Chapanga utama mugati yaki ihotola lepi kumbudila
Chapanga muni Chapanga ndi Dadi wavi. 10 Kwa njila yeniyi tihotola
kuvamanya vevavili vana va Chapanga na vevavili vana va Setani.
Mundu yoyoha mwangakita gegavi gabwina palongolo yaki amala mundu
mwanga mgana mlongo waki mwenuyo mwana lepi wa Chapanga.

Mugananayi

11 Wenuwu ndi ujumbi wemwayuwini kuhumila kadeni kuvya:
Tigananayi tete kwa tete. 12 Mkoto kuvya ngati Kaini mweavili mundu wa
yula Muhakau akamukoma mlongo waki Abeli. Ndava ya kiki amkomili?
Ndava matendu gaki gavi gahakau, na mlongo waki akitayi gabwina
palongolo ya Chapanga.

13 Valongo vangu, mkoto kukangasa, ngati vandu va mulima vavavengii
nyenye. 14 Tete timanyi kuvya tihumi mulifwa tiyingi mukulama,
ndava tivaganili valongo. Mwene mweangali uganu mwenuyo itama
mumakakala ga lifwa. 15 Kila mweakumuvenga mlongo waki ndi mkomaji,
na nyenye mumanyi kuvya mundu mkomaji avi lepi na wumi wa magono
goha gangali mwishu. 16 Ndava ya lenili tiumanyi uganu chauvi, ndi muni
Kilisitu awusili wumi waki ndava ya tete, na tete mewa tiwusa wumi
witu ndava ya kuvatangatila valongo vitu. 17 Nambu mundu avi na vindu
vya pamulima, na akumlola mlongo waki igana, akabela kumuhengela
lipyana, wu, ihotola wuli kujova akumgana Chapanga? 18 Vana vangu
tileka kuvagana vandu kwa kujova ndu nambu tivagana chakaka kwa
kulangisa matendu.

Mitima yangayogopa palongolo ya Chapanga

19 Ndi chetihotola kuvya tavandu vetivili na uchakaka, na tivili lepi
na wogoyi mumitima yitu palongolo ya Chapanga. 20 Ngati mitima yitu
ikutikumbusa lepi kuvya tikumbudila Chapanga, timanyi kuvya Chapanga
muvaha kuliku mitima hitu na mwene amanyili goha. 21 Vankozi
vangu, mitima yitu ngati yikutikumbusa lepi kuvya tikumbudila Chapanga
hinu tivya lepi na wogoyi palongolo ya Chapanga. 22 Na chochoha
chetikumuyupa, tichipata kwaki. Tiyuwanila mihilu yaki kukita gala
gegakumganisa Chapanga. 23 Mihilu yaki ndi iyi, kumsadika Yesu Kilisitu
mweavili Mwana waki, na kuganana tavete ngati cheatilagizili. 24 Vandu
voha veviyidakila mihilu ya Chapanga vitama mukuwungana nayu. Vene
vitama mugati ya Chapanga na Chapanga itama mugati yavi. Tete
tigamanyili ago kwa njila ya Mpungu Msopi mweatipelili.

4

Mpungu wa chakaka na wa udese

1 Mwava nkozi vangu, mkoto kumsadika kila mundu mweijova ilongoswa na Mpungu wa Chapanga, ndi mumlinga hoti mmanya ngati chakaka Mpungu mwenuyo ihuma kwa Chapanga amala lepi, ndava muni kuvi na vamlota vamahele va udese pamulima. 2 Yeni ndi njila ya kumanya kuvya mundu ilongoswa na Mpungu wa Chapanga, kila mundu mweiyidakila Yesu Kilisitu abwelili na kuvya mundu, mwenuyo ndi ilongoswa na Mpungu wa Chapanga. 3 Nambu kila mundu mwangayidakila ago ndava ya Yesu mundu mwenuyo ilongoswa lepi na mpungu wewihuma kwa Chapanga. Na mwenuyo ilongoswa na Mpungu wa yula mweakumbela Kilisitu Mpungu mwenuyo mwemwayuwini kuvya ibwela na hinu amali kubwela pamulima.

4 Mwavana nyenye, ndi vandu va Chapanga, na mmalili kuvahotola vamlota va udese ndava Mpungu wa Chapanga mweavili mugati yinu ana makakala kuliku yula mweavili mugati ya vandu va mulima uwu. 5 Vamlota venavo ndi vandu va mulima vijova mambu ga mulima na vandu va pamulima vakuvayuwanila ndava muni vene ndi va pamulima. 6 Nambu tete tavandu va Chapanga. Na mundu yoyoha mweammanyili Chapanga akutiyuwanila tete, mweangavya wa Chapanga akutiyuwanila lepi. Chenichi ndi chetihotola kummanya Mpungu wa chakaka na mpungu wa udese.

Uganu wa Chapanga

7 Vankozi vangu tiganana muni uganu uhuma kwa Chapanga. Mundu yoyoha mweavili na uganu mwenuyo ndi mwana wa Chapanga na ammanyili Chapanga. 8 Mundu yoyoha mwangali uganu ammanyi lepi Chapanga, ndava Chapanga ndi uganu. 9 Chapanga alangisi uganu waki kwa kumtuma Mwana waki ngamwene pamulima, muni tivya na wumi wa chakaka. 10 Uwu ndi uganu, tete lepi mwatamugani Chapanga, nambu mwene atiganili tete ndi amtumili Mwana waki avyayi luteta lwa kutiwusila kumbudila kwitu Chapanga.

11 Vankozi vangu, yikavya Chapanga atiganili chenicho, na tete tiganikiwa tigananayi. 12 Kawaka mundu mweamuweni Chapanga lukumbi lwolwoha lula, ngati tiganana, ndi Chapanga itama mukuwungana na tete na uganu waki udandasika mugati yitu.

13 Timanyi kuvya titama mukuwunga na Chapanga na mwene itama mukuwungana na tete, ndava atipelili Mpungu waki Msopi. 14 Tete tilolili na kuvajovela vangi kuvya Dadi amutumili Mwana waki pamulima avyayi Msangula wa pamulima. 15 Kila mundu mweiyidakila na kujova kuvya Yesu ndi Mwana wa Chapanga, Chapanga itama mukuwungana nayu, na mwene mukuwungana na Chapanga. 16 Na tete timanyili na kuusadika uganu wa Chapanga weavi nawu ndava yitu.

Chapanga ndi uganu, ndi mundu yoyoha mweitama muuganu vitama mukuwungana na Chapanga na Chapanga itama mukuwungana nayu. 17 Uganu udandasiki mugati yitu ndava tihotola kuvya na ukekesi ligono lila la uhamula, na tivya nawu ndava muni titama ngati Kilisitu cheatamili. 18 Pepavili na uganu kawaka wogohi. Ena! Uganu waudandasiki uvinga wogohi woha, muni mundu mweavi na wogohi adandasiki lepi muuganu. Muni mundu mweavi na wogohi iyogopa kuhamuliwa.

19 Tete tigana ndava Chapanga atumbwili kutigana tete. 20 Mundu akajova nimganili Chapanga na kuni amvengili mlongo waki ana udese.

Ndava mundu mwangamgana mlongo waki mweakumlola ihotola wuli
kumgana Chapanga mweangamuwona? 21 Hinu, mihilu yeniyi ndi
yetipewili na Kilisitu ndi aga: Mundu mwakumgana Chapanga iganikiwa
mewa amgana mlongo waki.

5

Tiuhotwili Mulima

1 Kila mundu mwaisadika kuvya Yesu ndi Kilisitu Msangula mundu
mwenuyo ndi mwana wa Chapanga. Na kila mweakumugana dadi
mewawa akumgana na mwana waki. 2 Lijambu lenili ndi likutikita
timanyayi kuvya tivaganili vana va Chapanga, ndi patikumugana Cha-
panga na kuyidakila mihilu yaki. 3 Ndava kumugana Chapanga ndi
kuyidakila mihilu yaki. Na mihilu yaki yitopa lepi, 4 ndava kila mundu
mweavi mwana wa Chapanga ihotola kugahotola mambu ga mulima uwu.
Na tete tikuuhotola mulima kwa sadika yitu. 5 Yani ihotola kugahotola
mambu ga mulima? Ndi yula mweisadika kuvya Yesu ndi Mwana wa
Chapanga.

Kujova gevagawene ndava ya Yesu Kilisitu

6 Yesu Kilisitu ndi mweabwelili kwa njila ya manji lukumbi lwa ubatizu
na kwa ngasi peafwili. Abwelili lepi kwa njila ya manji ndu, nambu
kwa manji na ngasi. Na Mpungu Msopi ijova aga ndi chakaka ndava ya
Yesu muni Mpungu Msopi ndi mchakaka. 7 Hinu vavi vadatu vevijova
uchakaka. 8 Mpungu Msopi, manji na ngasi, na voha viyidakilana chindu
chimonga. 9 Tete tisadika lukumbi vandu vakutijovela gavagaweni ndi
gala geijova Chapanga gitopa neju na Chapanga ijova chakaka kumvala
Mwana waki. 10 Ndi kila mundu mweakumusadika mwana wa Chapanga
avinawu wenuwo uchakaka mumtima waki. Nambu mweangamsadika
Chapanga akumukita Chapanga kuvya mdese, ndava asadiki lepi mambu
geajovili Chapanga kumvala Mwana waki. 11 Na uchakaka wene ndi
uwu: Chapanga atipelili wumi wa magono goha gangali mwishu, na wumi
wenuwo upatikana kwa Mwana waki. 12 Mundu yoyoha mweavili na
Mwana wa Chapanga avi na wumi wenuwo, na mundu mweavi lepi na
Mwana wa Chapanga avi lepi na wumi wenuwo.

Wumi wa magono goha gangali mwishu

13 Nivayandikili nambu mumanyayi kuvya muvinau wumi wa magono
goha gangali mwishu, nyenye mwamukumsadiki Mwana wa Chapanga.
14 Lijambu lenili ndi likutikita timanya changali kuyogopa kuvya Cha-
panga akutiyuwanila, na tikamyupa chindu chochoha ngati cheigana
akutiyuwana. 15 Na tete tikamanyayi kuvya kila petiyupa akutiyuwana,
ndi timanyi kuvya tipokela chochoha chatiyupa kwaki.

16 Ngati mundu yati akamlola mlongo waki ikita gakumbudila Cha-
panga gangamlongosa mulifwa, iganikiwa amyupilayi, na Chapanga
yati akumupela wumi mundu mwenuyo, nilongela aga ndava ya vala
vavihenga uhakau wangavalongosa mulifwa. Nambu kuvili kumbudila
Chapanga kwekumlongosa mundu mulifwa nene nijova lepi myupa ndava
ya kumbudila Chapanga kwenuko. 17 Lijambu loloha langamganisa
Chapanga, lenilo ndi lijambu la kumbudila Chapanga, nambu kuvili
kumbudila Chapanga kwanga mlongosa mundu mulifwa.

18 Timanyili kuvya kila mundu mweavili Mwana wa Chapanga iyendelela lepi kumbudila Chapanga, ndava muni Mwana wa Chapanga akumyunga na Muhakau ihotola lepi kumkita Chindu chochoha.
19 Timanyi kuvya tete ndi tavana va Chapanga, na mulima woha ulongoswa na Muhakau.
20 Tete timanyili kuvya Mwana wa Chapanga amali kubwela, na mwene ndi atikitili timmanya Chapanga wa chakaka. Na tete titama mukuwungana na Chapanga wa chakaka kwa njila ya kuwungana na Mwana waki Yesu Kilisitu. Mwenuyu ndi Chapanga wa chakaka, na ndi wumi wa magono goha gangali mwishu.
21 Vana vangu, mujiyangalila mkoto kugundamila chimong'omong'o.

Balua ya pili yeyiyandikwi na Yohani

Ulongolelu

Balua ya 2 Yohani yiyandikwi na Mtumi Yohani pagati ya mwaka 90 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Yohani ajimanyisi lepi mwene ngati myandika, nambu pahala paki akujikemela mgogo.

Mambu gegavi mubalua iyi ya 2 Yohani giwanangana papipi neju na gala gegavi mugati ya Lilovi la Bwina ngati cheyiyandikwi na Yohani.

Lenili lilolekana hotohoto neju pala peikangamalisa muhilu waki wa kuganana, na cheijova kumgana Yesu ndi pamonga na kuzilanda mihilu yaki 2 Yohani (musula za 1:5-6; Yohani 15:9-10).

Yisadikika kuvya Yohani ayandiki Lilovi la Bwina ngati cheyiyandikwi na Yohani pamonga na balua zaki zidatu ndi 1 Yohani, 2 Yohani, na 3 Yohani lukumbi peatamili pamuji wa ku Efeso.

Yohani ayandiki balua yeniyi kwa mdala muhaguliwa pamonga na vana vaki. Kwa malovi ago ndi avayandikili msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.

Kangi ijova mubalua yeniyo yavili ndava ya vandu voha vevakumsadika Kilisitu.

Yohani ayandiki balua yeniyi ndava ya kuvakangamalisa mtima msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu na kuvajovela vajiyangalilayi na vawula va udese.

Gegavi

Yohani akuyimanyisa balua yaki na kuvadandaulila akuvayandikili vayani na kangi akuvajambusa, 2 Yohani (musula ya 1:1-3).

Kangi akuvakangamalisa mtima vandu vevakumsadika Kilisitu na kuvakumbusa ndava muhilu ukulu kuhotola woha 2 Yohani (musula ya 1:4-6).

Kangi akuvajovela vajiyangalila na vawula va udese, 2 Yohani (musula ya 1:7-11).

Mewawa Yohani imalakisila balua kwa kuvajambusa kwa kuvalaga 2 Yohani (musula ya 1:12-13).

1 Nene gogo chilongosi, nikuyandikila veve Wamawu mweuhaguliwi na
Chapanga pamonga na vana vaku venivaganili kwa mtima wangu woha.
Namwene lepi mwenivaganili nambu na vala vevaumanyili uchakaka
2 vavaganili nyenye, tivaganili ndava muni uchakaka uwu utama mugati
yitu na yati uvya na tete hati magono goha gangali mwishu.
3 Dadi Chapanga pamonga na Yesu Kilisitu, Mwana wa Dadi, vaku-
tipela ubwina na lipyana na uteke, vindu ivyo vivyai pamonga na tete
muuchakaka na uganu.

Uchakaka na Uganu

4 Nasangalwiki neju panavaweni vana vaku vangi vitama muuchakaka
ngati Dadi Chapanga cheatilagizi. 5 Hinu, Mau mweuhaguliwi na
Chapanga nivi na luyupu lumonga kwaku, tigananayi. Muhilu uwu
wamupya lepi, ndi lilalila latavili nalu kuhuma utumbukanu nikuyupa
tiganana. 6 Wenuwu ndi uganu, ndi kutama kwa kuyidakila mihilu ya
Chapanga. Ngati chemwatumbwili kuyuwana, muhilu uwu mganikiwa
kutama kwa uganu.

7 Muni vadese vamahele vahumalili pamulima, vandu vangayidakila
kuvya Yesu Kilisitu abwelili kwitu ngati mundu. Mundu mweijova
chenicho ndi mdese na akumbela Kilisitu. 8 Mujiyangalila mwavene muni
mkoto kuyagisa gala gemwagahengelili lihengu, nambu mkakita chenicho
mwipata lepi njombi yinu yeyitimiliki.
9 Mundu yeyoha mweangatama mu mawuliwu ga Kilisitu, nambu
akugaleka mambu gangi mu mawuliwu ago mundu mwenuyo avi lepi
na Chapanga ndi mweilanda mawuliwu ago avi navu voha vavili, Dadi
na Mwana. 10 Ngati mundu akabwelayi kwinu changali kuvaletela
mawuliwu ga Kilisitu, mkoto kumpokela kunyumba yinu amala kumjam-
busa. 11 Yeyoha mweakumpokela mundu mwenuyo, ndi iwungana nayu
mukukita mambu gahakau.

Lilovi la kumalakisila

12 Nivi nagu gamahele ga kuvajovela, nambu mbwitu kukita chenicho
kwa kuvayandikila. Nambu nigana kubwela tilongela mihu kwa mihu
muni luheku lwitu lukamilikayi.
13 Vana va mlumbu waku mweahaguliwi na Chapanga vakujambusa.

Balua ya datu yeyiyandikwi na Yohani

Ulongolelu

Balua ya 3 Yohani yayandikwi na mtumi Yohani mulukumbi lwa mwaka wa 90 Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa. Yohani ajimanyisi lepi ngati mwene ndi myandika, nambu pahali paki akujikemela mgogo 3 Yohani (musula ya 1:1).

Mewa ikita genago mubalua ya 2 Yohani (musula ya 1:1). Yisadikika kuvya Yohani ayandiki Lilovi la Bwina ngati cheliyandikwi na Yohani na balua zidatu ndi 1 Yohani na 2 Yohani na 3 Yohani lukumbi peatamili pamuji wa ku Efeso.

Yohani ayandiki balua yeniyi Gayo mundu mweamsadiki Yesu. Akumluwula Gayo ngati nkozi na kumjovela igana avya mundu mweipokela valongo vevakumsadika Yesu vevavi mulugendu vevipita njila yeniyo.

Gegavi

Yohani anaitambulisha balua yaki (musula ya 1:1).
Kangi akumkangamalisa mtima Gayo akamulagiza avya na mtima wa kuvapokela valongo vevakumsadika Yesu (musula ya 1:2-8).
Kangi, akuvalongelela vandu vangi vavili, Diotlefe na Demetilio (musula ya 1:9-12).
Kangi imalakisila balua kujova (musula ya 1:13-14).

1 Nene gogo chilongosi, nikuyandikila veve Gayo nkozi wangu,
mwanikuganili chakaka.
2 Nkozi wangu, nikuyupila kwa Chapanga mambu gaku gahamba bwina,
uvya na makakala muhiga yaku ngati chauvi mumtima waku. 3 Niheka
neju ndava valongo vevahumili kwenuko na kubwela apa, ndi vanijovili
cheusadikika uchakaka na uyendelela kutama kwa kuulanda uchakaka
magono goha. 4 Kawaka chindu chechikunisangalusa neju kuliku
kuyuwana vana vangu viyendelela kutama kwa kuulanda uchakaka.

Gayo cheisadikiwa

5 Nkozi wangu, veve ndi usadikiwa neju muchochoha chaukuvakila
valongo vaku vevakumsadika Yesu hati ngati vayehe. 6 Valongo avo
vavajovili msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu kuuvala uganu
waku. Uyendelela kuvatangatila na vayendelela na lugendu lwavi
mukumganisa Chapanga. 7 Muni vitumbula lugendu lwavi muutendekela
wa Kilisitu na vaganili lepi kupokela utangatila wowoha kuhuma kwa
vandu vangamsadika Kilisitu. 8 Hinu, tete tiganikiwa kuvatangatila vandu
ava, muni na tete tipata kuvya pamonga nawu mulihengu lavi kukokosa
uchakaka.

Diotilefe na Dimetilio

9 Nayandiki balua yihupi kwa msambi wa vandu vevakumsadika
Kilisitu, nambu Diotilefe, mweigana neju kuvya chilongosi wavi, aganili
lepi kuniyuwanila. 10 Penibwela yati nifiyula mambu goha geikita, mambu
goha gahakau geakitili na malovi goha gahakau geijova ndava yitu udese
waki. Mwene ibela kuvakalibisa valongo avo vevavi mulugendu, na
kuvabesa vandu vangi vevigana kuvakalibisha, na kulinga kuvavinga
kuvala ya msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.

11 Nkozi wangu, kotoka kulanda mambu gahakau nambu landa gegavi
gabwina. Mundu yoyoha mweikita mambu gabwina mwenuyo wa Cha-
panga na mundu yoyoha mweikita gahakau mwenuyo wa angammanya
Chapanga.
12 Kila mundu akumlumba Demetilio, na uchakaka wene wijova naha.
Mewawa na tete tavete tikumlongalela bwina, na veve umanyili uchaka
uyidakilana.

Jambusa ya kumalakisila

13 Nivii nagu gamahele gakukujovela, nambu mbwitu kukuyandikila
mubalua. 14 Nihuvalila kukulola papipi na penapo yati tilongela mihu
kwa mihu.
15 Nikuganila uteke. Vankozi vaku vakujambusa.
Vajambusayi vankozi vitu voha kila mmonga mwene.

Balua yeyiyandikwi na Yuda
Ulongolelu

Balua yeyikemelewa kwa liina la Yuda yapewili liina lenilo ndava lavi liina la muyandika. Yuda akujimanyisa mwene kuvya ngati mlongo wa Yakobo, mweavili mlongo wa Bambu Yesu.

Ndava yeniyo Yuda mwenuyo isadikiwa mewa kuvya mmonga wa valongo va chigosi va Yesu. Yuda (musula ya 1).

Yimanyikini lepi ngati balua yeniyi yaganikiwi kuyandikwa na kutumwa kumsambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu veavayandikili, nambu kuhuma mu mayandiku gamahele ga Lilaganu la kadeni yilolekana kuvya vandu vevayandikiwi pa kutumbula pandu pavaha ndi vavi Vayawudi.

Pamonga na ago, mubalua yaki idandaula “kwa avo vevakemeliwi, vevaganikiwi na Chapanga Dadi, na kuvikiwa ndava ya Yesu Kilisitu” Yuda (musula ya 1). Yihotoleka balua yeniyi yayandikwi mu mwaka wa 60 Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa. Ayandiki balua yeniyi kwa vakilisitu voha ndava ya kuvahakalila vakoto kuyagiswa na vawula va udese Yuda 4. Ihengela mayandiku ga matendu ga Lilaganu la kadeni na udandaula waki kukangamalisa mayandiku.

Balua yeniyi na yene yivili mumaholo gegavi gamahele na balua ya 2 Petili yikava yikuvabesa ndava ya vawula va udese Yuda 4, 2 Petili (musula ya 2:1). Maholo aga giwanangana na mayandiku gegakuvavala vamitumu va kunani kwa Chapanga pamonga na miji ya Sodoma na Gomola.

Gegavi

Yuda itumbula hoti kuvakokosela vasomaji veavayandikili (musula ya 1-2).
Kavili, akuvajovela ndava ya kuvayandikila ndi kuvahakalila kuvavala ndava ya kuyogofwa kwa vawula va udese (musula ya 3-4).
Neju ya ago ijova kwa miluhumu kuhuma kwa vandu va Lilaganu la kadeni (musula ya 5-16).
Kangi, akuvajovela vayidakila malovi ago gevipewa (musula ya 17-23).
Imalakisila balua yaki kwa kumsengusa Chapanga (musula ya 24-25).

1 Nene ndi Yuda, mtumisi wa Yesu Kilisitu na mbena waki Yakobo.
Nikuvayandikila nyenye mwemkemeliwi na Chapanga Dadi mweakuvagana na Yesu Kilisitu ndi mlonda winu.
2 Nikumuyupa Chapanga avahengela lipyana, uteke na uganu vivya kwinu kwa umahele wewihuma kwa Chapanga.

Vawula va udese

3 Vankozi vaganu, navili na uganu wa kuvayandikila kuuvala usangula wula wetivili nawu tavoha. Nambu niwona chabwina kuvayandikila ndava kuvakangamalisa mitima muyihengela ulonda sadika, yevapewili vandu va Chapanga mala yimonga ndu kwa lukumbi lwoha. 4 Muni vandu vangamuyogopa Chapanga vajiyingisi chinunu pagati yitu. Vandu venavo uvang'anamwisi ujumbi wabwina wa Chapanga witu muni vakita mambu ga ukemi na kumbela Yesu Kilisitu mweavili mwene, Chilongosi na Bambu witu. Nambu Mayandiku Gamsopi gamali kujova kuhumila kadeni uhamula weukuvalindila vandu avo.
5 Hinu nigana kuvakumbusa mambu, pamonga aga mwamali kumanyiswa hotohoto mala yimonga, mkumbukayi Bambu cheavasangwili vandu

va Isilaeli na kuvawusa pamulima wa Misili, nambu mwanakandahi avakomili vala vavangasadika. 6 Na, vamitumu va kunani kwa Chapanga vevangakola uhotola wavi vakaleka pandu pavi pevavikiwi na Chapanga, Chapanga avakungili kwa minyololo magono goha gangali mwishu na pachitita ng'ong'olo vilindila ligono lila likulu la uhamula. 7 Kangi mkumbuka Sodoma na Gomola, na milima ya papipi yaki, vakolonjinji vaki vakitili chenicho ngati chevakitili vamitumu vala, vakitili ukemi na kulanda mambu ga muhiga yavi gegibeswa ndi vapewili uhamula wa kutagwa mumotu wangajimika wa magono goha gangali mwishu, muni yivya liwuliwu kwa vandu voha.

8 Mewawa cheyavili kwa vandu ava. Njozi zavi zikuvalongosa mukuzihakasa higa zavi vene, kuuvevesa uhotola wa Chapanga na kuliga vajumbi vevana ukulu wa kunani. 9 Hati Mikaeli, mtumu mkulu wa kunani kwa Chapanga akitili lepi chenicho. Mung'omo pagati yaki na Setani ndava ya higa ya Musa, Mikaeli alingili lepi kumuhamula Setani kwa maligu, ndi ajovili, “Bambu mwene ndi akuywangila.” 10 Nambu vandu ava viliga vindu vyangavimanya. Gavili mambu gevagamanyili nambu vikita changali kuholalela ngati hinyama chehikita changali luhala. Na mambu ago gakuvahalabisa vene. 11 Yati vakuchikolela! Vandu venavo vevakuyilanda njila yila ya Kaini. Ndava ya kugana mashonga, vakujiyingisi mukubuda kwa Balaamu. Vang'anamwiki ngati Kola cheang'anamwiki na vakomiwi ngati Kola cheakomiwi. 12 Vandu venavo vibwela mu mselebuko winu wa chakulya wewulangisa uganu venavo ndi vakuyogopwa ndava kwa matendu gavi gahakau vileta soni na uhakau, vavili ngati vadimaji vevakujiyukutisa vene. Viwanangana na mahundi gegikang'wa na chimbungululu vavili ngati mikongo yangali matunda lukumbi lwa mabenu yeyitupuliwi na kuyuma neju. 13 Vandu avo vavi ngati mtimbuganu wa nyanja na mambu gavi gahakau gilolekana ngati lihuluhulu. Vavi ngati ndondo zeziyugayuga zezivikiwi na Chapanga pandu pa chitita ng'ong'olo cha magono goha gangali mwishu.

14 Henoki, ndi chiveleku cha saba kuhumila Adamu mbaka Enoki, awusi malovi ga ulota panani ya venavo, kujova yuwanila Bambu ibwela na vamitumu vaki va kunani vamsopi vangavalangika, 15 muni avahamula vandu voha, na kuvapela mbunu voha vevakumbudila Chapanga, ndava ya matendu gavi gahakau gevakitili na mambu gahaku gevajovili ga kumliga Chapanga.

16 Vandu ava vanamang'ung'uta na kuvajova vandu vangi, vitama kwa kulanda mnogo wavi uhakau, vimeka na kujilangisa kuvya vene ndi vandu vabwina, na kuvalumba vandu vangi, muni vapatayi vindu kuhuma kwavi.

Malapisu na malagizu

17 Nambu nyenye, vankozi vangu, mugakumbuka malovi gagalongaliwi kutumbula na mitumu va Bambu witu Yesu Kilisitu. 18 Vavajovili, mu magono gamwishu yati vihumila vandu vangamsadika Chapanga vandu vevilongoswa na mnogo wavi uhakau vandu avo yati vakuvavevesa. 19 Vandu venavo ndi vavileta mpechenganu, vandu vevilanda mnogo uhakau wa mulima wevavelikiwi nawu, vavi lepi na Mpungu wa Chapanga. 20 Nambu nyenye, vankozi vangu, mjijenga mwavene mu mkingisa wa sadika yinu. Myupa kwa Chapanga kwa makakala ga Mpungu Msopi. 21 Na kutama muuganu wa Chapanga, mumlindila Bambu witu Yesu Kilisitu avapela wumi wa magono goha gangali mwishu mulipyana laki.

22 Muvahengela lipyana vandu vangi vevivagaya, 23 muvasangula vandu
vangi mumotu wa uhamula kwa kuvanyakula, kangi muvahengela lipyana
vangi kwa kujiyangalila mwavene, muzivenga hati nyula zavi zezina
mabala ga mnogo uhakau.

Yuda akumlumba Chapanga

24 Chapanga mweihotola kuvahengela ulonda mkoto kugwa changali
kubuda, na kuvapeleka nyenye mbaka muukulu waki nakwa luheku
luvaha changali kubuda kwaki 25 mwene mweavi Chapanga, msangula
witu kwa njila ya Yesu Kilisitu Bambu witu. Uvya ukulu na unkosi
makakala na uhotola kuhumila kutumbula kwakona kuwumbwa mulima
hati hinu na magono goha gegibwela gangali mwishu! Ena.

Ugubukulo weapewili
Yohani
Ulongolelu

Chitabu cha ugubukulo ndi chitabu cha mwishu pagati ya vitabu vya Lilaganu la mupya. Mewa chavi chitabu cha mwishu kuyandikwa na Mtumi Yohani pagati ya mwaka wa 95 kutumbula Yesu Kilisitu peamali kuvelekewa (musula ya 1:1).

Kavili mwene ayandiki mewa Lilovi la Bwina ngati cheyiyandikwi na Yohani, na balua zidatu, zenizi ndi 1 Yohani, 2 Yohani, na 3 Yohani. Mwene mewa yamanyikini kuvya mundu “Mweaganiwi na Yesu.” (Yohani musula ya 13:23). Mwene ayandiki chitabu cha Ugubukulo pa Chisiwa cha Patimo kweavi muchifungu ndava muni awonikini kuvya abudili kwa kukokosa Lilovi la Bwina la Yesu (musula 1:9).

Mukuyandika chitabu chenichi Yohani aganayi kuvakangamalisa mitima vasomaji muni vayendelela kuvya na sadika kwa Yesu Kilisitu na kuvapela huvalila ndava lukumbi lwa kuwuya Yesu Kilisitu luvili papipi musula (1:3, 22:7). Yohani avayandikili vandu voha vevakumsadika Kilisitu neju misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu saba yeyikumsadika Kilisitu yeyivili (musula 2 mbaka 3). Yohani ajovili mayandiku gaki kuvya ndi ulota (musula ya 1:3). Na ilangisa kwa picha zamahele ya mambu geagawene. Chitabu ichi chiwanangana na pandu pangi mu Lilaganu la kadeni, neju chitabu cha Zakalia (musula ya 6:1-8). Mapenenga saba na mankeve saba mewa viwanangana na gala matovilu gegaletiwi na Chapanga kuyitova Misili Kuhuma (musula ya 7-9). Chitabu cha Ugubukulo chidandaula malovi ga kumalakisila wa mulima, na kulangisa kuvya Yesu yati ivya muhotola, na kuvya vala voha vevivika huvalila lavi kwaki yati vitama magono goha gangali mwishu pamonga nayu. Chitabu chenichi chikuhakalila na kukupela huvalila ya uchakaka ndava kuwuya kwaki Yesu kuvi papipi.

Gegavi,

Yohani itumbula kujilongelela mwene ndi yani na cheapokili maono aga ga ulota (musula 1:1-20).

Mewa ijova ujumbi wewihuma lumonga kwa Yesu kuhamba kwa misambi ya saba ya vandu vevakumsadika Kilisitu (musula ya 1:1-3:22).

Kavili idandaula malovi ga vidindilu saba vya mnemu (musula ya 4:1-8:5) Na mapenenga saba 8:6-11:19.

Neju ago Yohani idandaula lijambu la ngondo pagati ya mwana mdebe mgosi na liyoka lelivili na mitu saba (musula ya 12:1-14:20).

Kangi Yohani iyandika malovi ga mankeve saba ga ligoga la Chapanga (musula ya 15:1-16:18).

Mewawa Yohani idandaula kumvala Chapanga cheavahotwili vamakoko vaki kunani kwa Chapanga (musula ya 17:1-20:15).

Yohani imalakisila kwa kudandaula malovi ga kunani kwa Chapanga kwamupya na mulima wamupya wewibwela magono ga kumalakisila (musula ya 21:1-22:21).

1 Wenuwu ndi ugubukulo wa Yesu Kilisitu weapewili na Chapanga muni avalangisa vatumisi vaki, mambu gegihumila papipi. Kilisitu amtumili mtumu waki wa kunani kwa Chapanga ammanyisa muhengaji waki Yohani mambu ago. 2 Mwene Yohani alolili kuvala ujumbi wa Chapanga

na ndava ya Lilovi la Chapanga, na uchakaka wewajoviwi na Yesu Kilisitu.
3 Amotisiwi yula mweisoma malovi ga ulota wa Chapanga na kuyuwana
na kugalanda gala gegayandikwi muchitabu ichi, muni lukumbi lwa
kuhumila mambu ago luvi papipi.

Jambusa kwa misambi saba ya vandu vevakumsadika Kilisitu

4 Nene Yohani nikuvayandikila misambi saba ya vandu vevakumsadika
Kilisitu va mulima wa Asia.
Nikuvaganila ubwina na uteke kuhuma kwa Chapanga mweavili na
mweavi na mweibwela, na kuhuma kwa mipungu saba palongolo ya
chigoda chaki cha magono goha gangali mwishu, 5 na kuhuma kwa
Yesu Kilisitu. Mwene ndi mwetijova ndava yaki msadikika na ndi wa
kutumbula mweayukiswi kuhuma kwa vevafwili, mewawa mwene ndi
Nkosi wa vankosi va pamulima.
Mwene akutigana na kwa ngasi yaki atilekekisi hulu mabudilu gitu.
6 Atihengili tete tavankosi na vamteta va Chapanga muni tihengela
Chapanga, muni vavalongosa vandu va milima yoha, Dadi waki. Kwaki
Yesu Kilisitu uvya ukulu na makakala, magono goha gangali mwishu! Ena.
7 Lola! Mwene ibwela mumahundi! Kila mundu yati akumlola, hati
vala vevambowili kwa mgoha. Na ndava yaki vandu voha pamulima yati
vivembeneka ndava yaki! Ena.
8 Ijova Bambu Chapanga, mweavi na uhotola woha, mweavili na mweavi
na mweibwela, “Nene ndi Mtumbula na wamwishu wa vindu vyoha.”

Mambu geagawene Yohani ndava ya Kilisitu

9 Nene Yohani mlongo winu nihanganila na nyenye mumaing'aiso
na muunkosi wa Chapanga na mukusindimala ndava ya kumsadika
Yesu Kilisitu. Nene napelikwi kuchifungu pachisiwa cha Patimo ndava
navakokosili vandu Lilovi la Chapanga na kudandaula mambu ga Yesu.
10 Muligono la Bambu mukulongoswa na Mpungu Msopi, nayuwini
lwami luvaha mumbele yangu, lwami ngati lipenenga. 11 Yajovili,
“Yandikayi muchitabu gala geukugalola, kangi uchipeleka kwa misambi
saba ya vandu vevakumsadika Kilisitu pamiji ya ku Efeso na Simulina na
Peliganoni na Tuatila na Salide na Fidalefia pamonga na Laodikea.”
12 Hinu, nanga'anamwiki muni nilola mweijova na nene. Ndi
penang'anamwiki, nawene vibokoselu saba vya kuvikila hahi za zahabu,
13 na pagati yaki namuwene mmonga mweavi ngati mundu, awalili
ligwanda litali na mkungi wa zahabu panganga yaki. 14 Mayunju gaki gavi
gamsopi pehe, mihu gaki gang'asimi ngati motu wewiyaka, 15 magendelu
gaki ngati shaba yeying'asima na yeyinyambiswi bwina mumotu, na
lwami lwaki lwavi ngati mbulumo lwa manji gegihelela. 16 Muchiwoko
chaki cha kulyela avi na ndondo saba, na mumlomo waki mwahumili
upanga weutema pandi zoha. Pamihu paki gang'asimi ngati lilanga
leliyaka neju. 17 Lukumbi, panakamuwene ndu, nagwili palongolo ya
magendelu gaki ngati mundu mweafwili. Nambu mwene akapamisa
chiwoko chaki cha kulyela panani yangu, akajova, ukotoka kuyogopa!
Nene ndi wa kutumbula na mwishu wa vindu vyoha. 18 Nene ndi mwenivi
mumi! Nafwili, nambu, lola hinu ndi namumi magono goha gangali
mwishu. Nivii na uhotola wa lifwa na mulima wa vandu vevafwili.
19 Hinu yandika mambu aga geukugawona, mambu gegihumila hinu na
gala gegihumila mwanakandahi. 20 Wenuwu ndi mfiyu wa ndondo zila
saba zeuziwene muchiwoko changu cha kulyela na vila vindu saba vya

zahabu: Zila ndondo saba ndi vamitumu pa misambi saba ya vandu vevakumsadika Kilisitu, na vibokoselu vila saba, ndi misambi yene saba ya vandu vevakumsadika Kilisitu.

2

Ujumbi kwa msambi wa vandu va Efeso

1 “Umyandikila mtumu wa kunani kwa Chapanga mweiyimalila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va Efeso kula.”

“Wenuwu ndi ujumbi wewihuma kwa yula mweikamula ndondo saba muchiwoko chaki cha kulyela na mweigenda pagati ya vibokoselu saba zezitenganizwi kwa zahabu. 2 Nigamanyili matendu gaku goha, nimanyili kukangamala kwaku na kunihengela. Nimanyili kuvya wihotola lepi ku-vayidakila vandu vahakau. Uvalingili vala vevakujikemela vene vamitumi na kumbi lepi vamitumi, wamwene uvamanyili kuvya venavo vadese. 3 Veve ndi usindimili, ung'aiswi ndava ya liina langu, nambu utotokili lepi. 4 Nambu nivii na lijambu limonga kukuvavala veve: Veve uniganili lepi nene amala mwiganana lepi kavili hinu ngati kutumbula. 5 Hinu, uhololelayi chawavi kwakona uyagili lepi, unga'namukila Chapanga na kuleka uhakau ngati chawavi kadeni. Ngati lepi yati nibwela kwaku na kuwusa chibokoselu kuhuma pandu paki. 6 Nambu nihekelela ndava ya chindu ichi chimonga: Veve ukugayomela matendu gala gevihenga Wanikolai ngati chenikugayomela nene.”

7 Mweavi na makutu ga kuyuwana na ayuwanayi, hinu ndi ayuwana gala Mpungu Msopi geakuvajovela misambi ya vandu vevakumsadika Kilisitu!

“Mweihotola yati nikumpela kulya matunda ga mkongo wa wumi weuvi Paladiso mugati ya lidimba la Chapanga kunani.”

Ujumbi kwa msambi wa vandu va Simulina

8 “Muyandikila mtumu va kunani kwa Chapanga mweiyimalila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va Simulina.”

“Wenuwu ndi ujumbi kuhuma mweavi wa kutumbula na mwishu, mweafwili na hinu avi mumi kavili. 9 Nimannyili mang'ahiso gako mewawa nimanyili ungangu waku! Nambu kujova chakaka veve una vindu vyamahele, nimannyili chevakukuliga vala vevakujikemela Vayawudi nambu Vayawudi lepi vachakaka, ndi msambi weulongoswa na Setani. 10 Ukoto kuyogopa mambu gegakukolela. Yuwanila! Setani igana kuvalinga kwa kuvasopa vangi vinu muchifungu, ndi nyenye yati mung'aika kwa magono kumi. Nambu mvya vasadikika mbaka kufwa kwinu na nene yati nikuvapela wumi ngati njingwa ya kuuhotola.”

11 “Mweavi na makutu ga kuyuwana, ayuwana bwina gala Mpungu Msopi geakuvajovela msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu!”

“Yula mweihotola ago yati iviniswa lepi ng'o na lifwa la pili.”

Ujumbi kwa vandu va Peligamoni

12 “Muyandikila mtumu wa kunani kwa Chapanga mweiyimalila msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va muji wa Peliganoni, aga ndi geijova.”

“Mwenuyo mweavi na upanga weunoliwi pandi zoha: 13 Nipamanyili pandu pewitama, penapo ndi Setani akuvalongosa vandu. Nambu veve wakona uyendalili kulikamula liina langu. Wayibeli lepi sadika yangu kwaku, hati mu magono ga muhengaji wangu Antipa msadikika mweijova

ndava yangu, peakomiwi pagati ya muji wenuwo wewilongoswa na Setani.
14 Nambu nina malovi gadebe gewihenga ganga nihekesa ndava yaku:
Vangi vinu ndi valanda va Balaamu mweamuwuli Balaki kuvakulukisa
vandu va Isilaeli vambudila Chapanga kwa kulya vyakulya vya luteta
lwa chimong'omong'o na kukita ugoni. 15 Mewawa, vavi mewa pagati
yinu vandu vevilanda mawuliwu ga Wanikolai. 16 Hinu, leka kumbudila
Chapanga, ngati wangamung'anamukila, yati nibwela kanyata kutovana
na vandu avo na upanga wewihuma mumlomo wangu."
17 "Mweavi na makutu, ayuwana bwina Mpungu Msopi cheakuvajovela
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu!"
"Yula mweihotola, yati nikumpela chakulya chechikemelewa mana
chechifiyiki kunani kwa Chapanga, mewawa yati nikumpela liganga lidebe
la msopi, na panani yaki payandikwi liina lamupya kawaka mundu
mweimanya, nambu nga vala ndu vevakulipokela."

Ujumbi kwa vandu va Tuatila

18 "Umyandikila naha mtumu wa kunani wa msambi wa vandu
vevakumsadika Kilisitu va Tuatila."
"Wenuwu ndi ujumbi wihuma kwa Mwana wa Chapanga, mweavi
mihu geging'asima ngati motu, na magendelu geging'asima ngati shaba
yeyiyogoliwi bwina. 19 Nimanyili mambu gaku goha. Nimanyili uganu
waku, sadika yaku, uhengaji waku na kusindimala kwaku. Nimanyili
veve wihenga chabwina neju kuliku kadeni pala. 20 Nambu nivii na
lijambu limonga kwaku langa nihekesa: Veve ukumsindimalila mdala
yula Yezebeli mweakujikemela mlota, mweiwula la kuvayagisa vatumisi
vangu vakita ukemi na kulya vyakulya vyevitetiwi kwa chimong'omong'o.
21 Nimpeli lukumbi lwa kuleka kumbudila Chapanga, nambu ibela
kuleka ukemi waki. 22 Yuwanila! Hinu nikumtova kwa matamu
ndalindali mwene pamonga na vayaki vevahengili ukemi nayu yati vipata
mang'ahiso gakali, ngati vabeli kuleka kubuda mumatendu gavi gahakau
gevahengili. 23 Kangi yati nikuvakoma valanda, muni misambi ya vandu
vevakumsadika Kilisitu voha vamanyalila kuvya nene ndi mwenimanya
neju mitima na maholo ga vandu yati nikumpela kila mmonga ndava ya
matendu gaki."
24 "Nambu vangi nyenye mwemuvi Tuatila mwangalanda mawuliwu
ga Yezebeli, na mwangajiwula chila chevikemela mfiyu wa Setani.
Nikuvajovela kuvya nikuvatwika lepi ndwika yingi yoyoha ya gala gemuvi
nagu. 25 Yikuvagana muyima kuyendelela kunisadika na kuniyidakila
nene mbaka penibwela." 26 Na yula mweihotola kuyendelela kuhenga
gala genikugagana mbaka mwishu, yati nikumpela uhotola kulongosa
vandu va mulima woha. 27 Yati akuvalongosa kwa ndonga ya lyuma na
kuvahinyana ngati vindu vya ludaka. 28 Mewawa yati nikumpela ndondo
ya lukela. Ngati chenipokili uhotola kuhuma kwa Dadi wangu.
29 "Mweavi na makutu, hinu ayuwana bwina gala Mpungu Msopi
akuujovela msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu."

3

Ujumbi kwa vandu va Salde

1 "Umuyandikila aga mtumu wa kunani kwa Chapanga mweiyimalila
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Salide."
"Genaga ndi geijova yula mweavi na mipungu saba ya Chapanga na
ndondo saba, nigamanyili matendu gaku. Nimanyili veve uvi na ulumba

wa kuvya mumi nambu chakaka ufwili! 2 Yumuka! Ugahengayi gavyai
na makakala gegasigalili gegigana kufwa, muni niwene matendu gaku
gatimilifu lepi, palongolo ya Chapanga. 3 Hinu, ukumbukayi, mawuliwu
geuwuliwi na gala geuyuwini, ugayidakila na kuleka kumbudila Chapanga.
Nambu ngati uyumwiki lepi yati nibwela chigafula ngati mhiji, wimanya
lepi lukumbi lwenibwela kwaku. 4 Nambu uvi na vandu vadebe kula
ku Salide vevahakisi lepi nyula zavi. Venavo yati viyidakiliwa kugenda
pamonga na nene vawalili nyula za msopi. 5 Yula mweihotola yati
iwalikwa nyula ya msopi ngati vene, na nene yati nihungula lepi liina
laki mumahina gegayandikwi muchitabu cha wumi. Kangi yati nijova
mlomo wangu palongolo ya Dadi wangu na palongolo ya vamitumu vaki
va kunani kwa Chapanga kuvya mwene ndi wangu.”
6 “Mweavi na makutu, ayuwana bwina gala Mpungu Msopi geakuva-
jovela misambi wa vandu vevamkusadika Kilisitu!”

Ujumbi kwa vandu va Filadelifia

7 “Mumyandikila naha. Mtumu wa kunani kwa Chapanga mweiyimalila
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va Fidalefia.”
“Wenuwu ndi ujumbi kuhuma yula Msopi na mchakaka, mweavi na
ufungulu wa Daudi. Mweidindula mlyangu na kawaka mweihotola
kudinda mewa mweidinda kawaka mweihotola kudindula. 8 Nigamanyili
mambu gaku goha! Lola, nidindwili palongolo yaku mlyangu, avi
lepi mundu mweihotola kudinda, nimanyili pamonga uvi na makakala
gadebe, pamonga na ago ulikamwili lilovi langu ndi uliyidakili liina langu.
9 Yuwanila! Yati nikuvapeleka kwaku vandu va msambi wewilongoswa
na Setani, vandu vevakujijovela kuvya Vayawudi, kumbi lepi, ndi vijova
udese. Ena, yati nivapeleka kwaku na kuvakita vafugama palongolo
yaku, vahotola kumanya nikuganili veve. 10 Ndava muni veve ukamulili
lilovi langu na kusindimala, nene yati nikukuyunga bwina lukumbi lula
lwa mang'ahiso gegibwela pamulima poha, kuvalinga voha vevitama
pamulima. 11 Kanyata nibwela kwaku! Kamulila kwa makakala ujumbi
wula wa sadika yeupokili, muni mundu yeyoha akotoka kukunyaga
njingwa yaku. 12 Yula mweihotola nikumkita avyai bwina. Mapanda
mu Nyumba ya Chapanga wangu, na katu yati ihuma lepi mwenumo.
Mewa yati niyandika panani yaki liina la Chapanga wangu na liina la muji
wa Chapanga wangu, ndi Yelusalemu mupya, muji wewihelela kuhuma
kunani kwa Chapanga. Mewawa yati niyandika panani yaki liina langu
lamupya.”
13 “Mweavi na makutu, ndi ayuwana bwina gala Mpungu Msopi
geakuujovela msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu!”

Ujumbi kwa vandu va Laodikea

14 “Muyandikila naha mtumu wa kunani kwa Chapanga mweiyimalila
msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Laodikea.”
“Wenuwu ndi ujumbi wewihuma kwa yula mweikemiwa Ena,
msadikika mweijova uchakaka magono goha, ndi chanzu vindu vyoha
vyeawumbili Chapanga nijova aga. 15 Nigamanyili mambu gaku goha!
Nimanyili kuvya veve lepi mbepu lepi motu. Mbanga yauvili chimonga
chaki, mbepu amala motu. 16 Hinu, ndava muni veve uvi gangavila,
wisisima lepi, amala uvi motu lepi yati nikukudeka! 17 Ndava muni,
wijova, ‘Uvi na vindu vyamahele, uyenili ugana lepi chindu chochoha.’
Nambu umanyili lepi, veve mngolongondi na wigana kuhengewa lipyana
na mngangu na ngalola na uvi waka. 18 Ndava yeniyo nikujovela

ugula kwangu zahabu yeyinyambiswi kwa motu uhotola kuvya na vindu vyamahele. Kangi mbanga mewa ugula nyula ya msopi, uwala na kugubika soni ya veve kuvya waka. Mewawa ugulayi mtela unyala pamihu paku uhotola kulola. 19 Nene ndi mwenikumhakalila na kumbesa yeyoha mwenikumgana. Hinu ukangamalayi kuleka kumbudila Chapanga. 20 Yuwanila! Nene niyima pamlyangu na kuhodisa. Mundu akayuwana lwami lwangu na kudindula mlyangu, yati niyingila mugati yaki na kulya chakulya pamonga nayu. 21 Mweihotola yati nikumpela uhotola wa kutama panani ya chigoda changu cha unkosi cha magono goha, ngati nene namwene chenihotwili kutama pamonga na Dadi wangu panani ya chigoda chaki cha unkosi wa magono goha.”

22 “Mweavi na makutu, ga kuyuwana ndi ayuwana bwina gala Mpungu Msopi geakuujovela msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu.”

4

Kumuyupa Chapanga kunani

1 Penamali kugalola genago, nauwene mlyangu udinduliwi kunani kwa Chapanga. Na lwami ngati lipenenga lukajova, “Bwela panani, yati nikukulangisa mambu gegihumila mwanakandahi.” 2 Bahapo nalongwisi na Mpungu Msopi, palongolo yangu pavi chigoda cha unkosi kunani kwa Chapanga, panani yaki atamili mmonga. 3 Yula mweatamili panani ya chigoda cha unkosi ang'asimi ngati liganga la alimasi na ngati liganga lidung'u la akiki. Upinde wa fula wang'asimi ngati liganga labwina lelikemelewa zumalidi na wachitindili chigoda cha unkosi pandi zoha. 4 Mewawa pavi na mtindilu wa vigoda vingi vaunkosi ishilini na mcheche kuchitindila chigoda cha unkosi, na panani ya vigoda vyenivyo vagogo ishilini na mcheche vatamili vawalili nyula za msopi na njingwa pamutu zezitenganizwi kwa Zahabu. 5 Pachigoda cha unkosi chila pahumayi lumwetu mwetu na mibulumo na mbamba. Pavi na milumuli saba, zeziyaka. Zenizo ndi mipungu saba ya Chapanga. 6 Kavi palongolo ya chigoda cha unkosi kwavi na chindu ngati nyanja ya chilolilo chech-ing'asima ngati liganga leling'asima neju.

Chila chigoda chechavi pagati chatindili pandi zoha na viumbi mcheche, vyevimemili mihu kulongolo na mumbele. 7 Chiumbi wa kutumbula chawaningini ngati lihimba, chiumbi cha pili chavi ngati ng'ombi, na chiumbi cha datu chawaningini ngati mundu, na chiumbi cha mcheche chavi ngati linditi mweimbululuka. 8 Chechiwumbiki vyoha mcheche vavi na magwaba sita kila mmonga na vimemili mihu, mugati na kuvala. Valekili lepi kujova kilu na muhi,

“Msopi, msopi, msopi, Bambu Chapanga mweavi na makakala
na mweamali kuvya, mweavi na mweibwela!”

9 Vyeviwumbiki venivyo mcheche peviyimba lunyimbu lwa ulumba na ukulu na utopesa na kumsengusa mwenuyo mweatamili panani ya chigoda cha unkosi, mweitama magono na magono goha gangali mwishu. 10 Pevihenga genago, vala vagogo ishilini na mcheche vakujigwisi palongolo ya magendelu na kwa yula mweitama panani ya chigoda cha unkosi na kugundamila yula mweitama magono na magono goha gangali mwishu. Na kuzivika njingwa zavi palongolo ya chigoda cha unkosi na kujova:

11 “Bambu witu na Chapanga witu,
veve uyidakiliwi ukulu na utopesa na makakala,
ndava muni veve ndi mweuwumbili vindu vyoha,

na kwa kugana kwaku vindu vyoha viwumbiwi na vivii.”

5

Chitabu na Mwanalimbelele

1 Kangi nikalola chitabu muchiwoko cha kulyela cha mwenuyo
mweatamili pachigoda cha unkosi, chene chayandikwi mugati na kuvala
na kudindwa kwa munemu wenuwo na kudindwa kwa minemu saba?
Vidindilu vya mnemu. 2 Nikalola mtumu wa kunani kwa Chapanga
mweavi na makakala ikemela kwa lwami luvaha, “Yani mweiyidakiliwa
kugagandula chidindilu chitabu chenicho?” 3 Nambu avi lepi mundu yoy-
oha kunani kwa Chapanga amala pamulima amala pandima mweahotwili
kudindula chitabu icho amala mweahotwili kuchilola mugati. 4 Hinu nene
navembili neju ndava muni avi lepi mundu mweayidakiliwi kuchidindula,
amala kuchilola mugati. 5 Kangi mmonga wa vagogo vala akanijovela,
“Kotoka kuvemba! Lola Lihimba wa likabila la Yuda chiveleku cha
Daudi, ahotwili. Mwene ihotola kugagandula vidindilu saba vya chitabu
chenicho.”

6 Kangi nikalola pagati ya chigoda cha Mwanalimbelele ayimili, atindilwi
kila pandi na vala viumbi wumi mcheche na vagogo vala. Mwanalimbele
uyo awonikini ngati ahinjiwi. Avili na mang'elu saba na mihu saba,
ndi mipungu saba ya Chapanga zezapelikwi kila pandu pamulima.
7 Mwanalimbelele akahamba, akatola chitabu chila kuhuma muchiwoko
cha kulyela cha yula mweatamili pachigoda cha unkosi. 8 Bahapo
peamali kutola chitabu chenicho, vala viumbi wumi mcheche pamonga
na vala vagogo ishilini na mcheche vakagwa chakukupama palongolo ya
Mwanalimbelele. Kila mmonga avili na kanjeke na nkeve wa zahabu
wewamemili ubani na, ndi mayupu ga vandu va Chapanga. 9 Hinu,
vakayimba lunyimbu ulu lwa mupya,

“Veve wiyidakiliwa kuchitola chitabu chenicho
na kudindula vidindilu vyaki.
Ndava muni veve uhinjiwi, na kwa ngasi yaku umsangwili Chapanga witu
vandu kuhuma kila likabila, luga na lukolo vandu va kila mulima langi ya
kila mundu.
10 Uvahengili unkosi wa vamteta vamhengela Chapanga witu,
vene yati vilongosa mulima.”

11 Panayendalili kulola, nikayuwana lwami lwa vamitumu va kunani
kwa Chapanga vamahele neju, vangavalangika. Vayimili kutindila chigoda
cha unkosi, na viumbi wumi mcheche na vala vagogo, 12 vakajova kwa
lwami luvaha:

“Mwanalimbelele mweahinjiwi ayidakiliwi kupokela,
uhotola vindu vyamahele na luhala na makakala
na ukulu ulumba na utopesa.”

13 Nikayuwana viumbi vyoha kunani kwa Chapanga na pamulima na pahi
ya mulima na nyanja, viumbi vyoha pamulima vikajova:

“Kwa mwene mweitama pachigoda cha unkosi na kwa Mwanalimbelele,
ivya ulumba na utopela na ukulu na unkosi na makakala
magono goha gangali mwishu.”

14 Vala viumbi wumi mcheche vakajova, “Ena!” Na vala vagogo vakagwa
chakukupama, vakagundama.

6

Mwanalimbelele akuyigangandula vidindilu vya mnemu

1 Kangi, nikamlola Mwanalimbelele akuchigangandula pagati ya chi-
monga ya vidindilu saba. Nikayuwana mmonga wa vala viumbi wumi
mcheche akajova kwa lwami ngati mbamba, “Bwelayi!” 2 Kangi nachi-
wene chinyama chamsopi palongolo chechikemelewa falasi. Na yula
mweatamili panani yaki akamwili upinde. Chapanga ampelili njingwa ya
chinkosi, kulangisa mwene ndi nkosi, mwenuyo mweahumili kuvahotola
vandu ayendalili kuvahotola.

3 Kangi, Mwanalimbelele akagagandula chidindilu cha pili cha mnemu.
Namyuwini yula chiumbi wumi wa pili ijova, “Bwelayi!” 4 Mewawa akahu-
mila falasi yungi, mdung'u. Mweatamili panani ya falasi akagotolewa
uhotola wa kuwusa uteke pamulima, vandu vakomanayi, mwene apewili
upanga uvaha.

5 Mwanalimbelele akagagandula chidindilu cha datu cha mnemu.
Namyuwini yula chiumbi wumi wa datu ijova, “Bwelayi!” Kangi nikalola
na kumbi pavili na falasi mtitu apo. Mweatamili panani ya falasi avili
na vipimu vivili vya kupimila utopesi mu mawoko gaki. 6 Nayuwini
ngati lwami luhuma pagati ya vala viumbi wumi mcheche. Yene yajovili,
“Chibaba chimonga cha uhembe wa nganu kwa luhuna lwa ligono
limonga, na vibaba vidatu vya shaili kwa luhuna lwa ligono limonga.
Nambu ukoto kuhalibisa mahuta ga zeituni amala divayi!”

7 Kangi, Mwanalimbelele akaubandula mdindilu wa mcheche wa
mnemu. Namyuwini yula chiumbi wumi wa mcheche ijova, “Bwelayi!”
8 Kangi nikalola, na kumbi avili falasi mmonga apo langi yaki ya lyenge.
Na liina la mweatamili panani ya falasi avili Lifwa, na mulima wa vandu
vevafwili amlandili mumbele. Avo vevapewili uhotola wa lobo yimonga
ya mulima, vavakoma vandu kwa upanga, njala, tauni na kwa hinyama
hikali ya pamulima.

9 Kangi, Mwanalimbelele akachigagandula chidindilu cha mhanu cha
mnemu. Nikalola pahi ya lusanja lwa luteta lwa kunani kwa Chapanga
lwa kuhukisa ubani mipungu ya vala vevakomiwi ndava ya ujumbi wa
Chapanga, na ndava vevajovili ndava yaki. 10 Hinu, vakavemba kwa
lwami luvaha, “Ee Bambu, mweuvi na makakala na mchakaka, yati
wikavila mbaka ndali kubwela kuvakitila uhamula vandu vevitama voha
pamulima ndava ya kukomiwa kwitu?” 11 Chapanga ampelili kila mmonga
ligwanda litali la msopi kwa lukumbi luhupi kulindila, mbaka pautimila
mvalangu wa vatumisi vayavi na valongo veviganikiwa kukomiwa ngati
vene chevakomiwi.

12 Kangi, nikalola, na lukumbi Mwanalimbelele peagagandula chidindilu
cha sita. Kukavya na mndendemo wa ndima, lilanga likavya lititu tii
ngati ligunila, mwehi woha ukavya udung'u ngati ngasi, 13 ndondo za
kunani zikagwa panani ya mulima ngati matunda ga mkuyu gangakangala
chegigwa lukumbi mkongo waki pewinyuguswa na chimbungululu chikali
14 Kunani na kwawukili ngati mpasa cheyikunjiwi, vidunda vyoha na
visiwa vikawusiwa pandu paki. 15 Kangi, vankosi va pamulima, vakulu,
na vachilongosi va msambi, vandu vana vindu vyamahele vevavi na
makakala na kila mvanda na kila mundu angavya mvanda vakajifiya
mumbugu na mumbugu za matalau ya vidunda. 16 Vene vakavijovela,
vidunda na matalahu gala “Mtigwilila na mutifiya tikotoka kulolekana
palongolo ya mihu ga yula mwene mweatami panani ya chigoda cha
unkosi, na ligoga la Mwanalimbelele! 17 Muni ligono likulu la ligoga lavi
yibweli. Yani mweihotola kulama?”

7

Vandu laki yimonga na elufu alobaini na mcheche va ku Isilaeli

1 Pagamaliki genago navawene vamitumu va kunani mcheche vayimili mupandi mcheche za mulima, vidivalila vimbunga kuhuma pandi
mcheche za pamulima muni chikoto kubuma hata padebe, pamulima
amala munyanja amala mumikongo. 2 Kangi namuwene mtumu yungi
wa kunani ikwela kunani kuhuma kwelitipama lilanga kuni akamwili
ulangisu wa Chapanga mweavi mumi. Akakwesa lwami na kuvajovela
vamitumu avo mcheche vevagotoliwi uhotola kuhalabisa mulima na
nyanja. 3 "Mkotoka kuhalabisa mulima amala nyanja amala mikongo
mbaka patimala kuvavika vidindilu muchiwungi cha vatumisi va Chapanga witu." 4 Kangi, nikayuwana mvalangu ya vala vevavikiwi vidindilu
vya Chapanga, vandu laki yimonga elufu alobaini na mcheche kuhuma
mumakabila goha ga vandu va Isilaeli. 5 Likabila la Yuda, vandu elufu
kumi vevavikili vidindilu vya mnemu, likabila la Lubeni vandu elufu kumi
na mbili na vandu va likabila la Gadi vavili elufu kumi na mbili vevavikiwi
ulangisu, 6 likabila la Asheli vandu elufu kumi na zivili na kabila Nafutali
vandu elufu kumi na zivili na kabila la Menasi vandu elufu kumi zivili,
7 likabila la Simioni vandu elufu kumi na zivili na likabila la Lawi vandu
elufu kumi na zivili na likabila la Isakali vandu elufu kumi na zivili,
8 likabila la Zebuloni vandu elufu kumi na zivili na likabila la Yosefu vandu
elufu kumi na zivili na likabila la Benjamini vandu elufu kumi na zivili.

Msambi uvaha neju wa vandu

9 Kangi nikalola, nauwene msambi mvaha wa vandu vangavalangika,
vandu kuhuma kila langi na vandu va kila lukolo mulima vandu
chevilongela. Vene vayimili palongolo ya chigoda cha unkosi na palongolo
ya Mwanalimbelele, vawalili ligwanda la msopi na kukamula matutu ga
mavali mu mawoko gavi. 10 Vandu vala vakakwesa lwami vakajova,
"Usangula witu wihuma kwa Chapanga witu, mweitama panani ya
chigoda cha unkosi na kuhuma Mwanalimbelele!" 11 Vamitumu va kunani
voha vakayima kuchitindila chigoda cha unkosi na vagogo na vala viumbi
wumi mcheche. Vakagwa chakukupama palongolo ya chigoda unkosi,
vakamuyupa Chapanga, 12 vijova, "Ena! Ulumba na ukulu na luhala na
sengusa na utopesa na uhotola na makakala vivya kwa Chapanga witu,
magono na magono gangali mwishu! Ena!"
13 Kangi mmonga wa vagogo vala akanikota, "Venava vevawalili
magwanda ga msopi ndi vandu vayani na vahumili koki?"
14 Namyangwili, "Bambu wangu veve ndi wimanya!"
Mwene akanijovela, "Ava ndi vala vevayombwiki na kulama mu
mang'ahiso gakulu, vevachapili magwanda gavi na kugakita ga msopi
mu ngasi ya Mwanalimbelele. 15 Ndi muni vavi palongolo ya chigoda
cha unkosi wa Chapanga vakumuhengela muhi na kilu mu Nyumba yaki.
Na yula mweitama panani ya chigoda yati itama navo na kuvayunga.
16 Njala yikuvavina lepi kavili, amala njota amala lilanga amala lupyupa
likuvachona lepi kavili. 17 Ndava Mwanalimbelele mweavi pagati ya
chigoda cha unkosi, akuvayunga na kuvalongosa kuchinyepa cha manji
ga wumi. Na Chapanga mwene akuvahungula maholi gavi goha."

8

Chidindulilu cha saba

1 Penapo Mwanalimbelele peadindwili chidindilu cha saba, kunani kwa
Chapanga kukavya nuu kwa lukumbi lwa saa yapinga. 2 Kangi, navawene
vala vamitumu va kunani saba veviyima palongolo ya Chapanga vapewili
mapenenga saba.
3 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga yungi abwelili na kuyima
papipi na lusanja lwa luteta. Akamwili lumbani lwa zahabu, mwene
apewili ubani wamahele muni avika luteta pamonga na mayupilu ga
vandu voha va Chapanga panani ya lusanja lwa luteta lwa zahabu yeyivili
palongolo ya chigoda cha unkosi. 4 Lyohi la ubani likatutuma kunani,
pamonga na mayupilu ga vandu va Chapanga kuhuma mu mawoko gaki
mutumu wa kunani mweavi palongolo ya Chapanga. 5 Kangi, Mtumu wa
kunani kwa Chapanga akatola lumbani ulo, ukakivika makalakala ga motu
lwa lusanja lwa luteta, akataga pamulima. Ndi kukavya na mbulumo na
mbamba na lumwetu mwetu na mndendemo wa ndima.

Mapenenga saba

6 Vala vamitumu va kunani kwa Chapanga saba vevavi na mapenenga
vakajitendelekela kwa kupyula.
7 Mtumu wa kunani kwa Chapanga wa kutumbula akapyula lipenenga
laki fula ya maganga na motu pamonga na ngasi yikatonya panani
ya ndima. Lilundu limonga pagati ya malundu gadatu gegiwanangana
ga mulima gakatinyika mewawa lilundu limonga pagati ya gadatu ga
mikongo yikatinyika na mahamba gavisi goha gakatinyika.
8 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga wa pili akapyula lipenenga
laki. Na chindu ngati chitumbi chivaha chechiyaka motu chikatagwa
munyanja. Lilundu limonga pagati ya malundu gadatu gegiwanangana
munyanja gakavya ngasi, 9 Lilundu limonga pagati ya malundu gadatu
gegiwanangana ga viumbi vya munyanja vyafwili na lilundu limonga la
watu ladenyiki.
10 Kangi, mtumu wa kunani kwa Chapanga wa datu akapyula lipenenga
laki. Na ndondo yivaha yeyiyaka ngati lumuli uvaha yikagwa kuhuma
kunani na kugwilila yimonga pagati ya gadatu ya mifuleni na chinyepa cha
manji. 11 Ndondo yeniyo yikemelewa “Mvinisu.” Hinu, lilundu limonga
pagati ya malundu gadatu gegiwanangana ga manji gakavya gavavanu,
vandu vamahele vafwili ndava vanywili manji ago, ndava gavi gavavanu.
12 Mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mcheche akapyula lipenenga
laki. Na lilundu limonga pagati ya malundu gadatu ga lilanga gakatoviwa,
hati lilundu limonga pagati ya gadatu ga mwehi na ndondo yasopiwi
chitita. Na lilundu limonga pagati ya gadatu gegiwanangana lya muhi
gavi chitita, mewawa lilundu limonga pagati ya gadatu ga kilu gakosili
lumuli.
13 Penavi, niyendelela kulola nayuwini linditi limonga limbululuka
kunani lijova kwa lwami luvaha, “Mwalachikolela, mwalachikolela vandu
voha mwemuvi pamulima lukumbi mtumu wa kunani kwa Chapanga
vadatu vevasigalili pevipyula mapenenga gavi!”

9

1 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mhanu akapyula lipenenga
laki. Nene nayiwene ndondo yeyigwili panani ya mulima kuhuma
kunani. Yene yapewili fungulu za kudindulila Ligodi langali mwishu.
2 Hinu, ndondo yeniyo yadindwili Ligodi langali mwishu, likahuma lyohi
lawonikini ngati lyohi lelihuma kulitanulu livaha. Lilanga na kunani ndi
vyagubikwi na lyohi wenuwo kuhuma wa ku Ligodi litali langali mwishu.

3 Mambalanguli gakahuma kuvala ya lyohi lenilo, vakabwela pamulima,
vapewili makakala ga kuluma ngati makakala ga chipilili. 4 Vajoviwi
vakotoka kuhalabisa manyahi ga mulima amala mahamba ga mkongo
wowoha wula na mimea, nambu vavavinisa vandu vangali ulangisu wa
Chapanga muchiwungi cha mihu. 5 Mambalanguli genago gapewili lepi
amuli ya kuvakoma vandu vala, nambu vavang'aha ndu mulukumbi lwa
miyehi mhanu. Na mvinisu wenuwo uvya ngati mundu mwealumiwi na
vipilili. 6 Lukumbi lwenulo vandu yati vilonda lifwa nambu yati vifwa
lepi, yati vilonda kufwa nambu lifwa likuvatila.

7 Mambalanguli genago gawonekana ngati falasi vevatendelekiwi kun-
gondo. Panani ya mitu yavi kwavili vindu vyeviwangana na njingwa
za zahabu na viwungi vyavi vyawanangini na viwungi vya vandu.
8 Mayunju gavi gatali ngati mayunju ga vadala na minu gavi ngati minu
ga lihimba. 9 Na nganga zavi zagubikwi na chindu ngati nyula ya lyuma
kujilindalila nganga. Lwami lweluhuma mumagwaba gavi wavi ngati
mutuka zamahele zezihutwa na falasi vevijumba kungondo. 10 Vavi na
mikila yeyivii na minga ngati chipilili, na kwa mumikila yeniyo, yavi na
makakala ga kuvalemasa vandu mulukumbi lwa miyehi mhanu. 11 Kangi
vavi na nkosi mweakuvalongosa, mwene ndi mtumu wa kunani kwa
Chapanga mweapewili uhotola wa Ligodi langali mwishu, liina laki kwa
Chiebulania ndi Abadoni, na kwa Chigiliki ndi Apolioni, mana yaki ndi
“Mkomaji.”

12 Lukumbi lwa kutumbula lwa kuchikolela lumali kupita, na kwakona
gangi gavili.

13 Kangi, mtumu wa kunani kwa Chapanga wa sita akapyula lipenenga
laki. Na nene nayuwini lwami kuhuma pandi mcheche za lusanja
lwa luteta lwa zahabu yeyavi palongolo ya Chapanga. 14 Lwami lula
lukamjovela mtumu wa kunani kwa Chapanga wa sita mweavi na
lipenenga, “Vadindulila vamitumi va kunani kwa Chapanga mcheche
vevadindiwi mumfuleni uvaha Eufulati!” 15 Vala vajumbi mcheche va
Setani vadinduliwi, na vatendalakiwi ndava ya likumbi lulolo na ligono
lilolo mwehi wunuwo na mwaka wuwowo, muni vavakoma lilundu
limonga pagati ya malundu gadatu gegiwanangana wa vandu. 16 Nayuwini
mvalangu wa msambi wa manjolinjoli vevitama panani ya falasi, vene
vavi milioni miya zivili. 17 Mukulola kwangu kula naloli naha: Falasi na
vevitama panani ya falasi vavi na nyula za lyuma munganga zavi zezavi
zidung'u ngati motu zezivii na langi ya buluu ngati kunani na njanu ngati
liganga la baluti. Mitu ya falasi avo yavi ngati lihimba na mu milomo yavi
mwahumayi lyohi na motu na baluti yeyiyaka. 18 Lilundu limonga pagati
ya gadatu ya vandu veviwanangana vakomiwi kwa matovilu genago
gadatu, kwa motu na lyohi na baluti yeyiyaka yeyahumayi mu milomo ya
falasi, 19 makakala ga falasi wenawo yavi mu milomo na mumikila yavi.
Mikila yavi ngati mitu ya liyoka, vene vahengili kuvaluma vandu.

20 Nambu vandu vangi vangakomiwa kwa matovilu ago gadatu, valekili
lepi kumbudila Chapanga ya kugundamila vindu vyevatenganizi vene.
Valekili lepi kugundamila mzuka na chimong'omong'o cha zahabu na feza
na shaba na maganga na mikongo zangahotola kulola amala kuyuwana
amala kugenda. 21 Mewawa valekili lepi kumbudila Chapanga, valekili
lepi kuleka kuhenga ukomaji na uhavi na ukemi na uhiji.

10

Mtumu wa kunani kwa Chapanga na Chitabu Chidebe

1 Kangi namuwene mtumu yungi wa kunani kwa Chapanga mweavi na
makakala ihelela kuhuma kunani. Agubikwi lihundi na upinde wa fula
pamutu waki. Pamihu paki pavi ngati lilanga na magendelu gaki gavi
ngati mapanda ga motu. 2 Mumawoko gaki akamwili chitabu chidebe
chechigubukuliwi. Avikili chigendelu chaki cha kulyela panani ya nyanja
na cha kumangeya panani ya mulima. 3 Akukemela kwa lwami luvaha
ngati kubuluma kwa lihimba. Peakwesili lwami, mibulumo saba ya
mbamba yayangwili kwa chigigi. 4 Mibulumo yila saba payayuwaniki,
nene naganili kuyandika. Nambu nayuwini lwami kuhuma kunani kwa
Chapanga, "Malovi ga mibulumo ya mbamba saba yila ndi mfiyu ukotoka
kuyandika!"
5 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga yula mwenamuwene ayimili
panani ya nyanja na panani ya pandumba, ayinwili chiwoko chaki cha
kulyela kuyelekela kunani kwa Chapanga, 6 akalapa kwa liina la Chapanga
mweitama magono goha gangali mwishu, Chapanga mweawumbili kunani
na vindu vyoha vyevivii na mweawumbili nyanja vyoha vyevivii na
mweawumbili pamulima na vyoha vyevivii. Akajova, "Lukumbi lwa
kulindila neju lumaliki! 7 Nambu lukumbi mtumu wa kunani kwa
Chapanga wa saba peipyula lipenenga laki, Chapanga yati imakilisila
mpangu waki wa mfiyu ngati cheavajovili vatumisi vaki vamlota va
Chapanga."
8 Kangi, lwami lula lwenaluyuwini kuhuma kunani kwa Chapanga
kadeni, lukajova na nene kavili, "Hamba ukatola chitabu chila
chechigubukuliwi, chechivii mu mawoko ga mtumu wa kunani kwa
Chapanga mweayimili panani ya nyanja na pandumba."
9 Hinu, namuhambili mtumu wa kunani kwa Chapanga, nikamjovela
anipela chitabu chila chidebe. Mwene anijovili, "Tola, ulyayi, mumlomo
waku yati chinoga ngati wuchi, nambu mwileme yati chivya chivavanu!"
10 Ndi nachitolili chitabu chidebe chila kuhuma mu mawoko ga mtumu
wa kunani kwa Chapanga. Nalili chene chanogayi mumlomo wangu ngati
wuchi, nambu panamilili chang'anamwiki kuvya chivavanu mwileme.
11 Kangi akanijovela, "Yikukugana kujova kavili ujumbi wa Chapanga
ndava ya vandu vamahele na milima yamahele na luga zamahele na
vankosi!"

11

Vandu vavili vevagawene na kujova

1 Kangi napewili mlayi wewavili ngati lidete la kupimila nikajovelwa,
"Amba, ukapima Nyumba ya Chapanga lusanja lwa luteta lwa kuhuk-
isa ubani na kuvavalanga vandu vevakumuyupa Chapanga mugati ya
Nyumba ya Chapanga. 2 Nambu luvanja lwa kuvala lwa Nyumba
ya Chapanga, ukoto kupima, muni ugotoliwi vandu vangali Vayawudi,
vevaulivatila muji wa msopi mulukumbi lwa miyehi alobaini na yivili. 3 Na
nene yati nikuvatuma vandu vevijova ndava yangu vavili kuni vawalili
nyula za magunila, muni vajova ulota lukumbi lwa magono elufu yimonga
miya zivili na sitini."
4 Venavo ndi mikongo yivili ya zeituni na vibokoselu zeziyima palongolo
ya Bambu mweilongosa mulima. 5 Ngati mundu akalinga kuvalemasa,
motu wihuma mumlomo wavi na kumkoma makoko wavi, na kila mundu

mweilinga kuvalemasa yati ifwa namuna yiyo. 6 Venavo vavi na uhotola
wa kudinda kunani, fula yikoto kutonya ligono pevikokosa ujumbi wa
Chapanga. Kavili vavi na uhotola wa kugang'amusa manji gavya ngasi
na kuutova mulima kila namuna cheigana.
7 Nambu pevimala kukokosa ujumbi wa Chapanga, hinyama hikali
yeyihuma ku Ligodi langali mwishu yati itovana nawu ngondo na
kuvakoma. 8 Mituhi yavi yisigalila muji ukulu, kula Bambu wavi
peavambiwi pamsalaba. Liina la muji uwo wikemelewa kwa ulota
Sodoma amala Misili. 9 Vandu va kila lukolo na likabila kila luga na
kila mulima na kila langi, yati vakuyilola mituhi yeniyo mulukumbi lwa
magono gadatu na la pinga, viyidakila lepi yizikwayi. 10 Vandu vevitama
pamulima yati vihekelela lifwa la avo vavili. Yati vikita mselebuko na
kupelana njombi muni vamlota va Chapanga ava vavili vavang'aisi neju
vandu va pamulima. 11 Nambu pegimalika magono gadatu na lapinga
mpungu wa Chapanga wewutipela wumi yikuvayingila, kwa mituhi yila,
vene vevavawene vakayingilwa na wogohi. 12 Kangi, avo vamlota vavili
vayuwini lwami luvaha kuhuma kunani kwa Chapanga lukuvajovela,
“Mbwela apa!” Vene vakakwela kunani kwa Chapanga, makoko wavi
vakuvalolokesa. 13 Lukumbi lulolo, lukahumila mndendemo mvaha wa
ndima, lilundu limonga pagati ya malundu kumi gegiwanangana ga muji
wenuwo yagwili na vandu elufu saba vafwili ndava ya mndendemo
wenuwo. Vandu vevasigalili vakayogopa neju vakamulumba Chapanga
wa kunani.
14 Lukumbi lwa mwalachikolela ya pili lupitili, nambu lola!
Mwalachikolela ya datu yibwela kanyata.

Lipenenga la saba

15 Kangi, mtumu wa kunani kwa Chapanga wa saba akapyula lipenenga
laki. Na lwami zamahele zivaha kunani kwa Chapanga zayuwaniki
zikajova, “Hinu unkosi wa mulima ndi uhengiwi kuvya wa Bambu
na Chapanga na Kilisitu mweamhagwili kuvya Msangula. Mwene yati
ilongosa magono goha gangali mwishu!” 16 Kangi, vala vagogo ishilini
na mcheche vevatamili palongolo ya Chapanga muvigoda vya unkosi,
vakagwa chakukupama na kumgundamila Chapanga, 17 vakajova,
“Tikukusengusa, wa Chapanga Mweuvi na makakala,
mweuvi na mwewavi!
Muni ulangisi Makakala gaku gakulu na kutumbula kungolosa ngati nkosi!
18 Vandu vangali Vayawudi vayomili,
nambu ligoga laku libweli,
ena lukumbi lwa kuvakitila uhamula vevafwili.
Lukumbi lwa kuvapela njombi vatumisi vaku vamlota,
na vandu vaku voha vevakulitopesa liina laku, vadebe kwa vavaha.
Ndi lukumbi lwa kuvakoma vevihalabisa mulima!”
19 Kangi, Nyumba ya Chapanga yeyivii kunani yadinduliwi, na mugati
yaki mwawonikini, lisanduku la lilaganu. Hinu ukahumila lumwetu
mwetu na mbamba na mbulumo wa ndima na fula yivaha ya maganga.

12

Mdala na Liyoka

1 Kangi, ulangisu uvaha walolekini kunani kwa Chapanga, mdala
mweawalikwi lilanga na mwehi pahi pa magendelu na njingwa ya ndondo

kumi na zivili panani ya mutu waki. 2 Mdala yula avi na ndumbu ndi
avembayi ndava ya lipyanda la kuveleka mwana.
3 Kangi, ulangisu wungi ukahumila kunani kwa Chapanga, liyoka
livaha lidung'u na lelivii na mitu saba mang'elu kumi, kila mutu wavi
na njingwa yaki. 4 Mkila wa Liyoka lila wautikayi lilundu limonga
pagati ya gadatu gegiwanangana na kuzitaga pamulima. Lene layimili
palongolo ya mdala yula mweavi papipi kuveleka mwana, lajitendelekili
kummila mwana peivelekewa. 5 Kangi, mau yula aveliki mwana mgosi,
mweilongosa milima yoha kwa ndonga ya lyuma. Mwana yula anyakuliwi
na kupelekwa kwa Chapanga kuchigoda chaki cha unkosi. 6 Mau yula
akajumbalila kulugangatu pandu Chapanga peatendelekili muni aleliwi
mu magono elufu yimonga miya zivili na sitini.
7 Kangi kwavi na ngondo kunani kwa Chapanga. Mikaeli pamonga na
vamitumu vayaki va kunani kwa Chapanga, lene pamonga na mizuka
vaki vatovini nayu. 8 Nambu limoma langahotola, mwene pamonga na
vamitumu vaki valekekiswi lepi kutama kunani kwa Chapanga. 9 Hinu,
limoma likatagwa kuvala, limoma lenilo ndi lila la kadeni lelikemelewa
Mhakau amala Setani, mweikonga vandu va pamulima woha. Ndi
likatagwa pamulima pamonga na mizuka yaki yoha.
10 Kangi nayuwini lwami luvaha kuhuma kunani kwa Chapanga yijova,
“Hinu usangula wa Chapanga uhikili na makakala na unkosi wa Chapanga
witu na uhotola wa Kilisitu mweahaguliwi kuvya Msangula! Ndava muni
yula mweavatakili valongo vitu palongolo ya Chapanga atagiwi pahi.
Mwenuyo mweavatakili kilu na muhi. 11 Valongo vitu vamhotwili Setani
kwa makakala ga ngasi ya mwanalimbelele na kwa kuvajovela vandu
vangi ndava malovi ga kumsadika Yesu. Muni vene vayidakili kuwusa
wumi wavi hati kufwa. 12 Hinu mululutayi veve kunani kwa Chapanga
na vyoha vyevivii mugati yinu. Nambu mwalachikolela kwa mulima na
nyanja, muni Setani avabwelili kuni avi ligoga livaha ndava amanyili
kuvya magono gaki gegasigalili gadebe.”
13 Liyoka palamanyili kuvya litagiwi pamulima, likatumbula
kumjumbisa mau yula mweamveliki mwana mgosi. 14 Nambu mau yula
apewili magwaba gavili ga linditi muni ambululuka kutali neju na liyoka,
mbaka kulugangatu kwe ilelewa na kuvikiwa bwina mulukumbi lwa
miyaka yidatu na yapinga. 15 Hinu, liyoka lila likadeka manji gamahele
ngati mfuleni, gakamulanda mdala yula mumbele muni gamuyola.
16 Nambu mulima wamtangatili mdala yula, ukayamula ngati mlomo na
kugamila manji gala gegahumili mumlomo wa Liyoka. 17 Hinu, liyoka lila
lamyomili mdala yula, likawuka, likahamba kutovana na chiveleku chingi
cha mdala yula, ndi voha veviyidakila mihilu ya Chapanga na kulanda
uchakaka ndava ya Yesu. 18 Hinu, liyoka likayima pamuhana ya nyanja.

13

Hinyama zivili vikali

1 Kangi nikalola chinyama chikali chimonga chihuma kunyanja. Chavi
na mitu saba na mang'elu kumi, na kila ling'elu lavi na njingwa.
Panani ya kila mutu payandikwi liina la kumliga Chapanga. 2 Chinyama
chikali chenachiwene chavi ngati chihuvi, magendelu gaki ngati hinyama
yeyikemelewa lihogo na mlomo waki ngati lihimba. Liyoka lila lampeli
Chinyama chila, uhotola waki pamonga na chigoda chaki cha unkosi na
uhotola uvaha. 3 Mutu umonga wa chinyama chikali chila chalolikini

na livamba livaha lelihumalili ndava ya kuhinjwa leliyogofya, nambu livamba lenilo lalamili. Mulima woha wakangiswi na kuchilanda chinyama chenicho. 4 Vandu voha vakaligundamila liyoka lila ndava lampeli uhotola waki chinyama chikali chila. Mewawa vakachigundamila chinyama chenicho, “Vakajova yani mweavi ngati chinyama ichi? Ndi yani mweihotola kutovana nachu?”

5 Kangi chinyama chikali chila chapewili uhotola wa kujova malovi ga kujilumba na kumliga Chapanga. Chapewili uhotola wa kuhenga lihengu miheyi alobaini na yivili. 6 Hinu, chinyama chila chikatumbula kumliga Chapanga, kuliliga liina laki, na pandu peitama Chapanga na vala vevitama kunani kwa Chapanga. 7 Kangi ayidakiliwi kutovana ngondo na vandu va Chapanga na kuvahotola. Apewili hati uhotola wa kulongosa vandu voha, va kila likabila na kila lukolo na kila luga na kila mulima kila langi. 8 Voha vevitama pamulima yati vakuchigundamila chimanya chikali chila nambu vala ndu mahina gavi gegayandikwi kutumbula kwa mulima muchitabu cha wumi cha mwanalimbelele mweahinjiwi.

9 “Yuwanila mweavi na makutu ndi ayuwana. 10 Yikavyai mundu akamuliwa uvanda yikumgana akamuliwa kwa makakala, ngati mundu mweakomili kwa upanga yikumgana akomiwa kwa upanga. Hinu yeniyi yikuvagana vandu va Chapanga vavyayi na usindimala na sadika.”

11 Kangi, nachiwene chinyama chingi chikali chihuma pandima. Chavi na mang'elu gavili ngati limbelele, na chalongili ngati liyoka livaha lila. 12 Avi na uhotola woha kuhuma kwa chila chinyama chikali cha kutumbula, na kahengela uhotola wenuwo palongolo ya chinyama chenicho. Akahengela makakala kuvakita vandu va milima yoha vachigundamila chinyama chenicho cha kutumbula chechavi na chilonda chaki cha kuyogofya chalamili. 13 Hinu, chinyama chikali cha pili hati chikahenga milangisu yikulu ya kukangasa palongolo ya vandu akakita motu uhuma kunani kwa Chapanga uhelela pamulima. 14 Kwa uhotola weapewili wa kuhenga milangisu yivaha ya kukangasa palongolo ya chinyama cha kutumbula. Avayagisi vandu vevitama pamulima. Kwa kuvajovela vatengenezayi chimong'omong'o kwa kuchitopesa Chinyama chechavi na chilonda chechidumuliwi kwa upanga nambu chikatama. 15 Kangi, chinyama chila cha pili chikahotola kuchipyulila mkeku muchimong'omong'o ya chinyama chila cha kutumbula, hati chikahotola kulongela na kuvakoma vandu voha vangachigundamila. 16 Mewa kwa makakala alagizi vandu voha, vadebe na vavaha, vevavi na vindu vyamahele na vangangu vandu vevalekeliwi na vavanda, vavikiwa ulangisu panani ya mawoko gavi ga kulyela amala panani ya chiwungi cha mihu gavi. 17 Akavabesa mundu yoyoha kugula amala kugulisa chindu, nambu yula ndu mundu mweavikiwi ulangisu wenuwo, ndi liina la chinyama amala mvalangu wa liina lenilo.

18 Penapa piganikiwa luhala! Mweavi na luhala ihotola kudandaula mvalangu weuwangangana na liina la chinyama chila, mana yaki ndi mundu nunuyu. Mvalangu waki ndi miya sita sitini na sita.

14

Mwanalimbelele na vandu vaki

1 Kangi, nikalola chitumbi Siyoni. Mwanalimbelele ayimili panani yaki, pamonga nayu vavi vandu laki yimonga elufu alobaini na mcheche panani ya viwungi vyavi vayandikwi liina la Mwanalimbele na liina la dadi waki. 2 Hinu, nayuwini lwami kuhuma kunani kwa Chapanga lwami lweluvi

ngati manji gamahele na ngati mbulumo mvaha. Lwami lwenayuwini lwavili ngati vandu kutova kanjeke. 3 Vayimbili nyimbu ya mupya palongolo ya chigoda cha unkosi, na viumbi vala mcheche na vagogo makumi gavili vala. Avi lepi mundu mweahotwili kujiwula lunyimbu lula nambu nga vala vandu laki yimonga elufu alobaini na mcheche, vevagomboliwi pamulima. 4 Vandu avo ndi vala vangajihakisi kwa kugona na vadala, vene ndi vabwina palongolo ya Chapanga yiyidakiliwi na Chapanga. Venavo vakumlanda mwanalimbelele kwokoha kweihamba, vagomboliwi vavyai ngati luteta lwa mabenu ga kutumbula yegiwusiwa kwa Chapanga na kwa Mwanalimbelele. 5 Mu milomo katu vajovili lepi udese, vavi lepi na mhalu wowoha.

Vamitumu vadatu va kunani kwa Chapanga

6 Kangi, namuwene mtumu wa kunani kwa Chapanga yungi imbululuka kunani kuni avi na Lilovi la Bwina la Chapanga la magono goha gangali mwishu, akokosa kwa vandu vevitama panani ya ndima na pamilima yoha na vandu va luga zoha na makabila goha na langi zoha. 7 Akajova kwa lwami luvaha, "Mumyogopa Chapanga na kumulumba! Muni lukumbi luhikili lwa kuwusa uhamula waki. Mumuyupayi mwene mweawumbili kunani na mulima na nyanja na vinyepa vya manji."

8 Mtumu wa pili kunani kwa Chapanga amlandili mwenuyo wa kutumbula akajova, "Agwili! Babuloni mkulu agwili! Babeli mweavahengili vandu voha va milima yoha vanywayi divayi yaki, divayi ya kugana neju ukemi."

9 Mewawa na mtumu wa kunani kwa Chapanga wa datu akavalanda ava vavili, akajova kwa lwami luvaha, "Mundu yoyoha mweakuchigundamila chinyama chenicho amala kuyigundamila chimong'omong'o na kuyidakilia kuvikiwa ulangisu panani ya chiwungi cha mihu gaki amala ulangisu mu mawoko gaki, 10 mwenuyo yati inywa divayi yeyisopiwi yangahangisana na manji munkeve wa ligoga la Chapanga. Mundu mwenuyo yati iga'hika mugati ya maganga ga baluti gegiyaka motu palongolo ya vamitumu va kunani kwa Chapanga vamsopi na palongolo ya Mwanalimbelele. 11 Lyohi lya motu weukuvang'aha hukwela kunani magono goha gangali mwishu. Vandu avo vevakuchigundamila chinyama chikali na chimong'omong'o chaki na kusopiwa ulangisu liina laki, yati vipumulila lepi kilu na muhi."

12 Ndava yeniyo vandu va Chapanga, ndi veviyidakila mihilu ya Chapanga na kumsadika Yesu, vavyai na usindimala.

13 Kangi, nayuwini lwami kuhuma kunani kwa Chapanga lujova, "Yandika naha: Vamotisiwa vandu kuhuma hinu yati vifwa kuni vawungini na Bambu."

Mpungu mwene ijova, "Ena! Yati vipumulila kuhuma manga'aiso gavi, na vipewa njombi kwa matendu gavi gevahengili."

Mabenu ga pamulima

14 Kangi nikalola, na kumbi pavi na lihundi lamsopi penapo. Na panani ya lihundi lenilo kwavi mmonga mweavi ngati Mwana wa Mundu. Awalili njingwa ya zahabu pamutu, na kukamula chikwakwa chikali mu mawoko gaki. 15 Mewawa mtumu wa kunani kwa Chapanga akahuma Munyumba ya Chapanga ya kunani, na kwa lwami luvaha akamjovela yula mweatamili panani ya lihundi, "Hengela chikwakwa chaku ukabena mabenu, muni lukumbi lwa kubena luhikili, mabenu ga

mulima gakangili.” 16 Hinu, yula mweatamili panani ya lihundi akatindisa
chikwakwa chaki pamulima, na mabenu ga mulima gakabenwa.
17 Mtumu wa kunani kwa Chapanga yungi akahuma Munyumba ya
Chapanga wa kunani, namwene mewa avi na chikwakwa chechitema.
18 Mtumu yungi wa kunani kwa Chapanga myimila wa motu, akawuka
lusanja lwa luteta, akamjovela kwa lwami luvaha yula mtumu mweavi
na chikwakwa chechitema, “Mewa na veve hengela chikwakwa chaku
chechitema ukadumula matunda ga zabibu za pamulima, muni zabibu
zaki zikangili!” 19 Hinu, mtumu wa kunani kwa Chapanga akatindisa
chikwakwa chaki pamulima, akadumula hikonyo ya zabibu pamulima.
Akazisopa mugati ya chiliva cha kuminyila divayi ya ligoga la Chapanga.
20 Zabibu zaminyiwi mugati ya chiliva cha kuminyila divayi pepavi kuvala
ya muji. Na ngasi yikahuma na mmemu waki wavi mita zivili na mtililiku
waki wavi kunyoleka kwa utali kilomita miya zidatu.

15

Vamitumu va kunani kwa Chapanga saba vevavi na matovilu ga mwishu

1 Kangi nauwene ulangisu wungi uvaha kunani kwa Chapanga, na
kukangasa. Pavili na vamitumu va kunani kwa Chapanga saba vevavi
na matovilu saba ga mwishu. Kwa matovilu ago saba ligoga la Chapanga
yitimili.
2 Kangi nachiwene chindu ngati nyanja ya chilolilo, yihangisini na
motu. Navawene mewa vala vandu vevachihotwili chinyama chila na
chimong'omong'o na liina laki limanyikana kwa mvalangu. Vandu avo
vayimili pamuhana ya nyanja ya chilolilo. Mu mawoko gavi vakamwili
kanjeke yevapewili na Chapanga. 3 Vayimbayi lunyimbu lwa Musa,
muhengaji wa Chapanga na lunyimbu lwa Mwanalimbelele vijova,
“Bambu, Chapanga mweuvi na makakala goha,
matendu gaku ndi gakulu na gakukangasa neju!
Veve Nkosi wa vandu va milima,
njila zaku zivili ngati cheziganikiwa na chakaka.
4 Bambu, ndi yani mwanga kuyogopa,
yani angalilumba liina laku?
Ngawamwene ndi wamsopi.
Vandu voha va milima vakubwelela
na kukugundamila
ndava muni mahengu gaku gabwina gagubukuliwi kwa vandu voha.”
5 Pagamaliki genago nayiwene Nyumba ya Chapanga yidinduliwi kunani
kwaki na mugati yaki kuvi na lindanda la msopi. 6 Vala vamitumu va ku-
nani kwa Chapanga saba vevavi na matovilu saba vakahuma Munyumba
ya Chapanga yila, kuni vawalili nyula za msopi pehe na mikungi ya zahabu
munganga zavi. 7 Kangi, mmonga wa viumbi vala mcheche akavapela
vala vamitumu saba va kunani kwa Chapanga minkeve saba ya zahabu
yeyamemili ligoga la Chapanga, mweavi mumi magono goha gangali
mwishu. 8 Nyumba ya Chapanga yikamema lyohi lelihuma muukulu wa
Chapanga na makakala, kawaka mundu mweihotola kuyingila Munyumba
yeniyo, mbaka matovilu gala saba gegaletiwi na Chapanga gamalikayi.

16

Nkeve saba za ligoga la Chapanga

1 Kangi, nayuwini lwami luvaha kuhuma Munyumba ya Chapanga
yikuvajovela vamitumu va kunani kwa Chapanga saba vala. “Mhamba
mkayitayi nkeve saba ga ligoga la Chapanga pamulima.”
2 Hinu, mtumu wa kunani kwa Chapanga wa kutumbula akahamba
akayita nkeve waki panani ya mulima. Bahapo maputi ga kuvina
neju gakavakolela voha vevavi na ulangisu wa chinyama chila, na vala
vevayupili chimong'omong'o.
3 Mewawa mtumu wa kunani kwa Chapanga wa pili akayita nkeve waki
munyanja. Nyanja yene yikavya ngati ngasi ya mundu mweafwili, na
vindu vyoha vevina wumi vyafwili.
4 Na mtumu wa kunani kwa Chapanga wa datu akayita nkeve waki
mumifuleni na vinyepa vya manji vyang'anamwiki ngasi. 5 Namyuwini
mtumu wa kunani kwa Chapanga myimilila wa manji akajova, “Veve
wa Msopi mweuvili na mwewavili! Veve kwa njila yeniyi uhukumwi
cheyiganikiwa. 6 Ndava muni vayitili ngasi ya vandu va Chapanga na
vamlota va Chapanga, na veve uvapeli ngasi vanywayi. Ndi chevaganikiwi
kupokela!” 7 Kangi nayuwini lwami pa lusanja lwa luteta lujova, ena,
“Bambu Chapanga mweuvi na makakala! Uhamula waku ndi wa chakaka
na kukuganisa!”
8 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mcheche akayita nkeve
waki panani ya lilanga. Lilanga lavachonili vandu kwa motu waki ukali.
9 Hinu, vandu vakatiniswa neju vakamliga Chapanga mweavi na makakala
panani ya matovilu ago. Nambu valekili lepi kubuda na kumlumba
Chapanga.
10 Mewawa mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mhanu akayita nkeve
waki panani ya chigoda cha chinyama chila. Chitita chikauzangila unkosi
waki, vandu vajilumili milimi yavi. 11 Vakamuliga Chapanga wa kunani
ndava ya mvinisu wavi na vilonda yavi. Nambu vangaleka kumbudila
Chapanga ndava ya matendu gavi gahakau.
12 Na mtumu wa kunani kwa Chapanga wa sita akayita nkeve waki
panani ya mfuleni uvaha weukemelewa Eufulati. Manji gaki gakayuma,
ndi njila yavikiwi ndava ya vankosi kuhumila upandi wa welihumila
lilanga. 13 Kangi nayiwene mizuka mihakau yidatu vevavili ngati manyoto,
vihuma mumlomo wa liyoka livaha lila na mumlomo wa chinyama chikali
na mumlomo wa yula mlota wa udese. 14 Ava ndi mpungu wa mizuka
yihakau yeyikita gachinamtiti. Ndi yeyihamba kwa vankosi va mulima
voha na kuvayola pamonga ndava ya ngondo muligono lila likulu la
Chapanga mweavi na makakala.
15 “Yuwanila! Nene nibwela ngati mhiji! Amotisiwi mundu yula
mweitama mihu kuni awalili nyula zaki muni akotoka kuhamba waka
peigenda na kukola soni pavandu pavakulola avili waka.”
16 Hinu mpungu avo vakavayola vankosi pandu pepikemelewa kwa
Chiebulania Halimagedoni.
17 Mewawa mtumu wa kunani kwa Chapanga wa saba akayita nkeve
waki kunani. Lwami luvaha lukayuwanika kuhuma pachigoda cha unkosi,
Nyumba ya Chapanga wa kunani yikajova, “Yihengiki!” 18 Kukahumila
lumwetu mwetu na mbulumo na mbamba na mndendemo uvaha wa
ndima wangahumila kutumbula Chapanga pawumbili vandu pamulima.
Lavi lakuyogofya neju 19 Muji wula ukulu wabaywika pandi zidatu, miji
ya milima yikagwa. Babeli, muji mkulu wangakosiwa na Chapanga
aunywisili chikombi cha divayi ya ligoga laki likulu. 20 Visiwa vyoha

vyayongomili, na vidunda vyayagili. 21 Fula yivaha ya maganga yeyitopa
ngati kilo hamsini kila yimonga, yavatonyili vandu. Vene vakamuliga
Chapanga ndava ya fula yila ya maganga yavili yivaha neju.

17

Mkemi na chinyama chikali

1 Mmonga wa vala vamitumu saba va kunani kwa Chapanga vevavi
na nkeve akabwela, akanijovela, “Bwelayi, na nene yati nikulangisa
uhamula weapewili yula mkemi mkulu, mweitama pamuhana ya manji
gamahele. 2 Vankosi va pamulima vakitili ukemi pamonga nayu, na vandu
va pamulima vagalili divayi ya ukemi waki.”
3 Kangi, Mpungu wa Chapanga anitolili na Mtumu wa kunani aka-
nipeleka mbaka kulugangatu, namuwene mdala atamili panani ya
chinyama chidung'u. Chinyama chila gayandikwi mahina ga kumliga
Chapanga, chavi na mitu saba na mang'elu kumi. 4 Mdala yula awali nyula
za langi ya zambalau na yidung'u, ajinyambisi vindu vyevitengenizwi kwa
zahabu na maganga ga mashonga gamahele na lulu. Mu mawoko gaki
akamwili chikombi cha zahabu chechimemili mambu gegilangisa yomeso
ya ukemi waki. 5 Ayandikwi panani ya chiwungi cha mihu gaki liina la
mfiyu, “Babeli mkulu, nyina wa vakemi na mambu goha ga yomeso neju
lwa mulima.” 6 Namuwene uyo mdala agalili ngasi ya vandu va Chapanga,
na ngasi ya vandu vevakomiwi ndava ya kuvajovela vandu vangi mambu
ga Yesu.
Na penamuwene nakangisi neju. 7 Nambu mtumu wa kunani kwa
Chapanga akanijovela, “Ndava kyani wikangasa?” Nene yati nikukujovela
mfiyu wa mdala uyu mweatamili panani ya chinyama chechivii na mitu
saba na mang'elu kumi. 8 Chinyama chikali cheuchiwene chavi wumi
wa kadeni nambu hinu chifwili. Nambu gapipi yati chikwela kuhuma
muligodi langali mwishu nambu yati chikomewa. Vevitama pamulima
yati vikangasa, ena vandu voha vangayandikwa mahina gavi kutumbula
muchitabu cha wumi wa mulima, yati vikangasa kuchilola chinyama
penapo kadeni chavi mumi, kavili chafwili na hinu chihumila kangi!
9 Penapa yiganikiwa kuhololela na luhala! Mitu iyo saba ndi vidunda
saba ndi mdala mwenuyo itama panani yaki. Mewawa mitu yeniyo saba
ndi vankosi saba. 10 Pagati ya avo vankosi saba mhanu vamali kukomewa,
mmonga yati ilongosa akona yungi kubwela, na peibwela yati ilongosa
mulukumbi luhupi. 11 Na chinyama chikali chila chechatamili kadeni
nambu hinu chitamili lepi kavili ndi nkosi wa nane, ndi pagati ya vala
saba na mwene yati ikomiwa.
12 “Gala mang'elu kumi gevagawene ndi vankosi vevakona kutumbula
kulongosa. Nambu yati vipewa uhotola wa kulongosa kwa lukumbi lwa
saa yimonga pamonga na chinyama chila. 13 Voha avo kumi yati viyidak-
ilana, na vene yati vachipela chila chinyama makakala gavi na uhotola
wavi woha wa kulongosa vandu. 14 Yati vitovana na Mwanalimbelele
nambu Mwanalimbelele pamonga na vala veavakemili na kuvahagula na
vasadikika, yati akuvahotola ndava mwene ndi Bambu wa mabambu na
Nkosi wa vankosi.”
15 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akanijovela mewa, “Gala manji
gewagawene pala peatamili yula mkemi, ndi misambi ya vandu va kila
mulima na kila lukolo na kila luga na kila langi. 16 Mang'elu gala kumi
geugaweni na chila chinyama yati vakumuyomela mwenuyo mkemi, yati

vitola kila chindu na kumleka waka, yati vilya nyama yaki na kutinyisa kwa motu. 17 Muni Chapanga asopili mumitima yavi chila cheigana mwene chikitiwayi, kuvya vayidakilana vene kwa vene kumpela chinyama chila uhotola wa kulongosa, mbaka Malovi ga Chapanga pegitimila."
18 "Na yula mdala mwewamuwene ndi muji mkulu wewilongosa vankosi va milima."

18

Kugwa kwa Babeli

1 Pagamaliki genago, namuwene mtumu yungi wa kunani kwa Chapanga ihelela kuhuma kunani kwa Chapanga. Avi na uhotola mkulu, na mulima wang'asimi kwa kung'asima kwaki. 2 Hinu, akakwesa lwami akajova.
"Ugwili, Babeli mkulu ugwili! Hinu uvi matamilu ga masetani na mizuka mihakau, uvi matamilu ga videge vihakau na kuyomesa neju. 3 Ndava muni vandu va milima yoha, vagalili kwa divayi yikali ya ukemi waki, vene vankosi vahengili ukemi nayu, na vevigulisa vindu va pamulima vapatili chiyonjokesu chivaha neju ndava ya mnogu wa kujisangalusa kwavi."
4 Kangi nayuwini lwami kuhuma kunani kwa Chapanga kwijova,
"Vandu vangu, muwuka kwaki,
muni mkoto kuvya pamonga nawu mukumbudila kwavi Chapanga,
mkoto kuhamba mumotu wa magono goha wangajimika.
5 Ndava muni mabudilu gaki gamahele neju, galundikini mbaka kunani
kwa Chapanga,
na Chapanga mweikumbuka uhakau waki.
6 Mumkitila mewawa ngati cheavakitili.
Muwuyisila mala zivili kwa gala geavahengili vangi.
Chimemesa chikombi chaki cha divayi yaki,
Muhanganisila divayi yivavanu mala zivili kuliku cheakutendekili nyenye.
7 Mumpela mang'ahiso na mvinisu
kuwanangana na kumeka na kujikwiha kwaki neju,
kuwanangana na kutama kwaki kwa ukemi.
Muni akujijovela mumtima,
'Nitama penapa ngati nkosi wa chidala,
nene lipwela lepi amala nipata lepi mvinisu!'
8 Ndava yeniyo matovilu gaki yati gakumkolela kwa ligono limonga,
utamu na ungolongondi na njala.
Yati iyochwa motu,
muni Bambu Chapanga mweavi na uhamula ana makakala."
9 Vankosi va mulima vahengili ukemi nayu na kutama nayu muwumi wa ukemi yati vivemba lukumbi pevilola lyohi la muji wenuwo wewitinyika.
10 Viyima cha kutali ndava ya kuyogopa mang'ahiso gaki na kujova, "Lola chewing'aika muji ukulu, Babeli, muji una makakala lukumbi lwa saa yimonga ndu mbunu waku ukukolili."
11 Vandu vevigulisa na kugula va mulima yati vivemba na kuwombeleza, ndava avi lepi mundu mweigula vindu vyavi kavili, 12 avi lepi kavili wa kugula vindu vyevitenganizwi kwa zahabu yavi, feza na maganga ga mashonga gamahele na lulu na nyula zezing'asima neju na nyula za langi ya zambalau na nyula za vitambala vya halili na nyula yidung'u na vindu vya kila aina vyevitengenizwi kwa mikongo ya mashonga gamahele na vindu vya mang'elu ga ndembu na vindu vyevitenganizwi kwa shaba vya lyuma na malumalu, 13 na mdalasini, ndimbilu na ubani wa manemane

na udi na divayi na mahuta ga zeituni na uhembe wa nganu na ng'ombi na limbelele, mutuka wa kuhutwa na falasi na vavanda hati wumi wa vandu. 14 Vevigulisa vindu vakumjovela, “Vindu vyoha vyabwina vyeuvili navyu viyagilii, na vindu vyamahele na ulumba vikujumbili, amala ukivilola lepi kavili!” 15 Vevigulisa na kugula vapatili vindu kuhuma muji wenuwo, yati viyima kutali ndava ya wogohi wa mang'ahiso gala gakotoka kuvakolela vene yati vivemba na kujova. 16 Vakajova, “Lola chewing'ahika muji wenuwo mkulu. Weuyovalili kuwala nyula zezing'asima na nyula za langi ya zambalau na langi yidung'u, na kujinyambisa kwa vindu vyevitengenizwi kwa zahabu, na maganga ga mashonga gamahele na lusalu lwa lulu. 17 Mulukumbi lwa saa yimonga ndu vindu vyamahele vihalabiki!”

Kangi vevilongosa watu voha na valumugendu wavi vandu voha vevihenga mahengu munyanja na vandu voha vevigulisa vindu munyanja vayimili cha kutali, 18 yati vakuliwona lyohi la motu wula weutinyisi, vakavemba kwa lwami, “Kawaka muji wungi weuwanangana na muji uwu mkulu!” 19 Vajibilindwisi mulububu mitu yavi kulangisa vana mvinisu, vakavemba kwa lwami na kujova, “Lola chewing'ahika veve muji mkulu! Ndi muji woha weuvi na watu zezigenda munyanja vapatili vindu vyamahele ndava yaki. Nambu mulukumbi lumonga ndu uyagisi kila chindu!”

20 Mhekelelayi, nyenye kunani kwa Chapanga! Mhekelelayi nyenye vandu va Chapanga na vamitumi na vamlota va Chapanga, ndava Chapanga akitili uhamula ndava yinu nyenye!

21 Kangi, mtumu wa kunani kwa Chapanga mmonga mweavi na makakala kayinula liganga livaha ngati la kuyagila, akalitaga munyanja akajova, “Chenichi ndi chewihamuliwa njwe Babeli muji mkulu yati wiwonekana lepi kavili. 22 Lwami lwa vandu veviyimba na vabeta chitolilo vinjeke na vapyula mapenenga ziyuwanika lepi kavili mugati yaki ng'o. Kawaka fundi wa namuna yoyoha yila mweapatikini mugati yaku, amala lwami lwa liganga la kuyagila yati liyuwanika lepi kavili mugati yaku ng'o. 23 Lumuli lwa hahi lulangasa lepi kavili mugati mwaku ng'o, lwami lwa mkolo ndowa na mgegewa ndowa luyuwanika lepi kavili mugati mwaku ng'o. Vevigulisa na kugula vavi na makakala ga pamulima. Na kwa uhavi waku uvayagisi vandu va milima yoha!”

24 Muji wenuwo wa Babuloni uhukumiwi ndava mugati yaki uwonikini ngasi ya vamlota va Chapanga na vandu vaki pamonga na ngasi ya vandu voha vevakomiwi pamulima.

19

1 Pagamaliki genago nayuwini lwami luvaha lwa msambi uvaha wa vandu kunani kwa Chapanga yijova, “Chapanga alumbiwa! Usangula, na ukulu na makakala ndi vindu vyaku! 2 Uhamula waki ndi wa chakaka na yabwina palongolo ya Chapanga. Umhamwili yula mweimanyikana neju mkemi mweawuyagisi mulima kwa ukemi waki. Chapanga avalipisi gevahengili ndava ya kuvakoma vanalihengu vaki.” 3 Vakajova kavili, “Chapanga alumbiwa! Lyohi la motu weutinyisa muji wenuwo likwela mbaka kunani magono goha gangali mwishu!” 4 Vagogo vala ishilini na mcheche, na vala viumbi wumi mcheche, vakajigwisa chakukupama pahi, vakamgundamila Chapanga mweatamili panani pachigoda cha unkosi vakajova. “Ena! Chapanga alumbiwa!”

Mselebuko wa Mwanalimbelele

5 Kangi, lukahumila lwami muchigoda cha unkosi, “Mumlumbayi
Chapanga witu, nyenye mwavatumisi vaki voha, mwavoha mwemukum-
topesa, vadebe kwa vavaha.” 6 Kangi nayuwini lwami, ngati lwami lwa
msambi uvaha wa vandu, ngati lwami lwa manji gamahele pegihelela
kwa mbulumo uvaha wa mbamba lukajova, “Chapanga alumbiwa! Muni
Bambu witu mweavi na uhotola woha ndi Nkosi! 7 Tihekelela na
kululuta, timulumba Chapanga cheavi mkulu, muni lukumbi lwa ndowa
ya Mwanalimbelele luhikili na mdala kamwali ajitendekili. 8 Kamwali
yula ayidakiliwi kujiwalika nyula zezing'asima neju. Nyula yeniyo
yeying'asima!” Ndi matendu gabwina ga vandu va Chapanga.

9 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga anijovili, “Yandika aga:
Vamotisiwayi vala vevagongoliwi pamselubuko wa chakulya cha ndowa
ya Mwanalimbelele!” Kangi akanijovela, “Genaga ndi malovi gachakaka
ga Chapanga.”

10 Hinu, nene nikagwa chakukupama palongolo ya magendelelu gaki,
naganili kumuyupa. Nambu mwene akanijovela, “Ukoto kukita genago!
Nene namtumisi muyaku pamonga na valongo vaku vevakuukamulila
uchakaka ndi Yesu mweaugubukwili umanyikanayi kwitu. Uchakaka
wenuwo wihuma kwa Mpungu Msopi mweakuvatangatila vandu vaujo-
vayi ujumbi wa Chapanga.”

Falasi wa msopi na mweatamili panani yaki

11 Kangi nawene kunani kwa Chapanga kudinduka na kwenuko nayi-
wene falasi ya msopi. Mweatamili panani ya falasi mwenuyo akemiwi
msadikika na wa chakaka. Kangi ihamula vandu na munjila ya bwina na
kutovana ngondo yambwina palongolo ya Bambu. 12 Mihu gaki gavi ngati
mwali wa motu, na panani ya mutu awalili njingwa zamahele. Avi na liina
leliyandikwi, kawaka mundu yoyoha mwealimanyili nambu ngamwene.
13 Awalili nyula yeyijwigiwi mu ngasi. Na liina laki mwenuyo ndi, “Lilovi
la Chapanga.” 14 Manjolinjoli ga kunani kwa Chapanga vamlandili kuni
gatamili panani ya falasi wamsopi na gawalili nyula zezing'asima neju.
15 Mumlomo waki upanga ukali wihuma wa kuvahotola milima. Mwene
yati ilongosa vandu kwa ndonga ya lyuma. Na kuvaminya ngati mundu
mweimanya divayi muchiliva cha kuminyila divayi ya ligoga likulu la
Chapanga mweavi na makakala. 16 Panani ya nyula yaki, na panani ya
liwondo laki, ayandikwi liina, “Nkosi wa vankosi na Bambu wa vabambu.”

17 Kangi, namuwene mtumu wa kunani kwa Chapanga mmonga ayimili
palilanga. Akavajovela kwa lwami luvaha videge vyoha vevimbululuka
kunani, “Mubwela, mukonganeku pamonga pachakulya chikulu cha
Chapanga! 18 Mbwela mlyayi higa ya vankosi, na nyama ya vakulu va
manjolinjoli, na nyama ya vandu vakekesi, na nyama ya falasi na vevitama
panani ya falasi wavi, na nyama ya vandu voha vevalekekiswi na vavanda,
vadebe na vavaha.”

19 Kangi nachiwene chila chinyama pamonga na vankosi va mulima na
manjolinjoli wavi vakokini pamonga muni vatovana na yula mweatamili
panani ya falasi wa msopi na pamonga na msambi waki. 20 Nambu
chinyama chila chakamuliwi kwa makakala pamonga na yula mlota
wa Chapanga wa udese mweikita ganchinamtiti palongolo yaki. Kwa
gachinamtiti yeniyo avayagisi vala vevavi na ulangisu wa chinyama chila
na vevagundamili chimong'omong'o chila. Chinyama chenicho pamonga
na mlota wa udese vakatagwa kuni vavili mumi munyanja ya motu
weumemili maganga ga baluti gegiyaka motu. 21 Na vala vevasigalili

vakomiwi kwa upanga wewahumili mumlomo wa yula mweakweli panani ya yula falasi wamsopi. Na videge vyoha vakayukutiswa kwa kulya nyama za vala vevakomiwi.

20

Setani ikungiwa miyaka elufu yimonga

1 Kangi naweni mtumu wa kunani kwa Chapanga, ihelela kuhuma kunani kwa Chapanga kuni akamwili muchiwoko chaki fungulu za ligodi langali mwishu na mnyololo uvaha. 2 Akalikamula liyoka lila, liyoka la kadeni lelikemiwa Mhakau amala Setani na kulikunga minyololo kwa miyaka elufu yimonga. 3 Mtumu wa kunani kwa Chapanga akalitaga liyoka lila kuligodi langali mwishu, akadinda mlyangu wa kuyingila kwenuko na kuvika chidindilu cha mnemu muni likoto kuvayagisa kavili vandu va milima yingi mbaka miyaka elufu yimonga payitimila. Nambu payimalika yiganikiwa lidinduliwayi kavili, nambu mulukumbi luhupi ndu.

4 Kangi naviwene vigoda vya chinkosi na vandu vevatamili panani yaki, vandu avo vapewili uhotola wa uhamula. Nawene mewa mipungu ya vandu vevadumuliwi mitu, ndava ya vene kuvajovela vandu vangi mambu ga Yesu na kukokosa lilovi la Chapanga. Vandu ava vachigundamili lepi chinyama chila amala chimong'omong'o mewawa vavikiwi lepi ulangisu panani ya chiwungu chavi, amala panani ya mawoko gavi. Vapewili kavili wumi na kuvalongosa vandu pamonga na Kilisitu mulukumbi lwa miyaka elufu yimonga. 5 Vandu vangi vevafwili, vapatili lepi wumi mbaka payatimili miyaka elufu yimonga. Wenuwo ndi uyukisu wa kutumbula. 6 Vamotisiwayi neju, na ndi vandu va Chapanga avo vevayukiswi hoti! Lifwa la pili changali uhotola panani yaki, yati vivya vamteta va Chapanga na va Kilisitu, vene yati vilongosa pamonga nayu ngati vankosi mulukumbi lwa miyaka elufu yimonga.

Kuhamuliwa kwa Setani

7 Lukumbi lwa miyaka elufu yimonga payitimila, Setani yati idinduliwa kuhumu muchifungu chaki. 8 Mwene peihuma kuvala itumbula kugayagisa vandu vevayenili kila pandu pamilima, vandu avo ndi vikemelewa Gogu na Magogu. Setani yati akuvayola pamonga ndava ya ngondo vene yati vivya vamahele ngati msavati wa kumbwani. 9 Vapitili pamulima woha, vakayitindila kambi ya vandu va Chapanga na muji weakuugana Chapanga. Nambu motu wahelili kuhuma kunani kwa Chapanga, ukavatinyisa. 10 Na Mhakau mweavayagisi vandu, akatagwa mugati ya nyanja yeyimemili maganga ga baluti gegiyaka motu, na mugati chavi chinyama chikali chila na yula mlota wa udese, na vene voha yati ving'aiswa muhi na kilu na magono goha gangali mwishu.

Uhamula wa mwishu

11 Kangi nachiwene chigoda cha unkosi chamsopi chivaha na yula mweatamili panani yaki. Mulima na kunani kwa Chapanga vyawukili palongolo yaki na pavi lepi pandu ndava yavi. 12 Nene navawene vandu vevafwili, vavaha na vadebe nambu vayimili palongolo ya chigoda cha unkosi. Chitabu chingi chagubukuliwi chenicho ndi chitabu cha wumi. Vandu vevafwili vahukumiwi ndava ya matendu gavi ngati cheiyandikwi muchitabu. 13 Nyanja yavahumisi vandu vevafwili vevavi mugati yaki. Lifwa na mulima wa vandu vevafwili zavahumisi vandu vevafwili vevavi

mugati yaki. Vahukumiwi kila mmonga ndava ya matendu gaki. 14 Kangi
lifwa na ligodi litali langali mwishu vikatagwa mugati ya nyanja ya
motu. Nyanja yeniyi ya motu ndi lifwa la pili. 15 Ngati mundu yeyoha
mweangayandikwa liina laki muchitabu cha wumi, yati itagiwi munyanja
ya motu.

21

Kunani kwa Chapanga kwa mupya na mulima wa mupya

1 Kangi nawene kunani kwa Chapanga kwa mupya na mulima wa
mupya, ndava kunani kwa Chapanga kwa kutumbula na mulima wula
wamali kuwuka, nyanja nayene yavi lepi kavili. 2 Nauwene muji wa msopi,
Yelusalemu ya mupya wahuluka kuhuma kunani kwa Chapanga ngati
mdala wa ndowa mweatendelekiwi kupambwa ndava ya kukonganeka
na mgwana waki. 3 Kangi nayuwini lwami luvaha kuhuma pachigoda cha
unkosi yijova, “Lola! Nyumba ya Chapanga yavi pagati ya vandu, mwene
yati itama pagati yavi na yati Chapanga wavi. 4 Mwene yati akugahungula
maholi gavi goha. Muni lifwa yati livya lepi kavili, amala lipyanda amala
luvembu amala mvinisu, muni vindu vyoha vya kadeni vimali kupita.”
5 Kangi yula mweatamili pachigoda cha unkosi akajova, “Lola, niku-
gakita goha gamupya.” Kangi akanijovela, “Yandikayi mambu aga muni
malovi aga ndi gakusadikika na gachakaka!” 6 Ndi akanijovela, “Gatimili!
Nene ndi Alfa na Omega, mana yaki Mtumbula na Mmalikisa. Mweavi
na njota yati nikumpela manji ga kunywa waka kuhuma muchinyepa cha
manji ga wumi changali kulipa. 7 Yula mweihotola yati ipokela ago, nene
yati nivya Chapanga waki, namwene yati ivya mwana vangu. 8 Nambu
vandu veviyogopa na vangasadika na vahakau na vakomaji na vakemi na
vahavi na veviyupa chimong'omong'o, pamonga na vadese voha pandu
pavi ndi panyanja yila yeyiyaka motu na maganga ga baluti gegiyaka motu,
lenilo ndi lifwa la pili.”

Yelusalemu ya mupya

9 Kangi mmonga wa vala vamitumu va kunani kwa Chapanga saba ve-
vavili na nkeve saba gegamelili matovilu saba ga mwishu, akahegelela na
kunijovela, “Bwela, nikulangisa kamwali wa ndowa, mdala wa Mwanal-
imbelele.” 10 Mpungu Msopi akanilongosa na mtumu wa kunani kwa
Chapanga, akanitola mbaka pachitumbi chivaha na chitali. Akanilangisa
muji wamsopi ndi Yelusalemu wewihelela kuhuma kunani kwa Chapanga.
11 Muji wenuwo wing'asima kwa ukulu wa Chapanga. Lulangasa lwaki
lwavi ngati liganga leliguliswa kwa mashonga gamahele lelikemelewa
yasipi, leling'asima ngati chilolilo. 12 Kangi muji wenuwo wavili na
luwumba lutali na luvaha, weuvi na milyangu kumi na yivili, kila umonga
wavikiwi ulonda na mtumu wa kunani kwa Chapanga. Panani ya kila
mlyangu payandikwi liina limonga la makabila kumi na gavili ga vandu
va Isilaeli. 13 Kila upandi kwavili na milyangu yidatu, upandi welihumila
lilanga milyangu yidatu na upandi kwelitipama lilanga milyangu yidatu
na kusini milyangu yidatu na kwe litipama lilanga milyangu yidatu.
14 Luwumba lwa muji wenuwo wajengiwi mkingisa kumi na yivili ya
maganga na panani ya mikingisa yeniyo payandikwi liina limonga la
mahina kumi na gavili vamitumi kumi na vavili va Mwanalimbelele.
15 Mtumu wa kunani kwa Chapanga mwealongelayi na nene avili na lidete
la kupimila yeyatenganizwi kwa zahabu, ndava ya kupima muji wenuwo
mlyangu waki na luwumba lwaki. 16 Muji wene wajengiwi kwa pandi

mcheche zeziwanangana upana na utali. Hinu mtumu wa kunani kwa Chapanga apimili muji wula na lidete la kupimila utali na upana na uvaha ndi vyoha vyavili ngati kilomita elufu zivili na miya mchehe. 17 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga apimili ukulupala wa luwumba, wene wavili mita sitini kulandana na chipimu cheahengili. 18 Luwumba ulo lwajengiwi kwa maganga gadung'u ga mashonga gamahele gegikemelewa yasipi, na muji wene wajengiwi kwa zahabu yabwina neju, yeying'asima ngati chilolilo. 19 Mkingisa wa luwumba lwa muji wenuwo wanyambiswi kwa maganga ndalindali gegiguliswa mashonga gamahele. Mkingisa wa kutumbula wavi wa liganga lidung'u, na liganga la pili lavi la yakuti samawati na liganga la datu lavi kalikedoni na liganga la mcheche lavi la zumalidi, 20 mkingisa wa mhanu lavi salidoniki na sita akiki na la saba kilisolito na la nane zabalajadi na la tisa topazi na la kumi kilisopalaso na la kumi na yimonga, yasinto na kumi na zivili ametisto. 21 Milyangu yivaha kumi na zivili yatengenizwi kwa lulu kumi na zivili, kila mlyangu umonga watenganizwi kwa lulu yimonga. Njila yikulu ya muji yatenganizwi kwa zahabu yabwina, yeying'asima ngati chilolilo.

22 Mumuji wenuwo nayiwene lepi Nyumba ya Chapanga, muni Bambu witu Chapanga mweavi na makakala na yula Mwanalimbelele ndi Nyumba yaki. 23 Muji wenuwo wigana lepi lumuli lwa lilanga amala mwehi, ndava muni ukulu wa Chapanga ulangasa na Mwanalimbelele ndi hahi yaki. 24 Vandu va milima yoha yati vitama mu lumuli lwaki na vankosi va mulima yoha yati vakuuletela muji wenuwo vindu vyavi vyamahele. 25 Milyangu yivaha katu yati yidindwa lepi muhi woha, muni yati kwivya lepi kilu mwenumo. 26 Vandu va pamulima yati vakuuletela utopesa na ukulu muji wenuwo. 27 Nambu chindu chochoha chihakau katu yati chiyingila lepi mwenumo, amala mundu yoyoha mweikita mambu ga soni amala udese. Nambu vala ndu mahina gavi gegayandikwi muchitabu cha wumi cha Mwanalimbelele.

22

1 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga anilangisi mfuleni wa manji ga wumi wewing'asima ngati chilolilo, gegihuma pachigoda cha unkosi cha Chapanga na Mwanalimbelele. 2 Mfuleni wenuwo wahelela munjila yikulu ya muji. Pamuhana ya mfuleni wenuwo kwavili na mkongo wa wumi wewipambika matunda mala kumi na zivili kwa mwaka, ndi kila mwehi na mahamba gaki ndi mtela wa kuvalamisa vandu va milima yoha. 3 Yati pivya lepi kavili chindu chochoha chechipewili likoto na Chapanga pamuji wenuwo.

Chigoda cha unkosi cha Chapanga na cha Mwanalimbelele yati chivya mugati ya muji wula, na vanalihengu va Chapanga yati vakumgundamila. 4 Yati vapalola pamihu paki, na liina laki yati liyandikwa panani ya chiwungi chavi. 5 Kilu yati yivya lepi kavili, mewa yati vigana lepi lumuli lwa hahi amala lilanga, muni Bambu Chapanga yati akuvalangasa, vene vilongosa ngati nkosi magono goha gangali mwishu.

Kubwela kwa Yesu

6 Kangi mtumu wa kunani kwa Chapanga akanijovela, “Malovi aga ndi chakaka na gakusadikika. Bambu Chapanga mweakuvapela vamlota va Chapanga Mpungu waki, amtumili Mtumu waki avalangisa vanalihengu vaki mambu gegiganikiwa kuhumila kanyata.”

7 Yesu ijova, yuwanila, “Nibwela, kanyata! Amotisiwi mweyidakila malovi ga chitabu ichi.”

8 Nene Yohani, kuyuwana na kulola mambu aga. Penamali kuyuwana
na kugalola, najitagili pahi nikagundama pamagendelu ga mtumu yula wa
kunani kwa Chapanga mweanilangisi mambu ago. 9 Nambu mwene akani-
jovela, “Leka! Nene ndi mtumisi ngati veve na valongo vaku vamlota va
Chapanga na voha veviyidakila malovi ga chitabu chenichi. Mgundamila
Chapanga!” 10 Kangi akanijovela, “Ukoto kugafiya ngati mfiyu malovi ga
ulota gegavi muchitabu ichi, muni lukumbi lwa kugatimilisa kwaki luvi
papipi. 11 Na hinu mwekita gahakau na ayendelela kukita gahakau, na
mhakau ayendelela kuvya mhakau. Mweikita gakumganisa Chapanga na
ayonjokesa kukita gakumganisa Chapanga na yula mweavi wa msopi na
ayonjokesa kuvya msopi.”
12 Yesu ijova, “Yuwanila.” “Nibwela kanyata pamonga na luhuna
lwangu, nene yati nikumpela kila mundu kuwanangana na matendu gaki.
13 Nene ndi Alufa na Omega, mweitumbulisa mambu goha na kugahikisa
mwishu.”
14 “Vamotisiwa vala vevichapa magwanda gavi, muni vayidakiliwa
kuyingila mumilyangu ya muji na kulya matunda ga mkongo wa wumi.
15 Nambu kuvala uko vavi vandu vevikita mambu gahakau, venavo ndi
vahavi na vakemi na vakomaji na vevigundamila chimong'omong'o na
voha vevijova na kuhenga udese vandu avo yati viyingila lepi mumuji
wenuwo.”
16 “Nene Yesu, nimtumili mtumu wangu kunani kwa Chapanga, avajove-
layi malovi aga goha mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu. Nene
ndi mveleku wa lukolo lwa Daudi. Nene ndi ndondo ya lukela.”
17 Mpungu wa Chapanga na kamwali wa ndowa vijova, “Bwela!”
Kila mundu mweiyuwana malovi aga iganikiwa ajova mewawa,
“Bwela!”
Mundu yoyoha mweavi na njota abwela, na mundu mweigana manji ga
wumi abwela kutola waka.

Kumalikisila

18 Nene Yohani nikuvahakalila voha veviyuwana malovi ga ulota gegavi
muchitabu chenichi: Mundu yeyoha akayonjokesa chindu chochoha,
Chapanga yati akumbuna kwa matovilu gegayandikwi muchitabu ichi.
19 Na mundu yeyoha akapunguzayi chindu chochoha mu malovi ga
ulota gegavi muchitabu ichi, Chapanga yati akumnyaga lilundu laki la
matunda ga mkongo wa wumi, na kuwusa pandu paki mumuji wamsopi
weuyandikwi muchitabu chenichi.
20 Yesu mweijova kuvala malovi aga kuvya ndi chakaka ijova, “Yewo,
nibwela kanyata!”
Ena! Bwela Bambu Yesu!
21 Nikuvaganila ubwina wa Bambu witu Yesu uvya pamonga na nyenye.
Ena.